

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

273-

SVENSKA HJÄLTAR

i

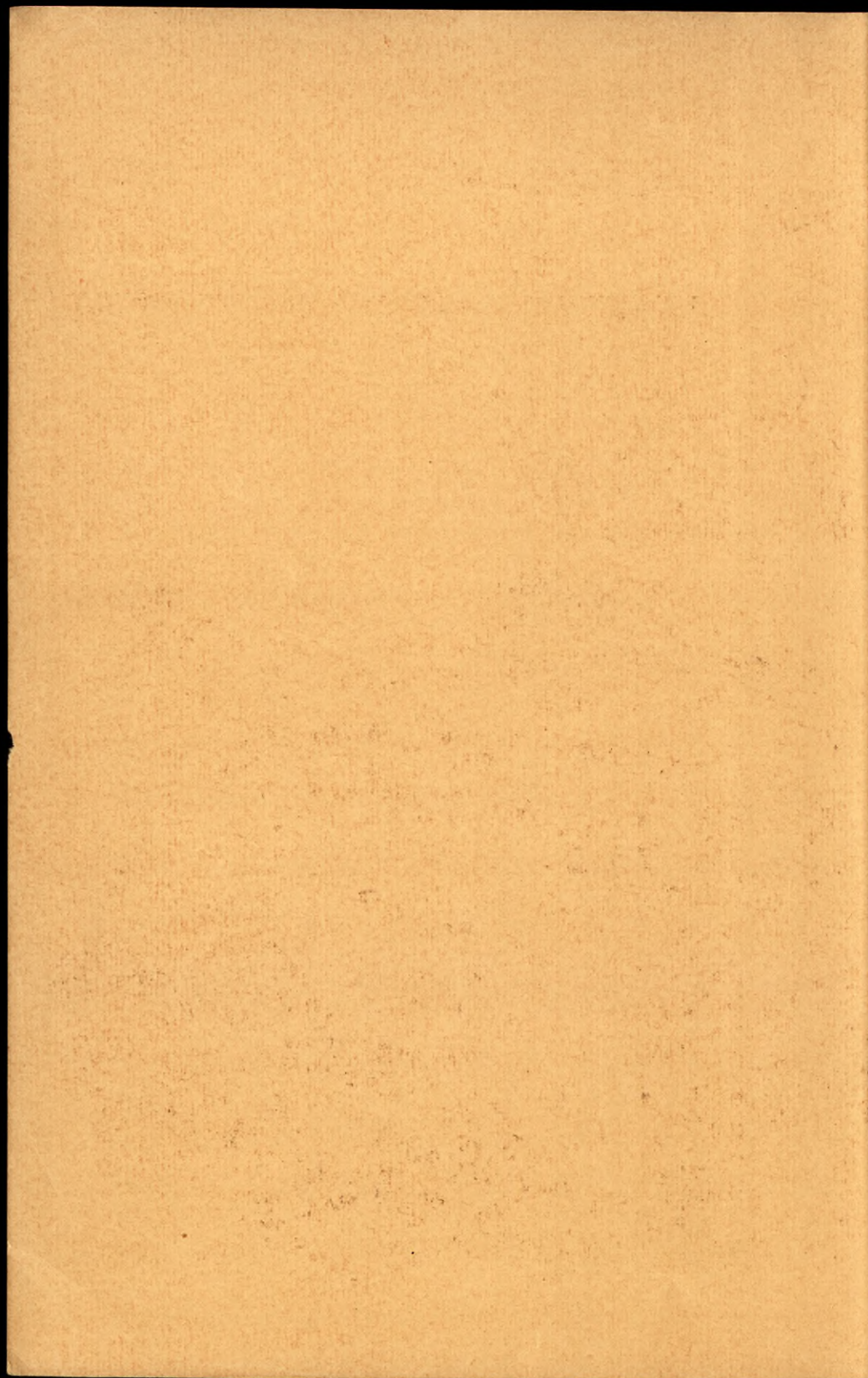
BOERKRIGET

1899 – 1900

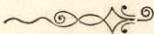
Romantiserade skildringar
af
AXEL KERFVE

CONST. OLOFSONS FÖRLAG, STOCKHOLM.

SVENSKA HJÄLTAR

 I BOERKRIGET

(1899—1900)

ROMANTISERADE SKILDRINGAR

AF

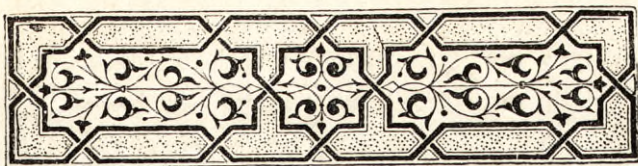
AXEL KERFVE

ILLUSTRATIONER AF *EINAR TORSSLOW.*

STOCKHOLM
CONST. OLOFSONS FÖRLAG.

STOCKHOLM
GULLBERG & HALLBERGS BOKTRYCKERI
1900

FÖRSTA KAPITLET.

En natt i Johannesburg.

Man skref den 2 oktober 1899.

Ett genomträngande rop störde tystnaden, och på ropet följde ljudet af en raskt springande människas steg.

»Håll dig tätt mot väggen!» utbrast en röst på renaste svenska... »Bestämdt är det en våldsverkare, som kommer rusande hitåt. Och vill du som jag, skola vi knipa honom, så att han ej hinner så långt.»

Det var en natt i Johannesburg, »guldstaden», en natt så svart som den kan vara det vid dessa bräddgrader. Och scenen, som vi nyss antydt, utspelades på en gata, hvilken icke ens upplystes af en usel oljelampa. Ty huru rik denna stad än är, täflar belysningen därstädes i uselhet med de under all kritik varande gatorna, vid hvilka villorna ligga som sjunkna i sand och gyttja, dock merendels tillbakaflyttade inom ofta rätt bastanta staket och murar.

Mannen, som yttrat: »Håll dig fast mot väggen!» syntes få rätt i sin förmodan. Ty knappt hade den uppmanade hunnit efterkomma tillsägelsen, innan den framrusande var dem alldeles inpå lifvet. Nästa sekund fastnade han

mellan fyra kraftiga armar, som slogo sig kring honom likt stålfjädrar, hvars kraft han, trots energiska försök, ej mäktade öfvervinna.

Men så var det också ett par svenska och ett par finska armar, flyktingen råkat ut för, armar, som godt kunde mäta sig med de kraftigaste landets herrar — boerna — ha att uppvisa och som ej i första tag släppa sina grepp.

Männen voro stockholmaren Birger Lundberg och finnen Pekka Forslund, två unga, friska viljor, som samma dag anländt till Johannesburg från Durban, (Port Natal), för att söka anställning vid de världsbeckanta guldgrufvorna i Witwatersrand, specielt i Ferrieragrufvan, som ligger helt nära Johannesburg.

Lundberg var bäringsingeniör.

Pekka Forslund, finnen, hade varit anställd i en handelsfirma i Helsingfors, men öfvergifvit denna bana för att söka lyckan i Transvaal eller däromkring.

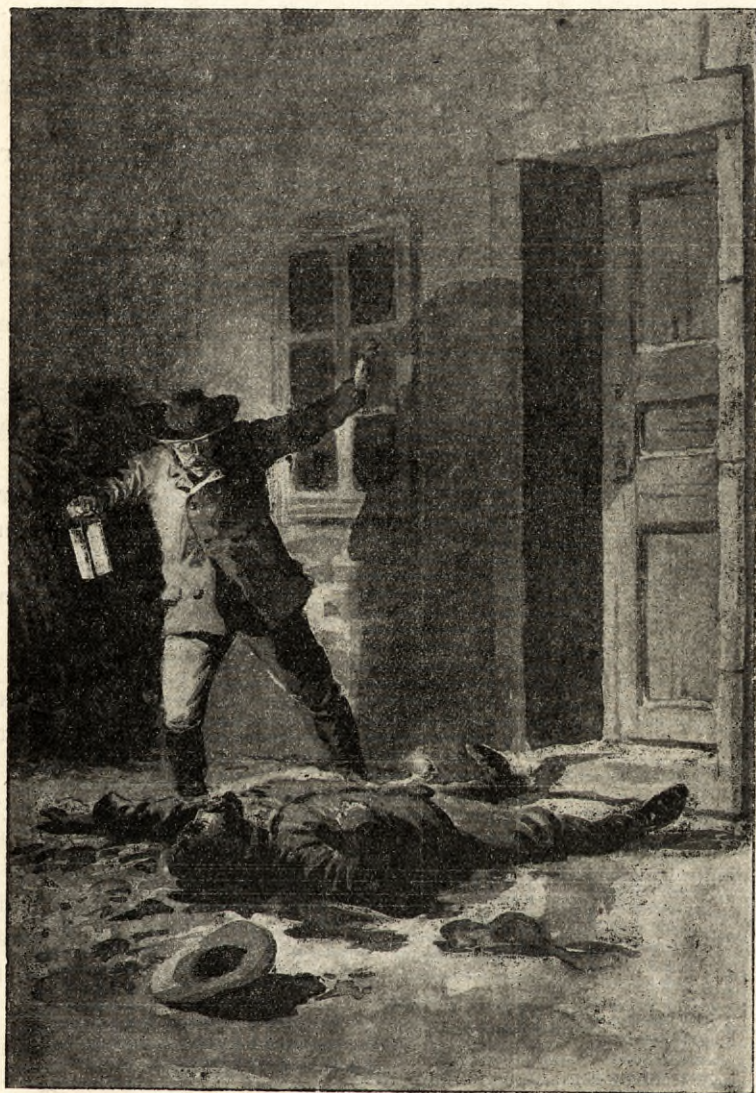
»Hvad vill ni mig? Jag skjuter!» hördes äntligen den gripne utbrista, när han fann det alldeles omöjligt att slita sig lös... »Släpp! Eller smäller det!»

»Skjut du, din galgfågel, om du bara kan få upp din 'buldogg', svarade Lundberg, som höll den gripnes handlofvar. »Men jag tror, att den saken ska vi bli två om, ja, tre till och med.»

Och i det han vände sig till kamraten, fortsatte han på svenska — sedan han först svarat den fasthållne på engelska, med hvilket språk denne rörde sig:

»Han tycks vara engelsman, och jag misstänker, att det är någon boer, som råkat ut för honom... Vi få väl se... Kläm till ordentligt! Finns inga på jorden, som jag afskyr så mycket som desse engelska kolonister, hvilka med få undantag kunna kallas ett riktigt röfvarpack.»

Och Lundberg grep vid dessa ord ännu fastare tag om engelsmannens handlofvar, under det att denne åter började sträfva att med all makt få ned ena handen i den fickan, där han med stor sannolikhet hade sin 'buldogg', eller grofva revolver förvarad.

»Halt! Här ha vi offret!»

Under detta var icke heller Pekka Forslund sysslolös.

Han hade — medan engelsmannen vred och vände på sig — plötsligt sett något blänka till under dennes kapp; och vid en raskt gjord undersökning visade sig detta vara strålen från en förstängd blindlykta, som engelsmannen bar under sin vida regnkappa.

Lyktan kom bra till pass på denna del af gatan, där det var mörkt som i en graf.

Och vid dess starka acetylenljussken fick man snart — då Pekka höll lyktan mot engelsmannens ansikte — se, hvad man hade att göra med för en gynnare.

Det var en ung man, på sin höjd tjugufem år. Hans haka var beväxt med rödt skägg à la Boulanger. Mustascherna voro små. Blicken irrade hit och dit utan att dock uttrycka någon egentlig fruktan för antagonisterna, hvilka han snarare betraktade med hänleende, när han utbrast:

»Tänka ni råna mig, kan jag upplysa, att recetten blir klen, och att ni, såsom jag hoppas, snart komma i galgen för den här affären.»

»Så vida inte ni kommer dit före oss», svarade Pekka vresigt.

»För hvad då? ...»

»Tror ni inte, vi hörde nödropet alldeles nyss? ... Det var någon, som ni öfverföll. Och nu skola vi se till, hur det hänger ihop med den saken ... Marsch framåt!»

Han gaf engelsmannen en knuff i ryggen mellan axlarna; och Lundberg sköt på, allt jämt hållande fångens händer som i ett skrufstäd.

Men långt hann man icke, förr än engelsmannen var kvick med att sätta krokben, som så när kommit Pekka, att stå på hufvudet, ehuru 'knepet' egentligen var ämnadt åt Lundberg.

Pekka blef emellertid ursinnig och lyfte ännu en gång lyktan mot den fasthållnes ansikte, hvarvid han fick se något, som han icke först observerat, nämligen ett tydligt aftryck af en blodig tumme, gående från vänster till höger öfver engelsmannens panna.

Nu först lade man äfven märkte till, att mannen saknade hufvudbonad och att kappans krage var i det närmaste afsliten, allt tecken, som vittnade om, att karlen nyss varit med i en ganska allvarsam batalj.

»Hur har ni fått den där blodtummen i ansiktet?» frågade Pekka.

»Det angår er inte!» blef svaret.

»Vi få väl se... Skynda på nu!... Försök inte med krokben igen, för då blir det smörj af.»

Hotelsen tycktes hjälpa. Man rörde sig nu till och med ganska raskt mot det håll, hvarifrån de båda skandinaverna nyss hört nödropet.

Men efter tjugu meters framryckning inträffade det på nytt, att engelsmannen började krångla. Denna gång lyckades han kasta sig raklång gå gatan och äfven att få sin ena hand fri.

I detsamma som handen skulle föras ned i fickan, passade Lundberg emellertid på och gaf mannen ett slag på öfverarmen, så att denna föll maktlös ned mot sidan. Och efter detta tycktes engelsmannen verkligen förlora all lust till vidare motstånd.

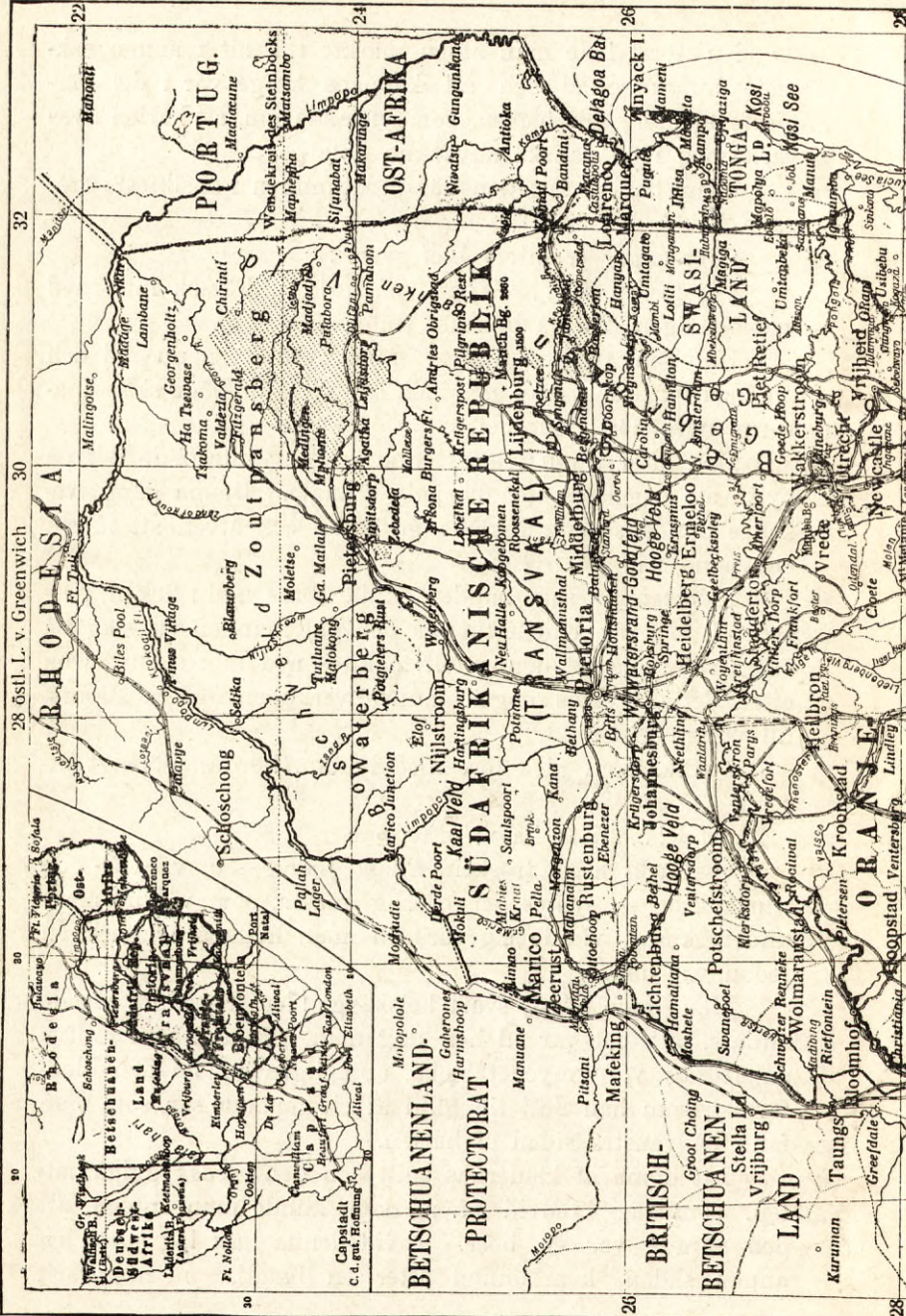
Pekka, som gick före med lyktan, hördes plötsligt utropa:

»Halt!... Här ha vi offret!»

Utsträckt invid tröskeln till en 'bar' — d. v. s. öl- och whiskykrog — syntes en orörlig massa, som vid närmare undersökning visade sig vara en man, hvilken synbarligen redan var död.

Han hade långt, svart helskäg, men utseendet visade annars, att det var en helt ung man. Hans något grofva anletsdrag voro mycket bleka, antagligen genom den blodförlust, som han lidit till följd af ett gapande sår, som man fann på vänstra sidan af halsen.

Att döma af klädernas snitt och den bredskyggiga hatten, som låg bredvid på marken, kunde man antaga, att den sårade var en boer. Invid denna hatt låg äfven en annan sådan, kvarlämnad efter en batalj, som nog varit

28 Ostl. L. v. Greenwich

32

30

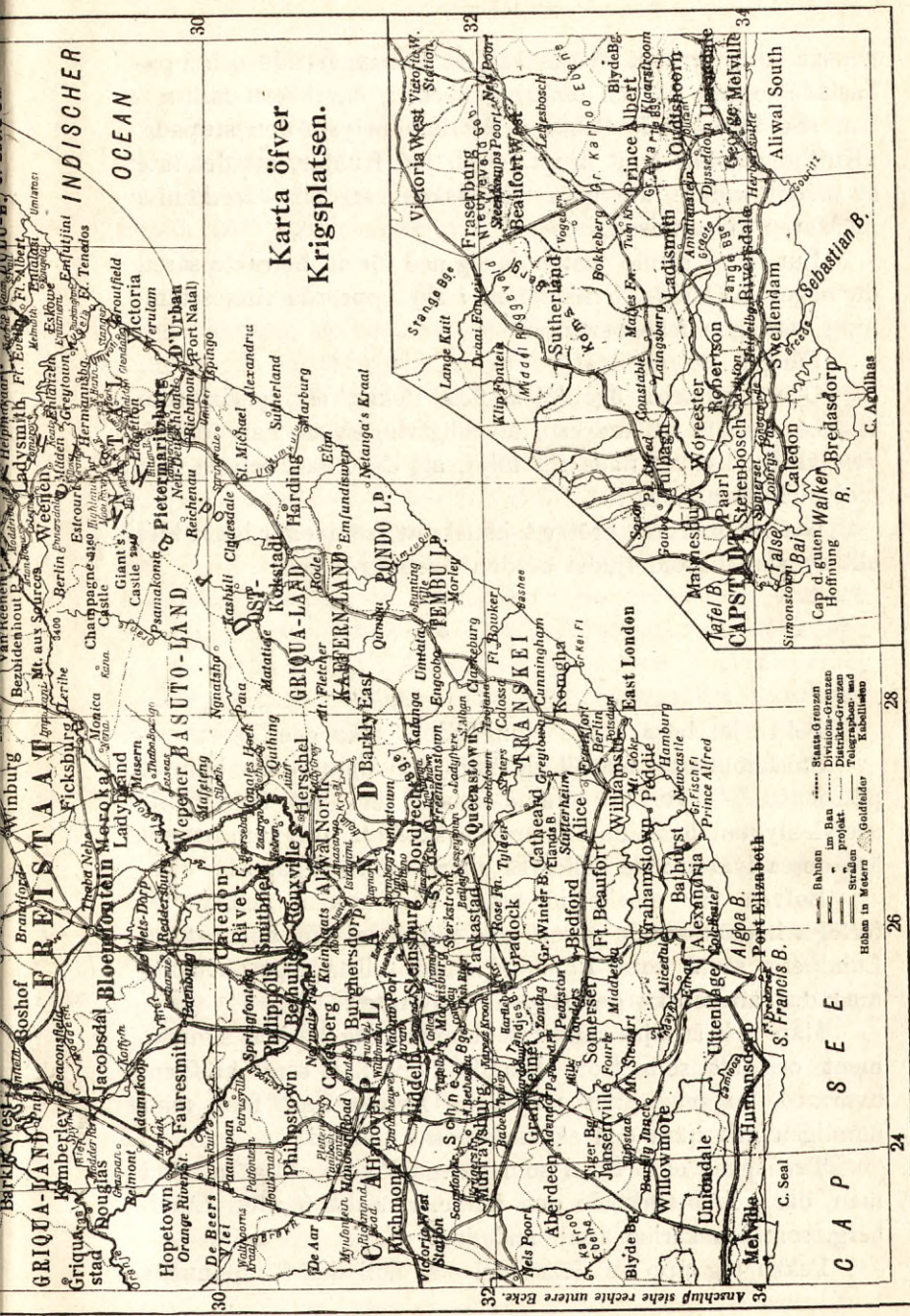
30

26

26

28

28

Karta öfver Krigsplatsen.

..... Stats-Grenzen
 - - - - - Division-Grenzen
 - - - - - im Bau
 - - - - - projekt.
 = = = = = Strådan
 = = = = = Telegraflinje
 = = = = = Kabellinje
 = = = = = Höghet i Metern
 = = = = = Goldfjäder

C A P S E E

30 32 34 26 28 24

CS Anschluß siehe rechte untere Ecke.

ganska het, hvilket syntes af den kringsparkade och uppkastade jorden på och omkring fläcken, där boern fallit.

»Se här!» sade Pekka, i det han belyste den stupade. »Knifhugget har tagit djupt. Och jag fruktar, att det inte är något vidare att göra vid saken, än att öfverlämna mördaren åt rättvisan.»

Lundberg skulle just böja sig ned för att betrakta såret, då något inträffade, hvilket han i sin upprörda sinnesstämning verkligen icke beräknat.

Fången slet sig lös!

Och i samma ögonblick fick Pekka en spark, som sträckte honom till marken, olyckligtvis, så att han föll öfver lyktan, hvilket hade till följd, att det i hast och på nytt blef alldeles nattsvart.

Genom mörkret bröt ett hånskratt, som efter hand blef allt svagare liksom ljudet af den flyendes steg.

* * *

Pekka lät höra några sjungande, finska eder.

Stockholmaren förhöll sig lugn och hjälpte sin kamrat på benen. — Just i samma stund blef det åter ljust; acetylenlyktan hade nämligen icke krossats, och som bekant äro dessa lyktor icke heller så snara att slockna.

Bofven var emellertid redan försvunnen, och att nu förfölja honom kunde gärna icke blifva tal om, alldenstund Lundberg såväl som Forslund voro fullständigt obekanta med den afrikanska guldstadens labyrinter.

Man fick åtnöjas med att komma ihåg karlens signalement och att som trofé behålla hans hatt samt knifven, hvarmed hugget blifvit utdeladt. Denna knif fann man nämligen helt nära den skurne boerns hufvud.

Tvehågsne om, hvad som närmast vore att göra, stod man där och betraktade den fallne, när det föreföll Lundberg, som om karlen ännu andades.

Pekka tog upp en fickspegel och höll den för mannens

mun, samt kunde snart se, att glaset immade sig i den kalla nattluften.

»Fram med whiskyflaskan!» sade han till Lundberg.
»Annu kan det ju hända, att vi få lif i honom.»

Och han förde flaskan, som Lundberg räckte honom, till boerns läppar samt lyckades äfven få denne att svälja en klunk.

Ett par minuter senare hade man anlagt ett första förband på såret, sedan man tvättat detta med whisky. Efter ännu några minuter slog boern upp sina ögon.

Förvånad blickade han på de båda främlingarne, som stodo lutade öfver honom.

Och från hans läppar kommo en hel del ord, af hvilka hvarken finnen eller stockholmaren förstodo ett enda, hvilket ej var att undra på, då det språk, som den sårade och till lifvet återväckte talade, aldrig i dess rent oförfalskade form kommit till de båda skandinavernas öron. Annars kunde både Lundberg och Pekka Forslund reda sig ganska bra både med engelska och holländska samt tyska, de idiom, som mest talas i dessa trakter, utom boerspråket eller 'afrikanderska', en egendomlig rotvälska af gammaldags holländska och franska samt af boerna själfva skapade ord.

Det var detta språk, som den till lifvet återväckte hade begagnat.

»Talar ni engelska?» utbrast Lundberg, vändande sig till boern.

Vid ljudet af detta språk — som för hvarje äkta boer verkar förhatligt, äfven om han, såsom ofta är fallet, är ganska hemma i detsamma — utsträckte mannen med en afvisande rörelse sin hand och svarade vresigt:

»Låt mig dö, engelska hundar! Eller fullborda ännu hellre det lömska dåd, som er landsman börjat.»

»Hvem har sagt, att vi äro engelsmän?» svarade Lundberg. »Men vi tala med er på engelska, emedan ni med säkerhet inte kan *svenska*. Vi komma från Sverige.»

»*Svenska!*» utbrast boern, i det han samlade all sin kraft och reste sig på ena armbågen.

»Ja, naturligt nog, då vi komma från Sverige», fortsatte Lundberg. »Men ni vet nog icke ens, hvar detta land ligger.»

»Sverige!»... Skulle jag kanske icke hafva reda på landet, där min hustru är född?»

»Er hustru? Ar då hon svenska?» svarade Lundberg förvånad.

»Jo, jag menar det», fortsatte boern med en liffighet, som vittnade om, att han hastigt hemtade sig... »Från Sverige är hon, och Gerda Granlund heter hon i sig själf; men nu bär hon mitt namn, förstås, och heter Meyer.»

»Egendomligt sammanträffande», svarade Lundberg.

»Säg inte det», fortsatte boern. »Här i Transvaal finns det godt om skandinaver. Och svenskarne tycka vi boer mest om af alla *uillanäers*, som komma hit. Jag är glad, att jag fallit i edra händer. Och ännu gladare skulle jag vara, om jag snart finge se er hos de mina på min farm i närheten af Wakkerstroom, helt nära gränsen till Natal, som de engelska hundarne stulo från oss. Följ med redan i dag eller i morgon. Ty den här skråman gör, att jag nog får vända om för att hvila upp mig litet, innan jag denna gång reser ut till grufvorna.»

»Ni är således grufarbetare?» svarade bärgsingeniören intresserad, emedan äfven han ämnade sig till guldverken.

»Inte alldeles», svarade boern undvikande. »Jag kan ju ha ärenden dit ändå... Men bulta på dörren här till baren. Det är från den, jag nyss blef utlurad.»

Pekka lydde uppmaningen utan en aning om, att såväl han själf som Lundberg nästa ögonblick infördes i ett tillhåll för riktiga kärnboers, denna natt samlade till rådslag, rörande det krig, som kort därpå skulle bryta ut.

Man skref, som sagdt, denna dag den 2 oktober 1899.

Den 15 samma månad och år var tärningen kastad!

ANDRA KAPITLET.

Hvad boern berättade.

När man kommit in — dock icke förr än boern ytrat några hemlighetsfulla ord till dörrvaktaren — fann man det vara bäst att genast anlita en läkare, som äfven anskaffades.

Denne skakade betänkligt hufvudet då han fick se boerns sår samt sade, att hade knifspetsen endast råkat några linier mer åt vänster, skulle halspulsådern blifvit afskuren; och i så fall hade den öfverfallne helt visst förblödt innan hjälp hunnit anlända.

Emellertid visade det sig snart, att boern — som egde en ovanligt stark kroppkonstitution — hade alla utsikter att kunna komma sig snart nog.

Läkaren rådde honom dock till att vara ytterst försiktig och att helst under fjorton dagar hålla sig i så mycken stillhet som möjligt.

Boern — som presenterade sig för skandinaverna under namn af Daniel Meyer — föreslog, sedan läkaren gått, att man skulle gå till hvila.

Men att han själf sökte hvilan, tviflade både Lundberg

och Forslund på. Ty sedan dessa två dragit sig undan i en liten åt dem upplåten kammare å det låga husets vind, kunde de länge höra halfhöga röster samtala i det rum, som måste finnas alldeles under vindskammaren; och bland dessa röster urskildes mycket väl Daniel Meyers djupa stämma.

Hade Lundberg och Forslund varit mer inne i de syd-afrikanska förhållandena än de voro det, skulle de genast anat någon, denna tid icke så alldeles ovanlig, hemlig sammankomst, hvarvid Transvaals och äfven Orangefristatens angelägenheter dryftades. Ty som sagdt: krigstankarna och krigsplanerna hade redan ganska länge legat i luften.

Men nu hade de båda skandinaverna icke en aning om detta. Ej heller skulle de befattat sig mycket med att spionera på hvad som sades, hvarvid dock bland annat kunnat konstateras, att de fem boers, som här sammanträffat med Meyer, svuro en dyr ed på, att det illdåd, för hvilket Meyer nyss kunnat falla offer, skulle stå åtskilliga namngifna engelsmän dyrt.

Det var redan full dager när Lundberg och Forslund väcktes följande morgon af Meyer, som ogeneradt steg in till dem sägande:

»Nu skall det bära af hemåt till Wakkerstroom. Ha ni lust att följa med?»

Lundberg, som hade sina tankar fästa på guldgrufvorna, svarade:

»Egentligen skulle jag väl först anmäla mig vid något af grufkontoreu. Men alltid kan man ju taga sig ett par dar, eftersom det bjuds och på samma gång passa på att studera litet af landtlifvet. Så jag för min del tackar.»

»Äfven jag», inföll finnen lakoniskt.

Och på så vis kom det sig, att man med första lägenhet befann sig instufvud i en kupé å bansträckan Johannesburg—Wakkerstroom, där vagnarna ännu rullade utan minsta fara för att möta välriktade kulor, sprängda broar eller hela trupper af till tänderna beväpnade krigare vare sig boers eller engelsmän.

Man hade före affärden intagit en bastant frukost och borde med denna som barlast godt kunna stå sig den cirka tvåhundraftio kilometer långa sträckan mellan Johannesburg och Wakkerstroom, åtminstone trodde Pekka detta — han, som många gånger icke fått mer föda i sig på hela dygnet. — Men Meyer — som var van att äta på boervis — skrattade åt dylika galenskaper och svarade, att nog skulle man slippa svälta i hans sällskap, och han tillade, ej utan skräfvel:

»Är jag den rikaste i min hemtrakt, så nog skall jag öppna på vishuset åt vänner, som därtill räddat mitt lif undan en engelsk hund. Tänd era pipor så länge, så skall jag berätta en bit ur min historia liksom äfven ur hans, som ville mörda mig.»

»Vet ni då, hvem det var?» utbrast Lundberg förvånad.

»Ja, för all del», svarade boern lugnt.

»Och ni lämnar Johannesburg utan att först angifva honom?»

»Han är i alla fall såld», svarde Meyer tryggt. »Bill Symons är känd af de våra. Att han kom undan er i natt var nästan bättre för oss, än det skall bli för honom själf, bara allt blir färdigt.»

Det låg något under dessa hemlighetsfulla ord, som de båda skandinaverna ej kunde fatta. Men snart nog skulle de vinna klarhet i många punkter, hvilka — liksom nu denna — syntes dem dunkla.

»Vi äro båda från trakten af Wakkerstroom, den där Symons och jag», började boern sin berättelse, allt under det att han ännu med pipsnuggan i munnen drog några djupa tag för att få full fyr på den holländska knastern . . . »Min far eger den farm, som jag nu arrenderar, och Symons far har ett litet boställe, som ligger på en koopje, en half mil från vår farm . . . Hvad Symons d. ä. egentligen lever på, har alltid varit oss en gåta. När han kom in i Transvaal från Natal, sades det, att han gått öfver gränsen med anledning af någon kontrovers med de engelska myndigheterna i Durban. — Man har till och med hviskat om, att han haft något krängel för sig med tullkontraband. — Han blef hos oss hud- och skinnhandlare. Men detta har han drifvit i så liten skala, att han väl knappt på den sysslan kunnat föda sig, hustru och sonen, denne Bill, hvilken nu tycks ha slagit sig på att bli lönmördare, ett yrke, som gör, att han gör klokast i att för alltid lämna våra gränser, så nationaliserad boer han än skall vara det liksom fadern. Det blir nog för öfrigt så, att alla engelsmän få fötter under sig inom kort och lämna både grufvor och annat, så vida de ha lifhanken kär.»

»Bill var ännu icke född, då hans far gick öfver gränsen», fortsatte Meyer. »Han och jag äro dessutom jämnåriga och sågo dagens ljus till och med samma månad, juli 1880, d. v. s. samma år, som vår folkförsamling, trots den engelske hunden Lanyons förbud, sammanträdde för att besluta om återupprättandet af den Sydafrikanska republiken, samt Pretorius blef president, Krüger vice president och Joubert generalkommandant; för öfrigt ett år, som kan-

ske är det märkligaste i boernas historia. — Min far var med i dansen, ej minst vid Laings-nek, där general George Colley fick så grundligt på huden. Ja, min far skall med intresse berätta om den saken för er närmare detaljer, som visa, att boerna veta, att försvara sitt land »

»Men för att återgå till Symons», återtog Meyer, »tror jag för min del, att han är en jingo, d. v. s. hyllar Cecil Rhodes och dennes följe. — Jag har till och med låtit mina vänner förstå, att jag misstänker både den äldre och den yngre Symons för landsfördärflika stämplingar, ty numera försöka de usla engelsmännen alltid att vinna genom förräderi, hvad de ej mäkta klå åt sig med våld... Man har emellertid tillbakavisat denna min tro med ett skäl, som jag åtminstone nu kan beslå, efter hvad som inträffade i natt mellan Bill och mig.»

»Vi hade kommit öfverens några vänner att sammanträffa på den lilla bar, utanför hvilken ni funno mig; och vi voro knappt samlade, innan det knackade på den dörr, som ledde till vårt rum, och Bill stack in hufvudet. Som han inte var bjuden, reste jag mig för att be honom lämna oss, förargad öfver, att värden, trots min tillsägelse, att ej upplysa någon om, att vi voro samlade där, släppt in honom, hvilken vi alla afsky. Han — Bill nämligen — sade sig emellertid hafva ett viktigt ärende till mig och bad att få tala vid mig på gatan, så att vi kunde resonera mera privat. Och jag följde honom... Hvad som sedan hände, skola ni nog fatta, när ni få höra, hvad jag nu ämnar berätta, och som tilldrog sig förlidet år.»

»Bill var inte fyllda sju år, då han sändes till Durban för att börja sin skolgång. — Att han skickades dit in på det engelska området, sades bero på, att fadern ej hade råd att i hemmet bekosta Bills uppfostran; utan den saken skulle släktingarna taga hand om. Bill blef borta en hel del år, och när han kom hem efter nyss fyllda sjuått, lät han kalla sig för ingenjör och sade sig ämnat söka plats vid grufvorna. Några egentliga vänner hade vi — han och jag — aldrig varit. Och ännu mindre blefvo vi det, sedan jag

vid en skyttefest i Wakkerstroom blef festens kung, under det att Bill ej fick ens det allra lägsta priset.»

»Aret förut hade emellertid inträffat d. s. k. London-fördraget, som skulle åsyfta Englands bemedling i Transvaals yttre politiska angelägenheter, något, som kom de engelskfödde transvaalarne att pösa, men hvarje äkta boer att vädra en begynnelse till nya farliga inskränkningar i vår frihet.»

»Hur det nu förhöll sig, kom denna sak på tal mellan mig och Bill; och det var då han i sin vrede blottade sig så pass, att jag började förstå, hvar jag hade honom. Jag bör bara nämna, att *min* släkt Meyer — det finns fyra sådana i Transvaal — härstammar från de kolonister, hvilka redan 1595 landade i Kap med Jean de Molenaar. — Vi voro allt nog med de första boers, som kommo hit. Och det är således inte så underligt, att vi lärt oss insupa ett outsläckligt hat till allt hvad dessa skenheliga och rofgiriga engelsmän heter. Och fast Bill Symons och hans far äro nationaliserade här, anser jag honom icke bättre än hvilken utlander som helst.»

»Därför gaf jag honom några ord, om hvad jag tänkte både om honom och den engelska öfverhögheten, hvarpå vi skildes som oförsonliga fiender...»

»Men nu kommer den saken, att Bill råkat förälska sig i min syster, Anna, som är nyss fyllda sjutton år. — Jag vill inte skryta, men jag står fast vid, att vackrare tös finns inte på någon farm i hela Transvaal. — Skall jag pruta på den saken, säger jag som mitt sista ord, att jag står vid hvad jag sagt, tills jag får se någon som är *vackrare!*... Men det finns ingen.»

»Bills mor, som är boerkvinna och barndomsvän till min mor, hade lagt sina ord för sin son, och jag är nästan rädd, att hon inverkat icke blott på mor utan äfven på min far. Han är nu gammal och lättledd sedan han hufvudsakligast börjat lefva för sina minnen, då man snart förlorar sinnet för det praktiska.»

»När jag första gången märkte, att Bill lade ut sina

krokar för min syster, var Dingaansdagen förra året — d. v. s. den 16 december, en dag, som firas till åminnelse af huru 1837, samma datum, fyra hundra boers slogo femton tusen zulunegrer vid Blodfloden i Natal. — Det var meningen, att vi skulle låta Anna få se presidentens hus och annat i vår hufvudstad, Pretoria, där hon då ännu icke varit. Men hur det kom sig, stannade vi i Johannesburg, sedan vi först helsat på släktingar, som bo i Heidelberg, en liten stad, som tåget löper genom om en stund, men där det kanske blir för tidigt att äta middag, eller hvad tycka ni själfva?»

Han vände sig mot sina båda räddare, hvilka icke alls kände några symptom till hunger, och därför svarade genom Lundberg:

»Helst se vi, att vi få vänta tills vi komma till Wakkerstroom. Hur länge dröjer det dit?»

»Ungefär fem timmar, räknadt från Johannesburg. Men vi ha nog stationer innan dess, där vi kunna få något till lifs. — Vi ha t. ex. Amerfort alldeles vid Vaalfloden, och i den lilla staden äter man bra. Så inte behöfver man hungra i boerland... Under väntan är det väl bäst, att jag fortsätter med att berätta om den där Bill, som snart skall få sota för sitt förräderi, han såväl som alla de andra engelska tjuvarna, hvilka aldrig kunnat låta oss få behålla frukten af vår möda. — Han har också rätt den där utlاندern, jag tror han är fransman, hvilken sagt dessa ord:

»Efter zulunegrern följer elefanten, efter denne boern, efter denne åter kommer engelsmannen. Den förstnämnde lefver af rof, elefanten af bete, boern uppodlar jorden och engelsmannen roffar åt sig frukterna.»

»Ja, detta är gången!... Men nu vidare i min historia.»

»Jag hade sannerligen icke reda på, att Bill var i staden, förr än han plötsligt stod vid min, eller rättare vid Annas sida, där hon på en bana täflade med en hel del andra flickor om statens pris, som hon äfven vann och därmed äfven hederstiteln festens 'Skyttedrottning'. — För se

Anna kan träffa sitt mål, det vill jag lofva! — Men detta säger jag icke för att berömma henne på andra flickors bekostnad, ty sanningen att säga, äro inte så godt som alla boerflickor mästerskyttar, om det skulle bli allvar af.»

»Nå väl! Bill kråmade sig. Och jag tyckte verkligen, att det såg så komiskt ut, att jag lät honom hållas. Han var till och med så envis, att mor bjöd honom till middag, och på kvällen begåfvo vi oss, jämte Bill, till en fest, där det äfven skulle dansas... Jag förstod nog hvarför Bill så särdeles ifrade för att vi skulle vara med på den där festen. Han ville naturligtvis dansa med Anna. — Men ni skulle sett honom, när han bjöd upp och fick till svar, att hon *redan var uppjuden för flera år!...*»

»Jag har aldrig sett en man få så brådt att lämna en tillställning som Bill fick då. — Och jag var öfvertygad om, att han aldrig mer skulle komma igen till oss som friare. Men i det fallet räknade jag emellertid fel. Ty inte fullt en månad därefter visade han sig helt ogeneradt i vår farm; och när han setat af hästen kom han in med våra vanliga friareattribut, nämligen en ask med syltade plommon och ett vaxljus.»

»Det skulle således bli 'opsit', d. v. s. frieri. — Mor tog emot plommona och markerade med en nål, hur långt det skulle få brinna af ljuset, medan Anna funderade på svaret. Och så lämnade vi dem åt sig själfva som brukligt är.»

»Detta inträffade på själfva Amajubadagen¹⁾; och jag kände det på mig, att äfven Bill skulle ha otur denna dag liksom engelsmännen en gång hade det.

»Jag såg på Anna, att Bill skulle få sig en ordentlig korg. — Men jag kunde dock icke hindra mig från att glutta ett tag då och då genom fönstret invid förstugkvisten för att se, hur Bill skulle bära sig åt. — Visserligen hade

¹⁾ Amajubadagen firas den 27 feb. till minne af boernas seger öfver engelsmännen vid Amajuba, där 150 boers i grund slog 800 engelsmän 1881.

jag icke sett hur lågt mor satt märket. Men att döma af tiden, tycktes hela ljuset komma att gå åt. — Och nog såg jag, att Bill hade mycket att säga Anna, men inte tycktes hon ha många ord till svar.»

»Han stod där helt nära henne och fäktade med armarna som den ilsknaste engelska missionär. Men Anna satt där helt lugn och bevärdigade inte pratmakaren ens med en blick.»

»Snart skulle det emellertid bli mörkt i rummet, efter hvad jag kunde se på stumpen, som fanns kvar. — Innan dess måste Bill tänka på att gå. — Detta hör nämligen till en dylik 'opsits' grundregler, vare sig friaren få ja eller korgen. — En försyndelse mot denna regel skall i all synnerhet stå flickan dyrt, ty därigenom blir hon till en visa för allt, hvad hederliga flickor heter.»

»Jag såg som sagdt, att ljusstumpen sjök allt mer; och snart tycktes endast en bit af vecken simma kring i den smälta taljen — Denna syn gjorde mig allvarligt orolig för Annas skull; och jag kunde i sanning ej fatta, hvarför hon icke visade den obehagliga narren på dörren.»

»I samma stund jag ämnade utan vidare stiga in och bryta förtrollningen, som tycktes hafva fått makt med henne, såg jag, hur Bill steg närmare den plats, där Anna satt och hur han sträckte ut sin hand mot henne.»

»Men huru glad blef jag icke då jag nu såg, att hon äntligen reste sig samt att hon pekade på ljuset, af hvilket det nu ej fanns kvar stort mer än en flamma. — Bill kom henne emellertid allt närmare, och jag tyckte mig urskilja, hur han sökte, rätt som det var, att lägga sin arm kring hennes lif.»

»Då blixtrade det till. — Mina öron träffades af knallen af ett skott!»

»Gripen af bestörtning öfver att Anna i sin vrede kanske skjutit ned den pliktförgätne som en hyena, rusade jag in.»

»Vid ena änden af bordet stod Anna, stödd mot sitt mausergevär, som hon bestämdt — anande hvad som skulle

komma — haft under bordet. — Det luktade ännu af krut-röken. — Men den gången syntes hon verkligen hafva skjutit bom, hvilket bäst bevisades af, att Bill ännu var vid lif...»

»Jag hade nämligen genast jag kom in tändt ljus, och jag såg honom, Bill, stå där helt blek om näsan, men annars mest likt ett lefvande frågetecken.»

»Jag ämnade just be honom försvinna, så fort som möjligt, då han hastigt förekom denna min önskan, innan den hunnit bli uttalad. — Och när far och mor snart kommo in, lockade af skottet, hade äfven Anna dragit sig undan.»

»Då de nu fingo höra, hvad som händt, lofvade de, att för framtiden låta Anna slippa alla 'opsit' med en så karaktärslös varelse som Bill; och jag sade dem, att i annat fall kunde det lätt hända, att Anna — som annars är lika from som hon är vacker — kunde bli fast för *dråp*...»

»Emellertid reste Bill efter detta till Durban. Och ingen af de mina har hört något af honom, förr än nu jag, på sätt ni veta, sammanträffade med honom i natt i Johannesburg. — Det sista ord jag hörde honom säga, när han gaf mig hugget, var:

»Där har du för du retat upp Anna mot mig... Men *min* skall hon bli, om jag ock skall taga henne med våld!»

TREDJE KAPITLET.

En boerfamilj.

Vid foten af Tafel kop, helt nära Lintaka flodens källor, ligger den stora farm, som gamle Wilhelm Meyers son — Daniel Meyer — nu brukade såsom arrendator, sedan fadern, trött af år och mödor, dragit sig tillbaka för att njuta sin ålderdoms otium cum dignite.

Den gamle var öfver åttio år och hade haft sex barn — fyra söner och två döttrar — af hvilka två söner — de äldsta — stupat i träffningar med närboende krigiska negerstammar; särskildt Swazinegrerna, hvilka bodde närmast — och en tredje son, som fallit för engelsmännens lönmördare under orodagarna i början på 1880-talet.

Daniel var den ende kvarlevande sonen liksom äfven den yngste.

När han föddes, var fadern och modern redan gammalt folk; och denna omständighet gjorde, att Daniel blef deras älsklingsbarn, ända tills att försynen ett par år senare äfven välsignade dem med en dotter, Anna, som ersättning för den dittills enda varande dottern Agnes, om hvars öde man ej visste det minsta, sedan hon en natt spårlöst försvann,

såsom man antog, bortröfvad från en säter, af en kringströfvande skara zulunegrer.

Trots att man gjort allt för att finna den bortröfvades spår — hvarvid två af hennes bröder satte till lifvet — hade man letat henne fåfängt. Och nu, sedan hela fyra år förflutit efter denna upprörande händelse, hade dottern Anna intagit den för död betraktade dottern Agnes' plats i föräldrarnes hjärtan, och på henne slösade man all sin ömhet, endast delad af den likaledes afgudade sonen Daniel, om man kan begagna ordet 'afgudade', då det är tal om så religiösa människor som boerna äro det.

Wilhelm Meyer ansågs som en mycket rik boer.

Lyckan hade — vis à vis det materiella — gynnat alla hans företag. Och som ett exempel på detta kan anföras, att ännu hade icke under loppet af öfver femtio år någon af i dessa trakter ganska vanliga boskapspester angripit farmaren Meyers boskap, som kunde räknas i många hundradetal. — Ingen i trakten var, allt nog, rikare än Wilhelm Meyer.

Men, som sagdt, hans husliga lycka hade i så mycket högre grad fått svåra och hårda slag genom de olyckor, som träffat barnen. Och på den gamle mannens lynne hade sorgen öfver dessa smärtsamma förluster verkat så tungt, att man ofta fruktade för hans förstånd.

Hvad beträffar modern — Wilhelm Meyers hustru — var hon så tillvida af ett mer undergifvet temperament, att hon ständigt tillskref Herrens vilja, hvad som skedde — således äfven förlusten af de fyra barnen. Och med Job i Gamla Testamentet svarade hon alltid, när grannarna — mer tanklöst än välvilligt — vidrörde dessa smärtans strängar:

»Herren gaf och Herren tog; välsignadt vare Hans namn.»

Hon var föröfrigt af ett sällsynt jämnt lynne; och afundsjukan kom aldrig någon vart med henne, icke ens, när hudhandlaren Symons hustru — Bill Symons mor — brukade pikera henne med, att egentligen hade *hon* — fru Symons — nu kunnat vara den rike Wilhelm Meyers hustru,

ty henne hade han först 'setat uppe med' — 'opsit' — innan han friade till Rebecka — Daniels och Annas mor.

Detta var sant.

Nuvarande vrouw¹⁾ Symons — född af boerföräldrar — hade verkligen gifvit Wilhelm Meyer en korg.

Men än mer; i förargelsen öfver, att icke få denna, på sin tid traktens vackraste kvinna till hustru, hade den försmådde friaren — som då knappt kunde kallas bärgad — vändt sig till Rebecka Wagenblatt; och två dagar senare tog han med henne ut lysning.

Denna omständighet skulle vi ej hafva vidrört, då den ju kan synas vara en bisak. Men af det följande skola vi dock se, att sådana bisaker kunna till sina verkningar sträcka sig långt fram i tiden, såsom här blef händelsen. Och på samma gång kan det här äfven vara skäl att nämna, huru vrouw Symons vänskap till vrouw Meyer var af ett slag, som bort mana den goda Rebecka att se upp i tid.

Wilhelm Meyers farm hette Meyers Dorp, äfven Meyers-Kop — detta senare namn tillkommit på den grund, att åbyggnaderna lågo upptrafvade på en ansenlig höjd, från hvilken man hade en utmärkt utsikt öfver den nedanförliggande dälden, där den allt mer sänkte sig mot Lintakafoden för att åter — men med brantare stigning — höja sig mot foten af Verzamelbergen, som i blåaktiga toner förlorade sig i fjärran.

Meyers-Kop var ett ovanligt naturskönt ställe, och då trakten därtill gaf bete åt ännu fler djur, än Meyer där egde, var det icke underligt, att han kunde prisa sig lycklig, som just valt denna plats till sitt 'residens'.

Vi säga 'residens' af den anledningen, att Meyer äfven hade jord på flera andra ställen i republiken, bl. a. i trakten mellan Charlestown och Volksrust, således just mot den gränskil, hvilken Natal gör mellan Orange-fristaten och Transvaal — ett läge, som snart skulle bli skådeplats för helt annat än boskapsbete och idylliskt herdelif.

¹⁾ *Vrouw* = fru.

Men det var icke blott jord för bete, som den rike Wilhelm Meyer förvärfvat sig under sin krafts dagar.

Att vara så genomgående boer som han verkligen var det, kan man nästan förvånas öfver, att hans natur var så spekulativ, att han lärt sig inse värdet af att hans mark äfven var guldförande; en fördel, som många andra boers icke alls beaktat vi à vis sina egor.

Helt nära Johannesburg — som sedan 1886 vuxit upp till en verklig storstad med öfver 150,000 invånare — egde Wilhelm Meyer 1889 ett område, hvilket då icke kunde anses vara värdt mer än en högst minimal köpeskilling. — 'Staden' var då nämligen föga annat än en mindre by.

Men spekulationerna lågo så att säga i luften, ty det gick ett allt mäktigare tal om, att marken litet hvarstädes där-omkring vore guldförande. Och Wilhelm Meyer var inte den, som lade döförat till dessa rykten, huru lösa de denna tid än kunde anses vara.

'Staden' växte... Man köpte och sålde tomter till pris, som blefvo allt mer uppdrifna. Och en vacker dag fann Wilhelm Meyer det vara tid att reflektera på tomtjobberi samt började lyssna till de anbud, som gåfvos honom från mer än ett håll.

Han skaffade sig underrättelser om de planer, efter hvilka den ledande opinionen hade tänkt sig ett projekteradt Johannesburg, och han kom till insikt om, att den gård, af hvilken han här var egare, skulle komma att spela en högst betydande roll i den blifvande storstadens tillvaro.

Att han ej kalkylerade fel, visade sig sedan. Ty just öfver Meyers jord går nu hälften af *Between the chains*...¹⁾

På den affären gjorde sig Meyer åtskilliga tiotusen pund, af hvilka han dock snart förlorade en god del genom en för djärf spekulation i villor uti Doornfontein, den stads-

¹⁾ *Between the chains* är en kort, bred och mycket välskött gata i Johannesburg och en samlingsplats för stadens affärsvärd, som där uppgör betydande pänninge- och varuomsättningar. — Under dessa tillfällen afstånges gatudelen med kedjor, hvaraf namnet: »Mellan kedjorna» har uppkommit.

del, där den rikare och förnämre affärsvärlden har sina eleganta, nästan slottsliknande bostäder, och från hvars kullar man har en vidsträckt utsikt öfver hela det öfriga Johannesburg.

Denna förlust tog Meyer emellertid snart igen genom en god tomtaffär i Jeppetown — en stadsdel, som gränsar intill de invid Johannesburg belägna grufvorna.

Och när Meyer räknade samman sina vinster och sina förluster kom han till det resultatet, att han sluppit undan det slutligen till svindel urartade tomtjobberiet i Johannesburg med ett *plus* på cirka trettiotusen pund, en siffra, som i sanning kan kallas ståtlig, då den af Meyer egda marken därstädes varit värd föga mer än vanlig, jämförelsevis god — *betesmark!*

Så nog var gamle Wilhelm Meyer en rik man.

Och de enda barnen — Daniel och Anna — borde, vis å vis det ekonomiska, motse framtiden med stort lugn.

Helt visst hade de gjort detta äfven i andra afseenden, dessa unga. Men beträffande Daniel, hade denne inlåtit sig på en hel del af de antiengelska rörelser, som i den bekante prestsonen från Bishof-Stortford uti England, *Cecil Rhodes*, funno sin egentliga själ.

Daniel Meyer var en bland de förste, som — ehuru ung till åren — insåg, att slagordet: »Sydafrika för Sydafrikanerna!» — såsom 'Afrikander-bond' förkunnade denna lösen genom förste ministern i Kapkolonien, Schreiner, samt ännu några andra engelskt spekulativa politici — endast var en tom fras, af samma värde som andra dylika, hvilka 'förste ministern' i förbundet, Cecil Rhodes, kastade omkring sig med.

Och det dröjde icke heller länge förr än nationalkänslan drog in den unge Daniel i ett af dessa hemliga, politiska sällskap, som redan i början af 1890-talet växte upp för att motarbeta Cecil Rhodes' allt mer genomskinliga syften...

Man visste, hur denne hänsynslöse mammonsdyrkare kommit åt diamantfälten vid Kimberley — världens rikaste

diamantfält. — Och man hade icke svårt att räkna ut, huru han nu diktade och traktade efter, att snart äfven bli härskare öfver guldverken i Witwatersdistriktet.

Det var detta, som den unge Meyer med en del meningsfränder ville bekämpa, åtminstone undergräfvat.

Men som deras intressen ej ännu voro ganle Krügers — presidentens — alldenstund denne ännu trodde på en långt fredligare lösning af berörda fråga, som — i förening med utlanders allt mer stegrade kraf på att få en stark maktställning inom den transvaalska republiken — blifvit synnerligen aktuell — hade Daniel och hans meningsfränder sina sammankomster slutna, och detta alldeles i strid med gängse högpolitiska uppfattning, som totalt förbjöd hemliga sällskap, af hvad art de än utgäfvat sig för att vara.

Daniel Meyer var allt nog en politisk fribytare. Och i egenskap af sådan kan man icke påstå, att han hade enbart lugna dagar.

Sammanträffandet med Bill Symons, och den händelse, som vi skildrat utanför krogen i Johannesburg, natten till den 2 okt., var så att säga den tändande gnistan till det ödeläggande krig, hvilket kort därpå skulle bryta ut.

Därmed säga vi dock icke, att detta var den *enda* slutorsaken till kriget, ty många andra sådana funnos, alla i regeln satta i scen af Rhodes, som just räknade Bill Symons till en af sina varmaste anhängare.

Men om Daniel Meyers lif sålunda redan nu kunde anses vara stormigt, vis à vis hans intressen för republikens bestånd, var hans hemlif ett af de lyckligaste, man gerna kan tänka sig.

Till detta glädjande resultat kunde han med stora skäl anse sin unga maka vara en viktig exponent.

Vi hafva förut haft tillfälle nämna, att Daniels hustru var *svenska*.

Innan vi gå vidare, kan det vara skäl att äfven egna denna medlem af familjen Meyer några ord.

Daniel 'fann henne' under mycket egendomliga förhål-

landen och då han endast var en yngling på föga mer än sjutton år.

En viss äfventyrslusta hade drifvit honom ned till gränsen af Betschuanalandet — occuperadt af engelsmännen — där han en tid uppehöll sig uti en liten stad eller rättare köping helt nära gränsen och vid namn Moshete, äfven station på järnvägen, som från Kimberley — diamantstaden — går uppåt Rhodesia med slutpunkt i Matabellandets hufvudstad, Bulawayo.

På denna train — som dagligdags befares af en mängd äfventyrare från jordens alla delar — ämnade sig Daniel Meyer längre inåt Afrika, hufvudsakligast för att tillfredsställa sin lust som passionerad jägare.

Utän vidare äfventyr kom han upp ända till den lilla orten Palapye, en station helt nära norra Transvaalsgränsen till Rhodesia. Och som det var natt och tåget skulle stanna där några timmar, lämnade Daniel sin obekväma kupé för att sträcka ut sina ben något efter det myckna sittandet samt för att få en smula frisk luft i lungorna efter den illaluktande och tobaksstinkande atmosfär, som bjöds i den kvafva, trånga och dåligt ventilerade vagnen.

Bäst han nu går där och spånsår utefter järnvägsspåren helt nära stationen, blir han i tillfälle att få höra fragmentet af ett samtal, som till en början endast väckte hans nyfikenhet, men sedan odelade intresse och slutligen svårt behärskade harm.

Fragmentet af detta samtal — som skulle komma att gifva anledning till en viktig vändpunkt i den unge boerns lif — var följande:

»Tror du inte vi kunna taga henne landvägen?» hörde han en halft hviskande röst, som tycktes komma från den kolgård invid stationen, där Daniel nu befann sig.

»Nej», svarade en annan röst — liksom den första användande engelska språket. — »Hon blir allt mer svårhandterlig och har nu icke det minsta förtroende till, hvad vi än vilja hitta på... Föra vi henne nu från tåget och från en station så liten som den här, skall hon misstänka våra syften

ännu mer och ställa till ett satans rabalder. Och vi skola få alldeles fördömdt svårt att klara oss, om det blir någon undersökning af saken.»

»Det har du alldeles rätt i», svarade den första rösten. »Men väntan här är också farligt lång för det här fallet... Om man skulle *söfva* henne?...»

Här sänktes rösten, så att Daniel, hur gärna han än ville det, ej kunde höra, hvad som sades. Men han hade i alla fall fått veta nog för att begripa, att det här fanns två skurkar, hvilka hade något nidingsdåd i görningen.

På händer och fötter kröp han — skyddad af det intensiva mörkret — närmare den punkt, där bofvarna slogo råd. Och ändtligen lyckades han komma så nära, att han — liggande utsträckt rak lång på kolhögen — kunde höra följande:

»Något måste göras. Och i värsta fall få vi kloroformera henne... Jag har alla 'grejor' med mig, naturligtvis; ty, som du vet, är jag en försiktig general.»

»Ja, alldeles för försiktig ibland», svarade kamraten... »Men den här gången gäller det att handla raskare än vanligt... Rhodes vill...»

»Tyst, inga namn!» afbröt den andre... »Fattas nu bara, att du plumpar i protokollet. Det finns i så fall ingenting vissare, än att vi få hvar sin kula i skroftet i stället för blanka pund i fickorna... Nej, min gosse!... Hör nu på *min* idé!»

»Well, go on!» svarade den andre, tydligen förnärmat af kamratens kritik... »Men skynda på! Jag ser redan en smörjare komma där med sin lykta.»

Hvad som nu sades, blef ytterst svårt för Daniel Meyer att uppfatta.

Men med risken af att bli upptäckt kröp han som en ödla ännu närmare de talande, hvilka slagit sig ned alldeles invid planket till kolgården, i hvilken Daniel befann sig. Och följande nådde honom af samtalet:

»... innan tre... Tåget sättes i gång; men i samma stund och innan farten ökas... haspen lyftes! upp med

käppen... du håller repet och släpper ned henne... hoppa af... sedan få vi...»

Af fortsättningen var alldeles omöjligt att uppfatta mer att den andre svarade:

»Får gå! Men förbannat farlig affär. Hon kan ju komma mellan skenorna.»

»Än se'n?... En olyckshändelse eller ett självmord», svarade mannen, som framkastat den djefvulska planen...

»Under hvilka omständigheter som helst, gå *vi* fria.»

»Och mista belöningen, ja», kom det till svar... »Nej, pass! Vi ha haft för mycket jobb för den där jäntan, och jag ångrar redan, att jag inlät mig på affären... För att få igen, hvad vi lagt ut, finns nu intet annat val än att skaffa henne lefvande till ort och ställe. Och till Bulawayo är härifrån ingen evighetsväg.»

»Tusan till karl att vara envis», mumlade den andre...

»Du borde bli hans öfvereunuck.»

»Tack för komplimangen. Jag har annars intet emot att i värsta fall ta henne till mitt *eget* harem.»

På detta följde ett rått skratt, och Daniel hörde, att skurkarna reste sig.

Daniel var icke senfärdig med att genast följa deras exempel, ja, han måste till och med utveckla ännu större hastighet, om han ville hinna före till perrongen för att se, i hvilken kupé den åsyftade kvinnan förvarades.

Och han gled med en boers hela smidighet fram mellan alla hinder, som hopats kring stationen, nästan likt en katt obesvärad af mörkret. Känslan var honom nog, och driffjädern — den, att rädda en värnlös kvinna ur en förfärlig fara och från ett nesligt dåd — gjorde, att han denna gång i smidighet rent af öfverträffade en katt.

Daniel var på krigsstråt.

FJÄRDE KAPITLET.

Ett farligt företag.

Man skall vara född boer för att kunna stå ut med, hvad Daniel Meyer hade att utföra denna natt, sedan han lämnat kolgården vid Palapye.

Han kom fram i god tid för att se, huru skurkarna — hvilkas anletsdrag han ännu ej kunde urskilja på grund af mörkret — i rask fart närmade sig en af de kupéer, som stodo ungefär midt i det ganska långa tåget.

Daniel tog godt sikte på denna vagn, som någorlunda upplystes af skenet från en lykta på stationshuset. Vid samma sken såg han — Daniel Meyer — att klockan ännu fattades fem minuter i den tid — kl. 3 — då tåget skulle sätta sig i rörelse från Palapye.

Han var obekant med trakten. Det enda han visste var, att gränsen till Transvaal var jämförelsevis nära och att det där gällde, att på ett eller annat sätt öfvergå den farliga Limpopo- eller Krokodilfloden innan han — för den händelse att han skulle bli förföljd — kunde träffa på meningsfränder.

I hast hade han gjort upp sin plan.

Till hvad pris som helst ville han rädda den arma kvinnan, af hvad nationalitet hon än månne vara — till och med engelskal

Han hade hört nog för att inse, att här var ett afskyvärdt skurksträck i görningen, och han nästan jublade öfver, att det just var — om äfven indirekt — med den hatade Rhodes, som han nu för första gången skulle komma i tillfälle att mäta sina krafter. Det gällde, att frånrycka denne samvetslöse blodsugare och människooffrare ett nytt rof, och att här göra ett sträck specielt i denne charlatans erotiska kalkyler.

Detta mål var i sanning alla ansträngar värdt.

Och Daniel ville därpå nedlägga hela sin energi, hvilken — då den bräddes på gamle Wilhelm Meyer — kunde anses vara något alldeles utomordentligt. Ty Wilhelm Meyer hade på sin tid kallats 'den öfvervinnelige', och det var inte heller för ro skull som han på *hederligt* sätt blifvit rik.

Daniel stannade i den mörka skugga, som låg alldeles under stationslyktan, där han kunde se allt utan att själf bli sedd, om man ej särskildt lade märke till hans närvaro.

Utanför den nämnda kupén, som befann sig i tågets midt, hade skurkarna stannat.

Just som en stationskarl passerade med en lanternan i handen, uppfångade Daniel den ene af banditernas drag.

Det behöfdes bara en hastig blick för att han skulle se, att mannen var en bastard, sådana som det finns godt om i dessa trakter. Helt visst hade han haft en engelsman till far och en kafferkvinna till mor; dylika förbindelser äro på långt när icke sällsynta, specielt i trakten af Kimberley, där ett stort antal kafferer slagit sig ned vid diamantverken såsom arbetare i grufvorna.

Daniel visste, att dessa afkomlingar af hvita och svarta egde den engelska nationens hela glupska födgeni parad med de vilda negerstammarnas sega uthållighet och blodtörst. — Han hade redan förut varit i en allvarsam dust med en dylik gynnare, och motsåg på den grund, att denna nya sammandrabbning med en sådan ej skulle bli en så

aldeles lätt sak. — Vore det nu så, att äfven medhjälparen var bastard, blefve svårigheterna naturligtvis ännu större. — Men detta senare fall vare dock mindre troligt; ty det hörde mer till sällsyntheterna, att två sådana afkomlingar af hvite och svarta samsades, utan snarare sågo de hvarandra med viss misstro, hur underligt detta än kan synas.

Nu fattades klockan endast en minut, innan 'stinsen' skulle blåsa af.

Han stod redan utanför stationshuset i full embetsvärdighet. Och dörrarna till kupéerna öppnades och stängdes af konduktören, som i icke allt för stor ifver gled fram utefter tåget och lyste med en lanternan, hvars sken skarpt reflekterades mot kupéväggarna och fönstren.

Just som han kom till den kupé, utanför hvilken banditerna ännu stodo, afvaktande något, hvad det nu kunde vara, föll skenet på ett ungdomligt vackert, men något blekt kvinnoansikte, som tittade ut genom den nedfällda dörrvertilen.

Daniel hade goda ögon och han uppfattade genast, att kvinnan sade något till konduktören. Hvad detta nu var, och hvad den tillfrågade svarade, kunde Daniel på grund afståndet emellertid icke höra. Men han tyckte, att namnet Bulawayo blef nämndt.

Nästa ögonblick hoppade de båda skurkarne in i kupén, och knappt hade de försvunnit, innan Daniel rusade efter och tog plats i den närmast dem varande afbalkningen, således äfven i samma vagn som den, där en viktig del af nidingsdådet skulle utspelas.

Så till vida hade han tur, att denna afbalkning — fullständigt skild från den andra med en bastant tvärvägg — var i det närmaste tom.

Vid skenet af en osande lampa såg han en neger, som låg utsträckt på den ena britsen, djupt försänkt i sömnens och drömmarnas värld.

I ett hörn långt in till höger satt en annan figur, äfven den sofvande, att döma af tunga snarkningar. Och på golfvet slutligen låg en tömd whiskyflaska, visande, att

'sömndroppar' icke fattats — allt goda tecken för utförandet af den plan, som hastigt runnit upp i Daniels hufvud.

För säkerhets skull tog han dock just som tåget blåstes af och figuren i hörnet började röra på sig — oroad af det genomträngande ljudet — denne i närmare skärskådande.

En slö, drucken blick mötte honom från ett mindre förtroendeingifvande ansikte. Mannen såg ut att vara en européisk äfventyrare och kunde mycket väl vara engelsman. Bredvid honom på bänken låg en revolver, som antagligen glidit ur hans hand, när denna slappnade under sömnens och rusets inverkan.

Daniels första åtgärd blef att varsamt bemäktiga sig revolvern, så fort karlen åter slöt ögonen.

Att få sig en kula i ryggen just som han skulle ut på fotsteget, ansåg Daniel med rätta vara mindre behagligt. Och denna eventualitet kunde ej ligga så långt borta, om den misstänkte kvicknade till af luftdraget, då Daniel skulle ut.

Snart fann han rätta tidpunkten vara inne att skrida till undsättning.

Försiktigt sköt han ned ventilen samt stack ut hufvudet för att observera, om något förspordes från närmaste afbalkning.

Men ännu voro fönstren stängda, och intet tydde på, att man gjort några anstalter för att lämna det nu i full fart genom mörkret framrusande tåget.

Daniel hukade sig emellertid så långt ut genom fönstret, att han kunde nå haspen, som konduktören lagt på; och med verklig fara att störta hufvudstupa ned på sliprar och skenor lyckades han äntligen i sitt syfte, samt fann den farliga vägen fri från alla hinder, när han, åter inne i kupén, öppnade dörren på försök.

I samma ögonblick hörde han en röst, tätt utanför fönstret — antagligen kommande från en man, som stod på gångbrädan — utbrista.

»Håll i stadigt, för tusan! Och sätt repet högre under hennes axlar. Hon kommer annars på hufvudet.»

Hvarje ord hördes tydligt. Och Daniel fann nu ögonblicket vara inne att handla.

Men icke förr än skurkarna och deras offer kommit af ville han själf våga det halsbrytande språnget.

»Nu syns Lotsani!... Passa på för tusan!... Du...»
Denna afbrutna mening nådde Daniel i hög tid. Och

han fick genast klart för sig, att man ämnade göra språnget i *vattnet*.¹⁾

Genom detta förminskades faran betydligt, då det där-
emot berodde på ett underverk, om man kunde komma un-
dan med lifvet vid ett hopp till marken från det i full
gång varande tåget.

Afven Daniel beslöt sig för att våga språnget i nämnda flod.

Nu syntes dess silfverband svagt blänka till genom
mörkret.

Nästa sekund kunde Daniel se två skuggor försvinna i
djupet...

I samma ögonblick ljudet af att bofvarna nådde vatt-
net träffade Daniels öron, tog han själf sats och störtade
sig ut från kupén...

Med blixstens fart sjönk han ned i det kalla vattnet,
mot hvilket hans hufvud emellertid fick sig en riktigt all-
varsam smäll, som kom honom att för en stund känna sig
som förlamad.

Men när han åter nådde vattenytan af den rätt strida
strömmen, var han på nytt fullt färdig att rycka offret ur
kvinnoröfvarnes klor.

* * *

Strömmen förde honom raskt under järnvägsbron. Men
dock icke snabbare, än att han hann hugga tag i en list
af den ena af de två bropelarne, hvarpå han klängde sig
fast vid det mellan dessa pelare varande spännverket, som
var af järn.

På detta klättrade han upp, vig som en markatta, och
nästa minut befann han sig på själfva bron.

Här hade han en visserligen lifsfarlig väg på syllarna.
Trots rådande mörker nådde han den strand, som han nyss
lämnat, och anande, att det just var på denna, som man
nedhissat den med all sannolikhet kloroformerade kvinnan,

¹⁾ *Lotsani* är ett biflöde till Krokodilfloden. Öfver *Lotsani* går
järnvägen.

började han genast sitt sökande, samtidigt med spända ögon och hörselnervver ansträngande sig att uppfatta en skymt eller ett ljud af banditerna.

Men af dessa fann han icke ett spår.

Troligen hade de ej tänkt på att begagna sig af järnvägsbron för att komma upp, utan hade med all säkerhet sökt att simmande uppnå stranden.

Som strömmen var ganska stark, borde de ännu — huru goda simmare de än kunde vara — hafva en god stunds arbete innan de kunde nå stranden.

Denna tid beslöt Daniel att begagna sig af allt hvad han kunde.

Och han ilade fram med absolut förakt för all dödsfara samt nådde stranden i lagom tid för att se, huru en mörk skugga rörde sig alldeles nere vid vattnet, vaggande af och an, men utan att lämna fläcken.

I tanke, att denna skugga väl kunde vara den med lina nedsläppta kvinnan, skyndade han fram och utför banken. Och hans förmodan besannades, men på ett sätt, som rent af kan kallas underbart.

Det var en kvinna men till utseendet *liftös*... Hennes fötter nådde icke marken, utan hon vajade af och an likt en pendel, eller ännu mer träffande, som liket af en hängd! Under hennes armar, och knutet kring bröst och rygg, fann Daniel ett rep, hvars öfre ände förlorade sig upp mot bron, som där ofvan svagt aftecknades mot himlen.

Daniel kunde ej fatta sammanhanget.

Men tills vidare måste han antaga, att repet kunde hafva snott sig, om något järn i broverket, och segt som det syntes vara, hade det mäktat uppbära kvinnan då hon störtades från järnvägsvagnen. Men hade hon blifvit utkastad endast en meter längre från brofästet, skulle hon — bedöfvad som hon ännu var — med all sannolikhet hafva blifvit dränkt!

Det hela var i sanning ett underbart fall af räddning, och detta i dubbel bemärkelse.

Alldeles under henne fanns nämligen en hög, skarp

sten. Och mot denna kunde hon verkligen ej hafva undgått att krossats, om hon med hela sin kroppstyngd och från en sådan höjd kommit ned på denna. Nu hade repets snärjning kring broverket äfven i en annan bemärkelse räddat henne, ty nedanför stenen lurade den tvärdjupa, strida strömmen.

Glad att vara den förste, som här funnit henne, skar Daniel genast af repet.

För hans muskulösa armar blef bördan icke för tung när han omedelbart därpå bar undan henne till ett snår, som skymtade några meter längre upp på banken.

Knappt hade han emellertid lagt ned den allt jämt medvetlös kvinnan på marken, förr än ljudet af röster nådde hans öron.

Han behöfde icke fundera länge på, hvilka det var, som samtalade, ty vinden förde hvarje ord mycket tydligt till den plats, där han stod dold, för öfrigt ett högst fördelaktigt gömställe, äfven om det varit fullt dagsljus, och således ännu säkrare i nu rådande mörker.

»Ser du henne inte?» hördes den ena rösten.

»Inte än... Men här måste det ha varit, som vi halade ned henne.»

»Alldeles», fortsatte den förste... »Här vid landfästet lät jag linan löpa... Och där — tio steg på sin höjd härifrån — tog jag språnget.»

»Tänk, om hon kom i floden!» svarade kamraten... »Då blef hon dränkt.»

»Omöjligt! Vet du inte, att alla kroppar, som släppas, falla rakt ned af sin egen tyngd, men aldrig åt sidan?»

»Papper och balonger då?...»

»Försök inte att vara kvick, utan spärra upp korp-gluggarna.»

Sökandet tycktes fortsättas; och rätt som det var hördes en ström vilda eder, hvarpå den ene utbrast:

»... Här har jag repet!... Men vid alla afgrundsandar är det icke afskuret!»

»Afskuret?» kom den andra rösten som ett eko... »Alldrig möjligt!»

»Tänd lyktan!»

»Har försökt, men stickorna äro sura.»

»Förbannelse! Då ha vi nog äfven förstört våra patroner.»

»Antagligen... Men i värsta fall få vi ta till knifven... Hur kan du för resten se, att repet är afskuret? Här är ju mörkt som i en säck.»

»Hvad man inte ser, känner man... Känn själf!»

»Ja, vid Belzebub, har du inte rätt! Ett fint snitt ändå. Inte är det gjordt med en vanlig sprättnif, det är då säkert... Men hvem skulle väl här kunnat komma till hennes hjälp?»

»Inte en käft... Hon fick naturligtvis för liten dosis, så att hon kvicknade till alldeles för tidigt... Och när hon så kände, att hon satt fast — tack vare mitt knep med den där träklubben, som håller trossen kvar däruppe — då var hon inte sen att kapa för att klara sig fri.»

»Vi måste söka», svarade banditen nr två... Hon kan inte ha hunnit så långt... I alla fall hittar hon inte och måste till sist duka under af trötthet... Hon är i alla fall på engelskt område, och då ha vi henne ännu i vårt våld. Ty låta vi påskina, att hon skall till en viss herre i Bula-wayo, skall ingen våga lämna henne hjälp, utan man skall då genast utlämna henne till oss.»

»Såvida hon inte kommer öfver gränsen till Transvaal, ja, och träffar boers», svarade den andre hotfullt.

»Har ingen fara. Ty i så fall måste hon först öfver Krokodilfloden, och det är långt hädan och dit.»

»Inte mer än på sin höjd trettiofem mil.¹⁾»

»Minst två dagars styf marsch för henne», svarade kamraten.

»I alla fall kunna vi ingenting göra förr än det blir så

¹⁾ Det exakta afståndet är närmare 60 km. — Mil som här räknas, äro engelska.

pass ljust, att vi se några spår... Här är sumpigt, och hur lätt hon än är, måste dock några märken finnas efter hennes fötter»

»Well! Vi stoppa här tills dagen bryter in... Att trefva omkring på måfå i mörkret tjänar ingenting till.»

»Rätt taladt! Bara vi nu också kunde få upp en eld, att torka våra kläder vid... Jag fryser redan som en hund... Ha vi någon whisky kvar?»

»Ett par munnar kanske. Här är flaskan, men tag inte alltihop.»

Samtalet blef nu mera fåordigt och utan vidare intresse för Daniel.

Däremot brydde han sin hjärna med att kunna utfundera, hur han bäst skulle kunna komma undan med sitt byte, innan det blef dager, då skurkarna lätt kunna upptäcka hans spår.

Nog skulle de bli öfverraskade att se dessa våra af karlskodon; men om detta kunde hindra dem från att förfölja, vore mer än tvifvelaktigt. Ty ingen af dessa banditer tycktes vara harhjärtad; detta hade de båda redan tydligt visat genom det djärfva språnget i floden.

Tiden var knapp, och hvad som skulle göras, måste ske snart.

Plötsligt fick Daniel en idé.

Han hade fått bekräftelse på, att Krokodilfloden fanns i närheten, åtminstone jämförelsevis nära. Kunde han komma ned till denna och på ett eller annat sätt äfven öfver densamma, skulle han befinna sig i boernas land. Och väl en gång där, skulle skurkarna göra klokt i att upphöra med förföljandet, så vida de ej ville utsätta sig för väl riktade mausergevär.

Att hitta ned till Krokodilfloden borde ej vara vidare svårt.

Han hade endast att följa Lotsanis lopp och söka uppnå detta tillflödes mynning.

Det var just detta, Daniel nu tog sig för... Men

på det att hans spår ej skulle förråda honom, hittade han på en plan, hvilken var djärf och fordrade stor själf tillit.

Han drog af sig sina stöflar; ett kinkigt göra så våta som de nu voro det efter badet i Lotsani. Vidare tog han af kavajen och en under denna varande skinnväst. Dessa plagg lindade han om sina fötter och knöt fast dem med stumpen af det rep, hvilket ännu fanns sittande kring kvinnan.

På så vis fick han en fotbeklädnad, som borde i sina aftryck mot den fuktiga marken bli allt annat än något, som liknade spår efter mänskliga skodon.

Och än mer! När han närmare utvecklade sin plan, kom han till den åsikten — och det var i denna som faran låg — att han med sin börda skulle vedervåga en ny promenad öfver järnvägsbron för att sålunda alldeles vilseleda sina förföljare. — Efter andra stranden af Lotsani skulle han därpå söka nå Krokodilfloden.

Största faran låg i att banditerna skulle märka honom på bron.

Men ännu var det tillräckligt mörkt... Och i värsta fall vore han beredd på, att med lif och lust upptaga striden mot öfvermakten, hvilken — liksom dessvärre äfven han själf — icke kunde göra bruk af skjutvapen, sedan patronerna blifvit våta.

Beslutsamt tog han sin börda på ryggen.

Hon var icke vidare tung denna kvinna. Men han kände dock, att i längden måste han duka under, om han ej fann något annat sätt, att fortskaffa henne.

Öfver bron och vidare ett stycke skulle han i alla fall komma, om icke någon särdeles otur inträffade.

Lyckligt nådde han öfvergången utan att till en början hafva annan ledning än ljudet från det sakta sorlande vattnet.

Men han hade knappt hunnit ut på halfva bron förr än ena foten med dess otympliga beklädnad slant.

Mellan syllarna störtade han och kvinnan ned i floden!...

När han åter kom upp till vattenytan var han *ensam!*...

Knappt ur stånd att tänka, kände han, hur strömmen tog honom med sig, under det att han höll sig uppe med simtag, som han ej själf visste, att han tog.

Plötsligt nådde honom ett svagt skri.

Han sträckte ut med simningen och kände nästa ögonblick, huru hans ena hand vidrörde ett människohufvud, halft nere under vattnet.

Han kände äfven hur det var en *kvinnas* hår, som fastnade mellan hans fingrar, och var nu själf nära att skrika till; men af glädje öfver, att åter hafva funnit den förlorade.

Att hon var vid lif hade hennes rop nyss förkunnat. —

Hållande hennes hufvud öfver vattnet lät han strömmen sörja för framfärden.

Och på detta vis drefvos de båda flyende, den räddade och räddaren, med ström och våg minst fem engelska mil, innan Daniel fann det rådligt att styra mot land.

Detta blef ett ganska vanskligt företag, såsom han snart fann.

Strömmen var strid och ville icke gerna släppa de båda varelserna, hvadan Daniel fick anstränga sina krafter alldeles oerhördt.

För hvarje gång han kom närmare stranden var det en strömfåra, som åter förde honom ut, och i all synnerhet blef det stort motstånd, som bjöds af kvinnan, hvilken, såsom alldeles okunnig i simning, ej kunde hjälpa till.

I det närmaste alldeles uttröttad fick Daniel ändtligen se en långt ut öfver strömmen skjutande trädgren.

Nedanför denna hördes det aflägsna dånnet af ett fall.

Skulle nu icke Daniel kunna finna hjälp af den nämnda grenen, vore det mycket antagligt, att han och kvinnan få sekunder senare hade gjort en nog så äfventyrlig färd utför det dånande fallet. Och utgången af denna färd kunde med all sannolikhet endast bli en, nämligen döden, en hemsk död under slungandet mot där nedanför varande skarpa klippspetsar, såvida man ej därunder beröfvades sansen, blefve kväfd af vattenhvirflarna.

Helt mekaniskt fick Daniel upp en rännsnara, sådan som han alltid brukade föra med sig, att däri bära sitt villebråd, när detta ej var större än att han kunde frakta det på ryggen. Denna snara fick han, som sagdt upp ur fickan, och med all samlad sista kraft höll han nu ned mot den öfver strömmen utskjutande grenen.

Här gällde det att hafva god beräkning och godt öga.

Och på ett afstånd af ungefär tio meter från grenen tog han godt sikte på en grof kvist, samt höjde sig så mycket öfver vattenytan som det var honom möjligt.

Ett hvinande ljud hördes nästa sekund, och snaran med en blyklump flög ur hans hand.

Så kändes ett ryck och forsandet af det strida vattnet, som rusade öfver både Daniels och kvinnans hufvud.

Men nu lågo de nyss för ström och våg flytande fast förtöjda. Och efter ett par energiska knyckar kände Daniel botten under sina fötter.

Han var räddad, och med honom äfven den stackars kvinnan, som just återvann sansen i det ögonblick, Daniel

fick upp henne på stranden, där sockerbuskar och gummiträd vittnade om, att man befann sig på odladt område.

Kvinnan stirrade med ångest på den unge mannen, som stod där nedböjd öfver henne, med flodvattnet drypande ur hår och skägg och för öfrigt med rännsnaran i handen alls icke framställande en bild, som var egnad att ingifva vidare förtroende.

Men när hennes blickar mötte de vänskapsfulla uttrycken i Daniels trofasta, gråblå ögon, kände hon, att hon nu råkat i goda händer, och hennes röst lät fullt behärskad när hon utbrast:

»Hvad har händt? ... Hvar är jag?»

»Hos en vän, som vill er väl», svarade Daniel lugnt ...

»Ni har intet att frukta, åtminstone för närvarande ... Här kunna de icke nå oss, ty flodvägen ha de icke tagit, och utan hästar, ha de många timmars göra att öfver kopjerna komma hit efter stranden ... Så ni kan vara lugn. Ja, fullkomligt lugn.»

Dessa deras första ord till hvarandra fördes på engelska, som kvinnan talade med en färdighet, hvilken lät Daniel förmoda, att det var en engelska, eller åtminstone en afrikand¹⁾ som han nu blifvit skickad af ödet, att rädda undan döden.

Detta var visserligen en missräkning för den högst patriotiske unge boern. Men han var ändå på samma gång tacksam i sitt hjärta öfver att det lyckats honom utföra denna räddning, som på ett rent af underbart sätt beröfvat två veritabla engelska skurkar deras rof.

Och han fann, att det var en mycket vacker kvinna, på sin höjd jämnårig med honom själf, således knappt hunden ur flickåren.

»Min herre!» sade hon, sedan de en stund både direkt och förstulet betraktat hvarandra ... »Den tacksamhet, som jag nu står i till er, kan endast uppvägas af den lycka, som

¹⁾ *Afrikand*, kallas sådana, som blifvit födda i Sydafrika, men af dit från Europa inflyttade föräldrar.

jag känner öfver att hafva undkommit ett par skurkar, hvilka ända från Kapstaden hållit mig fången i detta ords bokstafvigaste mening... Att här berätta, hvad som händt mig, skulle föra mig alldeles för långt och helt visst icke heller ega något intresse för er... Vi måste för öfrigt uppsöka en boning så att vi åtminstone kunna få torka våra kläder... Mitt hufvud brinner af feber, och jag är rädd, att den nervspänning, jag varit i allt sedan jag lämnade Kapstaden, skall ådraga mig en svår sjukdom, om jag ej snart får hvila mig och ordentligt sofva ut.»

»Ni är engelska?» svarade Daniel frågande i det han hjälpte främlingen att resa sig.

»Nej», svarade hon... »Jag kommer från ett land, som ni nog inte ens hört talas om, ni, som tycks vara en infödd boer.»

»Hvar kommer ni då ifrån?» fortsatte Daniel, ej utan nyfikenhet... »Gissa det, kan jag ej. Ty här i Sydafrika finns det i sanning folk från alla trakter af världen, och med förlof sagdt, mäst äfventyrare, hvilka strömma hit för att roffa åt sig af vårt guld och våra diamanter-»

Han sade detta med ett uttryck af ungdomlig och patriotisk indignation, sådan man ofta finner hos äkta boers, ätteläggjar af landets gamla voortrekkers ¹⁾

Den unga kvinnan log när hon svarade:

»Jag fritager mig alldeles från ett dylikt begär att hafva kommit hit för att roffa åt mig ert guld och edra diamanter... Ja har...»

»Nå, nå! Det har jag heller aldrig sagt», afbröt Daniel i det han kände hur blodet steg upp på hans kinder... »Jag talar endast i allmänhet och såsom jag lärt mig uppfatta saken, af hvad jag sett specielt engelsmännen taga sig

¹⁾ Voortrekkers kallas de boer, som på 1830-talet utvandrade från Kaplandet för att undandra sig engelsmännen, samt slog sig ned i Natal och sedermera i Oranjeristaten och Transvaal. Namnet har uppkommit på grund af de utvandrandes sätt att färdas i långa karavaner med oxvagnar. — Ordet är äfven synonymt med det svenska bonde.

för när de komma hit... Ja, allt, hvad de kunna stjåla och som kan rikta deras glupska girighet, taga de utan hänsyn. Och ingenting är dem heligt när det gäller för dem, att skaffa sig guld... Vi boer veta det bäst och vi hata dem, dessa engelska hundar, som äro långt uslare än det värsta negerlödder i hela Afrika, värre än kaffrer och bazutos, ja, värre än afrudens andar.»

Den räddade hade lyssnat till boerns ord, utan att egentligen höra, hvad han sade. Hon hade också helt andra saker att tänka på än att nu följa med i detta boernas alltid på listan stående älsklingstema. Men när orden kaffrer och bazutos blefvo nämnda, kunde hon icke hindra sig från att säga:

»Ni gör helt visst negererna orätt, min herre...»

Han kastade en förvånad blick på henne och svarade:

»Orätt?... Ha *vi* gjort dem orätt?»

»Helt visst», fortsatte den unga kvinnan... »Ni ha ju själfva tagit det land af dem, som engelsmännen beröfvat er. Ja, det fanns till och med en tid, då ni behandlade dessa underkufvade stammar, särskildt kaffrererna, som slafvar, som lifegna, hvilka ni bytte med på samma sätt som boskap och hvars lif ni inte exmerade mer än något slaktdömdt djur, ofta ännu mindre... Är det inte sant?»

Daniel gaf henne en lång blick af oförställd förvåning, född och uppfostrad som han var att se detta sakförhållande med helt andra ögon än hon och hvarje annan utomstående d. v. s. *icke* boer... Men på samma gång fanns det något så öfvertygande i hennes ord, att han icke kunde undgå känna, att hon hade skäl för sig, hvarför också hans röst blef något sväfvande när han svarade:

»Negererna äro *vildar* och...»

Längre kom han icke. Fortsättningen af det slående argument, som han ville hafva fram, tappade han alldeles bort eller också fann han detta vara alldeles för klent att beslå hennes ord.

»Vilde eller civiliserad kan här komma på ett ut», fortsatte den unga kvinnan... »Man måste se dem som

människor, och hvad särskildt dessa vildar beträffar, såsom naturliga innehafvare af denna jord, hvilken nu europeerna eller de civiliserade allt mer och i allt större omfång underlägga sig... De utvandrande holländarne började; engelsmän och portugiser, tyskar, fransmän och andra hafva följt efter, och med styrkans rätt har man helt enkelt slagit under sig, hvad man ville ha af negrernas jord. Det hela är således precis samma sak, som gjort, att Amerikas indianer nu i det närmaste äro hemlösa, ja, utrotade. Allt jämt den lag, som sätter våld före rätt, den starke som herre öfver den svage... Och är nu engelsmännen starkare än ni boers, måste den dag ju komma, då äfven ni duka under efter att hafva fyllt en kanske nog så hård mission nämligen den, att bereda dessa efterföljande väg... Tror ni inte?»

Daniel kastade tillbaka sitt hufvud och gaf den unga kvinnan en genomträngande blick i det han svarade:

»Sannerligen tror jag icke ändå, att ni är engelska. Annars skulle ni aldrig tala som ni nu gör.»

»Ni tar åter igen fel», sade den räddade lugnt. »Just för att jag *icke* är engelska ej heller afrikand talar jag som jag gör... Jag står *utom* saken och därför ser jag klarare och mer opartiskt än den måste göra, som lefver midt upp i här rådande förhållanden.»

»Hvarifrån är ni då? Och hvad är det, som fört er hit?» kastade Daniel fram, ej utan viss hetta.

»Från Sverige kommer jag», svarade kvinnan lugnt »från ett land långt uppe vid norra polcirkeln.»

»Ah, ni är skandinav!» utbrast Daniel... Skandinaverna ha alltid varit våra vänner, och mot dem föra vi boers aldrig afvog sköld.

»Jag är glad, att höra till dessa edra vänner», återtog kvinnan. »Och som jag äfven har lyckan att se er som min räddare från en ohygglig fara, är det också min plikt, att säga er, hvem jag är... Mitt namn är Gerda Granlund... Jag är född i Dalarna, en provins i Sverige och hit kom jag, d. v. s. till Kapstaden, för att söka min utkomst

såsom massös och sjuksköterska, lockad af ett mycket fördelaktigt anbud, som man gaf mig under min vistelse i London... Hvad som har händt mig här, torde ni lätt kunna fatta af den situation, i hvilken ni fann mig... I stället för att föra mig till Oude Schuur...»

»Hvad säger ni?» utropade Daniel Meyer i det hans ögon sköto en flammande blick... »*Oude Schuur!*... Detta är ju den skurken Cecil Rhodes' landt gods i Rondebosch... Ah, ni kan verkligen prisa er lycka, att ni icke kom dit. Där skulle endast elände blifvit er lön, där skulle lasten i dess hemskaste form mött eder och där skulle ni endast hafva ökat antalet af dessa olyckliga, som nu förbanna hans namn... Han är den man, som allt hvad boers och hederligt folk förbannar!»

Daniel Meyer hade råkat i eld och lågor. Hans lättörda sinne när det gällde nationalhatet brusade alltid upp och ofta till öfverdrift kanske, när det blef tal om denne man, som redan betraktades såsom boernas bödel. Och i sin liflighet att ännu mer understryka detta hat fortsatte han:

»Miss Granlund! Jag kan icke nog bedja er, att se upp med allt, i hvilket namnet Cecil Rhodes nämnes... Allt sådant är det uslaste, som finns på jorden; girighet, sedeslöshet, falskhet, trolöshet, allt detta finns personifieradt i denne man, hvars far dock lär varit en andans man, efter hvad man säger, ja en prest och det heliga ordets förkunnare... Lyd mitt råd!... Följ mig till Wakkerstroom... eller till Johannesburg och Pretoria, där det finns massor af sjuka, som kunna vara i behof af er hjälp, ej minst för sådana, som i grufvorna ådragit sig reumatisk värk... Ja, ni kan bli rik på en sådan praktik, om ni där gör er känd... Tveka icke!... Kom! Jag skall redan denna dag föra er in i hjärtat af boerlandet. Och jag tror ej, jag lofvar för mycket, om jag säger, att ni hos mina föräldrar, hos gamle Wilhelm Meyer, känd öfver hela landet, skall finna ett hem, som jämt står öppet för er och där ni i lugn kan hvila ut, efter hvad ni måste hafva lidit.

Han grep hennes händer och såg henne trofast in i ögonen. Och i detta ögonblick var det helt visst som den unge boern första gången kände något i sitt hjärta, hvilket han aldrig förr erfarit.

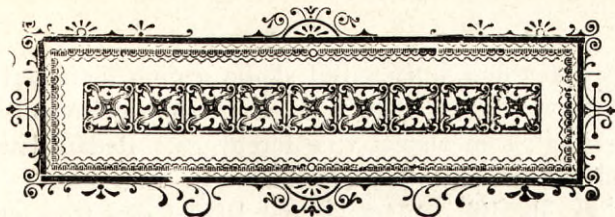
* * *

Hur dessa unga anlände till gamle Meyers-Dorp — för öfrigt ej utan en hel del äfventyr såsom vanligt i detta äfventyrens land — hör icke hit, då berättelsen därom skulle föra oss för långt ur vår plan.

Men en månad senare var Gerda Granlund — den svenska sjukgymnasten — välbeställd massös i Johannesburg; och på våren följande år var hon den rike Wilhelm Meyers svärdotter och Daniels hustru.

Vi kunna äfven förutskicka den anmärkningen, att denna dalkulla kom ett spela en betydande roll under kriget och att hennes namn därför icke heller bör saknas på listan bland de hjältar, som i boerkriget skurit sig tapperhetens lagrar.

FEMTE KAPITLET.

Hotande rykten.

De båda skandinaverna, Birger Lundberg och Pekka Forslund, rönte det hjärtligaste mottagande, som gerna kan önskas, när de efter en half dags uppehåll uti Wakkerstroom anlände till gamla Meyers farm, Meyers-Dorp, vid foten af Tafel kop, där sonen, den nyss från döden räddade Daniel, icke nog kunde prisa dessa sina förvärfvade vänner.

Och de funno en gammal man, silfverhårig och med böjd gestalt, som med faderlig ömhet tryckte deras händer medan tacksamhetens tårar glittrade i hans skumma ögon, sedan han hört Daniel i största korthet berätta, hvad som tilldragit sig i Johannesburg, en händelse, som utan de båda skandinavernas mellankonst lätt kunnat göra honom sonlös och sålunda i ännu högre grad öka smärtan af de förluster, han redan lidit genom att förut hafva förlorat fyra af sina barn.

För modern — som för tillfället var sängliggande sjuk — berättade Daniel icke, hvad som händt. — Detta ej minst på grund af, att han fruktade ett allt för tidigt meddelande därom till vrouw Symons, Bills mor, som just befann sig

på besök hos den sjuka. Bill skulle genom detta lätt kunnat få en varning, hvilken i sin tur kunde gifva anledning till åtskilligt, som Daniel ville förebygga. Redan detta, att här hafva sammanträffat med henne — Bills mor — vore förargligt, då Bill annars kunnat lefva i den tron, att Daniel verkligen fallit offer för lönmördarens knif. Men som vrouw Symons hade för afsikt, att stanna på Meyers-Dorp en hel vecka, medan såväl mannen som sonen voro bortresta i affärer, såsom vrouw Symons uppgaf, kunde Daniel antaga, att han skulle få det försprång, han ansåg sig behöfva för att organisera och rådslå med sina där i trakten varande vänner.

Man hade just lämnat själfva boningshuset för att uppsöka Daniels hustru, hvilken jämte Anna, svägerskan, sades vara på fåbovallen, där någon tvist uppkommit rörande en kafferkvinna, som blifvit piskad af sin man, en supig sälle, hvilken blott af gunst och nåd och på den slagna och ofta annars misshandlade hustruns förböner fått stanna kvar i den kraal, de uppfört åt sig nere vid Lintakafloden. Kaffrer funnos åtskilliga vid Meyers-dorp och utgjorde där, liksom hos flertalet andra besutna boers, den egentliga arbetskraften ännu sedan den tid, då de helt enkelt behandlades som lifegna slafvar; de voro nu anställda som fria och aflönade tjänare, ofta förekommande familjevis såsom 'statare' i de svenska byggderna.

De kaffrer, som voro anställda på Meyers-Dorp, voro i regeln ett stillsamt och tålmodigt arbetsfolk, många ännu med minne från den tid, då de af sina 'herrar' behandlades sämre än hundar.

Men denne, om hvilken det nu var fråga, en tjuugoårig kaffer, lydande namnet Johannes sedan han blifvit kristnad, — förut hette han Gaasah — var som sagdt en svår sälle, och rent af farlig när han på ett eller annat sätt skaffat sig ett whiskeyrus.

Medan Daniel, husbonden, nu varit borta, hade han genast börjat 'spela herre' på sitt vis, och nästföljande natt hade vilda jämmerrop väckt folket i Meyers-Dorp.

Vrouw Gerda Meyer hade rusat upp jämte svägerskan, båda beväpnade med mausergevär. Och i Johannes' kraal hade man funnit dennes hustru, kafferkvinnan Wischna, ligga blödande öfver sitt enda barns bädd. — För Gerda hade det blifvit ett ganska kiukigt arbete, att kunna förbinda alla de sår, som den druckne Johannes tillfogat den arma hustrun.

Hotad med döden från mynningarna af två mausergevär, hade uslingen måst gifva sig och skulle nu, efter hvad gamle Meyer berättat, vara inlåst i en rotfruktskällare, som fanns där på fåbovallen, dit nu Daniel med Lundberg och Forslund styrde sina steg.

Framkomna sågo de icke skymten till hvarken Gerda eller Anna. En kafferkvinna, som höll till i ladugården, berättade, att såväl Gerda som dottern i huset stigit till häst redan vid solens uppgång och att de i riktning åt floden satt af i sporrsträck för att söka upphinna Johannes, hvilken lyckats gräfva sig ut ur sitt fängelse.

Detta var dåliga underrättelser.

Kaffrerna äro opålitliga, och Johannes var det i all synnerhet.

Daniel hade till och med skäl att misstänka denne slyngel för maskopi med de vid den närbelägna gränsen varande engelsmännen. Men så länge icke öppna fientligheter utbrutit med dessa, hade han ansett det vara klokare att behålla Johannes kvar och ha honom under ögonen än att han skulle löpa omkring i trakten med skvaller — särskildt in på Natal's område — för att få sig ett rus.

Den rike Meyer hade också skäl att frukta ett visst samförstånd med Johannes och Bill Symons.

En natt hade han öfverraskat denne senare vid Johannes' kraal, som låg helt ensam nere vid floden. Men när Daniel skyndade fram för att om möjligt bli vittne till, hvad som afhandlades mellan dessa båda skälmar på en för hemliga möten så väl afpassad tid, hade Bill hastigt gått ombord i en båt och rott ut på floden, där han snart försvunnit i mörkret.

Johannes var sedan fräck nog att neka till, att den besökande varit Bill, ehuru Daniel var fullt öfvertygad därom. Och det prygel, som kaffern fick, hade snarare gjort honom halstarrigare än det kunde tvinga honom att bekänna.

Nu hade han emellertid flytt. Och det fanns alla skäl att tro, att han ej skulle återkomma, all den stund han vid flykten begagnade sig af en från Daniels stall stulen hingst, den bäste springaren i Daniels hela stallbesättning.

Också förvånades han mindre då han, just som han själf, jämte Lundberg och Forslund, ämnade upptaga förföljandet, fick se ett dammoln höja sig borta vid synranden, där Lintaka gjorde en sväng mellan ett par höga kopjer, d. v. s. kullar, och i detta dammoln tyckte sig märka ett par kvinnliga ryttare.

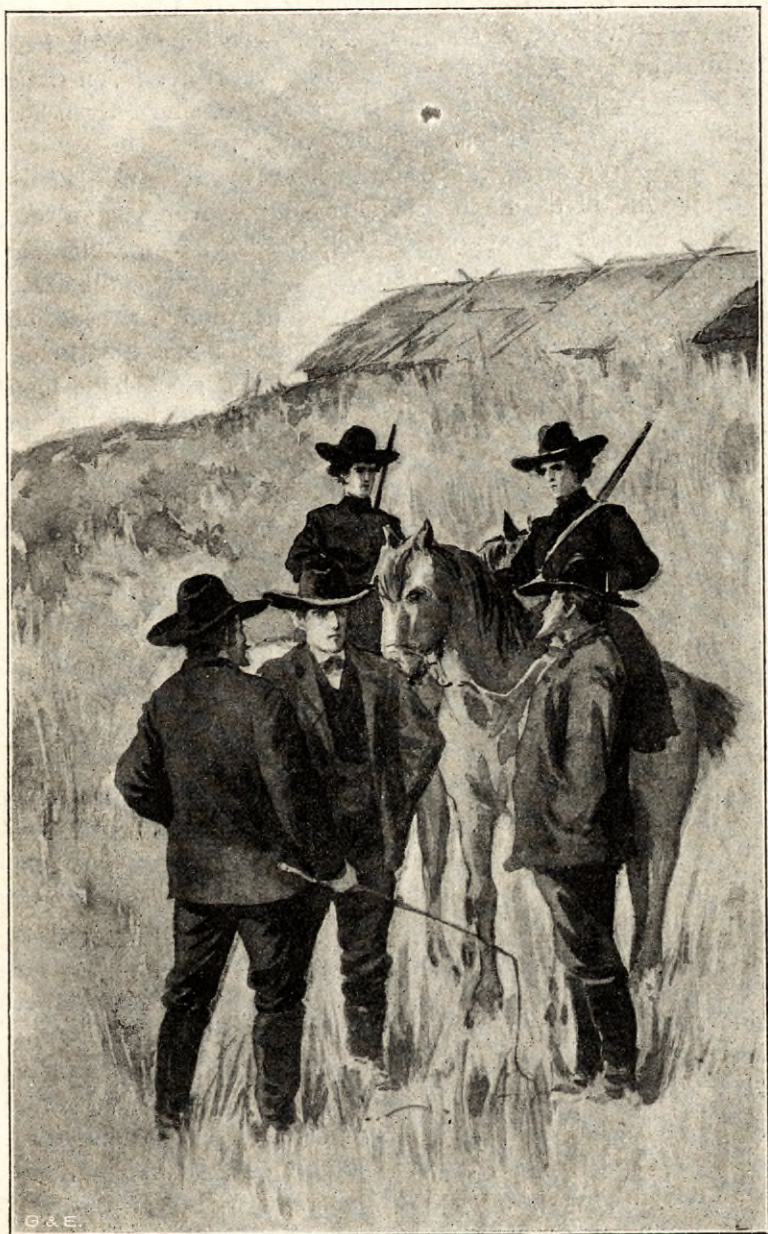
Fem minuter senare sprängde också Gerda och Anna upp för fåbovallen; och där gjorde de båda skandinaverna sin första bekantskap med Daniels hustru och syster.

Naturligtvis blef vänskap knuten.

Anna hade emellertid bleknat när hon fick höra Daniel berätta sitt hemska äfventyr.

Gerda Meyer strålade af glädje och varmaste tacksamhet, när hon snart erfor, att hennes man blifvit räddad från en fasansfull död för lönmördarens knif och detta af en hennes landsman — ja, man skall så godt kunna säga två — som nu följde honom. Och hon tryckte med innerligaste värme och tacksamhet Lundbergs och Forslunds händer i det hon sade sig evigt skola stå i djupaste tacksamhetsskuld till dem för hvad de gjort, en skuld, som måste bli evig, därför att hon aldrig skulle ens närmelsevis kunna återgälda densamma.

Att se en svensk kvinna, och därtill en examinerad sjukgymnast, såsom boerhustru och veritabel vrouw i Wakkerstroomstrakten, kunde vara underligt nog. Men ännu underligare föreföll det, att se henne så här i en halft manlig, halft kvinlig dräkt sitta till häst som en karl och med gevär hängande på ryggen, för öfrigt ett fullständigt mot-

Gerdas och Annas första möte med Daniels räddare. (Sid 54.)

stycke till svägerskan, med undantag af att Anna — såsom yngre — var mycket smärtare och — detta undgick i all synnerhet icke Lnnberg — åtskilligt vackrare, ja, en riktig skönhet jämförd med vrouw Gerda Meyer, ehuru äfven hon kunde göra anspråk på att kallas vacker.

Den förra, Anna, var för öfrigt starkt brunett; Gerda återigen hörde till de blonda kvinnornas krets. Annas ögon voro svarta och glänsande som stenkol, Gerdas iris var blå som Nordens sommarhimmel, men kunde nog brinna till äfven den af harm och förakt, såsom nu när hon berättade om den skurkaktige Johannes och dennes våld mot hustrun.

Man följdes åt in till de gamle, och snart hade man slagit sig ned vid ett rikligt försedt bord med bastanta om också icke efter 'franskt kök' tillagade rätter.

Under måltiden berättade Gerda följande:

»När jag kom ut i morse för att se till folket, blef det snart uppdagadt, att Johannes hade grävt sig ut ur källargropen. Och kort därpå funno vi äfven, att han stulit hingsten... SjälF hade han gerna kunnat få löpa, tänkte jag, ty han gjorde ju oss aldrig annat än förargelse. Men hingsten ville jag ha tillbaka, så mycket mer som den ju är ditt favoritdjur, käre Daniel... Oeh det var därför jag kom på den idén, att sätta efter tjuften i de ännu i morgondagen lätt synliga spåren. Anna ville nödvändigt följa med, och så gåfvo vi oss af sedan vi försett oss med vapen och ammunition för händelse af behof... Hingsten är snabb, det visste vi. Men Johannes är i dess ställe en dålig rytare och red vidare barbacka, all den stund han i brådskan ej kommit åt att stjäla någon sadel... Vi beräknade att hafva upphunnit honom före middagen, så mycket mer som han antagligen snart skulle tröttna på att rida hårdt och väl knappt skulle få hingsten att lägga ut såsom du kan få honom till, Daniel... Nästan i sken sprängde vi utför kopje och uppför kopje, följande Lintaka och allt mer närmande oss Wakkerstroom. Komna ungefär halfvägs funno vi, att rymlingen tagit af åt vänster. — Vid korsvägen, du vet, nedanför bärget hade han slagit in mot Luneberg...

Som du vet, är den vägen cirka tjugu engelska mil, och med den fart, vi hade, borde vi godt kunna hinna dit på en fyra, ja tre och en half timme. Men vi hade knappt ridit en timme innan vi funno, att den uslingen åter kastat sig ur den nya banan; och nu bar det af uppför höjderna till Zwart-Bult och vägen, som öfver Slang-River går till Burghers pass och Utrecht, såvida han icke öfver Betelas-bärgen ämnade sig in på Natals område... Efter ännu en timme träffade vi en oxdrift, och af drängen hörde vi, att Johannes hört sig för hur långt det kunde vara rakaste vägen till Langerwacht. Han hade fått veta detta, hvilket han nog visste förut, tänker jag... Och nu kan du lätt begripa, att det var till Symons han ämnade sig, fast han för att vilseleda begagnat sig af krokvägar... Helt visst har Bill kommit hem. Och hvem vet, hvad som nu är i görningen», slutade Gerda sin berättelse.

»Var lugn», svarade Daniel... »Låt dem hållas... Det blir nog snart hetare, än dessa båda kunna tänka sig.»

»Hur menar du?» inföll Anna med en bekymrad blick på brodern.

»Ännu har jag icke rätt att yppa något. Men som du vet, har den där falska petitionen, som man med tjugotusen namn öfverlät till engelska drottningen nu i mars, satt sinnena i jäsning. Och ännu värre blef det efter bråket i juli med Chamberlains opposition mot vår vägran att godkänna valrätt efter blott fem år för utlanders och andra icke boers... Chamberlain och Rhodes, hvilkas namn man aldrig ens borde nämna utan förbannelse, ifra för krig... Och de skola få krig, ja, kanske fortare än de vänta sig... Blott en gnista, och elden flammar upp.»

»Men ha ni verkligen betänkt farans vidd, ha ni betänkt, hvilket elände detta krig kan draga öfver oss och hela landet?» kastade Gerda fram med oro.

»Hvem har sagt, att kriget skall föras i Transvaal?» svarade Daniel lugnt... Den här gången kan det bli *vi*, som börja dansen på *Natals* mark, och få vi bara Lady-smith och Maritzburg, sedan...»

Han bejdade sig med en blick på de både skandina-
verna, liksom hade han fruktat, att han inför dem pratat
bredvid munnen.

Men Lundberg, som genast uppfattade denne boerns
outtalade fruktan, skyndade sig att lugna honom — och
kanske äfven gamle Meyer, som stillatigande lyssnat till so-
rens ord — i det han sade:

»För mig och Forslund kunna ni tala, som om ni vore
bland landsmän. Och skulle krigets fackla här tändas, vet
både jag och Forslund, på hvilken sida vi ställa oss... Ja,
hvarje hederlig skandinav, som nu vistas i detta land, ja, i
hela Sydafrika, skall gladt ställa sig under boernas fanor,
ty för engelsmännen ha vi sannerligen aldrig haft några
sympatier, nej, aldrig så långt tillbaka, som vi ega en hi-
storia.»

Daniel svarade med att trycka Lundbergs hand och
äfven Forslunds kraftiga näfve, som genast sträcktes fram
mot den unge boern.

Det var nu som den gamle Meyer föll in, sägande:

»Det kan nog vara godt, att ha vänner. Men vi boers,
åtminstone från *het groote trek*¹⁾, ha fått vänja oss vid, att
hjälpa oss själfva. Jag var med äfven då som *voortrekkerz*...
Jag var med Pieter Retief öfver Drakens-bärg och jag var
med på Dingaans blodbad... Och då sågo vi bäst, att
vi boers icke hade några vänner... Man trodde till
och med nere i Cape Town, att det snart skulle vara ute
med oss... Men det gick icke som man ville... Vi sam-
lades åter under Andries Pretorius och Gert Maritz, och
1837 hade vi åter ett hem, och Pietermaritzburg bär än i
dag vittne om, att vi icke kämpade fåfängt... Olyckan vid
Durban²⁾ visade än mer, att vi icke egde några vänner...
Ja, detta var i sanning hårda dagar; och en tung vandring

¹⁾ *Het groote trek* betyder: den stora utvandringen, 1835.

²⁾ Vid Durban blefvo boerna slagna af engelsmännen 1842. Efter denna seger intogs Pietermaritzburg, och Natal blef engelskt område.

blef det att lämna Natals jord... Med Pretorius gick jag åter öfver Drakens-bärg. Och med honom och tusentals olyckliga bröder och systrar kommo vi till Oranjefloden och Vaal... Vi grundlade Fristaten¹⁾, men funno snart, att icke heller där skulle vi få lugn...»

Den gamle boern drog vid dessa minnens framkallande en djup suck. Han hade varit med om stormiga tider, och sonens ord visade endast, att ännu hade boerna icke någon varaktig stad, såsom det efter åtskilliga års hvila i Transvaal kunde synas.

Han fortsatte nämligen:

»Harry Smith, den engelske ståthållaren, kom 1848 öfver oss, sedan det blifvit bestämdt, att det engelska väldet skulle nå upp till ett godt stycke öfver Oranjefristaten. Då blef det, att ånyo gripa till vapen. Jag var med i slaktningen vid Boomplatz den 29 augusti 1848 och jag vet, att de våra kämpade som lejon... Det rann blod i stömmar, och Pretorius, som anförde de våra, sade sedan själf, att hemskare slaktning hade han aldrig kunnat drömma om... Vi förlorade... Genom förräderi brötos våra krafter, såsom sedan blef ådagalagdt, och på nytt måste vi söka en plats, där det snikna krämarfolket ej hade något att säga öfver oss.»

»Ja, så gingo vi öfver Vaal, och de gamla striderna med blodtörstiga negerstammar och vilda djur togo åter sin början. Hvarje fotsbredd mark kostade oss många bröder, och Pretorius fruktade mer än en gång, att blodbaden från 30-talet skulle upprepas, kräfvande utom män äfven hundradetals kvinnor och barn... Vildarna skona ingen, och engelsmännen äro för den delen icke stort bättre med trupper, sammanrafsade af slödder och lyckosökare från jordens alla kanter... Bakom våra vagnborgar hade vi emellertid våra kära skyddade utaf all den betäckning

¹⁾ Oranjefristaten.

som kunde lämnas. Från kopje till kopje, från drift¹⁾ till drift kämpade vi oss fram genom hela skurar af spjut.»

»På hvarje veldt²⁾, som skulle öfvergås, kunde vi alltid räkna på att tusen dödar skulle möta oss; och efter dagarnas strider med matabeler, hade vi om nätterna att frukta lejon och andra rofdjur, som i massor följde oss för att uppsluka, om inte annat, så dem, hvilka fallit under dagens lopp.»

»Ja, det var en hård tid!... Men jag var ung, och musklerna ägde ännu stål, armen var stadig och blicken säker,» fortsatte den gamle med uppflammande lif... »Det mål jag tog, det träffade jag, och goda skyttar voro vi för öfrigt alla, äfven kvinnorna, när faran så kräfde... Men som sagdt, dessa strider med matabelerna, ha kostat oerhördt med blod... Ändtligen hade vi dock drifvit dem öfver Limpopo... När detta väl var gjort, då kom den lömske Harry (Smith) och ville ha oss tillbaka... Men vi tackade... Och efter hand fingo vi detta Transvaal, som man nu vill åt... Att Fristaten blef fri igen, 54, har jag alltid ansett som ett ondt tecken... Och 69 kom första varningen, sedan de olycksaliga diamantfynden gjordes i Kimberley. De 90,000 pounds, som gafs till ersättning för dessa diamantfält, hvilka togos med våld och list, ha gagnat 'fristatarne' föga... Och att man fann *guld* vid Johannesburg, 88 skall bli *Transvaals* olycka, om vi inte se upp i tid med de guldhungriga och genom ett nytt Laing's Nek, ett nytt Ingogo³⁾ och Amajuba göra landet fritt från alla dessa 'uitlanders', som vi för länge sedan bort drifva bort... Mer blod kommer att flyta, och nya lidanden skola nå oss. Men *en* dag — och måtte den komma snart — skola väl vi boers ändtligen få vara i fred.»

¹⁾ *Drift* är boernas benämning på vadställe.

²⁾ *Veldt* är öppen mark, fält.

³⁾ Vid *Laing's Nek* och *Ingogofloden* blefvo engelsmännen under general Colley grundligt slagna af boerna 1881. Boerna anfördes där af *Joubert* och *Nikolas Smit*.

»Ja, måtte *den* dagen komma snart!» instämde sonen entusiastiskt, när fadern slutat... »Och måtte vi unga brås på er gamla, ni, som stridit och blödt, och ni, som lärt oss älska detta land för dess *egen* skull men ej, som engelsmännen gör det, för dess diamanter och guld...»

SJETTE KAPITLET.

Första nappataget.

Sent på aftonen till den 10 oktober, kom en bekant boer vid namn Carl Fleschter till Meyers farm för att träffa sin vän Daniel.

Denne man, som sedan utmärkte sig mycket under kriget, hade ett viktigt meddelande att lämna; och sedan han fortsatt sin resa, som hade till mål, att träffa ännu fler af de kring gränsen boende, mer betydande boerna, fortsatte han med en af Daniel lånad, uthvilad häst till den rikt bebyggda trakten kring Volksrust, cirka trettio mil¹⁾. Han skulle där sammanträffa med själfva Oom Piet²⁾, hvilken var på resande fot och helt visst i mycket viktiga ärenden.

Hvad Fleschter haft att meddela den unge Daniel, fick Lundberg och Pekka icke veta. Men sedan mörkret fallit på, gjorde sig äfven Daniel färdig att stiga till häst. Lundberg afrådde honom från att så snart efter blodförlusten ge sig ut på ridtur och detta till i kolsvarta mörkret.

1) En eng. mil 1609,3 meter.

2) »Oom Piet» (Onkel Peter) ett smeknamn på segraren vid Laing's Nek och Amajuba, general P. J. Joubert.

Men Daniel svarade, att hans ärende var alldeles för viktigt, att kunna uppskjutas.

Då inföll Lundberg:

»Om det är så, anser jag det vara min plikt som eder vän att följa med, om ni annars icke har något däremot.»

»Nej, inte alls. Jag vet, att jag kan lita på er liksom äfven på Mr Forslund... Kan ni rida?»

»Något så när», svarade Lundberg. »Men Pekka kan det icke; han har aldrig setat till häst.»

»Då får han allt stanna hemma, ty undan måste det gå», fortsatte Daniel med en liflighet, som vittnade om, att händelsen i Johannesburg nu icke tycktes bekomma honom det minsta... »Kan ni skjuta?»

Frågan kom tvärt och med en blick på några gevär, som hängde i skön ordning, putsade och fina på väggen nere vid dörren.

»Tämligen», svarade Lundberg lugnt, likväl anande, att här tycktes det bli allvar af... »Hemma har jag varit med i en skytteförening och ...»

»Det är bra!» afbröt boern. Och i det han vände sig till systemen, som satt vid det stora bordet i 'dagligstugan' jämte fadern, hvilken tyst för sig själf läste i bibeln, utbrast han, pekande på arsenalen:

»Tag ned två af de bästa gevären, putsa piporna, olja dem och ladda. Fyll vidare två patronbandelär, och låt det gå fort.»

Van att lyda tog Anna genast i tu med, hvad brodern bedt henne om, under det att Daniel och Lundberg gingo ut för att sadla hästarne.

På stoepet¹⁾ sammanträffade de med Pekka, och Gerda Meyer, som jämte en kafferkvinnu kommo från en flygel, där de båda gästerna hade sitt kvarter.

»Hvart skall du hän?» sade Gerda, vändande sig till sin man.

»På rekognoscering», sade denne undvikande.

1) *Stoep* är den inhägnade och jämna planen framför en boergård

»Då följer jag med», inföll Pekka liffigt.

»Vi ska rida», svarade Lundberg. »Och du har ju inte lärt dig den konsten, så det blir nog bäst, att du blir hemma.»

»Ja, jag vore tacksam, om ni stannade, för det *kan* ju hända, att skurken Johannes kommer tillbaks för att stjäla ännu mer.»

Detta sade Daniel emellertid endast som svepskäl. Han kände sin man. Men å andra sidan kunde man nu befara, efter hvad Fleschter meddelat, att andra 'gäster' skulle infinna sig objudna; och för den händelsen vore det icke så dumt, att Anna och Gerda hade en pålitlig karl till hjälp. Och det såg Pekka ut att vara.

När Gerda trädde in i stugan fann hon Anna i färd med att ladda.

Pekka hade följt männen till stallet, och gamla yrouw Meyer hade gått till hvila.

Vid bordet satt gamle Wilhelm och betraktade allvarligt dotterns förehafvanden. — När hon lagt in sista patronen sade han:

»Det var många skott, det där, mitt barn... Hvad står nu på?»

»Daniel och Mr Lundberg ska ut efter kaffern», svarade Anna, som nyss i hemlighet mottagit denna instruktion.

»Jaså, Gaasah», fortsatte den gamle. »Den är inte värd ett skott, snarare borde han bli hängd... I alla fall är det ett slöseri, att ladga på det där sättet.»

»Säg inte det, far», inföll nu Gerda, som ännu var uppbrakt på den usle kafferns beteende och alltjämt förargad öfver, att han kommit undan med Daniels bästa häst. »Det är också natt, tiden är orolig, och man vet inte, hvad man kan råka ut för... Af den kurveyor¹⁾, som Anna och jag mötte i morse, hörde vi, att det lär jäsa i trakten af Kru-

¹⁾ *Kurveyor* är det samma som engelsmännen kalla 'transport rider' d. v. s. ledare för eller deltagare i en drift oxar med eller utan förrådsvagnar.

gers Kloof¹⁾ och Llandvarne, och vår landroost²⁾, som nu är i Volksrust, lär frukta det värsta.

Den gamle skakade betänksamt sitt hufvud, reste sig och gick in i sofkammaren utan att svara.

* * *

Klockan var redan tio när Daniel och Lundberg — båda väl beväpnade — gäfv sig af.

Natten var ganska stjärnklar, och Lundberg fick nu godt tillfälle att beundra en stjärnhimmel, som godt kan mäta sig med den i 'höga Nord', ja, som till och med är ännu vackrare på grund af det ogenomträngliga mörker, hvilket om nätterna famnar den sydafrikanska jorden och gör åsynen af himmelen så mycket mer fängslande, och stjärnornas

¹⁾ *Krügers Kloof*, bärig trakt nära Natals gränskil in i Transvaal — *Llandvarne* by darsammastädes.

²⁾ *Landroost* = borgmästare.

sken så intensivt klart, att man stundtals liksom tycker sig sväfva in i och sugas upp uti dessa strålande nattens ögon.

Tysta redo de framåt, först i skridt sedan i hastigare tempo, öfver den djupt dammiga, smala vägen mot Wakkerstroom, dit man hade icke fullt tio mil från Daniels hem. Man beräknade att kunna vara där på en timme, men det visade sig snart, att minst sex kvart skulle gå åt.

När man kom fram, låg den lilla staden redan försänkt i hvila.

De båda ryttarne steg af på en nattsvart, folktom gata och ledande hästarne vid betslet närmade man sig ett litet hus, från hvilket skenet af en dimmig lykta trängde ut öfver en häck för att stundtals åter alldeles försvinna.

Först när man stod utanför den ganska höga grinden sade Daniel, sedan han bedt Borgman att äfven hålla den andra hästen:

»Vänta mig här! När jag kommer ut, har jag med mig en vän, en släkting, som äfven han heter Meyer. I hans sällskap skola vi fortsätta till Llanvarne. Hvad, som sedan händer, stannar oss emellan, förstår ni... Och icke ett ord till någon... Jag kan ju lita på er?»

»Som på er själf», svarade Lundberg, undrande öfver all denna hemlighetsfullhet, men fast besluten, att under alla omständigheter icke svika sitt en gång gifna ord.

När Daniel åter kom ut hade han med sig en äldre man, som kastade en forskande blick på Lundberg innan han räckte denne sin hand, sägande:

»Ni är vår vän, hör jag Daniel säga... Vi kunna ju lita på er?»

»Fullkomligt; åtminstone så länge som edra ärenden äro ärliga, hvilket jag ju icke har rätt att betvifla», svarade Lundberg, upprepande sin försäkran.

»Saken är nog allvarsammare än ni tror», återtog den nykomne, hvars namn var Lukas Meyer... »Vi skola nämligen redan nu i natt ned till gränsen. Det är oroligt där nere, sedan engelsmannen kommit fram med en ny oförsämndhet, nämligen att befolkningen i gulddistriktet, hufvud-

sakligast engelsmän, skall i folkrådet representeras med en fjärdedel af rådet samt vara likställd med oss boers, förutom en hel del andra oförskämda fordringar. Vi ha naturligtvis svarat *nej*... Kriget står således för dörren, och det talas om att engelsmännen, hvilka länge hållit på med, att draga samman krigsfolk vid våra gränser, här och där skridit öfver denna... Kort och godt! Det är den saken, som vi nu skola kontrollera.»

Sedan de tre stigit till häst togs vägen till den närbelägna orten Volksrust, där den lilla rekognosceringstruppen ökades med ytterligare två man, så att man nu var fem, alla till häst och beväpnade med mausergevär.

Ställningen var synnerligen krigisk, och öfver engelsmännen hölls inga loftal. — I allt detta hot, som hördes öfver nationalfienden, kunde Lundberg emellertid utan svårighet spåra en hel del tomt skräfvel; och stundom bar det i väg till rena ytterligheter och löjligheter såsom när han hörde en man i 'truppen' utbrista:

»Den här gången skola de så grundligt stukas, att världen aldrig sett på maken.»

Eller när en annan utbrast:

»Icke förr än hvarenda engelsman ligger i hafvet utanför Kap skola vi ge oss någon ro... Som kattor skola vi dränka dem, och sedan skall hela Sydafrika bli vårt med både guld, diamanter och betesmarker... Kom i håg det!»

Detta skräfvel belönades med lifligt bifall. Till och med anföraren för den lilla skaran, Lukas Meyer, uttalade belåtenhet och sina förhoppningar i samma riktning, som den unge skräftaren, hvaremot Lundberg teg och behöll sina tankar för sig själf.

Lukas Meyer fortsatte:

»De skola icke finna oss oförberedda. Vid första uppåd stiger hvarenda boer till häst, och vi samlas från höjder och dalar i tusental... Och vi måste skynda oss. Sedan i juli, ja, till och med före denna tid, hopar engelsmännen krigsskaror i Natal; och nu underhandla de blott med oss

för att vinna ytterligare tid. Oom Paul¹⁾ är för en snar uppgörelse; och vi ska få se, att han kommer att hylla satsen: Hellre förekomma än förekommas... 'Fristatarne' äro fullt på vår sida och göra gemensam sak med oss, likaså kunna vi lita på en hel del icke afrikander. Så nog skall Chamberlain och Rhodes få skäl att ångra sig.»

»Jag hörde i går», inföll nu en annan, »att 'The Friend', ni vet, tidningen i Bloemfontein, sagt engelsmännen sanningen rakt i ansiktet sedan man tagit sig för att äfven skicka hit hinduer och andra hedningar för att slåss mot oss. Och man visste äfven berätta, att engelsmännen reta upp både basutos och kaffrer så dessa skola falla oss i ryggen.»

»Nå, det byket ha vi då pepprat så tillräckligt förr, att det borde fått nog», svarade en tredje, en gammal man, hvilken varit med i mången god dust och var fullt öfvertygad om, att krigslyckan också denna gång måste bli på boernas sida.

Han hade bl. a. varit med vid Krügers-Dorp uti slutet på januari 1895, då doktor Jamesons lömska infall med åtta hundra man blef grundligt tillbakaslaget, och han hade i den träffningen icke fått höga tankar om motståndarnes tapperhet, men däremot fått vatten på sin kvarn, beträffande att engelsmännen i Sydafrika uppträdde som ett 'röfwarepack', med hvilket epitet han helst rörde sig, då boernas arfviender kommo på tal.

Vägen togs nu öfver fälten till Slang River, där det fanns ett drift på vägsträckan Wakkerstroom—Mount Prospect, cirka sex mil från gränsen och Buffalo River, där det åter fanns en bro. Och när man kom till detta förstnämnda drift ökades sällskapet i en där varande vägkorsning med ytterligare två man, af hvilka den ene till Lundbergs öfverraskning var *svensk*.

Denne man hette Frölén och kom från Pretoria.

Han såg ut att vara en hurtig ungdom, och Lundberg hörde genast, att han var varmt boervänlig. Mr. Frölén

¹⁾ Oom Paul är ett smeknamn på presidenten Krüger.

trodde på boernas sak, och hade skaffat sig semester från sin sysselsättning för att kämpa i boernas leder. Till yrket var han järnvägstjänsteman.

Lundberg var förtjust att få tala vid en landsman, som tydligen hade reda på förhållandena å platsen och var opartisk i sina omdömen.

Något af boernas ofta klumpiga skräfvel fanns icke alls hos Mr. Frölén. Hans uttalanden voro sympatiska för den rättvisa sak, det väntade kriget gällde. Men några öfverdrifna förhoppningar hyste han ej, beträffande att boerna skulle komma att segra öfver hela linien.

Naturligtvis blefvo Lundberg och Frölén goda vänner såsom landsmän oftast bli det, när de mötas i främmande land, och speciellt under sådana förhållanden, som här erbjödo sig, nämligen gemensamma faror.

Han sade, att engelsmännen voro svåra att göra med och att flertalet af dem endast vistades i landet — i Fristaten eller i Transvaal — med hufvudsyfte att fortast möjligt kunna skrapa åt sig en förmögenhet, utan att vid detta sträfvande visa sig vidare nogräknade om medlen. Engelsmännen voro också de, hvilka i regeln gäfvo anledning till de tvister och bråk, som sedan våren, ja, ända sedan Dr Jameisons lömska infall 1895 mer än en gång urartat till öppet våld och svårare skadegörelse å boernas personer och egendom . . . Det nuvarande tillståndet vore olidligt, sade Frölén, och kriget vore därför oundvikligt . . . Hvilken utgång det än tog vore nu bättre, än att längre förblifva vid status quo med alla dess det lugna samfundslifvet rubbade missförhållanden . . . Han fruktade, att boernas rättvisa sak skulle väcka en mer hårdnackad och blodig kamp än någonsin förr mest på den grund, att såväl Chamberlain som Rhodes stodo eggande bakom det hela . . .

Om boerna uttalade sig Frölén, som sagdt, med stor vänlighet. Han hade noga studerat dem och funnit, att de med alla sina, för en europé påtagliga egenheter, voro långt bättre, än engelsmän och utlanders i allmänhet målade ut detta folk . . . Deras största fel vore deras envishet att fast-

hållan vid sina gamla vanor och deras misstänksamhet mot allt, som vore nytt. De vore allt nog för varma anhängare till stilleståndsprincipen, och däraf härledde sig äfven all denna flegma, som måste bli dem till stort hinder under den rörlighet, hvilken erfordras vid förändret af ett modernt krig. Slutligen höll Mr Frölén före, att boerna knappt kunde vara så rustade som de borde vara det för att inlåta sig på krig med England, hvilket i hast och med dess rika resurser skulle kunna skaffa, hvad som på dess sida ännu fattades.

»Hur som helst», slutade Frölén, när befälhafvaren gaf dem order att rycka upp bättre i ledet, »måste kriget nu bli af... Och för oss skandinaver — vi, som alltid stått på den svagares sida — är det nu en bjudande plikt, att ställa oss under boernas fanor... Vi äro tillräckligt många här i Sydafrika att kunna bilda en egen kår, om så skulle påfordras. Och *den* kåren skall nog bli Tom Atkins¹⁾ en nagel i ögat.»

»Halt!» kommenderade nu Lukas Meyer... »Se ni molnet där borta?... Det, är en ryttare, som spränger hit med full fart.»

Och i den svaga dagningen såg man verkligen ett moln stiga upp och försvinna för att snart åter visa sig ännu närmare bland kopjerna utefter floden.

»Det är en af de våra», fortsatte Lukas Meyer afgörande. »Ingen engelsman rider på det där sättet. Och vägen tycks han hitta utmärkt, om det är nedåt Doorn Spruit han ämnar sig.»

Man inväntade ryttaren, som just sprängde upp på vägen. Och man fann snart att gamle Lukas — såsom denne Meyer allmänt kallades — ej sett fel.

Den ankommande höll in sin häst midt i kretsen af sina landsmän. Han tycktes äfven vilja säga något, men hejdade sig, då hans blickar föllo på de båda främlingarna,

¹⁾ *Tom Atkins* är öknamn på engelska soldater i Sydafrika.

Lundberg och Frölén, synnerligast den förre, ty Frölén kände han något till från Pretoria och Johannesburg.

Lukas Meyer utbrast när han såg denna tvekan:

»Sjung du ut med, hvad du har på hjärtat.» Och i det han pekade på de båda svenskarna sade han: »Dessa två äro skandinaver och våra vänner. Af dem ha vi intet att frukta.»

Ryttaren förde sin svettdrypande springare helt nära gamla Lukas' häst och utbrast helt lågmäldt så att knappt någon mer än den till hvilken orden voro ämnade kunde höra dem:

»Engelsmännen äro öfver gränsen!»

»Hvar?» svarade Lukas utan att visa någon oro.

»De följa Buffalo från Ingogostationen. En del ha gått öfver floden och röra sig nedåt, följda af kamraterna på motsatta sidan... Vid Doorn måste de emellertid bli hejdade, och komma då antagligen längre in för att uppnå ett vad och vid November Drift skola de kanske förena sig med de andra.»

»Hur många äro de?» frågade Lukas, i det hans blickar fingo ett hotande uttryck.

»Minst hundra man.»

Lukas Meyer kastade en blick på sin lilla skara och sade:

»Hur många voro de, som gått öfver Buffalo?»

»Femtio ungefär. Med de andra äro de säkert öfver hundra», svarade spionen.

»Aj, aj! Då ha vi ingen annan råd än att skynda oss med att hindra en förening... Femtio mot åtta blir i alla fall ett styft arbete. Eller hur gossar?»

Daniel förde ordet å de andras vägnar när han svarade:

»Plocka vi undan hälften med våra kulor, tänker jag, att det sedan skall bli en lätt sak, att komma till rätta med de öfriga. I alla fall måste vi visa dem, att på Transvaals mark ha de ingenting att uträtta.»

De andra instämde, äfven de båda svenskarne, ehuru ingen af dem varit 'i elden' eller ens kunde tänka sig huru allvarlig en sådan affär kan vara.

»Efter dem! Inte en skall komma undan!» (Se sid. 77.)

»Godt!» fortsatte gamle Lukas... »Mellan Doorn Spruit och November Drift skola vi genskjuta dem. Trakten är mycket kuperad, och vi få dem sålunda under oss... Vi ha härifrån två mil till öfvergången och sedan taga vi snedt mot Ingogo en fem mil. Sträcka vi ut ordentligt skola vi säkert stöta på dem om ett par timmar.»

Och man 'sträckte ut'! Lundberg och Frölén hade till och med svårt att hålla sig kvar i kön. I téten red Daniel, som var känd att vara en af boernas bästa ryttare och särdeles skicklig i att kunna låta det löpa undan äfven i de svåraste terränger.

Klockan var ungefär fyra på morgonen när man nådde de första kopjerna, som stupa ned mot Ingogo River, gränsloden, hvars rätt strida vatten syntes glänsa i den uppgående solens första strålar.

På boervis närmade man sig floden med god betäckning af kopjerna, spridande sig helt nära en punkt, där det med säkerhet kunde antagas, att engelmännen skulle fram.

Plötsligt utbrast Daniel, som tagit plats mellan Lundberg och Frölén:

»Där ha vi dem!»

De båda svenskarna kunde till en början icke upptäcka minsta skymt af engelsmän, men när de ytterligare ansträngde sina blickar, sågo de ett par mörka punkter, som nära nog stodo i färg med marken, närma sig det håll, där boerna nu bildat en kort kedja liggande på marken bredvid sina af det skarpa trafvet flåsande hästar.

Utan kikare hade den vid stora synvidder vane Daniel upptäckt de antågande engelsmännen. Men nu tog han äfven till synglasen och observerade genom dessa fiendens förlöpare, hvilka kommo ett godt stycke framför kamraterna, som 'i samlad trupp' just döko upp på en ensam kopje, när Daniel utropade:

»Ah! Min aning!... Det är Johannes, hästtjufven och hustrulågaren, som fört dem öfver gränsen. Det är han, som rider i téten!»

Och han vände sig till gamle Lukas, som låg där i

närheten, samt berättade i korthet, hvad som natten förut händt vid Meyers-Dorp.

När han slutat sade Lukas lugnt:

»Är det han, som rider här närmast?»

»Ja, det är Johannes», svarade Daniel. »Han pekar just nu hitåt... Kan just undra, om de tänka snedda mot vägen till Utrecht... Det ser nära på så ut.»

»Detta vore då rena vansinnet!» utbrast Lukas... Ty äfven om de voro dubbelt så många, skola de bli pepprade. Vid Utrecht stå redan omkring fem hundra man. Och äfven våra andra städer nere vid gränsen äro godt besatta för att kunna taga mot det där packet... Men nu är det fråga om de här... Negern får första skottet... Tjuf och förrädare har han visat sig vara... Nu kommer lönen.»

Helt varligt närmade sig den engelska styrkan, men ännu var den dock för långt borta, att med fördel kunna användas till mål.

Gevären höllos emellertid klara, och hästarna tvingades på knä för att ej i otid bli sedda genom engelsmännens kikare.

Tio minuter senare hade fienden samlats nästan inom bösshåll och alldeles under kopjen.

Midt i kretsen befann sig negern pekande och gestikulerande åt det håll, där boerna lågo dolda.

»Männe den svarte saten misstänker, att vi äro här?» sade Daniel halft hviskande till Lukas.

»Det ser nästan så ut», svarade Lukas... »Han pekar nu på marken och gör engelsmännen uppmärksamma på våra spår... Så här blir det bäst att handla raskt.»

I det han lånade Daniels kikare undersökte han noggrant fiendens förehafvanden och kröp därpå med ovanlig raskhet för sina år från den ene till den andre af sin lilla hop samt utdelade ordern:

»På två hundra steg ge vi fyr. Tag sikte på den där.»

Han utpekade vid dessa ord någon särskild af engels-

männen, så att icke två eller fler skulle taga samma mål. Vidare yttrade han till hvarje man:

»Så fort skottet är lossadt, rusar du i sadeln. Och sen hålla vi rakt på November-Drift. Där skall Tom Atkins få sig en ny peppring.»

Han återkom till sin plats nära Daniel, Lundberg och Frölén, som skyddade bakom stora stenar lågo på magen med anlagdt gevär.

Engelsmännen hade nu satt sig i rörelse och närmade sig kopjen i skridt. I tēten var man nu tre, kaffern och två engelsmän, hvilka senare tydligen släpade negern med sig med våld, all den stund svartingen tycktes hafva kommit på andra tankar och ville åt motsatt håll.

Också sade gamle Lukas:

»Han är rädd nu, hästtjufven, och anar argan list... Men om inte kulan rostar fast i loppet, skall han nästa minut få betala både hingsten och sitt förräderi.»

I samma stund lyckades kaffern göra sig fri.

Gamle Lukas förde lugnt sitt gevär tilj kinden och tryckte af.

Något ljud af skottet kunde knappt höras, ej heller såg man någon rök. Men hvad man såg, det var att förräddaren helt hastigt gjorde en volt från hästen, vid hvilken han därpå blef hängande med foten intrasslad i ena stigbygeln.

När de två förföljande engelsmännen hunno fram till sin svarta vägvisare, funno de något, som gjorde, att de hastigt vände om till sina kamrater, hvilka nu kommo anryckande i karriär.

Negern befanns vara träffad af ett skott, hvars kula genomborrat hans hufvud. Och han hängde stendöd i stigbygeln, släpande efter det uppskrämde djuret, som endast med svårighet lät sig fasttagas.

Af häpnad hade de äntligen stannat, och genom kikan kunde gamle Lukas iakttaga, att bådas anleten uttryckte alla nyanser af mänsklig förvåning, allt under det att de ömsom stirrade upp mot den kopje, där boerna lågo dolda, ömsom på sina kamrater, hvilka nu hunnit nära den gräns,

två hundra steg, där döden från boernas gevär väntade dem.

Vidare kunde de bakom kopjen liggande iakttaga, att engelsmännen plötsligt stannade, när de två, som följt vägvisaren, kommo åter medförande rapport om hvad som hänt.

Då sade gamle Lukas:

»Det där skottet tror jag kylde af deras mod. Få nu se, hur *ni* träffa, pojkar... Eld!»

Åtta kulor slungades ut från kopjen...

Åtta engelsmän störtade samtidigt ur sina sadlar. Inngen kula förfelade sitt mål.

»Sköna träffar, gossar! Nu till häst!» ropade Lukas och var själf den förste att kasta sig upp i sadeln. Och exemplet följdes med en precision, som skulle hedrat hvilken väl-exercerad hästkarl som helst.

Så bar det af i raskt traf som förut med Daniel i ledningen; och innan engelsmännen, af hvilka ännu återstodo ett trettiotal, hunnit hemta sig från den förskräckelse, som skotten framkallat, hade boerna redan intagit en annan ställning eller rättare två sådana.

Tre man med Daniel lågo nämligen bakom en kopje till vänster, och Lukas med tre man lågo bakom en kopje till höger om den väg, som engelsmännen enligt beräkning nu hade att taga vid en likaledes beräknad reträtt.

Lukas tog nämligen för afgjordt, att de 'pepprade' ej skulle ha lust att fortsätta framryckandet, synnerligast nu när de utom åtta kamrater äfven förlorat vägvisaren och därtill ej kunde beräkna, hur stor den styrka var, mot hvilken de hade att kämpa.

Den gamle boerns kalkyl var icke felaktig.

Redan hördes hästarnas traf mot marken och redan blänkte fiendens vapen i solen. Mellan dem syntes äfven en kanon. Nästa minut skulle den lilla truppen storma fram mellan det farliga passet.

»Eld!» hördes gamle Lukas.

Fyra kulor och fyra döda!

»Eld!» ropade Daniel.

Och åter störtade tre engelsmän dödligt sårade ur sadeln.

Panik grepo de kvarvarande, och i vild flykt stormade de fram, kastande allt, som under flykten var dem till hinder; flere kastade till och med sina vapen... Kanonen lämnades i sticket.

I denna stund reste sig Lukas och ropade så att det äfven hördes till den af Daniel besatta kopjen:

»Efter dem!... Inte *en* skall komma undan!» (Se illustr. sid. 72.)

Och det blef en jakt så vild, att den trotsar all beskrifning.

Engelsmännen redo bokstafiligen för lifvet. Boerna redo som endast vildmarkens söner kunna rida, och med hvarje sekund vunno de betydligt på de förföljda, af hvilka de eftersta skötos ned.

Otroligt hastigt närmade man sig gränsen och ett drift vid Doorn Spruit. Och sedan bar det af mot Limpopo.

Nu glittrade vattnet fram mellan kopjerna... Snart skulle fienden vara innesluten mellan floden och där alldeles utan hopp om räddning, såvida man icke kastade om och upptog kamp med boernas ännu betydligt underlägsna skara, något som alls icke tycktes ingå i de skräckjagades plan.

Men plötsligt hejdas boernas trupp af hvinande, hvisslande ljud och en mullrande dof knall. Jorden bakom dem kastas upp, och i samma stund höres ett väldig brak.

»En granat!» utropar gamle Lukas. »De satarna ha redan börjat med kanoner.»

Och han höll in sin häst för att närmare studera situationen. Granaten syntes tydligen vara kastad från ett batteri på motsatta stranden, hvarest man med kikare, — ja, till och med utan kikare — kunde se engelsmän hafva lägrat sig invid en kopje, från hvilken horns signaler och ljudet af kommandorop just trängde öfver vattnet när en ny projektil kom susande, denna gång i en vid båge öfver boernas hufvuden.

»Hur mycket ha vi klockan?» utbrast gamle Lukas i det han vände sig till Daniel, hvilken såg åtskilligt förvånad ut när han dock, hörsammande sin förmans ord, tog upp uret och svarade:

»Hon är redan kvarten öfver tio.»

»Minst åtta timmar före tiden således», fortsatte gubben med ett bistert drag kring ögonen, under det att han åter höjde kikaren och lät denna göra en långsam vridning i half cirkel mot gränsfloden... »Det är inte förr än klockan fem i eftermiddag som tiden går ut?»

»Hvilken tid, Oom?» vågade Daniel kasta fram.

»Tiden för vårt *ultimatum*,¹⁾ förstås», svarade Lukas.»
Den elfte oktober klockan fem eftermiddagen, så är det bestämdt... Men lika godt; en eller annan timme förr eller senare gör här föga till saken... Kriget har börjat!»

¹⁾ Den nionde Oktober 1899 tillsände presidenten Krüger Englands representant i Pretoria en not, innehållande följande fyra hufvudpunkter: 1:o) att alla tvistefrågor mellan Transvaal och England skulle afgöras genom skiljedom eller annat därmed motsvarande sätt; 2:o) att Englands trupper genast skulle dragas bort från Transvaals gränser; 3:o) att alla engelska trupper, som sedan 1 juni 1899 skickats till Sydafrika, skulle hemkallas inom kortast möjliga tid och 4:o) att förbud utfärdades för alla på väg varande engelska trupper att landstiga i sydafrikanska hamnar. —

Om dessa fordringar icke uppfylldes inom den elfte oktober 1899 kl. 5. e. m. skulle kriget bryta ut, hvilket visserligen icke stod i noten, men dock framgick med all önskvärd tydlighet af denna nots formulering, och förofrigt dikteradt af nödvändigheterna.

SJUNDE KAPITLET.

En krigslist.

Birger Lundberg hade fått elddopet.

Den träffning, som vi i föregående kap. försökt gifva en bild af, var visserligen en bagatell, mot hvad som skulle komma, men dock tillräcklig för att de däri för första gången å stridens mark uppträdande skulle få en nog så tydlig förkänning af ett krigs hela ohygglighet.

Att längre förfölja de flyende, ansåg gamle Lukas vara detsamma som att onödigtvis utsätta sig för den granateld, hvilken med korta uppehåll lät höra sig från andra stranden af Limpopo och stundom blef rätt farlig och besvärlig.

Att döma af skottens riktning fick man dock antaga, att det ännu mer var en öfningsskjutning än en eld, som öppnats mot de engelsmännen förföljande boerna, hvilka icke framträdte så synligt, att de kunde tagas till mål.

Granaterna vore emellertid inkastade på Transvaals område, och denna omständighet var nog för att berättiga gamla Lukas' utrop:

»Kriget har börjat!» ...

På sätt och vis hade kriget nog börjat en god tid förut.

Vid åtskilliga punkter af gränsen hade små skärmytslingar egt rum mellan boernas och engelsmännens utposteringar, veterligen dock ingen så häftig, som den mellan Doorn Spruit och Novemberdrift, hvilken kostade engelsmännen femton lif, oberäknadt förrädaren Johannes. En af boerna blef dessutom rätt allvarligt sårad af en flyende ryttares lansstöt, och för att i tid bringa denne sårade hjälp fördes han af två män till närmast belägna stad som var Utrecht, cirka tio mil när man följde telegraflinien mellan denna stad och gränsen, en linie, som närmast för till Newcastle på Natals område.

Det var Lundberg och Daniel, som följde den sårade. Frölén och de andre drogo sig rekognoscerande utefter Buffalo River för att observera de på engelska sidan varande orterna Ingogo, Mount Prospect och Laing's Nek, af hvilka dock endast den förstnämnda var fullt synlig, under det att de andra doldes af på motsatta stranden varande ganska höga bärgkammar.

Vid höjden af Laing's Nek skulle observationskåren taga af åt Wakkerstroom, och där skulle sammanträffandet sedan ske mellan den lilla kåren samt Daniel och Lundberg.

Dessa senare råkade emellertid ut för ett äfventyr, som vi ej kunna förbigå att nämna.

Helt långsamt, för att ej förorsaka den sårade boern onödiga smärtor, red man fram utefter telegraflinien på en ganska kuperad mark, mycket utmattade af den nyss utkämpade dusten och af hettan, som åtminstone för Lundberg började kännas olidlig, ovan som han ännu var vid Transvaals ganska pressande klimat. Därtill kom äfven, att han ej fått en bit i sig sedan föregående kväll annat än ett par remsor biltong.¹⁾

¹⁾ *Biltong* är torkadt kött, skuret i remsor, och af boerna nyttjadt till proviant under längre utflykter samt under fälttåg.

Den födan var för Lundberg mindre välsmakande, synnerligast då det nu icke fanns annat att skölja ned den med än ett i gölar här och där förekommande grumligt vatten. Och han fick en försmak af, att fältlifvet nog hade andra motigheter att bjuda på än de, han redan pröfvat.

Här fanns emellertid intet annat att göra än att rätta sig efter omständigheterna och att föröfrigt se ut som en hel karl.

Daniel piggade dessutom upp sin vän med, att i Utrecht skulle man förse sig med en bastant frukost och en butelj prima Cap Constansia.

Vägen var starkt kuperad, och dammet refs upp under hästarnas hofvar, så att man stundtals hade svårt att andas. Bättre blef det visserligen, när man kom ut på gräsvidderna. Men fåfängt sökte man äfven där efter skugga mot solens intensivt brännande strålar.

Synnerligt pinsamt var det för den sårade, som af lansstöten var alldeles oförmögen att röra sig. Man såg, att hans plågor måste vara stora, men icke ett ljud af klagan kom öfver hans läppar. Efter en half timmes ridt, hade smärtorna emellertid blifvit hans motståndskraft öfvermäktiga, och tungt föll hans hufvud ned mot Lundbergs arm.

Tydligen hade mannen svimmat af.

Svårigheterna att nu föra honom till häst blefvo för stora, och man började därför se sig om efter några träd eller buskar för att kunna af kvistar och grenar åstadkomma en bår.

Daniel red upp på en kopje och fann snart, hvad han sökte. Det var till och med en hel liten plantering han såg, lummigt inbäddande en liten lerkoja med skuggigt, inbjudande stoep.

Längre bort såg han Utrecht skymta fram mellan kopjerna; men ännu var det godt en half timmes styf ridt innan man kunde hinna dit.

Daniel skulle just rida ned till sin vän och den sårade landsmannen för att anträda färden mot den lilla farmen, då han till sin stora häpnad fick se en engelsk officer i

khaki¹⁾ komma sprängande mot den lilla farmen, där han slutligen höll in hästen framför grinden till stoepet. Det var första gången Daniel såg denna färg på engelska uniformer; och han betraktade därför ryttaren med dubbel misstänksamhet, undrande hvad ryttaren hade där vid farmen att göra.

Nu hördes engelsmannen ropa, och ned till grinden kom en kvinna och en skällande hund.

Hvad dessa två, kvinnan och den engelske officeren, hade att säga hvarandra, kunde Daniel naturligtvis icke höra på grund af det stora afståndet. Men den förmodan låg emellertid nära till hands, att han frågade henne till råds angående vägen, hvart han nu ämnade sig, och snart kunde Daniel äfven se, att hon pekade åt Utrecht till.

Den engelska officeren — som tydligen var en oför-

¹⁾ *Khaki* (orätt kharki, som man någon gång ser detta ord skrivas) är ett slags brunsvart linne eller oftast caliko, hvaraf man ursprungligen i Indien förfärdigar de engelska truppernas klädespersedlar, sedermera äfven i Sydafrika. Vid sydafrikanska krigets utbrott voro dessa uniformer dock ganska sällsynta, utan begagnades ännu röda rockar, som hos boerna gäfvos upphof till öknamnet »rödrockar.» Samma färg som kläderna fingo snart äfven gevär, hästar och vagnar m. m. för att ej bli så lätt synliga i falt.

vägen karl eftersom han i uniform och alldeles ensam vågade sig öfver gränsen, nu när kriget var så godt som förklaradt — tog upp sin kikare och observerade först terrängen åt Utrecht, hvarpå han vred sig i motsatt riktning och skulle då med all säkerhet hafva fått syn på Daniel, om ej denne blixtnabbt kastat sig ned på marken bakom en sten, där han själf osedd godt kunde fortsätta med sina observationer.

Och han varseblef nu huru ryttaren tog upp en annotationsbok samt gjorde några anteckningar i denna, hvarpå han, följd af kvinnans nyfikna blickar, red bort i sakta skridt mot Utrecht.

Men knappt hade kvinnan åter dragit sig in i stoepet, innan engelsmannens häst föll in i galopp; och snart försvann han bakom en kopje helt nära framför den, på hvilken Daniel tagit plats.

Denna rörelse syntes misstänkt. Daniel skyndade ned till Lundberg och sin sårade landsman, samt berättade, hvad som händt. Därpå sade han:

»Om vi nu bara i hast kunde få in van Koltzer till kvinnan där i farmen skulle vi allt lista ut, hvad den där gynnaren har i sinnet... I farmen kan man sedan alltid skaffa en bår för att frakta Koltzer vidare till Utrecht.»

»Jag skall gerna ta honom på ryggen och bära honom till farmen ensam», svarade Lundberg. »Och under tiden kan ju ni, som är hemma i trakten, fortsätta edra observationer. Behöfver ni min hjälp något vidare, vet ni, hvar ni har mig.»

»Tack!» utbrast Daniel. »Jag tar er på orden. Helsa från mig; man vet, hvem jag är. Men tala inte om, hvad som händt, utan säg, att han t. ex. störtat med hästen eller hitta på hvad som helst så länge... Och stanna kvar hos honom tills jag hemtar er... Hästen tjudrar jag här vid stenen... Jag skall hjälpa er, att få upp Koltzer på ryggen.»

Lundberg var kraftigt byggd, och van Koltzer var en ung, smärt pojke på föga mer än fyrtio kilo. Sittande på det utsläppta patronbandoläret och med armarna fastgjorda

kring Lundbergs hals, bar denne den sårade med ledighet jämte både sitt och den sårades gevär. Och i samma stund han gaf sig af i den anvisade riktningen för att uppnå farmen, som låg på cirka femhundra meters afstånd, steg Daniel till häst för att förfölja den mot Utrecht bortgallopperande engelsmannen.

Vår så plötsligt i krigarlifvet inkastade landsman kom emellertid icke fram till farmen utan ett kritiskt äfventyr.

Han hade icke hunnit långt förr än han hörde hästtraf bakom sig, och i tanke att det var den unge Meyer, hvilken kom efter honom för att gifva någon ny order, vände han sig om och stannade afvaktande.

Han fick snart anledning, att känna sig helt ängslig. Ty ryttaren var visst icke Daniel Meyer utan — två engelska husarer, tillhörande Natal-karbiniererna, således samma kår, som den, med hvilken man på morgonen haft en sammandrabbning vid passet helt nära gränsfloden.

Lundberg hade nu anledning att i hast göra upp räkningen med lifvet, när han med den sårade boern nästa minut befann sig mellan de båda ryttarne. Men för att sälja sitt lif så dyrt som möjligt spände han det ena gevärets hane, och lät det andra geväret glida ned på marken för att kunna skjuta. Hans händer voro nämligen, som vi nyss hört, icke bundna af den sårade, hvars armar med en rem blifvit fastsnörda kring Lundbergs hals.

»Hvar skall ni hän?» var korpralens första fråga.

»Dit bort till farmen», svarade Lundberg med spelad fattning.

»Hvad är det åt den där?»

Denna fråga framställdes af samme man som nyss i det han pekade på den sårade.

»Skjuten», svarade Lundberg vresigt.

»När?»

»Nyss.»

»Af hvem?»

»Af en, som tycks höra till samma byke som ni», sva-

rade Lundberg med hetsigbet... »Han är nu för resten där i farmen för att kanske mörda fler.»

Det djärfva svaret väckte tydligen häpnad och korpra-len, som redan höjt sin karbin mot Lundberg, lät denna sjunka i det han sade:

»Du är fräck som alla andra boerhundar. Men jag skall ändå skona ditt usla lif, om du följer oss dit.»

Han pekade på farmen och fortsatte:

»Det var ju dit löjtnanten red?»

»Om det var en *löjtnant*, vet jag inte. Men att han sårat, kanske dödat min kamrat här, det är ett faktum och därför så...»

»Prata inte smörja nu. Du är vår fånge och... marsch bara!»

Lundberg hade icke annat att göra än lyda, och mellan de båda karbiniererna bar det af mot farmen.

Till en början hade han hoppats, att Daniel Meyer skulle uppmärksamma, hvad som stod på, och med ett välriktadt skott åtminstone förpassa en af desse så plötsligt uppdykande ur världen.

Men detta hans hopp blef dessvärre allt svagare ju närmare man kom farmen; och allt mer växte hans oro. Ty nu först kom han att tänka på, hur han krånglat till det åt sig genom att hitta på historien om den engelska officeren, som han ju i själfva verket icke sett till och ännu mindre, att denne begifvit sig in i farmen.

Det var verkligen en obehaglig dilemma, som han utsatt sig för. Upptäckten att han ljugit skulle helt visst kosta honom lifvet. Och någon hjälp på farmen hade han icke att påräkna, ty dels skulle kvinnan säkert bättre än dessa engelska karbinierer kunna konstatera, att han icke var boer — hvilket engelsmännen togo honom för — dels blefve det omöjligt att meddela sig med henne, om hon icke kunde engelska. Och af boerspråket kunde icke Lundberg mer än några få ord.

Han kände sig verkligen illa däran, och hans steg blefvo allt långsammare och tyngre ju närmare han kom farmen,

till hvars grind det snart icke var mer än ett ordinärt stenkast.

Slutligen stannade han och torkade svetten ur pannan.

»Hvad nu? Orkar ni inte med längre?» hördes korp-ralen. »Ramla på ni bara; annars kanske det här kan lätta under.»

Karlen måttade en stöt med karbinkolfven mot Lundbergs ena axel, en stöt, hvaraf smärtan var nära att komma den misshandlade att glömma sig, ja, att lyfta geväret för att med ett besinningslöst skott skjuta ned plågoanden, och med risk att i samma stund själf blifva skjuten af dennes kamrat.

Lyckligtvis hejdade han sig och detta samtidigt med att en djärf idé kom på honom, en idé, som skulle bli både honom själf och boernas sak till nytta, om den lyckades. Men det var som att med detta hänga allt på ett hår.

Han satte sig åter i rörelse med sin börda; och hunnen till grinden öppnade han denna utan betänkande samt steg raskt på.

Plötsligt spärrade patrullen emellertid hans väg, och den, som förde ordet, utbrast i det han på nytt riktade sin karbin mot Lundbergs hufvud:

»Ni gör inte något fuffens, förstår ni. För då har ni kulan i skallen lika säkert som att karbinen nu är laddad!»

»Tror ni mig icke, så kan ni ju själf gå före in och höra efter.»

»Ånej, min gubbel! Vi följas allt åt. Marsch!»

Och Lundberg fick sig en ny knuff, som nära nog kom honom att tumla öfver ända med sin börda just i samma stund som boerkvinnan visade sig och blef vittne till den allt annat än lugnande scenen.

Samlande all sin kraft och sinnesnärvaro ropade nu Lundberg till kvinnan på så pass begripligt boerspråk, han i hast kunde erinra sig:

»Hjälp oss!... Vi äro fångar... Bed löjtnanten komma ut.»

Kvinnan tycktes genast uppfatta situationen och sva-

rade med några ord, hvaraf Lundberg icke uppfattade mer än:

»Begriper! Kommer straxt!»

Därpå försvann hon och korpralen utbrast, vändande sig till fången:

»'Ba' ni om hjälp, er rackare?»

Innan Lundberg hann svara, visade sig kvinnan på nytt och skrek:

»Officern sofver; jag törs inte väcka.»

»Nå be er man komma ut då», svarade patrullbefälet, som tycktes mer hemma i boerspråket än Lundberg.

»Han är uté på veldtet.»

»Hvad gör han där?» frågade karbinierkorpralen miss-tänksamt, sedan han först yttrat några ord till kamraten men så lågt, att Lundberg icke kunde uppfatta dem.

»Engländerne tog' honom», svarade kvinnan vresigt.

De båda ryttarne syntes nu tvehogsne, om hvad som borde göras, men slutligen utbrast korpralen:

»Man letar efter sektionen ¹⁾... Och är det löjtant Supple, som sneddat af hit och lagt sig, är det naturligtvis emedan han behöfver sofva ruset af sig se'n igår kväll, för då kunde han knappt stå.»

»Oförsiktigt i alla fall att söka hvila hos en boer», svarade kamraten.

»Vet jag visst!... Kriget har ju inte börjat än», gaf korpralen till svar med ett rått skratt... Det besynnerliga är emellertid, att vi hvarken sett till sektionen eller den del af skvadronen ²⁾, som gick öfver vid Ingogo i går... Vi få väl lof i alla fall att se efter hur det hänger ihop med det här».

¹⁾ Med *sektion* menas ett kvarts kompani infanteri, 18 á 25 man, under befäl af en sergeant. Af artilleri däremot två kanoner med servis.

²⁾ Med *skvadron* menas här en beriden styrka på 100 man, kom-menderad af en major. — Skvadronen delas i s. k. troops (troppar), hvilkas numerära styrka bestämmes af behöfvet. Troppchefer uttagas af subalternerna.

Dessa ord hade blifvit sagda så pass dämpadt, att Lundberg knappt kunde uppfatta dem i deras hela sammanhang. Så mycket hörde han emellertid, att dessa två, och kanske ännu fler, voro på spaning efter kamraterna, hvilka aldrig kommit fram till November-Drift. Och hans liffigaste önskan blef genast att med alla till buds stående medel skaffa Daniel Meyer underrättelse om denna nya invasion, på det att boerna åter skulle samla sig på en punkt, hvilken så särskildt tycktes ådraga sig engelsmännens intresse.

Men först och främst; hur skulle han komma undan eller åtminstone uppehålla patrullen?

Till all lycka vaknade nu den på ryggen hängande boern till sans och började röra på sig.

Till all lycka, säga vi, ehuru Lundberg tyckte raka motsatsen, fruktande att några förflugna ord från den sårade lätt skulle kunna uppdaga för patrullen hela det sanna förhållandet.

Boerns hufvud låg emellertid öfver Lundbergs ena axel; och som han visste, att den unge mannen — arbetare från guldverken — kunde engelska, hviskade han, med risk att sätta allt på ett kort:

»Ni minns ingenting!»

Därpå vände han sig till sin plågoande sägande:

»Får jag bära in min kamrat? Han är så feberhet, att det bränner genom kläderna. Men ännu kan han möjligen räddas.»

»Lägg en på backen så länge få, vi se. Och kom se'n med dit in, få vi höra, hvad löjtnanten säger.»

Lundberg var icke långsam med att lägga från sig den nu högst besvärliga bördan. Och med afsikt lade han sitt gevär kvar hos den sårade, i det han gaf denne en betydelsefull blick.

Därpå följde han de båda engelsmännen helt lugnt som det syntes och nu utan andra vapen än revolvern, hvilken han alltid bar på sig sedan han satt foten på Afrikas mark.

Hunna till själfva stugdörren steg den ene engelsman-

nen — han som hade befälet — af och skuffade in Lundberg före sig i dagligstugan. Med flit låtsades fången tumla på hufvudet af knuffen och åka ett godt stycke fram på golfvet.

Boerkvinnan, som därvid rusade ut från en kammare, gaf upp ett rop af skrämsel, och hundrackan skällde som besatt. Och i detta oväsen blandade sig karbinierens eder i det han sökande löjtnanten försvann i den lilla kammare, ur hvilken kvinnan nyss kommit, helt visst alldeles lugn för fången, som dels syntes vapenlös och dels icke gerna kunde fly genom den bevakade ingången från stoepet.

Men han hade räknat fel. Ty knappt var han bakom kammaredörren, innan Lundberg rusade upp och stängde till densamma med en utanför varande hake; och på så vis hade han lyckats fånga åtminstone den ene af de två.

Faran var emellertid ännu betydlig.

Den inburade skulle naturligtvis göra larm, när han fann sig lurad i en så elak snara, och kamraten skulle skynda till.

Här var det således att handla raskt.

Vändande sig till den uppskrämda kvinnan sade Lundberg så godt han kunde göra sig förstådd på boerspråket:

»Finns det fönster därinne?»

»Ett litet», svarade kvinnan. »Men genom det kan han inte komma ut.»

»Godt! Tag med er en skopa. Säg, att ni blifvit befalld att gå ned med vatten åt den sårade. Visa er lugn... Daniel Meyer kommer... Skynda... Säg åt den sårade, att skjuta, om han där ute på hästen sitter af och ämnar sig hit in... Eller skjut själf, om ni kan... Jag håller stånd i det längsta... Kriget har börjat.»

Kvinnan gick, tydligen fullt på det klara med de order hon fått.

Och Lundberg hade nu tills vidare intet annat att göra än att afvakta resultatet sedan han med revolvern till reds ställt sig mellan kammaredörren och utgången till den lilla

förstugan, därvid tagande betäckning mot väggen så att han åtminstone hade ryggen fri.

Det väntade oväsendet dröjde icke.

En kraftig spark träffade kammaredörren på dess insida, och en väldig ström eder vittnade om, att den inburade 'Tom Atkins' var missnöjd.

Det låg äfven nära hans förmoda, att han fåfängt sökt komma ut fönstervägen och att han som sista resurs ville sparka sönder dörren.

Men virket i denna var bastant och trotsade energiskt den bålde krigarens ryttarestöflar. Och när han alltså bearbetat dörren några gånger utan åsyftadt resultat började han en annan metod, som — utom att vara högst riskabel — hade den faran med sig, att väcka den utanför ingången posterande karbinierens uppmärksamhet, hvilken underligt nog ej blifvit väckt af sparkarna mot dörren.

Lundberg väntade det värsta, när den första kulan trängde genom dörren, följd af en stark smäll.

Nästan omedelbart föll ett andra skott och så ett tredje.

Kors och tvärs flögo kulorna in i den motsatta väggen, en tog till och med vägen genom ett fönster, som krossades med stort klirr af nedfallande glasskärfvor.

Utan att veta hur han skulle handla stod Lundberg där i ordets bokstafliga bemärkelse mellan två eldar. Ty just som han ämnade sig ut i förstugan för att möjligen få se orsaken till, att ej den instängde visade sig, trots allt detta larm — kom en kula susande alldeles öfver hans hufvud och slog fast i en upp till vinden ledande trappa.

Att stiga ut i denna skottlinie kunde vara lifsfarligt nog. — Och likaså farligt var det att försöka komma ut genom det sönderskjutna fönstret, eller att söka en annan plats i det rum, där han ännu befann sig. Elden från kammaren fortsattes nämligen energiskt, och 'fågeln' skulle när som helst kunna vara fri.

Plötsligt hördes ett högt skri, följdt af ett ljud, som påminde om en fallande kropp.

Nästa ögonblick visade sig Danjel Meyer på tröskeln.

»Stanna!» utropade Lundberg och höll boern tillbaka då denne ville rusa in i rummet.

»Hvar ha vi honom?» svarade Daniel, men fick innan Lundberg hann svara detta klart för sig genom brakets af dörrspegeln, som krossad föll ned alldeles invid Lundbergs fötter.

Daniel drog hastigt upp en snara ur sin ficka och smög sig med denna i handen tätt intill den splittrade dörren samt gaf därpå Lundberg tecken att stå alldeles stilla.

Nästa sekund gick dörren till kammaren upp, och korpralen rusade ut med sin karbin färdig till eld.

Men blixtnabbt flög snaran kring vapnet, som slets ur engelsmannens händer, och i samma stund öfvermannades han och kastades till golfvet af Lundberg, som stark och vig höll honom kvar där, tills Daniel med snaran hunnit binda karlen.

»Ni är vår fånge, och er kamrat är skjuten», sade nu Daniel. »Gör ni minsta försök att fly, har ni genast en kula i hufvudet.»

Och i det han vände sig till Lundberg sade han:

»Kom nu skall ni få se.

Utkomna på bron såg man följande syn.

Icke mindre än trettio boers hade där fattat posto ute på stoepet, dels till häst dels till fots. De bildade ring kring en skjuten ryttare — just den karbinier, som kort förut bevakat ingången till stugan. Men därjämte fanns där äfven en annan engelsman — tydligen en officer — och denne stod med bakbundna händer mellan en beriden och en till fots varande boer, hvilka oafslätligt gafvo akt på fången.

»Jag kom i grefvens tid, tror jag?» sade Daniel i det han förde fram Lundberg till sina kamrater.

»Ja, inte en minut för tidigt», medgaf Lundberg sanningsenligt. »Ty säkert hade jag fått ett alldeles för styft arbete, att reda mig med en liten revolver.»

»Och jag är dubbelt glad. att finna er vid lif. Kan ni telegrafera?»

Frågan föreföll Lundberg egendomlig. Men utan att begära någon förklaring, svarade han:

»Jo, för all del. Finns det bara telegraf, så.»

»Det finns. Han, som står där borta, ha vi just huggit medan han som bäst var sysselsatt med att jobba i en låda, hvilken visst innehåller en sådan där apparat... Kom skall ni få se.»

Daniel vinkade till sig en af sina kamrater, som bar på en liten svart låda, och ställde ned denna framför Lundberg, hvilken öppnade densamma och fann den innehålla en Morses telegrafapparat, sådan som brukas i fält. En hastig undersökning visade, att apparaten var i brukbart skick, hvilket Lundberg — som var fullt hemma i ämnet — delgaf Daniel, hvilken svarade:

»I så fall skola vi kanske kunna spela engländarne ett spratt. De ha tydligen sina planer på Utrecht, eftersom de gått öfver gränsen på den här sidan. Och det var just i sänkan till Ingcuba Spruit, dit jag följde den här officern, som vi togo honom, han som nyss frågade vrouw Müller här om vägen... Just som jag höll på med, att observera honom, då han ledde en ledning från den här apparaten i lådan upp till telegraftråden, fick jag på långt håll se de här gossarna komma sprängande från Nyskop. Jag red dem till mötes och berättade, hvad jag sett engländaren taga sig för. Vi anade alla oråd, och så kom det sig, att vi en stund senare hade omringat honom... Han blef knipen, just som han skulle börja dra på den där vefven.»

Daniel pekade vid dessa ord på telegrafapparatens nyckel, och Lundberg förstod, att man hunnit gripa mannen i samma stund denne hade för afsikt, att sända ett kanske nog så viktigt bud till sina kamrater.

Men hvar funnos dessa? Och hvad kunde telegrafisten haft för meddelande att lämna?

Detta var två viktiga frågor, som nu kunde vara bra att få veta. Lundberg hade emellertid knappt yttrat denna tanke, innan Daniel fortsatte:

»Vi kommo verkligen i grefvens tid. Se här ett papper, som vi togo från honom då han visiterades.»

Lundberg grep den pappersremsa, som Daniel räckte honom, samt läste:

— *Ingen större styrka, endast smärre flockar . . . Skvadronen troligen på väg till Vants Drift och Fort Northampton . . . Vägarna mot Betelas-Berg osäkra . . . Ett fältbatteri ¹⁾ begäres till Ingcuba-Spruit att hålla ströfkårer undan från Utrechtsidan.*

Lundberg läste dessa rader med stor uppmärksamhet ett par gånger innan han utbrast:

»*Hvad* han ville med sin telegrafering är nu lätt att begripa. Men *hvar* han tänkte skicka detta, är oss i alla fall en gåta. Och så borde man äfven veta, hvad karlen heter.

»Hans visitkort är här», svarade Daniel, uppvisande ett sådant. »Han heter Robert Supple och är löjtnant vid 18:de husarregementet.»

»Ändå något», återtog Lundberg. »Han tycks i alla fall vara en våghalsig sälle, ja, till och med dumdrigt . . . Visste jag nu bara närmaste garnisonsort skulle jag kunna bereda både Supple och hans kamrater ett elakt spratt.»

»Kanske man kan få någon upplysning om den saken ur den här boken», svaradt Daniel i det han tog upp en annotationsbok, som äfven blifvit frånhänd spionen . . .» Jo, se här! Här står ju tydligt Glencoe. Dagboken är förd därstädes ända till i går, den 10 oktober. Det är således därifrån han kommer, eller hvad tro ni?»

»Det ser åtminstone så ut», svarade Lundberg . . . »Man kan i alla fall göra ett försök. Kan ni taga med er en sex à åtta man, om det skulle behövas?»

»Jo, för all del. Och resten af vår lilla styrka kan vi ha kvar här i reserv, sedan jag bara får sända af ett ilbud till gamle Lukas, som nu väntar oss i Wakkerstroom.»

När Daniel styrt om detta sitt åliggande valde han ut

¹⁾ Här närmast sex femtonpoundskanoner och 141 man (till häst och fots) under befäl af en major.

åtta säkra pojkar ur den lilla skaran, som infångat den dumdristige engelska spionen, och i sällskap med Lundberg och dessa åtta red han på stockholmarens förslag fram till telegraflinien, som befann sig helt nära; och där var man snart i full färd med att arrangera den krigslist, som redan följande dag skulle bli engelsmännen rätt kännbar.

Telegrafapparaten sattes nämligen i förbindelse med ledningen, och efter ett kort krigsråd med Daniel afsände Lundberg till Newcastle i Natal följande dépêche.

— *D. 11. X. kl. 2 e. m. En mil söder om Utrecht. Boerna samlas och draga sig mot söder. Har hört, att de ämnas sig direkt mot Dundee och vidare Ladysmith. Bäst att ej infalla från Mount Prospect eller Laing's Nek... Endast ringa styrka behöfs för Utrecht, som har dåligt försvar. Rob. Supple. F. V. B. Högkvarteret.*

»Så där ja!» utbrast Lundberg skrattande i det han kopplade lös tråden och slog igen locket till lådan... »Nu ha de fått något att tänka på. Och om inte alla märken slå fel. kunna vi i morgon ha hopp om att få klappa om en del af dem utanför Utrecht, medan vår hufvudstyrka får arbeta i fred med att ordna för infallet norr ifrån... Men framför allt är det af nöden, att denna vår handling genast blir känd af vederbörande. Och detta får ni styra om.»

»Om ett par timmar skall gamle Meyer få veta detta puts. Och se'n blir det 'Oom Piet', som får arrangera resten; ty det är han, som blir Ostarméns ledare», svarade Daniel... »Jag tycker, hvad man skall få roligt åt detta vårt lilla jobb med Rob. Supples telegraf. Men engländarne komma nog att tycka så lagom... Tack skall ni ha!»

Och den unge boern tryckte svenskens hand med en värme, som hade det planlagda putset redan lyckats.

När man återkom till farmen fann man den sårade von Holtzer redan så pass återställd, att någon fara för lifvet ej vidare syntes vara för handen...

Däremot hade man haft ett svårt arbete med den engelska karbinierkorpralen, som lyckats slita sig lös och helt visst kommit undan, om ej farmarehustrun i sista ögonblicket

ryckt en eldbrand ur spisen och kastat denna rätt i ansiktet på honom då han skulle hoppa ut genom fönstret.

Han greps på nytt och bands nu så säkert, att all tanke på flykt måste betagas honom.

Den engelske officeren — Robert Supple — hade äfven han gjort ett försök att fly.

Bäst det var hade han fått upp en knif samt skurit af det rep, hvarmed hans båda händer varit bundna, för öfrigt ett riktigt konststycke af smidighet. Han hade därpå kastat sig upp på en häst. Men en välriktad boerkula fällde denna till marken.

Att man icke sköt fången berodde därpå, att denne såsom varande officer och helt visst en mycket listig sådan vore en synnerligen god pris, att medföra till 'gamle Lukas'.

Löjtnant Supple fördes in på hålvägen. (Sid. 99.)

ÅTTONDE KAPITLET.

General Joubert tackar.

Redan samma dag och ungefär vid den tid — kl 5 e. m. — då kriget officiellt skulle bryta ut, enligt presidenten Krügers ultimatum, hade boerna fördelat sig i olika riktningar från den farm, vid hvilken i föregående kapitel skildrade scener tilldragit sig. Hvar på sitt håll hade de olika distrikten att samla sina landsmän, där detta ej redan skett, och på många ställen skedde uppbådet äfven medelst s. k. 'kaffir-telegraph'.¹⁾

Daniel Meyer jämte Lundberg — som redan blifvit mycket populär bland de boer, med hvilka han kommit i beröring — följde den afdelning, som under Daniels befäl raskt närmade sig Volksrust.

I denna lilla skara, åtta man, fördes de båda fångarne, löjtnant Rob. Supple och karbinierkorpralen, som tillfångatog Lundberg.

¹⁾ 'Kaffir-telegraph' eller 'kaffer-telegraf' är ett egendomligt sätt att raskt sprida meddelanden om viktigare händelser eller bud om hjälp, användt och upfunnet af kaffrerna. Dels brukas därvid skjutvapen, dels äfven ropande i lurar vid signalerandet från farm till farm.

Klockan framåt sju e. m. befann man sig nära det pass, där engelsmännen blifvit tilltygade af gamle Lukas och dennes män.

Hvad man nu fäste sig vid, och detta med en viss oro, det var, att icke ens ett spår fanns af dem, som stupat. Ej heller såg man till den dagen förut eröfrade kanonen.

Två antaganden kunde göras.

Antingen hade en skara boers dragit där fram och undanskaffat dessa bevis på engelsmännens nederlag i syfte, att de ej skulle skrämman andra engelsmän från att tränga fram på den farliga marken; eller ock — hvilket var lika antagligt — hade engelsmännen själfva trängt in på platsen ånyo för att åtminstone begrafva sina stupade och möjligen äfven rädda någon sårad kamrat.

Med kännedom af att engelsmännen dagen förut hållit på att exercera med sina lydditbomber¹⁾ och howitzers²⁾ på den motsatta stranden af gränsfloden, kunde det ligga nära till hands, att de vågat en större öfvergång, synnerligast som deras från nederlaget återvändande kamrater kunnat meddela, att den boerstyrka, som öfverraskat dem, ej var vidare talrik.

Detta slutligen kunde leda till att engelsmännen för att hämnas fattat position i passet, och Daniel rådde därför till ett mer försiktigt framträngande.

En kunskapare utskickades för all säkerhets skull, under det att fångarna fördes in i en annan hålväg, hvilken väg man ämnade taga, om det ifrågavarande passet skulle vara besatt.

Löjtnant Supple togo Daniel och Lundberg hand om. Under djup tystnad trängde man in mellan de höga bärg-

¹⁾ *Lyddit* är ett högst explosivt ämne — mest att jämföra med fransmännens *melinite* — och utkastas med bomber, som springa sönder med en förfärlig verkan.

²⁾ *Howitzer* (el. *hauytzer*) är en kort och tjock kanon, något påminnande om nu föråldrade mörsare. Det grofva godset är afsedt att kunna motstå mycket högt tryck vid skjutningen, såsom t. ex. vid bombkastning. Förekommer i olika storlekar.

väggarna, som hotande och dystra höjde sig å ömse sidor. (Se ill. sid. 96.)

Daniel red och höll det rep, som fängslade fångens händer på ryggen. Fången och Lundberg gingo, den senare emedan han led af svåra ridsår efter den vilda och ganska långvariga sadelgymnastik, han ehuru ovan måst underkasta sig så godt som oafbrutet sedan han natten förut lämnade Meyers-Dorp, d. v. s. närmare ett dygn.

Utan ett ord skred man in i hålvägen, för att halfvägs på densamma göra halt och invänta kunskaparen. Men plötsligt vände sig Daniel till Lundberg sägande:

»Bind en näsduk eller något för fångens ögon.»

Lundberg lydde, ehuru han väl kunde tycka, att denna försiktighet vore öfverflödig.

Men han fick snart en annan tanke om den saken, när han såg, hur Daniel surrade fast fången vid en klippa och därpå förde Lundberg något åt sidan, sägande så tyst, att engelsmannen ej kunde höra det:

»Jag är inte för onödiga grymheter. Men det kunde vara bra att plocka ur den där gossen några uppgifter, som skulle vara oss till nytta. Vi äro här alldeles ostörda. Ingången till hålan bevakas af fem man. Och bland dessa ha vi den andra fången. Blif därför inte orolig, om jag nu skrämmer upp den där syndaren. Och är han rädd om lifhanken, skall jag nog få honom att tala.»

Daniel gick därpå fram till den fångade engelske officern och sade i barskt tonfall:

»Som spion är ni redan dömd till döden. Dock har jag ännu makt att kunna rädda ert lif, om ni vill besvara några frågor. Alltså, hur många man under vapen har White ¹⁾ till sitt förfogande i Natal?»

Löjtnant Supple syntes, af lätt förklarliga skäl, icke hågad att svara på den frågan utan teg.

¹⁾ *Generallöjtnant White*, en man på 64 år, hade tillbrakt sin mesta tjänstetid i Indien. Till Durban anlände han d. 10 okt. 1899 med 8000 man angloindiska trupper, som genast förenades med styrkan i Natal, uppgående till 5000 man.

»Svarar ni inte», fortsatte Daniel, »så har ni en kula i hufvudet inom en minut.»

Denna hotelse tycktes göra verkan, åtminstone så till vida, att fången fick mål i mun. Liksom sökande efter orden sade han lågmäldt:

»Noga räknadt äro vi femtusen man.»

»Ni ljuger», utbrast Daniel. »Femtusen fanns där innan White i går kom till Durban. Hur många hade han med sig?»

»Det vet jag icke. Jag hade redan lämnat Ladysmith innan generalen kom.»

Detta svar kunde vara sanningsenligt och blefve helt visst med sken af rättvisa svårt att bestrida. Men Daniel var i alla fall fullt öfvertygad om, att fången visste mer vis à vis detta än han ville tala om, och detta förargade honom, ej minst på grund af att han insåg, andra frågor skulle röna samma öde.

Han var dock för mycket hedersman att ej inse, att han själf skulle handlat på samma sätt om han varit i engelsmännens våld; och därför kunde han naturligtvis icke annat än högakta denne man, som med en hotande död för ögonen ej köpte lifvet med förräderi.

Emellertid ville han dock göra ännu ett försök och knäppte hotande med gevärshanen för att injaga vederbörlig skräck, då i det samma en boer kom sprägande mellan klipporna fram till Daniel där han höll in hästen sägande:

»Passet är fullt af engländare! Minst två hundra... Vi äro upptäckta!»

Knappt voro dessa ord uttalade, innan en häftig gevärseld kom luften mellan klipporna att darra och ekot att dåna, i långa gång på gång upprepade och återkastade muller från skrofliga, branta ytor.

Lundberg, som motsåg ett vildt nedslaktande af den lilla boerhopen, kastade en förskrämd blick på Daniel, hvilken lugnt gaf order:

»Dragen er tillbaka hit. På krönet där uppe ha vi säkert skydd.»

Han pekade på de lodräta klipporna, som vore ett uppklätrande utefter en dylik brant blott och bart en bagatell. Därpå sade han:

»Är någon sårad?»

»Inte än. Men ställningen är ohållbar . . . Det var, tack vare den fördömda karbinieren, som man fick korn på oss.»

»Såå! Låt inte honom komma undan. Och skynda på nu!»

Boern försvann som en pil. Daniel försvann han också. Och nu stod Lundberg där ensam med fången, som fortfarande hade bindeln för ögonen, men af hvad han hört godt kunde förstå, hvad som så i en hast gjort slut på det inkvisitoriska förhöret.

Daniel hade styrt sin häst rätt emot en klippvägg. Hur han där kunde försvinna, var Lundberg en gåta. Stundens allvar gaf svensken dessutom annat att tänka på. Och därför märkte han knappt, att han en à två minuter senare hade alla de boers kring sig, som han nyss lämnat, och bland desse den fångne karbinieren, som nu låg bakbunden öfver en hästrygg i en högst pinsam ställning och med en trasa i munnen, hvilken hindrade honom, att med annat än svaga stönanden gifva luft åt den smärta, som belägenheten helt visst förorsakade.

Nästan ljudlöst hade boerna samlats. Och lika ljudlöst var det som Daniel nu visade sig, på nytt gifvande dem ett tecken.

I god ordning närmade sig den lilla hopen, af hvilken två man bemäktigade sig löjtnant Supple. Och så började ett djärft uppstigande utefter en brant, hvilken på sina ställen var i det närmaste lodrät.

Under denna klättring visste Lundberg ej, hvilka han mest skulle beundra, boerna eller deras hästar. Sannskyldiga vågstycken utfördes allt nog, och från stup till stup från kam till kam nästan flög man ljudlöst mot höjden. Icke ett felsteg blef taget, icke en sten lossnade, och icke en sekund stannade man i tvekan.

Men nere i hälvägen under dem hördes ett brusande lif.

Där stormade engelsmän fram under vilda skrån likt en negerhop på krigsstråten, och under aflossande af den ena gagnlösa salvan efter den andra, helt visst inbillande sig, att de voro de flyende boerna hack i häl.

Komna upp på själfva hufvudkrönet möttes man af en vidsträckt utsikt. Under fötterna så godt som låg det svindlande djupet. Åt sidorna utbredde sig ändlösa vidder med kopje vid kopje, och mellan dessa syntes här och där dalgångar med eller utan vatten, det sista jämförelsevis sparsamt i detta vattenfattiga land. Men åt vänster hade man Limpopo — gränsen till det Eldorado, som boerna evigt skola sakna — gränsen till Natal, från hvilket land roffarskarorna redan hotade med nya våldsdåd, ny snikenhet, nya bevis på, att boerna aldrig tycks kunna få en varaktig stad, bevis på, att för *dem* är jorden för liten, för dem finns intet annat val, än att ständigt under kamp och strid drivas mot okända öden, från vildmark till vildmark, som vore de sämre än både kaffrer och basutos, sämre än både hottentotter och buschmän, ja, sämre än vilda djur.

Var det känslan af detta, som kom Daniel att, stående midt i kretsen af sina män, knyta handen åt det väderstreck, från hvilket den nya faran hotade?

Och var det en samkänsla, som dref hans bröder, att stumt följa Daniel Meyers exempel?

»Lif eller död!» utropade han plötsligt, vår unge Daniel. . . »De vilja strid, och de skola få strid så länge en boer ännu andas. Och förbannelse, mänskosläktets hån och krämaresjäalars oro skola följa dem och deras guldsäckar världens rundt!»

»Amen!» svarade Daniels män högtidligt. »Må det ske, som du sagdt!»

Ett skärande hånskratt hördes.

Alla vände sig om mot fångarna, af hvilka karbinieren ännu låg bunden på sin häst, under det att officeren stod fängslad vid en annan hästs remtyg.

»Hvem af er skrattade?» frågade Daniel kallt, vändande sig till fångarna.

Men något svar fick han icke.

»Se där!» utropade plötsligt Lundberg pekande på den remna i klippväggen, från hvilken man nyss kommit upp på den ganska vidsträckta platån. »Engelsmännen!»

»Engländarne!» ropade boerna och grepo blixtnabbt sina gevär.

Och mot två kakiklädda figurer, som krypande på magen klamrade sig fast vid den öfversta klippkanten, föllo ett par skott, som genast förpassade de djärfve till en annan värld.

Men luckan fylldes snart af två andra. Och när Daniel närmade sig för att mäta styrkan af de motståndare, som han nyss trott vara långt ute på veldtet, fann han hela remnan full af folk, samt möttes af en skur kulor från minst ett femtiotal gevär.

»Eld!» ropade Daniel, som endast genom ett underverk lyckades undkomma en säker död. »Eld mot hvarje hufvud, som visar sig!»

Och åter störtade två män i djupet, så nya två och ännu en gång två...

Men där nere hördes ett helvetes skrän för hvar och en, som kom nedstörtande, ett skrän, som tycktes komma ur hundratals strupar, döfvande kommandoropen, som ville tränga igenom.

Några fler hufvuden visade sig emellertid icke, hvadan man troligen fått nog af att med sådan visshet kasta sig i dödens armar.

Likväl var situationen allt annat än angenäm. Alla de närvarande visste — utom Lundberg och de båda fångarna — att någon annan upp- eller nedgång icke fanns till platån än den man betjänat sig af, och som nu var stängd af engelsmännen. Det kunde således ej bli tal om, att söka sig ned en annan väg, ty denna bärgformation var — liksom många andra i detta land — exempelvis Coleskop vid Colesbärg, hvarom mera längre fram, då skandinaverna komma mer på tal — liksom en kägla med nästan glatta sidor, utför hvilka det vore så godt som en säker död att vederstå ett nedstigande.

Inträffade därför icke någon särskildt lycklig omständighet, kunde man befara det alternativet, att bli belägrade och uthungrade, om man ej föredrog att träffas af den lurande fiendens kulor. Ty lika lätt som boerna ännu hade det att försvara sig mot ett angrepp, lika lätt hade äfven engelsmännen, att med en mycket liten styrka — blott några få man — bevaka remnan och hindra ett nedstigande.

Hvad Daniel, som nu förbannade ödet, att hafva sökt ett så farligt 'skydd' som detta, ej kunde fatta, det var, huru engelsmännen kunnat upptäcka detta gömsle.

Men plötsligt erinrade han sig karbinieren och dennes hänskratt; och han kom att tänka på, att korpralen möjligen blifvit vittne till den order, som den varnande boern fått mottaga. Kanske hade han på ett eller annat sätt gifvit engelsmännen någon vink.

Han gick fram till den ifrågavarande boern och delgaf denne sin tanke. Boern medgaf, att han under villervallan i hålvägens mynning utdelat den erhållna ordern så högt att äfven karbinieren, som man just skulle till att binda, hört densamma.

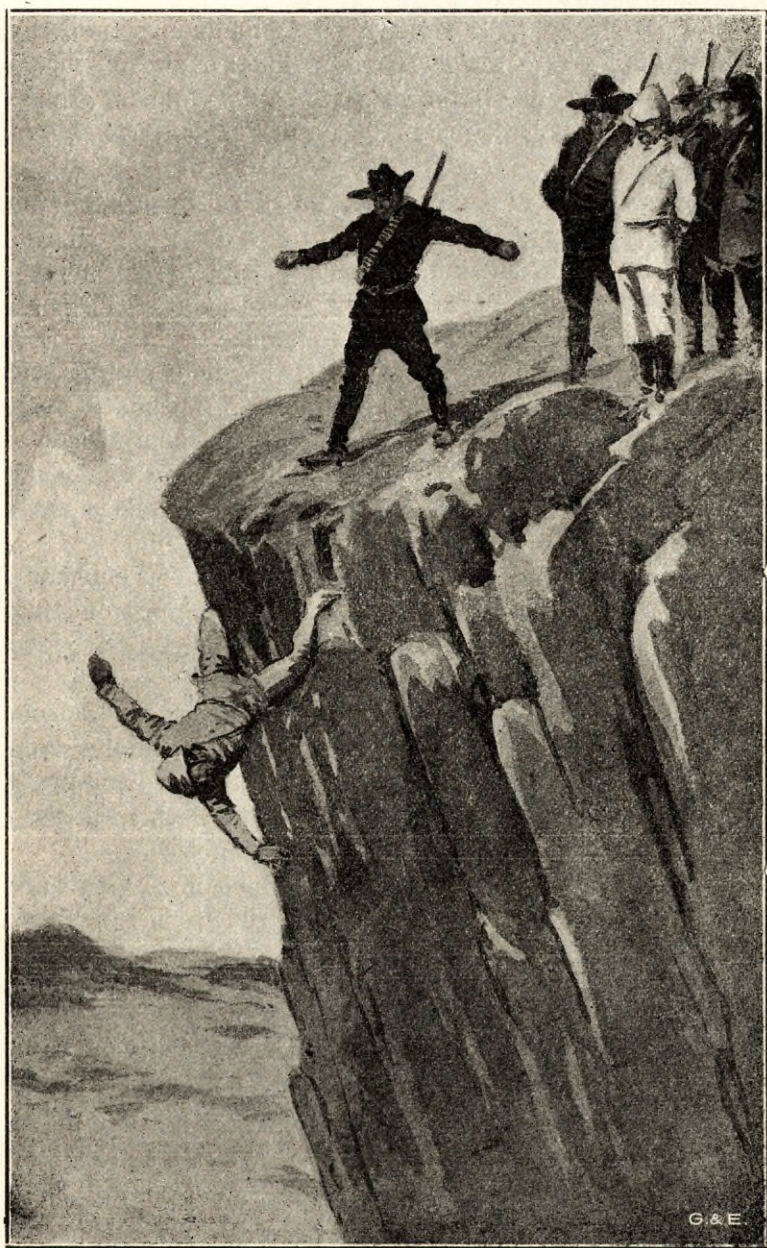
Det kunde därför ej anses osannolikt, att fången passat på att släppa något föremål på marken just där remnan i bärget började och att detta gifvit de förföljande en ledning.

Han visiterades genast.

Mycket riktigt! Ena ärmnen af den blusliknande uniformsrocken var afsliten, och bandoläret var äfven borta, ehuru ingen af boerna fräntagit fången detsamma.

Ej heller hade han behandlats så våldsamt eller varit utsatt för sådana slitningar, att ärmnen därunder kunnat ryckas af.

Allt talade därför, att den engelske korpralen själf gjort sig fri från nämnda delar af uniformen. Och syftet kunde endast vara ett, nämligen, att väcka hans kamraters uppmärksamhet på en viss fläck, och därigenom gifva dem ett spår. Härigenom kunde också förklaras, att boernas nuvarande uppehållsort på platån blifvit upptäckt. Man hade till en början stormat förbi genom hålvägen. Men någon

Fången störtades ned i djupet. (Sid. 106.)

af de efterblifne hade fått syn på de nämnda persedlarna och känt igen dem såsom engelska. Blott några steg vidare från den punkt, där dessa vittnesmål blifvit funna, och uppvägen, remnan i den annars otillgängliga käglan, hade blifvit upptäckt.

Sålunda tolkades saken, och på så vis hade det äfven gått till.

Hvad som händt, kunde emellertid icke ändras, och den omständigheten gjorde icke boernas förargelse — öfver att hafva låtit draga sig vid näsan — mindre.

Det var därför med ett högst hotande uttryck som Daniel Meyer närmade sig den inpiskade korpralen samt förklarade för honom, att hans tilltag var genomskådadt.

Han fick äfven kort och godt veta, att han för denna sin bragd genast skulle erhålla det straff, som sakens natur kräfde.

Karlen var modig och svarade djärft med ett hånskratt, hvilket dock genast dog bort, när han i samma stund fick höra en af de uppretade boerna, en ung, muskulöst byggd karl, utbrista:

»Skjuter honom gör' vi inte. Vi ska *kasta* ned honom till de andra, så kan han ju ge dem närmare underrättelser, om han kommer ned med lifvet... Inte sant, kamrater?»

Ett doft bifallsorl belönade dessa ord; och med grym tillfredsställelse gjorde man fången fri från hästen.

Därefter greps han af den kraftige, unge boern och nästan bars fram till branten. Där lyftes han med herkulisk styrka i höjden.

Nästa sekund störtades fången ned i djupet. (Se illustr. sid. 105.)

Denna handling var det första drag af onödigt grymhet, som Lundberg fick bevittna under det blodiga krig, han så plötsligt blifvit inblandad uti. Men han skulle snart få bevittna andra minst lika grymma scener, verkliga illdåd från båda parternas sida, just sådana drag, som i regeln tillhöra hvarje krigs mörkaste skuggsidor och som dess värre i vår s. k. 'upplysta' tid föga ge efter skräckbilderna från t. ex.

det hemska 'trettioåriga kriget', ehuru tidsrymderna för krigen nu äro kortare.

Öfver detta fick Lundberg här icke tillfälle att reflektera.

Från djupet där nere uppsteg ett oerhördt larm, framkalladt af det våldsdåd, som nyss blifvit föröfvadt mot den engelska korpralen. Och man kunde bereda sig på, att hämnd skulle utkrävas omedelbart, om detta läte sig göra.

Det dröjde icke heller många minuter innan det visade sig en egendomlig apparat öfver bråddjupets kant, ett slags sköld eller faschin af sammanbundna uniforms- och munderingspersedlar. Och hvad som fanns bakom denna sköld, var icke vidare svårt att räkna ut.

Två kulor ströko i samma stund fram utefter platån. Och den ena träffade en af boernas hästar så att denna stöp på fläcken.

En salva besvarade dessa skott, och skölden drogs ned. Att döma af ett genomträngande skri, som samtidigt hördes, kunde man förstå, att någon af 'sköldbäranne' träffats.

Det skedda manade emellertid till att hastigt tänka på, hur man nu bäst skulle kunna draga sig ur spelet.

Engelsmännen skulle helt visst hitta på ett ännu säkrare sätt att under betäckning komma upp på platån. Och fåfångt skulle den lilla skaran sedan kämpa mot öfvermakten.

Äfven en annan fara hotade boerna; och denna en mycket kritisk sådan.

Deras ammunition började att taga slut. Redan vid ingången till hålvägen hade man skjutit bort det mesta. Gördlarna voro i det närmaste tomma, och endast med utsikt till absolut säkra träffar vågade man nu lossa ett skott. Blefve anloppet för häftigt, skulle man snart stå utsatta för alternativet att bli nedslaktade som försvarslösa djur.

Det var Lundberg, svensken, som denna gång räddade situationen.

Han kom nämligen fram med ett förslag, som genast vann allmänt bifall.

Skarp matematiker som han var och med säkert beräk-
nande blick hade han mätt afståndet mellan platån och en
djupt under denna belägen afsats, som befann sig på mot-
satta sidan af remnan. Väggen var emellertid tvärbrant,
nästan lodrät.

I hast beräknade han längden på en af de sju hästar-
nes remtyg. Resultatet visade, att sju gånger denna längd
borde kunna förslå ned till afsatsen.

Brådskande började man kapa remmar och tåg; och
snart hade man en längd, som sänktes ned med en af
boerna hängande på ett tvärsatt, väl fastknutet gevär.

Karlen kom lyckligt ned.

En efter en följde, och snart voro alla nere — äfven
den engelske officeren, som, af hvad nyss händt hans lands-
man, föreföll att vara alldeles vettskrämd. —

Slutligen återstod endast Lundberg själf. Af fri vilja
hade han bestämdt sig för att bli sist, och sålunda utan
någon, som kunde hjälpa honom med nedfirandet.

Han hade emellertid hittat på råd äfven för detta.

Den skjutna hästen som låg där på platån, gaf ett
ganska säkert fäste.

Och vig som en akrobat klättrade Lundberg ned i
samma ögonblick, som en skur engelska kulor började sopa
platån, dödande de stackars hästarna den ena efter den
andra.

Upprepandet af experimentet för vidare nedstigning
lyckades på så vis, att en välriktad kula 'klippte af' 'linan'
uppe vid platåkanten, och för sista man, som åter blef
Lundberg, fanns godt fäste för 'linan' kring ett skarpt fram-
skjutande utsprång af bärget.

På så vis lyckades boerna rädda sig den gången från
en säker död, tack vare svenskens snarfyndighet.

Och med fången ilade man sedan så fort benen kunde
bära och under betäckning af bärgväggar fram till vägen
mot Utrecht.

Utkomna på fältet möttes de flyende af en glädjande syn.
Minst ett tjugotal beridne boers kommo dem till mötes

Och nu nådde dem äfven underrättelsen om, att utanför Utrecht hade en betydlig styrka samlats under gamle Lukas' befäl i afvaktan på order från general Joubert.

Utän bestämda order från gamle Lukas, vågade man icke upptaga striden med de i hålvägen varande engelsmännen. — Den skara, som blifvit utskickad, hade bestämda instruktioner, att endast hopsamla de ströfkårer, som möjligen rörde sig kring Utrecht, dit gamle Lukas begifvit sig på order af ostarméns högste befälhafvare, general Joubert.

När man kom fram till ort och ställe, hade där redan samlats åtskilliga kommenderingar ¹⁾.

Lundberg blef öfverraskad af det stora antalet och han uttalade äfven denna sin förvåning för Daniel, som svarade:

»Hos oss går mobiliseringen blixtsnabbt. Hvarje man, som fyllt sexton år, är värnpliktig och genast beredd att draga i fält när fara hotar fäderneslandet. Sitt gevär jämte ammunition, erhåller han vid den åldern af regeringen, och vapnet bär han sedan för fäderneslandet så länge han orkar bära det eller döden träffar honom... Efter hvad jag kan se, tycks det bli uppbrott på allvar redan i natt eller i morgon bittida. Där ha vi kommandanten, som vi skola följa, gamle Lukas, och se där ha vi själfva generalkommandanten, Joubert... Han tycks ha kommit hit för att inspektera.»

Knappt voro dessa ord uttalade förr än ljudliga helsningsrop rungade mot en man i vanlig, borgerlig dräkt — liksom föröfrigt alla andra bland dessa krigare — hvilken man ledigt och sadelvan tyglade sin springare framför den hopade skaran.

Detta var första gången Birger Lundberg såg boergeneralen Joubert, alias 'Oom Piet'. Och bäst han stod där och tittade på den efter europeiska begrepp ganska säregna figuren fick han oväntadt göra ännu närmare bekantskap med denne »boernas Napoleon», såsom Joubert snart nämndes efter de lysande framgångar, som kommo på hans lott.

¹⁾ Se nästa kap. med förklaring på detta ord jämte åtskilliga andra hithörande termer.

Kommandant Meyer hade nämligen fått syn på Lundberg. Han red fram till denne och sade helt kort:

»Kom med! Generalen vill tala med er.»

Lundberg följde, undrade hvad Joubert egentligen kunde vilja, och stannade vid dennes häst.

»Ni är svensk?» var Jouberts första fråga, som Lundberg bejakade i det han äfven nämnde sitt namn och sitt yrke.

»Tack för den nytta, ni redan gjort oss!» utbrast nu Joubert och räckte den ytterligt förvånade Lundberg sin hand i alla de kringståendes åsyn. (Se illustr. sid. 113.)

Och så högt, att alla kunde höra det, fortsatte han:

»Kamrater! I denne man ha vi en pålitlig vän. Kommandanten har nyss synnerligen varmt lofordat svensken Mr Lundbergs tapperhet, ock af veldkornet¹⁾ Daniel Meyer har jag äfvenledes hört berättas om en handling, i hvilken Mr Lundberg visat en rådighet, som är värd stort beröm och allas vår tacksamhet... Än en gång, tack!... Fyra lefve för denne svensk!»

Fyra ljungande lefverop dånade Lundberg till ära. Och med djupt känd tacksamhet svingade han sin hatt, när generalen efter att ännu en gång hafva tryckt svenskens hand red bort mot Utrecht i sällskap med sin kommandant.

* * *

Längre fram på kvällen syntes Daniel och Lundberg i sporrsträck taga vägen till Meyers Dorp.

De hade där att aflägga ett afskedsbesök, äfvensom att proviantera något. Med Meyers kommendering skulle de redan tidigt nästa morgon sammanstöta i Wakkerstroom, för att därifrån vidare gå öfver gränsen till fiendeland.

¹⁾ Se nästa kap.

NIONDE KAPITLET.

Några ord om boernas armé.

Innan vi vidare följa händelsernas lopp och det blodiga krigets många skiftningar torde det icke anses öfverflödigt att här med några ord vidröra det så ofta förföljda boerfolkets militära organisation.

Såsom den ännu befinnes daterar sig denna organisation noga räknadt från år 1850 och har sedan dess undergått högst få förändringar, kanske mest beroende på detta egendomliga folks envishet att fasthålla vid hvad man en gång i tiden pröfvat vara godt. Den anmärkningen bör dock förutskickas, att Jamesons lömska infall år 1895 lärde Transvaals styrande män, att i någon mån glida ur de gamla hjulspåren, Förtjänsten af detta tillkommer Krüger och Joubert. Och hvad de vunno, har tillkämpats under ganska hårda, ofta stormiga debatter i parlamentet. Att vinsten sedan ej visade sig vara tillfyllest att täcka nödvändighetens kraf, är dessvärre något, som landets andre styrande män för sent fingo upp ögonen för, därmed gifvande ett nytt exempel på, hur det går ett rike, som söndrar sig sjäft.

Men vare det långt ifrån oss att här ingå på någon

politik — allra minst den transvaalska med dess många gånger om 'polsk riksdag' starkt påminnande skaplynne.

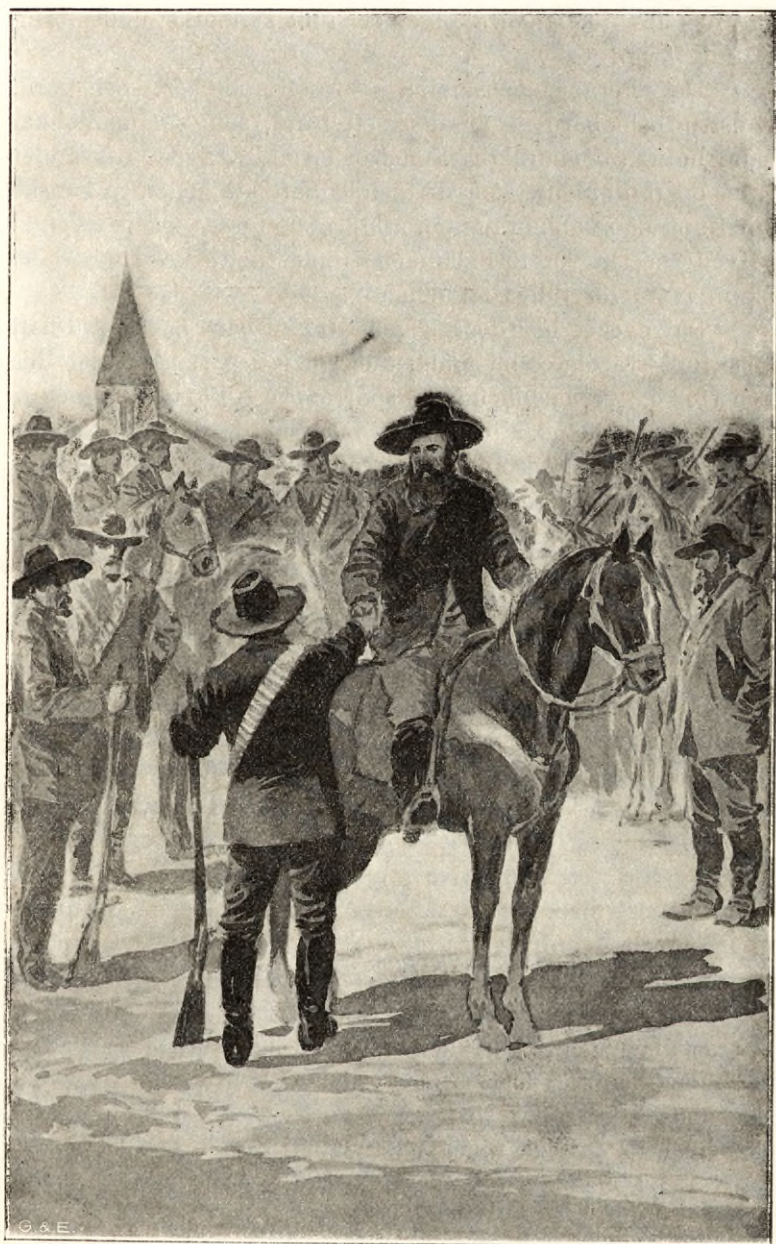
Den omständigheten, att hvarje boer är en öfvad och lidelsefull jägare och god skytt, fick vara nog, och detta allt för länge, vid bedömandet af hans militära kvalifikationer. Huru vidt afståndet kan vara och är mellan en skicklig jägare och skytt samt en öfvad, modern soldat, detta tog man aldrig i betraktande. Och därför blef det aldrig tal om, knappt en tanke på, att i Transvaal uppställa och underhålla en stående här.

Men boern är utom god skytt äfven en härdad ryttare. Dygnet om har han tillbrakt i sadeln, och många äro de nätter, som han nödgats att kampera under bar himmel utan annat skydd än ett tunnt täcke. Han har på alla sätt härdats i det häftigt växlande ombytet mellan intensiv dagsvärme och sträng nattköld, ett klimat, som i synnerhet är mycket pröfvande för alla 'uitlanders', hvilka icke hunnit något så när anpassa sig efter detsamma.

Boern är därjämte från barndomen van vid enkel kost, synnerligen enkel till och med, när han är ute i fält och på resor... Ett stycke färskt eller torkadt kött, något kaffe, bröd, salt och tobak utgör hans ranson.

Boern är seg och uthållig vid fullföljandet af den plan, som han fått i sinnet, han är äfven en outtröttlig spion eller 'kunskapare', som man numera kallar dessa viktiga element i en krigsföring. Han förstår i all synnerhet att anpassa sig efter mycket brydsamma förhållanden och böjer sig endast för den absoluta omöjligheten.

Den brist, som boern lider af såsom krigare, nämligen frånvaron af så godt som all militärisk diciplin och uppfostran, gör det naturligt, att hans många goda egenskaper som soldat icke komma till deras fulla rätt. Och detta missförhållande skulle vara ännu mer i ögonen fallande, om ej det bland boerna rådande patriarkaliska förhållandet — de yngres vördnad för de äldre — gjorde, att han som soldat lyder sitt befäl exempelvis som en son sin far, hvilket dock — om man generelt betraktar denna lydriad — icke

General Joubert tackar Lundberg. (Se sid. 110.)

är nog för det *militära* lifvet och i all synnerhet under brinnande krig.

Det stora gemensamma — fosterland, hem och gård, hustru och barn — är dock ett band, som sammanlänkat alla boers till endräktigt samarbete, endräktig styrka under alla de pröfningar, som detta folk haft att genomgå kanske mer än någon annan nation, åtminstone under senare tider. . . Hvad speciellt rör förhållandena under detta krig, torde det ännu vara för tidigt att döma.

Så mycket bör dock sägas, att engelsmännen alltid haft en fullt värdig motståndare och en seg sådan i det lilla boerfolket. — Ja, de finnas, som öppet förfäktat den meningen, att England aldrig varit värdt att i krig möta en sådan motståndare som den Transvaalska Republiken eller, bättre sagdt, *boerfolket såsom nation!*

De många nederlag, som England ofta lidit i kampen om herraväldet i Sydafrika peka äfven därhän, att boerna — trots deras små resurser — vetat att försvara sig i det längsta. Segrarne ha alltid blifvit England mycket dyrköpta i Kaplandet, i Natal och i Transvaal.

Med ledning af en plan, utarbetad af generalkommandanten Joubert, visade sig mobiliseringen nu senast vara mycket enkel såväl i Transvaal som i Orange-Fristaten, hvilken äfven accepterade Jouberts idé. Transvaal delas i sju distrikt med sammanlagdt sextiofyra 'kretsar'. (Orangefristaten respektive åtta och trettiofem.) — I spetsen för hvarje distrikt står i militärt hänseende en 'kommandant', och för hvarje krets en 'veldkornet'. — I krigstid uppställer distriktet ett 'kommando', och detta indelas sedan i 'veldkornetskap' som i sin ordning hufva underafdelningar, kallade *Züge* ¹⁾, hvars befäl kallas 'veldkornet-assistenten'.

Ett kommandos storlek liksom äfven storleken af veldkornetskapen rättar sig i all synnerhet efter folknumerären i den ort, där de uppställas och bli därför ganska olika i styrka. I medeltal är ett kommando så stort som en batal-

¹⁾ *Züge* af det tyska ordet *Zug*, som här betyder *tropp*.

jon under mobilisering och veldkornetskapen att jämföra med ett kompani, allt efter europeiskt mönster.

Själftva mobiliseringen tillgår sålunda:

Genom post, telegraf eller ridande bud — såsom till Daniel Meyer, kvällen till den 10 okt. — sändes bud till kommandanterna och veldkorneterna från mobiliseringsbefälet, som bestämmer tiden för och stället, där samlingen skall ega rum.

Så snart order till uppbrott blifvit mottagen, är boern beredd, att genast begifva sig till samlingsplatsen. Han sadlar sin häst och drager på sig patrongördeln samt griper sitt gevär, hvartill ammunition alltid hålles i reserv från den tid — sexton års ålder — han af regeringen fått mottaga detta sitt vapen. — Därpå instufvar han i proviantpåsen det föreskrifna munförrådet och rider raskt till samlingsplatsen, som så vidt det är möjligt har ett sådant läge, att den sammandragna styrkan därifrån kan vidare befordras med järnväg.

Någon intendentur känner man icke till i Transvaal, ej heller en hel del andra anordningar, som äro viktiga faktorer i mobiliseringskonsten uti europeiska länder. Ammunitionen och lifsmedel föras från de olika distrikten och kretsarna med oxar och kärror till krigsplatsen.

Under det att boernas armé sålunda förverkligat idéalet af ett beridet infanteri och onödiggjort uppställandet af en särskild kavalleriafdelning, ha de båda republikerna därför icke försummat att rikta sin uppmärksamhet på ett så viktigt vapen som artilleriet. Egendomligt nog är boernas artillerivapen stående. Ledningen af detta artilleri, hvad beträffar exercisen, har varit anförtrodd åt tyska officerare och underbefäl.

Transvaal hade vid krigets början till sitt förfogande $12\frac{1}{2}$ fältbatterier med 50 och Oranje-fristaten 3 fältbatterier med 18 kanoner. Dessutom egde Transvaal 24 och Oranje-fristaten 6 kulsprutor. Bland kanonerna, som kommo från Krupp- och Kreusot-verken och delvis voro nagelnya, fanns

snabbskjutningskanoner samt haubitzer (howitzer) och belägringskanoner af olika system och kaliber.

Denna sistnämnda omständighet var dock icke till vapnets fromma, alldenstund de många olika systemen hindrade en enhetlig kännedom af dessa kanoners skötsel och verkade osäkerhet bland artilleristerna, hvilket återföll störande på hela beväpningsprincipen.

Såväl det beridna infanteriet som det manskap, hvilket ej hade hästar, var beväpnadt med mausergevär (modell 88) med 7 mm kaliber. Från hylsan till underringen är detta gevär försedt med handskydd af trä. Magasinet ligger doldt i mellanstocken, och i detta lagras patronerna zig-zag. Från magasinet matas loppet mekaniskt; s. k. repetermekanism. — Laddning med enkla patroner är äfven möjlig. Från bandoläret eller patronördeln laddas med hela patronpaket, som gifva fem patroner åt gången. Laddningen består af röksvagt krut. Kulan är af hård blylegering med nickelmantel. Geväret väger cirka 4 kilo, och kulans utgångshastighet är 730 meter. Eldhastigheten kan uppgå till 25 skott i minuten. Skottlängderna äro siktställda för 300, 400, 500 och 600 meter å framsidan samt å baksidan för hvar 50 meter från 700 till 2000 meter. Gevärets största skottvidd uppgår till 3000 meter.

Dessa gevär — som delvis äro införda och allt mer införas äfven för vår militär — prisas som de bästa krigsgevär till dato. Det bör i sammanhang med detta nämnas, att ur humanistisk synpunkt äro dessa gevär äfven prisvärda på grund af att såren, som de åstadkomma, äro mycket lättläkta.

Som bevis på huru träffsäkra dessa gevär kunna vara, må anföras, att på ett afstånd af cirka 1500 meter nedskjöto boerna vid ett tillfälle all servis vid engelsmännens kanoner. Och beundransvärda träffar på ännu längre håll hafva under detta krig blifvit gjorda af boerna, hvilka ock särskildt, och med rätta, framhållits såsom mästerskyttar.

Betecknande är också följande yttrande af en engelsk officer, som jämte flera kamrater tillfångatogs i ett slag:

»Gud ske lof, att striden är öfver... Boernas eld var förfärlig!»

* * *

Boernas hästar äro uteslutande af inhemska fällning och således fullt acclimatiserade samt härdiga mot de starka temperaturväxlingarna och för landet särskildt karaktäristiska foderförhållanden.

Kasta vi en blick på boernas uniformering, finna vi, att en dylik ej existerar i detta ords egentliga betydelse. Man går i fält precis som man visar sig annars i helg och söcken, d. v. s. i grofva, gröngrå kavajkostymer, och höga, bredskyggiga hattar. Klädernas färg gör, att boern ej är lätt att upptäcka, då han rör sig på sina veldt och bland kopjer. Han så att säga försvinner mot marken och finner därigenom utmärkt skydd, så mycket mer som hans vapen så vidt möjligt är ej hållas glänsande.

Boernas egentliga taktik är baserad på skyttelinieprincipen med linieeld, som ej tager sin början, förr än man så mycket som möjligt närmat sig målet. Elden blir därför i regeln mycket effektiv... Trupprörelser i slutna formeringar existera ej bland boerna. Till försvar hafva boerna — dock först under senare åren — vid viktigare punkter uppfört förten och batteriställningar, delvis förstklassiga och moderna, samt armerade med svåra kanoner.

* * *

Slutligen några ord om boernas första ledare under här berörda krig.

Hufvudanföraren när kriget bröt ut var generalkommandanten *Petrus Jacobus Joubert*, (*Oom Piet*).

Joubert härstammar från en invandrad fransk hugenottfamilj och var då kriget bröt ut i sitt sextioåttonde år. Näst presidenten Krüger — med hvilken Joubert är — eller nu rättare *var* — nära befryndad, innehade Joubert boernas

högsta förtroendeembete. Han har till och med lifligt blifvit föreslagen till president, och vid ett tillfälle äfven intagit en för Krüger mycket hotande ställning på kandidatlistan. Hans militära rykte daterar sig närmast från kriget mot England 1880—81, uti hvilket blodiga krig han visade lysande prof på sin fältherreduglighet. De segrar, han då vann, hafva vi i det föregående vidrört. I England hade Joubert varit fyra gånger, innan här skildrade krig bröt ut, och bland boerna var han helt visst den ende, som bäst hade reda på, hvad ett krig med England egentligen kunde betyda. Till följd af detta höll Joubert också igen så länge han kunde, ja, ännu in i det sista, hvilket bäst framgår af hans beryktade öppna bref till Englands drottning. — Jouberts sorgliga slut kommer i det följande att vidröras.

Bland betydande underanförare — närmast såsom Jouberts skickliga verktyg — kunna nämnas kommandanterna *Schalk Burgher*, *Cronje*, *Lukas Meyer* och *Schiel*. Den sistnämnde var tidigare preusisk husarlöjtnant och senare en tid minister hos zulukungen Dinizulu. Han var vid krigets början Jouberts adjutant och utnämndes till chef för den frivilliga kår, som bland andra räknade en mängd *svenskar* bland dess män.

Ännu ett par andra namn, som låtit tala om sig från början af detta krig, böra nämnas, nämligen generalkommandant *Grobler*, chef för Oranje-Fristatens armé, en helt ung man på 35 år, samt major *Albrecht* i samma armé, skapare af och befäl för Fristatens artilleri, uppsatt, uniformerad och inöfvadt efter tyskt mönster. Det var äfven major *Albrecht*, som ledde befästningsarbetena vid Bloemfontein.

* * *

Svenskar, som utmärkt sig under detta krig, äro talrika. Under gången af detta arbete, komma vi att närmare skildra dessa hjältars bedrifter.

Bland namn, som redan nu särskildt böra nämnas, få

vi i all synnerhet icke glömma nedanstående, hvilka vi för bättre öfversikts skull upptagit i alfabetisk ordning:

Carl Andersson, Stockholm.

John Andersson, Göteborg.

Pontus Alexius Andersson, Göteborg.

Carl Albin Carlsson, Göteborg.

Friherre *Oscar Cederström*, Stockholm.

John Eklund, Bollnäs.

Hans Peter Eliasson, Göteborg.

Kapten *Flygare*, Stockholm. Skandinaviska kårens chef.

Lars Frölén, Johannesburg.

Friherre *Helge Fägerskiöld*, Stockholm.

Axel Wilhelm Gustafsson, Stockholm.

Gustaf Adolf Hult, Strängnäs.

Hjalmar Petterson-Janek, Skåne.

Per Erik Johansson, Ansjö.

Viktor Jungmarker, Karlstad.

Carl Magnus Lang, Göteborg; Sekundlöjtnant vid kåren.

Otto Enok Lindström, Malmö.

Birger Adam Lundberg, Stockholm.

Karl Emanuel Mellqvist, Bollnäs.

Karl Herman Rydholm, Hernösand.

Carl Stolpe, Stockholm; Löjtnant vid kåren.

Emil Johan Svensson, Göteborg.

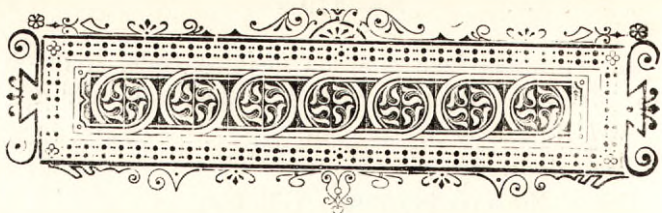
Johan August Erik Söderström, Gotland.

Erik Werner, Vara, samt *finnen*,

Pekka Forslund, Helsingfors.

Alla dessa svenskar hafva i all synnerhet utmärkt sig i flera af de blodiga slaktningarna; och att en stor del af dem råkade ut för att bli krigsfångar, förminskar ej värdet af den tapperhet, med hvilken desse män kämpat för boernas sak. Till dessa och ännu många andra svenskar återkomma vi, som sagdt, under händelsernas lopp.

TIONDE KAPITLET.

En nidings bedrift.

Vi återvända från afvikningen i föregående kap. och följa händelserna såsom de gestaltade sig den märklige dag då kriget bröt ut.

Först och främst ha vi då att erinra oss, hurusom finnen Pekka Forslund ej kom att följa med Daniel och Lundberg på de äfventyr, hvilka vi i det föregående hafva skildrat.

Men icke heller Pekka skulle bli utan i detta afseende.

Afventyr höra så godt som till vanligheten i boernas land, och att det således skall finnas ännu rikare tillfällen att bli utsatt för sådana under krigstid, ligger i sakens natur.

Redan samma natt inträffade ett sådant vid Meyers Dorp, och det är detta, som vi nu gå att berätta.

Pekka var i ett ganska misslynt humör när han såg Daniel och svensken försvinna i den underbart stjärnklara natten. Och han stod där en god stund på stallbacken samt lät blickarna drömmande flyga ut öfver de af natt-

dunklet famnade stora vidderna, öfver hvilka nu de båda ryttarne sprängde bort, liksom Pekka utan en aning om de kritiska situationer, som ödet snart skulle kasta dem i.

Pekka var icke vidare filosofiskt anlagd. Och det blef därför långsamt att i längden stå där och stirra, hvarför han tog sitt parti och ämnade gå till kojs.

Men just vid dörren till gamle Meyers bostad mötte han gubben, som med pipsnuggan i munnen kom ut för att göra sin vanliga natttrond, såsom han hvarje kväll hade för sed, i afsikt att utforska, om allt var lugnt vid den stora farmen, och vid hvilka ronder, han ständigt följdes af en duktig vallhund, som annars hade tjänt ut och liksom husbonden kunde ha rätt att hvila på gamla dagar.

Gubben fick syn på Pekka och tog honom med sig på väg ned till uthusen och fäbodarna.

Till en början var gamle Meyer ganska fåordig, men när samtalet snart kom in på boernas krig, blef han liflig; och Pekka hade då intet annat att göra än lyssna.

Med ovanlig liflighet gick han in på en hel del intressanta detaljer och personalier och gjorde jämförelser mellan förr och nu, som obetingadt ej voro till nutidens fördel, hvilket ju nästan i regeln är fallet, när de gamla föra ordet.

Han var icke nöjd med regeringens hållning.

Man tvistade för mycket inbördes, sade han, och den ene kullslog, hvad den andre rest upp. Den gamla boerstammen hade blifvit utspädd med för mycket af främmande element, med för många 'uitländers'; och 'afrikanderna' hotade att växa boerna öfver hufvudet. Vidare gick man för långsamt till väga, när det gällde att handla, under det att man slösade för mycken tid på tomma ord. Krügers makt vore kringskuren af de underordnade statstjänarnes intriger, och slutet kunde därför ej bli godt, om man ej snarast återvände till det gamla, mer patriarkaliska regeringssättet, där makten låg i de äldstes händer och där de unga vackert finge afvakta sin tid.

»Det är långsamheten och det myckna ordandet, som

kan bli vår olycka,» sade gamle Meyer. »Och på tjugo år knappt, har detta onda vuxit sig allt starkare... Jag minns bara hur det gick 81, då jag sist var med i krutröken, redan då gammal men icke så stel, att jag ej kunde lägga an mitt gevär. Särskildt mins jag, hur det var vid Majuba, eller Amajuba, som vi också kalla denna minnesvärda plats bland Drakbergen. Jag var med då under Joubert, Petrus Jacobus, med hvilken jag är litet släkt. Han gifte sig nämligen 52 med Hendrina Suzanna Johanna Botha, '*vackra frun*' som hon kallas; och med familjen Botha är jag befrindad genom en af mina bröder, som nu är död... Nå, det där hör nu inte hit; jag kom bara att nämna denna Botha, emedan äfven han liksom 'Oom Piet' är en tapper karl, som ännu skulle kunna göra sitt folk stora tjänster, bara han finge råda sig själf...»

»Som sagdt», fortsatte Daniels far, »jag var sist med vid Amajuba och jag mins den 27 februari 81.»

»Jag och 'Oom Piet' höllo just på med att äta en bit frukost. Han skulle sedan hålla gudstjänt i lägret, som låg alldeles vid foten af en hög bärgskam. Det var söndag och vi tänkte, att åtminstone sabbaten skulle få helgas i frid och ro.»

»Bäst vi åto», kom Suzanna, hustrun, in. Hon följer alltid sin man i fält, om det är aldrig så svårt.»

'Piet', säger hon... 'Det är folk uppe på toppen af kopjen.'

'Såå', svarade Piet lugnt... 'Det är nog kommandot från Pretoria. Man har väl tagit fel om vägen och sålunda råkat dit upp på höjden i stället för hit ned i dalen.'

'Nej, visst icke', svarar Susanna. 'Mina ögon se inte fel... Från Pretoria äro icke dessa män, men väl har jag skäl misstänka, att det är *roinekke* ¹⁾...'

'A nej, min vän, du har nog sett fel ändå den här

¹⁾ *Roinekke* ('rödnackar') är liksom 'rödrockar' ett af boernas öknamn på engelska soldater.

gången', återtog Piet och fortsatte liksom jag helt lugnt med vår måltid.

'Tror du mig icke, kan du ju taga kikaren' fortsatte Suzanna ovanligt envist... 'Jag är viss på min sak.'

»Piet syntes i alla fall inte bli mycket öfvertygad af hustruns ord», fortsatte Wilhelm Meyer sin berättelse om Amajubadagen. »Men på mitt förslag tog han ändå till sist sin kikare och gick ut sägande:»

'Det vore i alla fall märkvärdigt, om det är som du säger, Suzanna. Ty är det på så vis, äro rödnackarna denna gång djärfvare än någonsin. Annars bruka de vackert hålla sig på afstånd, och deras general, George Colley, har redan visat sig inte vara vuxen den här affären'.

»Medan han yttrade detta» fortsatte gamle Meyer, »hade jag redan sett, att Suzanna hade rätt. Det var rödnackar på kopjen.»

'Du har rätt!' utbrister nu äfven Piet i det han ögonblickligen kastar sig upp i sadeln... '*Dar is rooinekke of die koppie; en julle moet die koppje weer schoon mak*'¹⁾.

»Och han rider bort till vekten, som stod tätt intill bärget, och därför ej kunde se själfva toppen, samt varskor densamma.»

»Veldkornet Joachim Feneira, jag och veldkornet Johannes Roos få order, att med etthundra femtio man utföra denna 'sopning'... Men jag måste medgifva, att vi alla tre ansågo saken rätt vanskelig på grund af fiendens goda ställning, hvilken gjorde, att kopjen såg ut att vara så godt som ointagligt.»

»Vi skulle emellertid just sätta oss i rörelse, då rödnackarna finga syn på oss och började skjuta. Och snart kom det som ett regn af kulor... Vi pressade oss likväl upp, tagande betäckning så godt vi kunde i skrefvorna, och sedan vi erhållit ännu ett femtiotal af de våra till förstärkning, hoppades vi att kunna reda oss... Uppkommen cirka hundra fot

¹⁾ Det är 'rödnackar' på kopjen; men att sopa den ren, skall snart vara gjordt.

på kopjen, delade vi oss i tre afdelningar. Och från utsprång till utsprång gick det allt högre mot toppen. Bärget var mycket brant; och så fort en rödnacke visade sig för att skjuta på oss, fick han genast respass till evigheten. Icke ett enda skott gick bom.»

»Snart fick man vara tämligen i fred», fortsatte gamle Meyer, mysande af belåtenhet vid detta minne... »Man aktade sig för att sticka näsan öfver kanten däruppe, hvilken vi närmade oss allt mer.»

»Klockan var precis tolf på dagen, då vi vågade en stormning.»

»Från tre håll bröto vi in bland 'rödnackarna', och detta var mer än de i betraktande af deras ställning hade beräknat... En vanvettig skräck grep dem, och hals öfver hufvud rusade de ned utför andra sidan, som ej på långt när var så brant som den, uppför hvilken vi hade klättrat dem in på lifvet.»

»Striden blef blodig!... Själfva generalen, Colley, stupade därunder, och med honom fyra högre officerare och närmare ett hundratal gemene... Bland dem, som stannade kvar å valplatsen, fanns dessutom åtta sårade officerare och etthundra tjugofem man. Och fångar togo vi i massa.»

»Ja, den 'sopningen' hade vi heder af, och det allra bästa var, att den kostade oss själfva endast *en* död och sex sårade, utom att 'rödnackarna' fingo afsmak för att på länge leka krig med oss.»

»Hur det skall gå *nu*», fortsatte gubben efter att en stund i tysthet hafva försjunkit i betraktelser öfver Amajubadagen, »blir nog icke godt att säga. Många af de tappra från den tiden ha slutat sin lifsgerning. Men 'Oom Piet' är kvar; och detta kan ju vara en tröst... De unga äro däremot ena brushufvuden och ha sina skallar fullpropade med politik, som kan synas äfventyrlig... Jag tviflar visst icke på de ungas tapperhet... Men med deras lydnad är det nog klent bestäldt... Ja, ja! Vi få väl se; vi få väl sel... Men hvad nu, Karol! Hvad står på?»

Han vände sig mot vallhunden, som plötsligt visade tecken till oro.

Hunden hade stannat alldeles utanför ett af fodermagasinen och syntes icke vilja lämna ingången till detsamma. Morrande blef han där stående, skarpt fixerande nämnda ingång och utan att lystra till husbondens hvissling.

»Det är någon främling därinne», sade nu gubben, vändande sig till Pekka... »Annars skulle icke Karo morra. Ty med gårdsfolket är han vän utan undantag, synnerligast nu sedan Johannes, han, som stal Daniels hingst, är borta. Ty den uslingen kunde Karo aldrig tåla... Vi måste se efter, hvad som står på.»

Han öppnade dörren till fodermagasinet och trädde in, följd af Pekka.

Därinne var det kolmörkt; och innan gubben fått eld i en lykta, som hängde innanför dörren, hade hunden rusat förbi med ett högt skall, som plötsligt upphörde i ett häftigt tjut.

»Man slår ihjäl Karo!» utropade den gamle. — »Vänta här. Jag skall genast hemta gevär.»

Och han sneddade raskt öfver 'stoeppet' samt lämnade Pekka att reda sig bäst han kunde med den ännu osynlige fienden.

Allt hade åter blifvit tyst.

Hur mycket Pekka än ansträngde sin hörsel, kunde han icke höra ett knyst.

Men vid skenet från lyktan fick han se en yxa på golvet och denna fattade han för att i värsta fall ha åtminstone något att försvara sig med, om man trängde honom in på lifvet.

Han oroades äfven något af att gamle Meyer dröjde. Icke därför, att den kraftigt byggde finnen kände sig rädd att vara ensam, utan därför, att mörkret icke tillät honom att se fram till själfva hufvudbyggnaden från den fläck, där han nu stod och som belystes af skenet från lyktan, som han höll i handen.

Plötsligt förnam Pekka ett besynnerligt ljud, som strök

alldeles tätt förbi hans vänstra öra. Det lät som en behärskad hvissling, och han ryggade till då han nästan i samma stund hörde liksom ljudet af ett skott, aflossadt på större afstand, ett skott från ett mausergevärs röksvaga patroner ¹⁾).

Det fanns skäl nog, att anse platsen farlig. Och för att söka skydd steg han in i fodermagasinet sedan han först hängt upp lyktan utvändigt på en spik i väggen vid sidan af dörren.

Det dröjde icke två sekunder allt detta. Men det oakadt hann Pekka godt förvissa sig om, att man tog honom till mål för sina kulor, af hvilka en flög genom lyktglasen och en annan straxt bredvid, när lyktan hängdes upp.

Pekkas belägenhet var, som sagdt, kritisk.

Han vågade sig icke ut genom dörren för att ej blottställa sig i ljusskenet.

Ej heller kunde det vara rådligt, att begifva sig längre in i fodermagasinet, där han var alldes obekant med lokaliteterna och där det dessutom med all sannolikhet fanns någon, som på ett eller annat sätt brakt vallhunden till tystnad.

Oron öfver att den gamle icke kom tillbaka med gevär, som han ju skulle göra, höjde det pinsamma i situationen. Hade han bara fått höra den gamle närma sig ute på stoepet, var det nämligen Pekkas mening, att varna honom att komma in i ljusskenet för att ej på samma gång råka in i den farliga skottlinien. Och på samma gång ville Pekka då råda den gamle att väcka husfolket så att man med någon utsikt till framgång kunde börja en skallgång efter de fräcka våldsverkarna, som — Pekka började antaga detta — säkert voro några stallbröder, ett par eller kanske ännu fler, till den rymde Johannes, kaffern.

Men gamle Meyer hördes icke af.

I dess ställe trängde plötsligt ljudet af ett ångestskri genom natten.

¹⁾ Smällen af mausergevärets patroner är knappt förnimbar på ett afstand öfverstigande 150 meter.

Det var ropet från en nödställd kvinna, som nådde Pekka, och han tvekade nu icke att rusa ut mot det håll, från hvilket nödroppet hade hörts.

Men i samma stund han trädde öfver ströskeln till fodermagasinet, spärrades hans väg af en spenslig figur, som visade sig vara iförd engelsk uniform, och en myndig röst hördes befälla:

»Tillbaka! Ni är min fångel!»

»Fånge? Hvad menar ni? Hvad vill ni?» svarade Pekka uppretad öfver hindret.

»Bråka inte», fortsatte knekten... »Ni är häktad!»

»Häktad? Dra ni för tusan i våld! Är det någon, som skall *häktas*, så är det ni och edra stallbröder. Ur vägen, säger jag.»

Pekka trängde på för att skynda den åter ropande kvinnan till hjälp. Nu tycktes det till och med vara två kvinnor, som upphäfde rop. Och det föreföll honom som hade han i den ena rösten känt igen Daniels hustru, den unga Gerda Granlund, och att hon ropade på svenska.

Knekten satte sig emellertid till motvärn, och samtidigt kom ett skott hvisslande baköfver Pekkas hufvud.

Då fattade finnen sitt parti utan att tveka en sekund.

Yxan, som han ännu hade i handen, lyftes, och med våldsamt kraft föll hammaren ned på den framför honom stående knektens hufvud.

Utän ett ljud störtade karlen till marken.

Förbi den fallne rusade Pekka mot det håll, där nödroppen ännu hördes gång efter annan, ehuru svagare och allt mer bortdöende.

Men många steg hade Pekka icke hunnit förr än han insåg, huru lönlöst det var för honom att förfölja, obekant som han var med trakten och utan andra fortskaffningsmedel än sina visserligen rappa men dock icke hästsnabba ben.

Han skyndade tillbaka in i hufvudbyggningen för att där undersöka, om icke någon hjälp stod att få.

Allt föreföll att vara så tyst därinne, så fridfullt, som

hade invånarne icke haft minsta aning om, hvad som nyss passerat alldeles utanför knutarna.

Och när han öppnade dörren till dagligstugan fann han lampan stående där på bordet och lysande helt hemtrefligt öfver både den gamla familjebibeln och den i en boerstuga alltid till reds varande kaffepannan samt öfver något hand-

arbete, hvad det nu var, antagligen kvarlagdt af familjens kvinnor.

Men någon människa såg han icke till.

Han närmade sig med beklämdt sinne dörren till den inre kammare, som han hört vara gamle Wilhelm Meyers privata fristad.

Dörren stod på glänt, och Pekka sköt upp den på vid gafvel.

Och genast fick han en förklaring på, hvarför gamle Meyer dröjde med att komma ut... Skenet från lampan i yttre rummet sade honom allt.

Gubben låg bakbunden, kastad öfver en säng; och i hans mun var inspärriad en duk, som hindrade honom från att skrika eller att på minsta sätt gifva ljud för den fara, han sväfvade i, nämligen att kunna bli kväfd.

Hastigt fick Pekka bort duken; men det dröjde ännu en god stund innan den gamle kunde finna så mycket kraft, att en förklaring kom till stånd.

Slutligen utbrast han:

»Hvar är mitt barn? Hvar är Anna?»

Pekka ansåg det icke rådligt, att allt för brådstörtadt lämna det svar, han kunde på denna fråga, så mycket mer som han icke var alldeles viss på, att det var husets dotter Anna, som upphäft de nödrop, Pekka hade hört både före och efter sammandrabbningen med den engelska knekten.

Brådska var dock af nöden för att kunna möjliggöra ett förföljande, och han svarade:

»Henne har jag icke sett till. Men väl en engelsk knekt, som ville häkta mig. För att bli karlen kvitt gaf jag honom ett slag så att han stöp.»

»Men de andra, hvar äro de?» stönade gubben... »Hvar är Anna, hvar är Gerda?...»

»Helt säkert icke längre borta, än vi kunna få tag i dem,» svarade Pekka, försökande att lugna fast han var allt annat än lugn själf när han nu fick en viss bekräftelse på, att det kunde vara de båda kvinnornas ångestrop, han hört, och att de sålunda blifvit bortförda.

Gubben fortsatte:

»Jag kom in och skulle taga ned geväret vid dörren, då jag hastigt greps bakifrån och kastades till golfvet. Samtidigt intrusade fyra karlar i de fördömda engländarnes uniformer... *Skjut, Anna!... Skjut, Gerda!* skrek jag... Men

innan hvarken Anna eller Gerda, som voro där inne i kammaren till höger, hunno ens visa sig, hade knektarne störtat in och bundit dem... Själf bands jag under tiden, bars in och kastades där på sängen, hvarest ni fann mig... Men jag såg när Anna och Gerda buros ut och jag såg äfven, att en af skurkarne hade svart mask för ansiktet. Och jag vet, hvad jag tror.... Förbannelse öfver honom, om det är sant!»

Den gamle sjönk ned på en stol och andades tungt. Pekka svarade:

»Åt hvilket håll de bortridande togo vägen, det vet jag. Men är det kanske icke för sent att förfölja.»

»Jo, jo! Nu är det för sent... Ni kan inte rida, och själf är jag för gammal att stiga till häst för en dylik jakt... O, att inte Daniel var hemma. Då hade detta aldrig skett... Men han är förstås borta för att diskutera och prata som alla de andra, *prata* om hvad som bör göras... Och under tiden kommer fienden samt rövvar från honom både hustru och syster och nära nog mördar hans far...»

»Men om jag finge någon af tjänarne med mig skulle jag kanske ensam kunna åtminstone spåra ut, hvart man fört dem och sedan...»

»Rövvarne voro engelsmän», afbröt den gamle... »Säkert äro de på god väg mot Natal. Kriget kan bryta ut när som helst, och då vill det större krafter till att återföra de bortröfvade än ni och en eller några usla kaffrer kunna åstadkomma... Vi kunna ingenting göra förr än Daniel kommer hem... Men *han* kan hämnas; och blodig skall hämnden bli.»

Olyckan hade skett, och för tillfället stod verkligen intet att göra för den gamle och främlingen, af hvilka ingen ännu visste, huru Daniel nu hade långt annat att göra än att 'prata' och kanstöpa boerstaternas ständigt brännande lifsfråga, de båda rikenas vara eller icke vara.

Men med den skedda olyckan voro händelserna vid Meyers Dorp denna natt icke utspelta.

Jämte den gamle skulle Pekka just gå ut på stoepet för att sammankalla farmens kaffrer, af hvilka ett par skulle utses att ridande söka förfölja flyktingarnas spår, då gården hastigt lystes upp af ett sken, som gjorde natten till ljusan dag.

Fodermagasinet stod i höga lågor, och eldtungorna stego med fräsande och sprakande ljud mot den stjärnklara natt-himlen.

Där brann det med förfärande våldsamt. Eldflakor och bränder kastades kring af en häftig nattvind, hvilken med hvarje sekund tycktes stegra sig till storm. Och med detta blef risken för boningshusen, stall, ladugårdar och visthusbodas allt större.

Ur sina kring farmen kringströdda kraals kommo nu tjänarne, uteslutande bestående af kaffrer, skrikande och gestikulerande, uppväckta ur sömnen af eldskenet och af sprakandet. Två af dessa kraals, som lågo helt nära eldhärden, hade redan fattat eld och voro på ett par minuter jämnade med marken.

Larmet tilltog. Men ingenting gjordes för att släcka eller åtminstone för att hindra eldens spridning.

Gamle Meyer stod där midt i eldskenet vid sidan af den ihjälslagne engelske knekten, som hade han varit förstnad.

Att knekten låg där han nu låg, ett godt stycke från den fläck, där han fallit, kom Pekka i villervallan ej att reflektera öfver.

Olyckorna hade kommit för mycket slag i slag.

Men Pekka var icke rådlös. Han ville åtminstone göra allt hvad han kunde för att begränsa elden, och därför samlade han några af de minst uppskrämda tjänarne, samt började med deras hjälp dels undanskaffa bränder dels att med långa stakar och dylikt att stöta ned så mycket som möjligt af det brinnande bålet. Stora tätdukar och presenningar, sådana som boerna ha till sina väldiga vagnar, upphängdes vid de mest hotade punkterna och begötos med vatten, som ur ämbar hemtades upp ur brunnen, och själf

var han med en ganska primitiv assurancespruta ofta midt inne i rök och lågor, som svedde hans hår och brände kläder och hud ganska allvarsamt innan han lät sig tvingas till reträtt.

Mot morgonen var man så till vida herre öfver situationen, att endast smärre flammor då och då stucko upp ur den rykande ruinen af två nedbrända uthus, fodermagasinet och stallet, hvares få innevarande hästar i tid hunnit bli utledda och tjudrade för att icke själfmant åter rusa in i sina brinnande krubbor, som husdjuren pläga göra vid eldsvådor . . . Eftersläckningen pågick emellertid hela dagen; och först mot aftonen ansåg Pekka sig kunna lämna den gamle för att söka upp Daniel i Wakkerstroom, dit denne och Lundberg sagt sig skola rida såsom närmaste mål.

Han hade icke hunnit långt förr än han nedanför en kopje hejdades af att höra ett svagt stönande.

Kaffern, som han tagit med sig till vägvisare, stannade äfven han samt lät Pekka med tecken förstå, att ljudet måste komma från någon mäniska, som råkat i olycka.

Några meter längre ned fann man äfven en orörlig massa, som mycket väl kunde vara den, från hvilken man hört de stönande ljuden.

Framkomna såg man, att det var en kvinna. Hennes händer voro baktbundna.

Hon låg med ansiktet mot marken. Men när kaffern på ett tecken af Pekka vände henne, fick man se, hvad Pekka genast anat.

Kvinnan var Daniels hustru, svenskan Gerda Granlund. Men hon var nu medvetlös och kunde ej besvara de frågor, som stormade mot henne både från kaffern — som naturligtvis genast känt igen sin husmor — och Pekka, hvilken, att döma af det läge, hvori man funnit henne, antog att hon måste hafva hufvudstupa störtat från den häst, med hvilken hon blifvit bortförd, och att man af någon anledning fortsatt flykten utan att vidare bekymra sig om den affallna.

Kaffern och Pekka hade nu intet annat att göra än

att bära hem den medvetlösa. Man anskaffade en bår, och en timme senare var åtminstone ett af de båda offren återbördadt till hemmet.

Af alla tecken att döma, syntes hon ej vara svårare skadad. Och man kunde antaga, att hon snart skulle kunna komma sig så pass, att hon kunde gifva närmare besked om hvad som händt, samt styrka den gamle Meyers förmodan, att anföraren för röfvarhopen vore den man, hvars namn han ännu icke velat uttala.

Som bestyret dragit ut på tiden, blef det bestämdt, att Pekka ej skulle gifva sig af till Wakkerstroom förr än i dagningen följande morgon. Och han beslöt att därför unna sig de få timmars hvila, af hvilken han efter sina strapatser mycket väl kunde vara i behof.

Hos Daniels hustru vakade svärfadern och en gammal kafferkvinna.

Daniels mor, som var sängliggande af ålderdomskrämpor, hade man ej vågat underrätta om något annat af olyckorna än branden, hvars sken dessutom genast sagt henne tillräckligt af hvad som händt, och hvilken olycka hon äfven tillskref de ångestrop, som trängt upp till henne, när de båda kvinnorna fördes bort.

* * *

Äfventyren vid Meyers-Dorp voro likväl ännu icke slut denna gång såsom Pekka hoppades, när han ensam begaf sig öfver stoepet för att i sitt och Lundbergs gemensamma rum söka den efterlängtade hvilan.

Han hade just sneddat öfver planen och uppnått den flygel, där gästrummen voro belägna, då han till sin glada öfverraskning fick höra hästtraf närma sig på den förbi farmen strykande vägen, ljud, som upphörde vid själfva grinden, hvilken ledde in till stoepet.

Hvad kunde vara naturligare än att det var Daniel och Lundberg, som återkommo? De hade ju redan varit betydligt längre tid borta, än hvad de sagt sig behöfva.

Han ämnade gå dem till mötes. Men plötsligt slog honom den tanken, att han genom att icke göra detta kunde slippa undan det stora obehaget att bringa dem, eller rättare sagt farmens unge herre, den hemska underrättelse, som ju måste komma till hans kännedom, redan med det dåliga förebud, som den ännu öfver platsen liggande tunga brandröken lämnade.

Pekka dröjde allt nog. Och detta blef i viss mån hans räddning.

Trots det rådande mörkret kunde han nämligen snart upptäcka, att det visst icke var hvarken Daniel eller Lundberg, som sutto af hästarne alldeles framför farmens hufvudentré.

Det var icke heller två ryttare utan minst tio, och vid skenet af de facklor, som tändes, kunde det icke längre bli någon tvekan om att det var engelsk militär.

Nu hörde Pekka en myndig röst kommendera:

»Sök igenom hvarje vrå! Alla, som finns här, häktas. Gör någon motstånd skall han bindas . . . Begagnar man skjutvapen mot oss, dödas den, som rest vapnet.»

Fem af hopen trängde in i huset; tre af de andre togo plats vid ingången. Ytterligare fyra ledde bort de andras hästar ned mot den plats, där den nu nedbrunna uthuslängan hade stått.

Plötsligt stannade en af desse och gaf till ett rop.

Pekka kunde se karlen stiga af sin häst och hur han med facklan belyste den ännu på marken kvarliggande knekt, som vid början af dessa äfventyr vid Meyers Dorp blifvit ihjälslagen. Och nu först kom Pekka äfven att reflektera öfver hur denne knekt kunnat komma så långt från uthusdörren, där han fallit för yxhugget.

Att inte någon af kaffrerna släpat undan honom, fick Pekka emellertid snart klart för sig, när mannen med facklan hördes utbrista:

»Här ha vi honom! Han ligger på samma ställe, där jag i går lade honom.»

Den, som tycktes hafva befälet öfver skaran, närmade sig, lutade sig öfver den döde och sade:

»Det här är uppenbart mord... Meyer kommer att sluta i galgen.»

I samma stund kommo de fem utsläpande med gamle Meyer och hans hustru, af hvilka den senare nästan bars af tvänne knektar för att slutligen kullkastas så godt som framför befälhafvarens fötter.

Hon uppgaf ett rop af smärta. Men den råde officern, ett af dessa odjur i människohamn, som det 'stolta Britannia' håller till väktare öfver sina rof i kolonierna, röt till:

»Håll tyst käring! Här gäller det, att svara på mina frågor.»

Gamle Meyer gjorde vid detta utbrott af råhet mot en värnlös kvinna en våldsam rörelse som för att slita sig lös och komma sin hustru till hjälp.

Men i samma stund fick han af en bakom stående knekt en stöt af lansskaftet så att den gamle mannen ovillkorligen skulle hafva störtat, om ej de, som höllo honom, förhindrat detta.

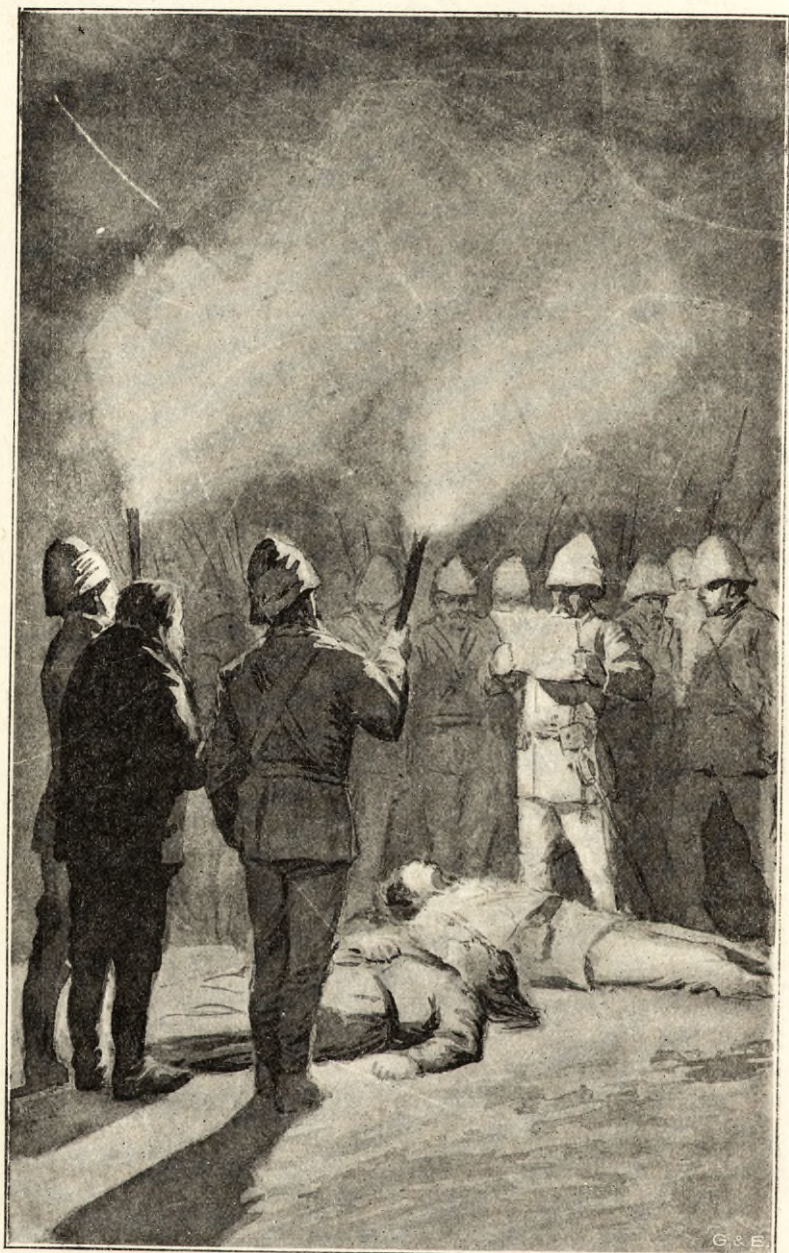
»Ni är anklagad för stämplingar mot engelska regeringen» började befälhafvaren förhöret, vändande sig till gamle Meyer. »Erkänner ni detta?»

Det dröjde en stund innan Wilhelm Meyer svarade. Men tydligt kunde Pekka förnimma hvarje ord, när den anklagade sade:

»Med Englands regering har jag och mitt hus intet att skaffa. Vi äro frie transvaalare och boers, och som krig ännu icke utbrutit mellan England och Transvaal befäller jag er att draga härifrån. Från Pretoria skall ni vidare få veta, hvad detta tilltag kan kosta er.»

»Hut gubbe!» skrek befälhafvaren... »Vågar ni *hota*? Har ni kanske icke *mördat* denne engelske soldat, som ligger här vid edra fötter?»

Han pekade vid dessa ord på liket, som hemskt belystes af ett par bredvid detta stående knektars facklor, samt fortsatte:

Här skall ni få höra häktningsorden. (Sid. 137.)

»Ni är anklagad för mord, vare sig ni själf mördat honom eller låtit någon af ert folk göra det. Och samma anklagelse faller äfven på er son.»

»Anklagelsen faller tillbaka på er själf och edra mordbrännare. Ni ser askhögen där borta. Detta är edert verk, engelsmännens verk. Och till själf försvar ha vi fält denne man, som om natten smugit sig hit att utföra våldsdåd i en försvarslös gammal mans farm», svarade gubben tydligt.

»Såå, ni vill äfven advocera!» skrek befälhafvaren... »Ni skall i alla fall inte komma någon vardt med dylika knep... Kriget *har* redan brutit ut.»

»I så fall», svarade gubben lugnt, »kan det ännu mindre bli tal om *mord*, utan endast om ömsesidig vedergällning.»

»Visst intel! Ni hugger ännu en gång i sten. Kriget bröt ut först i dag kl. 5. e. m. Och mordet skedde i går.»

»Likaledes mordbranden», svarade gubben. »Och icke nog med detta, ni har med våld bortfört min dotter och min sonhustru, hon, som ännu ligger medvetslös där inne.»

»Detta återstår att *bevisa!*» skrek befälhafvaren.

»Liksom det äfven måste *bevisas*, att mitt folk *mördat* denne mordbrännare och våldsvverkare», inföll gubben lugnt.

»Tig, gamle narr! Jag är inte hitkommenderad för att lyssna till ert sladder, utan för att häkta er. Och här skall ni få höra häktningsordern, utfärdad af krigskommissariatet i Ladysmith.»

Han vecklade upp ett större papper (Se illustr. sid. 136.) och skulle just börja läsningen, då det inträffade något, som helt visst lika mycket förvånade fångarna som Pekka, för att nu icke nämna engelsmännen.

En man i boerdräkt visade sig midt i kretsen.

Utan att någon kom sig för att hindra det, reste han upp den gamla kvinnan och ställde henne vid sin sida och så att han kom mellan befälhafvaren och gamle Meyer.

Därpå yttrade han som svar på befälhafvarens häpna blickar:

»Ni ser förvånad ut, tror jag? Men snart skall ni nog bli *mer* än förvånad.»

»För undan denne galning!» vrålade officeren.

»Här är det *jag*, som befaller och icke nil» utropade nu den djärfve boern. »Jag är denne mans son, och mitt namn är veldkornet Daniel Meyer!»

Pekka, som genast känt igen Daniel, blef helt visst lika häpen som engelsmännen när han hörde dessa Daniels ord; men han observerade äfven, att dessa ord knappt voro uttalade, innan tre knektar slog ring kring den djärfve och att ännu fler på signal af befälhafvaren skyndade till för att bemäktiga sig detta värdefulla byte.

»Bind karlen!» hördes plötsligt engelsmännens befälhafvare utbrista. »Och för sedan bort fångarna.»

Daniel Meyer stötte undan den, som först närmade sig, och utropade därpå med kraftig röst:-

»Hitåt kamrater!»

Två karbiner riktades då mot Daniels bröst. Men i samma stund störtade de siktande till marken med af boerkulor genomborrade hufvud.

Och som ett trollslag uppdök ur mörkret så stort antal boer med skottfärdiga gevär, att engelsmännen icke visste ordet af innan de måste ställa sig antingen efter nödvändigheten af att gifva sig eller ock att bli nedskjutna. Att tänka på motstånd skulle varit vansinne.

Bland de framstormande befunno sig äfven Pekka och Lundberg. Och af Daniel fördes nu gamle Meyer och hans hustru befriade in i stugan, där det genast kom till förklaring öfver hvad som händt.

Daniel berättade, att han och Lundberg på hemvägen stött på en skara boers, som skulle till Wakkerstroom och vidare till Utrecht för att där stöta samman med hufvudstyrkan.

Sedan man växlat några ord med dessa, fortsatte Daniel och Lundberg. Men de hade icke hunnit långt förr än de sammanträffade med den kaffer, som gamle Meyer afsändt att söka rätt på Daniel med bud att denne snarast skulle komma hem.

Kaffern berättade i få ord, hvad som hade händt vid

farmen och tillade genast, att ännu vore där helt visst stor fara på färde, emedan han — kaffern — kort förut, endast med sin kändedom om terrängen lyckats komma undan en flock engelska knektar, som brådskande ridit i riktning mot Meyers Dorp.

Här voro således goda råd dyra.

Att ensam med Lundberg inlåta sig i strid med dessa ryttare, om det nu var deras afsikt, att hemsöka farmen, skulle varit mer än dumdrigt. Och att icke genast skynda till undsättning för att afvända faran, vore alldeles otänkbart.

Då fick Lundberg en idé.

»Skynda efter den skara, som ni nyss mötte», utbrast han entusiastiskt . . . »An kunna de icke vara långt borta. Och helt visst vända de om för att bistå er . . . Inte sant?»

»Naturligtvis!» utropade Daniel och sprängde af, under det att Lundberg och kaffern stannade kvar.

Lundberg var under denna väntan i ett verkligen uppörddt tillstånd.

Kafferns meddelande, att Anna Meyer blifvit bortröfvad, satte hans blod i häftigaste svallning. Och nu blef det fullt klart för honom, att han älskade henne och att han ville uppbjuda hela sin själs skarpsinnighet, för att befria henne ur kvinnoröfvarens våld.

En aning sade honom, hvem denne man kunde vara, som på ett så lömskt sätt begagnat sig af det utbrutna kriget för att bortföra en kvinna, som redan afvisat honom och som han, genom mordförsöket mot hennes bror för alltid gjort sig ovärdig; en aning sade honom, att det var i Bill Symons våld, som Anna nu befann sig och att det var med denne hemske motståndare, som han — Lundberg — nu hade att upptaga ett envig, hvilket helt visst skulle gälla lif eller död.

Men hvart hade han fört henne, denne kvinnoröfvare?

Hade hon redan blifvit transporterad öfver gränsen? Fanns hon i Natal — dit man nu skulle gå att kriga — eller var det månne Symons mening, att gömma henne

ända nere i Kaplandet för att hafva henne så mycket säk-
rare i sitt våld?

Den tanken slog honom, att den bortröfvade skulle döl-
jas någonstädes i Rhodesia, såsom man haft för afsikt
med Daniels nuvarande hustru. Och han började redan känna
maktlöshetens förtviflan, när han hastigt rycktes upp ur
sina funderingar af boertruppen, som med Daniel i spetsen
kom framsprängande för att äfven rycka med sig den för-
älskade svensken.

Under vild ridt gick det nu genom natt och mörker
hän mot Daniels af dödsfienderna hotade hem. Och lång
stund dröjde det icke, innan man såg skenet af de på stoe-
pet till Meyers Dorp samlade engelsmännens facklor.

Man stannade i närheten af farmen, och skaran spred
sig därpå på Daniels order rundt egendomens inhägnad för
att ej låta någon af 'rödnackarna' komma undan.

Denna manöver försiggick så ljudlöst och raskt, att en-
gelsmännen, såsom vi veta, blefvo fullständigt öfverrumplade.

Icke ens när Daniel stod midt ibland dem hade de en
aning om, att bortåt hundra mauserkuler kunde — på ett
tecken af den djärfve boern — sopa bort dem alla, dessa
engelsmän, hvilka här trodde sig vara herrar på täppan
och kunna diktera, hvilka våldslagar som helst mot en värn-
lös gubbe och gumma och mot denne deras son, om hvars
person befälhafvaren för 'rödnackarna' hade order att i all
synnerhet försäkra sig.

Nu hade i ett slag förhållandet vändt sig.

Prisgifna åt boernas kuler, hade 'rödnackarna' hastigt
funnit för godt att sträcka vapen. Och sedan befälhafvaren
beröfvats alla de papper, han hade på sig, fördes han jämte
de andra fångarna in i en lada, kring hvilken sattes stark
vakt.

Daniel förklarade öppet, att det var Bill Symons, som
anstiftat hela denna nedrighet af hämd öfver Annas afslag
på frieriet, och han slutade med dessa ord:

»Jag har hört af de våra, att Bill nu öppet öfvergått
till engländarne. Han är nu alltså både förrädare och 'röd-

nacke' och han skall och bli behandlad därefter. Hvar vi finna honom, skjutes han ned utan dom och ransakning... Hans far har äfven lämnat sin gård, och modern steg i går på järnvägen, som det sades för att resa till Fristaten, men jag tror snarare, att det var för att komma öfver till Natal fast på en omväg... Häktningsorder är redan utfärdad på dem alla tre.»

»Men», utbrast Lundberg... hur skola vi väl kunna rädda Anna, ack, jag ber om förlåtelse, rädda fröken Meyer?» tillade han med en djup rodnad, som icke undgick Daniel.

»Alltid blir det någon råd», svarade Daniel lugnt... »Känner jag min syster rätt, reder hon sig nog utan vår hjälp, bara hon får andrum.»

»Detta säger ni så lugnt!» utropade Lundberg med ett uttryck, som sade mer än hvad orden inneburo och kom Daniel att leende utbrista:

»Så länge hon har *er* till riddare, skall ingen af oss misströsta. I den vägen lita vi fullt på *er*.»

Och han räckte Lundberg handen med ett uttryck af samförstånd, som kom den unge svenske ingenjörens hjärta att svälla af fröjd. Ty i detta handslag såg han en borgen för, att Daniel Meyer skulle stå på hans sida när det blefve fråga om att en gång vinna den vackra och hurtiga Anna Meyers, boerflickans, hand.

Den gamle Meyer hade icke lånat någon uppmärksamhet åt denna stumma öfverenskommelse mellan sonen och svensken.

De sinnesrörelser, han måst utstå under föga mer än ett dygn, synnerligast förlusten af den älskade dottern, som kanske nu skulle gå ännu värre öde till mötes än den långt förut förlorade dottern Agnes, som antogs vara bortröfvad och dödad af kaffrerna, dessa sinnesrörelser gjorde, att han föll i ett tillstånd af frånvarenhet, ur hvilket Daniel ansåg det vara bäst, att icke väcka honom.

Den ömtåliga kommissionen att underrätta modern om hvad som händt Anna, åtog sig Daniel; och delvis lyckades han äfven lugna henne med den försäkringen, att finge

man bara väl tag i Bill Symons — hvilket helt visst icke skulle stöta på öfverstigliga hinder — skulle Annas nuvarande uppehållsort bli bekant. Ty eftersom Bill var öfver öronen förälskad i Anna, hade det med all säkerhet legat i hans intresse att ej förorsaka henne någon skada.

Han höll henne aflägsnad och undangömd; detta vore allt; och att han i sista stund kvarlämnade Gerda, trodde Daniel bero på, att Bill kommit till insikt om den stora svårighet, han skulle utsätta sig för genom Gerdas i hela Transvaal kända förslagenhet, som nog kunde komma henne, att på ett eller annat sätt reda sig undan afspärrningen under de upprörda förhållanden, som ett krig erbjöd och som nödvändiggjorde ganska täta förflyttningar från det ena stället till det andra.

Innan Daniel åter måste bryta upp, hade Gerda vaknat från sin bedöfuing.

Hvad hon berättade, ställde händelserna i ny belysning, som ytterligare försvårade Bill Symons usla handling.

Det konstaterades först och främst till fullo, att det verkligen var Bill, som med ett band af fyra karlar inträngt i huset. Att han haft med sig ännu fler till farmen utom den, som träffats af Pekkass dödande yxhugg, tog Gerda för gifvet. Och det var dessa, som måste hafva uppehållit sig i fodermagasinet och stuckit detta i brand för att den nödtvungna släckningen af denna hotande eldsvåda skulle bli hindrande för farmens folk att förfölja de flyende.

Anna hade gripits af Bill själf bäst hon höll på med att gå till hvila. Hon var knappt halfklädd när hon släpades ut och bands fast på Bills häst, som Gerda föröfrigt godt kände igen såsom varande samma djur, hvilket kaffern Johannes stulit från Meyers Dorp, och hvilket i sin tur visade, att Bill hade träffat kaffern, öfver hvars död Gerda lifligt gladde sig, alldenstund denne förrädare kunnat bli boernas sak mycket farlig, om han fått lefva. — Bill hade varit maskerad, men hans röst förrådade honom.

Gerda hade släpats ut af två Bills följeslagare. Hon bands på en häst, som ställdes mellan två andra. Hela ti-

den hade hon behållit fattningen, och när stormridten började, var hon redan klar med, hvad hon hade att göra i denna kinkiga belägenhet . . . De knektar, som vaktade henne, voro ganska berusade, hvilket i all synnerhet gynnade hennes afsikt.

Vägen togs utefter Lintaka River men utan att direkt riktas mot Wakkerstroom. — Vid Slang River gick man öfver ett drift och sedan pressade man djuren uppför Pogwani Hills höjder, dit man kom midt i natten.

Gerda visste, att man nu icke hade långt kvar till gränsfloden. Och fruktande, att man där höll farkoster i beredskap för öfverfärden, beslöt hon, att här bland bärgen vedervåga en flykt.

Hon drog upp en knif, som hon alltid hade gömd vid barmen för att ha till hands om någon fara träffade henne så plötsligt, att hon ej hann gripa sitt gevär, hvilket hon annars hade till hands, när hon uppehöll sig utom farmen, där faror af allehanda slag kunde tillstöta, innan man visste ordet af.

Hastigheten här bland Pogwani Hills höjder var så godt som ingen. Ty vägen var oländig eller rättare sagdt ingen alls. Och det fordrades verkligen en ledare, som var van vid trakten för att man här skulle kunna taga sig fram i så sparsam belysning, som endast stjärnorna erbjödo.

Hennes väktare svuro och beklagade sig öfver ansträngningarna, och mer än en gång tycktes än den ene än den andre färdig att tumla ur sadeln, när djuren i mörkret togo, något felsteg.

Gerdas händer voro bundna kring hästens hals. Kring lifvet var hon dessutom med rep fastsurrad vid sadeln.

Hela tiden hade hon ansträngt sig att åtminstone få ena handen fri. Och här bland klipporna lyckades hon äfven i detta, gynnad af mörkret.

Knifven kom fram; och snart voro båda händerna fria. Att skära af snaran kring sadeln var därpå en lätt sak.

Hon bibehöll den framböjda ställningen tills vägen åter

bar utför och då fick hon plötsligt höra Bill Symons, som allt jämt red i tēten med Anna i sin sadel, utropa:

»Hvem där?»

Man hade tvärstannat.

Tydiligen var det något hinder i vägen och trakten befunnen osäker. Och att så förhöll sig fann Agnes bekräftadt, då hon nu hörde Symons utbrista:

»Till vänster för tusan! Boerna passera här nedanför. Vi *måste* undkomma dem, annars äro vi förlorade.»

Nu bar det af utför bärget. Hastigheten ökades allt mer, och snart skulle man vara nere i däliden.

Nu fann Gerda tiden vara inne.

Just när farten ytterligare stegrades gled hon i ett trångt pass af hästen, som hon samtidigt gaf ett stygn, hvilket eggade djuret till halft sken. Och beräkningen, att hennes väktare skulle följa efter — ur stånd som de voro att klart kunna se om fången hängde kvar på ryggen eller ej — slog icke fel.

Fallet åsamkade Gerda stor smärta.

Af en hästhof fick hon ett slag, som nästan bedöfvade henne. Och hon fann snart, att det skulle bli henne alldeles omöjligt att flyende komma undan för att möjligen förena sig med de boers, hvilka Symons sade sig hafva sett och af hvilka hon ville söka hjälp, att befria äfven Anna ur nidingens våld.

Hon uppsökte en plats mellan tvänne stora stenar, och där blef hon liggande en god stund alldeles medvetlös. Af nattkylan kvicknade hon emellertid till, och så började hon på måfå att söka taga sig fram i riktning mot hemmet. Under denna vandring öfverfölls hon gång på gång af svin-del och slutligen, när hon var nära målet, blef det henne alldeles omöjligt att fortsätta.

Huru Pekka och kaffern funno henne veta vi.

När Daniel, Lundberg och Pekka bröto upp — den senare för att också förena sig med Lucas Meyers kommandering — hade man fattat det beslutet, att gamle Meyer med hustru skulle slå sig ned i en familjens egendom uti

Johannisburg under den tid kriget varade. Men att där slå sig ned i overksamhet hos de gamle, var Gerda icke hågad för.

Ut i kriget ville hon. Och ut kom hon.

Vi skola snart finna henne bland engelsmännen som — *spion*.

ELFTE KAPITLET.

Slaget vid Dundee Hill.

Den 11 oktober meddelades officiellt genom telegraf och ridande bud, att de båda syskonrikerna Transvaal och Oranje-Fristaten befunno sig i krigstillstånd mot England.

Från och med detta ögonblick trädde generalkommandant Jouberts befäl för östarmén i kraft, och order gafs för framrykning mot gränsen och öfver gränsen med Ladysmith-Glencoe som mål.

Åt de båda sidokolonnerna, anförda af Grobler och Shalk Burgher, uppdrogs för den förre att raskt öfvergå Drakensbärg och för den andra att öfvergå Buffalofloden, i afsikt att hindra motståndarnes möjliga framryckande mot dessa sidor.

Följande dag besattes af högra sidokolonnen passen i väster vid Reenen, Tintwa och Bezuidenhout. Östra kolonnen bevakade samtidigt den viktiga flodöfvergången Jagers Drift. Förtrupperna besatte denna dag den stora landsvägskorsningen vid orten Beit i Natal för att behärska här gående vägar till Ladysmith och Glencoe, hvarjämte man

äfven besatte den viktiga floddefilén vid Rookes Drift i närheten af det på motsatta sidan af Buffalofloden belägna Fort Northampton i Natal.

Ett vid Vreede väster om Bothas pass i norr samladt detagement inryckte den 13 okt. mot det icke mindre viktiga Müllers pass, som besattes med en hufvudstyrka, under det att observationskårer skickades längre söder ut.

När östarméns hufvudkolonner hunnit passera denna öfvergång, marscherade den vid Müllers pass stående stora styrkan rakt på Ladysmith.

Samtliga de nämnda defiléerna höllos tills Joubert med östarméns hufvudstyrka hunnit fram den längre vägen från Volksrust så pass, att den kommit sidobetäckningarna tillräckligt nära för att hindra hvarje partielt nederlag.

Östarméns hufvudkolonn — som var skyddad af en styrka vid Zandspruit nordväst om Volksrust och avantgardet vid sistnämnda ort samt en vänsterstyrka vid Wakkerstroom — bröt upp natten mellan den 11 och 12 okt. samt marscherade på Newcastle, under det att högra sidobetäckningen slog in på vägen utefter gränsen förbi Majubabärgen öfver Bothas pass. Den vänstra betäckningen tog vägen öfver Belebasbärgen.

Den 15 okt. framkom tågen af de tre kolonnerna till Newcastle. — Dess rekognosceringstrupper hade emellertid redan på höjden af Dannhauser stött på en mindre engelsk observationsstyrka, som lämnat Newcastle den 13. Denna styrka tog genast till flykten utan att inlåta sig i strid.

Från Newcastle föra emellertid två vägar mot söder.

Den västliga leder till Ladysmith, den östliga till Glencoe, alltså båda direkt till engelsmännens dåvarande kärnställningar.

General Joubert beslöt nu att från två sidor omfattande angripa fiendens besättning i Glencoe-Dundee med hjälp af vänstra sidokolonnen under Shalk Burgher för att sålunda afskära och isolera Ladysmith, hvars besättning under tiden skulle uppehållas af och sysselsättas med den af Grobler anförda högre sidokolonnen.

Det blef Lucas Meyers kolonn, som fick till uppgift att marschera på Glencoe. Hufvudkolonnen begagnade därpå vägen till Ladysmith, men för att snart svänga af vid Mkupe-Fort och vidare genom Biggardsbärg söka samma mål som Meyer. Det hittills varande avantgardet fick nu till uppgift att förena sig med Groblers anryckande skaror för att med dessa ansätta Ladysmith.

För att tydligare kunna fatta detta första skede af krigsoperationerna, måste vi äfven kasta en blick på hvad den engelska befälhafvaren, general White i Ladysmith, hade för sig.

General Groblers framryckning mot Ladysmith genom défiléerna i Drakensbärg visade honom tygligt den hotande faran af att bli kringssluten från denna sida.

För att möta denna fara och på samma gång förhindra att Botha fick förstärkning af de norrifrån anryckande boerna, marscherade general White natten mellan den 12 och 13 oktober med tre bataljoner jämte kanoner och kavalleri mot Freers ¹⁾.

Här mötte engelsmännen major Albrechts förtrupper.

Boerna gjorde en snabb flankrörelse och tvungo däri-genom engelsmännen till reträtt.

Möjligen hade man redan då kommit i aktion. Men Whites kunskapare rapporterade samtidigt, att Botha ryckte an på vägen Albertina-Ladysmith, och genom denna manöver kunde White befara, att reträttvägen skulle afskäras.

Brådskande drog han sig tillbaka och ankom sent på kvällen till Ladysmith.

Att detta verkligen lyckades kunde han hufvudsakligast tillskrifva det bistånd, han fick af ett häftigt oväder med regn och blåst, som i väsentlig mån hindrade de förföljande boernas rörelser. Lätt hade White annars redan då kunnat råka ut för en svår katastrof.

¹⁾ Bärigt vadvälle vid Venter Spruit, helt nära gränsen. Venter Spruit biflöde till Tugelafloeden. Med *Spruit* menas ett flöde, som är vattenfylldt endast under regntiden.

De båda boerkolonnerna framskötö den 14 okt. sina förposter i linien Dewdorp ¹⁾-Walkers Hock ²⁾ samt slogö befästadt läger vid Blaauwbank och Besters i närheten af nyss nämnda ställen.

Det lilla syddetagementet marscherade på Colenso för att där afbryta engelsmännen förbindelse mellan Ladysmith och Pietermaritzburg.

När underrättelsen om dessa rörelser nådde White, trodde han fullt och fast, att en allvarlig dust stundade, och den 15 okt afsände han därför med järnvägen fem tusen man till Ladysmith, hvilket gjorde, att den numerära styrkan i Glencoe och Ladysmith blef omkastad. I Glencoe fanns nu fyra tusen man kvar. I Ladysmith blef styrkan nio tusen man.

Den 19 och 20 okt. hade situationen än mer tillspetsat sig

Östarmén befann sig då i följande ställningar.

Hufvudkolonner: Avantgarde vid Biggars-bärg. Marschstyrka på väg till Ladysmith. Vänster sidobetäckning vid Dannhauser, ³⁾ där Joubert hade sitt hufvudkvarter.

Högra sidokolonner vid Besters och Blaauwbank. Syd-detagement på marsch mot Colenso.

Vänstra sidokolonner: Kolonn I vid Zandspruit. Kolonn II på höjderna vid Noma Hill och Indumeni. Vänstra sidedetagementet på marsch mot Waschbank.

Alla dessa platser äro belägna i närheten af Ladysmith och Glencoe, de orter, åt hvilka man nu närmast syftade. Lucas Meyers styrka — 500 man avantgarde af vänstra sidedetagementet — hade haft kortare och bättre väg och inträffade därför först framför Glencoe, där han intog en befäst ställning på de terassformiga höjderna Dundee Hill vid en järnbaneknut nordväst om staden. Hans af-

¹⁾ *Dewdorp* nära Dewdorp Spruit icke fullt 6 mil från Ladysmith.

²⁾ Walkers Hock, järnvägsstation cirka 8 mil från Ladysmith på banan Ladysmith—Harrysmith.

³⁾ *Dannhauser* är en ort vid järnvägen 11 mil från Glencoe.

sikt var, att med Erasmus' 1 000 man, understödda af Trichards styrka, göra ett angrepp på det engelska lägret den 20 okt.

Emellertid utbröt ett svårt oväder, så att både Erasmus och Trichard försenades. Dimman var så tät, att man ej kunde se handen för ögonen, mycket mindre fiendens ställning och operationer.

Meyers belägenhet var icke den bästa, så nära som han nu befann sig fienden med en mot denna långt underlägsen styrka. Generalmajor Symons¹⁾ befann sig här med fem bataljoner i omedelbart granskap, och från detta håll kunde iakttagas en synnerligen hotande hållning.

* * *

Bland Lucas Meyers fem hundra transvaalare befann sig äfven Birger Lundberg under Daniel Meyers närmaste befäl, dit äfven finnen Pekka Forslund hörde.

De lågo alla tre morgonen till den 20 okt. på en af afsatserna till Dundee Hill i en långt framskjuten vaktställning, som helt visst hade att mottaga första anfallet, om generalmajor Symons skulle börja röra på sig.

Klockan var ännu icke fyra. Men rörligt lif rådde öfver allt på bärget, som låg där insvept i en kall, ogenomtränglig dimma, hvilken gjorde, att man på få meters afstånd såg allt endast grått i grått.

Stämningen bland boerna var dock icke trist.

Man hade godt reda på, att undsättning kunde väntas när som helst och man fördref nu tiden, i väntan på hvad som komma skulle, med ungdomligt, sorlöst skräfvel, hvare engelsmännens krigarevärde, jämfördt med boerna som krigare, blef lika med noll. Man solade sig — af brist på annan sol — i minnet af tidigare vunna segrar; och namn på valplatser, som blifvit boerna kära, spredo en åtminstone inbillad värme i halft stelnade lämmar.

¹⁾ Generalmajor Symons var på långt håll släkting med här förut nämnde Bill Symons.

I ett tvärbrant stenröse lågo våra vänner Daniel, Lundberg och Pekka, jämte några andra unga, friska viljor.

Det var Daniel, som tog upp ett för de tre, särskildt för Lundberg spännande ämne, när han sade:

»Ja, går nu den här dansen efter önskan, kan det allt hända, att vi innan kvällen ha Anna bland oss igen.»

»Nej, hvad säger ni?» utbrast Lundberg intresserad i det han hastigt reste på sig från sin nedhukade ställning.

»Lägg er, för tusan!» utropade Daniel... »Lätt kan en kula annars göra slut på edra drömmar fortare än ni tror. Inte ens hattkullen får sticka fram, om det skall vara rätt...»

Lundberg lydde, något snopen öfver den taktiska blunden, han begått, och lade sig helt nära Daniel samt fortsatte sägande:

»Så, ni tror, att er syster befinner sig i Glencoe?»

»Alldeles omöjligt är det icke... Jag har hört, att Bill ska ha något slags befäl, hvad det nu kan vara, antagligen bland spionerna... Och det ligger ju nära till hands förmoda, att han nu befinner sig under sin släktings vingar.»

»Sin släkting, hur menar ni?»

»Så, ni vet då inte, att vår närmaste motståndare heter Symons och är generalmajor för den hopen, som myllra där nere?»

»Å tusan! Och honom är Bill Symons släkt med?»

»Han skall vara det. Jag har hört Bill skryta öfver den där släktskapen långt innan någon ännu tänkte på ett nytt krig... Men man vet ju inte om han ljuger i detta afseende så väl som han gjort det i mycket annat.»

»Jag önskar, att han talat sanning i detta fall», svarade Lundberg lifligt. »Finns han där i staden, skall ingen makt i världen kunna hindra mig från att afpressa honom en bekännelse om, hvar han håller Anna, förlåt jag menar er syster, dold.»

»För all del, säg gerna Anna», svarade Daniel skratande åt vännens ceremoniella ursäkt... »Det blir kortare så; och under krig har man i allmänhet ondt om minuterna,

ja, ögonblicken. I alla fall gläder det mig, att ni inte släpper taget. Och att Bill skall få sota förr eller senare, detta står jag inne för med hela mitt veldkornetskap. Det finns inte en bland mina gossar, som inte önskar förrädaren och öfverlöparen, den ärkeslyngeln Bill, att hans hetaste dag måtte komma så snart som möjligt... Men pass på! Det där ser misstänkt ut.»

Daniel lyfte kikaren och riktade denna mot fiendens ställning. Därpå gled han som en ål baklänges så att han för hvarje tum hade god betäckning af jord, sand och ste-

nar och närmade sig sålunda den kompaktare massan af gamle Lukas' gossar, som höllo kopjen besatt ända upp till toppen.

»Det tycks bli allvar af nu», sade Pekka, som utan att blanda sig i de andres prat lugnt sysslade med sitt dagen förut erhållna gevär.

»Såå. Tror du det?» svarade Lundberg tankspridt, all den stund Daniel Meyers ord ännu lekte för hans håg och tankarna på Anna voro starkare än något annat.

»Jag icke bara tror utan jag ser det,» fortsatte Pekka...
»Den där svarta massan, som rör sig i dimman här under

kopjen, kan icke vara annat än kavalleri. Det synes på hastigheten... Och där ha vi infanterister, ja, till och med artilleri, om jag icke ser fel... Så nog blir det dans innan man vet ordet af.»

Han pekade i riktning mot Glencoe och fortsatte:

»Är det där i byn, som hon skulle vara, Anna Meyer?»

»Troligen», svarade Lundberg.

»Godt, den saken skola vi nog taga reda på!»

»Du hjälper mig således!» utropade Lundberg med en ifver, som ådrog honom mer uppmärksamhet än han hade önskat af boerna på ömse sidor om honom, och af hvilka alla visste om Anna Meyers enlevering, men däremot ingen anade hur stort intresse den unge svensken hyste för, att Daniels syster snart skulle undslippa från sin ofrivilliga visit i det engelska lägret. Och han sänkte därför rösten när han fortsatte, böjande sig fram mot Pekka, för hvilken Lundbergs känslor i här berörda afseende ej voro främmande:

»Kanske du till och med har någon plan?»

»Inte än, men jag kan möjligen få, bara vi hunnit dit in.»

»Hvart dit in?»

»In i Glencoe förstås.»

»Det är så dags då. Bill Symons drar nog försorg om, att Anna innan dess kommit på en plats, där hvarken vi eller boerna kunna nå henne», svarade Lundberg med ett tonfall af missträkning.

»Såvida vi inte själfva uppträda som engelsmän, ja», yttrade finnen lugnt. »Jag menar den konsten icke skulle bli så värst svår i nu rådande villervalla, nej, icke ens om man vill uppträda som en Tommy Atkins.»

»Pekka!» utbrast Lundberg... »Skulle du våga, verkligen drista dig till att taga ett så djärft steg?»

»För den goda sakens skull vågar jag *allt*», kom Pekkas svar med samma orubbliga lugn. »Och jag har dessutom mina egna skäl att få betala den där Bill för det han så när skaffat mig en kula i skallen då om kvällen

vid Meyers farm... Du vet, att finnar äro envisa, och jag är det icke minst... Vi komma kanske att mötas långt innan han tror.»

»Men du vet ju inte, hur han ser ut», sade Lundberg dröjande och med tanke på att själf acceptera Pekkas idé samt följa honom på den farliga kommissionen, som dock ännu syntes honom utförbar.

»Gör ingenting till saken, när han har ett så bekant namn som själfva generalmajorens. Mer behöfver man verkligen icke veta för att få gossen utpekad. Och sedan skall det nog bli bra med resten», svarade Pekka... »Men se där! Sannerligen tror jag inte man bröstar af kanonerna här på kopjen.»

Och Pekka hade rätt.

Alldeles öfver hans hufvud något högre upp på Dundee Hill syntes man släpa fram ett par af de sex tunga fältkanoner, som man ej utan stort besvär släpat med sig och som nu tycktes komma att spela in med ett kraftigare språk än mausergevär kunde tala.

Skjutningen från den engelska sidan var redan i full gång, men utan verkan bland boerna, hvilka här öfver hufvud taget lågo så väl skyddade, att de icke hade något att frukta af engelsmännens eld om ej möjligen från skärfvorna af en eller annan exploderande granat.

Dånande gick boernas första kanonskott öfver Lundbergs hufvud, och snart följde andra efter ur sex eldspyende järngap.

Bärgets darrade i dess grundvalar, och röken förenade sig med dimman till en för blickarna ogenomtränglig mur, som gjorde, att fiendens rörelser snart icke alls kunde iakttagas, äfven om man betjänade sig aldrig så mycket af kikare.

Lundberg trodde, att hans örhinnor skulle spräckas. Så nära som nu hade han ej heller förr varit dylika eldvapen i full aktion.

Uttrycket 'skarpa skott' var här fullt på sin plats; och han betogs af en stark rysning när han kom att tänka på

den förödelse, som dessa projektiler, hvilka här utslungades öfver hans hufvud, skulle åstadkomma, då de nådde det åsyftade målet.

I samma stund sprang han upp vid ljudet af ett genomträngande skri, men rycktes åter ned af Pekka.

Bakom sig såg Lundberg en ung boer ligga utsträckt i krampaktiga ryckningar.

Hakan var afsliten! Och ur den gapande öppning, som vanställde, hvad som för en kort stund sedan hade varit en muntert skräflande mun, forsade blod, blandadt med köttslamsor, tandskärfvor, och rester af skägg. Och i denna blödande ohygglighet rörde sig en tunga, som kanske formade ord, hvilka icke mer kunde uppfattas.

Därjämte tycktes äfven ena ögat vara utslitet. Ty där detta setat syntes nu endast ett blodigt hål, ur hvilket lifvets källa mäktigt sprutade bort mot förintelsen.

Lundberg ville ånyo resa sig, denna gång för att om möjligt på ett eller annat sätt bistå den olycklige.

Men han rycktes åter ned af Pekka och en boer just lagom för att undgå en ny granat, som hvisslande rusade fram mot bärgväggen bakom dem, där den exploderade med en förfärlig skräll.

Och åter hördes ett genomträngande skri. Och åter visade sin eu ny krigets fasa.

Två karlar lågo nu där strax bakom den nyss fallne.

Men de rörde sig icke som denne utan de lågo där den ene på rygg den andre i en underlig ställning på knä med hufvudet mot marken, båda tydligen träffade af genast dödande skärfvor från den exploderande projektilen.

En af desse män hade Lundberg kort förut talat med.

Han hade då bland annat yttrat en del smickrande ord till den svenske ingenjören och en lifig åstundan att själf kunna utmärka sig i detta krig så att äfven han en dag finge äran, att tryckas af den beundrade general-kommandantens, Jouberts hand inför fronten af landsmän.

Nu var äronas dröm slut för honom!

Redan så att säga i porten hade han fallit, plötsligt

och obevekligt som sädesaxet, hvilket fälles af den obarmhärtigt framgående skördemannens lie.

Hans lifsgerning var slut hur ringa den en hunnit bli. Fäderneslandet där nere bland vildar och guldroffare hade en försvarare mindre, ja, här på denna lilla fläck och inom knappt en minut, tre försvarande söner mindre än nyss.

»Detta är *krig!* utropade Lundberg vändande sig till Pekka, som med en näsduk torkade af en del blod, hvilket från den närmast fallne stänkt öfver hans ena kind.

»Ja, detta är i sanning krig», svarade Pekka, som likväl tycktes hafva mer stålsatta nerver än sin svenske vän när han fortsatte: »Vi få allt jämka oss undan några meter åt sidan. Ty här tycks själfva skottbanan gå fram för den där granatkastaren.»

Knappt hade han yttrat dessa ord, innan Daniel åter visade sig bland sina män, nedstänkt af blod och svart af krutrök.

»Vi ha fått order att förena oss med ett par andra veldkornetskap, som skola ned att sopa undan de mest näsvisa», sade han... »Hållen er klara och kom!»

Som en orm kröp han själf före utför branten.

Närmast efter honom kommo Lundberg och Pekka och sedan en skara på cirka femtio à sextio man.

Det var ögonskenligen ett tåg mot döden.

Fiendens kulor smattrade mot bärgväggar och hållar. Här och där refs det snaggiga, torra gräset upp i långa fåror, och genom den tjocka röken och dimman hördes kulornas infernaliska hvisslande, stundom så nära, att man ryggade till i tanke att man redan var träffad.

Det elddop Lundberg tidigare fått vid sin första sammandrabbning med boernas arffiende var endast en obetydlig dopkning i krigets eldhaf mot hvad han fick nu.

Luften darrade som för millioner åskor, och marken skalf under hans fötter, som hotade den att fullständigt remna hvilket ögonblick som helst.

Aldrig hade han kunnat tänka sig ett mer helvetiskt larm; oljudet i en jätteverkstad under som värst pågående

arbete var något melodiskt, något mildt mot allt detta, ur hvilket då och då de sårades rop och jämmer trängde upp, stönande, kvidande, tjutande, gråtande, med böner och svordomar, med fromma löften och hemska förbannelser...

Ett helvete var det han kommit i; och mot ännu djupare afgrunder bar det, där de nu pressade sig ned mellan klippor, tufvor och stenar med fötterna än djupt nedborrade i jord och sand än slintande på hala, af blod och dimma slippriga hållar.

Mer än en gång störtade han för att åter resa sig, yr, frånvarande, vild, följande med strömmen utan en tanke på hvart det bar.

Han var viss om, att han måste dö; och i den fanatiska öfverspändhet, som allt mer fick makt med honom, gjorde det honom redan detsamma *när* döden kom, bara att den *kom*...

»Halt!» hörde han som i en dröm Daniel Meyer ropa till.

Och man stannade. Hvar kunde han icke se, och det gjorde honom också det samma.

Den branta sluttningen hade bytts i jämnare mark, men en mark så våt, att vattnet räckte de framträngande ända upp mot knäna.

Man befann sig i en dæld mellan tvänne långsträckta kopjer å ena sidan och Dundee Hill å den andra.

Ordern lydde att angripa en del af det engelska lägret, sedan man vid slutet af dalen hade förenat sig med ett från norr anryckande boerkommando. Elden från Dundee Hill skulle under anfallet sysselsätta den icke direkt af de anfallande upptagna engelska styrkan.

Planen var djärf, ja, oförvägen.

Men dristigt och med dödsförakt ryckte man fram på boernas vanliga vis d. v. s. i mycket spridd linieformering, sparande elden under framryckandet för att »brassa på» så mycket häftigare närmare målet.

Redan hade man drifvit förposterna undan eller nedskjutit dem, som icke ville vika. Redan såg man den höjd, som slutligen var att storma för att komma in i lägret vid

Glencoe och för att vinna en seger, som helt visst skulle låta tala om sig.

Men så brakade det löst från denna höjd ur aderton eldsprutande gap . . . Och kulorna kommo som glödande käg-lor, spridande död och fördärf.

Och höjden där borta, som skulle stormas, syntes svart af folk.

Där funnos nu också icke mindre än två bataljoner af skotska Rifles och en bataljon af Dublin-fusiljererna, under-stödda af ett fältartilleri på aderton kanoner.

Öfvermakten var för stor.

Att tränga närmare skulle vara hela kommandots för-intelse.

Order gafs till *reträtt!* . . .

Allt hade gått i så snabb växling, att Lundberg liksom flertalet af boerna jämte Pekka, hvilka för första gången voro i aktion, rörde sig så att säga automatiskt. Och när man åter uppnådde Dundee Hill, var det endast för att ytterligare retirera, på befallning af öfverbefälet, Lukas Meyer, som gjorde denna rörelse emedan han observerat ett fiendens försök, att en masse anfalla från flanken.

Boernas kanoner hade nu tystnat, och af de sex tunga pjäserna förde man med sig fem. Den sjätte, som under striden blifvit démonterad ¹⁾, blef längre fram tagen.

Denna reträtt, som egde rum klockan nio på morgonen, efter fyra timmars affär med fienden, gjordes så skickligt, att engelsmännen uppgåfvo förföljandet.

Ödet hade dock bestämt, att detta första stora möte med fienden skulle bli till seger för boernas vapen.

På en halft sprängd häst kom nämligen bud, att en ny boerkolonn var i anmarsch på vägen från Landmannsdrift.

Detta var den väntade kormendant Erasmus' styrka, som äfven förde med sig något artilleri.

General Symons, som ledde de anfallande engelsmän-

¹⁾ Af det franska ordet *démonter*, som här betyder få sönder-skjuten lavett.

nen, fick snart klart för sig, att hans högra flank var starkt hotad.

Han fann det då i sin ordning bäst, att draga sig något tillbaka för att få luft åt sin front och att därpå vända sig med större kraft mot den åter anryckande fienden.

När boerna åter besatt Dundee Hill, gaf Symons order, att dessa höjder skulle stormas, och han ledde själf anfallet.

Om det var ohyggliga skådespel förut, blef det ännu värre scener nu.

Lundberg fick bevittna, att engelsmännen visst icke voro sådana fega stackare som boerna utmålat dem.

Först fingo de på kullen lägrade att göra med The Kings Royal Rifles och med Dublin fusiljererna, som med utomordentligt dödsförakt stormade an mot en skur af kulor och trots kanonernas helvetiska urladdning från de höjder, som de hade order att intaga.

Men stort längre än till foten af Dundee Hill kommo de ej denna gång.

Från höjderna möttes de af en mördande eld, som välriktad och snabb kräfde sina offer. På många ställen lågo liken i högar.

Långsamt retirerade man. Officerarnes upplifvande rop, äfven blandade med hotelser, förmådde ej göra sig gällande.

Men sedan man åter hunnit samla sig och eggat upp hvarandra till att hämnas de fallne, började ett nytt anlopp, som förut med officerarne i spetsen.

Det måste erkännas, att det engelska befälet här icke sparade sig. Men frågan är, om det ej alldeles för mycket blottade sig vid detta anfall. Åtminstone blef manspillan bland officerarne vid denna träffning synnerligen stor, hvilket vid en senare kritik gaf högste befälhafvaren anledning förehålla sina officerare, att de så vidt möjligt vid kommande aktioner skulle söka all den betäckning, hvilken kunde stå till buds, så att icke manskapet till slut skulle stå där alldeles utan befäl.

Äfven andra anfallet blef tillbakaslaget.

Boernas ställning på Dundee Hill tycktes ointaglig, och för andra gången drogo sig engelsmännen tillbaka med stor förlust.

Denna deras första riktigt allvarliga dust med boerfolket under detta krig gaf för handen, att Tommy Atkins skulle få långt svårare göra med dessa små republikers söner än hvad både Chamberlain och Cecil Rhodes förespeglat dem, och att kriget redan från början kunde bli något helt annat än blott och bart en manöver och militärisk promenad!

Klockan hade nu blifvit tio på förmiddagen.

Man hade varit i elden sedan klockan sju. Kanonaden hade börjat redan två timmar tidigare.

En kort vapenhvila hölls, och under denna höll jeneralmajor Symons råd med sin stab.

Resultatet blef att tredje anfall beslöts.

Två nya kompanier Leichestershires- och Devonshires- infanteri ryckte upp, och två andra kompanier af bataljonerna fingo order att omfattande angripa fiendens ställning från höger och från vänster.

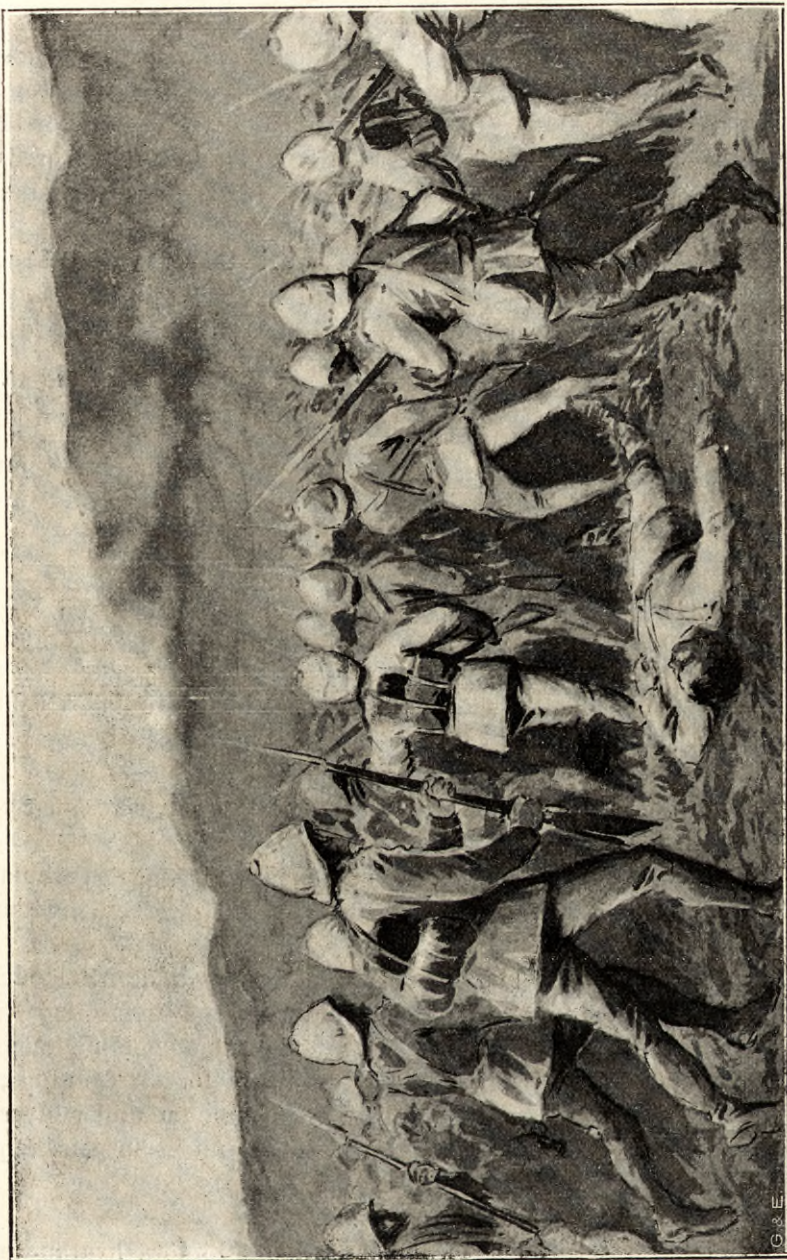
Olyckligtvis blef verkan af denna flankrörelse ej den väntade, emedan stormningen, den tredje i ordningen, mot fiendens front företogs samtidigt, så att boerna vore fullt beredda, när fiendens styrkor åter voro inom skotthäll.

Detta tredje anfall var emellertid förfärligt.

Allt högre trängde man upp på höjden, och allt närmare kom man boernas skansar, från hvilka de välriktade kulorna mejade ned de anstormande med fruktansvärd säkerhet.

Lundberg och Pekka, som lågo i en framskjuten skans, där Daniel förde befälet, fingo det snart så hett, att order gafs till kort reträtt.

Men boerna voro nu så upphetsade, att de ej — trots att engelsmännens bajonetter redan blixtrade på få meters afstånd — ville vika. Ja, till och med de sårade bland boerna glömde för en stund smärtan af sina blessyrer och hjälpte sina kamrater i skansen med laddning, när de ej

Massorna trängde på med füllda bajonetter. (Se sid. 162.)

själfva kunde resa sig för att skjuta. Ännu halft döende såg man en gammal boer skjuta ned en engelsman, som djärft skyndadt före att med sin bajonett göra en första bresch i boernas linie, och leende föll han sedan ned bredvid en redan död kamrat, ropande ett eldigt och bevingande:

»Lefve Transvaal!...»

»Pojkar!» hördes Daniel skrika... Den där på hästen är Symons, generalen... Hans död!»

Fyra kulor slungades ut, men endast för att träffa det ståtliga djuret.

I sista ögonblicket hade det lyckats Symons att kasta sig ur sadeln.

Men ej för att fly gjorde han detta, utan för att nu till fots anförä sina skaror och för att svinga sin sabel under lifligt ropande:

»Framåt kamrater!... Kopjen *måste* bli vår!»

Och massorna trängde på med fällda bajonetter, vrålande af stridslust och trotsande döden med verkligt hjältemod.

Men å andra sidan voro motståndarne anfallet fullt vuxna. Icke en meter veko boerna tillbaka, och hvarje bajonettstöt besvarades med ett dödande skott.

»Där ha vi generalen!» utropade Daniel just som Symons blef synlig på höjden.

Och nästan i samma stund träffades Symons af en kula, som borrhade sig in i den tappres underlif och kom honom att vackla.

Och så föll han midt bland andra sårade och döde, föll på sin post som oförvägen militär.

Förlusten af den älskade chefen kommo engelsmännens allt jämt framryckande skaror att rygga för ett ögonblick.

Men nästa sekund bröto de åter fram, nu under öfverbefäl af general *Yule*, som sedermera under krigets lopp gjorde sig mycket bemärkt.

En förtviflad strid började.

På ömse sidor gjorde man allt att förgöra hvarandra, och blodet flöt i strömmar, färgande sanden, hållarna, det

torra gräset och stenarna på Dundee Hills sluttningar med blodets röda färg.

Två kompanier Leicestershiresoldater, understöddda af 18:de Husarregementet ur generallöjtnant Frenchs kavalleri lyckades fram emot klockan ett på dagen att omfatta fiendens vänstra flygel mellan Dundee kopje och Smiths farm.

Boerna utrymde då sin ställning på bärget och drogo sig snabbt, men i god ordning, undan till Dannhauser, följande järnvägen, förföljda af regementet The Kings Rifles och 18-de Husarerna.

Men detta engelsmännens öfvermod skulle dock ställa sig dyrt.

Boernas reträtt hade endast varit låtsad, och innan engelsmännen ens visste hur det gick till, hade boerna kringränt en skvadron och ett kompani af The Kings Rifles, som på så vis kommo i en mycket svår belägenhet.

Samtidigt inträffade kommandanerna Burghers och Trichards avantgarden för att genast på det kraftigaste understödja sina landsmän.

Motstånd tjänade nu till intet.

De omringade måste gifva sig, och de öfriga flydde hals öfver hufvud.

Boerna voro herrar på valplatsen. 122 fångar togos, och ännu fler hade säkert måst gifva sig, om boerna vetat att fullt begagna sig af sina fördelar. — Men nu liksom ofta senare förstodo boerna icke detta, och därför blef värdet af deras framgångar ofta så godt som noll.

Vid denna första stora sammandrabbning hade de haft att kämpa mot öfver tre tusen fem hundra man. Af dessa dödades och sårades å engelsmännens sida två hundrafjorton och bland desse ej mindre än trettiotvå officerare utom general Symons.

Engelsmännens förlust belöpte sig inalles till cirka 17¹/₂ procent af hela den stridande styrkan, en manspillan, som kan anses betydande i förhållande till de krafter, mot hvilka de hade att kämpa, ty boerna voro till antalet ej stort mer

än hälften, och på Dundee Hill icke mer än cirka femhundra att mottaga det första anfallet.

I synnerhet var förlusten af officerare stor å engelsmännens sida.

Detta hade dels närmast sin orsak i att boerna så vidt möjligt först och främst skjuta ned befälet, särskildt om detta låter utmärka sig genom i ögonen fallande uniformering, som bryter af och särskiljer det från de gemene.

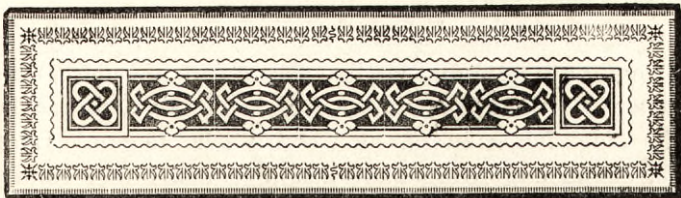
En annan orsak till att så många engelska officerare stupade i slaget vid Dundee Hill berodde på, att befälet där utvecklade en alldeles onödig ifver att håll sig i tēten vid anloppen.

Denna deras 'bravour' gick till och med så långt, att man kan kalla dylik tapperhet för — *dumhet!* Och vid en efter striden följande kritik upprepades, hvad vi förut hafva anført, nämligen sträng order, att i aktion varande befäl skulle begagna sig af allt det skydd, som stod till buds i terrängen så att man ej onödigtvis klädde skott.

Resultatet af denna seger blef närmast att boerna besatte Dundee, där generalmajor Symons få dagar senare utandades sin sista suck till följd af den svåra blessyr, han erhöll på slagfältet.

Af högre befäl var Symons det första, som kräfdes af detta blodiga krig. Men utom denna förlust för engelsmännen hade det visat sig, att boerna, äfven med en betydligt underlägsen styrka, kunde hålla stånd mot de engelska, öfvade krigsskarorna. Och engelsmännen fingo framför allt klart för sig, att boerkriget visst icke skulle bli en så lätt affär, som man tills nu hade trott.

TOLFTE KAPITLET.

Spioner.

Boerna jublade!

Allt tydde på, att man åter skulle få minnen att fira lika härliga som Amajubasegern. Och det fanns knappt någon af dem, som icke sågo saken med berättigadt lugn, hvilka ej redan nu voro fast öfvertygade om, att hela Natal än en gång skulle bli boernas land.

Man skroderade vidt och bredt under fortsatt framryckning mot Ladysmith, intagande den ena viktiga positionen efter den andra, sedan man fulländadt inneslutandet af Glencoe-Dundee, hvars förbindelse med Ladysmith fullständigt afskars genom ett detagement, som kommandanten Shalk Burgher skickade fram öfver Helpmakaar till Waschbank.¹⁾

Kommandant Lucas Meyer var icke den, som hade minsta anledningen att fröjda sig öfver framgången. Det

¹⁾ *Waschbank*, ort vid järnvägen, cirka tio mil från Glencoe och tjugosex mil från Ladysmith.

var ju också närmast på hans initiativ, som denna lyckade affär kommit till stånd, och han fick äfven af vederbörande mottaga välförtjänt erkännande för sin oförskräckta raskhet.

Men det fanns andra, som, ehuru delande gamle Lucas' glädje, denna dag redan hade åtskilliga bekymmer i hufvudet, bekymmer, som likväl icke rörde sig om den stora gemensamma frågan utan voro om privat natur.

Vi syfta här närmast på Daniel och Lundberg, delvis äfven på Pekka Forslund, som dock intog en reserverad hållning beträffande det bekymmer, som upptog de båda förstnämnde och som var framkalladt af Anna Meyers bortförande.

Man skref nu den 20 okt. Och Anna hade varit borta allt sedan den tionde, således närmare två veckor, utan att man haft minsta underrättelse om eller från henne.

Det inträdda krigstillståndet hade gjort, att man ej odeladt kunnat egna tiden åt hennes uppsökande, ty speciellt för Daniel måste nu fosterlandets väl gå före enskilda intressen så mycket mer som han i egenskap af befäl var strängt upptagen af sin tjänst.

Den redan vunna framgången skaffade honom emellertid något andrum, och vid middagen kom frågan på tal mellan de tre.

Lundberg hade visserligen redan mer än en gång hvarje dag framkastat än det ena än det andra förslaget, gående ut på att befria Anna. De hade dock alla vid mognare eftertanke visat sig utförbara på grund af rådande krigstillstånd, som i synnerlig grad försvårade ett uppträdande på de orter, där man kunde misstänka, att Bill Symons höll Anna afspärrad.

»Nu måste något göras», utbrast Lundberg i det han lät knifven och det torkade köttstycket sjunka ned i knäet. »Icke en dag längre få vi dröja. Jag är rädd, att det redan är för sent.»

»Menar ni med Anna?» svarade Daniel i det han lugnt fortsatte att slita på sin biltong.

»Naturligtvis!» utropade Lundberg något hetsigt då han såg boerns lugn.

»Ja, det kan verkligen vara på tiden nu», fortsatte Daniel utan att låta störa sig i sin enkla måltid. »Men vi ska taga oss en panna kaffe och därtill en pipa rök så kunna vi sedan med större trefnad diskutera saken.»

Hän reste sig och gick bort till en kokgrop där i närheten, öfver hvars flammande eld en hel del kaffepannor hängde, sotiga och svarta af den bolmande röken. Och Lundberg följde honom med blicken, en undrande, lång blick, som tycktes säga: 'Man skall verkligen vara född boer för att kunna taga allt så flegmatiskt och lugnt som den där.'

Af de kaffepannor, som vid kokgropen funnos på lager, hemtade Daniel en; och sedan han från ett marketenteri äfven skaffat tre koppar jämte sockerbitar, återvände han till sina skandinaviska vänner, af hvilka finnen låg makligt utsträckt på rygg, rökande pipa och stirrade upp mot himlen, där tjocka, hotande moln jagade hvarandra, bådande ännu mer oväder än man haft under den senaste veckan.

Då och då förde han kliande ett finger öfver ett bandage, som täckte en ganska långsträckt blessyr på pannan, ett minne från striden under envig med en framrusande husar, som dock med lifvet fick plikta för sin näsvishet.

När Daniel kom med kaffet, reste Pekka sig på armbågen, stoppade en ny pipa och utbrast:

»Jag hörde i går af en tysk, att dets kulle finnas godt om boerflickor i Glencoe.»

»Och detta talar du om först nu!» utbrast Lundberg . . .
»Kanske att Anna Meyer var bland dem?»

»Inte möjligt», svarade Pekka lugnt. »För tysken sade, att de där boerflickorna höllos så godt som fångna.»

»Anna är med säkerhet inte bland dem», inföll Daniel i det han slog i af den ångande drycken. »Klokare är Bill än så. Hvad var det för en tysk?»

»Det var en af fångarna, som vi togo, en ung karl, som tycktes vara alldeles förtviflad öfver, att ha råkat fast.

Han frågade ändå, om det var sant, att boerna sköto alla fångar utan pardon efter ett dygn och läto liken sedan ligga obegravda, till föda åt gamar och andra odjur.»

»Röfvarerhistorier», svarade Daniel, »Så hyggliga äro inte engelsmännen mot sina fångar som vi mot våra. Bli de för många, behålla vi till och med endast befälet och sådana bland de gemene, som se ut att kunna göra oss någon skada. Men hur visste han det där om flickorna?»

»En engelsk patrull hade snappat upp dem i en ox-

vagn nära Charlestown, då de skulle öfver gränsen. Och i tre veckor hade de sedan hållits fångna i Ladysmith samt därpå blifvit förda med förstärkningar till Glencoe.»

»Aha! Jag förstår!» utbrast Daniel. »Detta är engelsmännens vanliga taktik. Man tänker skrämman dem till att lämna upplysningar. Men i så fall tänker jag, att töserna fint komma att draga 'rödnackarna' vid näsan.»

»Men bör man icke göra något för att befria dem?» sade nu Lundberg.

»Alldeles onödigt», gaf Daniel till svar. »De stanna sä-

kert icke längre än de ha lust. I alla fall ha vi största nyttan af att de hålla sig kvar.»

»Hur så?»

»Den saken är väl icke svår att begripa», återtog Daniel. »Boerflickorna äro inte dumma; och gäller det fäder-neslandet, riskera de hvad som helst för att lista ut så mycket de kunna af 'rödnackarnas' planer och annat, som kan vara oss till nytta. Ja, jag vet till och med att under kriget 81 var det en grann tös från Johannesburg, som lät viga sig vid en 'rödnacke' för att som marketenterska kunna uppsnappa en hel del... Det var för öfrigt en annan historia med det där. Hon visste, att vigseln mellan henne och 'rödnacken' var falsk. Men hon höll i alla fall god min och insöfde alla i den föreställningen, att hon trodde sitt äktenskap vara fullt som det skulle. Men snart fick vederbörande skäl att ångra sig... På ett listigt sätt fingo vi dagligen rapporter från henne, hon hette förresten Maria Dyke, och en vacker dag var hon försvunnen. Men sin 'man' lurade hon med sig; och hos oss fick han några kulor i skallen, sedan han först lagligt och ordentligt blifvit vigd vid henne... Ja, så var det med den tösen. Och jag är viss på, att många af våra andra flickor icke äro sämre.»

Denna historia gjorde ett mycket deladt intryck på Lundberg, under det att Pekka njöt af densamma och fann Maria Dyke fullt värdig den ärekrona, som Daniel tillmätte henne.

Lundberg tänkte sig in i det förhållandet, att hans dyrkade Anna skulle handla på samma väl mycket uppoffrande sätt, och han kände, hur blodet stockade sig i hans ådror vid denna tanke.

Han fick emellertid tillfälle att lugna sig, när Daniel sade:

»Den där idén, att spöka ut oss som 'rödnackar' och gå in i deras läger, är nog icke så dum. Och som det inte blir någon dans, hvad man kan se, hvarken i dag eller i natt, tror jag mig om att kunna vara med på det där lilla äfventyret. Alltid kan man få veta något.»

»Ja visst!» inföll Lundberg entusiastiskt. »Och först och främst skola vi väl söka spår efter Anna.»

»Naturligtvis. Jag misstänker, att Bill nu är så upptagen af sin sorg, att han lämnar henne något andrum.»

»Sin sorg?» replikerade Lundberg med en frågande blick.

»Ja, visst! Hans käre släkting, generalmajoren, har väl vid det här laget utandat sin sista suck. Och så'na släktingar växa minsann inte på träen.»

Han reste sig skrattande, tömde kaffekoppen, tände pipan och fortsatte:

»Nu ska vi hämta grannlåten, jag menar rödnackeelegansen. Det finns godt om varan efter drabbningen, så nog kunna vi väl få ut något som passar... Följer Mr Forslund med?»

Denna sista fråga riktades till Pekka, som genast svarade:

»Fattas bara, att jag skulle ligga här och lata mig medan ni kanske våga lifvet... Å nej! Sådan är man inte.»

»Jag menar bara, att blessyren gör er obehag, som tvinga er till hvila.»

»Visst inte! En finne ger sig inte förr än minst halfva skallen är af. Så för den här skråman möta inga hinder.»

Man begaf sig längre in i lägret, där boerna lågo spridda i tätta grupper, kaffedrickande, rökande, biltongslitande och vidlyftigt skroderande den vunna segern.

Några af de äldre och mer sansade hade samlats i en klunga kring en gammal man, som högt föreläste ett kapitel ur bibeln om konung Davids strider; och längre bort hördes en salm ljuda, sjungen på en långdragen melodi med ursprung ända från hugenotternas oroliga dagar.

Man stannade vid en punkt, där en hel del nniformsartiklar af fallne 'rödnackar' lågo hopade jämte vapen, som blifvit segrarnes byte.

Daniel var genast på det klara med, att han skulle uppträda som kavallerist. Och en uniform, tillhörande någon

af general Frenchs gossar i 18:de Husarregementet, plockades fram och kompletterades så småningom.

Äfven Lundberg blef husar. Men Pekka, som hade sina skäl att icke försöka verka hästkarl, nöjde sig beskedligt med att uniformera om sig till Dublinsfusilier, af hvilket regemente åtskilliga plagg äfven funnos till hands efter engelsmännens nederlag.

När de tre voro iförda dessa uniformer, kunde man ej taga dem för annat än engelsmän. Och kamraterna, som undrande samlals kring dem för att bevittna denna maskerad, aktade icke för rof att slunga mot dem åtskilliga bäska épitetter, som naturligtvis uteslutande gällde kläderna.

Syftet med detta upptåg hade man emellertid icke klart för sig, men undrade åtskilligt öfver hur långt skämtet skulle drifvas, när de tre till allmän öfverraskning begåfvo sig direkt till kommandant Meyers tält, som var upprest belt nära den punkt, där kanonerna nu befunno sig, och tätt intill Smits farm.

I detta tält satt Meyer, fördjupad i ett samtal med kommandant Erasmus, då veldkornet Daniel trädde in.

De båda boerna, gamle Lukas och Erasmus, vände förvånande sina blickar mot den inträdande engelske husaren, och Erasmus grep försiktigtvis en bredvid honom liggande karbin¹⁾, som han äfven beredde sig att göra bruk af för den händelse, att den inträngande engelsmannen kom i lifsfarliga syften.

Förlägen blef han emellertid, gamle Erasmus, när han hörde 'engelsmannen' utbrista på äkta boerdialekt:

»Låt karbinen ligga och ge mig i stället ett godt råd.»

»Hvad nu? Sannerligen är det icke Daniel,» utropade Erasmus i det han reste sig och gick fram mot tältluckan för att taga den falske 'rödnacken' i närmare ögonsikte...

»Ja, min skäl är det icke så!»

»Hvad är det här för spektakel?» hördes nu gamle

¹⁾ Boernas karbiner äro af mausertyp och likna gevären fullständigt endast med den skillnaden, att karbinerna äro mindre.

Lukas falla in... Nog har du väl ändå annat att göra, än att spöka ut dig till en så'n där apa den korta stund, vi kunna få pusta ut mellan drabbningarna. Eller du menar väl icke, att allt redan är klappadt och klart?»

»Visst icke», svarade Daniel lugnt... »Och det är just för den saken, som jag nu kommer hit och visar mig i denna rödnackeelegans.»

»Men hvarför? Detta är ju ett narrspel!» utbrast Lukas som var högst förbittrad öfver att han fått en splitter ny hatt genomskjuten redan i början af striden och därjämte sin kavaj sönderrifven af en lansspets under det att han ledde förföljandet... »Jag för min del skulle då skämmas som en våt hund, om jag hade på mig de där paltorna, som hvarje ärlig boer icke ens vill spotta åt.»

Och han ställde sig nu äfven han framför Daniel och stirrade på honom som på ett underligt djur.

Daniel svarade:

»Hvarför jag gjort mig till 'rödnacke' beträffande min yttre människa är lätt förklaradt. Jag tänker mig in i Glencoe.»

»Är du alldeles galen?» utropade Lukas. »Det är ju detsamma som att gå krokodilen mitt i gapet.»

»Men också detsamma som att på nära håll forska u ett och annat, som kan vara oss till nytta», fortsatte Daniel... »Jag har dessutom äfven ett annat skäl, och detta är, att rädda min syster från den skurken Bill Symons' klor och att straffa honom efter förtjänst för hans föräderi.»

»Hvad är det där för historier?... Din syster?... Bill Symons?» brummade Lukas, liksom kommandant Erasmus högst förvånad öfver hvad han nu hörde.

Och denna förvåning blef ännu större, när de båda kärnpojkarne snart fingo höra, hvad som händt vid Meyers farn samt hur väl den illa tålde Bill verkligen lyckats att begagna sig af det utbrutna kriget för sina egna syften.

Och Lukas slog näfven i en proviantkista, som äfven fick tjäna till bord, samt utropade:

»Nå, detta blir en annan sak... Du *måste* helt enkelt dit in i röfvarekulan... Och du *måste* befria flickan, liksom äfven ge den uslingen ett skott, som för allttid förtar honom lusten till jakt efter kvinnor... Men en an' sak... Nog borde du ha med dig en eller ett par kamrater. För ensam lär du väl ändå få bra svårt att reda dig.»

»Den saken har jag redan förutsett», svarade Daniel och slog upp tältluckan samt ropade till sig de båda utanför väntande vännerna Lundberg och Pekka, som nästa ögonblick visade sig äfven de för boerkommandanterna såsom 'rödnackar'.

»Ah! Mr Lundberg!» utbrast Lukas Meyer genast igenkännande svensken, som hedrats med särskildt beröm af Joubert... Och i det han vände sig till Daniel fortsatte han: »Bättre kamrat kan du inte få, hvad jag tror. Men hvem är den andre unge mannen?»

»Mr Forslund från Finland», svarade Daniel, presenterande Pekka, som nu själf fick redogöra för händelserna, hvilka närmast voro förknippade med Anna Meyers bortrövande.

Äfven Pekka blef nu gamle Meyers favorit; och kommandant Erasmus instämde hjärtligt i de loford, som kommo dessa båda skandinaver till del samt tillade:

»Jag har hört sägas i Newcastle, att en skandinavisk frikår är under uppsättning för att snart komma boerna till hjälp. — Har denna kår att uppvisa många sådana män som Mr Lundberg och Mr Forslund, kunna vi verkligen prisa oss lyckliga för den haudräckningen. Och jag kan för min del inte annat än gratulera specielt Meyer att ega sådana vänner.»

* * *

I mörkningen begåfvo sig Daniel och Lundberg af till häst. Pekka Forslund följde efter å en oxvagn, som skulle forsla proviant från boernas ställning vid Dannhauser, där man lämnat kvar en del af förrådet, som nu skulle fram dragas närmare själfva krigsplatsen.

Man visste, att general Yule efter nederlaget dragit sig tillbaka till sitt läger straxt söder om Glencoe, och att han äfven höll denna stad besatt med en styrka, som ännu var för stor för boerna att direkt anfälla, innan väntade förstärkningar till Lukas och Erasmus hunnit anlända, hvilket man väntade redan instundande natt eller senast följande dag, då åtminstone Trichard borde anlända med en afdelning af kommandant Shalk Burghers styrka, hvars högra kolonn under Erasmus, som bekant, redan hunnit fram och afgjort den första stora striden, den vid Dundee Hill, till boernas framgång.

Daniels företag var högst vanskligt.

Man kunde när som helst utsätta sig för att stöta på engelsmännens förposter. Och en annan fara hotade däri, att man lätt kunde bli nedskjutna af sina egna landsmän, d. v. s. boerna, för den händelse dessa ej i tid blefvo underkunniga om, hvad det var för slags 'rödnackar', som ströfvade omkring så där misstänkt under natten.

Denna sistnämnda fara försvann visserligen så snart man hunnit aflägsna sig tillräckligt långt från boernas utposter. Men som dessa voro ganska långt utsträckta, kunde man knappt hinna detta innan mörkret fullständigt fallit på.

Så när hade också en olycka kunnat inträffa. Och som denna afledes endast genom Pekkas rådighet, vilja vi omnämna denna episod med några ord.

Pekka hade, som bekant, tagit plats på en oxvagn. Denna rörde sig emellertid mycket långsammare än Daniels och Lundbergs hästar, och inom tio minuter syntes ryttarne för Pekka endast såsom två i skymningen försvinnande punkter.

Pekka tog emellertid denna sak mycket lungt, ty man hade kommit öfver ens att sammanträffa vid Waschbankfloden nära dess källa vid en plats, kallad One Thee Hill, från hvilken man sedan skulle närma sig Glencoe för att ej allt för snart och ej kommande direkt från boersidan stöta på engelsmännen.

Fågelvägen till denna punkt från Smits farm var cirka 20 km. Men med den omväg, som nu togs, var längden nära nog 30 km. hvilket dock ej gjorde så mycket, då man hade natten på sig.

Man hade hunnit öfver järnvägsspåret och fram till stora landsvägen, som sammanbinder Glencoe och Dannhau-ser samt äfven passerat en därvarande boernas utpostering, då Pekka plötsligt fick höra skott ljuda på afstånd, visserligen svagt men dock tydligt nog för att framkalla en förmodan, att utposterna fått något i sikte.

Pekka anade genast, att detta mål var Daniel och Lundberg, och han gaf körsvennen befallning att drifva på oxarna allt hvad han kunde, så att man fortast möjligt skulle uppnå de skjutande.

Men boerna äro säffliga af sig, och denne 'transport-rider' var det icke minst.

Oxar äro inte heller snabblöpare.

Och på så vis kom det sig, att Pekka, när skjutandet snart tilltog i häftighet, fann det bäst att mer lita på apostlahästarna än på proviantvagnens oxar.

Han hoppade för den skull af vagnen samt började storspringa mot det håll, från hvilket skotten hördes smälla. Och inom kort såg han äfven elden från en bivuaek glimma i den disiga aftonluften.

Rätt som det var började kulor hvissla omkring honom.

Han kastade sig ned och hade knappt hunnit få be-täckning af en tufva, innan fem boers kommo framstor-mande från bivuaeken.

Pekka hade haft sinnesnärvaro att i hast slita af sig den förrådiska hufvudbonad, han bar som engelsk fusilier. Och i det han drog upp en näsduk sam viftade med denna skrek han af alla krafter på boerspråket:

»Kamrater! Hitåt! Hjälp!»

En af de fem vände sin häst och kom fram till Pekka, som allt jämt låg kvar för att göra sin uniform så litet i ögonen fallande som möjligt. Och som det nu blifvit ganska skumt fick han också boern alldeles inpå sig innan

uniformen blef fullt synlig, för hvilket fall han kunnat vänta sig ett dödande skott.

Det kom till förklaring. På engelska berättade Pekka, hvad som stod på, och att det med all säkerhet var veldkornet Daniel Meyer och en dennes vän, som boerna vid bivuacken nyss tagit till mål för sina kulor. Och han bad boern att skynda sig allt hvad hästen kunde springa för att i tid hindra de förföljande att skjuta ned Daniel Meyer och dennes vän.

Ryttaren lydde när han, af den lösen, som Pekka uppgaf, fått höra, att främlingen verkligen kom från boernas läger och för öfrigt kände till en hel del detaljer därifrån. Och finnen såg honom snart försvinna i mökret, som under tiden blifvit allt tätare.

Men nu först insåg Pekka, att han — för den händelse att han genom denna sin handling verkligen lyckades rädda sina vänner — själf råkat ut för den fatala omständigheter, att icke under natten kunna sammanträffa med dem, all den stund mökret gjorde det alldeles omöjligt för honom att hitta tillbaka till männen med oxvagnen, med hvilken han ännu skulle färdats ett stycke väg innan han efter noggranna instruktioner om vägen själf och ensam hade att fortsätta till mötesplatsen vid Wasebank.

Aldrig hade han som nu fördömt sin oförmåga att ej kunna rida.

Att vara fortgångare i boerland kunde just vara liktydigt med att göra fotresor i Saharaöknen, tyckte han nu. Fält och kullar, fält och kullar i oändlighet och så här och där hindrande dalgångar, ofta nog med rätt strida vattenflöden, öfver hvilka man möjligen kunde taga sig fram med häst, men annars endast med båt, om man ej träffade ett lämpligt 'drift'.

Det fanns nu bara en sak att göra, och denna var att uppsöka bivuacken, till hvilken han ännu hade ledning af den svagt glimmade vaktelden.

Men så kom på nytt det förargliga med, att han var klädd som — kunglig engelsk fusilier!

Långsamt satte han sina ben i rörelse. Och nu först fick han praktisk erfarenhet i hvad det vill säga, att i mörkret promenera på Natal's mark. Och under det ideliga snafvandet, som mer än en gång kom honom att tumla kull, greps han af oro, att vaktelden skulle slockna och sålunda omintetgöra den enda möjlighet han hade, att icke förirra sig kanske rätt in i fiendelägar för att där helt enkelt bli skjuten som på bar gärning ertappad spion.

Han kunde visserligen hafva stannat där han befann sig och afvakta dagerns inbrott. Men så länge elden glimmade, föredrog han dock att tumla om bland tufvorna hellre än att slå sig till vansklig ro i den kalla och fuktiga nattluften, mot hvilken den engelska uniform han bar endast gaf ett dåligt skydd. I så fall hade hans kostym à la boer varit långt fördelaktigare för en dylik nattvistelse på 'veldet'. Och han kom till insikt om, att finska höstnätter icke voro kallare än nätter här i Sydafrika, hvars klimat med de brännheta dagarna verkligen var högst frestande för européer.

Elden brann ännu, ömsom svagare ömsom mer glimmande, och Pekka tumlade fram öfver tufvorna, småsvärande öfver att vägen aldrig ville taga slut.

Stjärnorna hade börjat tindra sedan molnen drifvits undan af en uppstigande nattbris, som efter hand tilltog i styrka och naturligtvis låg emot för att göra Pekkas framåtskridande allt svårare. Men efter hand kom han emellertid så nära, att han kunde se boernas skuggor afteckna sig som silhouetter mot elden, när denna flammade till något starkare, och slutligen hade han kommit så nära, att han ansåg det klokast att göra halt för att fundera ut hur han nu borde ställa sig för att ej på nytt riskera döden ur deras gevär, hvilkas sak han gjort till sin.

Han var emellertid redan för nära.

Boernas skarpögde väktare hade redan upptäckt den ensamme mannen, som rörde sig där nere på det mörka veldet; och en kraftig stämma ropade till honom ett manande:

»Hvem där?»

»God vän», svarade Pekka i det han på nytt tog af sig hufvudbonaden för att ej i otid signalera sin engelska mask.

Denna manöver hade emellertid kunnat stå Pekka dyrt. Och nästa sekund rungade åter ett uppmanande:

»Hvem där?»

»God vän!» svarade Pekka på nytt i det han nu äfven uppgaf lösen, som så till vida lugnade boerna, att de åtminstone ej sköto utan skickade ned två man att möta den barhufvade enslingen, som visserligen kände till nattens lösen, men uttalade denna på allt annat än ren boerdialekt, hvilket i all synnerhet gjorde mannen misstänkt.

De båda ryttarne hade snart uppfångat Pekka och togo honom naturligtvis genast för spion. Och som sådan framstod han också för den boer, som hade befälet vid bivuacken, i all synnerhet som denne boer ej kunde mer engelska än Pekka boerspråk eller holländska. Men till slut kom man på den idén, att tilltala fången på tyska, och som Pekka var fullt kunnig i detta idiom, kom det snart till nöjaktig förklaring, och därmed började en ny del af Pekkas äfventyr denna natt.

Pekka hade uppgifvit den plats, där han enligt öfverenskommelse skulle sammanstöta med veldkornet Daniel Meyer och Lundberg, hvilken senare redan hunnit bli en bland boerna populär skandinav.

Men tiden hade förhalats så, att det nu icke var långt till dagningen, och med ljusets inbrott blefvo farorna stora för hvarje ryttare att pasera den sträcka, som låg mellan bivuacken och förut nämnda mötesplats. Man kunde nämligen med största sannolikhet befara, att när som helst stöta på engelska ströfkårer, synnerligt på den sida om Glencoe, där One Thee Hill befann sig och som ännu icke var i boernas våld.

Pekka höll emellertid fast vid, att han skulle träffa Meyer och Lundberg; och som han i likhet med dessa bar engelsk uniform, ansåg han sig ej ha något att frukta. Vägen låg jämn öfver veldet, som dock icke var jämnare, än att

han borde kunna dölja sig bland tufvor och fördjupningar i marken, om han blef varse någon hotande fara i form af engelsmän, som kunde hafva anledning misstänka, att denna ensamme 'kamrats' ärenden stodo i strid med af befälet gifna orders.

Han lämnade bivuacken alldeles ensam och till fots såsom han kommit. Dess värre kunde han nämligen icke mottaga erbjudandet af en häst, som nu liksom under natten kunnat vara honom till största nytta.

Spejande gick han med raska steg i den af boerna anvisade riktningen mot Waschbank, hvars stränder han snart hoppades uppnå för att sedan följa fåran upp till den öfverenskomna platsen.

Lång stund dröjde det emellertid icke, innan han tyckte sig höra ljudet af en hornsignal. Helt visst var det från något engelskt infanteri, som närmade sig.

Han lade sig ned på marken med örat tryckt mot jorden för att lyssna såsom han hört, att vildarne bruka göra. Och han kunde nu urskilja ljudet af hästraf, som tycktes komma från Glencoehället. Kanske var det en styrka, som skulle till Mkupett-forten, hvilka befunno sig åt samma håll, som Pekka hade sin väg. Han hade nämligen hört, att engelsmännen hade ett par förskansningar i denna riktning och att en betydande telegraflinie gick fram mellan dessa forten.

För hvilken händelse som helst ansåg han det nu vara bäst att så fort som möjligt söka ett skydd så att han ej blefve upptäckt. Och ett dylikt fann han mellan några kaktusarter, som pinat sig fram i ett litet stenröse. Detta låg tätt intill en smal, af hjulspår djupt fårad 'veldväg', som förband de två stora hufvudvägarna där i trakten. Och knappt två kilometer från denna punkt hade han Waschbank, om han tog af genaste vägen mot detta flöde, som genom de senaste dagarnas oväder blifvit ett ganska stridt vatten, men med annars vanligen halft uttorkade bäddar.

Han hade icke legat lång stund förr än han fick höra två samtalande röster. Men det var icke engelska de ta-

lade och icke heller kommo de därifrån, han nyss hört hästrafvet. På genuinaste boerdialekt och mycket säfflig sådan utbytte dessa två sina tankar och alldeles invid stenröset, i hvilket Pekka låg dåld, höllo de in sina hästar för en stunds hvila.

Om de äfven sutto af, kunde Pekka icke se, där han låg, ty försiktigheten manade honom att ej för brådstörtadt visa sig i den hatade uniform han bar och därmed riskera att få sig en kula i kroppen.

Han hörde, hvad som sades, men hade svårt att förstå detta, emedan han ännu på långt när icke var så säker i boernas svåra idiom. Så mycket uppfattade han emellertid, att Daniel Meyer och Lundberg redan voro på ort och ställe; och bland annat hörde han de båda boerna utbreda sig öfver, att den knepige svensken, som redan lurat 'rödnackarna' med telegrafan, nog skulle hitta på ett sätt att jämte Daniel komma in i Glencoe, ja, till och med in i Ladysmith.

Detta allt glädde Pekka, icke minst på Lundbergs vägnar, emedan denne allt från Anna Meyers enlevering icke varit samma glade kamrat som förut. Blefve bara hon befriad, tänkte Pekka, och detta alldeles riktigt, skulle det icke töfva, innan Lundberg återvann sitt goda humör. Och Pekka, som själf af naturen var ganska sorgbunden, tyckte sig verkligen behöfva en vän af gladare temperament; och en sådan hade han också haft i Lundberg.

Det var emellertid icke tid att filosofera nu. Engelsmännen kunde vara öfver dem när som helst, om de ströko fram denna väg. De två här rastande boernas lif ansåg han det vara sin plikt att rädda undan en fara, som de kanske icke alls beräknade. Men det gällde, att i hast hitta på ett medel, som gjorde, att icke räddaren själf råkade illa ut.

Plötsligt utropade Pekka:

»Kamrater! Engelsmännen komma!»

Det blef ljudlöst efter dessa hastigt framslungade ord,

som helt visst i mycket hög grad måste hafva uppväckt de båda boernas förvåning.

Men så bröts tystnaden af ett frågande:

»Hvar är du?»

»I stenröset», svarade Pekka. »Men skjut icke, fast jag bär *engelsk* uniform. Jag var med Daniel Meyer och svensken.»

»Ah, det är finnen, som de talade om», utbrast nu den ena boern. »Fram med dig! Vi ska inte skjuta, om du också har engelsk generalsuniform.»

Och Pekka steg fram helt belåten; men hade icke förr visat sig, innan den andre boern utropade i det han kastade sig upp i sadeln:

»Skynda! Skynda! 'Rödnackarna' synas däruppe på kopjen.»

Och man hörde redan de anstormandes skrik och hojtande, som gaf tillkänna, att man var upptäckt och att det här kunde komma att gälla lifvet, om man stannade kvar.

Pekka föreslog, att man alla tre skulle gömma sig i stenröset.

»Alldeles för sent, när man sett oss», svarade en af boerna. »Och hvar skola vi i så fall göra af hästarne?»

»Nej, vi spränga af ned till floden», yttrade den andre. »Där finns både snår och klyftor. Men fort skall det gå.»

Engelsmännen hade börjat skjuta.

Den redan till häst sittande boern var icke sen att svara, och hans kulor hade bättre resultat än engelsmännens.

Trots att afståndet ännu var minst tusen meter träffade han sitt mål; och med genomborradt hufvud störtade en af de främst anstormande 'rödnackarna' från hästen, och nästa skott skaffade den redan stupade en kamrat på färden till en annan värld.

Detta hejdade i någon mån anloppet. Kanske fruktade man äfven, att boerna voro långt fler än de tre, som redan blifvit sedda.

Man vann allt nog en dödsfrist, och denna begagnade sig de tre af på ett mycket knepigt sätt.

Ryttarne hade rätt små djur,

Att taga finnen på 'sadelknappen' kunde därför icke gå för sig, ty två man mäktade ingen af dessa hästar bära, allra minst i den hastighet, som nu måste utvecklas.

Den ena af boerna tog hastigt af sig sitt patronbandolär och kastade ena änden af detsamma till kamraten, under det att han själf band fast den andra änden vid sin sadel

med tillsägelse, att motsatta sladden skulle bindas vid den andra sadeln.

Häri genom bildades en gunga, och på denna uppmanades Pekka taga plats.

Han var icke sen att hörsamma detta. Och knappt satt han där på denna ganska lifsfarliga »räddningsplanka», förr än det bar i väg såsom endast boers och vildar kunna rida eller annars som sådana, hvilka äro så att säga födda på hästryggen.

Pekka trodde, att han skulle tappa andan.

Men han tänkte, att om denna underliga ridt än skulle

kosta honom lifvet, vore detta sätt att dö i alla fall angenämare, än att råka ut för engelsmännen och med all sannolikhet af dem bli betraktad och behandlad som spion, hvilket vore detsamma som en ännu säkrare död än den, hvilken ridten 'i gungan' kunde förorsaka.

Han behöfde minsann icke öppna munnen för att andas under denna färd.

Näsborrarna släppte in så rikligt, att han var nära att kväfväs, och »gungan» krängde till både framåt och bakåt samt åt sidorna så våldsamt, att hela hans muskelstyrka i armarna sattes på svåraste prof för att han ej skulle störta ned mellan de framstormande djuren.

Värst var det dock med sidokrängningarna.

Han slängdes då mot hästarnes bukar och länder så att det formligen smällde i honom; och för hvarje smäll greps han af en panisk fruktan, att de under honom varande mauserpatronerna skulle explodera med en ödesdiger — katastrof!...

Och den ödesdiga eventualiteten kunde han nu icke förhindra, hur innerligt gerna han än skulle velat det. Ty att nu meddela de ridande denna fruktan tjänade till intet, när han i förskräckelsen alldeles hade glömt bort allt hvad han kunde af boerord och för öfrigt icke kände de glosor, hvilka för ett dylikt fall som detta voro af nöden.

Hade han emellertid kunnat uttala denna sin fruktan, skulle han dock blifvit lugnad. Ty boernas patroner ligga i sina bandolär så väl skyddade, att det behöfs mer till än hur många »mjuka stötar» som hälst för att de skola explodera. Så för den delen kunde Pekka vara utan fara, fast han nu led mycket mer än när kulorna yrde om honom, då engelsmännen stormade Dundee Hill.

Allt gick också lyckligt. Färden till floddalen tog icke fler minuter än Pekka under denna räknade kvartar; och man svängde just ned för den första sänkan, när Pekka kommit till det förtviflans stadium, då hjärnan börjar resignera.

Skrattande släppte boerna ned Pekka på marken, där han minst en minut blef stående utan att få fram ett ord.

Men när han äntligen fick upp läpparna, var det för att utbrista med lika mycken öfvertygelse som koncentration:

»Fy f—n så'n färd!»

Och det hade han äfven rätt i.

»Hvarför har ni inte lärt er rida?» svarade den ene räddaren i det han spände på sig sitt nyss till 'gunga' tjänande bandolär.

»Därför, att man i Finland ror mer än man rider» gaf Pekka till svar med ett trumpet tonfall... »Finland är 'de tusen sjöars land', men icke de tusen kapplöpningsfältens... Men kom i håg det, att från och med denna dag skall det icke dröja länge förr än äfven jag kan sitta till häst och på en häst, men aldrig mer *emellan* ett par sådana, om det äfven skulle gälla lifvet lika mycket som nyss.»

Boerna medgäfvode båda, att detta var ett mycket klokt beslut af deras finske vän och lofvade, att bli hans instruktörer.

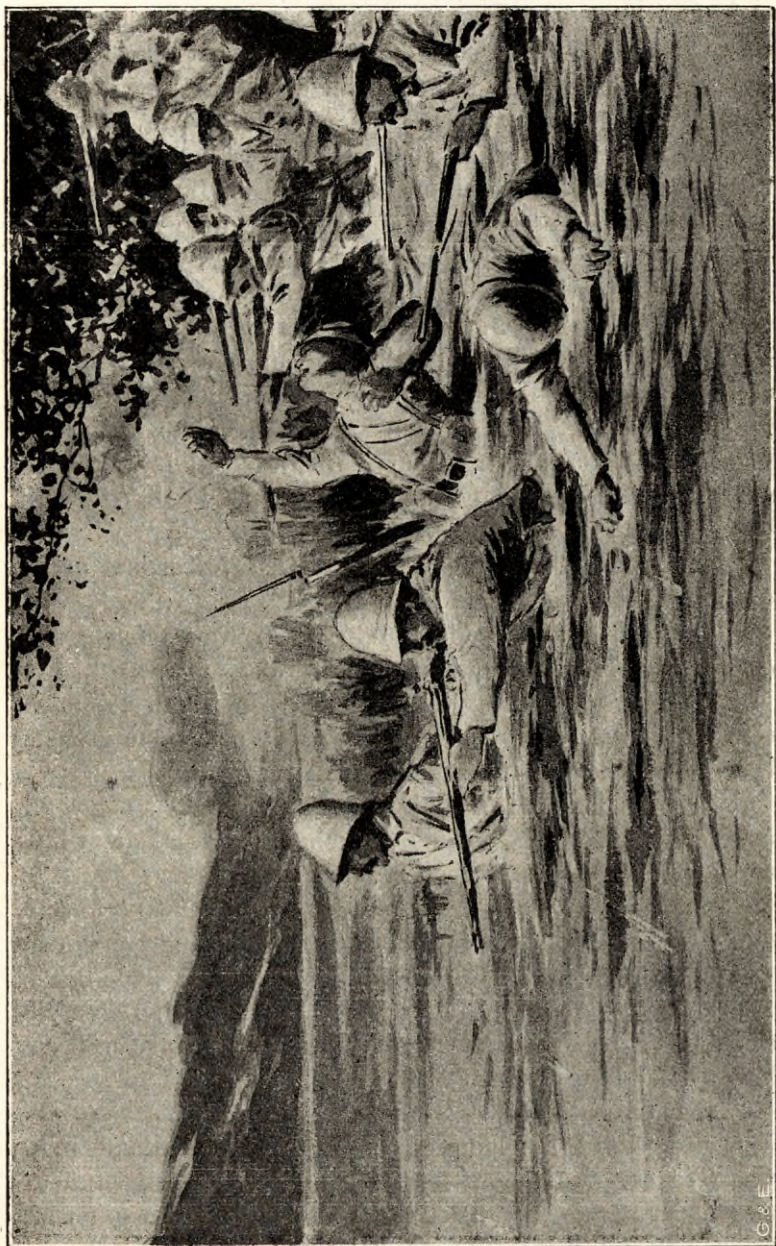
Skrattande och småpratande fortsatte man i skridt ned mot floden och efter detta tog man vägen mot One Thee Hill, där Daniel och Lundberg väntade.

Till denna punkt hade man nu icke kvar stort mer än fyra kilometer och borde i skydd af här utefter stranden växande buskar och träd ha god betäckning för engelsmännen, om dessa fortsatte förföljandet för att hämnas förlusten af sina nyss skjutna kamrater.

Snart hade man uppnått den plats, där Daniel och Lundberg kamperade i en skrefva helt nära vattnet och som bäst smorde sig med en mycket enkel frukost af biltong och bröd, fuktadt med ett par flaskor öl, som Daniel kommit öfver i lägret.

När de helt kortfattadt fingo höra Pekkas äfventyr, gäfvode de honom välförtjänt loford, men Daniel tillade:

»Det är nog icke slut än med denna historia. 'Rödnackarna' kunna icke vara långt borta efter hvad som händt,

Man på man sjönk under vattnet. (Se sid 189.)

Och här blir det bäst att se upp, så mycket mer som vi stassa i sådana paltor som de här. Vore det icke för Annas skull, hade jag aldrig i lifvet dragit på mig den här slafkostymen; för slåss och sköta mitt gevär kan jag, Gud ske lof, utan att se ut som en positivspelareapa.»

»Det har ni alldeles rätt i», svarade Lundberg, som icke heller var någon vän af uniformer utan ansågo alla sådana som ett förnedringens kännemärke... »I Eurupa är det nu emellertid kvinnorna, som ifra för att uniformerna finnas till. En krekt är där flickornas afgud så länge han har blanka knappar och färgstarka uppslag på kläderna, plymer, tofsar och tränsar på hufvudbonaden, och stöflar, som blänka likt lakerad plåt. Har han vidare uppvidna mustascher à la Kaiser, då är han färdig att få deras ynnest öfver lag, med tapperheten kan det sedan få vara både si och så.»

»Fy tusan!» svarade Daniel. »Och för sådant vråka de ut millioner af folkets pängar?»

»Naturligtvis», svarade Lundberg. »*Hvad kvinnan vill, det vill Gud!* heter ett gammalt ordspråk.

»Se det ordspråket ha då inte *vi*, men väl ett annat, som lyder: *Som modern är, så blir sonen*, och det ordspåket är i mitt tycke bra mycket sundare.»

Och det hade hvarken Lundberg eller Pekka något att invända emot, så träffade de än kände sig af, att deras kulturstater ej egde något motsvarande kärnspråk.

Och ändå räknas ju boerna som — *halfvildar!* Åtminstone betraktas de som sådana af de roffande engelsmännen.

Länge fick man ej frukostera.

Pekka hade knappt börjat stärka sig med en remsa biltong, innan en af de utposterade boerna, som varit med om Pekkas räddning, hördes ropa:

»Nu äro de här!

På krönet af en längre bort varande kopje kunde man också se ett par figurer silhouettera mot den disiga luften, visserligen ganska otydligt, men i alla fall klart nog för att märka, att det var engelsmän.

Men dessa två voro icke till häst, och två andra, som omedelbart dykte upp, voro likaledes utan ryttare.

Daniel tog till kikaren och observerade fienden noggrant. Därpå vände han sig till Pekka sägande:

»Det var ju kavallerister, som förföljde er?»

»Ja, det var det. Åtminstone kommo de sprängande så att det dånade i backen. Jag lade örat till marken och lyssnade.»

Daniel fortsatte:

»Det där är infanterister, det synes vara Rifles, de ha åtminstone samma uniform som ni.»

»Å tusan!» ntbrast Pekka. »Det vore kanske inte så angenämt att närmare formera bekantskapen.»

»Helt visst inte. Och det är därför vi ska draga oss undan. Med hästarna kunna vi lätt öfvergå floden. Och från andra sidan på kopjen, som syns där snedt öfver, kunna vi möjligen spela dem ett spratt.»

»Men vi äro ju bara fem», invände Lundberg.

»Så mycket bättre i det här fallet. Fem säkra skyttar äro i alla fall bättre än femtio osäkra. Och för min del sätter jag icke engelsmännens skjutskicklighet vidare högt... Men det är ju icke bara för nöjet att få knäppa en eller annan af dem, som jag ämnar göra den här lilla manövern, utan det viktigaste är, att ingifva dem den tanken, att våra styrkor från Driefontein och Lombards Kop hunnit upp ända hit... Detta skall hålla dem i schack och betaga dem lusten att breda ut sig vidare åt det här hållet... Hvad som skall göras, måste ske snart. Redan i morgon kunna vi vänta ett nytt, kanske afgörande slag. Och därför måste vi in i Glencoe för att i tid spåra upp Anna.»

»Hitta på hvilka äfventyr som helst!» utropade Lundberg vid dessa Daniels ord. »Jag är med på allt, och icke skall ni finna mig rädd.»

Och det blef ett äfventyr, djärfvare än Lundberg kunnat tänka sig.

Man hade satt öfver den ej vidare breda floden. Lundberg och de tre boerna på hästryggarna, Pekka däremot släpande efter i vattnet och svärjande öfver, att till råga på allt äfven behöfva bli genomsur.

Om en stund hade man på boervis tagit betäckning på den steniga kopjen; och själf väl skyddade, kunde man klart och tydligt iakttaga, hvad de på motsatta stranden varande engelsmännen togo sig för.

Dessa hade ryckt fram ned mot stranden. De voro uteslutande infanterister.

Det antagandet låg därför nära till hands, att 'rödnackarna', som förföljt Pekka och de båda boerna, dragit sig tillbaka, helt visst afskräckta genom kamraternas öde och i tanke, att några repressalier för tillfället ej stodo att få.

Med dessa ryttare hade de vid stranden af Waschbank nu samlade infanteristerna helt säkert icke sammanträffat. Åtminstone syntes de icke hafva en aning om, att några boers funnos i närheten, ty i annat fall hade de nog icke bredt ut sig så sorglöst som de gjorde det nu.

Längst ned vid stranden syntes befälhafvaren för styrkan — som tycktes vara ett helt kompani — sittande på en sten. Och kring honom stodo löjtnanter och subalterner, lyssnande till de order, som antagligen gåfvos.

»Jag skulle vilja ge mycket för att få veta en del af hvad som där afhandlas», utbrast Daniel, som alltjämt observerade fienden genom sin kikäse . . . »Men», fortsatte han, »vi få väl nöja oss med, att drifva dem tillbaka.»

»Se där!» utropade en af boerna . . . »Husarerna komma ändå!»

Och verkligen visade sig nu en skara ryttare på krönet af motsatta stranden, minst en half skvadron. Dess befälhafvare sprängde ned till infanteristernas kapten och ställde sig där gestikulerande och pekande åt den sida, där Daniel låg med sina män.

»Bestämdt är det han, som var efter oss och som nu hämtat förstärkning», sade en af boerna . . . »Så nu är det väl bäst ändå att ge sig i väg.»

»Ja, till Glencoe», svarade Daniel... »Men först skola vi allt peppra dem en smula. Det ser ut som de ämnade sig öfver.»

Denna förmodan besannades äfven.

Knappt hade kavalleristen lämnat fotfölket, innan detta senare steg i vattnet.

I klunga kommo de och dristigt stego de på, helt visst troende, att det här icke var djupare, än att man kunde vada.

De hade icke hunnit långt förr än Daniel kommenterade:

»Liflig eld!»

Och kulorna sprutade ur fem gevär.

I det engelska kompaniet gjorde den häftiga elden förfärlig verkan.

Man på man sjönk under vattnet. Och i häpenheten var det ingen, som på den engelska sidan kom sig för att besvara elden.

I den mängd, som kulorna kommo och med den snabbhet, som Daniel skötte elden, kunde engelsmännen gerna icke tro annat, än att boerna på andra sidan förekommo i större antal. Och order gafs till reträtt.

Jagade af boernas kulor, skyndade man sig att så vidt möjligt rädda lifvet genom att på stranden dölja sig bland buskar och skrefvor. Och inom en kvart syntes icke mer en enda lefvande engelsman.

Men där nere i floden på dess grundare vatten lågo liken af de stupade, vittnande om ett nytt nederlag för landets inkräktare och som ett nytt bevis på, att numerären spelar en klen roll, när det gäller att strida mot en väl placerad och skjutskicklig motståndare.

Helt visst skulle man också återvända till engelska hufvudstyrkan med just den falska underrättelse om boernas ställning, som Daniel åsyftat med denna sin ovanligt dristiga bragd.

TRETTONDE KAPITLET.

Äfventyr i Glencoe

»Nu kan det vara tid, att tänka något närmare på Anna», utbrast Daniel sedan han slutat putsa sitt gevär efter det häftiga skjutandet. »Men bäst blir, att vi rida fram till Biggarsberg för att inte blotta oss här på veldet. Från bärigen rida vi ned till järnvägen ungefär vid Biggars-pass. Där tänkte jag, att vi på ett eller annat sätt skulle kunna krängla oss upp på tåget och med detta resa direkt in i fiendens läger.»

»Charmant idé!» utbrast Lundberg. »Men håller tåget där?»

»Inte precis, men själfva stationen Biggarsberg ligger inte mer än på sin höjd fyra kilometer från passet. Och där håller man, och där skola vi smyga oss på. Våra uniformer som 'rödnackar', skola helt visst bli skydd nog... In i Glencoe skall jag, kosta hvad det vill.»

Man satte sig i rörelse. Denna gång fick Pekka vara

¹⁾ Biggars-pass är en plats, som genomlöpes af järnvägen till Ladysmith och ligger cirka 9 km. från Glencoe.

med på Lundbergs häst. Att få rida 'i gunga' undanbad han sig på det lifligaste.

»Har du hört», sade Lundberg under det att man stråfvade uppför stigningen mot det nyss nämnda bärget, »att skandinaverna i hela Transvaal ämna resa sig för boernas sak?»

»Nej», svarade Pekka. »Men detta förvånar mig icke alls. Mot engelsmännen tycker jag, att hvarje civiliserad nation borde resa sig för att en gång för alla stäffa deras snikenbetslusta. På det här viset kan ju hela världen så godt som, utom Europa förstas, falla i deras händer. Jag har redan sett tillräckligt för att afsky detta krämarepack med hela min själ... Hvem har berättat om resningen?»

»Unge Meyer. Han har hört det i lägret, och man påstår, att skandinaverna komma att bilda en egen kår.»

»Å tusan! Där måste vi vara med, eller hur?»

»Jag har just tänkt detsamma», svarade Lundberg dröjande... »Men innan jag får klart för mig, hur Anna Meyer har det, vill jag helst stanna kvar hos hennes bror.»

»Förstår nog det. Och jag tänker själf stanna hos honom tills jag åtminstone får ge den där skurken Bill Symons en näsbränna.»

»Nå, för den delen, tror jag knappt du behöfver anstränga dig», svarade Lundberg. »Han tyckes icke vara mer tåld af någon — utom möjligen af engelsmännen förstås — än han är tåld af dig. Men först och främt gäller det Annas befrielse, och det är för hennes skull uteslutande, som jag ger mig in på det här äfventyret, hvilket verkligen synes mig en hel del dumdrigt.»

Och detta hade verkligen Lundberg rätt i.

Man befann sig midt i fiendeland, och boerna kunde ej ännu sägas hafva fått fast fot därstädes. Deras senaste för att ej säga första seger, den vid Dundee Hill, var ej mycket att bygga på och alls icke af så stort värde som boerpatriotismen hade uppskattat den till.

Boerna voro efter sin tid.

Detta insåg Joubert till fullo; och det var icke hans

fel, att man gripit till vapen, innan kanske en lösning kunnat nås på fredligare sätt än med vapen i hand. Han hade tydligen haft detta sitt syfte klart för sig, då han till Englands drottning sände sitt beryktade »öppna bref», som på samma gång kan anses vara en kortfattad historia om boernas alla lidanden under engelskt välde. Man kan icke annat än respektera denna patriots varma ord i detta bref, hvori han slutligen utbrister:

»Vill Eders Majestät tillåta, det en liten obetydlig stat undertryckes och förintas af en världsmakt, trots att denna lilla stat flerfaldiga gånger gifvit efter, där den haft rätt att fordra sin goda rätt, och hvilken stat alltid bemödat dig om, att lefva i endrökt med Eders Majestäts regering? Och detta allt på grund af Mr Camberlains uppenbart falska framställningar.»

Och han tillägger:

»Nej, Eders Majestät! Med en innerlig bön till Honom, den Allsmåttige, som regerar konungar och furstar och leder dem efter Sin vilja, vill jag icke tro, att Eders Majestät skall tillstödja något sådant, som att ett litet folk, hvars frihet är dess största rikedom, skall berövas denna frihet och kränkas i Eders Majestäts namn... Detta vore dessutom ett lidande och en sorg, som skulle tillfogas hela Sydafrika... Så länge en boer och en engelsman finnas till på jorden, beder jag till Gud, att frid och endrökt må blifva rådande mellan dem.»

Jouberts politik följdes icke, som vi veta.

Man ville striden. Och för folkets vilja måste äfven Joubert böja sig såsom patriot.

Boernas förtröstan på sina vapen hade också visat sig berättigad.

En härlig segerns morgonrodnad hade gått upp. Men i stycken af denna såg man ej sin motståndares ofantliga makt, rikedom och samvetslöshet så klart som man redan bort göra det.

Och Daniel hörde i synnerhet till de af framgången bländade. Ja, det fanns äfven hos honom något af ett visst högmod som hos en stor del andra boers, ett högmod, som vid flera tillfällen yppade sig på så vis, att man ringaktade

den hjälp, som i landet varande skandinaver ville lämna dem. Icke som denna hjälp ansågs ringa, utan fast mer som alldeles obehöflig.

Hur falsk denna själföfverskattning var, skulle mycket snart visa sig, synnerligast i det stora slaget vid Maggersfontein, där det säkert kunnat gå boerna ännu sämre än det gick dem, om ej skandinaverna — särskildt *svenskarna* — varit med.

— — —
Det var först långt fram på dagen som man närmade sig Biggarspass, där de icke till engelsmän utklädda boerna skulle skiljas från sina kamrater för att bäst de kunde taga sig fram till boernas läger vid Smiths farm.

Daniel Meyer jämte Lundberg och Pekka skulle nu kasta sig in i själfva äfventyret.

Detta var högst kritiskt, och när man nu närmare rådgjorde fann man, att utsikterna att lyckas nog icke voro stora.

Det enda man hade att bygga på, var sina engelska uniformer. Men föröfrigt var man af lätt begripliga skäl mycket litet bevandrad med engelska förhållanden såsom de kunde ställa sig för alla dessa Tommy Atkins, hvilka nyligen landat på Afrikas jord för att med den större massan om ej med det personliga modet förtrycka ett litet frihetsälskande, tappert folk.

De tre spionerna togo vägen ned till järnvägsspåret, som under dem ringlade sig ut från Biggarsberg. Själfva passet hade man snart gått förbi och skulle nu ut på slättland, där de egentliga farorna kunde sägas taga vid.

För att icke blotta sig i onödan nästan kröp man fram utesfer järnvägsspåret med betäckning af bankarna, och efter en god stunds framskridande på detta sätt, såg man ändtligen taken på byggningarna i den lilla staden eller rättare byn Biggarsberg sticka fram.

Från denna plats var det icke fullt fem kilometer till Glencoe.

Vägen var således icke lång, men hvad som var kvar, var

dock det svåraste stycket, ty där kunde man vänta att oupphörligt stöta på både engelsk militär och engelskt sinnade natatalbor, hvilka kunde ha sina intressen af att få veta, hur det kom sig att dessa tre — Daniel, Lundberg och Pekka — sågo så derangerade ut i uniformerna.

Pekkas bandage ådrog sig äfven en viss uppmärksamhet.

Såret efter sabelhugget var mer svårläkt, än man i början trott att det skulle vara. Skötseln hade nog icke heller varit hvarken omsorgsfull eller på minsta sätt hygienisk, och något ombyte hade ej skett sedan det lades på, detta förband, genom hvilket blod från såret trängt fram med stora, lysande fläckar.

Pekkas uniform var också värst åtgången —. Och hela hans person vittnade om, att han varit med i någon allvarlig dust. — Som hufvudbonaden plågade honom, hade han kastat denna och prydt sig med en näsduk.

De båda hästkarlarna ur 18:de Husarregementet sågo inte stort bättre ut. Deras kakis hade af dam och smörja, ingrod genom vadandet öfver Waschbank, fått en färg, som ännu mer harmonierade med marken. Af sina vapen hade de nu icke kvar mer än sina vid lifremtyget hängande revolverar, och kring Lundbergs vänstra ben saknades alldeles den bindel, som, snurrad kring underbenet från foten upp till knäet, skulle tjäna som stöfvvelskaft. Denna hade nämligen lossnat under krypandet i bäret samt gått för lorad.

Hästarne och sina goda mausergevär hade man lämnat åt de hem till boerlägret återvändande kamraterna för att icke dels munderingen dels vapen skulle vittna om, att man ej vore briter.

Daniel var den, som bibehållit sig bäst. Med undantag af att ena armen var upprispad till armbågen, var hans uniform korrekt, om än nersmord; och ett hål efter en kula, hvilken passerat genom hufvudbonaden, vittnade endast om, att äfven han varit med i elden.

Plötsligt hejdades de tre af en figur, som blef synlig på vallen och som tillropade dem att komma upp.

En blick var nog att visa de tre, att man här hade framför sig, eller rättare *öfver* sig en engelsk utpost, utställd för att på denna punkt bevaka banlinien.

Det fanns intet annat att göra än att lyda, och Daniel var den, som först var uppe på vallen. Efter honom kom Lundberg, under det att Pekka på en vink af Daniel blef kvarliggande nere i diket.

Femtio meter från den anropande posten syntes en andra sådan gå af och an med geväret på axeln, och ännu längre bort kunde man se fler af dessa krigiska banvaktare, som antagligen stodo posterade ända fram till Glencoe.

Att det äfven funnos sådana på motsatta sidan fram till passet, kunde man äfven se. Den närmaste kom nämligen framspringande till sin kamrat och bedyrade utan att bli tillfrågad, att han ej sett dessa sina tre 'ladsmäu', som i själfva verket icke heller sett honom.

Det blef ett väldigt utfrågande; och Daniel, som förde ordet, redde sig bra. Och med en viss undran lyssnade man till följande historia, som i hast serverades de båda 'banvakterna'.

Man kom från Ladysmith, berättade Daniel och var utkommenderad på patrulltjänst. Nedanför Lombards-kop hade man stött på boers af den styrka, som legat vid Driefontein, men som under natten skickat fram en del förtrupper ända mot järnvägen.

»Men dessa lågo ju där redan den tjugonde», utbrast banvakten n.r. 1 och såg helt förvånad ut . . . »Hade ni inte reda på det?»

»Inte det minsta; i Ladysmith har man nästan alldeles tappat hufvudet efter händelsen vid Dundee Hill», svarade Daniel.

»Ja, detta var ju en satans affär». återtog posten. »Men vänta bara, än är det dock inte färdigt!» fortsatte han med förtröstan . . . »Boerna ä' väl inte oöfvervinneliga heller.»

»Hvem vet?» svarade Daniel till Lundbergs häpnad, och likaledes till postens n:r. 2, som inföll:

»Få vi bara hit mera folk, så skall *vår* flagga snart fladdra öfver hela landet.»

Daniel gaf skrällaren en föraktfull blick när han svarade:

»Tror du, ja... Å nej, min gosse! Har man varit ut-satta som vi tre sedan i går kväll för boerna, så tror jag, man tar skeden i vacker tass.»

»Är du *feg*?»

Det var posten n:r. 1, som kom fram med denna fråga och fick till svar:

»Inte mer än *du*... Att gå här och halfsofva är inte modigare än att sitta i Kap och skrälla på en bar... Men du får väl pröfva på annat, du med, hvad det lider.»

»Nå, hvad är det för storverk, som du haft för dig då?» svarade den, som inte ansåg sig vara feg, men som ännu knappt känt lukten af krutrök.

»Jo, det skall du få höra», svarade Daniel... »Vi voro fyra man, som redo ut. Allt tycktes vara lugnt, och spåret låg rent, då vi ämnade återvända. Plötsligt får jag höra en kula komma hvinande... Den gick förresten just genom hatten, som du kan se efter hålet, hvilket ännu finns kvar... Hvad står på? tänkte jag och vände mig om mot mina kamrater, som kommo ett stycke efter... I samma stund ser jag den närmaste störta ur sadeln... Den skjutande kunde jag emellertid icke se till. Men att det måste vara en boer, var ju icke svårt att begripa... 'Hitåt pojkar!' ropade jag. Och de tre redo upp till mig skrikande, att det visst var fullt med boers i bärget... 'Då ska vi snart mota bort dem', svarade jag; 'men först måste vi hem efter mera folk'... Och utan att våga se efter om vår skjutne kamrat ännu var död eller bara sårad, sprängde vi af på järnvägsvallen för lösa tyglar.»

»En sekund knappt hade vi ridit då det så kom en ny kula från bärget. Denna plockade bort en till

af oss, så att af fyra äro vi bara två, jag och min kamrat här, som kunna intyga, att jag icke ljuger.»

Daniel pekade på Lundberg, hvilken inföll:

»Inte ett ord är lögn...» Det var för resten strax efter, som min häst föll, träffad rätt i skallen... Och det var en alldeles ovanlig tur, att jag icke blef krossad, fast jag kom under när han stöp som en stock. Ena sabla karlar att skjuta säkert.»

»Nå, där se ni», fortsatte Daniel i det han gaf Lundberg en blick af samförstånd... »Jag kastade mig nu själf af min häst och lät djuret löpa. Ty att sitta i sadeln fann jag vara mindre säkert när så den ena kulan kom hvinande efter den andra... Det hade emellertid kommit en liten bärgskulle mellan oss och de skjutande. Och i skydd af denna kröpo vi två, som funnos kvar af patrullen, ned i diket utefter banan... Knappt hade vi gjort detta förr än vi hörde ljudet af framstormande hästhofvar.»

'Ned i vattnet', ropade jag till min kamrat. Och själf kröp jag före ned i smörjan läggande mig rak lång med endast nästippen uppe öfver ytan, så att jag ej skulle bli dränkt.»

»Jag gjorde på samma sätt», inföll Lundberg. »Och det var tur, att det var så pass mörkt som det var, ty annars hade vi i alla fall blifvit upptäckta. Boerna stormade nämligen nästa sekund fram på banan, och det gick så gnistorna flögo om skenorna, när hästskorna slog emot.»

»Det såg jag också», fortsatte Daniel, rädd att Lundbergs fantasi skulle skena i väg för långt... »Men knappt voro de förbi, förr än jag var glad att få krypa upp igen, ty bena hade sjunkit ned, så jag trodde, jag skulle bli kvar i diket... Vi togo nu vägen åt motsatt håll för att en annan väg söka taga oss fram till fots och under skydd af nattens mörker komma åter till Ladysmith på ett eller annat sätt. Långt hade vi icke gått förr än vi träffade på den där gynnarn, fusiljären, som ligger där nere... Han hade icke mycket kvar af lifsgnistan, när vi kommo.»

Daniel pekade vid dessa ord på Pekka, som låg kvar

på banan och mycket väl uppfattade hvarje ord, men utan att låtsas höra och alldeles okunnig om den roll, som Daniel ämnade låta honom spela.

»Vi funno honom vara infanterist, och genom att hålla i honom en mun whisky, som jag hade med mig i min fältflaska, fingo vi lif i honom så pass, att han kunde berättta, hvad som händt honom. Utan permission hade han smugit sig ur Ladysmith för att träffa en flicka, som tjänar hos en familj i Elandslaagte. Han hade hört, att han samma kväll skulle till Wessels Nek, stationen näst intill, och han trodde sig skola möta henne, då hon skulle hem igen. Han var helt visst försänkt i djupa kärleksgriller när han plötsligt stötte på, icke flickan, utan två bönder, som slogo sig i språk med honom. Af hvad som sedan hände, mindes han icke mer, än att han och bönderna fingo plats i en forvagn och att han på denna blef *bunden* innan han visste ordet af.»

»Nej, hör nu, nu har du ljugit nog!» utbrast posten nr 1. — »En forvagn har icke blifvit sedd här vid järnvägslinien mellan Glencoe och Ladysmith på minst en veckas tid.»

»Hur vet du det?» svarade Daniel med ett uttryck af tvifvel.

»Det säger sig själf, naturligtvis», återtog posten.

»Nå, i så fall får han själf förklara saken, ty nu ha vi verkligen fått så mycket lif i honom, att han både kan tala och svara», gentog Daniel så högt, att Pekka mycket väl hörde hvad, som sades.

Och han vände sig till Pekka ropande:

»Kom upp och berättta, hvad som hände dig, då du råkade ut för bönderna.»

Pekka lydde, men visade sig ha långt svårare att gå än han i själfva verket hade det. Han linkade alldeles besatt och bar sig för öfrigt åt, som om han plågades oerhördt af att röra sig.

Uppkommen på kanten af vallen, där posterna hade

att uppehålla sig, satte han sig på nytt och med matt stämma hördes han fråga:

»Hvad vill ni?»

»Du skall berätta, hvad som hände dig hos boerna», sade Daniel med en slug blinkning.

»Orkar inte nu. För mig till lägret...»

»Ni ska väl tillbaka till Ladysmith, kan jag förstå», svarade posten n:r. 1, i det han gjorde sig i ordning att möta en patrull, som just syntes närma sig.

»Naturligtvis», sade Lundberg. »Men inte den vägen vi anländt, för i så fall misstänker jag, att boerna komma och taga oss med hull och hår. Att vi den här gången sluppit undan, kan i sanning kallas ett underverk.»

Och han tog Pekka under armen, samt började långsamt närma sig stationen utan att vidare bry sig om vaktposterna, hvilka icke mer tycktes hafva något att säga hvarken honom, Pekka eller Daniel.

Denne senare följde efter.

Stationen, en mycket primitiv sådan med trist och ödsligt utseende, låg ej femtio meter från den plats, där man sammanträffat med vaktposterna. Det var folktomt där nere, och man tycktes ej heller behöfva frukta, att där bli utsatt för någon nyfiken gevärspost.

Bäst var dock, att man aktade sig för att tanklöst yttra något enda ord, som kunde förråda, från *hvilket* läger man verkligen kom, utan envist och med vaksamhet hålla fast vid den roll, som man börjat spela.

»Men hur skola vi reda oss, om man frågar efter namnet på något af vårt befäl?» framkastade Lundberg med berättigad eftertanke.

»Där finns en generalmajor Babington, som hör till generallöjtnant Frenchs kavalleridivision; han har förresten befälet öfver första brigaden. Antagligen är han kvar i Ladysmith; men är det nu så, att han *ej* är där, kan ju detta göra mindre till saken, då vi som 'gemene' ju ej behöfva hafva reda på det högre befälets göranden och låtanden... Alltså, vi hästkarlar äro Babingtons gossar...

Hvad beträffar finnen, så är det ingenting, som hindrar, att han hör till den del af generalmajor Symons infanteri, som ännu kan finnas kvar i Ladysmith under generalmajor White och således lyda till fjärde divisionen... Kort och godt; vi få svänga oss efter bästa förmåga.»

Man hade hunnit ned på platformen, som var tom. Några lådor stodo där, tydligen tillhörande armén, och på en af dessa slog man sig ned, afvaktande det uppgående tåg, som gevärsposterna sagt sig vänta när som helst.

Meningen var att bestiga detta utan vidare för att ogeneradt blanda sig med de natalare, hvilka af fruktan för kriget massvis gåfvo sig af upp till de engelska områdena norr om Transvaal. Och helt visst skulle det äfven finnas någon truppafdelning på detta tåg, hvilken från Ladysmith och längre söder ifrån kommenderats upp till sina landsmäns hotade ställning vid Glencoe och Dundee.

Väntan blef icke långvarig.

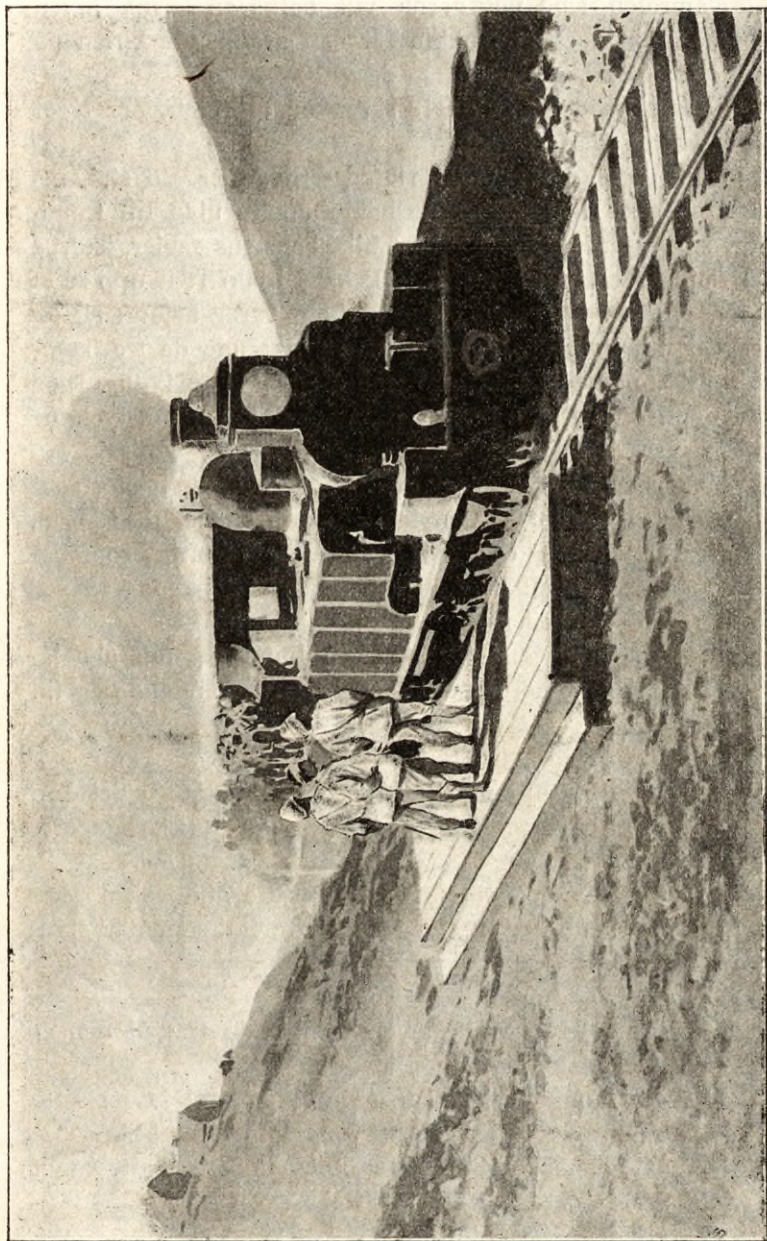
Nu brusade ånghästen fram, och samtidigt visade sig en ung officer af vaktkompaniet, som fullständigt tycktes hafva tagit stationen under sitt kommando.

Han kastade knappt en blick på de tre 'gemene', som — följande Lundbergs exempel — reste sig i stram militärisk hållning. Däremot började han hålla en väldig straffpredikan med en tydligen mindre nykter civilist, som åtföljd af två andra civila — tydligen arbetare — kom utraglande från det uthusliknande stationshuset.

Verkan af strafftalet tycktes ej bli stor. Civilisten, som gång på gång mottog titeln 'inspektorn', stirrade fänigt på den gormande löjtnanten. De båda andre voro arbetare, af hvilka den ene tydligen var mulatt. Denne bar en väldig *kirie*¹⁾

sin högra hand och i den vänstra höll han en whiskybutelj, ur hvilken han då och spädde på sitt rus, obekymrad både om sin förmans och den engelske officerens närvaro och mellanhafvanden.

¹⁾ *Kirie* är en käpp med klumpända, sådan som kaffrerna begagna till vapen och i hvars handterande de ega stor färdighet.

Nu brusade ånghästen fram...

Kamraten, som nog gärna vill hafva en 'drink' äfven han, höll sig dock af fruktan för den svängande kirien på behörigt afstånd.

»Kasta på dessa kollies!» skrek nu officeren, när tåget stannade vid platformen.

Men denna befallning riktades hvarken till stationsmästaren eller hans försupne handtlangare utan till Lundberg, som gjorde honnör enligt alla konstens regler, hvarpå han böjde sig ned för att med Pekkas hjälp lyfta upp en af lådorna på en godsvagn, där det utom varor befann sig ett fyrtiotal infanterister, alla nyfiket betraktande de tre 'kamraternas' mindre välvärdade uniformer, som tydligt nog sade dem, att dessa tre varit i en dans, hvars motstycke de själfva snart kunde råka ut för.

Frågor haglade, i all synnerhet öfver Pekka, han, som såg värst tilltygad ut. Men han svarade endast med korta, knappt uppfattbara ord, och ställde sig föröfrigt som om han led aldeles vådligt af af det sår, hvilket bandaget öfver pannan dolde för de nyfikna.

Just när han jämte Daniel och Lundberg fått alla lådorna på vagnen, hördes officeren utbrista, vändande sig till Pekka :

»Hvar kommer du ifrån?»

»Ladysmith, löjtnant», svarade Pekka lugnt i det han icke med en blinkning förrådde den lätt förklarliga oro, han kände.

»Nå, det kan jag väl förstå», fortsatte officeren. »Men jag menar så du ser ut. Hvar har du fått den där skräman?»

»Af boerna löjtnant.»

»Idiot!... Hvilka hoers? Hvar har du träffad dem?»

»På banken löjtnant.»

»Det var då en himlaapa, hvilken bank?» fortsatte löjtnanten som tycktes lika grön som han var viktig.

Men Pekka lät sig icke bekomma utan fortsatte lugnt och lakoniskt som det anstår en knekt:

»Vid Biggars pass, löjtnant!»

»De' vore f—n! Finns det boers där? Och om de' har jag inte haft rapport. Stig af karl, få jag höra närmare om den saken... Ja, stig' af alla tre.»

Detta ögonblick var ganska kritiskt. Men slumpen kom de oförvägne till hjälp.

I samma stund nämligen som Pekka fann det för godt att hörsamma officerens befallning, hördes en genomträngande hvissling ur den druckne stationsinspektorens pipa.

Tåget satte sig i rörelse...

Och i sista sekunden, just när hastigheten ökades, var det Pekka, som fattade sitt parti och hängde kvar, hvarpå han med Lundbergs och Daniels hjälp blef upphissad till de andra på den öppna godsvagnen.

Detta var att komma undan en hotande fara i tid. Ty så obekant som finnen var med afrikanska förhållanden och lika obekant med både det ena och det andra i sin roll såsom engelsk militär, hade han säkert icke kunnat undgå att förr eller senare göra en blunder, som afslöjat honom.

Att skjutas såsom boerspion hade då blifvit hans lott.

Både Lundberg och Daniel gratulerade den finske vännen för hans rådhighet, och man kom öfverens om, att icke stanna i Glencoe längre än till mörkrets inbrott, om man ej till dess fått något säkert spår af Daniels bortröfvade syster.

Sedan gaf man sig lugnt i språk med de andra på vagnen varande soldaterna, af hvilka lyckligtvis ingen tillhörde hvarken 18:de Husarerna eller The Royal Dublin Fusiliers, som »representerades» af de tre spionerna.

Snart var man inne i Glencoe, där det myllrade af engelsk militär.

Sjålfva lägret låg strax utanför på ömse sidor om banan just där en bibana eller rättarare ett spår svänger af till det närbelägna Dundee och Coalfields.

Glencoe är en obetydlig ort för öfrigt, byggd som alla andra städer i Natal med breda gator, stora torg och låga, oansenliga hus. Platsen, som i vanliga fall icke kan skryta

med en större befolkning, hvinklade nu af människor, så godt som uteslutande militärer, tillhörande Yules och Whites trupper.

Stämningen var tryckt.

Nederlaget vid de i närheten belägna Dundee-höjderna och på dessa hade lagt sordin på det ystra krigarelynnnet . . . 'Tommy Atkins' var icke så högröstad och sjöng inga visor. Icke ens någon 'Rule Britania' hördes af såsom eggande medel mot den spleen, hvilken så att säga låg i luften. Och om planerna för framtiden, ja, till och med för den närmaste tiden, iakttog man en fåordighet, som kunde låta en utomstående förmoda, att man icke hade några planer alls.

Man hörde dock uttalas den uppfattningen, att general Yule befann sig i ett förtvifladt läge. Hans ställning vid Glencoe ansågs ohållbar. Det enda, som nu vore att göra, var att så hastigt som möjligt förena sig med general Whites trupper i Ladysmith. Men till och med en lycklig lösning på den frågan kunde bli starkt ifrågasatt. Man visste nämligen, att Schlak Burghers boerskaror voro i antågande från östra sidan och att dessa redan hade förbindelsevägen till Ladysmith så godt som i sitt våld.

De tre spionerna togo in på en bar.

Någon trängsel rådde icke därinne. Man tycktes hafva annat att tänka på än att dyrka Baccus, och stället storekeeper¹⁾ satt vid disken försjunken i en tidning, hvori kriget skildrades såsom det borde d. v. s. sedt genom engelska glasögon. Boerna voro genom dessa stort icke bättre än halfvildar. De voro okunniga, lata, falska, och Gud vet icke allt. De voro vidare lömska som krigare och ovärdiga motståndare, som man gjorde klokast i att behandla likt uppstudsiga kaffrer, hottentotter eller bushmän. Blodtörstiga voro de äfven likt kanibaler, och tjufvaktiga som negrer. Och deras religiositet var endast en mask, bakom hvilken alla mänskliga laster gömde sig. Boernas president slutligen karakteriserades som en gammal narr, i hvilken det fanns

¹⁾ Storekeeper är det samma som värdshusvärd, krögare m. m. dyl.

mycket af en modärn Rinaldo Rinaldini. Och slutligen hade man intet annat att göra, än att utrota dessa halfvilda bönder från jorden; och detta var lika mycket drottning Viktorias vilja som Chamberlains och Rhodes önskan.

Detta läste storekeepern på 'The royal Eagle ¹⁾ allt under det att han då och då lät tidningen sjunka ned på disken för att kontrollera, om inte en ny kund snart skulle visa sig för att skingra den allmänna dysterheten med en *drink* eller för att göra ett öfverslag af kassan, som allt sedan nederlaget vid Dundee Hill visat en betänklig ebb hvarje dag, till och med hotande att inom kort alldeles sina ut.

Det var just när han hunnit till denna punkt af sin tankegång, som en af de få gästerna, hvilken redan fått sitt kvantum satis, tog upp med rosslande brännvisbas följande sång, i hvilken de innevarande instämde:

*Brillanten ringen zult gij mij schenken
En groene smaragden en roode robijnen
En slaven, die vliegen op mijn wenken
Vorstin van gracie zal ik schijnen . . .*

* * *

*Snoeren van witte paarlen zullen
Mijn haar dvorglanzen als blanke tranen.
Gouden voorijzers zullen blinken
Als lenterzon in rozelanen . . .²⁾*

Han skulle just taga upp ny strof af denna 'hymn', när de tre spionerna inträdde.

Sångaren tystnade och källarmästaren reste sig med ett leende i det han frågade, hvad han fick lof att servera.

¹⁾ The royal Eagle = 'Den kungliga Örnen'.

²⁾ Holländsk visa, som i öfversättning lyder:

Du skulle ge mig en ring af brillanter
Och gröna smaragder och röda rubiner;
Du skulle ge mig slafvar, som tjäna
mig Afrodite, hvars kärlekstron skiner.

* * *

Daniel rekvirerade in en flaska whisky, och man slog sig ned helt nära dörren för att hafva vägen fri, om någon fara skulle yppa sig.

En hastig blick sade dem, att de för tillfället ensamman representerade Tommy Atkins på 'The royal Eagle' och att de öfriga gästerna tycktes vara några druckna handtverkare, som snart icke läto sig störa utan på nytt togo upp:

Brillanten ringen zult gij mij schenken...

Och som den visan har ett tjugotal strofver, fanns det godt om tid för våra tre vänner att göra en del iakttagelser.

»Om vi skulle pumpa storekeepern?» utbrast Lundberg sedan man vägt af och an utan att komma till något resultat.

»Ni har rätt», svarade Daniel... »Bill spottar inte i glaset, och det är icke alls otroligt, att han varit här med sina stallbröder... Det är bara förargligt, att våra trasiga och smutsiga uniformer ådraga oss en ganska obehaglig uppmärksamhet.»

»Vet jag visst... Vi ha ju varit i elden», utbrast Pekka. »Vi kunna för den här gången säga, att vi voro med på Dundee Hill i värsta anfallet, som vi ju också voro, fast icke såsom 'rödnackar'.»

»Å nej, pass för det!» svarade Daniel... »Säga vi det, kunna vi lätt inveckla oss i motsägelser. Och man kan bland annat undra öfver, hvarför vi inte ömsat på snart nog ett dygn, utan gå så här sluskiga... Vi få därför hålla fast vid, att vi komma från White i Ladysmith, samt att vi råkat ut för boers under hitvägen... Men se där, storekeepern styr ju rätt ned på oss... Vi ska bjuda honom på en 'drink'.

»Hallå pojkar!» hördes nu storekeeperns mullrande brännvinsstämma... »Ha ni varit i lufven på Lukas, som

Pärlor så hvita som snö skall du ge mig
för att de nattsvarta lockarna smycka.
Och uti rosande öronen mina
skulle jag hängen af guld ej förtycka...

ligger därute vid Smiths farm? Man säger, att Joubert skall komma dit också nu i kväll med hela hufvudstyrkan. Men hvad vet jag.»

»Sitt ned, master», svarade Daniel... »Vill ni ha en drink?»

»Säger aldrig nej, när någon bjuder. Ni kanske redan fått ut solden», sade storekeepern i det han tog plats och skrek åt en tjänsteande att taga fram glas... »Har inte sett till en Tommy Atkins på hela dagen förr än nu när ni kommo.»

»Finns inte tid heller, om icke möjligen för Bill Symons och för oss, som fått en timmes permission... Bill har väl varit här, kan jag tro?»

Daniel sade detta liksom mer i förbigående samt tog sig en klunk ur det bräddade glaset.

»Jaså löjtnanten», svarade storekeepern... »Nej, inte sedan i förgår. Han har ju sorg sedan generalen, hans släkting, stupade... Skada på karl. En präktig general var han och tapper som ett lejon... Ni var väl med när han stupade?»

»Nej, vi komma nyss från Ladysmith», återtog Daniel, glad öfver underrättelsen, att Bill Symons var känd på platsen... »Men på vägen hit råkade vi ut för den skojaren Schalk Burghers förtrupper, och ni ser med hvilket resultat. Min vän, Bob Lyttington, kom knappt undan med lifvet.»

Daniel pekade på Pekka, som nu fick gå och gälla för Bob, och denne tog till ordet sägande:

»Jag har aldrig sett den där Schalk Burgher, men jag skulle kunna våga hvad som helst på, att det var han, som gaf mig sabelhugget här öfver pannan. Men så fick han samtidigt själf en skrâma af min karbin, så jag tänker, att han vid det här laget går lika omlindad som jag.»

»Gossel» utropade storkeepern och slog Pekka på axeln. »Hade du skjutit *honom* på fläcken, så, sanna mina ord, hade du inte redan varit officer.»

Pekka låtsades se smickrad ut. Daniel inföll:

»Sakta i backarna! Bob vet ju inte, om det var den där SchalkBurgher. Detta återstår i alla fall att *bevisa*.»

»Ar du afundsjuk?» svarade Pekka i det han spelade förargad samt slog handen i bordet så glas och butelj hoppade...» Det var Schalk Burgher... Och han...

«Nå nå! Den saken blir nog utredd», afbröt värdshusvärden, fruktande, ett stormigt uppträde... »Är han sårad, så vet man ju nu, *hvem* som sårat honom. Och då är ju utnämningen så godt som färdigskrifven åt Mr Lyttington... Komma ni från London?»

»Alldeles. Landade i Durban för ett par dagar sedan», svarade Lundberg. »Och jag har just med mig ett bref till löjtnant Bill Symons från hans kusin, som kommer hit med 'The City volunteers'¹⁾ nästa vecka... Men det var en tusan till karl att vara svår att få tag i.»

»Löjtnant Symons, menar ni?» svarade storekeepern.

»Naturligtvis. Det är ju om honom jag talar.»

»Här i Glencoe brukar han vara litet emellan, nu sedan någon tid. Det sägs till och med, att han kärat ned sig i en boerjänta.»

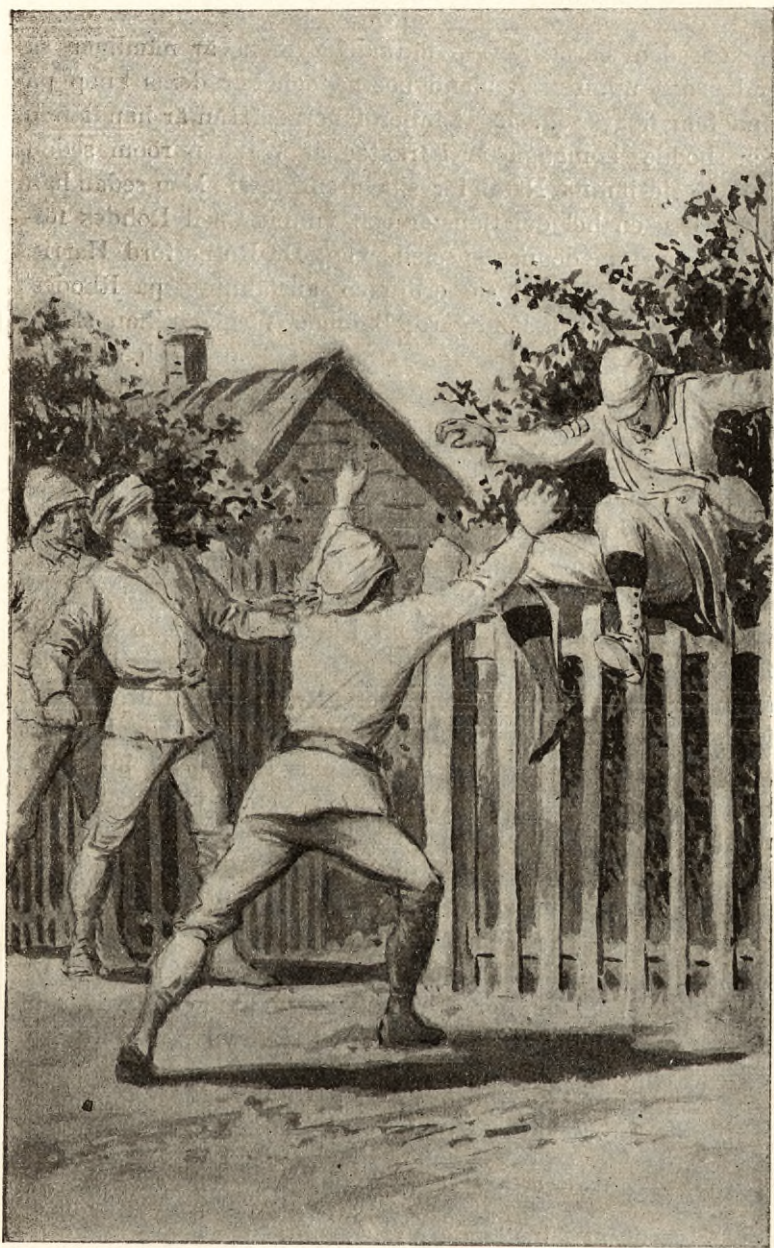
De tre, åtminstone Daniel och Lundberg, hade så när förrådt sig genom den blick af samförstånd, som de ej kunde låta bli att växla vid dessa storekeepers ord... Men lyckligtvis blef denna blick icke uppmärksammas.

Allt nog. Man var verkligen Anna Meyer på spåren. Och deras förmodan, att hon hölls fången där i staden, syntes vara fullt grundad.

»En boerflicka?» utbrast Lundberg med väl spelad förvåning.

»Man säger det», svarade storekeepern... »Jag har inte sett henne. Men gubben Brown, hos hvilken jäntan hålles inackorderad, har berättat, att hon skulle vara tusan så vacker... Det är förresten en hel roman med det där... Han kom hit med henne den elfte, det vill säga samma dag kriget bröt ut... De hade varit kära i hvarandra

¹⁾ *The City volunteers* — kåren af frivilliga från London.

Som en boll kastades han upp mot häcken (Se sid. 212)

ända sedan barnåren — löjtnant Symons är nämligen så godt som uppfostrad bland boerna och har deras knep på sina fem fingrar... Jag känner fadern. Han är handlande och bodde i många år i trakten af Wakkerstroom sedan han måste lämna Natal för sitt lurendrejeri. Men sedan han gjort oss en hel del tjänster och vunnit Cecil Rohdes förtroende genom dennes specielle vän, Dr Rutherford Harris, blef han till och med erbjuden anställning på Rhodes' eleganta villa och landtgård, Bamboo Vlei, där han skulle få öfverinseendet öfver en storartad höns- och ankgård samt de icke mindre storartade svingårdarna. Men hur det nu kom sig, blef det icke något af med att flytta dit. Man säger till och med, att Symons höll sig kvar i Transvaal som utlander för att i engelska regeringens inträse studera där pågående anti-engelska rörelser... Och under tiden gick pojken och blef kär i en boerjanta, och det en, som skall vara både vacker och rik.»

Daniel hade lika svårt som Lundberg att icke visa allt för mycket inträse för den pratsamma krögarens historia, som för dem båda nu kom i ett ganska nytt ljus. Och i förhoppning att få höra än mer sparde icke Daniel på att fylla i åt krögaren så fort dennes glas hotade att bli tomt, hvilket det gjorde för hvarje gång denne väldige bacchi-prest lyfte drycken till sina feta läppar.

»Nå hur gick det med den kärlekshistorien då? inpassade Lundberg för att få karlen att taga upp tråden igen, sedan han fyllt ut en paus med några otidigheter till en kaffeflicka, som i stället för att sköta serveringen åt en ny civilist, hvilken kommit in, slagit sig ned vid sångarne, som nu öfvergått till den lika populära kapetownvisan:

*“Vat jou goet en trek, ferreira?
Vat jou goet en trek,
Jannie met de hoepel bein, ferreira
Jannie met de hoepel bein?”*

Hvarpå alla instämde i refrängen:

Zwaar, draa, all en de ein kant!!..“

Och denna visa om Janny, som man bjöd på en »drink», upptog till den grad kaffeflickans intresse, att hon just var i färd med att följa sin husbondes exempel, när han måste resa sig för att med en välriktad spark förpassa henne till disken, hvarpå han lugnt återvände till soldaterna.

»Hur det gick?... Ja, si det är det, som man inte vet presis», fortsatte han. »Han enleverade jäntan. Och sedan hon kom till Browns, lär hon blifvit ångerköpt... Hon vill hem igen... Men detta kan naturligtvis inte gå för sig nu... Symons lär hafva talat om för henne en hel del saker från lägret, som boerna kunde få reda på, om hon kom tillbaka till de sina... Så nu får hon vackert stanna kvar, åtminstone till kriget blir slut... Ja, så är det med den historien... Skål!»

Han lyfte sitt glas och tömde det väl för tionde gången utan att man kunde märka, att hans redan förut kopparfärgade hy blifvit en minsta nyans rödare.

När han satte ned glaset, och Daniel ville fylla på igen, kommo emellertid fem soldater instormande.

Daniel gaf Lundberg en blick, som betydde, att man gjorde bäst i att gå.

De tre spionerna reste sig, och Daniel steg fram till disken för att betala. Men gick så ut i den utanför 'The royal Eagle' varande trädgården och hade just nått grinden till gatan, när man just vid denna hejdades af en myndig korpral tillhörande The Skots Guards regementet.

»Hvad i helvete gå ni och spöka för?» röt korpralen... »Ha ni permission i sådana där paltor? Upp med sedlarna»¹⁾

Alla tre började fumla i sina fickor.

Pekka mumlade några ord om sjukrapport, och Daniel lät blickarna glida ut öfver den folktomma platsen på andra sidan staketet.

Situationen var mindre behaglig.

Att bli ertappade så här utan frisedlar kunde lätt åsamka dem alla tre arrest, men ännu värre än detta ett

¹⁾ Med sedlarna menas här af befälet påskrifna permissionssedlar

förhör . . . Och för något dylikt voro dessa tre tydligen allt annat än rustade.

Råd voro dyra.

Korpralen tyckte med rätta, att han väntat länge nog och han for nu ut i en hel del otidigheter, hvilka kulmine-
rade i, att han befallde dem följa med.

Gatan var som sagdt tom och på gårdsplanen fanns icke heller en själ mer än korpralen och de tre spionerna.

Jo, där fanns också en hög häck, som jämte ett par buskar gjorde, att krogen knappt syntes från den punkt, där man befann sig.

Och denna omständighet gaf Lundberg idén till det djärfva beslut, som han ej dröjde med att utföra.

Lundberg var grofväxt och stark. Korpralen däremot en af dessa småväxta, spensliga briter, som i tusental finnas i engelsmännens kolonialarméer.

Och innan den myndige lille mannen ens hunnit blinka hade han gripits af Lundbergs seniga händer, samt slungades därpå våldsamt i luften.

Som en boll flög han upp mot häcken.

Sprattlande låg han där en stund utan att ge ett ljud ifrån sig. Därpå tumlade han ned mellan häcken och staketet och blef liggande alldeles orörlig. Antagligen hade han i fallet slagit sitt hufvud, så att han förlorat medvetandet.

»Släpa in honom längre så att han icke syns och stoppa fort en trasa i hans mun, så att han icke kan skrika», sade Lundberg till de andre, som med häpnad följt denna utgång af mötet med korpralen.

»Nej, bättre upp, vet jag», svarade Daniel . . . »Han måste dö. I annat fall ha vi hela kopplet öfver oss inom en half timme.»

Och han gick fram till den bedöfvade samt skar med ett raskt snitt af den olyckliges strupe, hvarpå liket vräktes under häcken.

Allt detta tog icke mer än på sin höjd tre minuter.

Med en känsla af vämjelse öfver grymheten och en

rysning öfver all den hjärtlöshet kriget manar fram, stod Lundberg vid grinden, när Daniel och Pekka åter visade sig. Och icke ett tonfall af medlidande kunde spörjas i Daniels röst när han nu sade:

»Det fanns intet annat att göra. Och nu i väg, att taga reda på den där Browns gård... Är lyckan god, kanske vi äfven träffa Anna.»

Man hade icke gått många steg, förr än Lundberg utropade i det han pekade framåt gatan:

»Där kommer en patrull!»

»Fy tusan! In här på gården!» svarade Daniel och skyndade sig själf före de andra.

Och man kom lyckligt undan en ridande patrull in på en gård, hvilken liksom kroggården var inhägnad med en hög häck.

Vid brunnen midt på gården stod en gammal kvinna i färd med att vinda upp ett ämbar vatten.

Daniel gick fram till henne och tog en vid brunnskaret liggande skopa samt utbrast:

»Hitåt pojkar! I brist på whisky får man nöja sig med vatten. Glädjens skål!»

Och han förde skopan till munnen, drack, samt fyllde på en ny ur ämbaret, under det att kvinnan med en viss fruktan betraktade dessa sluskiga representanter för Natals försvar.

När äfven de andra druckit, vände Daniel sig till kvinnan sägande:

»Vet hon, hvar Browns gård ligger?»

»Hvilken Brown? Här finns minst tio med det namnet», svarade kvinnan i det hon betraktade den frågande med visst misstroende.

»Förnamnet har jag glömt,» fortsatte Daniel... »Det är en Mr Brown, hos hvilken det skall finnas en boertös.»

»Ah, ni menar Joe Brown. Jo, han bor vid torget. Lilla huset till höger om apoteket. Men jag tror inte han är hemma. Han for ut till lägret i morse.»

»Men löjtnant Symons är kanske där?» sade nu Daniel, fortsättande sin pumpning... »Jag har ett brev till honom».

»Jag känner inte den mannen, så det kan jag icke säga», svarade kvinnan i det hon tog sina ämbar och aflägsnade sig med raska steg, tydligen utan lust att vidare inlåta sig i diskussion med knektarne.

»Alltså i väg till apoteket!» utbrast Daniel... »Klockan är nu fem, och innan mörkret faller på, måste vi vara ett godt stycke närmare Smiths farm.

Man kom åter ut på gatan.

Patrullen hade ridit förbi, och allt syntes lugnt.

Vägen till stora torget var icke svår att hitta, och ej heller var det svårt att finna apoteket.

Till höger om detta syntes ett lågt trähus, mycket oansenligt och förfallet, vittnande om egarens fattigdom eller och ringa sinne för ordentlighet.

Så till vida var allt godt och väl, att man funnit den, anvisade platsen där enligt storekeeperns uppgifter Bill Symons hade en enleverad boertös.

Om denna nu verkligen fanns där, blef en annan fråga, liksom det äfven måste konstateras, att denna flicka vore Anna, Daniels syster, hvilket man dock hade alla skäl att förmoda.

Utanför apoteket stodo några soldater. Afven dessa hörde till samma regemente som den nyss till evigheten förpassade korpralen, samt stodo där pratande utan att synas ämna gå därifrån ännu på en god stund.

Pekka föreslog, att man skulle taga en omväg för att möjligen öfver en granngård komma in på den åsyftade egendomens område.

Förslaget antogs. Men man fann att omvägen tycktes bli dryg.

Äntligen var man dock inne på en gård, från hvilken man kunde se det lilla förfallna husets baksida.

Men där fanns både en mur och en häck att klättra öfver... Och detta hindrades genom att en gubbe stod där i närheten, samspråkande med en kvinna, som plötsligt

gaf till ett högt rop när hon fick se de tre trashankarna dyka upp alldeles bakom henne.

»Hör nu, gamle man» utbrast Daniel... »Kan ni säga mig, hvar Mr Joe Browns gård ligger?»

»Joe Browns gård? Jo, det är just den, som ni ser där på andra sidan häcken».

Han pekade på gården och huset, som spionerna redan visste vara det rätta, och fortsatte:

»Men från den här vägen finns ingen ingång till Browns, och skall jag säga som jag tänker, så vill jag inte heller ha någon förbindelse med honom. Ja, det säger jag, kosta hvad det vill... Han är för resten inte hemma i dag. Ska' ni tala vid honom själf?»

»Det var meningen det. Vi ha bref till honom.»

»Hm! Konstigt, hvad han sedan en tid håller sig väl med militären. I morse for han till och med bort med en löjtnant... Men, som sagdt, härifrån finns ingen väg in till Brown. Porten är åt torget».

»Det är långt dit och vi ha brådt», svarade Daniel... »Den kortaste vägen är alltid den ginaste. Har ni någon stege?»

Daniels bestämda tonfall tycktes inponera på gubben och han svarade:

»Nog finns det en stege, förstås. Men...»

»Inga invändningar nu, utan låt det gå undan,» utbrast Lundberg, upplifvad af hoppet om att kanske slummen redan nu skulle kröna deras dristighet med framgång...

»I krigstid duger det inte att komma med invändningar allra minst mot drottningens militärer».

Och midt för näsan på gubben bar Lundberg och Pekka fram en stege, som stod lutad mot den låga byggnadens tak, satte den mot den täta häcken vid den nära nog lika höga stenmuren samt började därpå äntra upp för densamma.

När Daniel såg detta, kom det för honom, att det nog kunde vara bäst att han själf stannade kvar för att betäcka återtagets. Ty gubben, som tydligen blifvit förargad, såg

dessutom icke ut som han vore att lita på, där han nervöst börjat mäta gårdsplanen med långa steg.

För att hindra den gamle att gå ut på gatan och tillkalla hjälp, tog Daniel plats vid grinden, och från denna såg han nu sista skymten af sina båda vänner, då dessa försvunno öfver muren.

* * *

Lundberg och Pekka kommo ned på en ganska trång gård, som på alla sidor var omgifven af murar, lika höga som kåken, i hvilken de hoppades att Anna Meyer skulle dväljas.

Ingen människa syntes till, och dörren till kojans var stängd.

Lundberg gick dristigt fram och kände på låset. Där var stängdt, och ingen besvarade hans knackningar.

»Det är besynnerligt, det här,» sade Lundberg... »Alltid finns väl någon hemma, om det nu är så att man håller Anna fången här i rucklet.»

»Slå på ett slag till och litet hårdare», svarade Pekka... »Och hör man inte då, så gå vi in genom fönstret där-borta.»

»Ja, i värsta fall... Bara vi inte bli tagna för inbrotts-tjuftar. Men i hvilket fall som helst få vi akta oss så vi icke bli fast. Skall jag säga min mening om saken, så är det här nästan att gå för långt... Och hvarför kommer inte boern med?»

»Han är med säkerhet kvar för att sysselsätta den där gubben, som var så angelägen om att inte hafva någon förbindelse med den gården. Och han tycks verkligen kunna ha sina skäl. För det här var då verkligen en mystisk håla.»

Sägande detta, dunkade Lundberg till dörren så att rucklet skakade.

Ogonblicket därefter hördes bullret af klumpiga, tunga steg närma sig dörren från kojans inre. — Men plötsligt togo

dessa ljud slut, och man kunde hvilket ögonblick som helst vänta sig att den låga, men mycket bastanta dörren skulle slås upp,

Af detta blef emellertid intet. Minst ett par minuter förgingo, innan man på nytt hörde något ljud.

Men så med ens kom en gnällig röst just från det fönster, genom hvilket man haft i sinne att krypa in och denna röst lät mer öfverraskad än förskrämd när den utbrast:

»Jaså engelsmän! Och jag min toka, som trodde, att boerna va' öfver oss.»

»Anej, så farligt är det inte. Ännu ä' vi väl herrar i landet, skulle jag tro», svarade Lundberg, glad öfver att megäran tycktes vara resonabel.

Och i det han anslog en vänlig sträng fortsatte han:

»Nog ha *vi* varit utsatta för det där packet, det syns nog på våra uniformer... Men det är en ann' historia... Släpp nu in oss, lilla vännen. Vi ha helsningar från löjtnanten.»

»Jaså från Mr Symons. Min man for just ut till lägret i morse. Ha ni inte träffat honom?»

»Lägret är sedan förmiddagen afspärradt af den skojaren Lukas Meyers folk eller hundar, hur man nu vill kalla byket,» fortsatte Ludberg.

»O, herre min skapare! Kanske Joe då råkat i klorna på dem!» utropade den anskrämliga hexan... »Kom in, kom in, så får jag höra! Jo, det här blir en skön historia. Men hvad tusan hade han också med jäntan att göra?»

Hon försvann.

Lundberg vände sig till Pekka och utbrast ifrigt:

»Du hörde? Nu gäller det, att inte släppa taget... Anna Meyer finns här. Det är inte möjligt annat.»

»Eller också har man i dag fört bort henne», svarade Pekka.

»Hvarför tror du det?»

»Jag tyckte det lät så på käringen.»

»Nå, den saken skola vi nog taga reda på... Men tyst, hon kommer.»

Dörren öppnades, och kvinnan, som icke alls tycktes ana någon oråd, bad de båda knektarne stiga på, sägande:

»Stig in, få vi talas vid. Men hur i all världen ha ni kommit in på gården?»

»Öfver muren förstås», svarade Lundberg... »Vi hade order, att försöka komma in så obemärkt som möjligt.»

»Men var det då ingen, som såg er från granngården, hvilken ni ju måste öfver?» sporde kvinnan med en min af oro.

»Inte en själ. Vi smögo oss bakom häcken, och se'n gick det som en dans... D. v. s. nog hade det varit bekvämare att få gå in från torget... Men säg nu, hvar är flickan?»

Kvinnan spratt till och fick något ängsligt öfver sina härjade drag samt gaf de båda knektarne en lurande blick när hon svarade:

«Flickan? Hvilken flicka? Det var ju helsningar från Mr Symons?»

»Ja, till *henne* förstås... Till boerflickan», svarade Lundberg kort.

»Här finns ingen boerflicka», sade kvinnan dröjande i det hon drog sig längre in i förstugan mot en dörr, som mycket väl kunde vara utgången till torget, att döma af dess bastanta konstruktion, som ytterligare förstärktes af en bom, hvilken var lagd i ett par grofva hakar.

Lundberg, som fruktade, att hon genomskådat dem och ville ut, att kalla på hjälp, fann det vara bättre att förekomma än att förekommas. Och nästa ögonblick stod han mellan denna dörr och kvinnan samt utbrast hotande:

»Krångla inte nu, utan visa oss genast. hvar ni har gömt henne.»

Detta var oförsiktigt sagdt. Ty den misstanke, som verkligen vaknat hos hexan, steg nu till visshet. Hon betraktade Lundberg med fasthet och utbrast därpå:

»Det är *icke* Mr Symons' ärenden ni gå.»

»Resonera icke, har jag sagt, utan lyd!» fortsatte Lundberg hetsigt.

Kvinnan rörde sig icke ur fläcken. Hon endast strirrade på Lundberg och Pekka och utbrast efter denna granskning:

»Om ni voro sända af Mr Symons, skulle ni icke uppträda på detta vis. Jag befaller er att lämna mitt hus.»

»Ni befaller jämt ingenting utan lyder bara», fortsatte Lundberg med stigande hetta... »Visa oss hvar flickan finns, i annat fall måste vi genomsöka huset.»

På detta svarade Mrs Brown icke ett ord, ej heller gjorde hon en min af att efterkomma Lundbergs befallning.

Denne vände sig då till Pekka sägande på svenska:

»Se efter karingen så att hon ej kommer undan och gör oss något puts, medan jag snokar genom rucklet.»

Han gick fram till en dörr, som stod halföppen. I samma stund rusade kvinnan mot honom för att hindrande ställa sig i vägen, ropande:

»Ah! Ni äro skurkar, förklädda *boers!*... Men, vid old England, skall icke detta komma att stå ert dyrt!»

»Håll henne!» sade Lundberg åter på svenska... »Det här måste gå som en dans. Och blås i den här pipan, om något särskildt blir på färde.»

Han räckte Pekka en hvisselpipa samt skyndade förbi finnen och den af denne fasthållna kvinnan, som gjorde våldsamt ehuru fåfängt försök att slita sig lös.

Lundberg kom in i ett stort kök och därifrån in i ett rum med utsikt åt torget. Han gick fram till fönstret för att se om skottarne ännu stodo kvar därute. Och detta gjorde de, sampratande och gestikulerande som förut, tydligen en del beskänkta. Där fanns nu äfven ett par engelska artillerister, hela samlingen uppgående till tio man, således en alldeles för stor styrka att utan vidare ge sig i delo med, tänkte Lundberg, i det han åter började sitt sökande.

Han kom in i ett mindre rum, som vette åt den af muren inhägnade gården.

Detta rum kunde mycket väl hafva varit ett gömställe för Anna, afskildt som det låg och lätt att tillbomma såsom en cell. Men något, som antydde, att hon uppehållit sig där, fanns icke, hur mycket Lundberg än letade.

Han kom från denna kammare ut i en garderobliknande afbalkning och där fick han se en trappa, som ledde upp genom ett hål i taket. Öfver hålet låg en lucka, som befanns vara oläst, och denna väg förde Lundberg upp på en vind. Till vänster fanns en dörr, och han öppnade denna utan svårighet.

Inkommen i ett lågt krypin med sluttande tak, såg han ett fönster, som var gallerförsedt. Han såg äfven vid första blicken, att stor oreda rådde därinne, vitnande om, att kammaren icke blifvit städad denna dag. Vid ena väggen stod en bäddad järnsäng, på en stol fanns ett fat med grumligt tvättvatten och en tvålkopp; och på kammen, som låg där bredvid, syntes en tofs af mörkt kvinnohår, hvars färg mycket väl kunde öfverensstämma med färgen på Anna Meyers hår.

Men detta var också allt, som vittnade om, att Daniels syster bebo kammaren; således ett tämligen värdelöst vittnesbörd.

Med tung sinne skulle han just lämna denna kammare då han i halfmörkret därinne kände sin fot vidröra ett föremål, som låg vid dörren... Han böjde sig ned och upptog detta samt fann det vara en kort pappersrulle, omvirad med ett segelgarnssnöre.

Hastigt vecklade han upp rullen och började, fast med svårighet, läsa en holländsk skrift, skrifven med fruntimmersstil.

De första raderna voro:

»Älskade föräldrar och broder!

Om dessa rader skulle på ett eller annat sätt falla i edra händer, så veten...»

Längre hann icke Lundberg i sin läsning, förr än ljudet af hvisselpipan kallade honom ned.

Han hade också funnit så mycket han för tillfället kunde

finna af den sökta och älskade boerflickan. Och han rusade ned att bistå sin i trångmål varande vän.

I förstugan rådde ett obeskrifligt larm.

På den förbommade dörren åt torget bultade man med vapen och med knogar, allt under det att käringen skrek af alla krafter:

»Hjälp! Hjälp!... Boers!... Tjufvar!... Mördare!...»

Hon skrek som en vansinnig, och Pekka sökte fåfångt att lägga sina händer öfver hennes mun. Under dessa försök bet hon honom gång på gång, så att han blef blodig och hade ett par gånger slitit sig lös, men åter blifvit gripen innan det lyckats för henne att kasta bommen frändörren, hvilken till sist måste sprängas af de utanför varande soldaternas anfall.

Med Lundbergs hjälp blef kvinnan hastigt instängd i den på nedra botten åt gården varande kammaren.

Därpå skyndade de båda skandinaverna att på utsidan äfven stänga gårdsdörren med lås. Och så blef det att försöka komma öfver muren.

Men denna var hög, och här fanns ingen stege.

Och larmet från gatan blef allt starkare liksom den instängda kvinnans skrik.

Fåfångt letade man efter något, som kunde användas vid den nödtvungna klättringen. Och då något annat medel att komma undan ej fanns att tillgå, började Lundberg högt skrika:

»Daniel! Daniel! Hitåt! Hjälp!»

Han ropade detta på boerspråk, och nästa minut, men icke heller förr, syntes Daniels hufvud öfver murplåten.

Med anlitande af hela sin styrka fick han den tunga och långa stegen öfver muren.

Pekka var den, som först kom upp. Hack i häl följde Lundberg.

I samma ögonblick hördes ett väldigt brak.

Dörren till gatan sprängdes, och skottarne samt de två engelske artilleristerna rusade in i huset under vilda skrån. Hindrande af den åt gården stängda dörren, släppte kärin-

gen ut dem genom fönstret från gårdskammaren. Och de hoppade ut just lagom för att se Lundberg komma öfver på andra sidan muren.

»Upp med stegen!» kommenderade Daniel. »Annars äro vi sålda!»

Detta var hög tid.

Två skottar voro redan halfvägs uppe på pinnarna, när Daniel, Lundberg och Pekka började hala och draga af alla krafter.

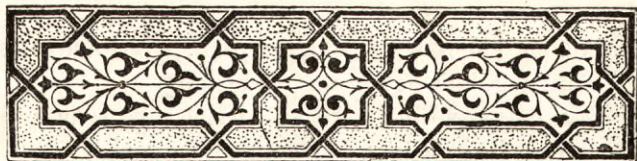
En lycka var, att de förföljande ej hade skjutvapen.

Med otroliga ansträngningar lyftes stegen med dess tunga börda i höjden, och var snart så högt, att ingen af de på gården kvarvarande kunde få tag i densamma.

Och när de på stegen hängande kommo så högt, att man kunde nå dem, fingo de sådana smällar i skallen, att de måste släppa sina tag, hvaraf följde, att de handlöst störtade ned på gården, nära nog krossande karingen, som skrikande befann sig alldeles under dem alltjämt ropande:

»De' ä' boerhundar!... De 'ä' spioner!»

FJORTONDE KAPITLET.

Anna Meyers bref.

Knappt hade de båda skottarne störtat ned, och stegen alltså blifvit lättare, innan denna drogs upp med all den fart som omständigheterna kräfde.

Nästa minut voro de tre dristige spionerna nere på gården, och till Lundbergs samt Pekkas öfverraskning kunde Daniel nu meddela, att han under sin väntan på de båda kamraterna kommit under fund med, att egaren till den gård, å hvilken man nu befann sig, var — boervänlig.

Någon vidare förklaring medgaf icke tiden. Men Daniel förde utan vidare in sina båda vänner i en stuga och en inre kammare, där man fick se den gamle mannen i färd med att plocka fram en hel del kläder.

»Nå hur gick det?» var hans första fråga, när de tre stego in.

»Utmärkt ännu så länge», svarade Daniel. »Men när som helst äro de öfver oss.»

»Skynda er då med ett leta ut, hvad som kan passa. Här är hela min garderob. D. v. s. det mästa är mina

pojkers kläder. Men i krigstid tar man, hvad man kommer öfver. Och nog blir det bra med resten».

Under detta voro de tre spionerna icke sena med att göra toalett. De trasiga och smutsiga engelska uniforms-paltorna utbyttes mot enkla men långt behagligare civila kläder, och snart såg man de tre som unga arbetare lämna stugan, sedan gubben sett efter att vägen ännu var klar.

Man hade emellertid icke hunnit långt ut på gatan förr än skottarne kommo springande och nu förstärkta med ett tjugotal kamrater af olika vapen.

Spionerna fingo knappt tid att dölja sig i en närbelägen täppa innan äfven den uppretade kvinnan blef synlig, skrikande och larmande om möjligt ännu mer än förut.

Snart vimlade hela gatan af soldater. Undersökningen i den gamles gård blef naturligtvis utan resultat, så mycket mer som både han och du hans gamla hushållerska lifligt försäkrad, att de hvarken sett eller hört något af hvad som passerat men annars mycket väl visste, att stoj och oväsen på Mr Browns gård icke hörde till vanligheten.

Daniel, Lundberg och Pekka lågo väl dolda under några buskar tätt invid ett lågt staket genom hvilket de kunde göra sina iakttagelser utan att blifva sedda.

De sökande soldaterna hade spridt sig flockvis. Icke en enda gård lämnades oundersökt och gårdsegarna, som blefvo uppskrämda, voro allt för villiga att lämna all nödig handräckning för nöjet att möjligen få se de tre djärfve gynnarne föras till galgen.

Men däraf blef emellertid intet.

Mörkret föll på och gjorde letandet allt svårare. Allt längre bort drogo soldatflockarne, och i skenet af deras tända bloss kunde våra vänner slutligen se dem försvinna som irrbloss och i larm och sorl, i hvilket den uppretade Mrs Browns stämman allttjämt gjorde sig mest gällande.

När intet mer hvarken hördes eller syntes af de sökande, och när gatan låg där så mörk som endast gator i en sydafrikansk stad kunna visa sig, funno de tre tiden vara inne att krypa fram.

»Upp med stegen!» Kommenderade Daniel. (Se sid 222).

Svenska Hjältar.

Daniel, som var jämförelsevis väl lokaliserad, visade vägen, och en half timme senare befann man sig smygande utåt veldtet, följande landsvägen mot Dannhauser i hopp om att under natten kunna sammanträffa med boernas vid järnvägsforsningen belägna förtrupper.

Ginaste vägen hade nog varit att taga af till höger för att sålunda fortast möjligt uppnå boerlägret vid Smiths farm.

Men denna väg var med säkerhet icke fri från engelska kunskapare, och man hade alla skäl att nu icke inlåta sig i vidare äfventyr sedan afsikten med den farliga expeditionen blifvit så vidt möjligt uppnådd.

Lundberg hade naturligtvis ännu icke fått tillfälle att mer än högst kortfattadt omtala resultatet af visitationen i Mr Browns hus. Och det rådande mörkret förbjöd dem att närmare studera Anna Meyers bref. Men hur intresserade man än kunde vara att få veta fortsättningen på orden: »Älskade föräldrar och broder! Om dessa rader skulle på ett eller annat sätt falla eder i händerna, så veten...», hvilka ord fastnat i Lundbergs minne, kunde man dock icke nu vedervåga, att göra upp eld för att läsa fortsättningen. Där man nu befann sig, var det till och med farligt att tända en sticka.

Klockan kunde vara vid pass ett på natten, när de tre plötsligt sågo en figur dyka upp på vägen knappt två meter från den punkt, där de tre slagit sig ned för att närmare gifva akt på den annalkande, hvars steg man redan hört i den djupa tystnaden.

Det var en man, som brådskande begaf sig mot Glencoe, tydligen icke det minsta rädd för att stöta samman med engelsmännen.

Plötsligt stannade han så godt som alldeles inpå de tre, som raklångt utsträckte sig på marken.

Tydligen hade han hört något misstänkt ljud och syntes oviss om han skulle vända eller fortsätta.

Så med ens kom ett starkt sken från en blindlykta,

som mannen haft under kappan, och skenet föll rakt på Daniel och hans vänner, som hastigt rusade upp.

»Upp med händerna, eller jag skjuter!» utbrast mannen med blindlyktan, i det han blixtnabbt rykte fram en revolver och riktade denna mot de tre nattvandrarne, som funno det bäst att lyda, ehuru inom sig ursinniga öfver denna plötsliga öfverrumpling, hvilken omöjliggjorde för dem att själfva gripa till vapen.

»Hvart ska' ni hän?» fortsatte han, som, ehuru ensam, faktiskt hade öfvertaget.

»Till Dannhauser,» svarade Daniel med spelad foglighet och på samma språk med hvilket han tilltalades.

»Hvad ä' ni för ena?»

»Grofarbetare», fortsatte Daniel.

»Hvar?»

»I Kimberley.»

»Hvarför ä' ni inte kvar där då?» svarade mannen med lyktan.

»Arbetet ligger nere för kriget.»

»Och hvad tänka ni nu göra?»

»Ge oss in som frivilliga.»

»Bland boerna?»

»Kan just komma på ett ut», inföll Lundberg, som hastigt fick en idé... »Vi gå till dem, som betala mest.»

»Då skulle jag råda er att gå till engelsmännen, där få ni god sold och pension om ni bli sårade», fortsatte den beväpnade med öfvertygelse. »Af boerna ha ni intet annat än otack, för det packet är snålt och visar aldrig någon erkänsla... Kan ni rida?»

»Jo, för all del», svarade Pekka obesväradt och skulle just sänka armarna, när främlingen röt till:

»Opp med händerna! I annat fall har ni genast en kula i skallen.»

»Men vi vilja ju inte er det minsta ondt», vågade Pekka invända.

»Hör inte hit. Ni är landstrykare och i krigstid får man vara försiktig... Marsch framåt!»

»Hvarthän?» utbrast Lundberg.

»Det angår er inte», svarade mannen... »Tills vidare äro ni mina fångar...»

Alltjämt med revolvern riktad mot de tre männen gick främlingen, som tydligen var engelsman, bakom sina fångar och kommenderade därpå ännu en gång ett barskt:

»Marsch framåt!»

»Tror du han är kneckt?» utbrast nu Pekka på svenska i det han vände sig till Lundberg, hvilken just skulle svara när främlingen röt till:

»Håll tyst med den där rotvälskan, annars smäller det... Ska' ni tala, så gör det på *engelska*.»

Han hade knappt hunnit yttra dessa ord, förr än Lundberg, som med afsikt hållit sig så nära engelsmannen som möjligt, vände sig om med en blixtsnabb rörelse.

Nästa ögonblick flög revolvern ur främlingens hand, bortslungas af ett välriktadt och kraftigt slag, som träffade den segervisse på armen.

På slaget följde en frivolt, som placerade Lundbergs fötter midt i den afväpnades ansikte, så att denne störtade till marken.

Lundberg, som var skicklig gymnast, var därpå öfver den fallne, satte knäet mot hans bröst, och sade lugnt till sina vänner:

»Den här gynnarn är bäst att vi taga med oss till lägret. Ingen vet, hvad det är för krabat, kanske ett riktigt fint byte, när allt kommer kring.»

Engelsmannen gjorde en handrörelse åt bältet. Lundberg var dock snabbare, och vid den undersökning, som gjordes vid blindlyktan, hvilken Pekka höll mot de liggande, fann man en stor dolk i engelsmannens bälte samt ännu en revolver, hvilka vapen frantogos honom.

Han hade nu intet annat att göra än att foga sig i sitt öde.

Fasthållen af Lundberg och Pekka, under det att nu Daniel gick efter med lyftadt vapen, måste den nyss så

segervisse vända om och taga en helt annan riktning än den, han säkert tänkt sig.

Under tystnad fortsattes vägen med skarpt aktgifvande på, om man ej kunde möta fler dylika observatörer af boernas utposter.

Men allt var nu stilla och tyst, och snart glimmade vakteldarna på andra sidan järnvägsspåret, där man plötsligt hejdades af en utpost, som på boerspråket lät höra ett rungande:

»Hvem där?»

»Veldtkornet Meyer!» kom snart.

Och nästa minut var man åter bland boers, välbehållna men åtskilligt 'skamfilade' och uttröttade af senaste äfventyr bland engelsmännen.

Fången fördes in till kommandanten, Lukas Meyer.

Det var en undersätsig karl med elak blick och spotskt uppträdande. Och hans svar på de af kommandanten framställda frågorna voro korta och afvisande.

Hvem han var ville han icke upplysa om, ej heller ville han säga, hvar han var hemma.

För att spåka honom fördes han till arresttältet.

Vakten, som skulle föra bort honom, hade knappt fått se fången för än han utbrast med illa dold skadeglädje:

»Jaså, det är den där skojar Brown! Nå, det var då ett skönt fynd!»

»Menar du Joe Brown?»

Det var Daniel, som framkastade denna fråga, därtill manad af en obestämd aning.

»Just Joe Brown i Glencoe,» fortsatte boern... »Känner nog igen den... Där i sta'n finns då icke större rackare än han.»

»Vet du något särskildt om honom?» frågade Daniel i det han greps af fruktan för systemens öde.

»Jag hade en kusin, som blef olycklig för hans skull. Det var genom annons efter tjänsteflickor. Hon svarade och fick plats! Men, i ett illa beryktadt hus uti Kapstaden. Genomförstörd lyckades hon rymma därifrån en natt, när

man upphört att bevaka henne så noggrant som förut. Och hemkommen tog hon lifvet af sig, då ingen mer ville ens se åt henne, så oskyldig hon själf än var för hvad som hade händt.»

Han hade berättat denna sorgliga historia om systemen på engelska för att Joe Brown fullt skulle förstå honom och han slutade med att vända sig till Daniel sägande:

»Jag har en bön till er, som ni måste bevilja mig.»

Hvad är det för en bön?» svarade Daniel.

»Att jag får bli den skurkens vaktare den tid, som kan vara kvar, innan han blir hängd; för det blir han naturligtvis», sade boern med öfvertygelse... »Han kan behöfva få göra bekantskap äfven med mig.»

»Du får det», gaf Daniel till svar. »Och du står i ansvar för, att denne Joe Brown icke kommer undan.»

När Daniel en stund senare aflagt fullständig rapport om hvad som hade händt under expeditionen till Glencoe, sammanträffade han med sina skandinaviska vänner.

För att icke onödigtvis uppröra Lundberg lät han denne icke få veta något, af hvad boern berättat om Brown, nej, icke ens att det var Annas väktare, som slumpen fört i deras händer. Däremot sade han:

»Ja, nu kan det vara tid att i lugn läsa Annas bref, som vi hittade där uppe i kammaren. Gif hit skall jag läsa, för där finns nog ord, som ni icke begripa af hennes boerspråk.»

Och Daniel fick brefvet, som Lundberg haft förvarat vid sitt hjärta, besluten som han varit, att endast döden skulle förmått honom att lämna dessa rader i främmande händer.

Anna Meyer skref:

»Älskade föräldrar och broder:

Om dessa rader skulle på ett eller annat sätt falla i edra händer, så veten, att ännu har jag icke lämnat hoppet ute.

Det har varit förfärliga dagar och nätter för mig sedan jag den elfte röfvades bort från mitt hem af Bill Symons och en skara uslingar, som stå i hans sold. Bill är nu i engelsk

tjänst såsom officer, och han kan nog bli oss farlig genom allt som han vet om boerförhållanden. Han skryter för mig öfver denna sin makt och säger öppet, att det är denna hans kunskap, som gjort honom till engelsk officer . . . Men han tror sig äfven om, att genom detta kunna skrämma mig till att bli hans älskarinna. Ty nu mera talar han aldrig om äkten-skap . . . Dessa hotelser har jag afvisat och bemött med förakt. Jag svarar honom aldrig sedan jag sagt honom, att jag skall pressa samman hans strupe, om han skulle våga röra mig.

Om nätterna vågar jag icke sofva. Och om dagarna har jag lagt mig tätt intill dörren för att vakna, om man skulle öppna denna medan jag sof.

Dess värre har jag inga vapen. Jag var ju till och med så godt som utan kläder då jag röfvades bort.

Om kriget vet jag icke något annat, än hvad Bill berättar. Han skryter med, att de våra blifvit slagna och att boernas land snart, ja, inom en månad skulle vara rensadt från allt hvad boer heter. Min far är död och min bror fången. Min mor skall vara vansinnig och Gerda utlämnad åt engelska soldater samt prisgifven åt skam och vanära.

Jag tror intet af allt detta.

Bill Symons är en orm, och allt hvad han säger är lögn.

Han har en förrädares själ och hans slut måste bli en förrädares.

Dag och natt grubblar jag på, hur jag skall kunna undslippa mitt fängelse. Ty vet, man har burat in mig i en trång kammare åt en gård med höga murar. Till denna gård vetter ett litet fönster, men för detta har man satt ett groft galler. En usling vid namn Brown — han heter visst Joe i förnamn — är min väktare. Och när Brown icke är hemma, bevakas jag af dennes hustru, som är den hemskaste kvinna, man gerna kan tänka sig. Jag fördes in i deras hus om natten, och som jag tror är det beläget i Glencoe, men detta vet jag ej med visshet. I alla fall är det icke i Ladysmith, ty dit reser Bill allt som oftast med Brown efter hvad jag kunnat uppsnappa.

Jag måste vara helt nära den plats, där man strider, all-

denstund jag mycket tydligt kan höra kanondundret. Gifve Gud, att det är de våra, som segrade!»

Här var brevet tydligen avslutadt. Fortsättningen var skriven med en mer brådskande stil och med blyertspenna, samt lydde:

»Man har tagit från mig bläck och penna! Som jag väntat att detta skulle ske, hade jag lagt undan en stump af en blyertspenna men denna är så liten, att jag ej vågar annat än fatta mig kort för den ej skall taga slut för fort.

Bill kom i dag med en elegant kostym, som han ville ge mig i stället för de lunor, hvilka jag fått låna af Mrs Brown. Jag afvisade hans gåfva med förakt såmycket mer som jag tror, att jag skall få lättare att fly i de pallor, hvari jag nu är klädd.

Det glunkas om, att jag skall flyttas.

Är det kanske för att 'rödjackorna' måste retirera? . . .
Hvad vet jag?

I dag hörde jag tydligt, att vi skola flytta till Ladysmülh. Jag låg på golfvet med örat mot tiljorna, när Brown berättade detta för sin hustru. Han sade äfven att en lord Buller skall komma hit till Afrika med många tusen man, sedan det visat sig, att generalmajor White är oduglig . . . Alltså äro ju de våra icke slagna!

Jag tänker jämt på flykt! Kanska skall detta lyckas mig under den förestående flyttningen . . .»

Här var brevet slut.

Någon underteckning fanns icke, ej heller datering, allt tydande på att brefskrifverskan ämnat fortsätta, men för tillfället blifvit störd.

Hvad kunde hafva händt?

Hade den omtalade flyttningen skett helt åpropos och hade hon under denna tappat sitt bref?

Detta var frågor, som både Daniel och Lundberg gjorde sig utan att naturligtvis komma till annat svar än blotta antaganden.

Sedan man emellertid öfverlämnat sig åt en stund i tankar öfver hvad som nu vore att göra, utbrast Daniel:

»Hur som helst, känner jag min syster rätt, skall hon

nog draga sig ur spelet utan skavanker, och den skojaran Bill får ett styft göra med den dufvan... Tills vidare få vi nöja oss med att hafva en af dem fast.»

»Hvilken då? Hur menar ni?» utbrast Lundberg förvånad.

Daniel, som märkte att han gått för långt, svarade, sedan han betänkt, att detta kanske i någon mån äfven kunde skingra Lundbergs oro:

»Jo, vi ha fått den där Joe Brown i våra klor.»

»Nej, hvad säger ni? Det var väl aldrig den, som...»

»Jo, just vår dryge fånge nu i natt. Han sitter i säkert förvar. Och jag tänker, att lämplig behandling skall lära honom att bli spak och tala om, hvart Anna tagit vägen.»

»Tror ni, att jag kan få språka några ord med den där gynnaren?» frågade Lundberg i det hans blick fick ett ovanligt hårdt uttryck.

»Icke nu sedan han blifvit arresterad. Men när han kommer inför krigsrätten. Han blir med säkerhet hängd redan i morgon, tänker jag», svarade Daniel, som nu måste återvända till sin tjänst, och därför ej längre hade tid att med Lundberg diskutera frågan om Annas sorgliga belägenhet.

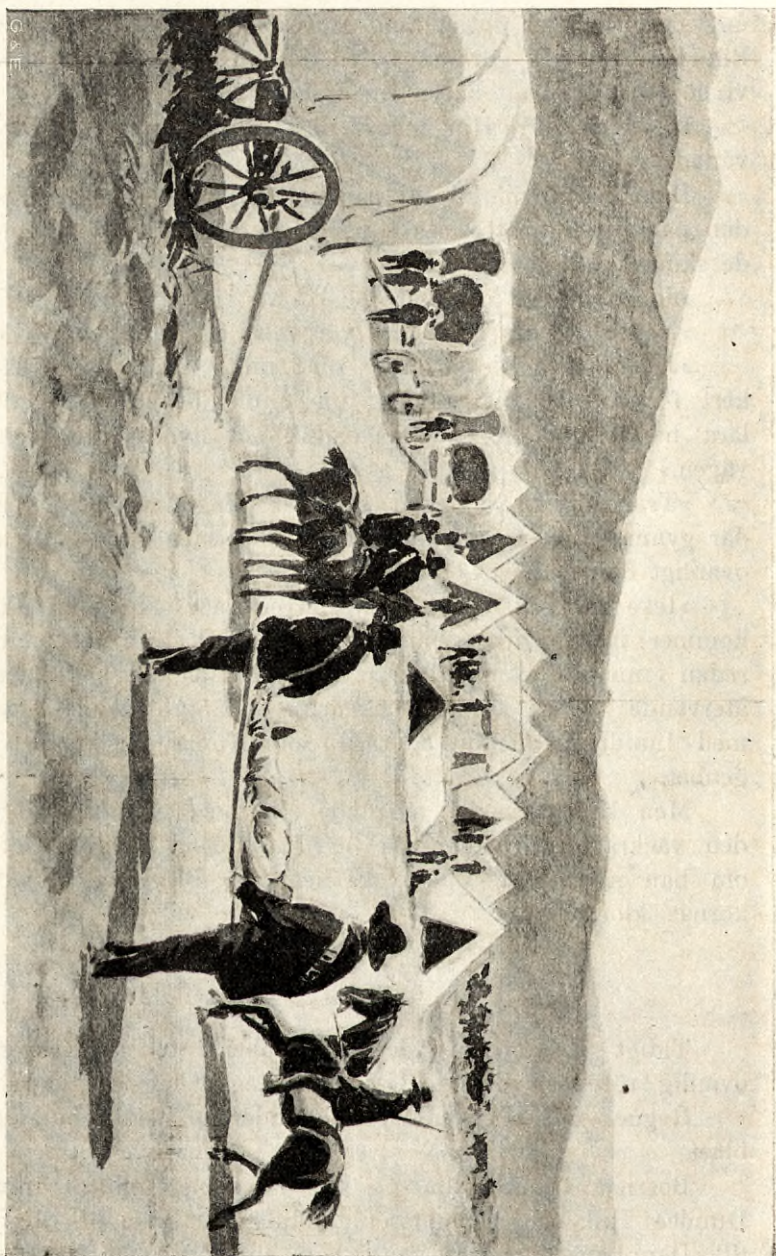
Men hos svensken mognade allt mer det beslutet att den vackra boerflickan skulle befrias så snart som möjligt, om han så *ensam* skulle rycka henne ur Bills ock 'rödjakornas' klor.

* * *

Tidigt på morgonen den 21 oktober 1899 märktes en ovanlig rörelse i det vid Glencoe belägna engelska lägret.

Regnet föll i strömmar och under en häftig, bitande blåst.

Boernas framskjutna poster drogo sig tillbaka från Dundee Hill, och general Yule följde efter dem på vägen till Dannhauser. Snart fann han emellertid sin vänstra

Boernas läger vid Elandsloot.

flank hotad af Jouberts folk, samtidigt med att kanondundret från Dundeehillhället lät honom förstå, att boerna äfven där tagit till offensiven och att de icke ämnade vika.

Försiktigheten manade honom då att vända. Och med sina redan uttröttade och genomvåta skaror intog han en någorlunda betryggad ställning väster om Glencoe. Knappt var hans nya läger emellertid så godt sig göra lät befästadt, för än detsamma utsattes för boernas artilleri, som dels förskansat sig på Impatibärget, d. v. s. en del af Dundee Hill, dels äfven på höjderna å andra sidan Waschbankfloden.

Utsatt för denna nya motighet tycktes general Yule alldeles förlora hufvudet.

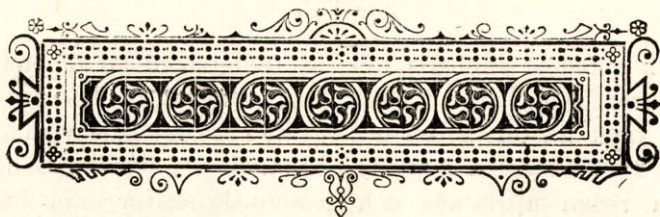
Han gaf befallning om, att hären skulle marschera mot Dundee, hvilket var rena vanvettet.

Under marschen möttes Yule emellertid af en mängd flyktingar, och dessa kunde berätta, att vägen till Dundee var afskuren och att själfva Dundee med allt där hopadt förråd fallit i boernas händer.

Under häftigt störtregn och en isande kall natt återkom Yule med sitt folk till den förra ställningen väster om Glencoe och till ett läger, som nu äfven detta var sköfladt af boerna.

Följande morgon nådde honom emellertid underrättelsen om, att general White hade vunnit en storartad seger vid Elandslaagte, och det är om denna, som vi nu skola nämna några ord.

FEMTONDE KAPITLET.

Slaget vid Elandslaagte.

Fram på aftonen den 25 oktober kommo två nedblodade kurirer med söndertrasade kläder uppridande till kommandanten Meyer och Erasmus, som hjärtligt fröjdade sig åt den engelske anföraren Yules senaste missöden.

Den ene kuriren var en boer vid namn Schultze, den andra en skandinav, svensken Carl Andersson, bördig från stockholmstrakten.

Boern berättade om fäktningen vid Elandslaagte ¹⁾, och ur denna hans rapport meddela vi följande.

General White hade försökt allt för att möjliggöra ett tillbakatåg.

Genom två lyckade framryckningar hade White den 21 okt. nått Elandslaagte, och den 24 okt. kunnat hindra boer-

¹⁾ *Elandslaagte* mindre ort vid järnvägen — 24 km. ofvanför Ladysmith — mellan Sonntagsfloden i norr och Modderfloden i söder. Öfver den senare går järnvägsbron Modderbrigde. Elandslaagte ligger i en dälld mellan höga bärgstigningar.

nas öfvergång af Sonntagsfloden och därmed omintetgöra för boerna, att spärra denna väg för general Yule.

Natten till den 21 okt. hade man fåfängt sökt uppbringa en kurir, som helt visst hade att underrätta general White om Yules kritiska belägenhet med den engelska styrkan vid Glencoe. Att döma af de operationer, som White kort därpå företog sig, kunde man förmoda, att hans afsikt var att understödja Yules återtåg genom att söka totalt rensa vägarna mellan Glencoe-Ladysmith öfver Waschbank-Elandslaagte.

Två kavalleriregementen syntes till att börja med sätta sig i rörelse. Det ena red norrut upp mot Jononas Kop, det andra drog sig sydligt, följande banan.

Med skydd af pansartåg fördes ett blandadt detachment af tre bataljoner infanteri — inalles femton hundra man — och tre batterier under general French till Modderbridge under uppgift att kasta sig öfver den vid Elandslaagte stående, rätt svaga boerstyrkan.

French mötte här kommandant Jan Kocks långt framskjutna boerkommando, i hvilket svensken Andersson befann sig som frivillig jämte ännu ett par skandinaver, svensken Erik Borg från Alingsås och en dansk, vid namn Sören Pedersen från Wiborg.

Detta kommando intog en fast ställning på de bärgiga höjderna nordväst om Elandslaagte, på ömse sidor om vägen, som där går fram, samt var inalles elfva hundra man med två kanoner. Och i denna ställning beslöt Kock att invänta fiendens angrepp.

I denna boerkolonn befann sig äfven öfverste Schiel, ryttmästaren grefve Zeppelin samt några hundra tyska och holländska frivillige. Utom de nämnda skandinaverna, funnos där äfven en del af de namn, som vi förut hafva uppgifvit; och det var främlingskåren, som, hade att utstå första sammanstötningen.

Striden började egentligen med en häftig artillerield från de engelska batterierna, hvilka intagit ställning på höjderna söder om Jononas Kop, ett läge, som var mycket

svårintaget genom därvarande branta stigningar och klippformationer.

Boerna, som blott hade två pjäser, måste hufvudsakligast lita på sina gevärskyttar, hvilka efter vanligheten utmärkte sig berömligt. Hvarje kula träffade sitt mål och i synnerhet lade man an på, att plocka bort servisen vid de engelska kanonerna, af hvilka mer än en långa stunder genom dessa träffar braktes till tystnad, synnerligast de, som oförsiktigt blifvit placerade inom det afstånd, som en godt mau-sergevär kan bestryka. Men hur skickligt boernas skyttar än gjorde sina träffar, måste de dock till sist draga sig undan för engelsmännens artillerield, hvilken gjorde sig mycket kännbar på sådana punkter, där boerna hade svårt att finna betäckning.

Denna boernas defensiva rörelse blef bemärkt, och kort därpå ordnades den engelska skyttelinien för anfall med bajonett, under det att kavalleriet fick order att häftigt angripa boernas flanker.

Tre gånger blefvo anfällen tillbakaslagna med stor förlust för de anfallande och äfven kavalleriet hade upprepade gånger stor möda att uppnå sitt syfte.

General French insåg äfven snart, att han ej skulle kunna uträtta något, om han ej snart finge undsättning åt sina redan ganska illa medfarna trupper, som så oförväget försökt sig på att trotsa boernas eld.

Han telegraferade till general Whitte i Ladysmith efter mer folk. Redan klockan half tre samma dag ankom det begärda, en bataljon infanteri samt ett batteri.

Striden, som ej afbrutits, blef nu häftigare än förut.

Boerna kämpade med raseri och utvecklade ett utomordentligt mod. Och främlingskåren fick nu för första gången i detta krig visa prof på, hvilken faktor denna hjälp kunde vara, synnerligast i långt framskjutna och mycket farliga placeringar.

Den berättande kuriren gaf i synnerhet skandinaverna, huru få dessa än voro, det amplaste loford, och skrädde icke med att försäkra, att det i mycket berodde på dessa

att man kunde behålla sina ställningar så länge som man verkligen gjorde det. Ty när skandinaverna icke veko, ville icke heller boerna göra det.

Men plötsligt kom underrättelsen om, att det ändtligt lyckats det engelska kavalleriet, att bryta sig igenom flankerna.

Situationen blef under sådana förhållanden ohållbar.

Boerna måste retirera!

Denna rerätt var minnesvärd, ej minst därför, att boerna i denna strid fingo ögonen fullt öppna för huru omänskliga deras motståndare verkligen voro, när de ändtligen fått ett trumfkort på hand — något, som boerna aldrig tänkt sig annat, men som nu blef ytterligare och tillfullo ådagalagd.

Någon pardon gafs icke hvarken åt sårad eller vapenlös.

På det mäst barbariska sätt spetsades och klöfs de fallnes kroppar; och mötte en afväpnad, lade man sig särdeles vinn om, att alldeles onödigtvis martera denne, innan man gaf honom nådestöten eller tog honom till fånga.

Hunnerna under en Atillass dagar kunde icke hafva farit fram mer barbariskt än engelsmännen, representanter för en s. k. civiliserad nation, gjorde det bland sårade, fallne och vapenlösa vid Elandsslaagte och äfven sedermera, därmed lämnande en outplånlig fläck på den tvifvelaktiga krigareära, af hvilken dessa 'hjältar' (?) sedermera skrutit i både ord och bild.

Särskildt var det här kavalleriet, som 'utmärkte' sig som barbarer. Icke ens dess officerare tvekade här att på det hänsynslösaste sätt förgå sig mot försvarslöse. Snarare måste man säga, att just detta befäl föregick med de skamligaste exempel och i all synnerhet om den värnlöse befanns vara — europé!

Gustaf Andersson, som tjänade vid en af boernas två kanoner, berättade, att han såg huru en engelsk officer alldeles onödigt sköt ned fem sårade med sin revolver och detta på en fläck, där han själf ej kunde befara att bli mål för någon främmande kula.

Han trodde så åtminstone.

Men just som han lyfte vapnet för att på nytt mörda en sårad — föröfrigt en tysk, kom det hämnade skottet.

En ung boer, som själf fått ett svårt sår af ett sabelhugg, reste sig helt plötsligt, lade an och gaf fyr, med samlande af sina sista krafter.

Kulan träffade mördarens hjärta.

Utan ett ljud tumlade han af hästen, sålunda alldeles för ärofullt slutande en bana, som med rätta bort ändas i — galgen!

Boernas förlust beräknades i denna strid, till omkring fyrahundra femtio man. Bland de fallne befann sig grefve Zeppelin. Af skandinaver dödades tolf, bland desse en svensk, göteborgaren Viktor Larsson, som tjänade vid boernas ende kanon.

Gustaf Andersson, som äfven hörde till denna kanons servis, hade just riktat in skottet, då han såg den bredvid sig stående landsmannen falla.

Andersson lät skottet gå och lutade sig sedan öfver den svagt kvidande göteborgaren. Men efter ett par minuter var Larsson död. En granatskärfva hade trängt in i hans hjärna.

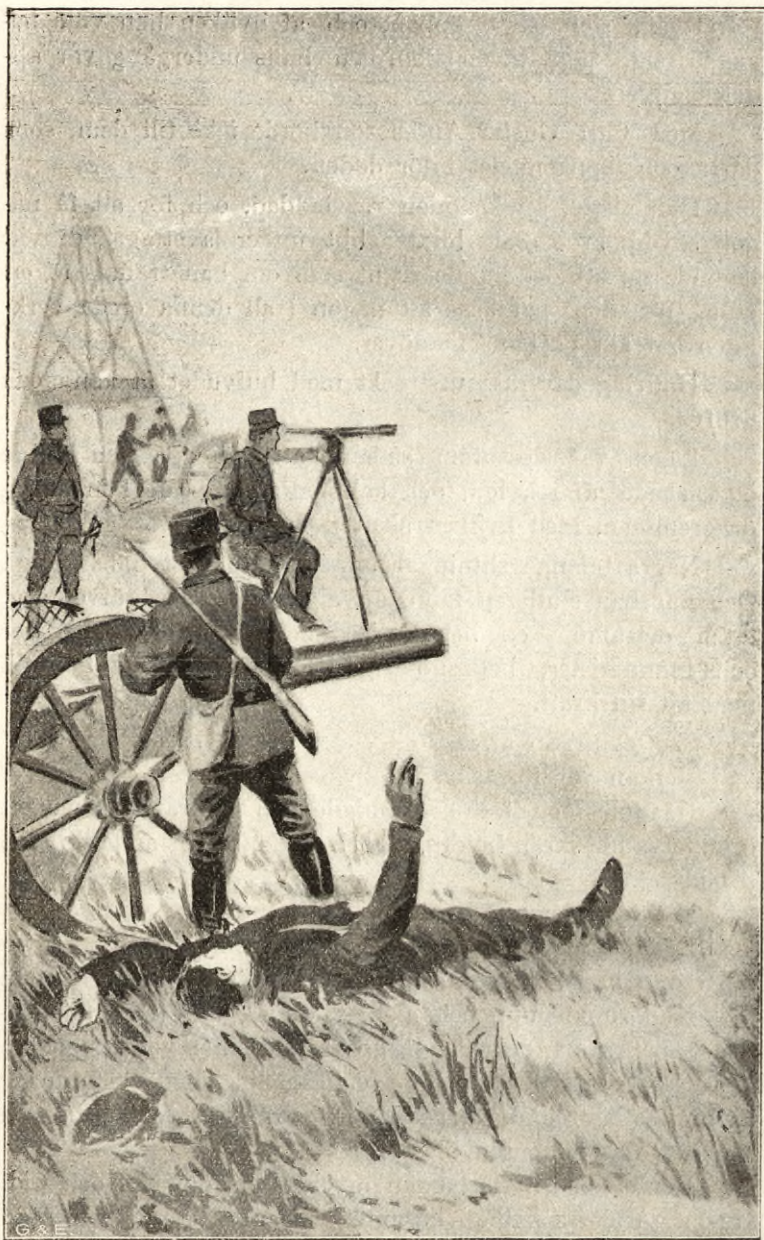
Snart stormade engelsmännens öfverlägsna styrkor.

Reträtt blef befalld och kanonerna samt vagnparken måste därvid till följd af den svåra terrängen lämnas i sticket.

Regnet hade börjat ösa ned i strömmar och blötte upp marken till den grad, att vagnshjul liksom lavettaget sjönko ned, så att de sutto som fastmurade, oflyttbara för både människor och djur i det vilda tumultet, som på sina ställen urartade till ursinnigt handgemäng, ofta så, att en ensam boer hade att slåss mot fem, sex, ja, tio motståndare, likväl vid flera tillfällen ändå redande sig ur den lifsfarliga dilemman.

Äfven Gustaf Andersson fick ett svårt bestyr när han, sist af hela servisen, skulle lämna sin kanon.

Innan han visste ordet af omringades han framifrån och från två sidor af ryttare och infanterister. Den smala

Andersson lät skottet gå. (Se sid. 240.)

reträttväg, som stått öppen, och af hvilken han ville begagna sig, slöts äfven den, och hans undergång var alldeles gifven.

Men Carl Gustaf Andersson hörde icke till dem, som darra och tappa modet inför döden.

Han visste, att kanonen var laddad, och för att få något skydd kröp han blixtnabbt under lavettaget, därvid lagande så, att det kunde se ut som om han träffats af en kula, för den händelse att någon i all denna oreda verkligen gaf akt på hans manöver.

Han låg där rakt utsträckt med hufvudet åt kanonens drufva.

Läget var dessutom sådant, att han ej gärna kunde taga skada af rekylen, och kallblodigt fingrade han åt sig dragremmen, med hvilken skotten lossades.

Några fåfänga slitningar uppeldade endast hans energi. Och när han slutligen fann, att allt var klart och äfven såg, att i detsamma en hel del 'rödnackar', både kavallerister och infanterister, befunno sig i skottlinien, drog han till med all sin kraft.

Skottet brann af.

Verkan var förfärlig.

Hästfolk och fotfolk tumlade om hvarandra, och ett öron döfvande skrån höjdes, till och med öfverröstande skrällen af skottet.

Hvad Andersson beräknat, hade inträffat.

En ganska bred väg var banad, och själf låg han nu fri, sedan kanonen efter rekylen befann sig bakom honom.

Han rusade upp och gled, vildt fäktande med en fiendes sabel samt då och då aflossande sin revolver, genom hela hopar af skräckslagne engelsmän, samt befann sig inom få ögonblick åter bland de retireraende boerna och märkvärdigt nog utan blessyr.

Denna bedrift lät sedan mycket tala om sig, och Carl Gustaf Andersson blef, ensamt för denna bragd, betraktad som en hjälte af första klass, och gjorde sig sedermera

än vidare värdig rangen af en bland de tappreste under krigets lopp.

Dessvärre skulle boernas sak denna gång emellertid förloras.

Öfvermakten var för stor.

Ett försök gjordes emellertid att få undan kanonerna och detta försök leddes af kommandant Kock själf.

Med en handfull män pressade han sig fram. Bland dessa befunno sig utom förut nämnde Anderson äfven svenskarne Erik Borg och Algot Bruse.

Under stort dödsförakt pressade man sig fram, alltjämt under häftigt handgemäng, under det att bakom liggande boers höllo vägen så fri som möjligt med en mot fienderna välriktad och häftig eld

Försöket misslyckades emellertid. Kommendanten blef sårad i ena benet. Han föll och togs till fånga — samt nedsköts som fångel Öfverste Schiel, som äfven deltog i denna om en Carl XII:s bragder påminnande manöver, togs äfven till fånga sedan han blifvit svårt sårad. De, som grepo honom, voro emellertid så humana, att de skonade hans lif. — Kanonerna blefvo emellertid icke räddade utan föllo i engelsmännens händer.

Denna seger kostade många människolif. Engelsmännen förlorade två hundra femtiosju man och bland desse trettiofem officerare

Helt visst hade nederlaget blifvit ännu större, om ej mörkret, som bröt in, kom ytterst lämpligt för boernas reträtt. I stället för att rycka fram längre mot Ladysmith, måste de nu draga sig norrut; men därmed var också allt vunnet af denna häftiga strid. På vidare förföljande var ej att tänka, ty White hade sig väl bekant, att betydande massor boers voro i antågande, sedan general Yule åter börjat röra på sig för att förena sina skaror med dem, som stodo under Whites befäl.

Det dröjde emellertid till den 23 okt. innan Yule visade sig i floden Waschbanks dalgång på väg mot Lady-

smith. Och den 24 satte sig White i rörelse mot Beith¹⁾ för att möta sin krigsbroder.

Han fick emellertid snart reda på, att fienden intagit fast ställning på höjderna mellan Modderbridge och Elands-laagte. Följden af detta blef, att han gjorde en rörelse åt väster, för att intaga en lämplig position på ömse sidor om vägen, som där går upp till Dundee, hvilken stad boerna höllo besatt.

Här kom det visserligen icke till någon strid, med undantag af, att man ömsesidigt slungade några artilleriprojektiler... Men taktiken hade dock med sig, att Yule kunde gå klar och uppnå sitt mål, Ladysmith, utan att råka ut för den ödesdigra fara, som i annat fall med säkerhet blifvit hans lott.

White drog sig vid underrättelsen om detta tillbaka; och den 25 okt. sammanträffade han äntligen med Yule uti Ladysmith.

Han stod nu — eller rättare både White och Yule — inför problemet, om de skulle vidare draga sig mot söder, för att på lämpligt ställe slå läger och där invänta den söder ifrån motsedda undsättningen, eller om de skulle stanna kvar och vänta i Ladysmith och på samma gång söka skydda denna stad från att äfven den falla i boernas händer.

Att man följde den sistnämnda taktiken, skulle stå engelsmännen mycket dyrt, som vi skola se.

¹⁾ Vägen till Beith går något nordost om Ladysmith, från hvilken stad till Beith är ett afstånd af cirka 54 km. Vid Beith funnos boernas förtrupper redan den 12 okt 1899.

SEXTONDE KAPITLET.

Den ödesdigra hålvägen.

Bland de boers, som efter kurirens ankomst till kommandanterna Meyers och Erasmus' läger vid Smiths-farm, blefvo beordrade att skynda till sina landsmän vid Elands-laagte, befunno sig — utom ofvannämnde Andersson och Erik Borg — äfven Lundberg samt finnen Pekka Forslund, som åtföljde Daniel Meyers veldkornetskap.

Framryckandet hade icke mött några svårigheter.

Vägen låg fri, och den 27 okt. intog man en utmärkt ställning på ömse sidor om stora landsvägen från Glencoe, sedan spejare underrättat, att general White var i antågande med en betydande styrka.

Man väntade strid och förberedde sig på sådan. Denna gång ämnade boerna icke ge tappt, nej, icke ens vika en hårsman.

Den 29 okt. ryckte White ut med hela besättningen och tog vägen mot Beith för att där möta den boerkolonn, som blifvit beordrad att förfölja och ansätta general Yule.

Det engelska avantgardet hade emellertid icke hunnit

långt förr än det stötte på boernas starkt förskansade ställning. Och det behöfdes icke någon vidlyftig rekognoscering för att inse, att man ej kunde angripa denna boernas ställning i fronten.

General White beslöt då, att genom en kringgående rörelse anfälla boerna med kavalleriet, något som på det kraftigaste besvarades af boernas nu rätt starka artilleri, så att engelsmännen funno för godt att retirera efter blott ett par misslyckade anlopp.

Dagen hade under detta hunnit sitt slut, och White drog sig mot aftonen tillbaka till Ladysmith med oförrättadt ärende.

Engelsmännen förlorade en dyrbar tid.

Ty med hvarje timme framträngde nu boerkommenteringar från alla sidor, och med den gemensamma afsikten att innesluta Ladysmith.

Den 29 oktober hade den vänstra kolonn, i hvilken ofvannämnde svenskar befunno sig, framskjutit hufvudstyrkan till Lombards Kop. ¹⁾ Vänstra kolonnen af denna styrka hade befästat sig vid Jsimbulwhanaberg. ²⁾

Nästan samtidigt kom hufvudstyrkan af Ostarmén till Intinanyoneberg, som ligger vid järnvägen till Glencoe med ungefär samma afstånd från Ladysmith som Lombards Kop. Med denna styrka förenade sig kommandant Vreede, som anryckte västerifrån.

Då nu äfven de högra kolonnerna hade kommit Ladysmith allt närmare, kunde ett genombrytningsförsök endast ha utsikt att lyckas genom någon ovanlig taktisk kraftansträngning och endast i riktning åt Colenso ³⁾ eller Pietermaritzburg. ⁴⁾

¹⁾ Lombards Kop är en rätt betydlig höjd 5 km. nordost om Ladysmith.

²⁾ Isimbulwhanaberg är en höjd 4 km. väster om Ladysmith.

³⁾ Colenso är en stad cirka 20 km. järnvägsresa söder om Ladysmith.

⁴⁾ Pietermaritzburg, Natal's hufvudstad, cirka 100 km. sydostlig järnvägsresa från Ladysmith.

General White egde nu — om man medräknar ett marindetagement med två svåra kanoner, hvilket inträffade den 30 oktober — en styrka på något öfver niotusen femhundra man. Och med denna styrka beslöt han samma dag, (d. 30 okt.) att slå sig igenom åt söder och sydost för att uppnå Graytown ¹⁾.

Engelsmännen hade emellertid att tåga förbi Jsimbulwhanabärgen, där ett starkt boerartilleri fattat posto för att behärska vägen till Ladysmith, och att öfvergå de båda floderna Klipriver och Tugelariver, som vid denna årstid voro mycket uppsvällda. Någon annan väg kunde general White ej taga; och efter noggrannt öfverläggande med sin stab kom han till det resultatet, att ett dristigt försök i alla fall vore bättre än att stanna kvar i Ladysmith för att där invänta förstärkning och undsättning.

Öfverste Charleton fick order att intaga en ställning vid Nickolsons Nek samt att sysselsätta fiendens högra flygel, som befann sig vid Intinanyonebärgen. Till Charletons föfogande ställdes två bataljoner af Gloucestershireregementet och Royal Irish-fusiliererna samt 10:de bärgsartilleriet.

Öfverste Grimwood fick fem bataljoner för att angripa fiendens ställning vid Jsimbulwhana och Lombards Kop.

Öfverste Hamilton skulle understödja Grimwood med tre bataljoner jämte hela kavalleristyrkan för att möjliggöra öfvergången af Klipriver. Hela artilleriet fick till uppgift att understödja angreppet på Isimbulwhanabärgen, men i synnerhet att försöka bringa det på Lombards Kop placerade boerartilleriet till tystnad.

Genom dessa dispositioner utbredde General White sitt redan förut svaga detagement på en sträcka af sju kilometer samt gjorde sig genom detta skyldig till samma taktiska fel i fördelningen, som redan förut hade kommit honom att bli till föga nytta för general Yules kolonn. Detta fel blef till och med förstoradt samt brakte hela företaget till ne-

¹⁾ Graytown är en stad, cirka 100 km. landsväg sydost om Ladysmith.

gativt resultat, i all synnerhet som sambandet mellan de olika fördelningarna på alla sätt omöjliggjordes.

Öfverste Charleton ryckte ut natten mellan den 30 och 31 okt. med den vänstra engelska flygeln för att möjligen osedd af fienden kunna uppnå Nicholsons Nek.

Han hade just hunnit fram till en hålväg, som måste passeras, då några väldiga rullstenar plötsligt kommo nedstörtande bland manskap och artilleripjäser samt bland hästar och mulåsnor.

Samtidigt anfölls Charletons skara af en boerkommandering, som lägrad på kopjen nu avancerande under häftig eld mot marschkolonnen.

En oerhörd förvirring uppstod bland engelsmännen, och människor samt djur föllo i massor.

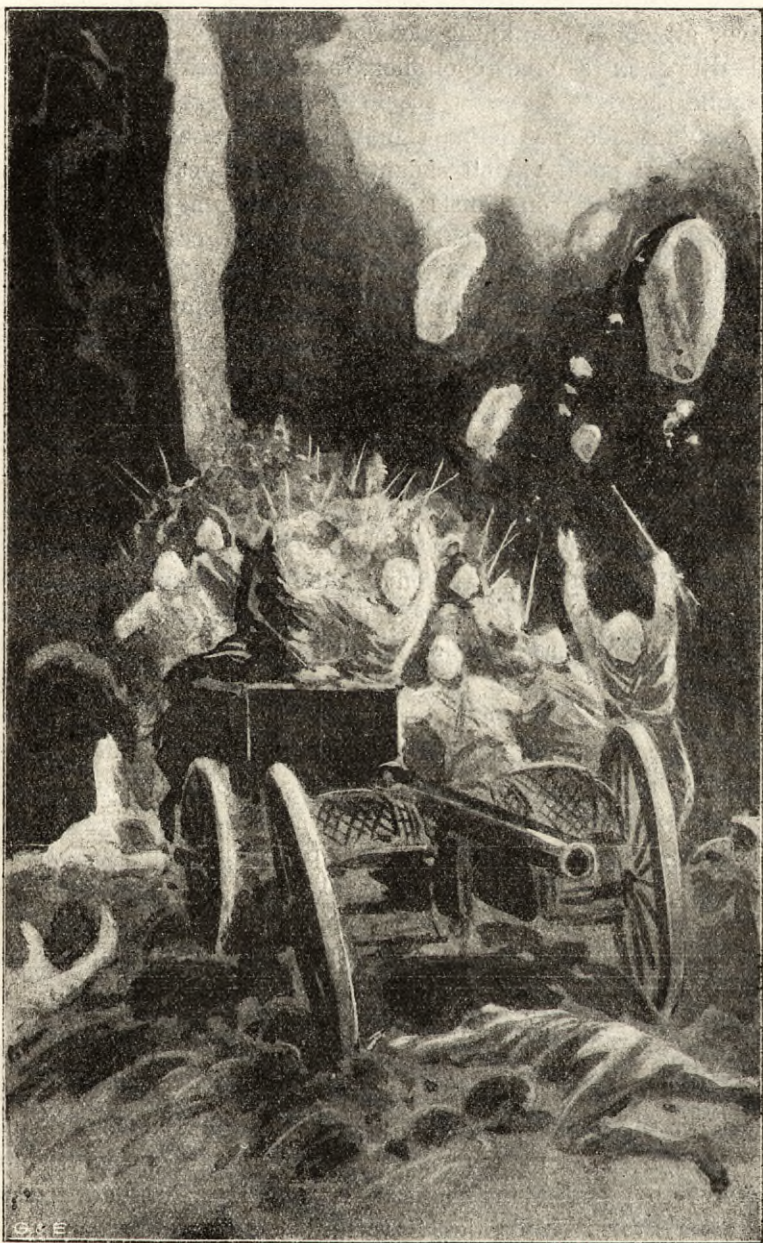
I denna för engelsmän ödesdigra episod deltog af skandinaverna en hel del.

Bland svenska namn hafva vi att nämna, dels denna romans hjälte, Birger Lundberg — samt dennes vän, finnen Pekka Forslund, dels alingsåsaren Erik Borg. Där fanns äfven en upsalapojke, Wolfgang Pettersson, som efter att förut ett par år hafva upphållit sig i Newyork och Boston kommit på den tanken, att söka sin lycka i Sydafrika.

Dessa fyra friska viljor stodo alla under Daniel Meyers befäl och voro instuckna bland förtrupperna, som besatt kopjen vid hålvägen, hvilken utskickade spejare kunnat konstatera, att åtminstone en del af den retirerande engelska styrkan måste passera.

Boerna hade utvecklat en otrolig snabbhet i sina rörelser. Och fullt hemma som de äldre af dem voro i terrängen kring Ladysmith, kunde de så godt som i mörkret intaga högst fördelaktiga ställningar, såsom bland andra den, hvilken behärskade hålvägen, hvilken Charleton skulle genom.

Nästan tvärbrant stupade kopjen ned i djupet från den punkt på densamma, där svenskarna tagit plats. Och framför sig hade de hopat riktiga jätteblock af kopjens rika rullstensförråd. Dessa stenar voro framförda så nära bran-

Stenblocken började störtas ned. (Se sid. 251).

ten, att endast en knuff var nog att få dem att störta ned i djupet, i samma ögonblick, som signal gafs, att detta skulle ske.

Väntande på denna signal, stodo Lundberg och Wolfgang Pettersson vid ett sådant block, när det plötsligt kom öfver Lundberg en känsla af att den tillämnade katastrofen vore ett verk af barbari. Han uttalade också denna sin tanke till Pettersson, sägande:

»I mitt tycke, är sådan här 'stenkastning' en alldeles onödig grymhet och ovärdigt civiliserad krigsföring. Eller hvad tycker ni?»

»Jag vet knappt, hvad jag skall svara på den saken», gaf Pettersson till svar. »Sedt med boernas ögon, tror jag alla medel kunna vara tillättna för att skydda landet mot engelsmännens roflystnad; så mycket mer som dessa engelsmän aldrig sky hvilka grymheter som helst, när det gäller utvidgandet af deras kolonialvälde. Jag har lefvat tillräckligt länge bland engelsmän för att veta, att man i dem har Europas och den civiliserade världens mest hårdhjärtade, snikna och grymma nation. Deras uppräddande i Indien är bevis nog för detta mitt omdöme, hur starkt detta än kan synas; och deras inträssen att få fria händer i Sydafrika äro så stora, att *de* å sin sida ej komma att det minsta taga hänsyn till humanitet, om de värkligen nu skulle få öfvertaget. Redan nere i Cape-Town hörde jag hvars andas barn deras legoknektar tillhöra, och jag tror, att man bäst karaktäriserar dem som en flock röfvere.»

»Ja, *röfvere* är rätta namnet», inföll boern, som befann sig i närheten af de båda svenskarna... »Som röfvere ha de alltid farit fram här i Sydafrika, förföljande oss boers på alla upptänkliga sätt. Detta *kan* fastslås... Däremot skall det blifva svårt att sanningsenligt kunna bevisa, att det är vi, som sträfvat, att här *utvidga* vårt välde. Vi ha måst skaffa oss ny mark, när öfvermakten drifvit oss undan från den plats, där vi slagit oss ned... Hvarför fingo vi icke stanna kvar i Kaplandet? Hvarför dref man oss sedan från Natal? Och slutligen, hvarför, om ej af snikenhet efter gul-

det i Transvaal och diamanterna i Fristaten, är det, som man öfverfallit oss genom Dr. Jamesons raid? Hur har man respekterat *Sand River Conventionen* af 1852 och likaså *Pre-toria Conventionen* af 1881 eller *London Conventionen* af 1884? Ständigt intriger och brutna löften, ständigt ett ängsligt sökande efter anledningar att bekriga oss och att tränga oss undan. Med sir Alfred Milners och Mr Chamberlains och Cecil Rhodes uppträdande, är kronan satt på engelsmännens röfvarepolitik, och *Bloemfontein Conferencen* af detta år måste föra med sig sådana konsekvenser som ett krig på lif och död mellan boers och engelsmän. Man *måste* respektera vår strid för vårt oberoende; och förr vilja vi nu duka alldeles under, än vi lämna dessa röfvare en ny fotsbredd af vår mark.»

I detta ögonblick hördes en signal liksom bekräftande detta boerns lilla politiska tal. Och i samma stund var det, som stenblocken började störtas ned öfver general Whites genom hålvägen framträngande skaror.

Ett ohyggligt tjut steg upp från djupet, där förvirringen ökades af det rådande mörkret.

Blocken föllo som ett jättereign, krossande allt, som kom i deras väg och upptornade sig till riktiga vallar, hvilka på flera punkter alldeles tillbommade passagen.

Samtidigt började boernas kulor sitt förfärliga dödsarbete, allt under det att man raskt trängde sig inpå fienden, klättrande ned utför bärget med en vighet, som till och med skulle hedrat stengetter.

Boerna hade i det närmaste hunnit ned, när en ovanlig rörelse kunde förmärkas bland öfverste Charletons redan vettskrämda manskap.

Genom dånet af de nedfallande klippblocken och äfven genom de sårades skrik blefvo hästar och mulsnor gripna af våldsam panik. Och inom få ögonblick hade djuren fallit in i vildaste sken, prässande sig fram genom manskapet och nedtrampade alla, som icke veko undan.

Allt detta gick med obeskriflig hast, och under denna vilda jakt sönderslogos nästan alla kanoner mot bärgväg-

garna, hvarjämte äfven ammunitionsvagnarna krossades. En af dessa råkade till och med att explodera.

Verkan blef förfärlig. Människor och djur sletos i stycken; och äfven en hel del boers blefvo nu offer för denna katastrof.

Samma omständighet utgjorde måhända skälet till, att boerna afstodo från förföljandet. De, som kunde, fingo löpa undan, och man gjorde sig icke mödan med att taga några fångar, utan åtnöjde sig med den framgång, som redan var vunnen.

I den kalabalik, som uppstått på den punkt, där skandinaverna voro mest utsatta, blef Birger Lundberg emellertid rätt allvarsamt sårad i vänstra handen af en ryttare, som vildt svängde sin sabel under ansträngningar att så dyrt som möjligt sälja sitt lif. Ryttaren stod just i begrepp att äfven måtta ett hugg åt den kullstörtade Wolfgang Petersens hufvud, när han träffades af en boerkula, som hastigt ändade 'rödnackens' lif.

Mannen befanns sedan vara en ryttmästare Charles Walker, hörande till den liga, hvilken i all synnerhet satt på sitt program att undertrycka boerna; och han var i guld-distriktet mycket hatad af såväl boers som kaffrer för den onödiga kistlighet, med hvilken han bemötte alla icke engelska arbetare.

* * *

Öfverste Charleton kom undan med sitt infanteri, ehuru äfven detta betydligt derangeradt och decimeradt. Och följande morgon i gryningen hade han besatt en sträcka kullar öster om Nicholsons-Nek midt för Iintinanyonebärgen. Han lyckades där till och med drifva undan en del af på denna plats utsatta boerposter, hvarpå han med kippblock och dylikt befästade sin ställning på kullarnas toppar.

Bristen på ammunition gjorde sig emellertid svårt kännbar. På eftermiddagen vid tretiden hade boerna omringat Charletons ställning fullständigt; och då det var all-

deles tydligt, att motstånd här ej skulle gagna till något, fann öfversten klokast att — kapitulera!

Genom denna kapitulation föllo åttahundra trettio tre engelsmän i boernas händer och afväpnades.

Medan denna afväpning egde rum, ingick underrättelse om, hvad som under natten passerat i de retirerande engelsmännens center, där öfverste Grimwood förde befälet.

Han hade framträngt till Jsimbulwhanabärgen. — Boerna hade dragit sig undan till Modderspruit. Genom denna manöver kommo boernas emellan engelsmännens center och dessas högra flygel, afskärande all förbindelse mellan dessa styrkor. Den högra flygeln blef genom denna manöver tvingad att draga sig tillbaka för att söka undgå en katastrof, och centern måste skyndsamt söka se till att bistå de retirerande.

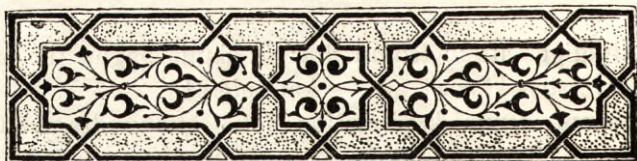
Men i detta nu trängde boerna på. — Engelsmännens reträtt urartade till vild flykt.

Utgången hade säkert blifvit mycket kritisk, om det ej lyckats ett välskött batteri att uppehålla och hejda de förföljande boerna. Och genom denna hjälp uppnådde flyktingarnas infanteri verkligen Ladysmith.

Men boerna kunde det oaktadt glädja sig åt ett lysande resultat. Utom talrika fångar hade de under denna general Whites misslyckade reträtt tagit sju kanoner samt hela mulåsnebesättningen — ett tusen femhundra djur. — Lågt räknadt förlorade general White på denna sin okloka taktik ej mindre än två tusen man.

Och den svåraste följden för engelsmännen blef att Ladysmith inneslöts med hela dess där åter hopade besättning.

SJUTTONDE KAPITLET.

Ladysmith i bojor.

Skandinaverna hade i hvarje kommendering, där de sedan krigets utbrott varit instuckna, visat ett personligt mod som var mer än berömvärdt.

Men med berömmet blef det ofta nog klent bestäldt, ty framgångarna, hvilka följt slag i slag och lofvade att bli ännu mer lysande, hade gjort de segrande boerna otacksamma.

Man ordade till och med om, att främmande element icke längre skulle tålas i boernas leder. Och, för att vara fullt uppriktiga, talade skandinaverna å sin sida om, att bilda en egen kår för att med denna skydda sina egna intressen.

Men ännu var detta tal endast ett uttryck för sårad själfkänsla, och bristen på en organisatör gjorde, att den projekterade sammanslutningen kom att låta vänta på sig.

Händelserna vid Ladysmith hade också utvecklat sig med sådan hast, att många af de mer sangviniske höllo före, att kriget inom kort skulle bli slut.

Var Ladysmith väl intaget, skulle turen komma till

Natals hufvudstad — Pietermaritzburg — och sedan blefve det endast att börja diktera — *fredsvillkoren!*

Boerna sammanträngde sina skaror allt mer kring Ladysmith.

Den 30 okt. intogo deras förtrupper en utmärkt ställning på höjderna helt nära staden; och på lämpliga punkter förlades artilleri, som ytterligare förstärktes med tunga befästningspjäser, som man lade sig till med från de kring Ladysmith lagda engelska forten, hvilka 'rödnackarna' uppgifvit, då de ej sågo sig i stånd att kunna behålla dem och ej heller, som sakerna nu stodo, hade någon nytta af dessa fästningsverk, hvilka föröfrigt voro af skäligen dålig konstruktion för bruk i ett modernt krig.

Beskjutandet af Ladysmith — som nu låg så att säga snärjdt i bojer — tog samma dag sin början, tydligen dock utan några nämnvärda resultat. Men man hoppades dock, att kapitulationen ej skulle låta vänta på sig, så mycket mer som all förbindelse med den yttre världen blefve afstängd för staden sedan dess samtliga telegraf- och telefonledningar hunnit afskäras

Lukas Meyer hade emellertid fått order, att med en del af vänstra och högra kolonnen begifva sig till Glencoe för att innesluta eller om möjligt intaga denna stad äfvensom att intaga engelsmannens fort vid Bulwer Bridge ¹⁾, samt att besätta den lilla orten Dornkop ²⁾.

Med denna styrka hade Daniels veldkornetskap följt. Men Birger Lundberg samt Pekka och några andra skandinaver föredrogo att stanna kvar bland de Ladysmith belägrande skarorna, därtill uppmanade af Lundberg, som hade sina särskilda skäl, att tills vidare stanna, där han var, skäl, hvilka Daniel också uppskattade.

Dessa rörde sig alla kring hans lifliga intresse, att möjligen åter komma Daniels syster på spåren.

¹⁾ *Bulwer Bridge* ligger vid Tuglaffoden cirka 10 km väster om Colenso.

²⁾ *Dorn Kop* en by mellan Bulwer Brigde och Colenso, vid Tugelaffoden.

Dag och natt var Anna Meyer i hans tankar, och för hennes skull var det, som hans hjärna arbetade med alla möjliga förslag, det ena äfventyrligare än det andra, i hopp om att äntligen utfinna en plan, som absolut skulle kunna slita den älskade ur Bill Symons våld och återbringa henne till hennes föräldrar, hvilka, som bekant, nu uppehöll sig i Johannesburg.

Han skulle, kosta hvad det ville, göra allt för att rädda Anna Meyer. Och en aning sade honom äfven, att han skulle lyckas i denna vällofliga afsikt, om nu äfven många faror kunde möta, faror af ännu större omfång än de, för hvilka han redan utsatt sig allt från sitt första landstigande i detta äfventyrens förlofvade land.

Men fanns hon i Ladysmith?

Kunde det icke snarare vara troligt, att Bill Symons fört undan henne från den oroliga krigsskådeplatsen för att icke riskera den sannolika möjligheten att — såsom krigshändelserna redan gestaltat sig — hafva henne skyddad mot eventualiteten, att bli boernas byte?

Den fångade Joe Brown, som ännu icke fått sin dom, hade ingenting bekant, rörande Anna Meyer. Han hade inför krigsrätten icke annat än nekande svar på alla de frågor, som, vis à vis Anna Meyer, framställdes till honom. Han sade, att han icke heller kände till något om Bill Symons, ja, att han ej rätt visste, om det kunde vara denne man, som någon gång gjort honom — Brown — besök, men, som åtminstone aldrig uppträdt under namnet Symons.

Den inpiskade räfvens fräckhet var till och med så stor, att han mot Lundbergs vittnesmål fullständigt bestred, att han haft en ung kvinna fängslad i sitt hus. Hon hade kommit dit alldeles frivilligt och erlagt sin betalning för kost och logi och föröfrigt kände han alls icke till hennes förhållanden. Lika litet visste han, hvart hon tagit vägen. Hon hade lämnat hans hus utan att säga hvart hon ämnade sig, och som skäl till flyttningen uppgifvit, att hon ej vågade bo kvar längre i Glencoe på grund af fruktan för att boerna skulle intaga staden.

Han återfördes till sitt fängelse för att sättas på be-
kännelse, ty man var fullt förvissad om, att den mannen
visste åtskilligt, som boerna kunde hafva gagn af att få
veta. Och det var endast sagda omständighet, som denna
gång räddade honom från att genast få dingla i galgen,
hvilken dom ingen tviflade på, att han gjort sig tillräckligt
förtjänt af och detta i ännu högre grad än att bli skjuten
som spion.

Af rannsakingen med denne Brown hade Lundberg så-
ledes icke den minsta nytta. Och att döma af fångens
visade hallstarrighet, syntes utsikten att af honom få veta
något om Annas uppehållsort lika med noll.

* * *

Sir Georg White, generalen, var nu emellertid instängd
i Ladysmith med hela sin armé.

Bland alla dessa människor skulle man helt visst kunna
påträffa Bill Symons, och af denne hade Lundberg godt
minne efter sitt första egentliga äfventyr i Sydafrika, natten
i Johannesburg. Han trodde sig åtminstone kunna känna
igen denne lönmördare, och utom dess var denne en rätt
bekant personlighet genom sina extravaganser, att döma af
storekeeperns prat på 'The royal Eagle' i Glencoe.

Kunde jag därför bara krångla mig in uti staden,
tänkte Lundberg, så nog skulle jag få tag i den där gyn-
naren, vore det också bland tio gånger så mycket folk, som
finns där nu. Och har jag bara väl fått tag i honom, så
skall jag nog prätta ur honom bekännelse om, hvar han
håller Anna dold.

Lundberg lät sina blickar glida hän öfver staden, som
nu låg där i halfdunklet.

Det började skymma, och vakteldarne glimmade redan
här och där på den yttre krans af den dubbelcirkel af kullar
och höjder, som omger Ladysmith, hvilken stad ligger som
i en grop. De närmast staden varande kullarna voro del-
vis ännu i engelsmänes händer. Dessa kullar lågo där

alldeles mörka. Icke ens den minsta eld förrådde, att där funnos levande varelser utsatta för det tämligen påtagliga alternativet kapitulation eller — död. — Men höjderna Isimbulwhana, Lombards Kop och andra af de viktiga positionerna i den yttre cirkeln, voro i boernas våld, och från Lombards Kop, där Lundberg nu befann sig med en del skandinaver, hade man utsikt att tämligen bekvämt och jämförelsevis skyddad kunna närma sig staden.

Där midt framför sig hade han Helpmakar Hill, som dolde en del af staden; till vänster ringlade sig Klipfloden bokstafligen som en orm i stora men på samma gång djupa krökar, där fanns äfven den lilla Ponderspruit, som måste öfvervadas, om man höll sig åt vänster. Till höger hade man åter Flagspruit, om man ej drog sig mera upp åt landgården Farquahars House, från hvilken gick två viktiga vägar in till staden. Men att taga denna lof för att undslippa vattendragen, kunde utsätta honom för långt större faror än att följa raka fågelvägen, cirka sju km, och därunder passera Flagspruit, som hvarken var bred eller ännu vidare djup, trots det envisa regnandet. Visserligen hade han därunder att passera vägen, som strök förbi Helpmakar Hill, där devonshireregementet hade en manstark förskansning. Men annars låg denna väg tämligen fri, och den vägen ville han äfven taga, om tillfälle erbjöds att komma ut från lägret d. v. s. hitta på något lämpligt skäl för att få permission, eller ock att i något militärt uppdrag bli beordrad att smyga in i den belägrade staden.

Helt visst hade icke Pekka något emot, att följa honom — Lundberg. — Men ju ruer han tänkte på saken ju klarare blef det för honom, att Pekkas hjälp säkert icke skulle kunna uppväga den risk, man kunde få af att smyga sig in bland 'rödnackarna' båda två. Pekka var dessutom i likhet med sina landsmän en hel del envis och ville gerna fullfölja, hvad han fått i sitt hufvud, om detta också icke alltid vore så välbetäckt. Pekka var dessutom kanske för djärf af sig. Och här gällde det att hufvudsakligast vara försiktig.

Nu framskimrade ett skarpt ljus från Ladysmith, en elektrisk stråle, som från något torn eller en ställning kastades mot den söder ut belägna höjden Middle Hill, där boerna hade ett batteri, som låtit höra sig rätt allvarsamt till mörkrets inbrott.

Sakta vreds strålen snedt mot öster och stannade öfver den kulle, där devonshirarne lågo lägrade; och så började med ens ett spel af korta och längre ljusglimtar mot denna plats, ett spel, som mycket väl kunde iakttagas af boerna på Lombards Kop.

Att det var en heliograf, som arbetade, kunde ej be-
tviflas. Men hvad denna nu hade att säga, blef i alla fall en gåta för den, hvilken ej egde kännedom om dessa ljus-
teckens betydelse.

Händelsen gaf emellertid Lundberg en idé.

Han gick direkt till gamle Lukas, pekade på den ännu synliga ljusskriften, samt sade:

»Kunde vi finna nyckeln till den chiffer, som engelsmännen använda till heliograferingen, skulle vi helt visst komma ett och annat på spåren, värdt att veta både nu och sedan under krigets gång.»

»Naturligtvis», svarade Meyer. »Men den nyckeln ligger nog så väl dold, att inte ens fan själf kan få reda på den, om han än sökte aldrig så mycket och därvid ansträngde hela sin beprisade skarpsinnighet.»

»Det skadar emellertid aldrig att försöka», fortsatte Lundberg, fullföljande sin idé.

»Jag är rädd för att ett sådant besvär skulle vara bortkastad möda», svarade kommandanten. »Och inte vet jag heller någon, som skulle vilja åtaga sig en dylik hopplös kommission.»

Utan betänkande gaf Lundberg till svar:

»Jo, *en* vet jag, som icke skulle hafva något emot att åtminstone försöka.»

»Såå... Och hvem skulle den våghalsen vara?» utbrast Meyer.

»Jo, undertecknad», sade Lundberg raskt.

»Det vore nog!»

Meyer betraktade svensken med berättigad förvåning, när han sade dessa ord, hvarpå han fortsatte:

»Jag skulle verkligen råda er, att slå dylika tankar ur hågen. Ni är en alldeles för hyggelig karl, att så där utan vidare sticka hufvudet i ulfvens gap.»

Lundberg ville emellertid icke släppa taget, rädd att icke kunna hitta på en ny, mer antaglig förevändning, och gaf därför till svar:

»Efter hvad som senast händt 'rödnackarna' tänker jag, att de äro åtskilligt vimmelkantiga, och under sådana omständigheter lättare att draga vid näsan än annars. Så för den delen är nog den rätta tidpunkten inne just nu. Och jag har 'som sagdt' ingenting emot att åtminstone göra ett försök.»

Meyer svarade:

»Jag skall tänka på saken tills i morgon. I natt behöfva vi nog hvilat litet hvar och äfven ni. Ty känner jag er rätt, har ni säkert icke de senaste dagarna legat mer på latsidan än annars. Men vänta tills i morgon, få vi se.»

Sägande detta, lämnade Meyer den i hans tycke väl mycket våghalsige svensken, som, blifven ensam, på nytt försjönk i sina drömmar om den vackra boerflickan och bästa sättet att befria henne ur den nesliga fångenskap, i hvilken hon råkat genom Bill Symons.

Bäst han stod där öfverraskades han af Pekka, som med en dansk frivillig kommit alldeles in på drömmaren, hvilken slagit sig ned i backslutningen.

»Hvad sitter du och funderar på?» sade Pekka i det han satte sig på en sten bredvid Lundberg. »Kanske jag får presentera så godt som en landsman, målarmästaren Hannsen från Cape Town.»

Lundberg räckte herr Hannsen handen och nämnde sitt namn, när den presenterande underlätit att göra detta.

»Jag är född i Köpenhamn», inföll dansken, »men kom hit till Afrika för ett par år sedan och blef målare i Cape.

Till Johannesburg kom jag för ett halft år sedan, och när nu kriget bröt ut, som vi länge väntat på, hade jag naturligtvis genast klart för mig, på hvilken sida jag skulle ställa mig».

»Ni afskyr således rödnackarna?» svarade Lundberg, mer för att svara något än af intresse för dansken, hvars anletsdrag han knappt kunde urskilja i det rådande mörkret, som blott sparsamt skingrades af skenet från en engelsk strålkastare, hvilket gång efter annan beströk kopjen.

»Naurligtvis», sade dansken. »Man behöfver icke hafva varit ute bland engelsmän länge i kolonierna förr än man får upp ögonen för att man i dem har att göra med ett sniket pack. Och de engelsmän, som slagit sig ned här i Sydafrika, utgöra inga undantag från allmänregeln. Hade jag inte råkat ut för en särdeles skurkaktig gynnare bland dem när jag dref min affär i Cape, så hade jag vid det här laget kunnat vara rangerade karlen, ja, till och med redan på väg hem med goda besparingar. Men allt, som jag samlat, gick åt som ett nafs, när han, den där Mr Smith kom med i spelet och blef min kompanjon.»

Hanssen föll i tankar. Hvarken Lundberg eller Pekka störde honom. Den förre hade egna affärer att tänka på, och den senare, finnen, var efter de senaste strapatserna alldeles för slö att tänka.

Dansken fortsatte efter en stund:

»Ja, det hela är som en hel roman... Fattig kom jag till Johannesburg att söka något att göra vid grufvorna. För af mina målaregrejor hade jag efter konkursen icke kvar ens en pänsel, mycket mindre pengar att sätta upp ny verkstad. Och att gå som gesäll hos någon engelsk målare, kunde aldrig falla mig in och inte ville jag heller gerua, af lätt begripliga skäl, taga engagement hos en tysk mästare, som fanns där. Och jag kom till grufvorna, men endast för att göra nya erfarenheter i att engelsmännen äro pack. Så jag öfvergaf jobbet att vara kafferväktare under engelskt befäl; och när jag äntligen lyckades få ut mina

innestående slantar köpte jag mig pänslar och blef åter målare. Med detta börjar min egentliga roman.»

Tonfallet med hvilket dansken sade detta berörde en sträng i Lundbergs hjärta, hvilken var mycket känslig. Och han började nu lyssna med större uppmärksamhet och sedan med intresse, när dansken fortsatte:

»Som målare fick jag en dag en hel del att göra hos en förmögen enka efter en rik farmare, som sålt sin jord i Johannesburg och därutanför till guldsyndikatet, och man sade, att hennes räntor gingo upp till flera tusen pounds, somliga sade till och med trettio tusen, en siffra, som dock kanske var väl öfverdrifven... Det var emellertid icke pängarna, som gjorde denna kvinna intressant... Hon egde nämligen en annan rikedom än den, som guldet kan gifva, och detta var en utomordentlig skönhet... Ja, jag är nu visserligen bara en 'plankstrykare', som man kallar oss; men jag har i, alla fall så mycket konstkännedom, att jag vågar påstå, att ingen *artist* i världen skulle neka, att ge mig rätt i, att Mrs Ramoski var en skönhet, en riktig antikens skönhet.»

»Ramoski», afbröt Lundberg. »Detta är ju ett ryskt eller polskt namn?»

»Eget nog», svarade Hannsen. »Hennes man var visst från Ryssland. Han hade kommit till Sydafrika som ingenjör... Hur det egentligen förhåller sig med den saken, vet jag emellertid verkligen icke och inte intressar det mig heller så särdeles. Men däremot vet jag, att från första ögonblicket jag såg henne lade jag — i tankarna förstås — mitt hjärta för hennes fötter.»

»Var hon boerflicka? passade Lundberg in för att slippa lyssna till en utförligare beskrifning på Mrs Ramoski, som i alla fall såsom skönhet måste vare underlägsen den skönhetstyp, Lundberg egde i sitt hjärta, nämligen bilden af Anna Meyer.

»Hon var icke född i landet», svarade Hannsen. »Ingen vet säkert hvarifrån hon kommer. Men de finnas, som alldeles bestämdt påstå, att hon är från Sverige.»

»Det vore tusan!» utbrast Lundberg. »Svenska?»

»Ja, man säger det», fortsatte dansken... »Andra hålla emellertid före, att hon är tyska. Och äfven om hon vore från Tyskland, kan jag icke ändå, fast jag är dansk, upphöra att älska henne... Ja, förstå mig rätt, älska henne i tysthet. För naturligtvis yppar man icke sin kärlek i dylika fall, när man som jag står som en fattig arbetare och hon, föremålet, är millionäriska.»

Från den engelska heliografen kom i detta ögonblick en kort glimt öfver Hannsens ansikte. Lundberg hann dock godt iakttaga, att det nog äfven kunde finnas andra skäl än att dansken var en fattig arbetare, som gjorde, att han handlat klokt, då han ej yppade sina känslor för den där millionärskonheten. Hannsen var allt annat än en grannkarl. Hans ansikte var för fett och såg nästan skinande ut, hvilket ännu mer framträdde genom att denna välmåga ej på minsta sätt doldes af något slags skägg, utan kom honom att se ut som en välfödd prost eller skådespelare. Figuren var satt och korpulent, och det hela tydde icke alls på, att någon i honom skulle kunna se det ideal, på hvilket en millionäriska skulle vilja kasta sina blickar.

Lundberg började därför se saken från den lustiga sidan, i synnerhet när han betänkte, att Mr Hannsen borde sett ännu mer komisk ut den tid, då han i en målarsälls brokigt färggranna arbetskläder gick omkring med kärlekstankar på den 'antika skönheten', hvars villa i Johannesburg han blifvit anmodad att dekorera, kanske med en djärf tanke på, att snart själf dela härskareplatsen med millionäriskan just i samma villa... Ja, historien föreföll honom till och med så befängdt romantisk, att han ej kunde tillbakahålla ett kort skratt när han svarade:

»Jag undrar icke alls på, att ni hemlighöll edra känslor. I vår praktiska tid ha millionärskorna nog klart för sig pängarnas värde och skänka allra minst bort sig åt en fattig arbetare.»

Detta var mer uppriktigt än artigt. Men dansken fattade icke humör utan svarade helt trankilt:

»Man har dock sett exempel på, att millionärskor gift sig med en kusk. Så för den sakens skull, kan nog en målare ha lika stora utsikter; och faktum är, att hon hela tiden bemötte mig med alldeles särskild välvilja . . . Jag kan till och med ge exempel på den saken . . .»

Mr Hanssen lade vid dessa ord en försvarlig buss rulltobak innanför sina feta läppar, snöt sig helt obesväradt i fingrarna samt fortsatte:

»Snedt emot Mrs Ramoskis villa ligger ett envåningshus, lummigt inbäddadt bland cypresser och mimosor samt nerium. Dit styrde millionärskan ofta sina steg. Och en dag fann jag där vid grinden af detta hus en plåt, som jag ej observerat förr. Där lästes på denna plåt *Swedish Society* ¹⁾ måladt i gult på blå botten, således äfven framhäfvande de svenska färgerna . . . Ja, där gick hon som sagdt in, och detta styrkte mig i min förmodan, att hon var skandinav . . . Ett par dagar senare, fann jag tillfälle att föra talet på Norden, under det att hon betraktade mitt arbete med att dekorera taket i en salong, och jag lät då påskina, att jag hyste en mycket liflig åstundan att bli invald just i *The Swedish Society* för att där komma i närmare beröring med så godt som landsmän, ty så här ute i världen äro ju svenskar, norrmän och danskar så godt som en nation . . . Nåväl! Vet ni, hvad hon svarade? Jo, just hvad jag hade väntat.»

'Kanske jag kan hjälpa er', sade hon och log ett af sina ljufvaste löjen. 'Vår förening är visst icke stor, och kan nog behöfva förstärkning.'

»Jag tackade förstås, glad öfver, att där kunna visa mig för henne i en för en älskare mer värdig dräkt än arbetsblusen. Och en vecka senare hade jag också nöjet att mottaga kallelsebref från sällskapets styrelse. Som det anstår en gentleman klädde jag mig i frack samt gick upp vid första sammanträdet och blef äfven hjärtligt välkomnad. Men Mrs Ramoski såg jag då icke till. Däremot sam-

¹⁾ Svenska sällskapet.

manträffade jag med min landsman Sören Pedersen, som nu också är ute i kriget. Och inom kort var den vackra millionärskan på tal. Pedersen berättade saker om henne, som gjorde mig allvarsamt orolig.»

»Såå. Kanske hon var en äfventyreska, när allt kommer kring?» svarade Lundberg skäligen intresselöst, medan den lille klotrunde dansken tankfullt valkade sin tuggbuss.

»Äfventyreska!» utropade han. »Nej, vid Gud, långt ifrån detta . . . Men jag fick veta, att hon intensivt hatade alla 'rödnackar' och att hon lifligt deltog i boernas sak. Kriget var då på allas läppar. Man väntade, att det kunde bryta ut när som helst, och man var så godt som på det klara med, att boerna ej skulle tåla de engelska oförsämheterna ens till årets slut. Pedersen berättade äfven, att Mrs Ramoski vann alla hjärtan, hvar hon visade sig, samt att hon var alldeles ovanligt intelligent. Han sade också, att boerna väntade sig mycket af henne just på grund af hennes engelska hat, och så förstås emedan hon hade godt om pengar och icke heller syntes snåla med slantarna när det gällde, att på ett eller annat sätt skaffa viktiga meddelanden från det engelska hållet . . . Hon var personligt bekant med en hel del af den högre engelska militären, sade Pedersen, och på de fester, som gåfvos i hennes eleganta bostad, saknades aldrig inflytelserika 'rödnackar'; ja, man hade till och med sett själfva Cecil Rhodes där, jämte dennes närmaste vänner. Så nog var allt bra förspändt i den vägen, sade Pedersen».

»Men», fortsatte Hannsen med en suck. »Icke gjorde dessa meddelanden mig vidare glad . . . Jag känner engelsmännen i grund och botten och vet, att de äro listiga som räfvar, samt att de behålla vänskapsmasken på så länge som det kan vara något att förtjäna genom ett inställsamt uppträdande. Och jag beslöt, att varna Mrs Ramoski, kosta hvad det ville».

»Redan nästa dag fick jag tillfälle, att meddela henne min tanke om, hvart det kunde leda, att visa vänlighet mot engelsmän», sade Hannsen efter en paus under det han

envist stirrade på heliografens signaler från den belägrade staden. »Hon kastade en förvånad blick på mig och svarade»:

'Ni gör dumt i att reflektera öfver saker, som ni icke förstår!'

»Jag var färdig med mitt svar, men innan jag hann få det öfver mina läppar, hade hon försvunnit, lämnande mig att tänka, hvad jag ville om den där dumheten, som hon kallade min uppriktiga varning. Och sedan åter såg jag henne icke på en half vecka . . . Pedersen, som jag sammanträffade med å Svenska klubben, kunde emellertid berättas, att Mrs Ramoski varit inbjuden till en alldeles öfverdådlig fest i Engelska sällskapet, och att hon dagen därpå hastigt gjort en tripp till Pretoria».

»Jag anade sammanhanget», fortsatte Hannsen. »Och min fruktan, att hon skulle råka illa ut till sist stegrades. Likväl behöll jag denna tanke för mig själf. Men det vaknade inom mig ett fast beslut, att på alla upptänkliga sätt stå henne bi. Och på så vis kom det sig att äfven jag befann mig inne i det politiska lifvet fortare än jag kunnat drömma därom, ja, verkligen drömma, ty någon sådan afsikt eller tanke som att blanda mig i engelsmännens och boernas mellanhandvanden hade jag till dess aldrig närt. Kärleken mäktar dock allt.»

Hannsen gjorde en paus. Och Lundberg, som med återvaknadt intresse följt den pratsamme danskens senaste ord, började finna, att det existerade visst gemensamt, som kastat dem ut i ett krig, af hvilket båda ju annars ej kunde räkna på några fördelar.

Och detta gemensamma var kärleken.

Hannsen hade gått ut i kriget att kläda blodig skjorta för sin kärleks skull. Detta behöfde man efter det sagda ej vara någon tankeläsare för att räkna ut.

Lundberg hade också drifvits af samma motiv, nämligen af sina hastigt vaknade känslor för boerflickan Anna Meyer.

Det fanns således något, som obetingadt närmade dessa två skandinaver till hvarandra. Och detta gjorde, att Hannsen blef allt mer sympatisk i Lundbergs ögon, under det att han — dansken — nu fortsatte:

»När Mrs Ramoski återkom från Pretoria såg hon mycket allvarlig ut, och det annars så retande leendet, hvilket så lätt sprang upp kring hennes förtjusande läppar, hade alldeles försvunnit. — Jag dristade mig naturligtvis icke att utfråga henne om anledningen. Men jag gick en omväg åt detta håll, när jag följande dag fann mig föranlåten af en inre maning att säga:»

'Det ser ut som det skulle bli krig snart mellan boerna och engelsmännen.'

'Tror ni det?' svarade hon med spelad förvåning, hvilken föreföll mig högst egendomlig, alldenstund krigstankarna redan en god tid legat i luften i synnerhet sedan den falske Dr Jamesons raid 95, d. v. s under flera år. Och jag visste ju dessutom, att ämnet behandlades man och man emellan bland medlemmarna i Svenska klubben, där hon rätt ofta var närvarande. Också kunde jag icke heller dölja denna min tanke när jag forsatte:

'Man hör ju krigsryktena i hvar mans, mun och säkert kunna dessa icke alldeles hafva undgått en dam, som är så mycket med i världen som ni. Icke sant?'

'Det är mycket, som folk pratar, utan att man därför behöfver taga det för kungsord', svarade hon afvisande. 'Från den engelska sidan låter det för resten på det hela taget mycket lugnt.'

'Ja, jag vet, att ni umgås mycket med engelsmän', fortsatte jag, helt visst alldeles för djärft ryckande hufvud-ämnet inpå lifvet... 'Men tror ni då ej, att de engelske veta, att bättre dölja sina rätta afsikter till det afgörande ögonblicket än händelsen är med boerna?'

'Den saken lägger jag mig verkligen icke i', svarade hon... 'Som kvinna hyser jag högst ringa intresse för allt som rör politiken. Och jag skäms verkligen för att tillstå, att nöjeslifvet upptar det mesta af min tid... Men åpropos nöjen! Har ni dekoreringsen snart färdig?'

'I morgon vill jag hoppas, att allt är klart', svarade jag utan att våga upptaga fortsättningen på det ämne, som

hon tydligen ej längre ville afhandla med mig, men af hvilket hon säkert visste mycket mer än jag.»

»Jag hoppas, att det icke dröjer längre, ty i öfvermorgon redan hade jag tänkt, att här få hålla en liten invigningsfest... Och jag litar på er, Mr Hannsen'.

Dansken gjorde en ny paus, låtande blickarna glida öfver till Ladysmith, från hvilket man genom mörkret svagt kunde urskilja ljus mellan Cemetery Hill och Helpmakar Hill, där en vakteld aftecknade sig, oförsiktigt blottande devonshirarnes ställning. Nästan tonlöst fortsatte han efter en stund:

»Jag litar på er, Mr Hannsen,' var hennes sista ord, ty jag återsåg henne icke sedan. Af den tillämnade festen blef intet. Mrs Ramoski afreste nämligen följande morgon från Johannesburg och — ja, här kan jag säga, att jag drabbades af det svåraste slaget i mitt lif — hon lämnade staden med en *engelsman!*»

»Sedan har jag lefvat som i ett tillsånd af vanvett», fortsatte Hannsen efter en ny paus... »Och när kriget bröt ut, var jag kanske den förste skandinav, som frivilligt ställde mig under boernas fanor. Jag gjorde det af kärlek till denna kvinna, som nu dväljes därinne i den belägrade staden bland boernas arffiender, men — därom är jag viss — icke såsom en *vän* till de engelske utan såsom — *spion!*»

»Spion?» utbrast Lundberg. »Detta förutsätter, att hon skulle besitta både mod och förslagenhet i ovanlig grad och vara alldeles ovanligt boervänlig.»

»Ja väl! Modig är hon», fortsatte dansken. »Och som sportkvinna har hon visat flera vackra prof både på fysisk uthållighet och raskhet. Att hon är förslagen, framgår bäst, af att hon ännu midt under det häftigaste politiska kannstöperiet visste spela sin roll af politiskt ointresserad så väl, att alla hennes vänner på klubben togo för afgjort, att Mrs Ramoski endast hade en tillvaro af nöjen för ögonen; ja, man förebrådde henne till och med det ofta väl mycket glada lif, hon förde. I mycket hade man också rätt härutinnan, för så vidt man endast ser saken till ytan. Men en alldeles

enastående händelse gjorde, att jag fick en annan mening om de motiv, som drefvo henne, att fraternisera med 'rödnackarna' som hon gjorde och helt visst ännu gör det, och denna var, att jag kom öfver ett bref på *svenska*, ställdt till hennes förvaltare, hvilken är kvar i Johannesburg. Brevet fanns bakom en panel, dit det måste hafva fallit af en slump. Förvaltarens skrifbord stod nämligen alldeles intill denna panel, som släppt i torkan och lämnat en spricka mot väggen, nog stor för att brevet skulle kunna glida emellan och bli doldt. Vid reparationen ersattes panelen med en ny boasering, och brevet föll därvid i mina händer. Och genom dess innehåll fick jag klart för mig, att boerna i Mrs Ramoski har en vän som få.»

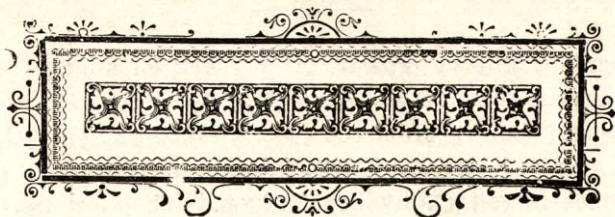
»Jag beundrar nu hennes försiktighet lika mycket som hennes skönhet», fortsatte dansken. »Att jag älskar henne, har jag redan sagt er, mina herrar, och det är denna min kärlek, som drifver mig, att åter på ett eller annat sätt försöka närma mig henne. Kanske skall det äfven lyckas mig, att väcka hennes intresse för min person, och kunde jag blott vinna detta mål, skulle mycket vara vunnet. Till en början skall jag in i den belägrade staden, där jag är viss på att träffa henne... Jag *skall*, kosta hvad det vill!»

Danskens energi värmdes Lundbergs hjärta. I Hannsen hade han tydligen funnit en vapenkamrat, hvilken drifven af kärlek — alltså samma motiv, som dref Lundberg själf — ej skulle rygga tillbaka äfven för de största faror.

Och denna solidaritet så att säga, var det, som kom Lundberg att räcka handen åt Hannsen, i det han sade:

»Äfven jag måste in till Ladysmith. Vi följas åt! Fyra ögon se alltid bättre än två, och fyra armar rå mer än två. Redan i gryningen ge vi oss i väg.»

ADERTONDE KAPITLET.

En störd idyll.

På Lombards Kop fanns endast en svårare kanon — eller rättare sagdt en howitzer — närmast själfva lägret. Men längre åt söder och nära den landsväg, som slingrar sig fram mellan nämnda kopje och Isimbulwhanabärgen hade boerna ett litet artilleri på tre fält- och två bärgskanoner för att hålla vägen besatt för ett eventuelt utfall, hvilket man godt kunde vänta sig af en armé, hvilken med öfver sju tusen man ej gerna kunde kapitulera utan vidare.

Lundberg hade föreslagit, att man skulle välja denna väg, enär man lifligt afrådde honom från att närma sig staden så rätlinjigt som han först tänkt göra det. Tog han däremot den af boerna föreslagna riktningen, skulle han hafva den afsevärda fördelen, att lättare finna skydd af de bakom varande boerna, under det att vägen mot norr och nordväst ej var vidare säker förr än man kom fram under Mkwabababärgen och Pepworth Hill, norr om Ladysmith, där boerna hade ett starkt artilleri med bl. a. deras beryk-

tade stora kanon 'långa Tom', samt två duktiga kulsprutor. Men, som sagdt, innan man kunde hinna så långt fram som under detta skydd, d. v. s. ända fram till järnvägsspåret norrut, hade man såsom två ensamme ströfvare ute på det mellanliggande veldtet lätt kunnat bli uppsnappade och tagna till fånga.

Förr än den 2 nov. blef det emellertid icke af för de båda förälskade skandinaverna att komma i väg.

Enligt sträng generalorder, utfärdad af Joubert, fick nämligen ingen boer eller boernas frivillige lämna sina stationer, förr än Ladysmith var alldeles fullständigt inneslutet, under hvad förevändning som än kunde gifvas. Och man hade därtill särskildt engagerat Lundberg, att såsom ingenjör vara med om kapandet af alla till den belägrade staden ledande telegraf- och telefonlinier, hvilket arbete blef fullständigt utfördt på slaget klockan 2 e. m. den 2 nov.

Med denna viktiga händelse kunde man säga, att Ladysmith var fullständigt afskuret från gemenskap med hela den yttre världen. Den belägrade staden hade efter detta intet annat att göra, än att så godt den kunde söka hålla stånd mot boerna samt att därunder tåligt vänta på den hjälp, som möjligen skulle kunna komma med befrielse. Detta kunde emellertid låta vänta på sig länge nog, ej minst på den grund, att den väg söderut, som den efterlängttade armén hade att tillryggalägga, gick mellan och öfver en hel labyrint af bärg och kopjer, som i rikt antal närmast Ladysmith var besatt och behärskad af boerna.

Stämningen bland boerna var nu lifligare än någonsin. Framgångarne hade vida öfverträffat förväntningarna, och de funnos, som redan började anse hela kriget som en snart afslutad och för boerna ovanligt lyckad 'militärpromenad.'

Kanske var själfva Joubert besjälad af samma sangviniska tanke och att denna dref honom till att handla så långsamt och föga fältherremässigt, som han snart lät komma sig till last och som gaf själfva uppslaget till de dagar af olyckor, hvilka följde. Ett är emellertid visst, och detta är, att hade han klokt och energiskt begagnat sig af de ovanliga

fördelar, som vid Ladysmiths belägring stodo honom till buds, då hade boerrepublikens tillvaro ännu varit en oomtvistad sak.

När arbetet med telegraflinierna var klart, fick Lundberg emellertid den efterlängtade permissionen, så mycket hellre som han for i uppdrag af spioneri. Dansken Hanssen fick permission äfven han och med honom finnen Pekka; som på inga villkor var hågad, att 'lämna sin svenske kamrat i sticket' som han sade.

Tre engelska uniformer medfördes. Men dessa aktade man sig nu, på varning af Pekka, att draga på sig så länge man befann sig inom den krets, där boerna rörde sig. Så fort man fick varmare kännning af 'rödnackarna' skulle dock khakiuniformerna bli sköna nog att taga till.

Man gaf sig i väg i skymningen. Vädret var kallt, och ett isande regn hade börjat falla. Vägen var redan från början högst besvärlig, uppblött som den var af regnet; och vid Ponderspruit fick man därtill en obehaglig kännning af boernas förposter.

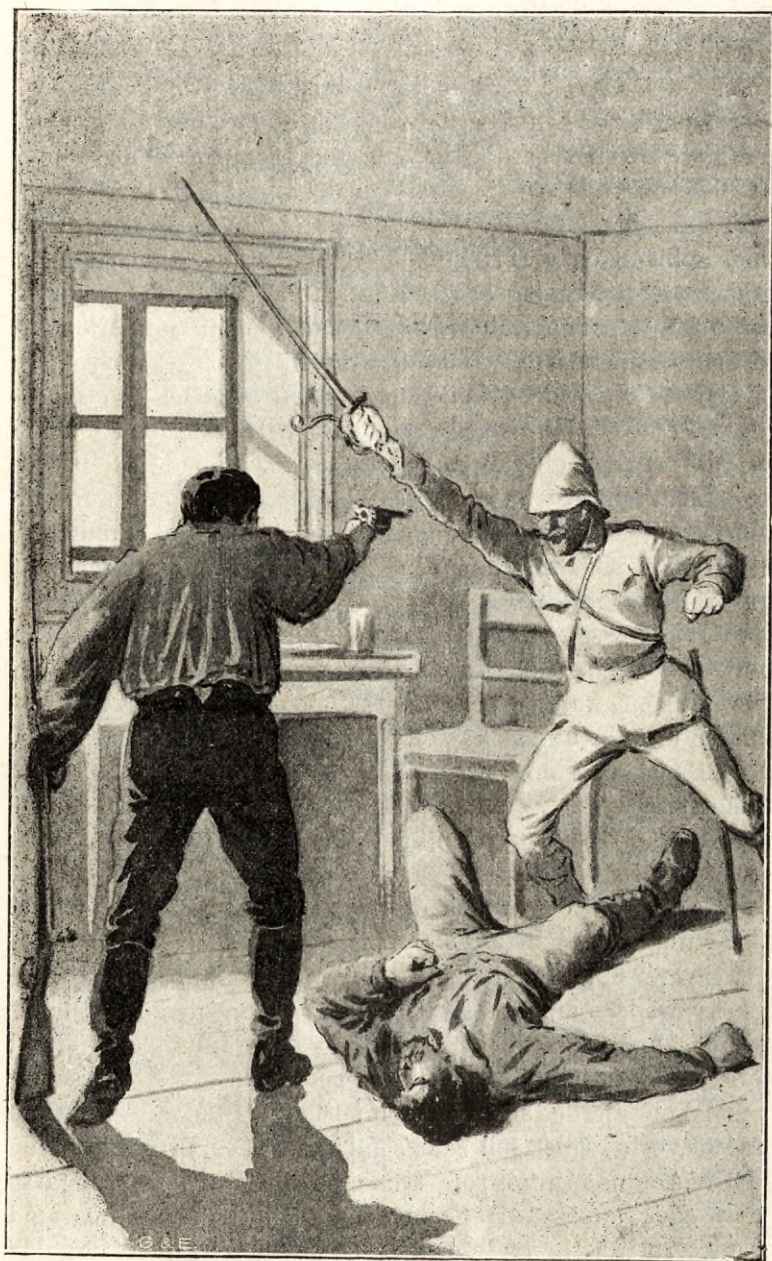
Saken var den, att de tre skandinaverna, som voro lifligt i samspråk om, hur man bäst skulle kunna lura sig in till Ladysmith, ej lade så noga märke till, hvad som passerade kring dem. Man visste ju, att man ännu ej gärna kunde hafva något att frukta af 'rödnackarna'.

Plötsligt hördes emellertid ett rop. Lundberg svarade oförsiktigt och tanklöst nog på *engelska*; och genast var det färdigt.

Att man den gången kom undan med lifvet, berodde endast på en ovanligt lycklig slump i förening med det rådande mörkret.

Det var Lundberg, som träffades af förpostens skott. Men dess bättre tog kulan vägen genom det klädbylte, som han bar på ryggen i en rem. Och som i detta bylte äfven fanns en engelsk karbin, var det denna, hvilken i kolfven fick mottaga blyet.

Dansken hade redan börjat ropa och skrika på boeremunart till den ej vidare långt bort stående posten, hvil-

Hitåt gossar!... På med bajonetterna! (Sid. 277.)

ken jämte en kamrat närmade sig, hvarpå sammanhanget med det hela blef förklaradt till ömsesidig belåtenhet.

Lundberg kände sig emellertid, af lätt begripliga skäl, högst obehagligt berörd, ty endast ett par tums högre lopp för boerns kula, och resultatet hade blifvit döden.

Färden fortsattes. Men för att ej midt i natten trassla in sig bland de vid Helpmakar Hill lägrade engelsmännen, gjorde man nu en dragning åt söder, följande Pounder Spruit. Man hade just passerat landsvägen, som från Ladysmith leder sydost mot Isimbulwhanabärgen och hade ej långt kvar till Klipfloden, hvilken åt söder och sydost utgör Ladysmiths gräns, när man helt oförmodadt stötte på uthusen till en rätt stor farm.

Några utposter syntes där ej. Och efter att en stund fåfängt hafva lyssnat efter några vägledande ljud, kom man till den insikten, att gården måste vara alldeles öde och öfvergifven.

Regnet, som föll stridare en förut och med hvarje minut tilltog i häftighet, manade obetingadt de tre skandinaverna, som hunnit bli alldeles genomsura, att söka skydd under de tak, hvilka här erbjödos.

Dansken, som var mest frusen af sig, gick förut att rekognoscera och återkom snart med tillkännagifvande, att efter hvad han kunnat finna, syntes inga hinder att taga hela farmen i besittning, om man så ville.

Af denna orsak kom det sig, att de tre skandinaverna en stund senare befunno sig installerade i ett rymligt kök, på hvars öppna spiselhäll Pekka gjorde upp eld, alla tre obekymrade om, att skenet från denna genom fönstret skulle kunna förråda deras därvaro eller åtminstone vittna om, att det ännu fanns folk i stugan.

Man gjorde sig ingen brådska. Hundvädret därute rasade, och regnet föll som sand mot de små rutorna. Men därinne fanns intet, som tydde på hvarken den oroliga tiden eller annars arrangemanger till strid. Allt husgeråd syntes stå på sin plats, och af några böcker, hvars förgyllda ryggar glänste på en liten hängande bokhylla, läste man.

— såsom var att vänta — engelska författarenamn och titlar. Där fanns äfven ett exemplar af *The Holy Bible*, en illustrerad upplaga tryckt i London, samt bredvid detta heliga verk en diger broschyr om — '*Guldgrufvorna i Transvaal*', som vanligt visande, att engelsmannen för himmelriket aldrig glömmet mammon.

Invånarne i denna stuga hade naturligtvis flytt. Det kunde till och med antagas, att flykten skett mycket brådstörtadt, ja, man hade ej ens gjort sig tid med att duka af bordet efter en kanske sista måltid i det nu öfvergifna hemmet. Där fanns ännu kvar bröd och kall potatis samt i en bleckform något, som liknade rester af en pudding. Och så fanns där en tillbringare med ett tjockt sött öl, hvilket mer tydde på tysk bryggd än kommande från någon filial af norrmannen generalkonsul Ole Olssens efter engelsk stil i Sydafrika anlagda bryggerier — en affär, som, inom parentes sagdt, gjort den mannen till mångmillionär sedan 1883, då han där började med sitt bryggerigeschäft

Utan vidare hänsyn till eganderätten, värmdes man upp den mat, som fanns kvar och slog sig därpå ned kring bordet för att njuta af något, hvilket man icke på länge fått njuta af, nämligen en måltid lagad mat, äten vid 'sittande bord'. För att icke heller 'lilla pärlan' skulle saknas, tog Pekka upp sin lommeffaska och bjöd på whisky, och under tiden puttrade kaffepannan hemtrefligt på trefoten invid den skönt värmande elden i spiseln.

Man grep sig an med måltiden under bästa lynnesittande i skjortärmarna, medan de genomsura rockarna ångade vid brasan. Och Pekka svor på, att detta var den skönaste stund han varit med om sedan senaste julafton i sitt hundratals mil därifrån belägna fädernehem. Ja, han blef så varm af detta minne, att han ej kunde neka sig nöjet att för det lilla auditoriet uppstämman 'Soumis sång', sjungen på finska och därefter i duett med Lundberg 'Vårt land', som togs på svenska men till Pacius' sättning, då Pekka kanske ej utan smak tyckte, att Josephsons melodi till denna

fosterlandshymn var för släpig, något som till och med många svenskar gerna erkänna.

De vemodiga hemlandstonerna gjorde emellertid sinnena sentimentala. Till och med den vanligen högst gemytliga dansken fick något glänsande i sina ögonvrår; och när sången var slut, reste han sig för att hålla ett litet tal, något som danskarne äro snara till.

Under lifliga gester hade han hållit på minst fem minuter, när en fönsterruta krossades af en gevärskula, som borrhade sig rätt in i puddingsformen.

Idyllen var slut.

Bleka allvaret tog plats i högsätet, och mausergevären kommo hastigt i händerna.

Var det vän eller fiende? blef första frågan i det man tog plats i hvar sitt hörn för att ej onödigtvis kläda skott vid bordet, som stod invid det ena af kökets båda fönster.

Det antagligaste var, att man hade med boers att göra, kommande från det närbelägna Isimbulwhanabärgen, där en rätt stor styrka låg lägrad kring den stora femtoncentimeterskanon, som af boerna fått namnet *Slim Piet*.

Var denna förmodan sann, skulle lugnet nog snart åter vara herre på täppan, samt idyllen kunna fortsättas.

Men det kunde ock antagas, att farmens egare under natten återvändt med en skara 'rödnackar' för att möjligen hemta med sig en del värdefullare saker, som man under den brådstörtade flykten måst lämna kvar — förutsatt, att dessa saker icke fallit i boernas händer.

Lundberg skulle just närma sig dörren för att rekognoscera, då denna häftigt rycktes upp.

I öppningen visade sig en engelsk officer och bakom denne en bonde samt i mörkret ännu längre bakom några hufvuden af soldater.

Hvad som i detta ögonblick flög genom den modige svenskens hjärna skaffade honom sedan, utom tacksamhet af finnen och dansken, stor berömmelse bland boerna.

Mekaniskt men blixtnabbt sträckte han ut sin hand, just som den engelske officeren och bonden kommit öfver

tröskeln. Och i ett nu lades haspen på så att soldaterna blefvo *utestängda*.

Det hela var ett ögonblickets verk, och det, som sedan närmast följde, gick icke mycket långsammare. Det gällde också att på snabbaste och effektivaste vis reda sig mot öfvermakten, som larmade därute i förstugan.

Finnen och dansken hade rusat fram i samma ögonblick som haspen lades på. Båda voro beväpnade med revolverar och äfven med mausergevär, för hvilka det dock på detta korta afståndet af man mot man ej fanns någon bekväm användning.

Just som bonden drog sin knif för att gå löst mot Lundberg, hvilken ännu stod kvar vid dörren, träffades han af ett dödande skott ur Pekkas revolver. Ljudlöst sjönk farmaren till golfvet.

Den engelske officeren, som till en början syntes alldeles hafva förlorat fattningen, skrek nu, högt nog för att kunna höras af de i förstugan varande:

»Come on boys! . . . Fix bajonets!»¹⁾

Han drog själf sin sabel och svingade den ursinnigt i det han rusade mot Lundberg, hvilken allt fortfarande höll sig vid dörren, i hvars plankor 'rödnackarnas' bajonetter och gevärskolfvar redan börjat sitt förstörelsearbete.

Plankorna tycktes emellertid vara af godt slag. De hvassa bajonetterna gjorde visserligen ett och annat hål i virket. Men dörren spräcktes icke för de tunga slagen. Dock kunde det i alla fall icke dröja länge förr än skyddsvärnet måste gifva vika. Och mot den öfvermakt, hvilken då skulle storma in eller från bakhållet i den skumma förstugan behärska rummet med sina skjutvapen, kunde de tre skandinaverna ej gärna tänka sig hålla stånd.

»Nu ha vi dem vid fönstren!» utropade plötsligt Pekka i det han kastade sig ned på golfvet, tätt under fönsterbrädan.

Och i samma stund kom en kula, som, genomborrande

¹⁾ *Hitåt gossar! . . . På med bajonetterna!*

ru tan, slog fast i väggen helt nära Lundberg, nära att träffa honom, där han stod som ett godt mål för de skyttar, hvilka samlat sig utanför fönstren.

Hannsen hade emellertid fått upp dörren till en innanför köket varande kammare och dröjde ej med att i denna så hastigt som möjligt försäkra sin person. Lundberg samt finnen voro icke sena att följa exemplet, den förre klokt nog medtagande de klädbylten, som man vid inträdet i denna 'fridstad' kastat från sig på golvet, däremot lämnade de till torkning upphängda kavajerna i sticket, all den stund det nu var allt annat än rådligt att våga sig fram till spisen, där man mot den ännu friskt flammande elden kunde bli ännu bättre mål för 'rödnackarnas' kulor. Han lyckades likväl i sista stund äfven rycka med sig en gammal fotogenlampa.

Man skyndade sig att inifrån tillbomma kammaredörren så godt man kunde genom att ställa för densamma en del möbler, och hade snart arrangerat en ganska försvarlig barrikad, som en god stund borde kunna motstå äfven ett rätt häftigt anlopp. Lampan, som blifvit tänd, spred ett matt ljus öfver det hela.

Fortsättningen af äfventyret lät icke länge vänta på sig.

Man hörde hur dörren därute till förstugaa brakade sönder med ett väldigt larm just som barrikaden var färdig. Och på detta brak följde ett ursinnigt tjut och oväsen, åstadkommet af minst ett dussin uppretade röster, säkerligen som uttryck för det raseri, dessa krigare erforo, när de på golvet funno liken af såväl löjtnanten som farmaren.

Att uppehålla sig länge i kammaren var ej att tänka på. Man kunde när som helst vänta sig, att de uppretade sällarna skulle i samlad trupp skrida till de våldsammaste yttérligheter, en krigarehord kan utfundera. Att på ett eller annat sätt draga sig ur spelet för så godt pris som möjligt var därför det man närmast hade att tänka på. Och det blef åter svensken, som utfunderade detta sätt, när han plötsligt hördes säga:

»Skynda er nu i khakipaltorna! I dem ska vi möjligen

kunna klara oss på något vis. På annat sätt vet jag verkligen icke, hur det skall gå.»

»Alldeles rätt!» svarade dansken och hastade genast att kläda om sig liksom Lundberg och Pekka, den senare därunder likväl pekande på kammarens enda fönster sägande:

»Men hur ska vi komma ut? Det där hålet räcker knappt till åt en katt mycket mindre åt en karl.»

Hannsen, som var ganska korpulent, betraktade det lilla fönstret med oro och fortsatte finnens tankegång i det han sade:

»Aldrig i lifvet kan då *jag* komma ut genom det där rått hålet. Och inga yxor ha vi heller att göra det större.»

Hannsens min när han sade detta liksom äfven tonfallet var så komiskt tröstlöst, att hvarken Lundberg eller Pekka kunde, trots det verkligt kritiska i belägenheten, hålla sig för skratt.

Men som anloppet mot kammarens dörr redan börjat, gjorde man klokast i att icke allt för länge hängifva sig åt lösandet af ett omöjligt problem utan i stället försöka hitta på något annat sätt, som med lätthet kunde användas.

Lundberg hade stigit upp på en byrå i kammarens ena hörn. Han räckte från denna mer än väl upp till taket och var redan som bäst i färd med att rifva ned den svartgrå kalkrappning, som väl en gång varit hvit och gjort taket till en i farmarestugorna ganska sällsynt prydnad, och i all synnerhet vittnande om, att denna stugas egare ej varit boers, hvilka — detta måste erkännas — ej äga vidare utvecklad smak för det hemtrefliga och prydliga, kanske beroende på att de aldrig haft en 'varaktig stad' såsom 'nomadfolk' i allmänhet icke hafva det.

Allt nog! Rappningen föll för kraftiga slag af svenskens hårda näfvar, och därunder visade sig ett lager af vassrör, som ej blef svårt att rifva ned. Sålunda blottades en yta på cirka en kvm. och denna yta befanns vara täckt med bräden, hvilkas tjocklek, att döma af bredden, ej gerna kunde vara vidare stor.

Lundberg spände armarna mot dessa bräden allt hvad

han orkade. Men de voro starkt fastnitade vid något ännu osynligt bjälklager, och det blef därför bäst att skyndsamt försöka hitta på något att bända med.

Nu fick han syn på en gammal pinnsoffa med trälock.

Hastigt gaf han order åt de båda undrande kamraterna att rycka loss sofflocket, hvilket snart släppte från sina gångjärn.

Alla tre började därpå att med gemensamma krafter bearbeta takbräderna med sofflocks-kanten, och snart uppnåddes det resultat, man åsyftade med denna manöver.

En af plankorna gaf vika, snart följde en andra, och hålet visade sig då så stort, att åtminstone de smärte Lundberg och Pekka kunde komma genom.

Men dansken var tjock. Huru Lundberg och Pekka än drogo, kunde de icke få honom genom hålet.

Dessvärre blef anfallet mot kammardören allt häftigare.

Flera kulor hade redan genomborrat barriaden; och lätt kunde en förlupen kula träffa den tjocke dansken, som stod där och vändades på byrån, medan hans armar voro halft afslitna af kamraterna, hvilka, uppjudande alla sina krafter, sökte få honom igenom den trånga passagen.

Det fanns intet annat att göra än att bräcka loss ännu en plank, hvarvid sofflocket ännu en gång fick göra tjänst, men denna gång som häfstång. Och då inträffade det, att locket gick af, och att det nedfallande stycket slog ett rätt elakt hål i danskens hufvud. Och af skrämsel kanske mer än af slagets styrka tumlade den lille tjocke figuren ned från byrån.

Därmed var emellertid icke hans olycksmått rågad.

Nedkommen till golfvet fick han ett bord och en stol öfver sig och hade dessutom lätt kunnat komma i kollision med en tung kista, hvilken, upprest mot dörren, kantrade öfver ända, då dörren i samma stund sprängdes af de engelska soldaterna. — — —

Under vilda skrån stormade 'rödnackarna' in.

Darrande af dödsångest kröp dansken i sista stund bakom det kullfallna bordets skifva, där han ytterligare fick

en hel del skråmor af den sönderkrossade lampan, hvilken splittrades i tusen skärfvor när 'barrikaden' föll.

Allt var nu kolmörkt därinne. Från den till köket ledande utgången kom blott ett svagt sken från den nu i det allra närmaste utbrunna brasan.

NITTONDE KAPITLET.

Ett utfall.

I samma stund barriakaden för dörren till köket föll och lampan slocknade, kunde Lundberg och Pekka ej vidare hjälpa dansken, af hvilken dessutom icke hördes ett ljud. Man fruktade, att han brutit nacken af sig genom det olyckliga fallet från byrån eller ock, att han fått öfver sig någon af de kullvräktade möblerna.

Under alla omständigheter hade man för tillfället intet annat att göra än att hals öfver hufvud söka rädda lifvet, ty nppretade öfver löjtnantens död, skulle dessa soldater uppbjuda hela sin förmåga att gripa och exemplariskt straffa de tre djärfve sällar, som så hänsynslöst vågat trotsa en betydande öfvermakt.

I förbigående kan anmärkas, att farmaren, som rådt om gården och som själf låg där död bredvid löjtnanten, endast med svårighet lyckats utverka löjtnantens bistånd, sedan han lugnat den lilla engelska styrkans — en observationskår — kaptten med, att under natten hade man ingenting att frukta af de på Isimbulwhanabärget lägrade boerna. Och som han — den engelske farmaren — godt

sade sig känna till boernas alla knep, skulle man kunna färdas fram lika säkert, som hade inga boers funnits till.

Kaptenen hade då gifvit med sig samt sände löjtnanten och femtio man med den envise farmaren framåt vägen till Colesberg, mellan hvilken väg och Klipriver farmen var belägen.

Efter att löjtnanten stupat, hade en sergeant tagit befälet öfver skaran. — Denne sergeant var en hetsig krabat, som ej ämnade lämna farmen utan att, lefvande eller döda, hafva försäkrat sig om de tre djärfve måtståndarne.

En tänd lykta visade emellertid, att man ej heller hade dem i den lilla kammaren. Hålet i taket vittnade allt för tydligt, att de kommit undan, skyddade af det utanför rådande, intensiva mörkret. Detta hål gjorde till och med så mycket, att man ej brydde sig om, att närmare undersöka kammaren. Men under vilda svordomar stormade man ut för att återvända med oförrättadt ärende och med förlusten af en såsom tapper karl känd officer.

Lundberg och Pekka hade emellertid genom en lucka praktiserat sig ut på taket och från detta ned på marken. Utom af mörkret voro de där väl skyddade af sina engelska uniformer; och det skulle här varit en lätt sak för dem att under förvirringen komma undan, om de ej först velat närmare konstatera danskens öde.

Sålunda höllo de sig dolda bland några buskar och kunde från denna observationsplats se, huru sergeanten vid skenet af facklor ordnade sin trupp för återtåg. Att dansken ej som fånge fanns i denna hop kunde äfven konstateras.

Knappt hade 'rödnackarna' åter satt sig i rörelse, förr än Lundberg och Pekka smögo sig in i stugan och kammaren för att söka dansken. Då man ej vågade tända ljus, fick man nöja sig med att lysa med gång efter annan tända strykstickor. Liket af löjtnanten hade man bortfört. Farmarens döda kropp låg däremot kvar, där den fallit, delvis skyld af den krossade förstugudörrens spillror. Allt tydde för öfrigt på, att man huserat som vildar därinne,

till och med utbrytande sin ilska mot möblerna och annat bohag. Så för den hjälpen borde farmaren hafva betackat sig för den händelse att han ännu varit vid lif och kunnat se, hur man här farit fram.

Inne i kammaren såg det icke stort bättre ut. Möblerna lågo kullvrakta, och golfvet var öfversålladt med kalk och vasstrån. Någon dansk såg man icke till.

Plötsligt, just som man åter ämnade gå, hördes ett svagt, kvidande ljud. Man stannade, och ett nytt, starkare kvidande gaf ledningen.

Man sökte på nytt och fann slutligen dansken inklämd mellan en bordsskifva och väggen.

Han var ömklig att skåda. Ur åtskilliga skråmor siprade blodet fram, och blicken stirrade halft vanvettigt på de båda vännerna, hvilka han nu knappt tycktes känna igen.

Emellertid fick man honom på benen och inom kort blef det äfven dansken klart, huru sakerna nu gestaltat sig.

Vi skola icke försöka beskrifva den lille korpulente och förälskade danskens glädje öfver att allt verkligen aflupit så väl som det gjort. Hans lynne var elastiskt, och han var åter snart inne i förhoppningar om, att ödet skulle bli honom gunstigt så att han inom kort finge träffa Mrs Ramoski. Och 'sedan skulle solen lysa klarare för honom än aldrig förr', såsom han uttryckte sig, gladt tömmande den styrketår, hvilken Pekka räckte honom ur den försvarliga fältflaskan.

Danskens gemyt upplifvade äfven de båda andra; och man drog sig icke för att genast fortsätta vägen, följande engelsmannens spår, d. v. s. samma riktning, som man sett dem aftåga, ty ännu var det alldeles för mörkt att se några spår. Regnet fortfor att falla, ehuru nu mindre häftigt. Mådden steg de framryckande öfver anklarna.

Man hade knappt hunnit fram till landsvägen förr än man stötte på ett oväntadt hinder, en framskjuten boerposterering, som man i sina engelska uniformer hade all anledning att möta med försiktighet. Men hur vaksamt man

än försökte att komma undan, visste man dock icke ordet af förr än man befann sig omringade och kring Slutna innan man ens hunnit blifva tillropade. Allt hade varit ett ögonblicks verk, som ofelbart skulle gjort de omringade till fångar, om det icke i detta fall varit 'vänner'. man råkat ut för.

Detta sistnämnda förhållande blef snart konstateradt, när man blifvit förda inför rekognosceringstruppens veldkornet, som genast fick i sinnet att eftersätta de femtio af sergeanten anförda 'rödnackarna'.

Jakten blef häftig. Boerna voro ej mer än tjugofem, utom de tre skandinaverna. Det gällde att hinna upp sergeanten och hans folk innan dessa hunnit förena sig med den nära Pounder Spruit lägrade kaptenen, som inalles egde ett par hundra man till sitt förfogande utom de femtio.

En lång kedja utvecklades, och inom tio minuter hade man känning af fienden, som oklokt nog ännu belyste sin väg med facklor, under det att boerna, vana vid att röra sig på den svåra terrängen äfven i mörkret, kilade fram som ödlor och nu så mycket lättare när fackelskenet gaf dem god ledning.

När boerna genom en snabb flankrörelse hunnit omfatta de i slutna trupp frammarscherande engelsmännens tète, gafs signal till eld.

Verkan redan af första salvan blef utomordentlig. Minst en tredjedel af sergeantens folk stupade, och de öfverlevande grepos, som var att vänta, utaf våldsam panik. Rådvilla kastade man sig i flykt åt alla sidor, planlöst sökande skydd, där man bäst trodde sig om att kunna finna sådant. Man skrek ock jämrade sig af förtviflan likt kvinnor, och många kastade sina vapen för att ledigare kunna röra sig under en språngmarsch, som gällde lifvet.

Men hvart man vände sig hotade döden, hvart man kom, stod där någon boer med sitt fruktade mausergevär redo att med detta blåsa ut en lifsgnista, som för en och hvar af de flyende nu var kärare än någonsin.

En kvart efter aflossandet af den första salvan, hade sergeanten gifvit sig med sitt folk. Och som fångar fördes 'rödnackarna' till samma farm, där de nyss förlorat sin löjtnant. Från denna plats sändes bud efter förstärkning från boerlägret på Isimbulwhanabärgen, dit fångarna snart fördes, medan deras kapten i det lilla engelska förpostlägret vid Pounder Spruit fåfängt väntande sin löjtnants och dennes folks återkomst.

Inom parentes kan anföras, att dylika 'bortplockningar' af 'rödnackehopar' ej hörde till ovanligheterna redan vid krigets början. Ofta var den bortplockande boerskaran i antal betydligt underlägsen de infångade, hvilket torde kunna förklaras af boernas rent af beundransvärda rörlighet, och deras förmåga, att i rätt tid kunna servera engelsmännen en effektiv eld, hvilken merendels blef omöjlig att besvara annat än med skott, som icke träffade annat än — boernas förskansningar!

* * *

Det var nästan morgon, när Lundberg, Pekka och Hannsen, följande med som bevakning öfver de vid farmen tagna fångarne, inställde sig vid lägret å Isimbulwhanabärgen, där man nu höll på att ladda *Slim-Piet*, den stora 15 cm:s kanonen.

Helt nära denna hade en hel del boers slagit sig ned i ett tält invid en lägereld, hvares värme väl kunde behövas i den fuktiga och kalla nattkylan, som följt på det isande regnet, hvilket ändtligen lagt sig.

De tre skandinaverna slogo sig ned vid denna eld, sedan de utbytt sina genomsura khakiuniformer mot torra boerkavajer. Ej utan andakt lyssnade man till den boersalm, som här tonade efter en kort bibelutläggning, hvilken en af de äldre i laget uppbyggt sina kamrater med. Och som scenen utgjorde något långt ifrån ovanligt i boernas lägerlif, men väl ett ofta återkommande vackert drag, lämna

vi här nedan en bild af densamma såsom den tedde sig vid just ifrågavarande tillfälle.

När den lilla andaktsstunden var slut, funno de tre skandinaverna det klokast att söka sig ett par timmars hvila efter de vedermödor, för hvilka de under den snart tilländalupna natten varit utsatta, visserligen ej med det resultat, som man åsyftat, men i alla fall ej ansträngande sina krafter förgäfvos, ty man kunde nu hoppas, att den en gång inslagna vägen till Ladysmith, som man åter in-

stundande kväll ville anträda, skulle vara jämförelsevis rensadt från engelsmän efter den fångst, man gjort, hvilket helt visst borde gifva de fångades kamrater anledning att draga sig närmare det skydd, som garnisonen i Ladysmith möjligen kunde lämna.

Pekka somnade snart utan att besvära sig med att kommentera och diskutera det senaste äfventyret mer än att säga, innan han sjönk i sömnens armar:

»Det gick ju galant i all'» fall! Fast nog voro vi nära

att bryta nacken af oss när vi hoppade ned från taket...
Glöm inte att väcka mig. För i natt *ska* vi in i staden.»

Lundberg lofvade att väcka, hvarpå Pekka lugnt vände näsan mot den ännu kolande elden samt somnade under ett som filt tjänande hästtäck.

»Det var tråkigt, att vi icke kommo fram i natt», bröt Hannsen plötsligen tystnaden, sedan man en god stund hängifvit sig åt en god del kontemplerationer.

Lundberg spratt upp ur sina drömmar och svarade förströdt:

»Ja, det var det. Men bättre lycka nästa gång.»

»Det ser emellertid svårare ut än jag trodde, att komma genom engelsmännens ytterlinie,» fortsatte dansken långsamt och lät tankarna ila tillbaka och dröja vid de svåra missöden, han haft i farmarestugan vid Kosen. Och han fortsatte liksom svarande sig själf:

»Kanske vore det bäst att vänta tills vi fingo våra batterier ännu närmare staden.»

»Är ni rädd?»

Frågan kom tvärt afhuggen och ej utan en ansats af hån.

»Rädd? - Nej, visst icke», svarade dansken. »Men det kom för mig, att vi kanske hade större nytta af att försöka vägen mellan Well-Kopje och Limit Hill och den vägen ned mot järnvägsspåret.»

»Som ni behagar», gaf Lundberg till svar. »Jag för min del ämnar taga samma väg, som jag börjat. Man har där Klipriver, om intet annat, att gömma sig i, om man blir för hårdt ansatt.»

»Det vore tusan; gömma sig i *floden*?»

Frågan kom med ett uttryck af berättigad förvåning. Men svensken visste skäl.

»Sådant har händt mig förr», fortsatte Lundberg utan tvekan, hvarpå han berättade sitt äfventyr i närheten af Wessels Nek på vägen till Glencoe jämte hufvuddragen af de äfventyr, som han där hade att utstå.

Och med detta kom man osökt in på historien om Anna Meyer, hvilken historia dansken naturligtvis åhörde med

spändt intresse. *Hur* varmt Lundberg verkligen intresserade sig för denna flicka, blottade han emellertid icke. Men af hvad som sades, kunde Hannsen mycket väl räkna ut, att svensken var minst lika kär i veldtkornet Daniel Meyers syster som han själf — dansken — var förälskad i den märkvärdiga och mystiska Mrs Ramoski.

Hade Lundberg sålunda väl uppfattat de motiv, som drefvo Hannsen till Ladysmith, så begrep den senare nu icke mindre svenskens intresse af att snarast komma in i den belägrade staden. Och när han äntligen somnade var det i den fulla förvissningen, att han nu vunnit en kamrat, som mer än någon annan kunde vara att lita på.

Det var nästan dager när Lundberg somnade. Han somnade in mycket hårdt, trots att kanonaden och bombardementet redan innan dess tagit sin början. '*Slim Piet*' väsnades förfärligt i den sofvande svenskens omedelbara närhet, och från Lombards Kop dånade den stora howitzaren och de fem andra kanonerna. Äfven fylldes luften af kanonernas brak från Middle Hill, Left Kopje, Burprise Hill, Pepworth Hill och andra höjder, samarbetande att förintä den dödsdömda staden, alla utspyende en flod af kulor, som endast svagt möttes af engelsmännens mycket begränsade artilleri.

Från icke mindre än åtta punkter kom boernas eld. Utom de båda stora kanonerna '*Långa Tom*' och '*Slim Piet*' hade boerna här till sitt förfogande tre väldiga howitzare, nio fältkanoner, fyra bärgskanoer, två maskinkanoner ¹⁾, alltså icke mindre än tjugo eldgap, som spridde död och förintelse med hemsk precision öfver staden, som låg därnere i gropen, och i hvilken tusentals lif sattes på spel med hvarje sekund bombardementet varade.

Klockan var vid pass tolf, när Lundberg väcktes af Pekka, som kunde medela, att kunskapare anländt från batterierna å Pepworth Hill, hvilka meddelat, att man kunde vänta ett stort utfall från den belägrade staden. An-

1) Den ene af desse var en s. k. Hotchkiss

tagligen skulle 'rödnackarna' smyga sig ut under skymningen eller sedan det blefve fullt mörkt.

Pekka föreslog därför, att man genast skulle anträdanden afbrutna färden för att möjligen kunna smyga sig in samtidigt med att utfallet egde rum och begagna sig af den oreda, som helt visst därunder vore att vänta bland de uppskrämde engelsmännen.

Nå, detta tyckte nu Lundberg vara ett godt förslag. Och det dröjde icke många minuter innan han var marschfärdig. Dansken stod då redan klar. — Han hade vaknat något tidigare genom ett litet missöde, hvilket vi ej gerna kunna förbigå utan att därom säga några ord.

Hannsen, som var försiktig af sig när det gällde en hel del omsorger rörande lifvets bekvämlighet, hade lagt sig mycket nära elden för att få det varmt nog eller åtminstone så varmt som möjligt under för handen varande omständigheter. Han hade äfven lindat in sig i ett hästtäcke, och fötterna samt benen voro instuckna i en gammal matpåse.

Olyckan ville emellertid, att af någon anledning en gevärspatron kommit att glida ned i denna påse. Vidare inträffade det, att vinden, som blåste upp på morgonen, satte fyr på de domnade glöden och dessa på en flik af påsen.

Sakta och varligt kolade denna påsfik, tills glöden nådde just en fläck, hvilken var rikt impregnerad med fettämnen.

Detta gjorde susen.

Innan den tungt snarkande dansken visste ordet af, blef det fyr i patronen. Ett fräsande ljud följdes af en häftig smäll, och vid denna vaknade Hannsen helt förskräckt, troende i det yrvakna tillstånd, hvori han då befann sig, att någon fiendtlig kula varit nära, att bringa honom döden.

Han lugnades emellertid af de kringståendes skratt, och skrattade själf hjärtligt åt episoden, medan han med en viss försiktighet drog af sig den förrådiska brödpåsen, hvil-

ken genom hvad som skett äfven spelat den kuriösa rollen af 'väckareur', såsom han med sitt vanliga gemyt uttryckte sig.

Medan detta pågick, hade en liflig rörelse uppstått på andra ställen i lägret. En af utposterna, som vågat sig fram under Helpmakar Hill uti nattens mörker, hade där, osedd af engelsmännen, kommit i tillfälle, att uppsnappa några ord, hvilka han skyndsamt återvändt för att inberätta.

Engelsmännen ämnade i kvällningen försöka sig på ett utfall i massa. Detta var hufvudinnehållet af hvad kunskaparen visste att meddela. Och detta stämde således fullt med, hvad man kort förut fått bud om från Pepworth Hill.

Det blef nu att göra sig beredd på att 'värdigt mottaga White och hans gossar' såsom en gammal kornett uttryckte sig. Och däraf kom den stora brådskan, som plötsligt blef rådande icke blott på Isimbulwhanabärgen och i batteriet på det närbelägna Lombards Kop utan på hvarje kopje och håll, som kring Ladysmith var besatt af boerna.

Man kunde antaga, att fienden skulle hufvudsakligast rikta sitt anfall åt sydost d. v. s. åt Isimbulwhanabärgen, emedan den nog hade sig bekant, att boerna där voro minst talrika på grund af att kommandant Lukas Meyer använde en stor del af för Isimbulwhanapositionen behöfligt folk för att bevaka ställningen vid Colenso, hvilken ort den 1 nov. fallit i boernas händer och måste behållas, emedan man där hade en ypperlig maktställning mot den från söder väntade engelska undsättningsarmén. Öfverste Cooper hade därifrån blifvit drifven till Estcourt med sina sex hundra man, men dessa måste äfven hållas i schack, så att de ej togo sig för att vid lämpligt tillfälle falla en svagare boerstyrka i ryggen.

Däraf kom det sig, att boernas läger på Isimbulwhana var rätt strandsatt beträffande numerären. Men å andra sidan hade man i de kvarlämnade gallrat ut synnerligen härdade och rappa karlar, så man trodde sig om, att kunna

bjuda de utfallande ett första och äfven verksamt motstånd.

Situationen var dock ganska kritisk. Gjorde engelsmännen mycket häftig och snabb rörelse, skulle de norr om staden lägrade boerna knappt kunna hinna till undsättning. Och på så vis kunde det hända, att hela den i Lady-smith ännu instängda garnisonen gick fri, eller åtminstone en stor del däraf.

Detta måste till hvad pris som helst förhindras; och däraf kom det sig, att våra tre skandinaver nu fingo annat att göra, än att försöka smyga sig in i staden för att leta efter Anna Meyer och Mrs Ramoski.

Hvarken Lundberg eller Hannsen hunno vidare beklaga sig öfver detta oförmodade hinder för deras längtan att snarast få möta de dyrkade, innan man verkligen fick se, att kunskaparens rapporter talat sant.

Från Helpmakar och på vägarna å ömse sidor om denna af devonshirarne besatta höjd syntes engelsmännen snart komma anryckande med både kavallerister och infanterister, ja, äfven med ett par batterier. Och detta var endast avantgardet af hvad man vidare hade att vänta.

På Isimbulwhana fanns, som sagdt, endast en kanon, 'Slim Piet!'

Mot de massor, som kommo anstormande, var denna enda artilleripjäs, hur duktig den än var, alldeles otillräcklig och alldeles för litet som medel att drifva 'rödnackarna' tillbaka, ehuru skott på skott lossades allt hvad man hann ladda och fyra af.

Att skrida till öppen strid på veldtet vågade man icke heller på grund af för fåtalig styrka i förhållande till den numerär, som fienden kunde erbjuda.

Där fanns således intet annat att göra än att så godt man kunde det söka uppehålla fienden med liflig gevärseld och att föröfrigt invänta undsättning från Middle Hill, Besters Farm och Pepworth Hill för att åter söka få de utflugna i boet.

I en lång kedja drog man sig ned mot Modder Spruit

och med de främste i denna kedja funnos som vanligt skandinaverna och andra frivillige.

Elden från boernas sida blef ursinnigt häftig, och hvarje skott fällde sin man.

Blixtnabbt uppkastade en del grafvar medan andra brassade på; och bakom naturliga och konstgjorda skydd — de senare åstadkomna med rent af fenomenal färdighet — blef man fienden allt mer närgången.

Man hade hoppats, att flodöfvergången med dess enda delvis raserade bro skulle sätta ett betydligt svårt hinder för de utfallandes vidare framryckande. Så blef emellertid icke händelsen.

Fruktan för att åter blifva drifna in i staden, kom engelsmännen att göra underverk. Trots boernas häftiga eld, pressade man sig öfver på de mest äfventyrliga sätt, sökande att komma undan till hvad pris som helst. Hästarna drefvos ned i vattnet med ursinniga medel, och hela hopar kastade sig uti, utan minsta tanke på hvarken ström eller djup. Många voro de, som öfverlämnade sig åt vattnet utan att — såsom man kunde konstatera — ens känna till simkonstens elementära kraf, hellre dränkande sig än de utsatte sig för att falla i boernas händer.

Af den förvirring, som boernas eld åstadkom, var det lätt att inse att 'rödnackarna' uppskattade boerna till långt större antal än de voro. Och boerna aktade sig väl för att taga arffienden ur denna tro genom att uppträda mer öppet, så mycket mer som engelsmännen icke alls tycktes ha i sinnet att ens försvara sig, mycket mindre att skrida till anfall.

Flykt, intensiv, vild flykt, tycktes vara det enda, som dref den stora engelska massan; ordning och disciplin var något, som i denna stund icke fanns till i hela denna jätteskock af Hennes Majestäts ordstora armé, som med hvarje ögonblick allt mer decimerades af boernas kulor, af hvilka hela floder på sina ställen kommo som ur jorden.

Men att hindra öfvergången stod nu icke till.

Med grämelse måste boerna se, huru allt fler och fler

Urslinigt gick jakten. (Se sid 295.)

kommo öfver för att fortsätta flykten på vägen till Weenen¹⁾, noga aktande sig för en dragning åt Colenso, där man visste, att Lukas Meyer låg på lur.

Det var i grefvens tid, som man säger, när de första leden af boernas styrka vid Pepworth Hill kommo sprängande. Och med hvarje minut ökades detta jordens kanske enastående beridna infanteri. Snart ansåg man sig tillräckligt stark, att kunna upptaga förföljelsen; och liksom nyss 'rödnackarna' var det nu boerna, som satte öfver Modder Spruit.

Ursinnigt gick jakten. Samtidigt exploderade en granat.

I denna förföljande skara saknades icke Lundberg, hvilken var säker hästkarl. Dansken och Pekka kommo däremot med i eftertruppen, ty ingen af dessa båda egde den vana att sitta i sadel, som erfordrades för att kunna storma fram såsom boerna gjorde det nu.

Längst framme i tæten fanns Lundberg och jämte honom äfven en annan svensk, nämligen Otto Lindström, skåning; och jämsides höllo de efter 'rödnackarna' allt hvad tyglarna höllo.

»Där ha vi staben!» utropade plötsligt Lindström i det han med sin karbin pekade på en mindre flock ryttare, som fäktande och gestikulerande höllo sig i skydd af några proviantvagnar och de båda kanoner, hvilka engelsmännen på ett rent af äfventyrligt sätt en stund förut fört öfver Modder Spruit. »Kunde vi infånga dessa, gossar, så hade vi verkligen icke förspillt vår dag.»

»Skadar aldrig att försöka, laga bara, att vi få med oss en fem, sex stycken till.

Och Lundberg började genast själf att intressera ett par utrechtpojkar, med hvilka han flera gånger stått i elden, och som nu lika mycket af beundran som af äregirighet höllo sig nära den tappre och oförvägne svensken.

Lindström tog upp ämnet med ett par andra ynglingar,

¹⁾ Weenen är en liten stad cirka 65 km, sydost om Ladysmith.

ett par unga jättar från Piet Retiefs bärgiga trakter, och vann dem genast för saken.

Sex man sprängde nästa minut förbi de andra boerna, nämligen Lundberg, Lindström samt pojkarne från Utrecht och Piet Retief, och hur mycket de öfriga förföljande än satte i, blefvo de i alla fall efter.

Denna gång var det Lindström, som behöll ledningen; för öfrigt var 'fältet' med god sammanslutning och några slitningar kunde icke skönjas.

Lindström höll rakt på kanonvagnarna, och just som dessa rullade ned utför en backe, befann han sig på krönet af densamma.

»Nu pojkar!» skrek han. »Kläm till ännu ett tag så äro vi nästa minut midt i klungan; och alltid ska vi väl kunna hejda dem tills de andra hinna fram till vår hjälp, om det behöfs!»

Och man 'klämde i' så att djuren rent af flögo utför backen; och med ömsesidig kringgående rörelse, gjord lik-som af tyst öfverenskommelse, kommo de sex våghalsarna, tre och tre på ömse sidor om kanonvagnarna, hvars drifvare i förskräckelsen till den grad förlorade all besinning, att de hoppade ned från sätena för att möjligen springande rädda lifvet.

Lindström hade icke sett fel.

Man befann sig verkligen midt bland det högre befälet.

En af dessa officerare, som helt dristigt reste sin revolver mot Lindström, föll i samma minut med genomborradt hufvud från hästen, träffad af den ena utrechtpojken välriktade kula. Lundberg nedsköt själf en annan, som skred till anfall med sabeln.

Situationen var i alla fall ojämn.

De sex hade här emot sig cirka tjugo, som väl kunnat vara minst dubbla antalet, om ej de andra, gripna af panik lämnat befälet åt sitt öde för att hals öfver hufvud fortsätta flykten.

Kanonernas dragare hade stannat, när ingen fanns, som dref på. Likaså höllo ett par förrådsvagnar stilla, och af

detta materiel bildade de engelska officerarne hastigt en borg, bakom hvilken de syntes fast beslutna, att försvara sig till det yttersta.

Den ene pojken från Piet Retief fick här dyrt sota för sin djärfhet.

Förföljande en officer, som ännu icke fått skydd bakom vagnborgen, sprang han upp på en af kanonerna för att från denna få bättre 'träffar' på landets arffinde.

Men knappt var han gränslöfver kanonen, innan någon af de bakom och under vagnarna nedhukade officerarna gaf honom ett skott, så att han dödligt sårad störtade in i vagnborgen, där han midt bland fienderna utandades sin sista suck.

Denna lilla framgång tycktes gifva engelsmännen nytt mod.

Flera kulor kommo hvisslande mellan hjulekrarna, och Lindströms häst blef träffad i ena benet samt urståndsatt att tjänstgöra. Som blesyren var svår, gaf ryttaren själf sitt djur nådeskottet med en kula genom hästens ena öra, hvarpå han vigt kastade sig upp på den nyss skjutne boerns häst.

Belägenheten blef emellertid allt allvarsammare för våghalsarna, som nu voro blott fem mot tjugo.

Utan betäckning voro de hvilket ögonblick som helst utsatta för döden, under det att svårigheterna voro stora, beträffande möjligheten att reducera antalet af de förskansade.

Framgången berodde på en ögonblicklig undsättning, men ingen visade sig ännu på krönet af den backe, utför hvilken man nyss hade stormat under vildt segerjubel.

Nu föll en af utrechtpojkarne från hästen; och nästan samtidigt fick Lindström ett elakt sår i vänstra armen.

Lundberg, som insåg, att det här vore vanvett att hålla ut längre för att med största sannolikhet endast viga sina lif åt döden, vände sig till den nu af blodförlusten betydligt bleke Lindström och ropade till honom på svenska:

»Vi måste retirera! Att stanna kvar, är det samma som säker död och alldeles gagnlöst!»

»Ni har rätt. Och tusan vet, hur länge jag nu orkar hålla mig kvar i sadeln. Alltså, helt om!»

Han vände sin häst mot backen och sprängde upp för densamma, följd af de andra fyra, men äfven af ett från vagnborgen uppstigande hånande hurra för att ej tala om en mängd kulor, hvilka skickades efter de retirerande såsom afsked.

Men hvad Lundberg nästan befarade, nämligen att man äfven skulle förfölja de fyra våghalsarna, inträffade ej. Säkert tänkte man som så, att större nytta var förenad med flyktens fortsättande, medan de fyra hemtade förstärkning.

Uppkomna på backens krön, kunde man också konstatera, att 'rödnackarna' satte sig i rörelse åt motsatt håll, likväl lämnande både kanonen och vagnen i sticket för att flykten skulle gå så mycket fortare.

De båda boerna tjöto af raseri, och den ene kunde icke lägga band på sin lust, att skicka efter de flyende, hvilka nu borde kunnat vara fångar, en kula.

Och man fick med detta skott ett nytt prof på hur en boer kan skjuta.

Afståndet var minst *två tusen meter* innan skottet föll.

Men att det blef en träff, kunde Lundberg kontrollera med sin kikare, hvilken han alltid hade till reds.

Det blef en riktigt fin träff ändå.

En af de flyende störtade från hästen, som hade han dragits ned med en snara, och detta fast man med obehägnadt öga knappt kunde se de flyende i klunga.

»Detta var betalningen för man dödade min kamrat», sade utrechtpojken i det han åter lade geväret till ögat och lossade ännu ett skott som — *träffade äfven det!* Och detta ehuru afståndet nu naturligtvis blifvit ännu större.

»Den där kulan fingo de för min vän från Retief» fortsatte boern i det hans skarpa blickar ännu spanade efter de flyende.

Afståndet kunde nu vara vid pass *tre tusen meter!* Och både Lundberg — som höll på med att förbinda Lindström — samt denne senare ansågo det vara ett rent slöseri med ammunitionen, när nu äfven retiefpojken lade an och gaf fyr för att visa, att han ej var sämre än kamraten från Utrecht.

Huruvida detta skott blef en träff, kunde icke konstateras. Men så alldeles osannolikt var det icke, ty bevisligen göra boers fina träffar på till och med ännu längre håll när de hafva synnerligen goda vapen.

Man hade nu emellertid annat att göra än att hålla på med 'målskjutning.' Och man var i all synnerhet förvånad, att man ej såg skymten af de andra från Isimbulwhanabäret eller från Pepworth Hill.

Veldtet låg alldeles rent. Icke ens en ensam ryttare syntes till. Och på den plats, hvars mark för några få minuter sedan darrat under framrusande hästhofvar, rådde nu ödemarkens hemska tystnad, endast afbruten af det monotona dunder, som väcktes af de under arbete varande belägringskanonerna på kullarna kring Ladysmith.

»Hvart kunna de hafva tagit vägen?» vände sig Lundberg med en frågande blick till utrechtpojken.

Denne svarade med en hemlighetsfull blinkning, och i det han lät den tygelfria handen beskrifva en vid halfcirkel öfver veldtet:

»Man kan ha dem öfver allt här omkring. Se där t. ex.»

Lundberg ansträngde sina blickar, men kunde i den anvisade riktningen icke upptäcka det minsta, som tillkännagaf, att boerna där hade intagit någon position. Marken låg svagt kuperad, sakta höjande sig mot bärge i fonden; och vägen slingrade sig ohyggligt smutsig och glänsande af vatten mellan dikeslösa, knappt märkbara renar.

Boern betraktade leende sin svenske krigskamrat och fortsatte i det han åter en gång pekade, men nu mera distinkt:

»Jo, se där finnes en skyttelinie... *Jag* bedrager mig

icke på den saken. Och det bästa vi nu kunna göra, det är, att rida dit fram att förena oss med de andra. Här ä' ugglor i måssen, och man har inte kastat upp grafvarna för ro skull.»

Han satte hästen i gång, och Lundberg samt de andra följde efter i sakta skridt, svenskarne ej utan tanke på att boerpojken sett fel. Ty fast man kom allt närmare, kunde likväl ej det minsta ovanligt upptäckas i terrängen.

Men snart blef det lif i marken.

Hufvud efter hufvud sköt upp ur jorden, och man såg inom kort en ändlös rad af boerhattar, sträckande sig bort i en sakta böjning mot det håll, från hvilket Lundberg och de andra tre kommo, samt äfven böjande sig på andra sidan vägen hän mot de kullar, som där höjde sig likt jättevolar på ett afmejdadt foderfält.

Det var första gången, som Lundberg med egna ögon fick se denna boernas mycket omtalade stridsordning; och han var genast villig erkänna, att hvad han hört därom berättas icke var öfverdrifvet.

I en graf, som ej var stort djupare, än att man nätt och jämt kunde i halffiggande ställning dölja sig där bakom, lågo boerna. Material till detta skydd togs ur själfva marken, och stenar, som det finns godt om på dessa vidder, bildade så att säga själfva stommen.

Här ligga skyttarne, stundom sammanträngda stundom på längre afstånd, alldeles skyddade, och ofta såsom i detta fall äfven omöjliga att upptäcka för ett vid dylika placeringar ovanåt öga. Och genom att kunna med mirakulös hast uppföra den ena grafven framför den andra, närmar man sig fienden på ett för denna högst farligt sätt, såsom under krigets lopp vid upprepade tillfällen blifvit ådaga-lagdt.

Under strid är det vanligt — synnerligast om man väntar en choque eller äfven anfall af infanterister — att endast den bortre skyttegrafven underhåller elden, för att fienden sålunda skall felräkna sig på den punkt, där själfva

handgemänget skall taga vid; något som boerna dock gerna undvika, såsom varande mest stridsdugliga på distans.

Engelsmännen närma sig, oförberedda på den fara, hvilken lurar långt närmare än de beräknat. — Och så, innan de veta ordet af, brakar en mördande salva mot dem, helt plötsligt, nära nog alldeles under deras fötter.

Man har icke anat detta, upptagen som man varit af den längre bort belägna linien. — Denna, den närmare och vida farligare, har man icke haft en tanke på, mycket mindre kunnat observera, alldenstund icke ens så mycket som kullen af en hatt varit synlig. Ty så väl veta boerskyttarna att dölja sig, medan de på samma gång själfva hafva fri utsikt öfver allt, hvad som tilldrager sig på veldtet framför grafven, hvilket stundom kan ligga alldeles jämnt ända till horisonten.

Frukten för dylika försåt hafva ofta återhållit ett engelsmannens anfall äfven när detta skulle kunna haft stora utsikter att lyckas. Man har visserligen skickat fram kungskapare för att undersöka linien. Men i regeln har en sådan aldrig kommit tillbaka. För den saken hafva boernas säkra skyttar visligen dragit försorg.

Den skyttegraf eller 'skans', om man så vill kalla den, som vår illustration framvisar, utgör en del af den, som Lundberg så oförmodadt stötte på vid här ofvan skildrade tillfälle, och är i det närmaste lik alla andra dylika. Som synes ligga skyttarne här mycket obesväradt, ty af den väntade fienden har man icke ens 'sett röken.'

Lundberg fann det emellertid underligt, att boerna nu intagit denna ställning, då det enligt hans mening varit vida klokare att energiskt fortsätta med förföljandet af fienden.

Han uttalade äfven denna tanke för en veldtkornet och fick genast till svar:

›Förföljandet har icke upphört utan fortsättes genom kringgående rörelser för att om möjligt drifva 'rödnackarna' tillbaka in i staden. Helst skulle vi förstås hafva afväpnat dem och gjort dem till fångar. Men våra styrkor äro ännu

för fåtaliga till detta värf, och det skulle draga för långt ut på tiden att invänta förstärkning. Den här placeringen är emellertid afsedd att hårdt ansätta de återvändande, som på så vis komma mellan två eldar. Och detta blir helt visst något, som öfverste Murray icke väntat sig.»

»Öfverste Murray, hvem är det?» frågade Lundberg intresserad.

»Det är han, som ledt själfva utfallet, enligt hvad våra kunskapare inhemtat», svarade veldtkornetten. »Och nu tänker jag, att han skall ångra det där försöket... Men pass på! Jag tror, de redan äro i antågande.»

Veldtkornetten kröp ned bland de andra bakom förskansningen, och Lundberg samt de båda boerpojarna följde exemplet, sedan man ledsagat den sårade Lindström till den provisoriska ambulans, som fått plats ett stycke därfån bakom en kopje, där äfven en del af boernas hästar stodo redo att när som helst mottaga hvar och en sin ryttare.

Veldtkornettens utsago besannades.

Vid synranden visade sig inom kort det engelska kavalleriet komma i full fart, stormande mot öfvergången vid Modder Spruit, tydligen för att åter söka skydd i Lady-smith.

Allt närmare kommo dessa ryttare, sprängande undan för brinnande lifvet, men utan en aning om det farliga för såt, som inom kort skulle ligga i deras väg.

Att de voro förföljda, var lätt att inse, hvadan boernas kringgående rörelse tydligen hade lyckats.

Bland de återvändande funnos äfven infanterister instuckna, och dessa hade att i ursinnig språngmarsch försöka hinna med så godt de kunde. Man fann där äfven en del vagnar och några mindre kanoner. Men tydligen var det på långt när icke hela den styrka, som man kort förut haft att göra med, hvadan man dessvärre måste antaga, att en stor del lyckats komma undan eller ock att resten skulle komma efteråt.

För hvilken händelse som helst skulle nu dessa få sin

beskärda del så att de för framtiden togo sig tillvara för att 'kila ut' innan de efter vederbörlig kapitulation fått tillstånd att aftåga.

Sikten togos, och lämpliga stöd för gevären letades ut mellan forskansningens stenar. Och en hvar bland boerna aktade sig noga att sticka ens så mycket som ett hattbrätte öfver skyttegrafvens kant.

Snart voro alla redo samt väntade på signal.

Denna kom helt tvärt; och så brakade det löst.

Ur hundradetals gevär rusade det dödande blyet med föga starkare smällar än ljudet från några harskramlor. Och af rök såg man så godt som ingen, endast en blåaktig dunst, som hastigt absorberades af den regntunga luften, hvilken när som helst åter hotade med en skur.

Hästar och ryttare föllo som käglor; och hästar utan karlar sågos trafva omkring bland det beridna manskapet, åstadkommmande ej så ringa förvirring, som dock var ett intet mot den panik, hvilken den oväntade salvan från det synbart folktomma fältet hade väckt bland de flyende, d. v. s. flyende för de boers, hvilka ett godt stycke hitom Weenen hade ställt sig i de flyendes väg.

Hela skaran stannade för ett par minuter, tydligen rådvill om, hvad som nu vore att göra.

Men när så kulorna kommo äfven från sidorna — boerna lågo som vi sagdt i en vid halfcirkel — då fanns intet annat val, än att försöka slå sig igenom eller att gifva sig.

Man valde det första.

Trotsande den häftiga elden, gaf man hästarna sporrar; och så bar det af med ett dödsförakt, som i sanning var berömvärdt.

Vid Modder Spruit väntade ett nytt, häftigt motstånd.

Där låg en ny boerstyka, äfven denna i en väl dold skyttegraf, från hvilken engelsmännen mottogs med en mördande eld.

Men att vika tillbaka hade ej varit bättre än att, trots allt, rycka fram. Boerna voro nämligen i hack och häl,

och förföljandet var nu kanske ännu intensivare än det varit förut under detta för engelsmännen så olyckliga utfall.

Öfver Modderspruit gick det med förtviflans mod.

Många voro de, som vid denna öfvergång satte till lifvet. Dock lade boerna här icke så mycket vikt vid att nedskjuta fienden utan fast mer att mota den åter in i staden.

Hade boerna varit manstarkare, skulle resultatet denna gång blifvit högst fatalt för engelsmännen, all den stund man då med stor sannolikhet gjort hela den utfallande besättningen till fångar.

Men detta kunde nu med boernas ringa numerär ej gå för sig, utan taktiken blef, som sagdt, att drifva fienden tillbaka genom en verksam och häftig eld, samt genom ett häftigt kavallerianfall, som på sina punkter väckte verklig panik bland de flyende.

Lundberg var med i detta anfall och all den dödsångest han redan hunnit bevittna under detta krig, var ett intet mot hvad han här fick bevittna bland de flyende, hvilket tydligen visade, att boerna redan satt sig i helso- sam respekt hos det storordiga krämarefolkets legoknektar, hvilka kort förut skrutit med, hur lätt det skulle bli, att 'klå bönder'.

Resultatet blef det man väntat.

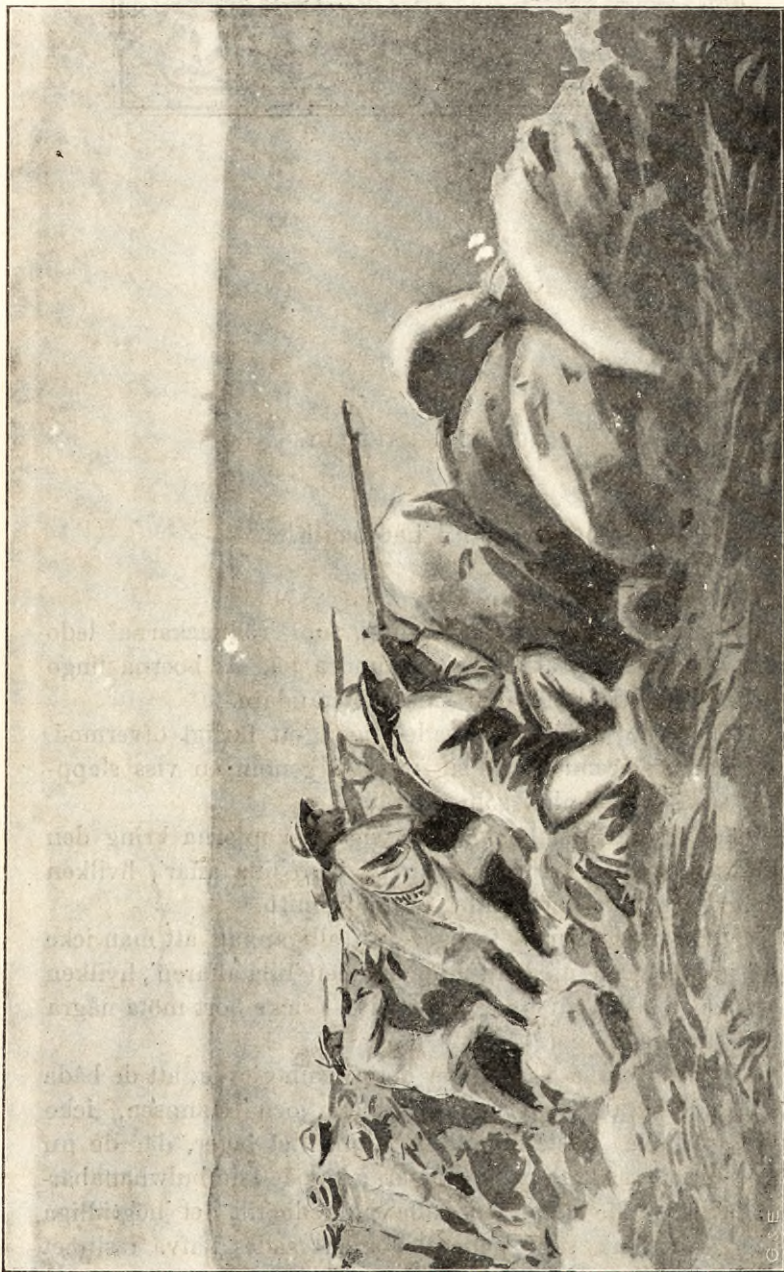
Allt närmare drefs öfverste Murrays folk mot Lady-smith och snart var det alldeles onödigt att förfölja de flyende längre.

Som en jätteskock vettskrämnda får rusade rödnackarna åter in i 'fällan' och innan kvällen bröt in, var det relativa lugnet i trakten kring staden återställt.

Engelsmännens förluster under detta misslyckade utfall — det största, som under hela beiägringen egde rum — hade emellertid varit så stora, att der nu i staden varande besättningen knappt uppgick till mer än sex tusen man, som med lätthet bort bringas att kapitulera.

Att boerna ej i tid framtvungade detta resultat, är det största felgrepp, hvilket de gjort under detta märkliga krig.

Boers i skyttegraf. (Se sid 301)

TJUGONDE KAPITLET.

Äfventyr i Ladysmith.

Efter den gruudliga afbasning, som 'rödnackarna' ledo den 3 nov. 1899, är det ej att undra på, att boerna fingo en mycket dålig tanke om sina motståndare.

Följderna af detta visade sig i ett farligt öfvermod, som i flera afseenden gaf sig uttryck genom en viss slapphet i såväl vaksamhet som diciplin.

Man gjorde det bekvämt åt sig på kopjerna kring den inneslutna staden under väntan på den 'lilla affär', hvilken återstod i själfva intagandet af Ladysmith.

Det var emellertid farligare än allt annat, att man icke *i tid* grep sig an med att uppgöra den 'lilla affären', hvilken — såsom boerna ju hade det ställt — icke bort möta några öfverstigliga hinder.

Det var också väntan på detta, som gjorde, att de båda förälskade skandinaverna, Lundberg och Hannsen, icke kunde erhålla tillstånd att få lämna det läger, där de nu voro stationerade, d. v. s. fortfarande på Isimbulwhanabärgen. Alla skulle nämligen hålla sig redo till det 'högtidliga intåg i staden', som general Joubert sades hafva i sinnet

att fägna sina tappra gossar med såsom en liten ersättning för det präktiga sätt, på hvilket boerna skött sig allt från krigets utbrott.

Ingen hade en aflägsen tanke på, att man ännu stod endast så att säga i portgången, och att detta krig skulle få en räckvidd, som skulle räknas i år...

Ingen drömde ännu om sköflade gårdar i hembygden, ännu mindre om, att *Johannesburg*, ja, *Pretoria* skulle falla före Ladysmith!...

Ingen kvaldes ännu af den hemska tanken, att deras stora ljus, Joubert, skulle slockna, och att det icke mindre klart skinande ljuset, general Cronje, skulle tyna bort i fångenskap!...

Och ingen visste än, huru f. d. slaktaremästaren De Wet i Pretoria skulle anlägga en generalkommendants tecken för att med uppjudandet af en varm fosterlandsväns hela energi samla de spridda boerskarorna till en förtviflans slutkamp...

Nej, framtiden låg där så ljus och leende. Likt barn, som fått sin käraste önskan uppfylld, gladdes man åt hoppet, ja, det nära nog till verklighet blifna hoppet, att det vackra Natal, ja, kanske hela Sydafrika snart skulle vara *boernas land!*

* * *

Den 6 nov. började generalkommendanten Joubert — som då öfvertog hufvudbefälet öfver hela belägringsarmén — underhandla med general White om kapitulation.

General White, Ladysmiths i svåraste trångsmål stadde befälhafvare, var icke omöjlig för att villfara detta Jouberts maktspråk, ty hoppet om, att kunna behålla staden tills undsättningsarmén hunnit fram, om nu detta ens kunde lyckats, detta hopp var ytterst klen.

Han begärde emellertid fritt aftåg för alla sina trupper, men äfven, att få medföra kanoner, vapen och ammunition,

Detta ville boernas högste befälhafvare naturligtvis icke gå in på. Hans anspråk var kapitulation utan något som helst villkor eller undantag. Längre fram gaf han dock efter så tillvida, att White skulle få aftåga med kanonerna, men utan andra vapen, hvilka skulle föstöras.

White hade mod, att icke gifva efter; och boerna beredde sig på en regelmässig belägring med beskjutande af staden. Och redan detta gjorde, att 'den lilla affären', som man först kallat detta skede af kriget, syntes kunna växa till en ganska omfattande och tidsödande affär.

»Om man kastar en återblick på de strategiska och taktiska operationerna och därmed förknippade strider, som höra till denna krigets första och korta period, kan man icke förneka ett högt erkännande åt boerna för såväl deras ledaresom åt gemene man, ej minst då alla gemensamt hade att därunder uthärda mycket stora strapatser och ofta nog öfvermänskliga ansträngningar, på samma gång som man med berättigad förvåning måste dröja vid det försagda och besynnerliga sätt, på hvilket engelsmännen uppträdde efter upprepade militära missgrepp, som visa en oförlätlig okunnighet i till och med krigskonstens elementer», skriver en framstående tysk militär, Alfred von Müller, hvilken deltog i kriget, och af hvilken vi hemtat en stor del upplysningar.

Och samma officer fortsätter:

»Med det, att man bättre lärde uppskatta fienden — här boerna — kan det sagda dock förklaras; ty en armé, som saknar mycket af den utbildning, som kan erhållas under fredstid, måste ovillkorligen bli underlägsen sådana motståndare, som dels af naturen ega en rik fond af allt sådant, hvilket gör mannen till soldat, dels kämpar för sitt oberoende, och detta så mycket mer som det redan vid krigets början visade sig, att den goda viljan och det personliga modet felades i hög grad hos en stor del af de engelska trupperna, bland hvilka helt visst många gått ut i kriget under förutsättning, att boerna snart skulle bli kufvade utan allt för stort besvär.»

Och Alfred von Müller fortsätter:

»Den Joubertska ostarméns strategiska framryckande hade i allmänhet lyckats, trots det gällde, att öfvervinna de svårigheter, som bjödos af den starkt kuperade terrängen, om äfven den egentliga afsikten nog var den, att hvar för sig afskilja de båda engelska detagementen samt att innesluta och göra dem odugliga till operation. Att en viss slapphet fick makt med dessa till en början så försiktiga boers, som icke bort tänka på landvinningar förr än de känt ställningen i ryggen och hemma fullt säcker, visar i ännu högre grad de svårigheter, med hvilka företaget i dess helhet hade att räkna.»

En god hjälp hade boerna ovedersägligen i de kårer af frivilliga, som ställde sig under boernas fanor. Och att skandinaverna bland de frivilliga — i synnerhet *svenskarne* — äro värda allt det beröm, som redan kommit dem till del öfver hela världen, torde den benägne läsaren redan hafva funnit af de äfventyr, som vi hunnit skildra, och skall än mer finna det under loppet af hvad vi mera hafva att berätta från händelser och episoder, hvilka verkligen passerat.

* * *

Aftonen hade fallit på, och den södra hemisferens stjärnor började kasta sina intensivt klara strålar öfver den sydafrikanska af krig och våldsdåd uppskakade jorden.

Man skref aftonen till den 9 november, och den ursinniga kanonad, som allt sedan morgonen riktats mot Lady-smith från samtliga boernas kring staden placerade artilleripjäser, hade äntligen tystnat inför mörkrets och nattens dystra majestät.

Underrättelse hade ingått, att engelsmännen landsatt en ny betydlig styrka i Durban, och det gällde därför, att utan dröjsmål sätta sig i besittning af den viktiga staden, något som allt mer visade sig vara en ganska kinkig sak.

Boerna hade skridit fram allt närmare fienden; flera af engelsmännens utom staden varande positioner, hade blifvit

tagna, och från dessa var det till och med en ganska lätt sak, att med fältkikare observera på Ladysmiths gator promenerande militärer och civilister. 'Promenerande' är dock icke rätta ordet. — Rådvilla och brådsnkande rörde man sig där allt sedan kanonaden började på allvar.

Då och då kunde man se, hur ett tak bräcktes sönder af kulorna och granaterna, hvilka senare äfven stucko flera hus i brand, som det blef invånarne ett svårt göra att släcka eller åtminstone att begränsa, men endast för att kort därpå nödgas börja om samma arbete vid en annan punkt af staden.

Bland dem, som flitigt begagnade sig af kikare för att observera den svårt ansatta staden, var Lundberg kanske en af de flitigaste.

Och han satt där ännu sedan stjärnorna börjat blinka, uppkrupen på en hög sten och med kikaren för ögonen liksom hade han nu åtagit sig att räkna hvarje ljus, som tändes i de vettskrämda ladysmithbornas fönster.

Det var emellertid något helt annat, som sysselsatte hans hjärna. Och finns det en själarnas telegraf, borde Anna Meyer — som verkligen befann sig i den belägrade staden — måst erfara, att det i denna stund existerade någon, som glömt hela den öfriga världen blott för att tänka på henne.

Ännu hade han icke kunnat utverka sig permission. Och liksom dansken Efraim Hannsen, fick han dragas med sin längtan så godt han kunde.

Lundberg tog kanske sin kärleksaffär mera tragiskt. Hans temperament var också långt allvarligare än danskens, som egde en rik fond af sin nations kända godmodighet och gemyt. Och med hvarje dag, som gick, utan att han kom den älskade närmare, blef Lundberg allt mera tungsint och ville icke alls låta trösta sig ens af sina i lägret varande landsmän, af hvilka alla snart förstodo, hvad det var för slags sorg, som tyngde på den unge, annars så hurtige svenske ingeniörens hjärta.

Dansken hade redan halft om halft uppgifvit hoppet

om att före fredens eller ett stillestånds ingående mellan boers och engelsmän komma i tillfälle att åter få råka Mrs Ramoski. De upprepade permissionsförbuden hade visserligen retat honom, men han tänkte, att sådant nu en gång måste höra till 'pjäsen' och att det var bäst att han tröstade sig likt alla andra, hvilka kriget nekade ett sammanträffande med en hjärtans kär. Blefve det väl fred, skulle han så mycket ihärdigare taga i tu med sin kärleksangelägenhet och 'höljd af hjälteära' stiga fram med de ord, som han ännu icke vågat uttala.

Att hon skulle kunna binda sig vid någon 'rödnacke', ansåg Hannsen alldeles otänkbart efter innehållet af det bref, han af en slump påträffat bakom den bortbrutna panelen. Och han kunde icke håller finna några skäl, hvarför hon icke kunde gifva sin hand åt en hederlig dansk, som innerligt älskade henne, lika väl som åt någon annan... För med en bondaktig boerfarmare eller ens boerfödd stadsbo kunde hon väl aldrig knyta ett kristligt äkta förbund? Detta vore i Hannsens ögon något rent af oerhördt.

Bäst Lundberg nu satt där och stirrade i sin kikare utan att naturligtvis upptäcka en skymt af henne, som jämt låg i hans tankar, stördes han af Hannsens skorrande, tunna stämma, som uttalade dessa visa ord:

»Alla kattor äro svarta i mörkret.»

»Hvad menar ni med det?» svarade Lundberg i det han skrufvade ihop sin kikare och lät densamma försvinna i en rymlig kavajficka

»Nå, den satsen talar tydligt för sig själf, tycker jag», fortsatte dansken skrattande... »Men om det nu nödvändigt behöfs en förklaring, så låt mig säga som så: Inte tjänar det något till att stirra på mörkret. Afståndet är i alla fall för långt för att man skall kunna se in genom fönstren därborta med en sådan där liten pjäs.»

»Det hörs, att ni inte känner till min kikare», svarade Lundberg ganska vresigt... »Man ser alldeles utmärkt med den.»

»Det är kanske sådan där nattkikare, jag hört talas om?»

fortsatte den lille målaremästaren utan att låtsas märka svenskens trumpenhet... »Det skulle nog icke vara så dumt att ha en sådan, så kunde jag kanske få se åtminstone en skymt af mina drömmars drottning.»

Lundberg kunde icke hålla sig för skratt. Mannen, som stod, där verkade ofantligt komisk; och det affekterade tonfall, med hvilket han talade om 'sina drömmars drottning' borde till och med kunna komma en lifdömd att draga på smilbandet. Det hela verkade karrikatyr af en älskare, lustig nog att se äfven för den sedan flera dagar högelingen tungsinte svensken.

Om det nu var af tacksamhet för att åter en gång ha fått skäl att 'se glad ut', eller om det var af samma orsak, som gjorde dem båda likställda beträffande svårigheter att kunna komma 'föremålet' närmare, lämna vi därhän. Lundberg fann sig allt nog föranlåten att fråga:

»Då, har ni slagit alldeles ur hågen att snart komma in i den belägrade staden?»

»Jag? Nej, vid min kärlek jag har det!» utropade dansken teatraliskt. »Men det lär i alla fall inte kunna bli af förr än fred blifvit slutet.»

»Det är så dags då», fortsatte Lundberg.

»Hur så? Det kan väl gerna icke tänkas lämpligare tid än när allt blir lungt, så man kan få talas vid utan risk att hvarken bli fångad eller skjuten.»

»Kan nog så tyckas. Men i så fall är jag rädd, att den dyrkade icke längre finns kvar.»

»Inte? Hvarför det?»

Frågan kom med ett uttryck af förvåning. Lundberg svarade leende mien på samma gång med ett visst allvar:

»Skulle ni icke kunna tänka er, att 'rodnackarna' förde henne med sig, till och med mot hennes vilja?»

Dansken gjorde ett klumpigt hopp och slog sig på knäna när han svarade, nog högt för att kunna höras bra mycket längre än till den, med hvilken han talade:

»Fördubbla mina inkomster! Ni har rätt, alldeles oerhördt rätt! Visst föra de henne med sig; en dylik engel

släpper man icke ur sina klor sedan man väl fått henne fast... O, jag himlanöt! Icke förr än nu har denna tanke, denna klara tydlighet kommit för mig!... Jag måste dit in till hvad pris som helst. Jag är väl en fri man och går hvart jag vill.»

»Just så skall det låta», svarade Lundberg leende, hvilket dansken dock ej kunde se all den stund det nu blifvit kol mörkt, ett mörker, som endast sparsamt skingrades af skenet från en lägereld uppe vid kanonerna.

Och han fortsatte varnande:

»I alla fall råder jag er, att inte skrika ut de där sista orden, hvarken på engelska eller på boerspråk, ty somliga skulle kunna uppfatta dem rätt illa. Ja, ni förstår. Har man tagit f—n i båten måste man ro honom i land, D. v. s. först efter freden kunna vi tala om att vara egna herrar.»

»Det har ni också rätt i», svarade dansken lugnare... »Men hur skall jag väl bära mig åt?... Jag måste rädda henne ur dessa skurkars klor!»

»Nå nå! Så farligt är det inte. Jag tänker, att er Mrs Ramoski kan rädda sig själf, efter den beskrifning, ni gifvit mig på henne. Men det *skulle* ju kunna hända, att 'röd-nackarna' öfverlistade henne; och tag sedan reda på, hvart de hafva fört henne.»

Lundberg sade detta mera som ett uttryck för de tankar, hvilka behärskade honom vis à vis Anna Meyer. Men dansken tog det för deltagande och svarade:

»Jag måste tala vid kommandanten redan i kväll. Och när han hör mina skäl, skall han ej kunna neka mig permission. Om jag befinner mig därinne i staden eller här när man kapitulerar, kan ju komma på ett ut. Eller hvad tycker ni?»

»Ni har rätt, naturligtvis», svarade Lundberg, som verkligen tyckte, att boernas sak nog skulle reda ut sig, både honom och dansken förutan, ja, till och med utan bistånd af alla frivilliga med den vind i seglen, som boerfrågan nu fått. Och det kom för honom, att äfven han

själf borde göra ännu ett försök att få permission, hvilken han kanske redan fått, om veldtkornet Daniel, Annas bror, varit kvar i lägret på Isimbulwhana, och ej nn låg med de andra i Colenso.

Han fortsatte därför, vändande sig till dansken:

»Jag tänker, det är bäst att vi följas åt. Men hvad skola vi nu uppgifva för skäl? Att komma med det där om spioneri, tycks icke duga. Vi ha ju dagligen så godt som under ögonen allt hvad 'rödnackarne' företaga sig.»

»Ja visst! Därför har jag tänkt, att vi skulle sjunga rent ut», gaf Hannsen till svar. »Herre Gud, att man är kär, är väl ingen dödssynd, och boerna, som själfva hålla så mycket af de sina, skola väl i Herrans namn uppfatta, att man vill gå i döden för den man älskar.»

Åter kom det teatraliska i danskeus röst när han ytttrade detta. Och Lundberg skrattade som nyss när han gaf till svar:

»Kanske ni har rätt. Det duger ju alltid att försöka. Men ett vill jag be er om. Nämn icke Anna Meyers namn.»

»Det skulle väl icke göra något.»

»Men jag *vill* det icke.»

»Nå, gerna för mig. Fast nog vet hvarenda pojke i Daniel Meyers kornetskap, att ni är kär i hans syster.»

»Hvem har sagdt det?» for Lundberg upp med het-sighet.

»Kors, den saken tror jag mig hafva hört af Daniel själf. *Han* tycks till och med vara smickrad af ett eventuellt svägerskap.»

Lundberg kunde icke neka till, att dessa ord gjorde honom varm om hjärtat. Och när han närmare tänkte på saken visste han icke, hvarför han på det hela taget skulle sticka under stolen med denna ärliga känsla, som så fullt behärskade honom. Värdet af denna känsla kunde ju i alla fall icke nedsättas af den möjligheten, att den icke besvarades af Anna Meyer, hvilket dock något inom honom sade, att han ej borde frukta för.

Han hade kommit i en gladare sinnesstämning än han varit i allt sedan den morgon, då han första gången mötte den älskades blick på backen till Meyers Dorp; och han blef skämtsam till mods, när han nu hörde den lille, klotrunde dansken fortsätta lika teatraliskt som nyss:

»Jag tänker åtminstone icke sticka under stolen med, att jag afgudar Mrs Ramoski... Låt dem skratta!... I Amerika tar en millionärska en kusk... Nå väl! I Transvaal kan hon ta en målare... Ja, min herre, en målare, som har hjärta i kroppen och kan älska mer än en *kung!*»

Och han satte sina små, knubbiga ben i rörelse uppför backen, följd af Lundberg, hvilken nu befann sig i ett riktigt ypperligt humör.

Helt visst berodde det på dansken, att permissionen kunde erhållas.

Hanssen blef riktigt värtalig. Och med detta betyder det uti här ifrågavarande fall, att han kunde skaffa den barske kommandanten ett riktigt godt skratt.

Två dygn skulle permissionen få räcka; och med detta beslut funno sig både Lundberg och dansken tillfredsställda.

»Men», sade kommandanten, just när de båda frivillige skulle lämna tältet och redan stodo ute på backen; »råka ni nu ut för 'rödnackarna' så lita icke på, att vi kunna hjälpa er, ty det ser ännu ut att kunna räcka en tid innan Ladysmith dagtingar, och någon order att storma staden, ha vi ännu icke erhållit från general Joubert. Jag kan därför endast önska er ett hjärtligt lycka till!»

* * *

Redan ett par timmar senare syntes två khakiklädda infanterister försiktigt taga sig fram öfver veldtet mellan Pounder Spruit och Helpmakar Hill, styrande ned mot landsvägen, som för in till Ladysmith.

»Det är inte utan, att jag känner mig en hel del osäker,» sade den ene, en liten rund figur, i hvilken vi åter igenkänna dansken Hanssen. »Mörkt är det som i en graf,

sedan det mulnat igen; och ännu kunna vi lika väl stöta på boers som på 'rödnackar'. Hur långt kan vi ha kvar, tror ni?»

»Omkring 2¹/₂ km», svarade den andre, en reslig ung man, hvilken var Birger Lundberg. »Men detta är, om vi gå raka vägen, hvilket vi nog böra undvika. Jag har tänkt, att vi böra draga oss ned åt Klipfloden när vi väl passerat bron öfver Flag Spruit. Och lyckas detta, skola vi sedan smyga oss in utefter järnvägsspåret till Colesberg. Det är bara dumt en sak.»

»Hvilken då? Tror ni, att det är stark vakt där?»

»Nej, inte för det. Men det är förargligt, att ni skall vara så förbaskadt tjock», svarade Lundberg.

»Hvad behagas? Man rör väl inte för hur man är skapt?» gentog dansken något stucken.

»Nej visserligen. Men jag såg, att uniformen icke passar er. Så vid dagsljus kommer ni nog att synas åtskilligt löjlig för andra knektar, ja, till och med så, att ni kan bli misstänkt.»

»Det vore väl tusan.»

»Byxorna gå ju knappt igen om magen och sitta som triksåer. Blusen är spänd, och ärmarna får ni ju endast med svårighet rum i. Inte kan man just säga, att er khaki är bekväm,»

»Man tar hvad man får», svarade dansken med komisk tröstlöshet. »Inte kan väl jag hjälpa, att alla 'rödnackar' ä' spinkiga som sillar. Vi danskar smörja oss med hvedebröd och pölse, och af den dieten blir man fet.»

»I alla fall måste ni hitta på något till förklaring, om uniformen kommer på tal», svarade Lundberg, hvilken verkligen var orolig öfver, att nämnda omständighet skulle bli ett svårt hinder för dem att komma in i staden.

Men den ofta nog mer än sorglöse dansken hade genast till hands en förklaring när han sade:

»Jag får naturligtvis inbilla dem, att jag varit i svårt trångmål med boerna och att min egen egen uniform därunder blef alldeles sönderrifven och obrukbar. Och för att inte

nödgas att återvända alldeles naken, hvilket kunnat bli riskabelt nog i det här händvädret, måste jag låna kläder af en stupad kamrat... Tror ni icke, att den historien kan gå i dem?»

»Kanske», svarade Lundberg. »I alla fall hoppas jag, att vi slippa duka upp några historier alls. Bäst är, att vi i staden skaffa oss civila kläder till reserv.»

»Köpa sådana, menar ni?... Nej, pass, det tror jag allt vi akta oss för. Ni vet ju, att militärer aldrig få gå civila under krigstid.»

»Jag tänker icke heller skriva detta någon på näsan», fortsatte Lundberg... »Och skulle ni hysa några samvetsbetänkligheter rörande sättet att komma åt de där civila kläderna, få vi trösta oss med satsen, att krig bryter lag.»

Skyddade af mörkret, kom man emellertid allt närmare staden. Och på Lundbergs inrådan höll man ned mot Klipfloden, hvilken åt söder och öster omfattar den i visst afseende ganska betydande orten såsom en bred vallgraf. När man hunnit ned till denna, fick Lundberg se en båt ligga förtöjd vid stranden.

»Här ha vi ett medel, att utan större uppseende komma in till Ladysmith», sade svensken i det han utan vidare steg ned i farkosten, i hvilken låg en del enklare fiskredskap, såsom några metspön, en håf och en kasse... »Vi ha naturligtvis varit ute på en fisketur, och ingen skall därför lägga någon särskild vikt vid oss, då vi stiga i land.»

»Men man fiskar väl inte i kolande mörkret heller», svarade dansken tveksamt.

»Hvem säger, att vi hållit på med fiske under natten?» gaf Lundberg till svar. »Man kan annars tänka sig, att vi dragit 'pinnarna' vid bross... För öfrigt, nog blir det bra med den saken, bara vi komma i land.»

Och han tog själf årorna och rodde så ljudlöst, att man icke kunde höra det minsta, när årbladen sänktes eller lyftes. Det hela var för öfrigt ett långt bekvämare sätt att färdas än att ströfva omkring på den jämmerligt usla vä-

gen, hvilken det intensiva regnandet gjort så godt som oftrafikabel.

Efter en knapp halftimmes rodd, hade man nått en punkt, där Lundberg ansåg, att man borde kunna våga sig på ett landstigningsförsök.

Där fanns en liten brygga, tydligen afsedd för klappning af tvättkläder, och vid denna brygga lade man till, sedan man öfvertygat sig om, att det icke fanns någon människa på densamma. I den svagt gryende dagningen kunde man, ehuru mycket otydligt, iakttaga en enkel träkåk, från hvilken utträngde ett svagt ljussken, angifvande, att där hade man att vänta ett första sammanträffande med ladysmithsbor, om man ej obemärkt lyckades passera kåken ifråga, hvilket man emellertid hoppades att göra.

Lika tyst som rodden försiggått, lika tyst steg man i land.

Men knappt hade båda satt fötterna på bryggan, förr än de blefvo föremål för en tills nu af de landstigande äfventyrarne osedd observatörs närmare intresse. Och till all förargelse för de båda skandinaverna visade sig denna ur mörkret uppdykande intressent vara en engelsk polis-soldat af samma obehagliga ras, som den beryktade cape town-polisen d. v. s. en mulatt.

Han kastade en forskande blick på de båda 'fiskarena' och utlät sig därpå helt obesväradt sålunda:

»Ha' ni inte reda på, att ingen får ligga på floden nattetid utan särskildt tillstånd af generalen; eller kanske ni har sådant?»

Den senare delen af frågan yttrades med absolut öfvertygelse om, att dessa båda representanter för 'Tommy Atkins' verkligen voro i saknad af ett dylikt viktigt medgifvande, hvilket Lundberg icke heller bestred, när han svarade:

»Visst tusan ha vi reda på det. Men ni kan väl förstå, att man blir utledsen på all torrskaffningen under den här förbaskade belägringen och vill skaffa sig en bit färskt.»

»Jaså ha ni fiskat?» svarade mulattpolisen med ett

grin, som kom hans tänder att blänka till i ljusskenet från kojan... »Nåja, vill ni dela med er broderligt af 'pankorna', så inte skall jag skvallra nr skolan.»

Gerna hade man köpt sig fria för detta pris. Men där fanns nu ett förargligt 'aber', och detta var, att man icke hade ens så mycket som en fena i hela båten. Och denna omständighet gjorde situationen synnerligen kritisk.

Lundberg redde sig emellertid genast och svarade:

»Det skall ni visst få det. Har ni något att ta i?»

»Jo bevars. Jag tar dem i mössan,» svarade mulatten. »Och vill ni, så kunna vi halstra några inne hos mig. Men då ska ni också bjuda på whisky.»

»Kyss till!» svarade Lundberg. »Kom ned i båten, får ni själf välja ut, hvilka ni vill ha. Resten ska vi stoppa ned i kassen.»

Mulatten steg utan tvekan ned i båten, följande Lundbergs exempel.

Hanssen stod kvar på bryggan, undrande hur detta skulle sluta. Ty att där icke fanns någon fisk, detta visste dansken lika väl som Lundberg, hvilken likväl spelade sin roll med stor säkerhet.

Han stod där nedlutad öfver aktertoften och syntes plocka ihop något, hvilket emellertid visst icke var fisk, utan helt enkelt ett längre rep, som han fångade samman såsom en lasso, allt under det, att han med väl spelad sorglöshet gnolade en populär melodi från en variéte-lokal i Durban.

Och han höll ännu på med denna melodi, när mulatten hördes utbrista med otålighet:

»Nej, skynda på nu, för tusan! Vi ha inte så lång stund på oss. Klockan sex kommer aflösningen, och då är det allt bäst, att festen är undanstökad.»

»Det kan ni ha rätt i, kamrat,» svarade Lundberg raskt i det han blixtnabbt vände sig mot mulatten och lika blixtnabbt kastade repet likt en snara kring den brunsvarte polisens armar och lif.

Med ett kraftigt ryck drogs karlen till båtens botten

och nästa ögonblick lyftes en revolvermynning mot hans hufvud.

»Icke ett ljud, förstår ni,» sade nu Lundberg, »för då får ni en kula i knoppen.»

Och mulatten, som icke alls betviflade, att hotelsen kunde bli utförd, teg som ett godt barn och lät sig ytterligare bindas utan att göra den minsta rörelse för motstånd mot öfvermakten.

Hannsen hade nämligen hoppat ned i båten äfven han, när mulatten störtade. Och i det han nu mycket väl uppfattade situationen sade han på danska:

»Det är väl bäst, att vi kasta honom i floden?»

»Behöfs inte,» svarade Lundberg. »Men trots att det är förbjudet, skall han få göra en tur på densamma. Får man sedan tag i honom, ha vi naturligtvis försvunnit. Det kan ju också hända, att han då skäms, att tala om, hur det här gått till.»

»Men om han börjar skräna, när han kommer ut?» sade Hannsen.

»Kan lätt hindras med att vi stoppa något i 'klaffen' på honom,» svarade Lundberg i det han för detta ändamål uppoffrade sin näsduk, som mulatten nu nödgades 'bita i' fast den just icke var hvarken nytvättad eller nymanglad.

När dessa förberedelser voro undanstökade, kastades båten loss och stöttes ut. Och snart tog strömmen hand om farkostens vidare befordran mot absolut främmande öden, öfver hvilka emellertid hvarken Lundberg eller Hannsen vidare bekymrade sig.

Försiktigt gingo de upp i staden, som ännu låg i sömn, så godt man nu kunde sofva där under dessa för handen varande, oroliga tider.

Deras första äfventyr på denna plats hade visserligen aflupit lyckligt, och de hade icke hört polissoldaten framkasta något tvifvel om, att de voro engelska soldater. Men här i själfva 'garnisonsstaden' skulle det helt visst bli dem svårt, att spela den roll, som deras uniformer angåfvo, och

de måste därför till hvad pris som helst ömsa skinn så fort som möjligt.

Hur de skulle få civila kläder, var dem emellertid ännu en hemlighet.

På måfå gingo de framåt den långa gata, som från tvättbryggan förde in i staden.

Här och där stannade de för att, dolda af någon häck eller trädgårdsmur, låta någon annan tidig morgenvandrare passera, hvilken oftast visade sig vara en knekt, sällan en civilist och ännu sällsyntare en kvinna.

Det dagades mer och mer. Och ju ljusare det blef ju mer kritiskt kunde det vara att visa sig såsom dansken såg ut.

Olyckan hade nämligen fogat det så, att den förut med nöd halfknappta khakiblusen äfven råkat bli 'uppsluppen' i ryggen. Ty där *sprack* den, då Hannsen skulle hjälpa till med att binda mulatten.

Hade situationen ej varit så allvarsam och i ännu högre grad kunnat bli det, skulle Lundberg helt visst icke kunnat hindra sig från att utbrista i ett både högljudt och muntert skratt vid åsynen af denne lille, runda krigare ur 'rödnackarnas' armé. Men nu kom detta skratt aldrig till lif utan dödades obevekligt af den allvarliga frågan:

»Hur ska vi kunna reda oss? Får något befäl se er utstyrd så där, äro vi ohjälpligt förlorade.»

Dansken svarade lugnt:

»Man skall få veta, att jag varit i strid med boerna.»

»Detta kan nog vara godt och väl. Men en närmare förklaring öfver den striden, skall ohjälpligt leda till, att vi råka fast »

»Tror jag knappt, om man bara svänger sig, ordentligt,» sade Hannsen.

»Hvilket blir kinkigt nog, när ni ju inte ens känner namnet på ert befäl.»

»Jag har inte heller tänkt nämna några namn», fortsatte dansken. »Och för att undvika detta, skall jag ställa det så, att det ser ut som om jag varit ute på egen hand.»

»Alltså handlat på eget bevåg?» sade Lundberg...»
Nej pass, akta er för det. Sådant kan stå oss ännu dyrare.»

Dansken tog sig en funderare innan han svarade:

»Det blir väl alltid någon råd. Under alla omständigheter ger jag mig icke förr än jag får tag i Mrs Ramoski. För hennes skull har jag kommit hit och för henne är jag beredd att våga min sista blodsdroppe.»

Detta var nu ett mycket heroiskt skäl. Men Lundberg kunde i alla fall icke hindra sig från att utbrista:

»Ni har ju själf sagt, att Mrs Ramoski frivilligt följt med en engelsk officer. I så fall torde faran för att hon kunnat råka ut för något obehag i det engelska lägret vara ringa. Man får väl antaga, att hon endast följt en inre kallelse, ja, hvarför icke en verklig böjelse, som...»

»Bøjelse!» utropade dansken afbrytande i det han gjorde en högst komisk grimas... »Aldrig i lifvet finns det någon böjelse hos *hennes*. Nej, vid Gud! Hennes hjärta är af is för hvarje annan man än den, hon skänkt sin kärlek.»

Hvem nu denne lycklige kunde vara, fick Hannsen icke tid att uttala.

Ty knappt voro orden sagda, innan ett olycksbådande hvinande hördes, och nästa ögonblick sågs façaden till den lilla villa, i hvars trädgårdstappa de båda äfventyrare sökt ett tillfälligt skydd, störta samman med väldigt brak, och nästa minut sköt en brandgul låga upp öfver taket, som snart stod i ljusan låga.

Det var en välriktad boergranat, som framkallat denna förödelse, hvilken kom med en dödsbringande helsning från kanonaden, som nu börjat på alla de kopjer kring staden, hvilka vi förut nämnt vara i boernas händer.

Och nu finga Lundberg och Hannsen på närmaste håll se resultatet af hvad ett kraftigt bombardement kan åstadkomma, som — att döma af hvad de här i omedelbar närhet bevittnade — inom kort borde förvandla hela Ladysmith till en grushög.

Branden hade ännu icke hunnit tillkalla någon hjälp

utifrån. Men villans invånare sprungo halfklädda omkring och vred sina händer. — Två kvinnor och en gammal gubbe — för att icke medräkna en tjutande hund — samt en kaffertjänare, hvilken senare kraflade sig upp ur jordvåningen genom ett ganska oansenligt tilltaget fönster. Dessa personer voro alla, hvilka ännu visade sig.

Plötsligt utbrast en af kvinnorna:

»Hvar är Katy?... Min Gud, hvar är Katy?»

Den gamle gubben, hvars dräkt var högst primitiv, började äfven han ropa:

»Katy, Katy, hvar är ni?

Och i det han vände sig till kaffern, ropade han:

»Sam! Skynda genast in och leta efter Miss Jackson. Du ansvarar för hennes säkerhet med ditt lif.»

Men Sam var mer rädd om sitt eget skinn än om Miss Katy. Han svarade med ett bredt grin och gjorde därpå ett vigt hopp öfver den låga stenmur, som skilde villans tomt från gatan. Och utefter gatan försvann han sedan allt hvad hans ben förmådde bära honom.

Branden tilltog i styrka. Och i den disiga morgonluften stego lågorna som gulröda tungor upp mot takåsen och högt öfver denna, fräsande och sprakande liksom i jubel öfver den makt, hvilken nu ingen kunde bestrida dem.

Kvinnan och gubben skreko fortfarande på Katy, som icke visade sig. Och den andra kvinnan tycktes till den grad paralyserad af olyckan, att hon hvarken kunde skrika eller röra sig.

Lundberg fann det nu vara tid att inskrida.

Att utan vidare låta en människa bli innebränd, kunde han icke bevittna; och han meddelade äfven dansken denna sin mening, när han utbrast:

»Vi måste skynda till hjälp. Än kanske hon kan räddas... Kom!»

Och de båda skandinaverna rusade fram just då en hjälptrupp, ett slags brandkår bland garnisonen, satte sig i rörelse för att börja ett arbete, som dessa dagar i Lady-

smith hörde till vanligheten och därför, på grund af vana, togs med en viss flegmatisk sorglöshet.

När de på planen framför villan stående hyresgästerna sågo dessa två khakiklädda figurer rusa fram så plötsligt bakom en buske, hördes gubben ropa:

»Hundra pounds åt den, som lefvande räddar Miss Jackson!»

Men den nyss så upprörda kvinnan, hon som stått där paralyserad, föll genast in, gripen af girighetens demon:

»Femti pounds, mina herrar! Femti pounds, om hon är *död!*» . . .

Utan att lyssna till dessa pänningegudars vidare ackorderande, hade emellertid Lundberg och Hannsen redan hunnit in i förstugan och stormade vidare in i rummen.

På nedra botten syntes ingen Katy; och hastigt bar det därför i väg uppför den eleganta, mattbelagda trappan, som redan var fylld af en intensiv, kväljande rök, hvilken gjorde det oerhördt svårt att andas.

Men upp gick det med verkligt dödsförakt, trots att taket på sina ställen redan störtat in, här och där alldeles stängande vägen för en och hvar, som ej egde mod att bryta sig genom bränderna.

Långt in i ett rum vid motsatta sidan af villan funno de en ung kvinna ligga afsvimmad på golfvet. Hon låg där i sin nattdräkt och syntes redan hafva skattat åt förgängelsen, orörlig och likblek som hon syntes, omvärfd af stinkande rök.

Lundberg tog henne i sina armar. Hannsen ryckte till sig ett täcke att skylla henne med; och så bar det åter i väg mot trappan.

Men nu var denna väg fullständigt raserad, åtminstone blockerad, hvadan det där var alldeles omöjligt att komma ut.

Hannsen hade rusat fram till ett fönster. Han drog sig dock genast tillbaka och yttrade på danska till Lundberg:

»Gården är full af 'rödnackar'! Hur ska vi göra?»

»Vi måste försöka att klara oss åt baksidan,» svarade Lundberg i det han lindade in Miss Katy i täcket och hopade öfver en eldbrand, som kom nedfallande framför hans fötter.

Man kom ut i ett rum på motsatta sidan. Där var det alldeles fritt både från eld och rök. Vinden låg nämligen åt gatan; och från façaden var det nu alldeles omöjligt att komma in i villan.

Höjden var visserligen icke betydlig, men tillräckligt farlig för en och hvar, hvilken hade en lefvande börda att föra med sig i språnget.

»Hemta hit ett rep eller ett lakan,» sade Lundberg.»
»Vi måste fira ned henne. Och sedan få de andra sköta om henne bäst de kunna. Hon lefver ännu. Jag kan känna, hur hennes hjärta klappar.»

Dansken var icke sen, att efterkomma uppmaningen. Och bland en hel del bråte i en skrubb fick han äfven tag i en bunt klädstreck, som här borde komma bra till pass. Belåten med sitt byte skyndade han in till Lundberg och den räddade kvinnan, hvars ansikte nu var fullt belyst af elden, hvilken just hunnit fram äfven till detta rum och redan frossade på virket i den rikt snidade dörren.

Häpen släppte han klädstrecket till golfvet och utropade med af rörelse skälfvande röst:

»Ser jag fel, eller har jag blifvit galen?.. Det är ju Mrs *Ramoski!*»

Detta namn, som uttalades nästan halfskrikande af dansken, väckte kvinnan i Lundbergs armar till besinning. Hon slog upp ett par stora, blå ögon och stirrade förvånad än på dansken än på Lundberg i det hon gjorde sig fri samt drog täcket ännu tätare kring sig.

»Mrs *Ramoski!*» fortsatte dansken i det han vördnadsfullt gjorde en bugning, som blottade det uppspräckta ryggpartiet af hans khaki... »Jag...»

»Tig! Nämn icke detta namn,» afbröt hon danskens ord. »Ingen här i huset vet, hvem jag är. Man känner mig blott under namnet Katy Jackson från Durban...»

Men hjälp mig nu ned. Jag får sedan tacka er för ni råddat mitt lif.»

Under det att Lundberg lade klädstrecket flerdubbelt kring den hemlighetsfulla kvinnans lif, yttrade hon, vänd till Hannsen:

»Men hur kommer det sig, att ni är här och i engelsk uniform?»

Dansken berättade i få ord orsaken, utan att dock våga nämna något om sin kärlek, och presenterade äfven Lundberg, till hvilken Mrs Ramoski nu vände sig i det hon själf steg upp på fönsterplattan.

»Jag tackar äfven er, min herre; och jag gläder mig särskildt öfver, att ni är *svensk*. Kom i afton klockan efter tio till hörnhuset här till vänster i samma kvarter. Smyg er in på gården och göm er i lotushäcken invid verandan.»

»Men våga vi väl visa oss i khaki, om man kanske skulle misstänka oss, då vi ej kunna uppge något regemente?»

Mrs Ramoski svarade utan betänkande:

»Skulle ni bli hårdt ansatta, så gif blott denna lösen, *Ramoski and Edwardes*. Och ha ni uttalat denna lösen, garanterar jag, att ni gå fria. Bäst är i alla fall, att ni ge er så litet i slang som möjligt med 'rödnackarna'. Och lösen gifva ni ej förr än i yttersta nödfall... Varen nu af godheten, att fira ned mig. Eder hjältemodiga handling skall rikligt belönas!»

Hon gled ut från fönstret, hållande sig i fönsterposten för att därpå gripa tag i strecket, med hvilket hon firades ned. Kommen till marken mottogs hon af ett par soldater ur Light Horse regementet samt en officer, tillhörande samma vapen.

Och Hannsen fick se en syn, som så när hade brakt honom, att begå en svår och farlig blunder.

Han såg, huru den engelske officeren helt obesväradt tog Mrs Ramoski — eller Katy Jackson, hvad hon nu kallade sig — i sina armar och bar bort henne, med en öm-

het, som gjorde dansken alldeles röd af ilska och kom honom att gnissla med tänderna i det han hväste:

»Vänta du! Får jag tag i dig, är du dödens!»

Men nu fanns det icke tid till vidare utläggningar om det märkliga, som hade händt.

Elden framskred med oroväckande hast, och villan syntes fullständigt vigd åt undergång. Boergranaten hade utfört sitt värf med obygglig säkerhet; det gällde nu för de båda skandinaverna att rädda sitt eget lif innan det blef alldeles för sent.

Bakom dem var allt ett eldhaf, och framför dem syntes gården fylld af 'rödnackar', som under rop och skrån uppfordrade sina modiga 'kamrater', att skynda sig ned med hjälp af klädstreet.

Hvilket alternativ, man än valde, kunde vara döden, synnerligast om Mrs Ramoskis mystiska lösen ej hade något värde, för den händelse man gaf sig in bland, 'rödnackarna'.

Lundberg kom också att tänka på hennes ord; att man ej skulle begagna sig af den uttalade lösen annat än i yttersta nödfall. Och detta nödfall kunde *möjligen* ännu icke vara inne, hur ödesdiger faran än tycktes vara.

Han sade därför till dansken:

»Vi måste försöka en annan utväg än den att följa efter Mrs Ramoski genom fönstret. Ty nedkomna, skall man naturligtvis ansätta oss med tusen frågor, angående vårt räddningsäfventyr. Detta kan ha sina obehag, och vi göra nu klokast i att undvika sådana. Utom dess har jag ju kommit hit för att söka reda på Anna Meyer, och all försiktighet är därför af nöden.»

»Ni har rätt,» svarade dansken. »Och ingen vill hellre vara er behjälplig att finna henne än jag, synerligast nu när *min* huldgudinna är räddad. Men *hur* ska vi kunna klara oss? Här inne är det ju redan så hett, att man kan steka sill på väggarna.»

»Kors för tusan! Nu tappade jag klädstreet!» utropade Lundberg, som verkligen lät detta medel att komma

ned på marken glida ur sina händer, medan han grubblade på den vackra boerflickan.

Nu fanns det således ingen annan utväg än att antingen hoppa ned från den rätt ansenliga höjden, eller att hitta på ett annat sätt för att rädda lifvet.

Man var i kammaren nästan kringhvarfd af lågor, och hettan blef allt mer outhärdlig. Taket hade fattat eld, och långa eldflakor föllo ned, antändande den dyrbara mattan, som täckte golfvet.

»Ut!» ropade dansken. »Här finns ingen annan möjlighet än att söka väg genom fönstret.»

»Jo, ännu en,» svarade Lundberg i det han leende betraktade danskens svettiga ansikte.

»Och denna skulle vara?»

»Att klättra ned genom mathissöppningen ute i serveringsrummet. Jag tror inte, att elden hunnit dit ännu.»

Han afvaktade icke Hannsens svar utan störtade sig raskt på en dörr, som åt vänster förde ut i en smal gång; och dansken följde honom.

Från denna gång kommo de fram till en trätrappa, som fräsande och sprakande förtärdes af det glupska elementet. Men till höger, om denna trappa fanns det nämnda serveringsrummet, angränsande till salen, hvilken stod i eld och lågor, och där det nu brusade som hade en orkan varit lös.

Mathissöppningen — hvilken Lundberg kort förut passerat och gifvit akt på under letandet efter den saknade 'missen' — befanns visserligen full af rök, men ännu fri från eld.

Den var icke stort vidare än en ordinär skorstenspipa, och repet till hissinträtningen hängde ännu oskadadt kvar kring sitt block.

Vid detta knopade Lundberg fast ena sladden. Därpå kröp han in i hålet och med gymnastisk färdighet lät han sig sedan glida ned i det rökfyllda mörkret, mer förlitande sig på en lycklig slump än öfvertygad om, att denna färd skulle sluta väl

Dansken betraktade denna 'afresa' med bekymrade blickar; och ett hastigt ögonmått sade honom, att om han vågade följa efter, skulle detta i alla fall kanske bli kinkigt nog genom det trånga hålet.

Andtligen var Lundberg nere, nästan halfkväfd af rök.

Han befann sig i ett källareliknande kök, där mörkret endast sparsamt skingrades af reflexerna från eldsvådan, hvilka än starkare än svagare trängde ned genom ett källarglugg liknande fönster i plan med marken därofvänför, minst fyra meter högt från källarens golf.

Det var genom detta högt belägna fönster, som Lundberg nu hoppades finna en utväg i det fria. Men dessförinnan återstod det att få med sig dansken, som ännu var kvar i serveringsrummet.

Han böjde sig just genom det svarta hålet och ropade.

Något svar fick han icke. Men när han lyssnade nogare tyckte han sig genom oväsendet däruppe urskilja ljudet af ett tungt stönande. Och när han så fattade repet, kände han att detta rörde sig våldsamt, hvilket ju kunde förklaras af, att dansken nu var på väg genom hålet.

Färden gick emellertid mycket sakta.

Och när danskens ben icke syntes till ännu efter ett par minuter, blef Lundberg rädd, att den lilla klotrunda figuren råkat ut för att fastna, därmed äfven utsättande sig för den ännu större faran, att kunna bli kväfd af röken.

Lundberg visste emellertid råd.

Han kröp åter in i hålet och började äntra upp utefter linan.

Snart stötte han på hinder, och detta var ett par fötter, som hvarken tycktes kunna komma upp eller ned.

Gripande tag i dessa fötter började Lundberg rycka och draga allt hvad han orkade. Och dansken skrek som en besatt.

Plötsligt bar det i väg nedåt. Och nu var farten större än önskvärd.

Hade Lundberg icke i tid spänt armarna mot hälets träfoder och därmed 'bromsat' så godt han kunde det, skulle

han säkert fått ett nog så obehagligt minne af denna sin resa i mathisshålet. Men nu resulterade det hela i en lindrig blesstyr af danskens ena stöfvel, som fann för godt att taga stöd mot Lundbergs högra öra.

»Den resan glömmet jag aldrig!» pustade Hannsen, när han drogs ut på ett köksbord, som där nere fanns fastgjordt under luckan. Och han kunde ha sina skäl, att inte glömma denna resa, som gifvitvis ingen af de båda 'reskamraterna' hade minsta åstundan att göra om, hvilket nära nog kunnat bli händelsen såsom 'retur', därest ej Lundberg åter räddat situationen.

Det visade sig nämligen, att luckan åt gården var gallerförsedd.

Någon annan väg kunde icke tagas, alldenstund elden på andra sidan, där ingången till köket var belägen, rasade minst lika vildt som uppe i våningarna.

Genom att stapla upp ett par bord och en stol på hvarandra, nådde man det omnämnda fönstret eller rättare källaregluggen.

Lundberg fann gallret vara bastant och absolut omöjligt att bryta loss med handkraft. Men större delen af gallret var eget nog infattad i luckans träkarm; och detta bestämde Lundberg för att begagna sig af eld.

Han begöt virket med petroleum och lade vidare med denna eldfångda olja indränkta trasor kring gallret. Och när detta var gjordt, tuttede han på. Man lyckades äfven komma öfver en bastant yxa bland köksredskapen, och denna kom utmärkt till pass, när elden gjort sitt arbete.

Virket hade då kolat, och järnstängerna visade sig till och med hafva blifvit så pass upphettade, att de lätt läto böja sig för de slag af yxhammaren, hvilka Lundberg med hela sin kraft riktade mot dem.

Arbetet tog emellertid en dryg halftimme. Och när Lundberg äntligen kunde krypa ut på gårdsplanen, hade elden äfven hunnit fram till köket.

Just när svensken vände sig om för att hjälpa sin

kamrat genom den trånga gluggen, kastade denne mot honom ett bylte sägande:

»Det här fick jag tag uti skrubben när jag letade efter yxan. Jag tror, att det är kläder.»

»Detta vore verkligen väl», svarade Lundberg. »Ty som vi nu se ut, kunna vi knappt komma öfver gatan. Trasorna hänga inte ihop längre, och att gå på visit i paradisdräkt lär väl vara bra vågadt äfven i krigstid.»

»Visit?» svarade dansken frågande, i det han trängde sig genom gluggen, hvilket icke blef mindre svårt än när han skulle genom mathisshålet.

»Vi ska ju till Mrs Ramoski.»

»Ja, det var ju så sant, det. Alla dessa äfventyr göra mig så vimmelkantig, att jag icke kan sammanhålla tankarna från den ena minuten till den andra... Men tänk nu, om inte klädarna passa!»

Åter kom detta uttryck af komisk förtviflan, som gjorde, att Lundberg ej kunde hålla sig för skratt, trots det kritiska i situationen.

Och när han nu såg dansken i dagsljuset, fann han, att talet om paradisdräkt icke var öfverdrifvet. Ty såväl khakiblusen som den under varande ylletröjan, för att inte nämna de löjligt trånga benkläderna, voro till den grad sönderrifna, att de endast fläckvis och högst sparsamt skyddade huden.

På den punkt af gården, där man nu befann sig, syntes ingen människa, hvarken militärer eller civila. Ej heller hördes några röster.

Man hade tydligen alldeles öfvergifvit det till undergång dömda huset, och äfven den unga kvinnans räddare, hvilka man säkert antog vara omkomna i lågorna.

Lundberg smög sig fram till en knut och konstaterade dels att villans framsida var alldeles uppbränd af elden — som alltjämt fortsatte att frossa på hvad som fanns kvar — dels att på planen mellan villan och gatau endast befunno sig ett par knektar, hvilka tycktes kvarlämnade att vakta en del husgeråd, som man släpat ut.

Annars var allt lugnt.

Bakom villan fanns en uthuslänga, som ännu ej tagit eld.

Och dit styrde våra båda äfventyrare sina steg för att undersöka innehållet af det bylte, som dansken kommit öfver i köksskrubben.

Man kom in i en mangelbod, där en del tvättkläder hängde till torkning. Där fanns äfven något, som liknade en betjäntrock med blanka knappar och en gallonerad mössa, hvilka plagg genast föllo Lundberg i ögonen.

Med viss andakt öppnade man byltet. Men resultatet blef sådant, att men med ilska lät det ena plagget efter det andra dansa kring golfvet.

Det var nämligen allt igenom — fruntimmerskläder!

»Hur i all världen skola vi göra, om vi inte få fatt i något annat?» var danskens första fråga, sedan det sista plagget, en solkig underkjöl, förpassats under mangeln.

»Det är verkligen mer än jag vet», svarade Lundberg. »Men så mycket är visst, att finns ingenting annat att tillgå, spökar jag ut mig till *betjänt*.»

Han pekade på livrét, som nu först föll dansken i ögonen och kom honom att utbrista:

»I så fall är det väl ändå *jag*, som blir betjänt.»

»Hur så? Det var jag, som först fick se livrét.»

»Må vara! Men det är jag, som i all synnerhet måste träffa Mrs Ramoski», svarade danskan med ett ömkligt bedjande tonfall.

»Jag är rädd, att ni kommer att taga er ännu löjligare ut i den där uniformen än i den för trånga khakin.»

Dansken svarade med, att genast rycka ned rocken från spiken och nästa ögonblick hade han den på sig.

Men så han såg ut!

Var khakin för trång så var livrét nu alldeles för rymligt. Det släpade minst en gammal svensk fot, och händerna tycktes Hannsen nu hafva på den punkt i ärmarna, där betjänten brukade ha sina armbågar.

Kom så mössan. Denna gick ett godt stycke ned på halsen!

»Hvad tror, ni Mrs Ramoski skulle säga, om hon fick se sin beundrare i den där maskeradkostymen?» utbrast Lundberg, sedan han återhemtat sig från den skrattparoxysm, som den löjligen synen framkallat.

Hannsen svarade med en ed i det han vecklade ut sin lilla satta figur ur det alldeles för stora plagget eller rättare plaggen.

Det var icke långt ifrån att han gret, när Lundberg sedan visade sig alldeles utmärkt fylla upp detta livré, i hvilket dansken kort förut trott sig kunna lösa den kvistiga frågan, hur han på aftonen borde kunna presentera sig vid det beramade mötet. Och han hoppade upp på ett mangelbord samt blef där sittande med dinglande ben under det att han fånigt stirrade på sin 'lycklige' kamrat.

»En idé!» utbrast Lundberg i det han böjde sig ned och samlade upp en del af de kläder, som man nyss strött kring golfvet... »Ni måste klä ut er till kvinna!»

»Jag?» svarade dansken högdraget... »Nej pass! Förr än jag visar mig så djupt sjunken för min huldgudinna, må en krigsfånges hemska öde bli min lott!»

Han var åter fullt inne i tragiken och talade med en patos, som skulle anstått, hvilken stor landsortsaktör som helst.

»Som ni vill då», svarade Lundberg... »Kanske finns här i uthuset något annat i klädväg, som bättre passar er. Men annars vet jag verkligen icke någon råd... Utom dess, tror jag, att det kunde vara särdeles klokt af er, att för den goda sakens skull spela kvinna. Ert renrakade ansikte bör dessutom göra denna roll lätt för er. Talar ni så i falsett, blir verkan utomordentlig... Mig skall man taga för familjens betjänt; er möjligen för någon af dess kvinliga tjänstendar... Kan man önska sig något bättre just nu, då vi annars lätt kunna bli antastade här i staden?... Jag har dessutom tänkt, att vi hålla oss dolda här tills mörkret faller på... Ni kan ju åtminstone fundera på saken.»

Det blef som Lundberg föreslagit, ty några andra klädespersedlar kunde man icke påträffa.

* * *

Strax efter nio smögo två figurer ut från den då alldeles nedbrunna villan; men icke genom hufvudentrén utan en bakväg, som förde ut till en mindre tvärgata, mot hvilken villans stora trädgård gränsade.

Den ene var en högre kusk eller betjänt, hvad man nu ville kalla honom. Den andra var en liten rultig kvinna, hvars hår fullständigt doldes af ett yfvigt hufvudkläde.

Mörkret hade fallit på; natten var utan stjärnor. Ett stridt regn föll från en kolsvart himmel och smattrade mot marken, som här och hvar tycktes bottenlös af gyttja.

Kanondundret hade tystnat, och den stillhet, som nu rådde, gaf icke det minsta vittnesbörd om, att Ladysmith var en af krigets obarmhertiga makter dödsdömd stad.

De båda nattvandrarne voro Lundberg — betjanten — och Hannsen — kvinnan —, som ändtligen lämnat den fridstad, hvilken mangelboden lämnat dem i så hög grad under dagens lopp, att de till och med njutit några timmars behöflig sömn i hvar sin — klädkorg, hvilka 'sängar' försiktigtvis blifvit ställda i godt skydd bakom den klumpiga mangeln.

»Fy tusan, hvad jag är hungrig», hviskade 'kvinnan'. »Inte en matbit har jag fått sedan i går. Och så det här hundlifvet, som kan pressa musten ur en jätte.»

»Jag hoppas, att Mrs Ramoski bjuder på något schangtelt», svarade Lundberg, som var utsugen äfven han, men visste, att bära lidandet med större tålmod. »Detta är väl i alla fall det minsta, man kan begära för det besvär, vi haft med att rädda hennes dyrbara lif.»

»Tala inte om henne», fortsatte dansken. »Jag skäms som en hund öfver att behöfva visa mig för denna ljuftva kvinna i en sådan förnedringens skepnad, som jag nu tvingats att uppträda i.»

»Säg inte det. Snarare tror jag, att hon kommer att fullt uppskatta denna er fintlighet.»

»För hvilken ni kan taga äran åt er.»

»Falsett, falsett, för tusan!», inföll Lundberg. »Inte duger det, att en ung dam går ned i basregistret.»

Han hejdade sig plötsligt vid det han hörde ljudet af annalkande steg. Och nästa sekund skimrade mot dem skenet från en blindlykta.

Med några raska steg hade kusken och pigan hunnit gömma sig bakom en häck, från hvilken de godt kunde både se och höra männen med lyktan, hvilka nu passerade.

Utan att knappt våga andas, ansträngde Lundberg och Hannsen både syn och hörsel.

Det var engelska officerare, som passerade, lysande sig med lyktan. Den ene af dem, en högrest figur, hördes just säga:

»Tusan så underlig kvinna, du Edwardes. Men inte skulle jag *lita* på henne så mycket som du tycks göra.»

»Hur så? Hon är i allt själfva älskvärden. Och när det här fördömda kriget väl blir slut, skall jag utan tvekan föra henne med mig till London som min brud.»

»Har du friat?»

»Visst tusan!», kom svaret från den, hvilken kallats Edwardes. »Men ännu måste jag medgifva, att hon håller sig väl reserverad.»

»Hon skall vara rik, säger man», återtog den andre, hvilken var en mera kortväxt och satt gestalt.

»Ofantligt rik... Hennes man, den ryske ingenjören, var ensam egare till flera af grufverken vid Johannesburg. Han hade äfven många aktier i diamantgrufvorna vid Kimberly för utom en hel del egendomar i såväl Johannesburg som i Pretoria.»

»Men hvarför kallar hon sig nu för Miss Jackson?» fortsatte den frågande.

»Hon har nog sina skäl», svarade Edwardes eftertänksamt... »Jag har ju förut berättat, att hon uteslutande håller med engelsmännen, fast hon stundom spelar boer-

Granaten splittrade fönstret. — Med ett högt skri störtade den spelande till golvet.

vänlig. Under alla omständigheter är hon mitt ideal och *min* skall hon bli.»

Slutet af denna mening kunde de båda lyssnande knappt uppfatta, alldenstund de samtalande då hunnit väl långt från Lundbergs och Hannsens gömställe. Och detta var förargligt nog, då samtalsämnet berörde något, hvilket i hög grad intresserade särskildt dansken.

Innan Lundberg kunde hindra det, hade 'kvinnan' lämnat gömstället och befann sig nu midt på gatan, utbristande oförsiktigt högt:

»Vi måste följa efter!»

»Är ni alldeles galen?» svarade Lundberg. »Bli vi då fast kunna vi så godt som helsa hem genast.»

Men Hannsen lät icke afskräcka sig, drifven som han var af sin kärlek, och han svarade:

»Natten är mörk, och vi känna icke till vägen. Det kan vara godt att ha skenet från deras blindlykta till ledfy.»

Nå den invändningen hade Lundberg ingenting emot. Ty mörkt var det som i en graf; och det ledande skenet skulle helt visst föra dem till det hörnhus, om hvilket Mrs Ramoski hade talat och där hon ville träffa sina räddare.

Man följde helt försiktigt, noga aktande sig att väcka något buller, som kunde ådraga sig de båda militärernas uppmärksamhet.

Men hur försiktig man än var, inträffade det dock, att den mindre vige dansken — som därtill nu gick i djupa kärleks- och hämndtankar — snafvade öfver en slipprlg sten. Och i samma ögonblick låg han där pladask i en vattenpöl.

En ed banade sig väg öfver hans läppar.

Samtidigt stannade de båda militärerna, och lyktskenet föll nu rätt mot förföljarne.

Innan dansken emellertid visste hur det gått till, hade han med ett kraftigt grepp af Lundberg blifvit ställd på fötter igen, och så började en reträtt, som i mer än ett afseende gällde lifvet.

»Stanna skurkar, eller jag skjuter!» ropade en kraftig stämman efter de flyende.

Men dessa stannade icke. — Och skottet föll.

Hvisslande flög kulan tätt förbi Lundbergs högra öra och tog därpå vägen in i en häck vid en gatukorsning, där de båda skandinaverna skyndade sig att taga af, fortsättande loppet allt hvad de kunde i det intensiva mörkret.

Ändtligen måste de stanna. Icke för det att krafterna sveke dem — åtminstone icke Lundberg — utan af ett annat, mycket afgörande skäl.

Där reste sig nämligen en rätt hög mur i deras väg, och på sidorna om denna fanns ingen väg.

Att återvända var icke att tänka på, såvida man ej ville utsätta sig för en öppen strid med de båda 'rödnackarna', hvilket ingen af de båda skandinaverna skulle tvekat att göra, därest de ej hyst berättigad fruktan för att en eventuell skjutning med åtföljande skrik och larm kunde tillkalla en hel del nyfikna, som snart skulle blanda sig i leken.

»Vi måste öfver muren!» sade Lundberg energiskt...

»Här finns visserligen en port, men den är naturligtvis stängd... Kors för tusan! Där ha vi dem på nytt!»

Och han sade sant.

Vid hörnet till återvändsgränden lyste åter lyktan, hvars skarpa sken nästan upplyste hela gränden och alldeles tillräckligt den livréklädde och 'kvinnan' i den stora hufvudduken.

Åter kom en kula.

Denna borrhade sig in i porten, just som Lundberg med hjälp af dess stora gångjärn hunnit praktisera sig upp på murplåten.

Där hängde han sig på magen och lyckades få tag i danskens af rädsla skakande och uppsträckta händer.

Men ett raskt grepp och en knyck flög den lilla runda figuren till väders just som en ny kula kom och träffade honom, men dess bättre endast genom kjoltyget.

»Bättre lycka nästa gång!» ropade Lundberg i det han dök ned med dansken på andra sidan muren, där man befann sig i en med buskar och träd rikt försedd trädgård, sådan som det finns godt om i de sydafrikanska städerna.

Men man hade helt visst denna gång ropat »Hej!» alldeles för tidigt, om icke en särskild omständighet inträffat, som åter räddade de båda förälskade skandinaverna ur en ny kritisk situation.

Vi nämnde, att det fanns en stor port i den mur, hvilken Lundberg och dansken lyckats komma öfver.

Knappt hade detta skett, förr än man hörde den, hvilkallats Edwardes, ropa:

»Jonny! Öppna porten!... Det finns boers i trädgården.»

Och knappt voro dessa ord uttalade, innan en mörk skepnad kom framspringande från en byggnad, hvars konturer svagt aftecknade sig mot den mörka himmelen.

Skepnaden hade under språnget så när törnat samman med dansken, hvilken dock var nog rask i vändningarna att såsom man säger i grefvens tid kasta sig in i den buske, i hvilken Lundberg redan sökt sig ett tillfälligt skydd.

»Öppna porten, Jonny!» hördes åter Edwardes stämma, denna gång högre och mer befallande än nyss.

Och Jonny — hvilken man antog vara den, som kommit springande — hördes svara, sedan han några sekunder brådslande skramlat med en nyckelknippa:

»Genast, sirs! Men jag har bestämdt fått fel på nycklarna, eller ock är det något galet med låset.»

»Se så! Krångla inte nu, karl», svarade rösten därutaför... »Det är boers i trädgården. Kalla hit mera folk och säg åt dem, att att hvarje vrå blir genomsökt. Tio pounds åt den, som griper spionerna lefvandel!»

»Fy tusan! Det här blir kusligt!» hviskade dansken... »Ska vi skjuta?»

»Nej, låt bli det för all del», svarade Lundberg. »Att skjuta vore nu detsamma som att peka ut, hvar vi finnas. Och öfvermakten är med säkerhet betydlig.»

Nu hördes Jonny larma och skrika på hjälp. Och för att åter möjligen komma ur fällan smög sig Lundberg, följd af Hannsen, mot muren för att undersöka, om de ej på nytt kunde komma öfver densamma.

Plötsligt stodo de vid en spalier, som gick långs efter en paviljong eller flygel till det hus, hvars konturer de nyss kunnat skönja. Och genom löfverket kunde de se in genom ett fönster, som visade dem ett elegant möbleradt rum.

I detta stod en pianino, och vid instrumentet satt en kvinna djupt försjunken i preludier, hvilket möjligen kunde förklara, att hon ej gaf akt på det larm af ropande röster, som nu hördes i trädgården, liksom detta äfven kunde vara orsaken till, att hvarken Lundberg eller Hannsen hade hört kvinnans spel förr än när de kommit henne så pass nära som du.

Hon satt med ryggen åt fönstret. Men vid det att hon kom att göra en rörelse åt sidan, observerade Hannsen hennes profil, och nästa sekund hade han praktiserat sig genom spalieren och upp på den lilla veranda, som skilde fönstret från marken.

Lundberg trodde först, att skrämselfn gjort dansken från sina sinnen. Och han blef fullt öfvertygad därom, då han hörde, hur Hannsen gaf rutan en knackning, som kom den spelande att hoppa upp från stolen just i samma stund, som en hel del lyktor började skimra ute i trädgårdens dunkel, vittnande om, att sökandet tagit sin början på allvar, hvilket larmet och ropet dessutom till fullo konstaterade.

Lundberg hade redan klart för sig, att allt hopp om att kunna komma undan nu var ute.

Lyktorna och rösterna närmade sig allt mer, och all möjlighet, att kunna uppnå muren — den enda väg till räddning, hvilken fanns — var redan afskuren.

Det var i detta kritiska ögonblick, som fönstret slogs upp, och dansken kraflade sig in i rummet, hvilket nog icke

var så lätt för honom, klädd som han var i så pass obekväma kläder som kjolar.

Men om nu detta förvånade Lundberg, blef han ännu mer öfverraskad af att höra den nyss pianospelande damen utbrista på renaste svenska, ehuru med dämpadt tonfall:

»Skynda er, min herre! Följ efter hit in, innan det blir för sent!»

Detta behöfde hon icke säga två gånger.

Lundberg for som en pil genom spalieren, och nästa sekund stod han vid danskens sida inne i rummet.

Och nu igenkände han samma kvinna, som han natten förut räddat undan en hemsk död i den brinnande villan, nämligen Mrs Ramoski, danskens ideal!...

Situationen kunde varit nog så lustig — nämligen att studera den till kvinna utklädda friaren, såsom han nu visade sig inför den dyrkade — om ej faran för att bli gripna af de i trädgården skrikande 'rödnackarna' ännu varit högst öfverhängande. Och både Lundberg samt dansken skyndade sig därför att beredvilligt efterkomma 'den räddande engels' uppmaning, när hon slog upp dörren till ett inre rum, sägande lungt men likväl beslutsamt:

»Gån in här så länge. I alkoven finns en garderob. Där kunna ni vara trygga tills jag kommer.»

Rummet, som Mrs Ramoski anvisade, var en sängkammare, eller kanske rättare en budoir med sängalkov, hvilken senare var väl dold med draperier.

Hade icke de båda skandinaverna erhållit sina instruktioner, skulle det verkligen blifvit svårt för dem att hitta den nämnda garderoben. Ty dörren till denna visade sig helt enkelt vara en af gobelin bestående prydnad, som å motsatta sidan af sängen kompletterades med en spegel från golf till tak.

Det var denna spegel, som Lundberg först trodde vara garderobsdörren medan han letade efter det nu nog så behöfliga gömstället.

Dansken var honom ej behjälplig under letandet.

På detta 'heliga rum' — såsom han nu uttryckte sig —

vågade han knappt draga andan, mycket mindre röra sig. Han lät Lundberg hållas, men bevakade på samma gång misstänksamt hvarje dennes rörelse liksom hade han — dansken — nu åtagit sig en vaktande 'tjänarinnas' roll men ej varit i samma dilemma som den, hvilken spanade efter den så väl dolda dörren.

»Det här borde hon hafva upplyst oss om», utbrast Lundberg, när han ej kunde få någon bukt med att rubba spegeln... »Eller när allt kommer omkring, har hon riktigt lurat oss i en fälla. Och i så fall har man bara att taga oss som i en liten ask, och i en f—n så vacker ask ändå.»

'Kvinnan' — d. v. s. dansken — opponerade sig genast mot denna misstanke mot 'huldgudinnan', sägande:

»*Hon* har icke bedragit oss, och hör se'n!... Känn på gobelinen!»

Detta gjorde Lundberg, och knappt hade han fått den väfda taflan — som naturligtvis framställde något älskande herdepar — i sina händer, förr än ramen gaf efter, och man såg ett mörkt tomrum öppna sig därbakom.

I hög tid var det, som detta inträffade.

Ty just när 'betjänten' och 'kvinnan' försvunno i detta mörker, hördes röster uti budoiren, af hvilka Lundberg genast kände igen den ena såsom tillhörande Edwardes, löjtnanten, hvilken först tillropat de flyende att stanna och som helt visst äfven var den, hvilken skjutit efter dem med revolver.

Nu stod man där i mörkret. Icke så mycket som den minsta glimt af ljus kunde upptäckas. Och till råga på allt hade man inga tändstickor. Dessa lågo nämligen i de paltor, som man lämnat kvar i den afbrända villans mangelbod.

Det klokaste man kunde göra under dylika omständigheter, var att stanna där man var. Men för att vara beredda på det värsta, tog man fram sina revolverar för att sälja sina lif så dyrt som möjligt.

Väntan blef dem lång.

Och under denna väntan hörde både Lundberg och

Hannsen, att man äfven var därute i alkoven, kännande på väggarna liksom hade man visiterat dessa.

Lundberg hade då ställt sig med ryggen mot den maskerade dörren. Och detta var en mycket lyckig manöver; ty när man ej bara *kände* på väggarna utan äfven *knackade* på dessa, blef följdén den, att ljudet ej angaf det tomrum, som den knackande väntade sig att få höra.

En dryg halftimme hade de båda skandinaverna stått där i mörkret, när de båda sprutto till vid att höra ett låsax knäppa till och i motsatt riktning mot den, de kommit in i den mörka skrubben.

Så blänkte där ett sken från en blindlykta, och i detta sken visade sig Mrs Ramoski.

»Förlåt mig, mina herrar! Jag har låtit vänta på mig. Men jag har haft mina skäl.»

»För all del! För all del!... Inga ursäkter», svarade Hannsen och skulle just fortsätta, när Mrs Ramoski afbröt:

»Icke så högt, jag ber. Väggarna kunna hafva öron äfven om de äro lika väl madrasserade som nu här är fallet... Får jag bedja herrarna vara så goda och följa mig?»

Och hon gick själf före, lysande med blindlyktan.

Lundberg och dansken följde, den förre ej utan skäl undrande öfver, hvad det nu skulle bli af.

Sedan man passerat en kortare trappa, hvilken förde ned i trädgården, passerades denna snedt öfver, och så kom man till en annan trappa, hvilken förde ned i en källare. Här tände Mrs Ramoski en lampa samt sade:

»Jag har icke många minuter på mig innan jag åter måste in till dem. Det var emellertid en lycka, att jag nu fick afbörda en del af min skuld till er och rädda er undan de förföljande. Utan tvifvel hade ni blifvit tagna som spioner, så mycket mer som man anar er närvaro härstädes, genom prat af en mulattpolis, hvilken under dagens lopp fanns drifvande omkring i en båt på Klipriver. Var det verkligen ni, som öfverlistat och bundit honom?»

Detta hade de båda skandinaverna nu inga skäl att dölja; och Mrs Ramoski fortsatte skrattande:

»Den där historian pratar man om såsom något alldeles ovanligt; och besynnerligt är det äfven, att ni icke råkade fast för hans kamrater, som till ett antal af inemot tjugo just äro stationerade där nere vid floden för att bevaka denna punkt och alarmera allt, hvad som kan synas dem misstänkt. Nu har emellertid denne sofvande vakt ersatts med militär. Och måga af befälet tro, att boerna ämna göra anfall från flodsidan där man annars minst af allt väntar dem.»

»Men jag måste nu fatta mig kort», fortsatte den verkligt bedårande kvinnan. »Och därför har jag nu endast att meddela er det viktigaste af hvad jag vill ha'va fram till general Joubert. Hör noga på och glöm icke ett ord...»

Mrs Ramoski tog upp ett papper ur fickan och ögnade på detta innan hon fortsatte:

»Man väntar undsättning, hvilken dag som helst. Den nionde observerade man från utkiken på Taffelbärgen i Capetown en stor ångare, som svängde upp mot Robben Island. Det var 'Roslin Castle'. Sedan har man signaleradt ångaren 'Moor' och 'Yorkshire', och efter tillförlitligaste källor vet jag, att *minst* femton tusen man komma till undsättning från Durban hvilken dag som helst. — General Hildyard, som ligger vid Estcourt¹⁾, har redan fått en del undsättning och skall den femtonde göra ett utfall med bepansradt tåg för att rekognoscera boernas ställning i närheten af Colenso... Glöm icke den femtonde!»

»Dessa bepansrade tåg», fortsatte Mrs Ramosky, »äro alldeles vådligt klumpiga, och engelsmännen tro icke själfva på, att de duga mycket till. Men något måste i alla fall göras. Och med tåget den femtonde ämnar man föra med sig ett par svårare artilleripjäser. Expeditionen skall ledas af kapten Haldane vid the Gordons samt löjtnant Frankland vid Dublin Fusiliers. Detta har jag också reda på och ber er icke glömma... Kapten Haldane är en djärf och

¹⁾ Estcourt mindre stad cirka femtio kilometer järnväg söder om Ladysmith.

oförvägen militär. Och kunde ni få honom till byte, hade ni gjort en synnerligen god affär, som boerna ej skola glömma.»

»Men hur i all världen vet ni allt detta?» utbrast dansken, i det han såg löjligt dum ut.

»Statshemligheter, min gode man, eller nu rättare *dam*», svarade Mrs Ramoski skrattande och med anspelning på Hannsens besynnerliga dräkt, hvilket framkallade en skamsen rodnad öfver danskens feta kinder... »Hvad jag sagt, är allt nog sant, och då kan det ju göra detsamma, *hur* jag fått mina underrättelser... Glöm i alla fall inte själfva fakta. Och hören nu vidare.»

Ater kom papperet med anteckningarna under hennes ögon innan hon fortsatte:

»General Hildyards ställning måste med hvarje dag bli allt säkrare, och öfverste Long har gjort allt för att bistå honom. Så den reträtt, hvilken man pratat om, blir helt visst ingenting af... Det är också alldeles oförlåtligt, hvad boerna äro långsamma. Och min privata tanke är, att det ligger något under det hela. Joubert vet sin makt, men ännu har han icke begagnat sig därpå annat än genom ett på det hela taget onyttigt bombardemang.»

Såväl Lundberg som Hannsen häpnade öfver denna hennes djärfva häntyding, men blefvo ännu mer häpna, när de hörde henne fortsätta, sägande:

»Man talar här bland officerskretsarna om, att det nog icke skulle vara alldeles omöjligt, att besticka kommandant Lukas Meyer.»

»Mrs Ramoski!» utropade Lundberg. »Lukas Meyer är en gentleman!»

»Vi få väl se», svarade Mrs Ramoski lugnt. »Det vore under alla omständigheter väl, om han visade detta mot sitt folk så snart som möjligt innan det blir för sent... Så mycket har jag mig emellertid bekant, att boernas f. n. mest dådkraftiga anförare, nämligen Botha, har Jouberts order, att icke tränga längre åt söder än han är nu, d. v. s.

vid Mooi River ¹⁾. — Och får han nu order att retirera, kan man säga, att detta blir början till reträtt öfver hela linien... Och se'n kan det bli svårt nog att vinna, som man säger, mark igen, ja, till och med någon framgång alls.»

Det låg något af en sierskas allvar i dess Mrs Ramoskis ord. Och detta allvar verkade nedstämmande på de båda skandinaverna, af hvilka ingen kände sig ega mod att motsäga henne.

»Än är emellertid icke saken förlorad», fortsatte Mrs Ramoski. »Jag vill allt nog hoppas, att gamle Krüger får upp ögonen i tid, och detta innebär, att Joubert blir hemkallad eller åtminstone stationerad på någon annan punkt än där det gäller att hindra och slå tillbaka engelska undsättningstrupper från Durban... Man bör inte heller invagga sig i den dåraktiga föreställningen, att inte garnisonen här i staden bereder sig på nya utfall. General Hunter, hvars förtroende jag lyckats vinna — han är inom parentes sagdt trots sin ungdom en mycket skicklig och djärf officer — har anförtrott åt officerarne Edwardes och Royston att snarast göra ett nattligt utfall mot boernas ställning på Gun Hill; och detta utfall har i all synnerhet väckt major Hendersons intresse... Den saken böra ni inte heller underlåta att rapportera, så mycket mer som det gäller ingenting mindre, än att bemäktiga sig eller förstöra en af boernas bästa kanoner.»

»Det vore tusan!» utbrast Lundberg. »Har man då glömt det senaste stora utfallet, som i grunden blef tillbakastadt?»

»Det är skillnad på då och nu», svarade Mrs Ramoski. »Den väntade undsättningen har gjort sinnena hoppfullare. General Buller kan väntas när som helst, och jag misstänker, att boerna då få åtskilligt att göra... Priset på lifsmedel här i staden har redan stigit alldeles ofantligt, och

¹⁾ Mooi River, där Botha då befann sig, är en biflod till Tugela, cirka 70 km. fågelvägen sydost om Ladysmith, ungefär midt emellan orterna Weenen och Greytown.

förråden äro i det närmaste uttömda. Man begär t. ex. en skilling och mer pr styck för ägg, och andra matvaror äro i proportion ännu dyrare. För en cigarett fordrar man till och med åtta à tio pence och för whisky fem à sex pounds per flaska... Man kan af detta förstå, att ställningen är ohållbar och att något måste göras för att komma ur denna belägenhet. Och här saknas verkligen icke beslutsamma och modiga män, om man nu icke vill påstå, att general White hör till den kategorien.»

Hon gjorde en ny paus och tog åter upp papperslappen med noteringarna. Efter att hafva studerat dem en stund sade hon:

»Ja, här har jag ännu några anteckningar, som ni kunna få del af. Så kunna ni t. ex. meddela, att bombardemanget, utom anställandet af en hel del eldsvådor, hvilka ni ju själfva kunnat konstatera, nästan dagligen kräfver en del män. I allmänhet skyddar man sig dock väl, och elden bekämpas energiskt af en frivillig brandkår... Man hyser här också rätt stor förtröstan till våra, d. v. s. engelsmännens, utanverk vid Cæsars Camp och Maiden Castle vid Wagon Hill; och äfven norr ut ha vi goda utanverk, som kunna bjuda boerna motstånd vid en stormning. Stadens svagaste punkter ligga emellertid åt söder, och där torde ett anfall bli mest effektivt, om det göres *snart*. Hvarje dröjsmål skall emellertid skada boernas sak, och jag vill därför särskildt uppmana er, att lifligt intressera boernas chefer för att gå till storms så fort som möjligt.»

»Ja, nu är det ingenting mer, som jag för tillfället har att meddela er», sade Mrs Ramoski i det hon reste sig från den mindre bekväma plats hon intagit på ett kistlock...

»Jag förmodar emellertid, att ni kunna vara hungriga och skall själf skaffa hit ned något att bita i samt en flaska vin. Gån emellertid icke upp i trädgården, ty det är mycket sannolikt, att löjtnant Edwardes låtit sätta ut vakt.»

»Den där Edwardes, hvem är det?» vågade Hanssen framkasta med ett uttryck af svartsjuka, som han ej bemödade sig att dölja och som i all synnerhet gjorde honom till

en mycket skrattretande figur, där han stod i sina kvinnokläder och ännu prydd med hufvudduken.

»Han är engelsk officer, såsom ni nog kan förstå», svarade Mrs Ramoski lugnt.

»Och ni *älskar* honom?» fortsatte dansken med komisk förtviflan.

»Den frågan är af alldeles för privat natur och hör ju inte heller hit», svarade Mrs Ramoski med ett uttryck af missbelåtenhet. »Vi ha nu långt allvarligare saker att tänka på, än hjärtats enskilda angelägenheter; åtminstone *jag*.»

Hon lämnade med dessa ord de båda skandinaverna, af hvilka Hannsen kastade efter henne en skamsen blick i det han mumlade:

»Hans död! Vid Gud, hans död!»

»Hvad står ni och mumlar för?» utbrast Lundberg..

»Hvem skall dö?»

»Edwardes förstås! Det är *honom*, som hon älskar.»

»Men så lugna er då. Det finns intet, som talar för att hon intresserar sig mer för denne officer än för någon annan.»

»Säg ni då icke, att han slöt henne till sig när han bar bort henne från eldsvådan sedan *vi* räddat henne.»

»Nej, jag lade verkligen icke vidare märke till den saken», svarade Lundberg. »Och detta kan ju möjligen bevisa, att *han* älskar henne, hvilket ju icke vore så underligt, men alls icke, att hon älskar honom.»

»En aning säger mig, att hans kärlek är besvarad!» utropade dansken med patos... »Och därför skall han *dö*!»

»Och en *visshet* säger mig», inföll Lundberg, »att hon tjusar dem alla endast och allenast för att plocka ur dem vissa viktiga hemligheter, som i högsta mätto kunna tjäna boernas sak... Se där, hvad *jag* tror. Hon för ju riktiga anteckningar öfver hvad hon får höra. Detta såg ni ju nyss själf.»

Dansken mumlade emellertid några hotelser, som Lundberg dock ej kunde urskilja innebörden af. Han brydde sig icke heller vidare därom, utan tog sig själf en funderare

öfver, om han ej skulle kunna utfråga Mrs Ramoski — som tycktes känna hela den i Ladysmith stationerade officerskåren — om löjtnant Bill Symons uppehållsort.

Gerna hade han äfven velat fråga henne, om hon hade sig bekant boerflickan Anna Meyers öde. Men en medfödd blygsambetskänsla opponerade sig på det lifligaste mot framställandet af en dylik fråga till en främmande person och därtill en kvinna, hvilken lätt kunde draga slutsatser, som Lundberg kunde finna nedsättande för den han älskade. Finge han endast reda på, *hvar* Bill Symons uppehölle sig, skulle han nog utan vidare äfven komma Anna Meyer på spåren. Att rädda henne, skulle väl sedan bli någon råd.

* * *

Mrs Ramoski lät vänta på sig.

Lundberg hade sjunkit ned i ett hörn och befann sig nästan halfsofvande vid det att han spratt till för ett lifligt utrop från dansken. Samtidigt hörde han äfven ett ljud, som lät likt igensmällandet af ett kistlock eller något dylikt.

»Hvad står på?» utbrast Lundberg något dåsig, förargad öfver att ha blifvit störd.

»Ingenting särskildt», svarade dansken i det han steg upp för trappan, som förde till trädgården.

«Hvarthän? Mrs Ramoski bad oss ju dröja?»

»Kommer genast!» svarade dansken. »Skall bara titta ut ett slag.»

Lundberg lät honom hållas. För så dum, att han onödigtvis utsatte sig för upptäckt, kunde han väl ändå icke vara. Han tycktes för öfrigt röra sig med stor försiktighet i trappan, om det nu berodde därpå, att denna var mörk eller om det var af rädsla, kunde Lundberg icke afgöra och befattade sig för öfrigt ej därmed.

Nog dröjde det tio minuter, innan Hannsen åter visade sig. Han såg då ganska trött ut och satte sig på nedre steget i trappan samt utbrast:

»Allt är lugnt. Jag tror ej, att några vakter blifvit utsatta.»

»Lita inte på det så säkert. Var ni ute i trädgården?»

»Ja, ett stycke», svarade dansken . . . »Jag tycker, det är underligt, att hon inte kommer snart . . . Men åpropos kvinnor . . . Hur tänker ni ställa det med fröken Meyer?»

Frågan kom oväntadt, och Lundberg svarade undvikande:

»Allt beror på, om jag kan få tag i den där Bill Symons.»

»Den har nog Mrs Ramoski reda på liksom hon känner alla de andra», svarade Hannsen med ett hånskratt . . .

»Jag skulle önska, att jag hade en granat i skallen på en hvar af dem dessa 'rödnackar'.»

»Hvarför just en granat?» sade Lundberg skrottande . . .

»Ni kunde väl nöja er med en vanlig mauserkula?»

Dansken svarade icke på detta, ty just i samma stund öppnades dörren till trappan, och frasandet af en klädning hördes.

Det var Mrs Ramoski som kom. I ena handen bar hon en korg, och i den andra ett bylte.

»Ursäkta mig, att jag dröjt så länge», sade hon i det hon befriade sig från sina bördor . . . »Jag blef hindrad af allt deras prat om boerspioner. Det tycks icke kunna gå i dem, att ni kommit undan. Men jag lät dem förstå, att ni kunnat taga vägen öfver muren åt gatan. Och för öfrigt få de om den saken tro, hvad de vilja. Att ni skulle vara *boers* har jag sagt, att jag icke tror det minsta.»

Hon öppnade locket till korgen och började duka upp en hel del matvaror och bland annat äfven nystekt höns, således en riktig delikatess under för handen varande omständigheter. En flaska whisky och en butelj champagne gjorde äfven sitt till att förhöja festligheten.

Det var under njutandet af denna nog så behöfliga måltid, som Lundberg framkastade frågan:

»Mrs Ramoski! Ni känner möjligen till, hvar löjtnant Bill Symons nu uppehåller sig?»

»Bill Symons?» upprepade hon tankfullt... »Jag kan verkligen icke erinra mig det namnet på någon engelsk löjtnant.»

»Nå, detta kan ju ha sin förklaring», fortsatte Lundberg utan förvåning. »Bill Symons är egentligen ingenjör eller låter åtminstone titulera sig så. Han är från trakten af Wakkerstroom.»

»Jaså nu vet jag!» utropade den boervänliga kvinnan... »Han *har* varit här. Löjtnant är han inte, men väl volontär eller rättare sagdt, han var volontär. Men en hel del fula affärer, som han hade för sig, nödgade honom att försvinna... Med all sannolikhet har han nu vändt sig till västra krigsskådeplatsen för att där söka sin lycka. Men jag tviflar mycket på, att han där skall sköta sig bättre han gjort det här och i Glencœ.»

»Bodde han inte där hos en viss Brown?» fortsatte Lundberg.

»Jaså ni känner till den där historien», svarade Mrs Ramoski... »Brown försvann en natt, och i honom förlojade engelsmännen en oförvägen spion.»

»Han togs till fånga», sade Lundberg. »Och jag var just med vid det tillfället. En högst obehaglig figur i sanning. Vid det här laget tror jag nästan, att han är hängd.»

»Nå, det har han då ärligt förtjänt!» utbrast Mrs Ramoski. »Det var till och med nära, att han också korsade mina planer liksom så många andras... Men det sägs, att han hade god hjälp af en boerflicka, som förunderligt nog lämnat far mor och syskon för att följa den där Bill Symons, som ni nyss talade om, en öfverlöperska, som helt visst än utan motstycke.»

Lundberg hade rest sig. Hans kinder färgades ömsom i rött och i hvitt. Och hans röst skälfde när han utbrast;

»*Hvem* har hittat på denna afgrundslögn?»

»Jag har hört denna historia, som verkligen synes mig vara mer än otrolig, först i andra eller tredje hand. Ursprungligen är den så berättad af Symons själf.»

»En fräck lögnare och kvinnoröfvare är han!» utropade Lundberg... »Men af mig skall ni få veta, hur det hänger samman med hela denna ruskiga sak.»

Och han berättade för Mrs Ramoski, hvad vi redan veta om Anna Meyers öde allt från den stund hon vid krigets utbrott röfvades bort från sitt hem och han slutade med dessa ord:

»Denna familj Meyer hör till min bästa vänskapskrets; och jag har svurit, att uppbjuda all min förmåga att rädda Anna undan denna niding och förrädare, som jag skjuter ned, hvarhelst jag finner honom... Se där historien om en kvinna, hvilken hvarje boer kan vara stolt öfver, och som är *allt annat än en öfverlöperska*, men väl en kvinnoröfvares fånge.»

Mrs Ramoski hade med intresse följt denna Lundbergs historia om den vackra boerflickan. Och när han slutat, utbrast hon:

»Ingen skall högre än jag önska eder lycka i detta värf. Och hvad på mig ankommer skall jag troget stå eder bi... Efter hvad jag tror mig veta, har den där Symons tagit vägen till Kimberley. Vägen dit är lång, öfver femhundra-trettio kilometer landsväg rakt väster ut. Men som sagdt, han har haft sina skäl, att lämna denna ort, och det är fullt antagligt, att han fört fröken Meyer med sig... Innan ni lämna detta hus, tror jag mig emellertid om, att kunna lämna er säkrare underrättelser... Apropos Kimberley så kan jag meddela, att den staden är mest lika illa därän som Ladysmith... Där är det den sluge Cronje, som bjuder engelsmännen spetsen; och kommer ni dit skall ni äfven träffa fullt med landsmän, ty där organiseras just nu den frivilliga *skandinaviska kåren*. Färden dit behöfver icke för er möta oöfverstigligna hinder. Har ni väl kommit öfver Drakensbärg genom Van Reenens pass, är ni inne i Fristaten, och sedan kan ni lugnt passera denna ända till Griqualand och Kimberley... Och om ni gör denna färd, vill jag som en särskild ynnest utbedja, att ni till Cronje lämnar fram ett skriftligt, mycket viktigt, meddelande för

hvars frambärande jag här sedan flera dagar fåfängt sökt en lämplig kurir ... Vill ni?»

»Mer än gernal!» utropade Lundberg ... »Detta skall bli en hederssak för mig, som jag hoppas, att kunna utföra till belåtenhet.»

»Och ni skall ej bli utan belöning», svarade Mrs Ramoski. »Dock ber jag er, att ni, för händelse af större fara, förstör min rapport sedan ni först genomläst densamma. Men endast i yttersta nödfall vill jag, att ni tar del af denna handling, som på det hela taget är en privatsak mellan mig och general Cronje, ehuru på samma gång utomordentligt viktig för hela utgången af kriget, så vidt denna skall bli till boernas lycka ... Rapporten skall jag nu hemta ... Och där i byltet ha ni ett par khakiuniformer, som skola underlätta er flykt härifrån. Där finns äfven civila kläder, som ni kunna taga under uniformerna och ha nytta af, när ni åter stöta samman med våra vänner, boerna.»

Hon lämnade på nytt källaren och hade knappt försvunnit, innan dansken utbrast med ett tonfall af afundsjuka:

»Er tycks hon vara tusan så intresserad af. *Mig* ger hon knappt en blick.»

»Käre vän, detta är väl intet att förarga sig åt. Jag tänker, hon har sina skäl, och utom dess har ju äfven ni hennes förtroende när det hon sagdt är yttradt åt oss båda», svarade Lundberg lugnt.

»Och dessa skäl skulle vara?» kastade dansken fram, i det hans ögon fingo en mörk blick.

»Hon har naturligtvis anat, att det är kärleken, som skall drifva mig till Kimberley, och med denna driffjäder, vet hon, att man ej uppger målet i första tag.»

»Ni har rätt», svarade Hannsen med ett underligt tonfall ... »Och hon skall få se, att icke heller *jag* ger efter eller drar mig tillbaka, när det gäller att vinna mitt mål.»

Lundberg kastade en frågande blick på dansken, hvars vanliga gemyt nu tycktes vara alldeles bortblåst och detta

fast han nyss grundligt smörjt sig med de anrättningar, som Mrs Ramoski fört med sig. Han såg djupt allvarsam ut, och en viss nervös oro kunde skönjas i hans blickar, som envist nekade att möta Lundbergs ögon.

Denne fäste dock icke vidare vikt vid detta danskens mycket förändrade sätt. Han tillskref det svartsjuka öfver, att det dyrkade föremålet sysselsatte sig så mycket med 'rödnackarna', hvilket ju måste ske, om hon af dem skulle kunna inhämta så viktiga meddelanden, som bl. a. dem hon nyss delgifvit dansken och honom själf, för vidare befordran till boernas chefer. Dessa meddelanden voro till och med så viktiga, att de mer än nog sade, hvad boerna hade att vänta sig, om de ej snarast skredo till ett afgörande, beträffande Ladysmiths öde, och boerna kunde med skäl vara denna kvinna tacksamma för det att hon, helt visst ej utan stor risk, uppehöll sig bland 'rödnackarna' så som hon gjorde och 'plockade' dem på viktiga militära hemligheter. En charmantare spion kunde verkligen icke erhållas. Men att bli *kär* i henne, detta ansåg Lundberg med rätta vara en vanskligh sak, ty hennes hjärta vore helt visst icke sådant, att gud Amor ville riskera att bryta en pil mot detsamma. Och nog skulle det vara någon annan den lille klotrunda dansken, som kunde sätta detta hjärta i kärleksflammar.

Han funderade på detta, Lundberg, medan Hannsens hufvud fylldes af helt andra tankar, mer stormande och mörka än som någonsin rymts i hans hjärna. Han hade en kupp i sinnet; och innan det åter blef dag skulle denna kupp bringas till verklighet men äfven gifva ett bakslag hvilket skulle stå dansken dyrt.

* * *

»Se här är det viktiga papperet», hördes snart Mrs Ramoskis stämma, när hon åter visade sig och lämnade Lundberg en liten rulle, omlindad med vaxtaft... »Var ytterst rädd om denna handling», fortsatte hon, »och lämna den

ej till någon ann än general Cronje själf. Råkar ni i svårt trångmål kan ni bryta konvolutet och taga del af innehållet. Men kom i hog, att hvad ni då får veta, är en hemlighet, af hvilken endast generalen får taga del. Papperet förstör ni för sådan händelse. Rif sönder det i tusen bitar. I motsatt fall skulle det kunna åstadkomma stor olycka.»

Hon vände sig därpå till Hannsen sägande:

»Jag har lämnat detta uppdrag till er vän emedan jag har ett annat lika viktigt åt er och som gäller en snar resa till Pretoria och Krüger. Detta uppdrag är emellertid ännu icke fullt färdigt, men skall bli det, innan ni lämna staden. Jag är nämligen rädd för, att ni måste stanna här i källaren till nästa natts inbrott, ty vakterna kring muren ha blifvit förstärkta sedan jag nyss var här nere.»

Detta var då icke några vidare angenäma utsikter. Ty kallt och rått var det i källaren, och något annat ljus än det, som bestods af den svagt lysande lampan, fanns icke. Ej en stol hade man, och ville man hvila sig fanns där ej annat än trappan och golfvet.

»Ar det äfven förstärkt vakt i trädgården?» frågade Hannsen liksom mer för att säga något än af verkligt intresse för saken i fråga.

»I trädgården finns nu ingen vakt alls sedan den blifvit noga genomsoekt af löjtnant Edwardes' folk. Och löjtnant Hopkins, han, som var i Edwardes sällskap, har svurit på, att det där icke fanns ett spår af en boer...»

Hon skrattade och fortsatte:

»I den saken kunde han då ha rätt. För *boers* i egentlig mening äro ni då icke, lika litet som jag. Men vi kunna bli farliga för 'rödnackar' i alla fall. Inte sant, mina herrar?»

»Jo, vid Gud! Detta skola de snart få erfara!» utbrast Hannsen med en ifver, som kom Mrs Ramoski att kasta på honom en mycket förvånad blick innan hon sade:

»Sådan entusiast för boernas sak, trodde jag då icke, att ni var. Och det vore väl, om man på vissa andra håll vore lika besjälad af deras rättvisa sak, som ni synes vara

det... Jag kan alltså gratulera mig, att jag fått en sådan budbärare till gamle Krüger som ni... Men nu, mina herrar, måste jag gå. Man väntar... Lämna emellertid icke denna plats förr än jag ger vidare bud. Och så — byt om kläder. Jag misstänke att dessa khakis komma att behövas.»

Åter försvann den underliga kvinnan. Och åter syntes dansken lyssna till hennes bortdöende steg, hvarpå han utbrast, sedan dörren blifvit stängd:

»Jag måste än en gång dit upp!»

»Hvarför?» svarade Lundberg... »Ni utsätter er endast för obehag.»

»Jag måste. Den där Edwardes gör mig galen.»

»Men ni tänker väl för tusan icke stöta samman med honom nu och i den där kostymen?» svarade Lundberg, som började ana, att det icke stod alldeles rätt till med den danske vännen, och själf insåg, att en sammanstötning med de engelska officerarne skulle vara ett rent vanvett på denna plats, där de vid minsta fara kunde förfoga öfver en helt visst ganska talrik vakt.

Dansken fortsatte emellertid lugnare liksom hade han läst svenskens tankar:

»Jag tänker visst icke inlåta mig i någon kontrovers med dessa hennes beundrare, men jag vill än en gång se dem på närmare håll, så att deras fysionomier icke gå ur mitt minne... Jag ber er, stanna kvar här och var alldeles utan fruktan för min del. Som nyss skall jag strax vara tillbaka.»

Han hade yttrat dessa ord med en viss nervositet, som gjorde, att Lundberg började finna hans beteende allt mer betänkligt. Och denna gång ville han ej låta dansken bli ensam där uppe i trädgården, ty han anade, att den förälskade narren hade något ondt i sinnet mot sina 'rivaler' om det ens här kunde bli tal om rivalisering.

Lundberg hade nämligen insett, att den för boernas sak så lifligt intresserade Mrs Ramoski hvarken hyste någon böjelse för någon af de båda engelska officerarne eller för

dansken, hvilken senare i all synnerhet var att beklaga på grund af den ytterst ringa utsikt han kunde hafva att vinna denna i så många afseenden charmanta kvinna.

Han smög sig nu efter uppför trappan. Trädgården nådde han cirka ett par minuter senare än dansken, ty Lundberg hade redan ömsat och presenterade sig nu i khaki.

Där uppe var det ännu kolmörkt. Men genom buskverket kunde han svagt urskilja skenet från de fönster, som från Mrs Ramoskis rum ledde ut till trädgården.

Sakta och försiktigt smög sig Lundberg efter mot detta sken, väl förstående, att det var åt detta håll, som dansken tagit sin riktning för att genom de upplysta fönstren betrakta sina hatade 'rivaler'. Att ett dylikt närmande var en dumhet af dansken, kunde ej bortresoneras, ty det minsta felsteg, som uppväckte buller, skulle utan tvifvel på nytt väcka de båda officerarnes misstankar, och så skulle den vilda jakten börja igen.

Det var icke lätt sak att taga sig fram i mörkret, som aldeles omöjliggjorde för en ovan att ljudlöst krångla sig mellan den i trädgården rådande rika vegetationen. Och litet emellan fastnade Lundberg i snåren, hvilket gaf Hannsen tid att fullborda den hemska katastrof, som inom få minuter inträffade, och hvars rätta sammanhang kanske aldrig skulle blifva upptäckt.

Allt nog! En förfärlig knall skakade luften och kom Lundberg att stanna som förstenad, där han just gjort sig fri från ett nytt buskhinder.

Han såg paviljongen i flammor, och hörde ljudet af människoskrik blanda sig med smattret af skärfvor från någon kropp, hvilken helt plötsligt exploderat.

Lundberg anade, att den var en granat, och hans första tanke var den, att denna projektil blifvit inkastad i den belägrade staden från någon af boernas forskansningar och att döma af riktningen från Lombards Kop.

Men å andra sidan var det ju ännu kolsvarta natten och således en högst ovanlig och äfven olämplig tid för ett

bombardement. Och denna omständighet gjorde, att Lundberg de första minuterna, efter det han hemtat sig något från sin öfverraskning, ja, skrämsel, icke kom sig för med att röra sig ur fläcken.

Elden tycktes emellertid icke få någon spridning. Men i dess ställe fylldes trädgården som genom ett trollslag af 'rödnackar' med lyktor och facklor. Och för att icke bli misstänkt fann Lundberg det bäst att åter hastigt retirera ned i den källarhåla, från hvilken han kommit.

En god halftimme af olidlig väntan följde. Och i kolsvarta mörkret satt nu Lundberg, sedan den osande lampan slocknat, till följd af draget. Och inga stickor hade han heller att tända med, sedan han bytt kläder och i mörkret ej kunde återfinna det betjäntlivré, han lagt af sig.

Nu hördes steg i trappan; och nästa minut belystes Lundberg af skenet från en blindlykta.

Mekaniskt fattade svensken sin revolver för att, om så gällde, sälja sitt lif så dyrt som möjligt.

Men för tillfället hade han ingenting att frukta, ty den ankommande var åter igen Mrs Ramoski.

»Ar icke Mr Hannsen här?» var hennes första fråga. »Och hvarför sitter ni i mörkret.»

»Nej, Hannsen gick upp i trädgården för en stund sedan, och jag följde kort därpå efter honom. Lampan har slocknat i draget, kan jag antaga.»

»Mr Lundberg», fortsatte kvinnan. »Var ni i trädgården, då den förfärliga explosionen inträffade?»

»Ja», svarade svensken och berättade i största hasti hvad han bevittnat, utan att nämna något om de motiv, som drifvit dansken, att mot Mrs Ramoskis order lämna källaren.

Hon lyssnade tankfullt och sade slutligen:

»Jag var inne i mitt enskilda rum för att uppsätta det budskap, som jag ville, att Mr Hannsen skulle frambära till presidenten Krüger. Nåväl! Detta var snart färdigt, ty det är endast några få men så mycket viktigare ord... Med afsikt att ej förhåla tiden, utan laga så, att ni redan

natt skulle kunna lämna detta hus, skulle jag just skynda hit igen, då löjtnant Edwardes hördes utbrista till sin vän, som slagit sig ned vid pianot men plötsligt upphörde med den vals, han spelade:»

'Tyst Hopkins! Nu är det något sattyg igen därute.'

»Jag öppnade dörren för att hindra dem gå ut i trädgården och slog mig ned vid supébordet, som ännu ej var afdukadt. Midt emot mig satt löjtnant Edwardes. Och Hopkins satt vid pianot samt började åter med sin vals, då jag, utan att låtsa om, hvad jag nyss hört löjtnant Edwardes yttra, bad Hopkins fortsätta.»

»Plötsligt hördes ett väldigt brak, som skakade hela paviljongen.»

»Det stora fönstret åt trädgården krossades i tusen bitar. Eld och rök omgäfvade oss. Och med ett högt skri störtade den spelande till golvet.» (*Se illustr. sid 336.*)

»Möblerna kastades kull, och själf stod jag där, när löjtnant Edwardes rusade upp, alldeles skräckslagen af skrämself.»

»I hast fingade vi ut löjtnant Hopkins, sedan en del soldater skyndat till, och genom deras kraftiga åtgärder lyckades vi äfven afvända en eldsvåda, som säkert ödelagdt äfven denna villa liksom de två andra, hvilka jag bebott sedan jag kom hit till Ladysmith.»

»Märkvärdigt nog blefvo hvarken jag eller löjtnant Edwardes skadade. Jag, som setat närmast fönstret, kom undan som genom en lyckträff genom att det tunga fönsterdraperiet afvärjde den exploderande granatens skäfvor. Och elden svedde endast en del af min klädning. Såsom ni här kan se.»

Hon lät blindlyktans sken falla på det dyrbara sidetyget, som nu visade sig på ena sidan vara rätt illa ramponeradt. Men i öfrigt syntes den vackra damen verkligen vara oskadd.

Lundberg frambar sin komplimang, och Mrs Ramoski fortsatte:

»Ja, denna räddning kan i sanning kallas underbar, och

I Skansarna vid Willow Grange.

af alla de äfventyr och faror, som jag varit utsatt för, är denna händelse gifvet den hemskaste. Men den visar kanske äfven, att jag har en mission att fylla, och har i sanning gjort mig ännu mer entusiasmerad för den sak, jag åtagit mig, nämligen, att rädda boernas oberoende så vidt det beror på *mig*, d. v. s. på det understöd, jag genom mina spiontjänster kan göra dem... Hvad som nu senast händt, är emellertid ovanligt mystiskt. Ingen kan förklara, hur granaten kunnat komma som den kom; och det finns för många skäl, som tala för, att den ej blifvit slungad från någon boerposition... Men hvarifrån har den då kommit?»

Hon tystnade, och Lundberg såg henne närma sig det hörn, där han en stund förut sett Hannsen, och från hvilket han hört ljudet som af ett igenfallande kistlock.

Nu såg han äfven, att där fanns en kista eller rättare lår. Och han såg, hur Mrs Ramoski öppnade locket till densamma samt lutade sig en sekund öfver dess innehåll.

Plötsligt vände hon sig med förskrämdt ansikte mot Lundberg och utbrast:

»Ni sade, att Mr Hannsen gick före er upp i trädgården, var det icke så?»

»Jo, milady! Och jag frågade honom ändå, hvart han skulle gå», svarade Lundberg, nu äfven han gripen af oro, hvilket nog syntes på honom.

»Hvad svarade Mr Hannsen?»

Frågan kom nervöst och halft befallande.

»Han ville på närmare håll se dessa officerare, som förföljde oss på gatan», svarade Lundberg.

»Såg ni, om han förde något föremål med sig härifrån när han lämnade källaren?»

»Nej.»

»Men ni såg väl, att han undersökte denna kista?» fortsatte Mrs Ramoski med oroväckande allvar.

»Jag såg icke heller detta», svarade Lundberg, »ty jag måste bekänna, att jag föll i sömn en stund, men äfven,

att jag vaknade vid ett ljud, som mycket väl kunde härleda sig af att detta kistlock föll igen.»

»Ah! min aning!» utropade Mrs Ramoski. »Det är *han*, den galningen, Hannsen, som kastat granaten.»

»Hvad säger ni! Aldrig möjligt!»

»Här saknas en af de sex granater, som jag haft förvarade i denna låda för ett visst ändamål», fortsatte kvinnan... »Dessa granater äro högst explosiva. Och en af dem är det, som helt nyss kunnat kosta lika väl mitt lif som den bringat löjtnant Hopkins döden... Ty vid det här laget är denne man helt visst död af sina blesyrer, hvilka — efter hvad jag hann se, innan han fördes bort — förfärligt vanställde hans hufvud... På sätt och vis har denna granat gjort boerna en stor tjänst. Ty Hopkins var en af härvarande garnisons skickligaste och mest dödsföraktande officerare, hvarjämte han var en utmärkt strateg, hvilket man kan säga, att engelsmännen ha mycket ondt om nu under sitt sydafrikanska fälttåg. Men», fortsatte Mrs Ramoski, »det sätt på hvilket han blifvit brakt om lifvet, hedrar icke hans baneman, och det skulle verkligen vara intressant att veta, hvilka motiv, som innerst kunde drifva Mr Hannsen till en sådan handling, som han nu låtit komma sig till last.»

»Ni tror således fullt och fast, att det är Hannsen, som kommit granaten att explodera under sådana högst mystiska omständigheter?» sade Lundberg, hvilken redan inom sig gaf Mrs Ramoski rätt.

»Jag är fullt förvissad därom», sade den kvinliga spionen... »Att det saknas en granat här, är bevis nog. Slumpen har upptäckt deras tillvaro här för honom, och något för mig okänt motiv har manat honom, att göra bruk af dessa förfärliga pjäser?... Men *hvilket* motiv?... Och hvarför har han icke invigt *er* i det dåd, som han ville utföra och äfven utfört?»

Lundberg fann nu tillfället vara inne att säga, hvad *han* tänkte och sade därför:

»Nu tror jag mig förstå det hela. Och jag vill säga

er det för att i någon mån afvältra den börda, han åsamkat sitt samvete genom denna hemska handling... Kort och godt! Han har utfört dådet af *kärlek till er.*»

»*Af kärlek till mig!*» utropade Mrs Ramoski förvånad.

»Ja, jag tror mig kunna förstå detta efter några ord, som han nyligen lät undfalla sig», svarade Lundberg.

»Ett högst besynnerligt sätt i så fall, eller hvad tycker ni själf?» sade Mrs Ramoski med ett tonfall af berättigad harm... »Eller var det kanske emedan han visste, att denna hans känsla af mig aldrig skulle besvaras, som gjorde, att han fick den idén, att spränga mig i luften?»

»Nej, så få vi icke se saken», återtog Lundberg... »Han hatade dessa engelske officerare, med hvilka ni nu naturligtvis måste umgås, och det var *dem* han ville åt.»

»Nå, nu förstår jag! Och när han till följd af det tjocka draperiet ej upptäckte mig i rummet, där Edwardes och och Hopkins voro, lät han granaten springa.»

»Så ungefär tror jag, att det gått till», fortsatte Lundberg... »Men hur har det kunnat gå honom själf? Blef han dödad eller kanske fången?»

»Jag vet intet om den saken», svarade Mrs Ramoski med markerad likgiltighet... »Men jag tackar för det senare fallet min goda stjärna, som ej före detta skaffat brevet till president Krüger i den vanvettiges händer. Ty mycken olycka hade därigenom kunnat följa, för den händelse man funnit dessa rader i fångens kläder.»

Hon höll upp ett sammanviket papper, hvilket, liksom brevet till general Cronje, var omlindadt med vaxtaft.

»Och nu ber jag er», fortsatte Mrs Ramoski, »att äfven taga hand om detta. Jag ser till fullt, att jag kan lita på er. Ni är min landsman, och vi svenskar ha ju sedan urminnes tider haft namn om oss, att troget söka fylla de värf, som blifvit oss anförtrodda, dessa må sedan hafva varit stora eller små.»

Hon hade till Lundbergs stora förvåning uttalat dessa ord på renaste svenska och kullkastade på så vis de tvifvel, som tills nu möjligen kunnat finnas hos Lundberg, rörande

hennes verkliga nationalitet. Gerna hade han nu äfven velat afhandla denna fråga närmare med henne och hade just på tungan en begäran om, att hon skulle upplysa honom, från hvilken plats i Sverige, hon härstammade, när hon afbröt honom sågande:

»Vill ni åtaga er äfven detta värf, d. v. s. att bringa presidenten Krüger ett synnerligen viktigt meddelande?»

»Gerna», svarade Lundberg liksom Mrs Ramoski på svenska. »Jag hoppas, att kunna utföra dessa åligganden till eder belåtenhet.»

»Godt! Jag upprepar, att jag litar på er. Men i västern är det nu kanske ännu oroligare än här, ty jag vet, att engelsmännen där äro synnerligen intresserade af att tränga upp mot Transvaal för att sedan falla de kanske retirerande boerna i ryggen; och Transvaal har man så godt som lämnat alldeles utan försvar för allt detta framryckande utan nämnvärdt resultat. Engelsmännen vänta undsättning i massa, och när denna kommer, måste kriget få en annan vändning, om man ej nu med hast begagnar sig af de fördelar, som gifvas. Men för att här hålla oss till saken... När ni träffat Cronje och lämnat honom mitt bud, skall ni med första begifva er till Pretoria. Ni inställer er där hos presidenten, och jag hoppas på stora förändringar genom det budskap, ni då har att lämna honom... Ja, *mycket* stora förändringar...»

Hon försjönk i tankar några ögonblick innan hon fortsatte:

»Mätte ni bara lyckas! Och beträffande innehållet af brevet till presidenten, gäller det samma, som jag sagt om brevet till Cronje, d. v. s. att ni eger rätt att läsa det för händelse ni skulle råka i *svår* fara blott att ni efter läsningen förstör manuskriptet. För att ni under sådana omständigheter skall bli trodd, har ni att lämna lösen, som visar, att ni verkligen kommer i mina ärenden, och denna lösen är:»

Hon sänkte rösten nästan till hviskning när hon uttalade de mystiska orden:

»Hoeveel getrouwden zijn daaronder?»¹⁾

Hon upprepade dessa holländska ord ännu en gång och bad sedan Lundberg säga efter, hvilket han gjorde med rätt stor svårighet.

»Detta är en hemlig lösen», fortsatte Mrs Ramoski. »Endast jag och presidanten samt Cronje känna densamma, och nu ni, förstås. Skrif upp den så att ni ej glömmer bort den, men laga äfven, att ni så fort som möjligt lär er den utantill, hvarpå det uppskrifna förstöres.»

Lundberg skref med en blyertspenna, som Mrs Ramoski hade till hands. Och snart hade han de mystiska orden inpräntade på baksidan af svettremmen till sin hufvudbonad, hvilket Mrs Ramoski måste medgifva vara ett särdeles försiktigt arrangemang.

»Ni förstår er sak, ser jag», sade hon. »Där skall man säkert icke leta efter någon lösen... Men nu en annan sak... Ni frågade mig efter Bill Symons... Nåväl!... Jag vet nu, att han är hos Cecil Rhodes... Och i Kimberley skall ni helt visst träffa detta sköna par... Jag gratulerar er, om ni där äfven kunde finna fröken Anna Meyer... Men i så fall, glöm dock icke för hennes skull de uppdrag, ni fått.»

Hon såg det moln, som vid dessa ord drog öfver Lundbergs panna, och skyndade genast att säga:

»Ack, missförstå mig icke! Jag vet, att jag kan lita på er.»

Mrs Ramoski räckte sin välformade, rikt juvelprydda hand åt Lundberg, som bugande fattade densamma i det han svarade:

»Fröken Meyer kan icke komma mig att glömma min plikt, men väl sporra mig till det yttersta att fullgöra, hvad jag åtagit mig.»

»Så är äfven min tanke nu när jag tydligt förstår, att det är för hennes skull, som ni trädt under boernas fanor... Ni vet, att där står under Transvaals vapen: 'Een-

1) »Huru många äro gifta?»

drakt maakt Magt'...¹⁾ Vet, att aldrig har boerna haft större orsak att minnas dessa ord än just nu... För att denna enighet skall bestå, är det jag nu lånar ert bistånd och som jag hoppas med framgång... Farväll!... »Ni kan lugnt bege er härifrån innan det dagas.»

Hon räckte honom ännu en gång sin hand, som Lundberg åter fattade. Men just i samma stund kom det för honom, att han väl ej kunde så där alldeles utan vidare lämna dansken åt sitt öde, och han sade därför:

»Där är er således icke bekant, hur det gått Mr Hannsen?»

»Icke det minsta... Men jag misstänker, att han på ett eller annat sätt fått sota för sin dumbhet; i annat fall hade han väl återvändt hit för att träffa er, som han säkert icke lämnat alldeles frivilligt», svarade Mrs Ramoski utan att på minsta sätt låta rösten förråda något deltagande för den svarsjuke beundraren... »Men», tillade hon, »jag vill försöka göra allt, hvad på mig ankömmer, att rädda honom, för den händelse han är i behof af min hjälp, men med hvad resultat, är det mig emellertid *nu* alldeles omöjligt att säga.»

Där fanns intet vidare att göra för tillfället. Och följd af Mrs Ramoski med blindlykten lämnade Lundberg källaren och stod nästa ögonblick åter ute i den mörka trädgården.

»Följ mig», hviskade hon och skred försiktigt fram mot paviljongen, men tog efter några steg af åt höger och den åt gatan vettande muren.

»Här kan ni lätt komma öfver», hviskade hon på nytt och visade Lundberg en stege. »Gör emellertid intet buller, när ni hoppar ned och följ sedan gatan till höger ända fram till järnvägen, på hvars motsatta sida ni lätt finner landsvägen österut. Men håll er där åt flodsidan, fortfarande åt höger, och följ floden ända fram till den första lilla bifloden, som ni i värsta fall måste vada öfver. Tag sedan

¹⁾ Enighet ger styrka.

vägen mellan Cemetery Hill och Flag Spruit och denna senare så långt den når. Jag vet, att den vägen är fri. Innan det dagas kommer ni då till en landsväg, som leder upp till Farquhars House. Den landsvägen korsar ni; och går ni sedan rätt åt öster kommer ni snart till Lombards Kop... Glöm icke dessa anvisningar och följ dem noga, så garanterar jag, att ni — om ni är försiktig — skall vara i boerlägret ganska tidigt på förmiddagen... När ni där för befälhafvaren aflagt rapport — helst för kommandanten själf och ännu bättre för Joubert, som f. n. uppehåller sig vid boernas ställning på Pepworth Hill — gör ni er redo att draga väster ut fär att lämna ert ännu viktigare budskap till Cronje vid Kimberley... Men om detta edert viktiga uppdrag får ni icke yttra en halfdragen tanke åt någon, ej ens åt en landsman, ty en upptäckt skulle totalt fördärfva denna min plan och åstadkomma *stor* skada. Som skäl för denna er resa åt västern, kan ni ju uppgifva, att ni hört i Ladysmith, att Bill Symons är i Kimberley och att ni där har att rädda *henne*, den bortröfvade boerflickan, äfvensom att där sammanstöta med den nybildade Skandinaviska kåren... Man skall respektera dessa edra skäl, och med stor sannolikhet ge er tillstånd att lämna östarmén... Slutligen, innan vi skiljas, kan jag meddela er nattens lösen som är '*Star of Britannia*'. Glöm inte detta, som kan vara bra att veta.»

Lundberg hyste visserligen sina dubier om att dessa skäl skulle kunna hjälpa honom till ytterligare permission. Men han ville under alla omständigheter skynda till Anna Meyers bistånd, och var för den delen besluten att *rymma*, om ej permission kunde erhållas, och sedan finge väl sakerna alltid ordnas på något vis. Han svarade därför:

»Att jag skall fullgöra de uppdrag, som blifvit mig anförtrödda, kan ni fullt och tryggt lita på på. Redan i morgon tänker jag kunna begifva mig af.»

»Tack!» svarade Mrs Ramoski varmt i det hon återtryckte svenskens hand. »Och nu farväll! Kanske skall det unnas oss att ännu en gång få träffas, om ej förr så när

kriget blir slut. Men länge kan detta dröja, ja, *mycket* länge. Det finns åtskilligt, som talar för att jag i detta fall spår sant.»

Lundberg hade nu kommit upp på muren. Sedan han därifrån tillvinkat Mrs Ramoski ett sista afsked gled han ned på gatan, där han snart syntes skrida fram mot det anvisade järnvägsspåret. Utan äfventyr uppnådde han denna plats, men stötte här äfven på hinder i form af vid spåret utposterade vakter. Lundberg såg, att det här var alldeles omöjligt att komma förbi osedd, och med lösen i godt minne gick han fram mot den ena posten, som hejdade honom med sitt reglementsenliga:

»Halt! Hvem där?»

»God vän. Star of Britannia!» svarade Lundberg raskt.

»Passera!»

Och Lundberg gick öfver spåret för att efter en tio meter stöta på en ny post, där äfven anförda lakoniska resonemang upprepades, denna gång med den skillnaden, att posten nu äfven var nyfikna att få veta, hvart 'kamraten' skulle taga vägen.

»Till devonshirarne på Helpmakar Hill», svarade Lundberg lugnt. »Order från löjtnant Edwardes.»

»Åhå! Är det något om den där märkvärdiga explosionen nu i natt, då löjtnant Hopkins blef dödad?» sporde den nyfikna vakten vidare.

»De' vete f—n. Ordern är förseglad», svarade Lundberg. »Men hvad jag vet är, att det är brådtom. Man vänter visst boerpacket innan dagen gryr.»

Och utan att invänta den nyfiknes tanke om den saken, stack Lundberg af ut på landsvägen, med hvarje steg lämnande den belägrade staden allt längre bakom sig.

Hans vidare äfventyr innan han på förmiddagen nådde Lombards Kop och därvarande boerläger äro ej vidare nämnvärda. Allt hade till och med gått bättre än han vågat hoppas, ehuru det naturligtvis varit ännu bättre, om äfven dansken varit med.

Kanske fanns han icke mer bland de lefvandes antal. Eller om han ännu lefde, var han kanske fånge, och som sådan, i egenskap af spion bestämd att offras på krigets altare redan innan nästa dags sol gått upp.

Som sakerna nu stodo, kunde Lundberg under alla omständigheter icke göra något för att undsätta den danske kanraten utan att genom en sådan handling brista i de löften, han gifvit Mrs Ramoski.

Och då dessa löften tydligen stodo i närmaste samband med det allmännas väl — här boernas vara eller icke vara — måste det enskilda intresset — d. v. s. här den oförsiktige och kärlekskranke danskens räddning — uppgifvas.

Hvad Mrs Ramoski kunde göra för att rädda honom skulle hon säkert äfven göra.

TJUGOFÖRSTA KAPITLET.

Pansartåget vid Chieveley.

Lundberg hade framfört de rapporter, som han mottagit af den boervänliga, kvinliga spionen.

Han hade sålunda underrättat Joubert om de undsättningar, som engelsmännen i den belägrade staden väntade — och som redan närmade sig — och han hade icke heller glömt att omtala det utfall med pansartåg, som general Hildyard ämnade göra från den likaledes inneslutna orten Estcourt för att rekognoscera ställningen vid Colenso, och hvilket utfall skulle ske den 15 nov. d. v. s. två dagar senare efter det att Lundberg åter nått boerlägret efter sina och danskens äfventyr i Ladysmith,

Joubert hade tagit dessa viktiga underrättelser med stoiskt lugn.

Ja, det föreföll Lundberg som om den mäktige boergeneralen visade sig alldeles för sorglös inför de utsikter, hvilka en nära förestående framtid kunde ställa i hans väg.

Hvad väntade han på?

Hvad menade han?

Det fanns helt visst mången i boerlägren kring Lady-smith, som dessa dagar gjorde sig samma frågor.

Allt nog! Man kunde icke gärna vara blind för, att en dyrbar tid förhalades i en dådlöshet, som måste bestraffa sig.

De små anfall, som blifvit gjorda under de senaste dagarna, kunde knappt betraktas annat än som ömsesidigt ofarliga skärmytslingar, mera egnade att förslappa modet och energin hos belägrande än att hålla intresset för den viktiga hufvudsaken uppe.

Morgonen till den 14 nov. blef det emellertid mer lif i lägret, åtminstone den del af detsamma, som ännu räknade Lundberg bland sina frivilliga.

Han hade nästan legat vaken hela natten och funderat på, hur han bäst skulle kunna realisera sin plan att komma till den västra krigskådeplatsen för att i all synnerhet spana efter Anna Meyer, hvars fagra bild allt jämt föresväfvade honom och hvars hemska öde, att kanske ännu vara den usle Bill Symons fånge, kom honom att gång efter annan knyta sina händer i vanmäktigt raseri.

Men för dessa tankar hade han dock visst icke glömt de viktiga uppdrag, som Mrs Ramoski lämnat honom såväl till general Cronje som till själfva landsfadern, den gamle presidenten Krüger.

Kosta hvad det ville, måste han iväg. Och hellre än att på nytt anhålla om permission, som denna gång helt visst skulle afslås, började Lundberg fundera på att helt enkelt *rymma* från Jouberts dådlösa belägringsarmé.

Som sagdt, denna morgon var det emellertid lifvigare i lägret. Generalen hade befallt, att ett par veldtkornetskap skulle hålla sig marschfärdiga för att redan följande kväll intaga en lämplig position i närheten af Estcourt, cirka femtio kilometer söder om Ladysmith.

Lundbergs kornetskap var ett bland dessa två, och han gladde sig åt att sålunda åtminstone komma ut från lägret igen på samma gång har misstänkte, att Joubert verkligen beaktat den varning, som han — Lundberg — gifvit honom beträffande 'rödnackarnas' utfall med pansartåg.

Väl kommen från lägret och alla kring detta ställda utposter, skulle han nog laga, att något tillfälle kunde gifvas honom att för egen del få ändra kosan åt väster, sedan den väntade affären med pansartåget blifvit uppgjord.

Det var redan sent när de två veldtkornetskapen kommo ut.

Med den disciplinära hållningen var det si och så, och särskildt visade sig bondelementen, d. v. s. farmareboerna, allt annat än underdåniga sina befäl, medan manskapet från städerna, särskildt från Johannesburg och Pretoria, sökte efterkomma gifna orders, utan att åtminstone högljudt uttala missnöje däremot.

Följderna af för lätt vunna framgångar hade börjat verka. Man trodde litet hvar, att detta 'fälttåg' var en högst obetydlig affär och att 'rödnackarna' skulle retirera öfver hela linien, bara några mauserkulor började spela bland deras solhjälmars och khakiblusars, här och där skickande några allt för framfusiga inkräktare till en annan värld.

Banlinien låg klar. Icke ens några engelska utposter sågos till, och tystnaden stördes endast af ett eller annat öfvermodigt ord från truppens yngre element, när dessa, trotsande gifven befallning att hålla tyst, gäfvos luft åt den ringaktning, som de hitintills i regeln lättvunna segrarna väckt hos dem gent emot fienden.

Vid Colenso sammanstötte man med där liggande boerstyrkas förposter.

Dessa sågo helt förvånade ut och undrade, hvad som stod på. Man gaf dem underrättelse om, hvad som var i görningen. Lukas Meyer hade ingen aning om att 'rödnackarna' i Estcourt ämnade röra på sig; och som han själf, hade en styrka på närmare två tusen man till sitt förfogande, ansåg han den skickade förstärkningen alldeles öfverflödig. Däremot hade han sig bekant, att tredje boerkolonnen under kommandant Schalk Burgher — äfven denna med två tusen man — satt sig i rörelse för att från Lombards Kop marschera mot Weenen för att därifrån rikta sig mot Greytown, allt naturligtvis i afsikt att möta och hindra

den från Durban väntade engelska förstärkningen, med hvilken man väntade en kanske ganska allvarlig samman-
drabbning. Vidare visste man, att kommandant Botha skulle
öfvergå Tugelafloeden med tre tusen 'fristatare' för att rycka
fram mot 'Natal's hjärta', Pietermaritzburg.

Allt detta fick Lundberg veta af Daniel Meyer, med
hvilken han åter sammanträffade i Colenso och hvilken
tryggt förklarade, att som sakerna nu stodo, hade boerna
alla hufvudvägar mellan Colenso, Estcourt och Pieterma-
ritzburg så väl garderade, att undsättningshären skulle få
ett oerhördt arbete att slå sig fram till det belägrade La-
dysmith.

Han sade äfven, att han satte mycken liten tro till, att
de i Estcourt instängda engelsmännen skulle våga sig på
ett utfall. Men om de verkligen dristade sig till med detta,
då skulle deras pansartåg råka ut för en eld, som intet
pansar i världen skulle kunna motstå.

»Ni ämna således möta med grofva kanoner?» svarade
Lundberg i det han med en sarkastisk blick följde den unge
veldtkornettens minspel, hvilket tydligen tolkade samma öf-
vermod, som besjälade snart sagdt alla de andra boerna i
lika hög grad.

»Kanoner? Nej min gosse», svarade Daniel... »För att
hindra sådana där pansartåg är det nog med gevär. Det
skall i alla fall bli intressant att få vara med. Ty till detta
lilla äfventyr måste Lukas ge mig permission. Detta kan
ju bli intressant nog som förspel till hvad som snart måste
följa... Och den här overksamheten, som nu rådt en tid,
verkar förslappande på både folk och få... Hvad tycker
du själf?»

»I hufvudsak ger jag dig rätt af hela mitt hjärta»,
svarade Lundberg. »Men hvad mig själf beträffar, så har
jag då icke fått ligga på latsidan och det är verkligen ett
under, att jag icke satte till lifvet de senaste dagarna.»

Och Lundberg berättade nu för Daniel Meyer om sina
öden i Ladysmith och om hur den gemytliga dansken där
'kom bort' efter sitt attentat med lydditgranaten.

Daniel hörde på med stort intresse och svarade, när Lundberg slutat:

»Och du är nu fast besluten att söka Anna i Kimberley?»

»Absolut. Jag ger mig aldrig förr än jag fått mäta skeppan full åt den där Bill Symons, som icke ens tycks vara tåld bland 'rödnackarna'... Och har jag väl fått honom fast, skall det nog lyckas mig att pina ur honom, hvar han håller din syster dold.»

»Gerna skulle jag följa dig, som du nog kan förstå. Men under nuvarande förhållanden kan jag naturligtvis ej lämna mina kamrater. Vi ha nu tre kolonner, som operera här mot undsättningsarmén, inalles sju tusen man. Och det säges, att Joubert själf ämnar bryta upp med fyra tusen man för att hålla oss ryggen fri, om det skulle behövas... Tidigt i morgon bittida spränga vi bron här vid Colenso för att hindra 'rödnackarna'. Och det är visst fråga om att rycka ned med hela östarmén för att taga in Pietermaritzburg, ja, äfven Durban. Du kan således förstå, att broderskänslan måste vika för det allmännas kraf. Men Gud gifve, att det blefve dig förunnadt att utföra, det som dock alltid står för mig som en broderlig plikt. Allt nog! Jag litar på dig som på mig själf och jag vet, att du skall lyckas, om äfven tusen hinder skall träffa dig på din väg... Och finner du Anna, för henne då hem till Johannesburg, där hon kan få hvila ut och bli far och mor till tröst. Jag vill hoppas, att kriget snart tar slut, och efter denna lexa skola nog 'rödnackarna' akta sig för att vidare störa såväl Transvaalare som Orangetatatare; ja, helt visst ha de då fått nog för all framtid. Det är redan mycket, att kriget varat öfver en månad. Men som sagdt, snart skall det åter bli fred.»

Hur litet anade Daniel Meyer den tidrymd, som ännu återstod, och hur litet visste han, hvad boerna denna gång måste genomgå!

Han var ungdomligt sangvinisk som alla de andra.

Framgångarna, som hittills följt så tätt, hade slagit både befäl och manskap med svår blindhet.

* * *

Efter några få timmars hvila satte sig den styrka, hvilken Lundberg följde, i rörelse mot Estcourt, dit man godt och utan ansträngning kunde hinna fram på cirka tre timmar, då afståndet mellan Colenso och Estcourt blott är ungefär femton eng. mil.

Vägen gick i stark stigning uppför en brant bärgås. Den lilla truppen — cirka två hundra man — tågade fram utefter landsvägen, som följde banan i svaga krökar och till öster om densamma. — Denna väg hade man ämnat följa ända fram till Estcourt, endast behållande en liten rekognosceringsstyrka utefter själfva järnvägslinien, som, där afståndet var bredast, mellan denna och landsvägen ej hade större bredd än cirka fyra kilometer.

I den lilla rekognosceringshopen befann sig Lundberg såsom ett slags befäl, en hederspost, hvilken redan vid ett par tillfällen förut kommit honom till del, alldenstund man till fullo hunnit uppskatta den unge svenskens mod, vaksamhet och skarpblick.

Han fick vid detta tillfälle äfven visa, att han egde en synnerligen god hörsel.

Fyra engelska mil ungefär gick allt lugnt och stilla samt under en ridt, som utmärkte sig för stor maklighet både bland ryttare och djur.

Men när man hunnit halfvägs in på femte milen, höll Lundberg plötsligt in sin häst samt gaf order om, att man skulle göra halt. Man betraktade honom med förvåning, undrande hvad det nu skulle bli af, ty ridten hade ju alldeles nyss börjat, och det vore synd att säga, att någon tyckte sig ännu vara öfveransträngd.

Lundberg gaf emellertid ingen förklaring. Men han hoppade raskt ned från hästryggen och klättrade upp på järnvägsbanken, där han till sitt manskaps ytterligare öfver-

raskning lade sig rak lång mellan skenorna, där han blef liggande en god stund med ena örat tryckt mot en skena.

»Hvad går det åt svensken?» utbrast en af de krigiska farmarepojckarna. »Nu har han bestämdt tappat en skruf, så ingenör han än är... Men nog kunde han få mjukare örngott än han skaffat sig nu.»

»Pass på!» svarade en annan. »Du skall få se, att han har något i sinnet... Han är knipslug af bara tusan, den där, har jag hört; och jag var själf med en gång när han gjorde ett helsickes puts med telegrafan, som en 'rödnacke' hållit på med en stund, fast han inte kom ens till början.»

»Hvilken? Svensken?»

»Nej, 'rödnacken', förstår du väl... Så där ja! Nu tycks det vara klart.»

I samma stund kom Lundberg upprusande till sina pojkar och gaf en af dem order, att rida öfver till landsvägen med underrättelse om, att den där framridande styrkan hux flux borde komma ned till järnvägsspåret.

Karlen lydde men såg litet dum ut när han satte i väg.

Under väntan höll Lundberg följande lilla tal till de kvarvarande:

»Gossar!» sade han. »Nu blir det dans af om en stund. Engelsmännen komma och detta till och med farande med järnväg... Ha ni hört talas om pansartåg?»

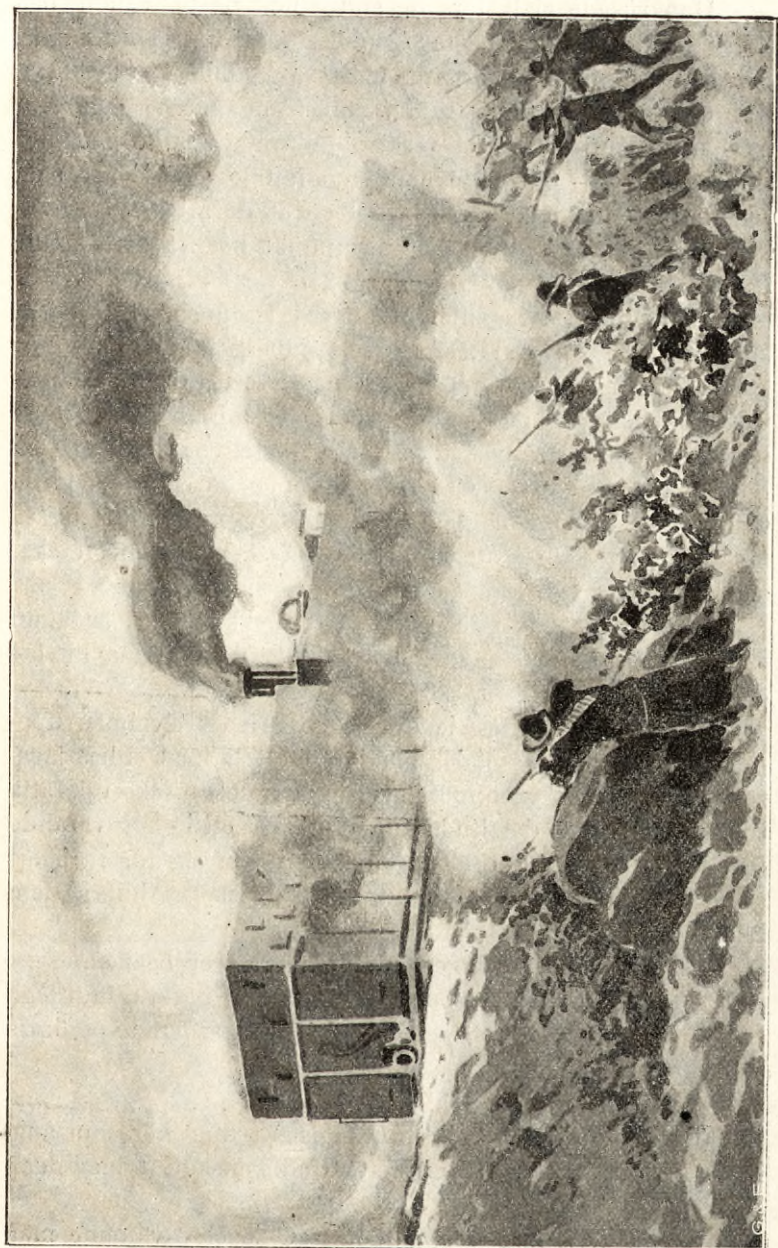
Efter en stunds tystnad var det en i hopen, som svarade:

»Är det så'na där plåtbeslagna vagnar?»

»Jo, något i den vägen. Men genom plåten finns det godt om hål. Och genom dessa ha vi att vänta oss 'rödnackarnas' kulor.»

»Nå, är det på, *det viset*», svarade bonden. »Då blir det väl, att taga dessa hål, som *prickar*, kan jag tro?»

»Alldeles! Och träffa vi säkert, misstänker jag, att 'rödnackarna' snart mista lusten att elda på... Det viktigaste blir emellertid, att hastigt rifva upp några skenor, så att vi få tåget att stanna. Framåt! Icke en sekund att förlora!»

Pansartåget vid Chioveley.

Han rusade själf före de andra ned på banvallen, och kraftiga armar voro nästa ögonblick i färd med att utföra den order, som Lundberg nu fann vara alldeles nödvändig.

Under detta arbete, som var ansträngande nog när man ej hade att tillgå andra verktyg än trädgrenar och stenar till 'bändare' — tills man äntligen fått loss en skena, som sedan blef häfstång, — var det en af de arbetande, hvilken uttalade denna efter hans synpunkt nog så berättigade fråga:

»Men hur vet ingenjören, att det kommer något tåg?»

»Jag har *hört* det», svarade Lundberg lugnt.

»I så fall måste det ha stannat», fortsatte interlokutören i det han tog på sig en förnumstig min, hvilken kunde betyda ungefär så mycket som, att arbetet vore lönlöst. Och han fortsatte: »Vi ha Chieveleystationen här alldeles intill, Och det är väl där, som tåget står nu.»

Lundberg lade åter örat mot en skena i den sträcka, som ännu var hel åt söder samt reste sig sägande:

»Nej! tåget är i full fart. — Men afståndet är ännu rätt stort. Skynda vi oss, bör mottagandet kunna bli *hederligt*.»

Detta svar syntes icke gå i pojkarna. Ty huru uppmärksamt de än lyssnade, somliga till och med enligt jägaresed med örat tryckt mot marken, kunde de icke uppfatta tillstymmelsen af det ljud, som utmärker ett i gång varande tåg. Att lägga örat till skenan kom ingen sig för med att göra; i annat fall hade gåtan naturligtvis lätt blifvit dem klar.

Nu kom undsättningen sprängande öfver backen.

Några ord till öfverbefälhafvaren, och nästa minut lågo boerna skjutfärdiga och som vanligt väl garderade på ömse sidor om vallen.

Detta var också i hög tid.

Ty nu kunde en och hvar ganska tydligt höra hur ånghästen stönade, om äfven detta ljud kanske lät mer dämpadt än vanligt.

Någon *hvisling* för stationen Chieveley väntade man

emellertid fåfångt att få höra. Och redan denna omständighet var på sätt och vis misstänkt, ty vid den stationen brukade annars såväl upp- som nedgående tåg stanna.

Hvarje öga hvilade på banan, öfver hvilken man till ytterligare hinder staplat upp de upprifna skenorna och stöttat dessa med stora stenar.

Naturligtvis måste en katastrof inträffa. Och att denna ej skulle träffa ett uppresande *boertåg* gick Lundberg i god för med stöd af de underrättelser, som han erhållit af Mrs Ramoski genom hennes ord: »General Hildyard, som ligger vid Estcourt, har redan fått en del undsättning och skall den femtonde göra ett utfall med bepansradt tåg för att rekognoscera boernas ställning vid Colenso.»

Det var också detta meddelande, som nära nog i sista stund gifvit anledning till, hvad som nu blifvit gjordt. Men om detta kunde leda till en ny framgång för boerna, var naturligtvis en sak, som man ej ännu kunde afgöra, ej minst på grund af, att man ej det minsta kände till den numerär, som 'rödnackarna' här egde till sitt förfogande men väl, att man själf ej hade i elden mer än cirka två hundra man.

Därtill kom, att tid nu saknades att hemta ytterligare förstärkning från Colenso. D. v. s. kurir var redan afsänd, men innan hjälp kunde komma, hade med säkerhet två timmar gått förlorade, och vid den tidpunkten kunde ett eventuellt nederlag för boerna redan hafva egt rum.

Denna fruktan för att engelsmännen skulle ånga fram med ett öfverlägset antal, var naturligtvis så till vida obefogad som ju boerna vid Colenso egde två tusen man och lätt kunde få minst dubbla styrkan; alltså en betydande öfvervigt mot hvad general Hildyard kunde sända ut från Estcourt.

Men, som sagdt, här vid den lilla stationen Chieveley fanns ej stort mer än *två hundra* man, och pansartåget borde med lätthet kunna sätta upp minst tre gånger denna styrka när den aflastade sitt nu framilande innehåll.

Lundberg hade emellertid hållit inne med sin fruktan.

Han kände sina 'pappenheimare' och visste, att intet är under krigstid så riskabelt, som att visa, att man som chef själf är ängslig för utgången.

Han var därför den första att intala männen godt mod och han hade icke heller svårt att vinna detta sitt syfte; ty som boerna kände sig nu — segrande och under anförande af män, hvilka de i allt trodde sig blindt kunna lita på — voro några eggelsens ord alldeles obehöfliga.

»Den tiden fanns högmot öfver hela linien», som en gammal veteran sedan uttryckte sig.

* * *

Där i kröken svängde en underlig massa in på ske norna.

En stor vagn, liknande dem, som användas för transport af boskap och gods. Men för boernas skarpa blickar var det icke svårt upptäcka, att här och hvar i den mörka massan syntes hål, och man visste, att det var ur dessa hål, som döden hotade från 'rödnackarnas' gevär.

Efter denna vagn följde flera till ett antal, som man på grund af den krök, som järnvägslinien här gjorde, ej kunde bestämma.

Något lokomotiv kunde man ej upptäcka. Men det var lätt att fatta, att detta kom efter som 'påkörare'; naturligtvis med beräkning att ej bli den första länken af tåget, som spårade ur, för den händelse banan skulle vara upprifven.

Alla mausergevär voro klara och inriktade, hvart och ett med sikte på de hål i pansaret, som vi förut hafva omnämnt.

Plötsligt hördes ett genomträngande rop, och i samma stund urspårade den första vagnen.

Utkiken hade antingen ej varit nog vaksam för att i tid kunna signalera till föraren, att han skulle slå back,

eller ock hade farten varit för stor för att man skulle kunna få bromsarna att verka med nödig snabbhet.

I samma stund smattrade en boersalfva.

Elden besvarades genast från vagnarna; och att döma af det kulregn, som dessa utspydde, måste de däri instufvade skyttarna hafva varit minst lika talrika som boerna vid eldgifningen.

Skadan bland boerna blef emellertid icke stor.

Ty om 'rödnackarna' här skyddade sig med pansarplåt, hade boerna som vanligt skydd af alla de betäckningar, som terrängen kunde lämna; och här vid Chieveley var denna såsom ofta annars i boerlandet icke oäfvén för ett bakhålls-anfall.

Den urspårade vagnen stod emellertid fast, och det blef nu 'rödnackarnas' uppgift att så fort som möjligt skilja denna från det öfriga tåget, så att man åter kunde sätta i gång för att så hastigt som möjligt lämna den farliga platsen.

Men boerna hade förutsett detta.

Så fort en hand visade sig för att lossa kopplet, kom en välriktad kula och genomborrade denna hand; och när man sedan stack fram stänger samt äfvén gevärspipor för att med dessa försöka utföra afkopplingen, gick det så att dessa regelbundet splittrades af fenomenalt välriktade skott från boernas bakhåll.

Samtidigt utbredde sig boernas skyttelinier, och man lade sig därunder särskildt vinn om, att behärska själfva lokomotivet.

Detta var en underlig tingest.

Af själfva ånghästen såg man intet annat än öfverkanten på skorstenen samt en semafor. Allt annat var en hop grofva rep, som, kastade tvärs öfver den frustande ånghästen, fullständigt inbäddade denna i en väldig tågmatta, hvars kanter liknade jättefransar, mellan hvilka till och med ångan syntes pressa sig med svårighet.

Under denna tågmatta stod äfvén förarens och elda-

rens kur väl skyddad, och de kulor, som riktades mot denna viktiga del af 'drifvaren', föllo helt säkert ned mot vallen utan att ens skada de löst hängande linorna. En liflig vaggning af dessa trossar var allt som uppnåddes.

Stormning blef alltså nödvändig, om man nu ville komma till något resultat.

Motståndarnes antal kunde här gerna icke verka afskräckande, ty man hade redan funnit, att elden mattats af förutom att de två 'finkorna' knappt kunde rymma mer folk än hvad boerna hade att kasta fram.

Men innan denna storming gjordes, kom Lundberg på den tanken, att man ock borde rifva upp några skenor äfven på andra sidan af tåget för att således alldeles omöjliggöra för detta tåg att köra hvarken fram eller tillbaka.

Order om denna skenupprifning gafs, och ett tiotal boers rusade genast ut på banan för att sätta planen i verket.

Men under de 'belägrades' eld blef detta ett mycket vanskligt arbete. Kulorna kommo ilsket hvinande öfver den öppna linien, afskjutna från själfva lokomotivet, som därtill satte sig i gång — *ensamt*.

Som man sedan fick veta, hade man lyckats att fylla hela tendern med sårade, innan lokomotivet och denna tender kommo i gång. Och i full fart ångade de befriade raskt i väg från den plats, hvilken för de kvarvarande blef mycket kritisk.

Boerna stormade.

Elden å ömse sidor blef mördande; och tio minuter senare hade de i vagnarna inburade måst kapitulera, sedan det nu var boernas gevär, hvilka behärskade kulloppen genom pansarplåtarna.

Utkomna på vallen försökte visserligen rekognoscerings-truppens befäl, en löjtnant Frankland — att åter samla sina gossar till motstånd. Men detta var dumt gjort. Ty om han icke äfventyrat detta, skulle manspillan denna gång ej blifvit så stor som den verkligen blef.

Kringrända på alla sidor af boerna, måste de kvarlämnade engelsmännen gifva sig fågna.

På valplatsen lågo då ett trettiotal döda och sårade. De öfriga, ett nittiotal, afväpnades och fördes samma dag till Colenso. Bland dessa befunno sig äfven det dumdristiga företagets båda ledare, kapten Haldane och krigskorrespondenten Winston Churchill, som längre fram gjorde sig beryktade genom en ganska egendomlig flykt från Pretoria.

Utom fångarna och deras vapen tog man vid visitering af fåget som byte äfven en kanon, s. k. '7: pounder', tydligen förd från något af transsportfartygen.

Denna kanons servis utgjordes af flottister till ett antal af tio, som äfven blefvo fångar.

Lundberg passade på att närmare undersöka det inre af en dylik bepansrad järnvägsvagn. Och han fann systemet vara åtskilligt primitivt. Närmast kunde den liknas vid en öppen godsvagn, mellan hvars stolpar man nitat fast korrugerad plåt, och i denna hade skurits aflånga hål, nog stora att sticka ut gevärspipan genom, men äfven tillräckliga för att möjliggöra siktning. Framför hvart och ett af dessa hål hade skyttarna sin plats på tomlådor. Öfverdelen var antingen öppen eller ock täckt med presenningar, hvilka senare åtminstone gjorde den nyttan, att de hindrade högre än dessa vagnar stående skyttar att taga de i vagnarna varande till direkt mål.

Som det visade sig vid detta tillfälle — och äfven längre fram — egde dessa pansartåg visst icke den betydelse, man teoretiskt tillmätt dem.

En rask motståndare kunde lätt bringa det att spåra ur; ja, man lyckades äfven vid ett par tillfällen totalt afstänga det från linien. Och följderna af detta blef som nu, att besättningen råkade ut för svåra nederlag.

Det nederlag, som här drabbade den engelska rekognosceringstruppen, kunde med skäl tillskrivas Lundbergs raskhet och naturligtvis äfven Mrs Ramoskis list att af

locka de i saken invigde hemligheten med denna expedition.

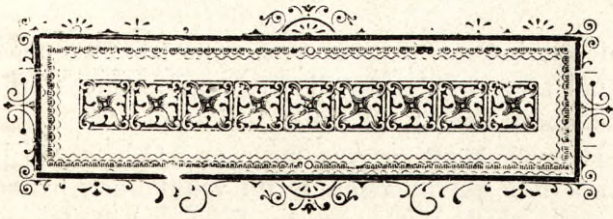
Längre fram fick Lundberg dock erfaras, att hans vackra spiontjänst ej blifvit sedd med blida ögon från ett håll, där han verkligen haft skäl att vänta sig beröm i stället för den förföljelse, som han efter denna händelse utsatte sig för.

Vi skola dock icke gå händelserna i förväg, gänom att här närmare förklara denna antydning.

Den 15 nov. 1899 blef emellertid en dag, öfver hvilken svensken Birger Lundberg kunde känna sig stolt.

Men ännu flera glansdagar skulle följa.

TJUGOANDRA KAPITLET.

Veldtkornet Lundberg.

Lundberg hade måst återvända till Colenso, dit man, som sagdt, till att börja med förde fångarna innan dessa vidare skulle transporteras till Pretoria, där man i början af kriget hade den hufvudsakliga depöten för dylika krigsbyten.

Han var icke vidare glad öfver detta uppskof, ty hans håg stod nu endast till Kimberley, dit utom hans kärlek nu äfven det till Mrs Ramoski gifna löftet dref honom.

Att helt enkelt rymma — allra minst nu vid dagsljus — gick emellertid icke för sig. Och han kom åter på den tanken, att följa Mrs Ramoskis råd, samt direkt anhålla om att få lämna östarmén för att sälla sig till dem i Kimberleytrakten uppsatta Skandinaviska kåren, som den allvetande Mrs Ramoski äfven haft reda på.

Kanske skulle detta skäl hjälpa.

På eftermiddagen inställde han sig hos kommandant Lukas Meyer och framförde sitt ärende.

Meyer betraktade svensken uppmärksamt under det han utan afbrott lyssnade till den unge mannens ord. Men när Lundberg hunnit till punkt, sade han:

»Jag vill högst ogerna mista er. Och frågan har redan varit före, att utnämna er till veldtkornet, hvilket, jag vågar påstå detta, är en enastående utmärkelse för en främling, som kämpat i våra leder. Men ni har vid upprepade tillfällen visat er värd denna utmärkelse, som annars endast nås af utlanders bland vårt artilleri... Hvad skall ni föröfrigt i den Skandinaviska kåren att göra?... Som frivilliga ha där varande män ingen framtid hos oss... Vi reda oss bra själfva, som ni nog sett, och den dag kan ej vara långt borta, då kriget är slut... Stannar ni kvar och blir veldtkornet, kan ni ha stor nytta af denna rang i boerland. Och som jag trott mig förnimma, att ni äfven har stora utsikter att genom äktenskap bli ännu närmare lierad med oss... ja, rodna icke för det... jag talar rent språk... så tycker jag, att ni bör slå den där resan väster ut ur hågen... Ni kommer under alla omständigheter ej att vinna på att lämna mig och Joubert, som båda uppskatta ert värde till fullo... Cronje däremot, är icke vänlig mot främlingar. Och dessa frikärer — ja — dem kunna vi både ha och mista.»

Lukas Meyer uttalade dessa sista ord med ett visst tonfall af ringaktning, som retade Lundberg, och gjorde denne ännu mer bestämd för att i värsta fall rymma, om han ej godvilligt finge tillstånd att lämna en plats; där han ej mer tyckte sig hafva något att beställa.

Och det kom för Lundberg en del af de häntydingar, som Mrs Ramoski framkastat eller rättare sagdt kanske omedvetet låtit undfalla sig under de korta och ofta afbrutna minuterna i källaren uti Ladysmith. Han visste icke hvarför, men detta minne framkallade en obehaglig dager öfver denne boernas välbetrodde och — låtom oss genast säga det — både modige och skicklige anförare. Men kanske berodde detta mycket på hans ord: att 'frikärer — ja — dem kunna vi både ha och mista'.

Man känner aldrig framtiden. Och det är dumt, att

tro sig kunna spå. Men hade Lukas Meyer försökt sig på att läsa det tillkommande, skulle han aldrig yttrat nyss nämnda ord.

Det stora slaget vid Magersfontein — som vi snart skola skildra — visade hvad en *frikår* kan duga till. Och om vi såsom *svenskar* skulle sitta inne med ett kanske ofta nog berättigadt högmod för *svenskt mannamod*, då ha våra där kämpande söner — utan att vara *yrkeskrigare*, visat en bravour, en tapperhet, som bör jämnställas med hvad våra förfäder visade under den svenska krigshistoriens glansdagar, ja — *ändå mer!* — — —

»Ni älskar Anna Meyer, min herre», fortsatte med obesvärad uppriktighet kommandanten, som tydligt fattat ett visst intresse för den unge svensken. »Och ni har i henne — för så vidt ni kan vinna hennes hjärta — en hustru, som bör bli idealet för en hustru... Jag vet detta af hennes bror, min högt betrodde veldtkornet Daniel, hvars lif ni räddat undan mördarekulor... Men tro mig; för *Annas* skull behöfver ni icke lämna oss. Hon hör till en gammal släkt med anor långt före Amajubaslaget och som vet, att under *alla* omständigheter taga vara på sig *själf*.»

Åter tystnade den mångtomtalade kommandanten, och åter fick åhöraren, den unge Lundberg, något att tänka på. Och detta var den tonvikt, som Meyer lade på orden »att under *alla* omständigheter taga vara på sig *själf*.»

Fanns det icke äfven i dessa ord något af hvad som framskymtade under Mrs Ramoskis antydningar?

Under andra omständigheter än de nuvarande, skulle den svenske ingenjören ej kunnat hålla tillbaka ett svar, som med dräpande klarhet hade preciserat, hvad han kommit till för tankeslut genom det sagda.

Men han teg... Ty klokheten bjöd honom, att ej ge något svar. Han följde i detta afseende den gamle regeln — om äfven indirekt — att »den, som sofver, syndar icke.»

Efter en stunds tystnad fortsatte kommandant Meyer:

»Ja, som sagdt, ni gör klokast i att stanna; redan vid

mitt nästa sammanträffande med general Joubert, skall jag andraga för honom min afsikt att göra er till veldtkornet. Och jag är viss på, att han med nöje skall underskrifva denna er utnämning... Han delar i allt min åsikt om er, nämligen den, att ni är en ovanligt *tapper* och *pålitlig* ung man... Under alla omständigheter kan det icke bli något af i dag, att ni får lämna lägret; icke heller i morgon. Och när ni så närmare öfvertänkt mina ord, är jag viss på, att ni skall stanna kvar här hos oss och slå allt samarbete med den Skandinaviska kåren ur hågen. På mitt förslag har ni allt att vinna, men ingenting att förlora... Och nu farväl unge man, till härnäst... Jag är viss på, att ni innan dess lagt nya lagrar till dem, som ni redan skurit under detta krig.»

Audiensen hos kommandant Meyer var slut.

Lundberg lämnade hans tält, vi hade så när sagdt villrådigare än när han kom dit. Åtminstone hade de smickrande löfthena och orden icke höjt hans humör.

Det blef honom allt klarare, ju längre dagen skred, att Lukas Meyer hade andra skäl än de anförda, som gjorde, att han så lifligt intresserade sig för att svensken ej skulle gå öfver till västarmén.

Men hvilka voro dessa skäl? Hvad låg under det hela?

På aftonen var han beredd att rymma.

Han hade gifvit Mrs Ramoski sitt löfte. Och de viktiga brefven med deras vaxomslag, hvilade väl dolda innanföför västen. Den märkvärdiga lösen, som skulle introducera honom hos presidenten Krüger, hade han pluggat in i sitt minne, och den khakiuniform Mrs Ramoski lämnat honom låg hoppackad i ett tämligen bekvämt knyete. Något biltong hade han äfven försedt sig med samt några torkade bröds kifvor, en pung tobak samt en liten flaska whisky.

Sålunda utrustad och naturligtvis beväpnad så väl med revolver som gevär var han nu beredd att vid mörkrets inbrott lämna lägret, tagande vägen öfver den nära Colenso liggande Bulwer bridge för att sedan mellan höjderna åt nordväst nå Drakensbärg och Van Reenens pass. Hans

mening var vidare att uppnå den ej långt från gränsen liggande staden Harrysmith i Orangefristaten, hvarifrån han sedan gjorde bäst att färdas direkt den tvåhundra eng. mil långa vägen till hufvudstaden Bloemfontein. Från denna ort gick vägen sedan rakt väster ut mot den engelska gränsen och kimberleytrakten, där de egentliga farorna åter skulle taga vid, men där han äfven dels kunde få lämna rapporten till Cronje dels möjligen åter finna något spår af den älskade boerflickan.

Han var just fullt inne i sin marschrouten när han stördes af signaler, som kallade till ställning.

Hvad stod nu på?

Hade undsättningstruppen nått de i Estcourt stående engelsmännen?

Daniel besvarade frågan, sägande:

»Vi måste genast bryta upp. Du får taga hand om Schultzes veldtkornetskap, ty Schultze ligger i svår feber efter blesyren i striden med 'rödnackarna' på pansartåget... Man har börjat röra sig vid Estcourt. Vi måste besätta Willow Grange för att alldeles innesluta Hildyards styrka. Är du klar?»

Det fanns intet annat att göra än att följa med. Men denna gång gjorde Lundberg sig i ordning högst ogärna, trots att han nu uppträdde med makt och myndighet af veldtkornet. Han var desperat i allra högsta grad och svor en tyst ed inom sig själf, att denna strid skulle bli hans sista vid östarmén, så vida ödet icke gjorde den till hans *allra* sista strid.

Ridten gick med fart, trots det redan inbrutna mörkret.

Innan morgonen grytt, hade man intagit de ställningar i närheten af Estcourt, som omständigheterna bjödo.

Lundberg låg med sin skara närmast Willow Grange, ett slags förstad i närheten af general Hildyards hufvudposition.

Willow Grange hade visserligen ingen större besättning, men den låg godt till för undsättningar och måste därför — särskildt om man ville hindra Hildyards styrka att kila ut

ur fällan — besättas af boerna. Och det var detta värf, som nu skulle utföras den 16 nov.

Boernas här opererande styrka uppgick till omkring två hundra man. Fienden hade vid Willow Grange ungefär dubbla antalet samt egde dessutom fördelen af en ganska god ställning, som ovillkorligen måste angripas från två sidor.

Den farligaste, d. v. s. den, som låg mellan Estcourt och Willow Grange, tog Lundberg på sin lott. Den rakt motsatta anfallspunkten skulle Daniel Meyer försöka intaga.

Genom sin goda fältkikare kunde Lundberg redan på långt håll iakttaga, att fienden fått röda på, hvad som förestod, och ett rörligt lif var rådande på, förskansningarna.

Boerna närmade sig på öfligt sätt, d. v. s. genom att breda ut sina linier med snabba rörelser, sedan hästarne satts i säkerhet bakom en mot fiendens eld väl skyddande kopje.

Snart gafs order till stormning. Och det visade sig nu som ofta senare under detta krig, att direkt anfall ej är boernas starka sida. Man kan visserligen icke fränkänna dem det personliga mod, som under stormningar måste så att säga vara själfva driffjädern för uppnående af ett lyckligt resultat. Men de sakna den rätta sammanhållningen och förstå icke, att i massa koncentrera anfallet mot någon af den angripna ställningens svagare punkter för att där göra ett kraftigt genombrott och sedan rifva upp den fiendtliga linien efter krigskonstens alla regler.

Engelsmännens mördande eld från hufvudskansen kom boerna att rygga och att åter söka betäckning i skyttegrafvarna.

Och från dessa var det mången 'Tommy Atkins', som med lifvet fick plikta för att han allt för nyfiket stack fram näsan öfver bröstvärnet i någon skans.

Engelsmännen hade här — utom de fördelar, som gåfvos af präktiga vallar, ännu en annan fördel nämligen den, att vara försedda med artilleri. Visserligen fanns där bara

en kanon och af mindre marintyp. Men kulorna från den samma gjorde i alla fall god verkan, och bidrogo i all synnerhet att gång efter annan tillbakaslå boernas anfall.

Lundberg blef emellertid eld och lågor när äfven tredje stormningen misslyckades.

Hade han nu blifvit befäl, ville han icke inviga denna förtroendepost med ett nederlag eller ens med ett misslyckande i hvad som man hoppades af honom.

Han red fram till Daniel och sadel!

»Det här går åt fanders!»

»Ser så ut», svarade Daniel lugnt... »Men hvad är att göra? Vi kunna väl icke komma någon vart med dem förr än äfven vi få en kanon. Jag skall just skicka af en kurir att hemta en howitzer. Och se'n skall den här affären helt enkelt gå som en dans.»

»Vi förlora dyr tid», svarade Lundberg. »Bättre vore, om vi kunde plocka bort deras servis och på så sätt bringa kanonen till tystnad.»

»Utmärkt!» ropade Daniel. »Jag skall skicka upp några af mina säkraste skyttar på kopjen där borta. Och sen vill jag lofva, att hvarje 'rödnacke', som finns vid eller närmar sig kanonen, skall få respass så det står härliga till.»

Och Daniel gaf order åt ett halft dussin karlar att under en veldtkornetassistents befäl utföra nedskjutningen af engelsmännens servis vid den förargliga kanonen, medan de i skyttegrafvarna liggande boerna fortsatte med bortplockandet af de nyfikna, hvilka vågade titta upp öfver skansen, som efter hand blef allt mer och mer rensopad.

Skyttarne på kopjen utförde sitt värf med vanlig säkerhet.

Trots det stora afståndet, träffade hvarje kula sitt mål, och snart stod kanonen där så öfvergifven och tyst, som om den blifvit alldeles obrukbar.

Man hade funnit, att det var säker död att nu närma sig denna viktiga bundsförvant, som så verksamt kunnat hålla boerna på afstånd och redan tre gånger bidragit till att deras stormning misslyckats.

»Nu får man allt rycka fram igen», sade Lundberg till Daniel när kanonen tystnat. »Men sprid inte ut pojarna för mycket utan låt dem sluta samman i själfva stormningen. Ha vi bara väl kommit upp på krönet så låta vi flankerna omfattas; och sålunda instängda, är jag viss på, att dessa 'röd-neckar' *måste* ge sig.»

Daniel följde rådet. Och jämte Lundberg var han nu i tåten för den skara, som åter ryckte an mot den envisa skansen.

Eggade af befålets mod, ville boerna icke visa sig sämre. Och denna gång stormade man med riktigt sublimt dödsförrakt.

Engelsmännen sköto salvor, som sände blyet likt ett regn mot angriparne.

Men deras träffar blefvo icke många, och endast med förlust af fem dödade och ungefär dubbla detta antal sårade hade den slutligen starkt sammanträngda boerskaran nått själfva vallen, som stormades under ursinnigt tjut.

På krönet blef ett förfärligt handgemäng. Men utgången lutade allt mer till boernas förmån, och när flankerna slutligen alldeles omfattade de delar af skansen, som boerna icke direkt angripit med stormning, då fanns det intet annat för engelsmännen att göra än att kapitulera.

En stor del fångar blef bytet. Kanonen togs äfven som god pris. Af engelsmännen låg ett femtiotal döda på valplatsen, och af artillerister hade de besegrade efter denna skärmytsling vid Willow Grange icke kvar en enda.

Illustrationen å sid. 360 visar oss det moment, då boernas eld brakt kanonen i Willow Grange-skansen till tystnad.

* * *

Denna boernas framgång fulländade inneslutandet af Estcourt. Men den förde icke Lundberg närmare det mål, han nu hade föresatt sig; och hans viktigaste funderingar gingo därför ut på att bli kvitt det befälskap, som man nu så högst olägligt tilldelat honom.

Hans rymningsplaner blefvo naturligtvis genom det förtroende, man skänkt honom, mycket svåra att utföra. Tydligt skulle en dylik handling bli försvarslös och ställa honom misstänkt i såväl general Cronjes som i presidenten Krügers ögon, när sättet hur han — Lundberg — lämnade östarmén och Joubert, kom till deras kännedom.

Han riskerade därjämte genom en sådan handling att bli en skäligen tvetydig individ äfven i den älskades ögon; och om han nu skulle kunna vinna Anna Meyers kärlek genom sina uppoffrande och tappra handlingar för boernas sak, borde en simpel rymning från den ena krigsorten till den andra helt visst göra så, att hon gaf honom en välförtjänt korg och kanske jämte denna äfven sitt *förakt*.

Som försvar skulle det knappt kunna gälla, att han rymt för *hennes* skull.

Anna Meyer ansågs för en flicka, som själf borde kunna 'kratsa kastanjerna ur elden' som man säger. Under alla omständigheter måste under ett krig det allmännas väl gå före enskilda intressen. Så skulle säkert till och med Anna själf resonera.

Men nu fanns där äfven brefven till general Cronje och presidenten Krüger.

Dessa bref *måste* fram. Men det hemlighetsfulla och mystiska, som enligt Mrs Ramoskis utsago var förenadt med dessa bref, gjorde ju, att budbäraren ej kunde anföra dessa kommissioner som skäl för, att han så där hals öfver hufvud afvisade det befälskap, som man anförtrott honom och som han i all synnerhet vid Willow Grange visade sig värdig.

Ja, dessa bref!

Lundberg hade sedan han mottagit dem känt ansvaret allt mer och mer betungande.

Han var långt ifrån nyfiken. Men innan han redde sig till att föra sina gossar mot skansen, hade han haft i sinnet, att bryta dessa hemliga epistlar, för att — i händelse af att han stupade under anfallet eller som fånge föll i 'rödnackarnas' händer — sedan lyda den del af Mrs Ramo-

skis order, som låg i ordern, att epistlarna skulle tillintetgöras, sedan budbäraren blifvit ställd inför nödvändigheten att taga del af deras innehåll.

Denna nödvändighet aflägsnade Lundberg emellertid på så vis, att han — innan stormningen skedde — passade på att gömma de båda vaxduksomlindade manuskripten under en stor sten, som han med några på visst sätt lagda småstenar ytterligare utmärkte, så att han efter striden slut lätt skulle kunna finna gömstället, naturligtvis under förut-sättning, att han kom ifrån Willow Grange-affären med lifvet.

Nu gick det honom emellertid förundransvärdt väl.

Han kom undan utan ens en rispa, och han erfor denna gång i kanske ännu högre grad än under den våldsamma kampen och eldsdopet vid Dundee Hill, att man mycket väl kan vara med i ett häftigt kulregn, utan att därför bli träffad. — Ja, hur underligt det än låter, har statistiken verkligen visat, att soldaterna komma undan alldeles ovanligt helskinnade från ett anfall, som göres på jämn mark och uppför en sluttning, men mindre lyckligt om anfallet går utför en höjd eller då det gäller att mot anfall försvara en sådan.

Boernas förluster vid Willow Grange voro knappt nämnvärda; och af Luudbergs folk hade endast två man blifvit stridsodugliga, den ene genom en bajonettstöt i ena axeln, den andra genom en kula, som krossat ena knät.

Själaf var han oskadd och ställde efter anfallets slut sina steg mot den plats, där han visste sig hafva de båda viktiga brefven från Mrs Ramoski.

Det var sent på eftermiddagen, när han helt försiktigt närmade sig den del af fältet, där det väl markerade gömstället var beläget.

Han fann de utmärkande småstenarna ligga i sin ordning och rullade just undan den stora, betydligt tunga täckstenen, som endast motvilligt gaf efter, när han plötsligt gaf till ett rop af förskräckelse.

En blick hade varit nog att visa honom, att gömstället var — *tomt!*

Han lade sig ned och började med febril häftighet röra om i sanden.

Han kröp på alla fyra och han ref sina händer blodiga på kaktustaggar och kvistar samt hvassa flisor.

Och sålunda letade han minst en halftimme utan resultat.

De så ytterst viktiga breffen voro spårlöst försvunna! . . .

Ställd inför denna krossande upptäckt sjönk Lundberg slutligen ned som gripen af vanmakt.

Hans ögon stirrade själlöst på den tomma fläcken, och hans hjärna kunde på en god stund icke rymma en tanke, som kunde ge honom en rimlig förklaring på hvad som hade händt.

Det var signalerna från det närbelägna boerlägret, som väckte honom.

Som befäl måste han naturligtvis hörsamma dessa bud och med en halfkväfd svordom af raseri lämnade han detta gömställe, som visat sig vara så ytterst förrädiskt.

Han hade icke gått många steg förr än han i skumrasket snubblade öfver liket af en under striden fallen hjälte.

Den stupade var en boer, en helt ung man, som hörde till Daniel Meyers folk.

Han låg likt vanligtvis sådana, som fallit för skottsår i hufvudet, specielt pannan, med ansiktet mot marken. Båda armarna voro rakt utsträckta, och i den ena handen höll han ännu fast kvar sitt kära mausergevär.

Lundberg böjde sig ned öfver ynglingen för att se, om ännu ej möjligen fanns en gnista lif kvar hos denne ungdom, hvilken, mänskligt att döma, allt för tidigt lämnat denna stridernas värld. Och vid det att han så gjorde fick han se i den fallnes andra hand något, som nära nog kom Lundbergs hjärta att stanna lika mycket af öfverraskning som af glädje.

Detta något var det ena af — *Mrs Ramoskis bref!*

Vaxduksomslaget fanns ännu kvar med dess därpå anbrakta sigill.

Blixtnabbt ryckte Lundberg till sig det så oväntadt hastigt återfunna dokumentet. Och en gång på spåren slet han upp den dödes — mannen var verkligen sten död — kavaj och började en ytterst omsorgsfull visitation af likets fickor.

Först innanför tröjan fann han det andra viktiga brevet. Äfven detta visade sig vara obrutet.

Men han fann där äfven ett tredje bref eller rättare en papperslapp med följande mystiska ord:

»Du bevakar honom från och med att du får dessa rader i dina händer. Märker du det minsta, som kan synas misstänkt, så låt mig oförtöfvadt få del därpå. Stupar han, skall du i hemlighet visitera honom. Följ honom öfver allt... Skulle du inte få...»

Resten af skriften, som var på *engelska*, var alldeles utplånad af blodet, som strömmat ur det dödande såret och lefrat sig öfver det skrifna. Men Lundberg hoppades dock, att han vid tillfälle skulle kunna få del äfven af det öfriga innehållet, bara han fick tid på sig, att få bort det ännu klubbiga blodet.

Glädjen öfver att hafva återfunnit de båda breffen, som Mrs Ramoski anförtrott åt honom, blef för en stund öfvermäktig de tankar, som kort därpå trängde sig fram.

Dessa voro:

Hvem hade kunnat skriva denna delvis oläsliga order?

Och af hvad anledning hade denne okände skickat ut den nu för all evighet förstummade och handlingsomöjliga spion, hvilken tydligen ytterst noggrant utfört det honom gifna uppdraget att gifva akt på veldtkornet Lundbergs alla handlingar?

Hade *engelsmännen* spioner bland boerna, och var den här stupade en af dessa?

I annat fall, hvarför var den nedblodade ordern skriven på *engelska*, ett språk, som boerna visserligen godt för-

stå — åtminstone de boers, som bo i städerna — men, som de högst sällan kunna skrifva?

Dessa frågor tumlade om i Lundbergs hjärna, allt under det att han raskt närmade sig lägret, sedan han stoppat på sig de tre skrivelserna, af hvilka en ytterligare granskning visade, att de från Mrs Ramoski måste vara obrutna.

Helt visst hade tjuften gått i någon betydande mans ärenden.

Brefvets ordalag, utom den säkra och eleganta handstilen, vittnade om, att brefskrifvaren ej var att räkna till i Sydafrika rikt förekommande och högst obildade lycksökare, som där kasta sig in på äfventyr i hopp om att vinna en förmögenhet, som de säkerligen ej skulle kunna ernå så lätt — åtminstone före krigets utbrott — som vid Transvaals guldminor eller vid Kimberleys diamantfält.

Man må inom parentes, ursäkta dessa lycksökare denna högst vaga förhoppning och att de, först genom att stifta bekantskap med platsens realiteter, kommo på helt andra tankar om sydafrikanska lyckokällor, som de snart fingo nog så bittra anledningar att *icke* prisa.

Att den spejande lyckats så väl i att forska ut, hvad Lundberg haft för sig, visade att han tagit sin uppgift på allvar. Det förargliga både för honom och den, som sändt honom, var emellertid, att krigets gud jämte en för Lundberg högst fördelaktig slump fogat det så, att frukterna af den förrådiska spiontjänsten just gingo åter till den bestulne, som på samma gång fick upp ögonen för att förrädare äfven tycktes finnas bland boerna, personer, som till och med alldeles ovanligt öppet gingo engelsmännens ärenden.

Lundberg var på så vis tacksam för, hvad som händt. Han hade därigenom fått upp ögonen för att han ej blott bland engelsmän måste vara på sin vakt. Och denna vaksamhet beslöt han att efter det skedda spärra till det yttersta. Och för den skull yttrade han heller icke ett ord om hvad som händt för vännen Daniel, om äfven denne kunnat leda honom delvis på trafven. Från detta hindrades

Lundberg ju i all synnerhet äfven af Mrs Ramoskis befallning, att han ej finge, vis à vis de båda brefven, meddela sig med någon, hvem det vara månede.

Nödvändigheten af att med första söka bringa de farliga brefven dit de skulle, blef emellertid allt klarare för honom; och trots allt syntes nu intet annat återstå honom än att gifva sig af utan att för någon hvarken upplysa om när han for eller *hvar* han for.

Redan samma dag erfor Lundberg, att östarmén skulle tränga längre söderut. Följande dag började förberedelserna till detta framryckande, som var egnadt att drifva undan engelska undsättningstrupper. Samma dag var det, som Lundberg stack sig undan i ett kyffe uti Colenso, där han beslöt att uppehålla sig tills den mot söder beordrade styrkan satt sig i rörelse.

* * *

Innan vi afsluta detta kapitel måste vi för klargörandet af ställningen på denna del af krigsplatsen tillägga några ord.

Sålunda inträffade det redan den 18 samma månad, november, att engelsmännen ledo ett nytt, mindre nederlag helt uåra Willow Grange och nordväst om denna ort.

Sedan boerna afskurit all telegrafförbindelse mellan Estcourt och Weston och äfven tillintetgjort all järnvägsförbindelse mellan dessa platser, af hvilka den senare äfven likasom Estcourt var en viktig etappstation, satte sig boernas framryckningskolonner i rörelse.

Vid Mooi River¹⁾, stötte denna boerkår på general Barton, som med två bataljoner hade trängt sig fram till Weston. — Men när han ämnade öfvergå Mooi River, blef han tillbakaslagen af boerna, hvilka därjämte alldeles instängde honom i Weston, tack vare en skickligt utförd flank-

¹⁾ Mooi River, biflod till Tugela. Vid en gren af Mooi River ligger den lilla staden Weston cirka 55 km nordväst om Pietermaritzburg. —

rörelse, som vidare hade till följd, att Bartons återtag omintetgjordes.

Med hufvudstyrkan fortsatte Joubert framryckandet; och den 22 nov. stod denna styrka i en halfkrets norr om Howick ¹⁾.

Allt tydde nu på, att man på denna punkt af krigsplatsen, befann sig inför ett betydelsefullt afgörande.

Den 21 nov. fanns äfven en stark boerstyrka vid Nottingham Road eller Fort Nottingham, en by cirka trettio eng. mil nordväst om Pietermaritzburg.

Genom denna placering blef ställningen för den högst viktiga staden allt mera kritisk.

Med hvarje dag väntade man ett afgörande framryckande.

De i Pietermaritzburg samlade englandsvännerna motsågo att få dela Ladysmiths, Kimberleys och Mafekings öde, nämligen en svår belägring, hvars utgång endast kunnat bli till engelsmännens nackdel, om ej undsättningstrupperna kommo snabbare och starkare än nu var händelsen.

Man visste berätta om, att boerna foro fram alldeles ohejdadt, och att engelsmännen måste öfverlämna sina farmer till boers, som i massor strömmade in i Natal.

Den 27 nov. anlände general Buller till fronten af undsättningsarmén.

Engelsmännen kunde dock ännu icke lita på sin styrka och ännu mindre på befälet, hvilket i dessa kritiska dagar — alldeles som på västsidan — visade en ovanlig okunighet om huru en krigföring mot boerna verkligen kunde gestalta sig.

Man har berättat många sorgliga drag om engelsmännens 'bragder' under dessa dagar. Men vi få tillfällen, att återkomma till dessa längre fram.

Striden gällde nu närmast Natals näst viktigaste stad.

Hade boerna fått den betydande platsen Pietermaritzburg

¹⁾ *Howick* är en mindre ort vid järnvägen cirka 20 km. nordväst om Pietermaritzburg.

i sina händer, hade tvifvelsutän det stolta England måst bekväma sig till att underhandla, ja, till och med att gå in på ganska kännbara villkor.

Divisionskommendanten generalmajor Clery, som innehade denna nyckel till krigets vara eller icke vara, kunde med skäl bereda sig på det värsta.

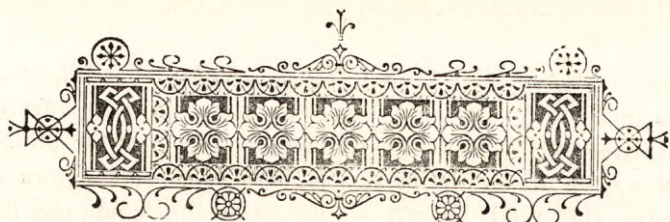
* * *

Men så kom den mörka punkten för boerna, denna handling af Joubert som boerfolket aldrig skall förlåta honom.

Och detta var, att den segrande och mäktiga boergeneralen just i afgörandets ögonblick drog sig *tillbaka* till norra stranden af Tugelafoden.

Med denna oförklarliga reträtt började boernas till dato klart lysande stjärna att dala.

TJUGOTREDJE KAPITLET.

Mellan Kimberley och Mafeking.

Samma offensiva hållning, som utmärkte boernas krigsföring på östra krigsteatern under första skedet af denna allvarliga frihetskamp, som äfven skulle bli så långvarig, utmärkte äfven rörelserna på västsidan samt i södern.

Man måste dock fästa sig vid, att boernas västarmé utvecklade kanske ännu större försigtighet i operationerna än Joubert, hvars taktik — såsom vi senast vidrört detta ämne — för många än i dag är minst sagdt oförklarlig.

Vid den ganska glest bebodda västgränsen, såväl Transvaals som Fristatens västgräns — hade lätt erbjudit sig möjligheter för boerna att göra ett snabbt framryckande, så mycket mer som befolkningen på den där belägna engelska sidan af gränsen — i norr Bechuanaland, i söder Griqualand West — var betydligt mer boervanlig än den sympatiserade med det utsugande engelska väldet.

Genom att hålla en käck offensiv, skulle boerna här inom kort hafva stått utanför Kapstadens portar och vidare, med bistånd af de vänligt sinnade afrikanderna i Kapkolo-

nien kunnat allvarligt göra förfång för de i de sydliga hamnarna sig mer och mer hopande engelska etappkårerna. Hade det så inträffat — hvilket ett tag togs för alldeles gifvet — att afrikanderna rest sig i massa för att göra gemensam sak med boerna — då hade engelsmännen med visshet fått känna på nederlag, om hvilka hvarken Chamberlain eller Cecil Rhodes kunnat drömma; ja, det hade då helt visst kunnat bli allvarligt satt i fråga, om engelsmännen för framtiden skulle haft något alls att säga på denna del af jorden.

De få boerkommandon, som stodo i norra och nordvästra Transvaal vid krigets början, inskränkte sig till att bevaka och skydda gränsen mot de på motsatta sidan af denna gräns stående engelska polistrupperna, som till mer än hälften voro sammansatta af halfblodsinfödingar af samma kaliber, som den polisvakt, hvilken Lundberg och dansken Hannsen öfverlistade i Ladysmith, sammanrafsade skaror, som voro mindre farliga i ordentlig strid än färdiga till allt möjligt ofog, när de fingo husera efter behag bland farmarne på gränsen.

Att här tala om armé är ogentligt när saken rör sådana från hvarandra ganska vidt skilda kommandon, som på denna sida af krigsteatern samlat sig för de båda frihetsälskande republikernas försvar. Men om man nu vill använda denna benämning armé, måste man medgifva, att hvarje man i densamma var från början varmt besjälad af sin uppgift.

Naturligtvis intog man sina positioner utefter den betydande järnvägslinie, som här stryker fram från södern och hafvet och på hvilken man visste, att de engelska inkräktarne skulle söka sig väg upp i landet, för att vid gränsen finna en lämplig infallstation.

Det gällde därför för boerna att bemäktiga sig dessa viktiga platser utefter gränsjärnvägen äfvensom att, där så var af nöden, afbryta kommunikationsförbindelsen med södern.

Med detta som utgångspunkt hade d. s. k. västarmén

hufvudsakligast delat sig i två kolonner, af hvilka den första anfördes af kommandant Cronje, hvilken lägrat sig vid Ottoshop¹⁾ i Transvaal.

Den andra kolonnen, hufvudsakligast bestående af orangeboers, fördes af kommandanten Botha, en af det märkliga krigets kanske mest dugande män. Botha bade lägrat sig vid Boshof,²⁾ en plats, som också ligger helt nära gränsen.

Den tredje kolonnen, äfven kallad sydarmén, hade lägrat sig vid Springfontein, den station, där järnvägslinierna från Port Elisabeth och East London sammanlöpa.

Dessa båda arméers rörelse började på slaget kl. 5 den 11 okt. 1899 med det att boerförposterna gingo öfver gränsen samt intogo ställningar på höjderna vid Mafeking och Kimberley, hvarjämte de besatte de viktiga öfvergångarna Norwals Pont, öster om Colesberg, och Alival-Norths,³⁾ för att där hindra engelsmännen att öfvergå flodgränsen.

En annan förberedande åtgärd var äfven, att västarmén besatte en del viktiga platser söder om Mafeking och Kimberley, samt att de inneslöto den lilla strategiskt ganska betydande orten Vrijburg, som ligger vid järnvägen ungefär midt emellan Mafeking och Kimberley. Vidare afskars all telegraf- och telefonförbindelse mellan dessa båda sistnämnda städer, så att de blefvo fullständigt afsöndrade från yttervärlden.

Det skulle säkert bli tröttande att i detalj följa dessa arméns operationer under krigets första skede, och vi skola ej heller göra det vidare än hvad som behöfs för klargörandet af det följande.

I Mafeking stod sålunda vid krigets början den engelske öfversten Baden-Powell med 750 man om man däribland medräknar 150 beväpnade borgare.

¹⁾ *Ottoshop* en stad cirka 20 eng. mil N. O om. Mafeking.

²⁾ *Boshof* en stad i Oranje-republiken cirka 30 eng. mil N. O Kimberley.

³⁾ *Alival Norths*, stad vid Oranje-ristatens sylligaste spets.

Innan krigstimmen slog, hade man lyckats föra ut ur staden alla kvinnor och barn samt icke stridsdugliga män. Men ehuru det sålunda endast fanns kvar vapenfördt manskap i staden, var dock ett försvar af densamma en högst vanskelig sak. Men Baden-Powell beslöt att bjuda ett envist motstånd; och för att skydda platsen mot nattligt öfverfall satte han i stånd en kraftig strålkastare, som under de mörka timmarne af dygnet upplyste stadens omkrets på minst tre engelska mil.

Dessutom hade de anfallande att frukta en hel del minor och andra farligheter för att ej tala om taggig stängseltråd, hvilket hindrande system sedan mycket kom i bruk under krigets lopp, ej minst kring boerförskansningar och boerläger.

Ehuru Mafeking var en ganska viktig gränsort, kunde den dock icke täfva i rang med Kimberley, hvars betydande diamantgrufvor alldeles särskildt påkallade, att engelsmännen grepo sig an dess försvar med största allvar.

Det fanns i Kimberley en besättning på ungefär 2300 man under öfverste Kekewichs befäl. Denna besättning var långt ifrån tillräcklig att kunna bjuda motstånd mot det anfall, som här var att vänta från boernas sida. Men befallning gafs att alla inom staden varande vapenföra män skulle ställa sig i lederna för att i största hast bli inexercice-erade; och mot denna befallning gafs endast undantag för verkligt ålderdomssvaga eller svårt lytta.

Hvad som särskildt bidrog, att göra Kimberley till en plats, som var högst begärlig för boerna, var att den af dem hatade Cecil Rhodes just befann sig inom dess murar.

Denne man betraktades med rätta såsom upphofvet och driffjädern till all den upphetsning, som egt rum i Sydafrika alltsedan Dr Jamesons infall och äfven före denna nesliga och dumstristiga handling mot boerstaternas frihet och oberoende.

Och det var därför ej att undra på, huru man från boerhåll gjorde allt för att försäkra sig om denne samvetslöse lycksökares och uppviglares farliga person.

Den 12 okt. började man enligt alla konstens regler att belägra de båda nämnda städerna. Och för detta ändamål anskaffade man från fästningsverken kring Pretoria och Johannesburg samt Bloemfontein en hel del svåra kanoner.

Emellertid kom det icke i början af detta fälttåg till någon större sammandrabbning.

Engelsmännens förtrupper blefvo utan svårighet drifna från sina ställningar. För öfrigt hade boerna här jämt göra med att göra banlinien söderut obrukbar, samt att förstöra och på flera ställen spränga i luften de broar, hvilka ofta med stora svårigheter och kostnader blifvit lagda öfver floderna, exempelvis den stora bron öfver Rietfloden vid Modderriverstationen och bron vid Fourteen-Stromm öfver Vaal, samt den öfver Ilagnifloden, 13 km nordost om Mafeaing.

Dessa arbeten, som i högst skadlig grad inverkade hindrande på själfva belägringsarbetena, voro dock nödvändiga, på grund af att engelsmännen upprepade gånger försökte sig på att medelst pansartåg bryta sig igenom de belägrande för att återställa den afbrutna förbindelsen. Och det var striderna med dessa pansartåg, som i hög grad försinkade en här ytterst dyrbar tid för boernas krafter.

Ett bland de dumdristigaste försök i denna väg kunna vi icke underlåta att referera på grund af att en af deltagarne däri — på boersidan nämligen — var svensk, järnvägsbokhållaren Arvid Pettersson, anställd vid Johannesburg — Durbanjárnvägen.

* * *

Historien är följande.

På morgonen den 12 okt. 1899 befann sig denne Pettersson vid en liten station vid namn Mariboga, cirka 40 km. söder om Mafeking.

Han hade slagit sig ned där i samspråk med en bekant guldgräfvare från Johannesburg, hvilken af äfventyrlusta drifvits med ut i kriget liksom händelsen var äfven

med nämnda järnvägsbokhållare, som efter skiftande öden hamnat nere i Sydafrika, sedan han äfven som frivillig deltagit i det kubanska kriget på amerikanernas sida.

Denne Pettersson var en oförvägen natur och en hel del ärr vittnade om, att han ofta varit i farten.

Han hade på en inflytelserik amerikans rekommendation fått den nämnda bokhållarebefattningen för att 'rekreera sig' efter det för spaniorerna så ödesdigra kubakriget. Men man kan väl förstå, att det oroliga blodet åter skulle taga ut sin rätt, när man i hans nya hemland grep till vapen mot engelsmännen, som han hade ett snedt öga till från sin vistelse i London och Liverpool, där han endast med nöd kunnat lifnära sig på sina i dessa båda städer innehafda befattningar af skiftande slag, men alla bjudande på hårdt arbete med usel lön.

Den bekant han träffade i Mariboga var till börden irländare och såsom flertalet af dessa hätsk mot allt hvad engelsmän heter.

Han hette O'Brin och var en man, som sett ungdomsåren försvinna under hårdt släp och ständig kamp för brödfödan.

Till Mariboga hade han kommit med ett veldkornet-skap från norra Transvaal, där han haft en befattning hos en rik farmare utanför Matibi, en stad helt nära gränsen till Rhodesia.

Han var icke heller vidare boervänlig, denne O'Brin.

Ty erfarenheterna hade lärt honom, att de voro minst sagdt otacksamma för visade tjänster. De voro därjämte själfviska, fordrande, snåla och absolut hänsynslösa mot en och hvar, som ej delade deras bigotta religiösa tänkesätt.

Nu var visserligen O'Brin född katolik. Han hade emellertid öfvergått till protestantismen, sedan hans hjärta råkat i brand för en boerflicka i Matibi och som sade, att det enda, hvilket hindrade deras äktenskap, var att O'Brin bekände sig till den katolska läran.

Nå den saken, tänkte den förälskade irländaren, kunde lätt ändras. Han hade ett elastiskt samvete och hyllade

inom sig den kända satsen, att »hvar och en blir salig på sin tro.»

Han blef protestant; och uppsökte som sådan en dag den dyrkade för att glädja henne med, att hindret för deras förening nu var undanröjdt.

Men döm om hans häpnad, när han nu får veta, att hon, för hvilken han afsvor sin barndoms tro, hastigt och lustigt gift sig med — en britt, en veritabel londonpojke, och med denne rest ned till Capetown.

O'Brin svor att hämnas. Och vid det laget bröt kriget ut.

I Johannesburg hade han, som nämndt, blifvit bekant med Arvid Pettersson, och hur underligt det än kan låta, hade en varm vänskap uppstått mellan den äldre irländaren och den unge kosmopoliten.

I godan ro sutto de nere vid stationen och sörplade dåligt kaffe med tillsats af ännu sämre whisky för att värma upp lifsandarna i den rätt duskiga morgonstunden.

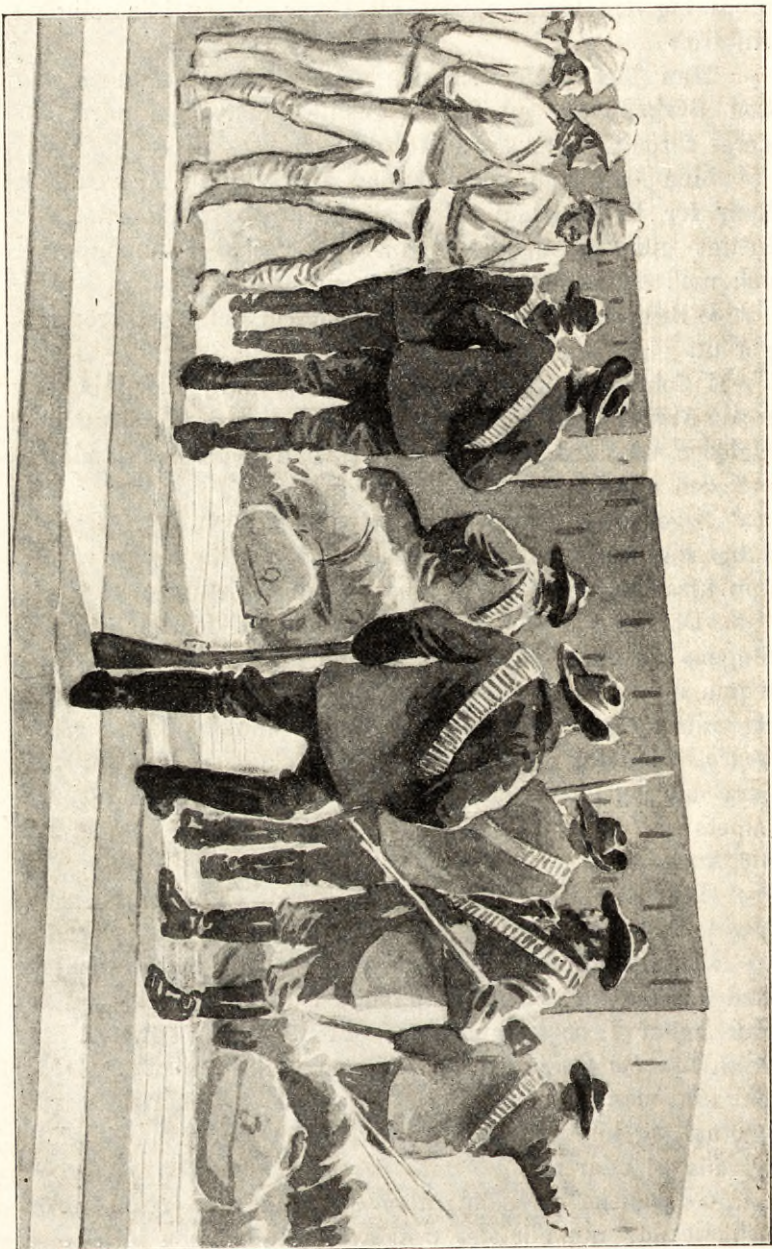
»Det blir visst bara skräp med hela den här tillställningen» utbrast O'Brin i det han lät ett stinkande moln bolma ut mellan sina skägginbäddade läppar. »Cronje rör sig inte, och Botha tycks icke häller tänka på att *time is money*. Men för mig får det för den skull gå hur det vill, bara att jag på ett eller annat sätt kunde komma ned till Capetown, där jag har en viss angelägenhet, som ej får glömmas.»

Han sade de sista orden med ett elakt tonfall, som Arvid Pettersson dock ej lade märke till när han svarade:

»Ja, inte är det här något mot när jag var i fransäsen med *kubanerna*. Fy, för den lille lede! Där gick man åt som agnar i en kastmaskin... Men det blir väl hett här också när *the Queen* skickar hit sina hjälptrupper.»

»Ja visst, ja! Då blir det dans. Men innan dess tror jag, att jag kilat af ned till hafvet på ett eller annat vis», svarade irländaren.

»Ni kanske går som *tramp?*» svarade Pettersson. »För som det är nu, blir det visst svårt att få köpa biljetter.»

Engelska fångar föras från tåget vid Devondale Siding. (Se sid. 413)

»Ni har rätt. I alla fall kommer jag att följa järnvägen åt. Jag kan konsten att förstå mig, och under vägen kan man väl alltid få sig något jobb.»

Irländaren visste ej då, att hans 'trampning' skulle börja redan samma dag. Genom någon förseelse, som han gjort, hade han ådragit sig sin veldtkornets misshag och blef en half timme efter nyss anförda dialog kallad att infinna sig hos höga vederbörande.

Men detta ingick icke i O'Brins planer.

Han gaf sig utan vidare i väg utför linien emot Doorn Bult Siding-stationen, där han hoppades att kunna smyga sig på något godståg till Kimberley. Och f. d. järnvägsbokhållaren, som fann belägenheten vid Mariboga trist, samt önskade sig komma ned till Bothas kolonn, gjorde irländaren sällskap.

Utan vidare äfventyr kom man till den nämnda stationen, som det var en femton engelska mil till. Och vid det laget var det middagstid och båda 'tramparne' kände sig sugna.

Ödsligt var det vid stationen. Något tåg hade icke passerat på hela dagen, och 'stinsen', en tillfällig sådan ur Bothas manskap, satt halfsofvande på platformen och sög en snarkande tobakspipa. Som nämligen bansträckan nu var i boernas händer, hade den ordinarie 'stinsen', en engelsman, förstås måst packa in för att till och med landsvägen klara sig undan en nog så obehaglig fångenskap.

Denne tillförordnade 'stins' var för öfrigt en vänlig själ, som låg där med ett vaktmanskap på cirka femtio man, med hvilka han hade att bevaka linien halfvägs fram till Vrijburg eller närmare bestämdt en liten station, som heter Devondale Siding...

I Vrijburg hade engelsmännen kvar en förskansning under befäl af en ung löjtnant Nerbitt, och till denna station var det cirka 30 engelska mil från Doorn Bult Siding. Och från Vrijburg söderut var banlinien besatt af boers, hvilka just fått order om, att drifva undan den i Vrijburg liggande lilla engelska styrkan eller att taga den tillfånga.

Telefon och telegraflinierna voro som bekant afskurna mellan hufvudorterna Kimberley och Mafeking. Mellan småstationerna funnos dessa ledningar emellertid delvis i godt stånd för krigsbruk. Och det hörde bl. a. till den nye 'stinsens' uppgifter, att bevaka den här vid Doorn Bult Siding varande apparaten, hvars skötande han emellertid hade mycket dunkla föreställningar om såsom förutvarande handlanden i Pretoria och under krigstid veldtkornetassistent på grund af sin fenomenala skjutskicklighet.

Man hade kommit in i det primitiva stationshuset, där det var 'stinsens' mening att bjuda på en bit mat. Medan denna anrättades och framsattes af värden själf, knäppte det till i telegrafapparaten, och 'stinsen' släppte stekpannan för att hals öfver hufvud bli telegrafist.

Det var en ganska lång ramsa han fick, och när den sista teckenserien var upprullad, befanns den betydä, att hjälp önskades. Minst hundra man.

Resten innehöll, att man väntade ett utfall från Vrijburg, och detta till och med pr pansartåg.

Det var Pettersson, som försökt sig på litet af hvarje i världen, hvilken stafvade samman betydelsen af alla dessa långa och korta streck jämte punkter, och det blef äfven han, som fick sig anförtrodt att svara afsändaren, som var 'stinsen' i Devondale Siding.

Svaret blef, att man skulle lämna all assistens som var möjlig, och efter detta besked kastade Pettersson och O'Brin i sig en bit föda på stående fot allt under det att handelsmannen-stinsen på boernas vanliga lugna sätt utbredde sig öfver möjligheten af, att hans efter banan utposterade femtio man kunde vara nog att hålla hela Vrijburg i schack om så påfordrades. Ledningen uppåt till Mari-boga var dessutom i olag; så från det hållet skulle det fordras minst tre timmar att få någon hjälptrupp, äfven om man red så det sprakade om hofvarna. SjälF kunde han icke lämna stationen, sade han, men voro tacksam, om svensken och irländaren ville taga hvar sin häst för att efter linien uppsamla den hjälp, som kunde fås.

Som man ser, tog denne boer sin sak lika flegmatiskt som hans värderade chefer. Och det hördes på honom, att engelsmännen ej hade stora utsikter, sedan boerna satt sig i besittning af bansträckan. Men förstås, något måste ju ändå göras.

Komna ut på linien, sade irländaren:

»Jag vore väl en åsna, om jag inte nu skulle fortsätta sedan jag för så godt pris kommit öfver en god häst. Patrasket i Vrijburg ger jag tusan i och fortsätter. Men vid Devondale Siding måste jag förstås göra en krok så att man inte hampar mig... Jag ger boerna en god dag, och ni kommer säkert att göra detsamma, hvad det lider.»

Sägande detta satte irländaren i väg för lösa tyglar, helt visst med afsikt att på ett eller annat sätt krångla sig ned till Capetown för att där hämnas på sin trolösa brud.

Pettersson lät O'Brin löpa.

Den nya uppgiften verkade lifligt på svenskens äfventyrslust och han samlade hop den ena halfsofvande posten efter den andra samt piggade upp gossarne med, att det nu skulle bli skjutning af i rödaste rappet.

Han hade knappt fått samman trettio man, innan ljudet af ett annalkande tåg hördes ehuru svagt.

Mycket väl kunde detta tåg vara det, som signalerats från Devondale Siding, till hvilken plats man nu hade knappt tre engelska mil.

Pettersson fattade situationens allvar; och i hast bröt man loss några skenor, alldeles som Lundberg handlade för att få pansartåget att urspara vid Chieveley. Och liksom där lade sig boerna här i bakhåll, afvaktande hvad som skulle komma.

Tåget, som mycket riktigt var bepansradt, rusade fram. Men af dessa ringa längd kunde man förstå, att dess besättning ej var vidare manstark. Och de trettio à trettiofem boerna, som lågo dolda bakom tufvor och stenar, voro klara med sina gevär och dröjde ej att gifva en salfva, som träffade pansarvagnens skotthål just i samma stund vagnen spårade ur.

Några högljudda skrik och jämmer från vagnens inre tillkännagaf, att boernas välriktade kulor gjort verkan, och man märkte det ännu mer på det svaga sätt, hvarmed elden besvarades.

Redan efter första salfvan hade Arvid Pettersson krypande utefter marken hunnit upp på vallen. Med verkligt dödsförakt höll han sig tätt efter denna, och nästa minut hade han med ett verkligt mästerskott gjort lokomotivfö-
raren tjänstoduglig.

Han rusade därpå själf upp på maskinen samt afväpnade den vettskrämde eldaren, samt kunde på så vis sägas hafva hela tåget i sin makt.

Boerna rusade till, och några minuter senare hade man gjort de dumdristiga 'rödnackarna' jämte deras befäl, löjtnant Nerbitt, till fångar.

Vinsten var visserligen icke stor, beträffande fångsten af manskap, ty inalles belöpte sig detta till endast *femton man!* Detta lilla antal konstaterade ytterligare hur dumdristigt man planlagt denna affär, som nu naturligtvis kostade Vrijburgs garnisonen det enda lokomotiv, som stått till dess förfogande plus ett par bepansrade godsvagnar.

Jämte fångarna stego nu äfven deras besegrare upp i dessa vagnar sedan den urspårade åter blifvit ställd på skenorna. Och när spåret åter provisoriskt blifvit lagadt, satte Arvid Pettersson tåget i gång, fortsättande resan norr-
öfver, men förvisso under helt andra förhållanden än löjtnant Nerbitt hade tänkt sig denna färd.

Snart var man framme vid Davon Bult Siding, där den tillförordnade 'stinsen' och veldtkornetassistenten ej blef litet förvånad öfver utgången. Och med dennes medgifvande ångade man sedan vidare mot Mafeking för att där lämna bytet till Cronje.

Tåget stoppade vid den närmast Mafeking belägna stationen Madibi Siding, där Cronjes belägringsarmé lägrat sig i stort antal. Och man kan lätt fatta, med hvilket jubel det så beslutsamt och raskt eröfrade pansartåget motogs af dessa boers, som sedan ett par dagar just ifrigt

längtat efter ett tåg för att med detta kunna transportera ett par stora kanoner ned mot Vrijburg.

Det är scenen då de engelska fångarna föras ut ur finkorna vid Madibi, som vår teckning återger.

Äran af denna lilla bragd blef dock icke tillräknad svensken Petterson, såsom man borde kunnat vänta. Men i så fall var detta icke första gången, som ett tämligen inskränkt boerbefäl tog åt sig en förtjänst, som han alls icke var värd.

* * *

Som afslutning på detta kapitel om krigsrörelserna i västern och delvis äfven söderut vid krigets början kunna vi tillägga, att den 13 samma månad var Mafeking och den 15 Kimberley fullständigt afskilda från den yttre världen. Vid samma tid var hela bansträckan ända ned till Rietriver¹⁾ i boernas händer.

Cronje försökte två gånger med list bemäktiga sig Mafeking, men misslyckades båda gångerna. Och då äfven öfverste Baden Powel bestämdt vägrade att ingå på någon som helst uppgörelse i godo med Cronje, utan svarade, att han till sista man ämnade behålla Mafeking och invänta undsättning eller dö, beslöt Cronje att endast lämna kvar en del af sin kolonn för att bringa Mafeking att dagtinga, när *hungern* kom boerna till hjälp.

Med den andra och större delen marscherade han mot Kimberley för att stärka den där stående belägringskåren.

Orsaken till detta var viktig nog.

Engelsmännen hade nämligen den 24 okt gjort ett häftigt utfall med fem hundra man. Utfallet blef visserligen tillbakakastadt, men kostade general Botha lifvet.

Denne Botha är således ej att förväxla med den anförare af samma namn, som under krigets sorgliga slutperiod ska-

¹⁾ Banans öfvergång öfver Rietriver ligger 22 eng. mil söder om Kimberley.

pade sig ett hjältenamn kanske lika klart skinande som namnet de Wet, till hvilka båda vi naturligtvis återkomma.

Med Cronjes nedryckande fick emellertid krigshändelserna i västern större lifaktighet.

De små städerna Taungs — cirka 70 eng. mil norr om Kimberley — samt förut nämnda staden Vrijburg, föllo i boernas händer. Och höjderna, som behärska Modderriverstationen ¹⁾ besattes af boerna, som där snart skulle komma i de kanske hetaste strider detta på manspillan dock så rika krig haft att uppvisa.

Själftva intagandet af staden Vrijburg — som på så vis är en rätt viktig ort emedan den är det engelska Buhuanalands hufvud- och residensstad — ger en god inblick i krigets ofta nog hemska tragik.

Befälhafvaren på denna plats var den engelska officeren Scott, som till det yttersta ville behålla den viktiga ort, hvilken här blifvit honom anförtrodd.

Hans garnison var dock mycket liten, och befolkningen var öfver hufvud taget boervänlig, såsom befolkningen i allmänhet är utefter hela gränsen. Läget blef således ytterst kritiskt, när en rätt stark boerstyrka skred till anfall, medförande artilleri, hvilket Scott alldeles saknade.

Det blef snart klart för Scott, att han omöjligen kunde behålla staden. Och för att icke onödigtvis spilla en mängd lif, började han dagtinga med den följd, att han fick aftåga med sin lilla skara.

Det var under detta tåg mot södern, som kommandant Scott, öfverväldig af sorg öfver hvad som drabbat honom, ändade sitt lif med en kula, bäst han satt i sin sadel. Och samtidigt var det som 'Union Jack', briterernas stolta flagga, ströks för de båda boerrepublikernas färger i Vrijburg.

Hela trakten syntes snart bli boernas mark efter denna framgång.

Och det var äfven i dessa trakter, som '*Skandinaviska kåren*' skulle komma att skära aldrig förbleknande lagrar.

¹⁾ *Modder River* sammanflyter med *Riet River* vid en punkt af banan 22 eng. mil söder om Kimberley.

Vid Modder River började boerna att anlägga de skyttegrafvar, som gjorde platsen egnad för en stark defensivställning. Och medan dessa arbeten pågingo, kringsvärma-
de boers ända ned till De Aar ¹⁾, allt jämnt oroande den där stående engelska styrkan, som just ordnade sig att tränga upp till Kimberleys och Mafekings undsättning.

Den 6 nov. uppmanades Kimberleys kommandant ännu en gång att gifva sig. Men svaret blef som förut nekande. Och från och med denna dag började Cronje inse, att kriget skulle bli långt allvarligare, än han hade trott.

* * *

För att komplettera öfversikten af krigställningen vid krigets början, måste vi äfven med några ord klargöra den s. k. sydarméns ställning.

Sydarmén hade icke varit ovärksam. Genom tillströmmande förstärkningar, ej minst af frivillige, hade denna styrka nu växt till inemot sex tusen man, som äfven dessa stodo under general Cronjes öfverbefäl.

Den 20 okt. 1899 finna vi de båda kolonnerna under snabbt framryckande mot södern d. v. s. mot Kapkolonien. De följde de båda järnvägslinierna, af hvilka den östra som bekant i det närmaste likformigt tudelar de båda republikerna. En tredje kolonn af denna armé lägrade sig på ömse sidor om gränsloden Oranje River för att vara raskt till hands åt norr eller söder om denna betydande flod.

Den 6 nov. stod den högra kolonnen med 3000 man vid Naauw Port ²⁾. Den vänstra kolonnen med likaledes 3000 man stod då mellan Stromberg-Molteno, cirka 75 eng. mil rakt söder från gränsen, under det att ett detagement af denna kolonn raskt marscherade mot den rätt betydande

¹⁾ *De Aar* är ett betydande spärrmöte cirka 130 eng. mil söder om Kimberley och är beläget i N W delen af Kapkolonien.

²⁾ Naauw Port en viktig järnvägsknut 30 eng. mil söder om staden Colesberg, hvilken ort snart skulle bli skådeplatsen för ett blodigt slag.

apkolonistaden Dortrecht, cirka 50 eng. mil rakt söder ut från Molteno.

Hufvudkolonnen slutligen, som bestod af 3500 man låg vid Bethulie vid Oranjeffoden, således vid gränsen och på Fristatens mark.

Samtliga broar öfver denna flod voro dessutom besatta och underminerade samt färdiga att på första order sprängas i luften.

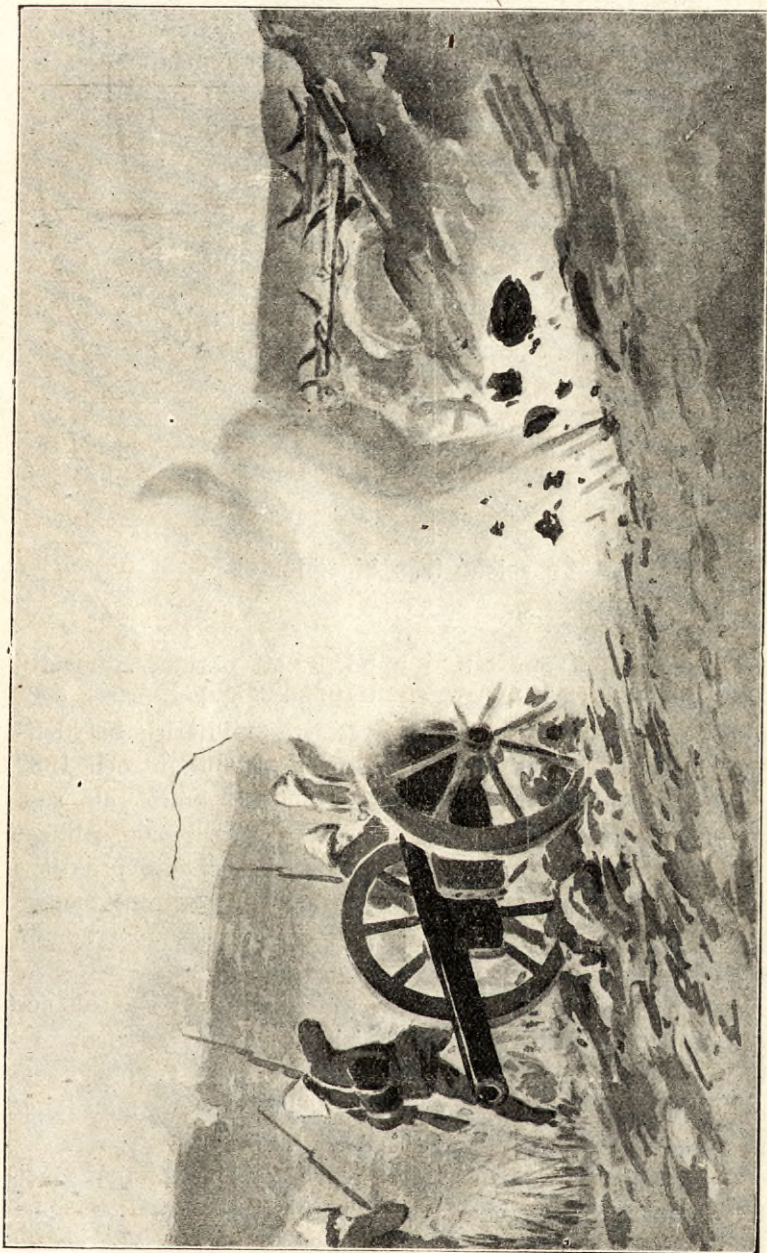
Följden af dessa operationer hade stor betydelse för boerna. Genom dessa måste nämligen engelsmännen draga sig tillbaka — och detta till och med utan strid — ända ned till linien Cradock-Queenstown, en järnvägslinie, som ligger i en dalsänka ungefär midt i Kapkolonien.

Boerna behärskade de norr öfver liggande höjderna och kunde således från dessa bjuda en stark defensiv mot de från hamnarna vid Afrikas sydkust motsedda engelska undsättningstrupperna, som icke heller läto vänta på sig länge.

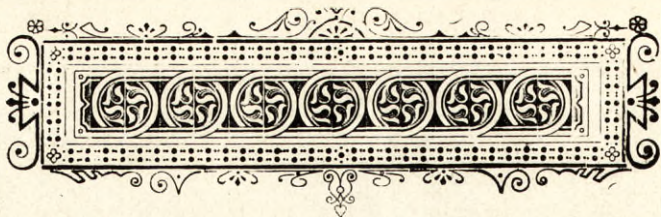
Med detta sagda hafva vi försökt klargöra ställningen på denna sida af skådeplatsen vid krigets början.

Vi återvända nu att skildra den del, som våra landsmän togo i hvad som sedan följde.

En exploderande boergranat. (Se sid 421.)

TJUGOFJÄRDE KAPITLET.

En episod från Bloemfontein.

Den man, som fått i uppdrag, att närmast undsätta det belägrade Kimberley, Cecil Rhodes' et konsorters ögo- sten, och föröfrigt en plats af rätt stor militärisk betyd- het, hette lord Methuen, engelsk generallöjtnant och 1882 deltagare i Sudanfälttåget. Han har karakteriserats som en mycket dugande och rask militär, men saknade, i likhet med flertalet moderna engelska härförare, nödig praktik i att leda större truppförband, hvilket i den ställning han nu beklädde var en betänklig brist och skulle åsamka honom många svårigheter.

Han var emellertid varmt intresserad af sin sak och trodde liksom allt annat engelskt befäl, att kampen mot boerna skulle bli lätt nog med de engelska resurser, som denna gång stodo engelsmännen till buds, sedan man länge nog beredt sig på, hvad som nu inträffat.

Methuen liksom de andra engelska cheferna fick emel- lertid snart lära sig, att man gör klokast i att icke göra upp räkningen utan värden.

Först och främst gick det mycket långsamt för boerna att samla sina styrkor, och ej förr än den 12 nov. finna vi honom vid Oranjevod-stationen, där han icke tidigare än den 23 hade sina trupper lägrade. Hvad han då i all synnerhet saknade, var tillräckligt antal beridet infanteri — ett vapen, som det sydafrikanska kriget snart lärde engelsmän, och äfven andra nationer, att värdera mer än till dess varit händelsen. Ej heller hade lord Methuen tillräckligt fältartilleri, och af det som fanns, saknade en stor del nödig bepansring, ja, många kanoner voro till och med i det närmaste obrukbara för ett allvarligt användande i den svåra terräng, som här öppnade sig och som till ytterlighet prägsade både manskap och djur.

Hans underbefälhafvare — bland hvilka må nämnas generalmajorerna Colvile, som förde första brigaden, och Wanchope, som förde tredje brigaden, men snart efterträddes af generalmajor Macdonald, samt nionde brigadens anförare generalmajor Pole-Carew — voro lika fast öfvertygade om en lycklig utgång som Methuen var det själf; och i krigsråd beslöts, att man skulle genast skrida till offensiven utan att invänta vidare förstärkning af de till kusten destinerade undsättningstrupperna från England och andra platser.

Hufvudsakligast skedde detta framryckande för att rekognoscera boernas ställningar och styrka; och rekognosceringarna utfördes af en del officerspatruller, med hvilka boerna roade sig af hjärtans lust, då dessa officerare vid talrika tillfällen, att icke säga nästan utan undantag, visade sig vara duktiga och reglementsrogna *paradhjältar*, men ytterst slappa i att taga reda på just det, som de voro ute för att inhemta.

Många af dessa 'salongskrigare' fingo under dessa rekognosceringar helt nya erfarenheter om det yrke, de ursprungligen valt af snobberiskäl. En hel del af dem 'kommo bort' redan vid krigets början, och ofta nog inträffade detta på sådana punkter, där de minst af allt kunnat vänta sig ett farligt bakhåll.

Liksom döfva och blinda stodo de där mången gång alldeles rådlösa. Likt bocken i leken 'kura gömma' fingo de löpa bland kullar och dalar, för att när natten föll på antingen på Guds försyn lägga sig där de stodo, eller och i bästa fall söka sig ett ofta ogästvänligt logi i någon af de rätt sparsamt förekommande rödaktiga ler- och stenköjorna, mot hvars plåttak nattregnet förde ett larm, som lifligt målade för dem kommande striders oljud, men var högst olämpligt att vagga deras värkande hjärnor till en behöflig hvila.

Buskklädda kopjer och af solen brunsvartbrända vidder, branta stup till uttorkade flodbäddar där sprickorna voro så breda, att man vid ett felsteg riskerade att alldeles försvinna, lefvande begrafvas, eller ock en terräng af söndersplittrade klippor och om hvarandra kringvräkt stenar mellan hvilka man kunde bryta både armar och ben, se där, hvad man hade att riskera under marschen, utom det att man plötsligt hörde det hemska hvinandet från någon boerkula, som i regeln fällde sin man.

Att steg för steg följa de motigheter, som lord Methuen hade att utstå under sitt framryckande mot boerna, skulle här föra oss för långt. Vi vilja därför blott i förbigående erinra om, att den första egentliga sammanstötningen mellan Methuens folk och boerna egde rum den 10 nov. 1899, när öfverste Gough vid 9:de Lancers (Lansierregementet) gjorde en nog så oförsiktig rekognoscering med utgångspunkt från ställningen vid Oranje River norröfver mot Belmont¹⁾. Han hade då med sig två skvadroner af sitt eget regemente samt Northumberland-fusilierernas beridna infanteri jämte ett par andra regementen och ett batteri fältartilleri.

Efter cirka femton engelska mils marsch stötte han öster om Belmont på en boerafdelning, som var försedd med en kanon.

¹⁾ Belmont är en by med järnvägsstation cirka 43 eng. mil söder om Kimberley.

Denna boerstyrka låg förskansad på en höjd, och från denna kom plötsligt en mördande eld, som gjorde en svår verkan bland de engelska leden. Redan för första salfvan stupade fyra officerare bland dessa en i Sudankriget mycket bepröfvad militär, öfverste Keith-Falconer. Många bland befälet, af hvilka flertalet hållit sig i tēten och utan betäckning, blefvo svårt sårade af en exploderande granat.

Utgången af denna första skärmytsling mellan engelsmän och boers på västra krigsskådeplatsen, hade helt visst kunnat bli ännu ödesdigrare för engelsmännen, om ej händelsevis dessa senare helt oförmodadt fått förstärkning af en truppstyrka, som pr järnväg anlände till platsens närhet och af kanondundret kallades till undsättning. Boerna drogo sig undan, och situationen räddades på så vis åt engelsmännen, ehuru denna utgång redan kostat dem ansenligt af både befäl och manskap.

Med betydligt decimerad styrka och rik på en bitter erfarenhet om boernas stridssätt återkom öfverste Gough följande dag till lägret vid Orange River, där utgången åtskilligt nedstämde den bland de engelska militärnobborna råddande meningen, att kriget mot 'boerpacket' skulle bli en lika lätt som lustigt expedierad affär.

Redan det *första* mötet tog dem ur denna villfarelse. Och snart följande erfarenheter skulle bli ännu bittrare.

* * *

Den 22 nov. hade Methuen öfvergått Orange River på en nödbrygga, som man där måst slå öfver floden, då järnvägsbron var sprängd. Samma dag anlände han till den 10 engl. mil norrut belägna stationen Witte Putts, där man slog läger trots alltjämt oroande beskjutning från boernas sida.

Denna eld gjorde äfven att hvilan blef mycket kort. Ty redan kl. 2 f. m. — d. v. s. midt i natten — bröt man upp och trängde sig fram till stationen Devondale, som ligger cirka 8 km nordöstligare. Marken var här alldeles

jämn, och man hade därför hunnit passera ganska ostördt, följande banan, som befanns vara alldeles fri.

Lätthet att kunna röra sig nåddes vidare genom att såväl befäl som manskap ej fingo begagna sig af tält eller andra bekvämligheter, något som var ytterst påkostande i ett klimat, där glödheta dagar följas af iskalla nätter.

Några kilometer längre fram höjde sig den nyckfulla terrängen på nytt, med en höjd, som är känd under namnet Kaffern Kopje — och där visste man, att boernas eld åter väntade. Denna kopje består af en hel rad små kullar, i hvilkas midt hufvudkopjen dominerande höjer sig.

Denna ställning var besatt af boerna, som där hade en styrka på 500 man med två kanoner. Men denna lilla styrka hade god hjälp af en betydligt större på cirka 2,500 man, som lågo lägrade bakom Kaffern Kopje i närheten af stationen Belmont, cirka 8 km ofvanför Devondale.

Den engelska styrkan belöpte sig till omkring 8,000 man.

Afståndet till Kimberley var ännu en sextio eng. mil. Men det lyckade resultat, man tillsvidare haft i framträngandet mot den belägrade diamantorten, gjorde att säkert ingen af alla dessa åtta tusen hjälpare egnade en aflägsen tanke åt *hur lång* denna väg *verkligen* skulle bli, ej heller tänkte man på alla de ohyggligheter, som därunder skulle möta.

Krigsråd hölls i det engelska lägret sedan öfverste Willoughby Werner med utvecklande af stor försiktighet något så när rekognoscerat terrängen. Och beslut fattades, att alla dispositioner skulle tagas genast, så att man tidigt på morgonen vore klar till anfall.

Man hade kanske betänkt sig ett par gånger innan detta beslut fattats, om man vetat, hur boerna inrättat sig bland denna dubbelrad af branta, otillgängliga kullar.

De hade haft god tid på sig, boerna, och hade till och med gjort det riktigt bekvämt åt sig med brösthöga skottvärn af stenar och jord. Och bakom dem lågo de nu afvaktande med sina gevär redo och patrongördlarna väl fyllda.

Tobakspipornas fräna rök steg sakta upp mot den disiga

luften och i de djupt liggande klyftorna kokades kaffe med samma lugn som hade man icke där ute på veldtet haft annan fara att möta än en skara upproriska vildar, som säkert skulle taga till benen redan efter första salfvän.

* * *

Bakom ett af dessa bröstvärn — naturligtvis ett af de främsta — finna vi två bekanta.

Den ene är kort förut nämnde stationsbokhållare och kosmopolit, Arvid Pettersson, han som var en drifvande vilja vid annekterandet af pansartåget vid Devondale Siding och som sedan dess varit med om åtskilligt annat samt senast vid västarméns första sammandrabbning med engelsmännen.

Men där bakom det framskjutna bröstvärnets på en kulle af Kaffern-Kopje fanns äfven en annan bekant, nämligen finnen Pekka Forslund.

Läsaren skall måhända förvånas öfver att Pekka befinner sig i västarmén?

Saken har dock sin förklaring däri, att Pekka — anande hvad som händt, när hans vän Birger Lundberg saknades i Jouberts armé — fann det trist att stanna kvar.

Dagen efter Lundbergs försvinnande tog äfven Pekka sin Mats ur skolan.

Pekka hade icke träffat Lundberg på åtskilliga dagar. Men af Daniel Meyer hade han fått höra, att Lundberg varit i Ladysmith, och att denne där erfarit, att Anna möjligen kunde blifvit förd till Kimberley, dit Bill Symons begifvit sig.

Hvad var naturligare, tänkte Pekka, än att Lundberg gifvit sig efter till diamantstaden, för att söka upp den bortröfvade. Och han uttalade denna tanke för Daniel, som gaf Pekka rätt och äfven gladdes åt, att finnen ville uppsöka sin skandinaviska vän för att, så långt han kunde det, bistå honom i det helt visst svåra värfvet att återföra Anna från nidingen.

Lundberg hade börjat färden till häst.

Han nådde Fristatens gräns utan äfventyr, och från Harrysmith hade han sträckt i väg landsvägen till den rätt betydande staden Bethlehem, till hvilken ort han dock lättare hade kunnat hinna med järnvägen, en bilinie från Harrysmith och en slutlinie på bansträckan Durban—Bethlehem.

Från denna sistnämnda ort tog han landsvägen till staden Senekal, en ridt på öfver fyrtio eng. mil. Och när han kom fram till denna plats, hade hästen ådragit sig någon skada i hofvarna, så att det blef nödvändigt att antingen rasta eller och att skaffa sig en annan häst. Att finna en duglig sådan i Senekal fann sig emellertid svårt. Alla något så när approbabla djur voro ute i kriget, och Lundberg fann det därför bli nödtvång att rasta, en rast, som till och med tog mer än ett dygn.

Från Senekal skulle färden ställas till staden Winburg, cirka trettiofem eng. mil landsväg. Och han hoppades där kunna skaffa sig ett mindre medtaget djur, än det han nu nödgades rida.

Men han hade icke hunnit längre än halfvägs ungefär — straxt utanför den lilla byn Rietspruit — då hästen stupade. Och det var nu intet annat att göra än att till fots begifva sig in i byn, där det icke fanns kvar annat än kvinnor och barn samt ett par nära nog hundraåriga gubbar. Allt annat folk var ute i kriget, och af dragare var där endast några få oxar samt en halfblind åsna.

Till fots fortsatte Lundberg färden till Winburg. Vägen var svår, och hettan olidlig; och när han kom fram var han i ett tillstånd, som ovillkorligen nödgade honom, att på nytt göra rast. — Han hade därtill råkat ut för en ny obehaglighet. Och denna var, att hans skodon blifvit så illa åtgångna, att han var i det närmaste barfota.

Den saken kunde emellertid lätt hjälpas i en stad, tänkte Lundberg.

Men han fann snart detta vara ej så litet förhastadt. Orrens ende skoförsäljare hade nämligen sålt slut allt hvad

mansskodon hette, och var nu själf med sina gesäller ute i kriget!

Öfverallt hvart han kom, kriget, kriget, kriget! — — —

Icke heller i Winburg syntes en häst.

Nu fanns det emellertid en bibana från Winburg till en station på hufvudbanan Johannesburg—Bloemfontein. Och på denna bibana kom det lagom nog ett godståg, som skulle afgå med proviant — naturligtvis till kriget!

Tåget skulle nedåt Bloemfontein och vidare söderut.

Lundbergs plan hade varit, att komma genaste vägen till Kimberley. d. v. s. en nittio eng. mil från järnvägs-korsningen fram till Boshof, hvarifrån det sedan icke var stort mer än tjugofem mil fram till själfva Kimberley. Med en god häst borde han utan allt för stora ansträngningar hafva hunnit denna väg på ett par dygn, äfven om man däri medräknar nödiga raster.

Men utan häst blef det nu nödvändigt för honom att begagna tåget, godståget, som drogs af en alldeles för klen maskin.

Lunberg vändades.

Luften var brännande, och lukten från den till slagt afsedda boskapslasten var ohygglig. Platsen som Lundberg fått var icke heller vidare bekväm utan bestod af en trång 'uthuggning' i ett väldigt förråd af ammunitionslådor, hvars så intima grannskap icke heller tillät, att man skiftade den ohyggliga atmosfären med en pipa rök.

Till sällskap hade han fått en vresig boergubbe af *voortrekkerz*-typen, således en man från början af 1800-talet men ännu vid synbar vigör, om han äfven icke var nog ung att kunna vara med på krigsstråten.

Lundberg försökte inleda ett samtal med gubben, hufvudsakligast för att höra, om ej denne skulle kunna skaffa honom en häst — ty ännu hade icke Lundberg slagit ur hågen, att ridande söka uppnå sitt mål.

Det befanns emellertid, att den gamle 'voortrekker' var i det närmaste döf. Dels talade han en så oförfalskad gammal boerdialekt, att Lundberg icke begrep ett ord af hvad

den gamle svarade och slutligen vände han 'uitländaren' ryggen, samt föll i sömn under ljudliga snarkningar.

Till Bloemfontein kom man sent på kvällen efter ett tröttande långt uppehåll i staden Brandfort, där det icke heller kunde uppbringas en passabel häst.

Det var på sätt och vis en lättnad, att hafva hunnit denna stad. Och Bloemfontein skulle under andra omständigheter än nu hafva gjort ett synnerligen godt intryck på den unge svensken, som hitintills endast sett boerlandet från dess mindre vackra sidor.

Han skulle äfven varit villig i att gifva stadens grundläggare rätt beträffande det namn, Bloemfontein (Blomsterkällan), som dessa gifvit den synnerligen tilltalande platsen, med dess sunda läge 4500 eng. fot öfver hafvet, och där de annars i boerlandet lätt utbrytande febrarna (tyfoid och malaria) i all synnerhet bland icke infödda, höra till undantagen.

Visserligen är det nu så, att de flesta boerstäder ligga högt, åtminstone de bland dem, som göra anspråk på någon betydighet. Men i sundhet tager Bloemfontein emellertid försteget framom dem alla. Det ohyggliga regnandet under mars och april gör där icke så stort förfång som i dälerna, där vattnet hopar sig med rent af förfärande hastighet för att under dagarnas solsken, med en temperatur af cirka 57° Cel., afdunsta lika fort och lägga sig som en osund feberalstrande dimma, som det vill både kraft och vana till att kunna uthärda af andra än boerna, hvilka tyckas tåla allt såväl beträffande värme och köld, svält och törst, ja, äfven otrolig öfvermåttad af mat och dryck.

På inrådan af en stationskarl begaf sig Lundberg direkt till en plats kallad 'Schutkraal', en fyrkantig af sten inhägnad plats, där det var ett slags boskapsbazar och där man äfven kunde få köpa hästar.

Denna bazar — hufvudsakligast tillkommen af välgörenhet mot i trakten ofta kringirrande, vilsekomna djur, som efter längst en månads underhåll, såldes till förmån för bazarens underhåll, om ej rätte egare innan dess anmält

sig — befanns ligga ett stycke utanför staden, men var ej vidare svår att finna på grund af dessa öppna och fria läge.

Men han hade lika liten tur i Schutkraal som han haft det på alla andra ställen, och till all förargelse hade det godståg, som han under nuvarande omständigheter ämnade följa vidare söderut till gränsen, för att sammanträffa med den där stående sydarmén, under tiden rullat af.

Så oregelbundet som tågen gingo nu, kunde man icke heller upplysa honom om, när någon nylägenhet skulle inträffa, utan han fick gifva sig till tåls med eller mot sin vilja.

Mer än förargad öfver detta nya hinder, som på obestämmd tid skulle fördröja hans brådskande resa, gjorde han några lofvar i staden och kom därunder att äfven nå Bloemfonteins ovanligt stort tilltagna torg, en handelsplats. där det före kriget gick mycket lifligt till, men som nu låg där skäligen dödt och brännande hett i morgonsolen, som allt mer höjde sig mot zenit.

Han stannade utanför det gamla posthuset, där några hemmavarande åldringar bildadt grupp kring en läskunnig individ på kryckor, som med släpig predikoton läste upp några notiser från kriget ur senaste nummer af 'Expressen', hvilken nyss kommit från tryckeriet.

Lundberg blef omedvetet en af åhörarne.

»Methuen har kommit», deklamerade mannen med kryckorna. »Han för med sig en armé på, efter hvad det säges, 100 000 man. Cronje är dock beredd på att hålla honom varm och har lämnat Kimberley för att möta de framryckande.»

»Men», afbröt en af de lyssnande. »Hur går det då med belägringen? Man tänker väl aldrig låta den skurken Rhodes slippa undan?»

»Jo, det fattas bara det», ifyllde en annan... »Skulle han komma undan, då kunde man lika väl släppa lös f—n själf... Nej hängas skall han, om jag får säga min och mångas...»

»Tig du, som ingenting begriper», afbröt en tredje,

under det att krymplingen tyst för sig själf slukade det intressanta bladets innehåll... »Låt Wryming fortsätta. Man kan väl förstå, att Cronje har någon mening med att rycka söder ut.»

»Bara han inte släpper diamanterna ifrån sig och gör likt hunden, som...»

»Tig!» afbröt nu den ofärdige med myndigt tonfall... »Här står *allt*, bara ni ge er till *tåls*.»

Men så föllo hans blickar på Lundberg, som blifvit intresserad. Och det kom ett drag af misstänksamhet öfver det sjuka, tärda ansiktet och han hukade sig fram mot en närstående, Schultze, samt yttrade några ord, hvilka Lundberg emellertid icke kunde uppfatta.

Snart betraktades han äfven af de andra i åhörarekretsen som om han varit ett underligt och kanske äfven ett farligt djur. Och förargad öfver denna 'uppmärksamhet' vände han den tidningsstuderande gruppen ryggen samt tog vägen tvärs öfver det en sandöken liknande torget till en grönskande oas vid Parlamentbyggnaden, där han satte sig på en bänk att ytterligare rufva öfver de motigheter, för hvilka han nu sedan en tid råkat ut och som han ansåg långt förargligare än alla de äfventyr, han redan hunnit vara med om af allvarsamt lifsfarlig natur.

Han skulle dock icke få sitta ensam.

Fram kom nämligen den nämnde Schultze och med honom en svartmuskig figur, som lifligt påminde om Johannesburgs föraktade *zarps* eller polis.

Schultze slog sig ogeneradt ned vid sidan af Lundberg och öppnade sin tandlösa mun sägande på bred holländska:

»Ni är ingen burgher?»

»Burgher?... Menar ni borgare här i staden? svarade Lundberg snävt och på — *engelska!*»

Schultze for upp från bänken och utbrast med märke-
ring:

»Ah! Han kan icke ens *holländska!*»

Dessa ord tycktes mer riktade till 'zarpen' än till Lund-

berg, som kastade en föraktfull blick på den grinande bastarden.

Schultze fortsatte:

»Kanske ni inte ens är *afrikand*?»

Dessa ord sade han på engelska och med särskild tonvikt för att göra sin ganska obegripliga dialekt någorlunda tydlig.

»Nej icke ens *afrikand*», svarade Lundberg med en kylig blick på den näsvisse frågaren, hvilken fortsatte med sin dåliga engelska:

»Den här saken ser betänklig ut... Hvarför lyssnade ni till oss därborta?»

»Jag lyssnade icke.»

»Det finns fem vittnen på den saken... Hvarifrån kommer ni?»

Nu blef Lundberg förargad och svarade rakt på sak:

»Det angår er inte, hvad jag kan tänka.»

»Inte? Jaså, ni är af *den* ullen... Nå så'na finns det också bot för.»

Och han vände sig till konstapel'n, som tydligen icke begrep ett ord engelska, samt sade på holländska:

»Gör er plikt. Ni ansvarar för, att denne spion icke kommer undan.»

Zarpen steg fram och ville lägga sina brungula näfvar på Lundbergs axel, men träffades genast af en smäll på fingrarna så att han fann för godt, att draga sig undan med ett höfult mummel.

»Kalla hit hjälpl!», skrek Schultze, röd i ansiktet af raseri.

'Zarpen' tog upp en hvisselpipa. Och i en handvändning hade han tillkallat ett tiotal af sina yrkesbröder, som kommo sättande dels ur parken vid Parlamentet dels öfver det stora torget.

Lundberg insåg, att motstånd ej skulle tjäna till något äfven om han lyckats 'sköta om' en del hel af skaran såsom han velat.

Han följde därför med midt i klungan, som anfördes

af den ännu rasande Schultze. Och vägen var ganska lång liksom den nyfikna skara, som vid hvarje kvarter sällade sig till zarperna och deras fånge allt under ideligt ropande af Schultze:

»Någon afrikand är han inte, go' vänner... Men en *spion* är han, en 'rödnacke', och till fästningen ska' han.»

Lundberg begrep mycket väl, hvad som sades. Men trots den vrede, som allt mer fick makt med honom, behärskade han sig och hoppades, att man skulle taga reson där i 'fästningen', som man nu nalkades med stora steg sedan man lämnat staden bakom sig.

Men att bli tagen för *engelsk spion*, detta var i alla fall något, som han aldrig skulle förlåta dessa gamla 'kronvrak', som han titulerade hela samlingen med ett betecknade svensk ord. Och det var icke utan, att det eventuella intresse han hittills hyst för boersaken betydligt svalnade genom hvad som här händt honom i det annars rätt behagliga Bloemfontein.

I 'fästningen', som låg på en kulle utanför staden, såg man genast, att krigstillstånd rådde i landet.

Där fanns en ganska talrik garnison, och posteringen tycktes vara mönstergill. Några hotande mynningar från kassematter voro egnade att ingifva respekt, och Lundberg, som lärt känna boernas artilleri, förmodade att där äfven fanns 'pjäser', som skulle kunna tala ett mycket tydligare språk med engelsmännen än den besynnerliga rotvälska, som nu surrade kring hans öron.

Han fördes inför en jourhafvande officer, om man skall begagna denna militära titel för den underliga gamla hökaretyp, som Lundberg nu presenterades för såsom engelsk spion.

'Officeren' betraktade Lundberg med en genomträngande blick och utbrast äfven han på dålig engelska:

»Hvarifrån kommer ni?»

»Från kommandant Lukas Meyer», svarade Lundberg.

Allas ögon uttryckte förvåning, när officeren med ett, undrande tonfall upprepade svaret på boerspråk för en bred-

vid honom stående ännu äldre man och därpå åter vände sig till Lundberg sägande:

»Men vet ni då, hvar kommandant Meyer nu befinner sig?»

»När jag lämnade östarmén, stod han vid Weston och Mooi River. I dag kan det hända, att han jämte generalen hunnit ända ned till Howich och Lidgettown och har i så fall knappa sjutton engelska mil till Pietermaritzburg.»

»Herre Gud, hvad säger ni?» utbrast nu 'officeren' med ett helt annat tonfall än det, hvarmed han börjat förhöret. »Kriget skulle då snart vara slut!... Min herre! Ni bringar oss verkligen högst glada underrättelser, och jag tackar er på det förbindligaste.»

Och den bredvid 'officeren' stående ännu äldre mannen tog några steg mot 'fången' och räckte honom, till Schultzes förvåning och förargelse, handen sägande:

»Afven jag tackar er, min herre... Kriget skall sålunda snart vara slut!... Låt mig trycka er hand.»

För att fatta detta plötsliga omslag, måste vi upplysa läsaren om, att man ej på flera dagar haft några tillförlitliga underrättelser i Bloemfontein från den östra krigsskådeplatsen. Lundberg berättade, hvad han visste. Men helt visst hade tonen blifvit helt annan bland åhörarne, om Lundberg äfven vetat, att Joubert redan uppgifvit tanken på att bli herre öfver Pietermaritzburg, ja, att han redan hade i sinnet att draga sig tillbaka upp till Tugela för att först där bjuda sir Redvers Buller och dennes stora armé ett afgörande motstånd.

Emellertid fann Lundberg tillfället vara högst gynnsamt att draga sig ur den förargliga situation, hvari han råkat genom borgaren Schultzes misstänksamhet — eller om nu denna ursprungligen ingifvits den koleriska bloemfonteinaren af den lytte tidningsläsaren. — Och han vände sig därpå till den äldste af de båda gamle och sade:

»Jag har kommit hit alldeles af feltag och genom oturen att mista min häst. Kanske det här skulle vara

möjligt att få ett djur, som kortaste vägen kunde föra mig till Kimberleys belägringskår?»

Nu vaknade misstänksamheten på nytt, och den, som egentligen förde ordet, yttrade:

»Hvad skall ni göra där?»

»Jag har order till general Cronje.»

»Hvilka order?»

»Dessa äro hemliga», svarade Lundberg lugnt.

Den äldste af de två gamle tog nu till ordet och sade:

»Min herre! Jag är fästningens kommandant! För mig kan ni i orderväg icke ega några hemligheter.»

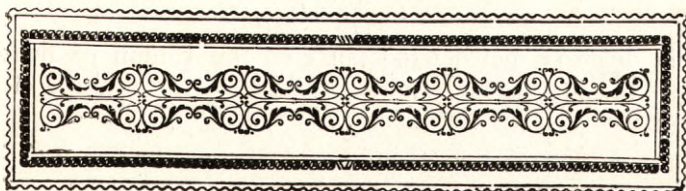
Lundberg fattade sig genast och svarade:

»Mina order äro *absolut* hemliga; men om det här be-
tviflas, att jag far i ärliga syften, skall jag utbedja mig
eskort, som kan öfvertyga sig om, att jag verkligen ämnar
direkt inställa mig för general Cronje, så fort jag kan träffa
honom. Jag får äfven här å regeringens vägnar anhålla om
en häst.»

Det blef rådplägning. Och en half timme senare satt
Lundberg i sadeln på ett godt och segt djur. Och till
eskort hade han fått — fyra af de svarta *zarperna*, som nyss
varit med om att häkta honom.

Detta sällskap var Lundberg icke vidare trakterad af.
Men hans lynne ljusnade dock, när han i afskedets stund
hörde, hur den beskäftige Schultze fick sig en duktig upp-
sträckning för att han lät häkta främlingen, som tydligen
kunde räknas till en af landets bästa vänner.

TJUGOFEMTE KAPITLET.

Pekkas äfventyr.

Vi lämnade svensken Arvid Petterson och finnen Pekka Forslund i en af skyttegroparna på Kaffern Kopje eller som hela trakten mer allmänt kallas Belmont efter en på motsatta sidan järnvägen belägen liten by, efter hvilken äfven järnvägsstationen fått sitt namn.

På denna plats skulle utkämpas en strid, som vi nu gå att skildra, en strid, som den mindre klyftige än dristige lord Methuen skulle tillskrifva sig segern af, men som i själfva verket var ett fintligt schackdrag af den dess värre allt för snart tillfångatagne skicklige, raske och sedan endast af en de Wet ersatte strategen general Cronje.

Men innan vi skildra detta slag, som äfven blef västarméns och Methuens första alvarliga möte, skola vi nämna några ord, om hur Pekka nu kunde befinna sig i samma skyttegrop som Arvid Petterson, en för öfrigt mycket bekväm plats, hvares botten var fylld med halm, och där man

äfvén hade en hel del födoämnen i fall väntan på fienden skulle bli allt för lång.

* * *

Vi ha oss bekant, att Pekka ej kunde rida.

Men omständigheterna hade på en kort tid lärt honom att någorlunda begagna sig af en plats i ridsadeln såsom en för att taga sig fram på de sydafrikanska terrängerna högst nödvändig konst. Och den finska energin hade icke i detta som i så många andra fall visat sig vara förgäfvés.

Han red icke vackert. Men han var uthållig och hängde med lika energiskt vare sig det gick i galopp eller i starkt traf. Och en häst hade han skaffat sig, som i så fall bråd-des på sin ryttare, att de voro lika envisa båda två.

Man skulle kunna tro, att åtskilliga tråkigheter kunde uppstå af en dylik sammansättning mellan två envisa naturer. Men i detta fall få vi dock erkänna, att slumpen spelade in med en viktig roll på så vis, att Pekkas häst var ett djur från en by vid namn Bult Fontein, en plats, som ligger ungefär halfvägs mellan Winburg och Boshof, alltså helt nära kimberleytrakten.

Hästen älskar sin spilta liksom bonden sin gård. Och Pekkas häst utgjorde intet undantag från denna allmän-regel.

Fort gick det till gränsen genom Van Reenens pass i Drakensberg och fortare gick det sedan på Oranjefristatens kända vägar, som bultfontein-kampen minsann trafvat på förr.

Pekka hade stort intet annat att göra än att följa med. Och det gjorde han också fast han trodde, att alla hans in-elfvor skulle komma i en oordning, hvilket icke den skick-ligaste anatom sedan skulle kunna reda.

Ridten gick ömsom i galopp ömsom i traf men sällan i behaglig 'bondlunk', som under vissa stunder af denna färd skulle förefallit Pekka som en försmak af saligheten.

Men kunde han å ena sidan icke behärska farten så-

som han ville, hade han å andra sidan icke heller behof af att sköta tyglarna. Allt i denna ridt öfver Oranjestatens kullar och dalar bestod i konsten att hålla sig kvar.

De första sextio milen från gränsen till staden Bethlehem voro drägliga nog. Och en djup suck af lättnad drog Pekka när han där kom under fund med, att den envisa hemlängtare tycktes ha en smula behof af hvila.

Som detta öfverensstämde med Pekkas smak och han af några borgare där i staden fick höra, att han gjort en ovanligt vacker distansridt, blef han så betagen i hästen, att han utanför själfva stadskällaren kostade på sin 'Rosinante' ett riktigt skrofmål.

Vi taga oss friheten att kalla djuret Rosinante. Och vi kunna icke underlåta upplysa den ärade läsaren, att Pekkas häst hade en ovanligt stor likhet med detta skalden Cervantes världsbeckanta djur. Kanske fanns det nu äfven mycket af den kvarnstormande riddaren af Salamanca hos Pekka, men likväl endast när han försökte sig på att vara ryttare.

Vi vilja dock icke vidare spilla tid med en ingående jämförelse dem emellan, alldenstund detta skulle föra oss för långt från ämnet.

När rasten var slut — och dess längd bestämdes utslutande af hästen — klättrade Pekka på nytt och undergifvet upp i den hemska tortyrstol, som här äfven kallades sadel. Och så bar det af.

En medförd kompass visade, att färden alltjämt gick västerut. Och intet syntes slappa hästens intresse att komma fort.

På 'hotellet' hade Pekka hört, att det ännu vore kvar cirka 200 eng. mil till gränsen, fågelvägen räknadt. Och man måste därför ge Pekka rätt när han med kompassen i hand ännu fann det vara alldeles tillräckligt att se efter att kursen gick så rak som möjligt.

Med en svag dragning åt söder — hvilket Pekka äfven fann rätt bekvämt — skenade man fram till staden Senekal och utan rast genom denna stad till Winburg, där vi veta

att järnvägen tar vid, något som Pekka och hans häst emellertid icke fäste minsta afseende vid.

För en boerhäst äro järnvägar i regeln ett oting, som de helst undvika. Och för Pekka var denna kommunikationsled icke heller af intresse, alldenstund han hört sig för med trovärdiga personer om att det icke alls fanns någon järnvägslinie, som gick tvärs öfver landet till Kimberley och icke heller till någon annan punkt af Griqualand West, där Cronje nu for fram som ett hämnande gissel.

Hade Pekka kommit till Winburg några timmar tidigare,

skulle han där otvifvelaktigt hafva sammanträffat med sin vän Lundberg.

Men denne hade nu rullat af med godståget och var som bäst i färd med att söka resonera med den halfdöfve 'voortrekkern' uti den med patronlådor packade godsvagnen, samt mot sin vilja rullande mot södern.

Men Pekkass häst ville västerut. Och dit sprängde han också i väg.

Från Winburg till Bult Fontein är det cirka 60 eng. mil. Att dessa icke tillryggalades med alldeles samma fart som utgångshastigheten har sina naturliga skäl, alldenstund kam-

pen vid detta lag gnott sina modiga ett hundra åttiofem mil med så korta afbrott, att de sammanlagdt icke gingo upp till tre timmar. Han var tydligen något medtagen. Och Pekka var illasinnad nog att betrakta denna omständighet såsom ett godt förebud, att icke komma fram *alldeles* liflös.

Man kom emellertid allt närmare Bult Fontein, ridande fram öfver en väg, där dammet hotade att kväfva den stackars finnen, som kanske aldrig som nu längtat åter till sitt kära Finland, 'de tusen sjöarnas land', men icke de tusen damviddernas land.

Farten stegrades på nytt, och snart var man åter inne i halft sken...

Pekka blef orolig och undrade, hvad det nu skulle bli af; och fruktan att falla dref honom, att — såsom han måst göra det förut flera gånger — alldeles släppa de verkligt obehöfliga tyglarna för att med båda armarna kring sprakfålens hals trycka sig till denna allt hvad han för-mådde.

Med denna mindre vackra hållning stormade han in i Bult Fontein, en liten köping, som ligger öppen för alla vindar, och där det icke ges annat skydd mot sydafrikas sol eller våldsamma slagregn än det, som bjudes i de få och små röda lerkojorna, och där man icke på milsvidder ser ett skuggande träd, knappt en manshög buske.

Här var *hästens* paradiset!

Hit hade han längtat från krigets hemska kanonbrak och mauserkulornas hvisslande ljud, som nog äfven kan göra en häst nervös.

Och här i Bult Fontein ville han absolut *stanna*.

Pekka uppfattade icke denna hästens mening alldeles med detsamma.

Han föll af som en lumpsäck utanför en stalldörr. Och när han äntligen befriat sig från den ena stigbygeln, i hvilken han uti fallet trasslat in sig, såg han, hur det besynnerliga djuret lugnt och gravitetisk skred in i en spilta, alldeles som han icke haft en aning om svåra distansridter eller det krigiska larret vid Ladysmith.

Nu kom en gammal kvinna ut från en tätt invid stallet belägen koja.

Hon stannade på tröskeln och betraktade den ännu på marken vid staldörren liggande Pekka med ett i krigstid särskildt berättigadt misstroende, som kom denne att resa sig för att göra ett mer fördelaktigt intryck på den barskt forskande boerkvinnan.

Han närmade sig henne med något stapplande steg och helsade henne på hjälplig boerdialekt med orden:

»Guds fred, mor! Hvad heter den här byn?»

»Bult Fontein», svarade kvinnan buttert. »Hvem är ni?»

»Kurir från kriget», svarade Pekka, som i hast tog fatt i ett svar, som kunde synas något så när antagligt.

Kvinnan tycktes bli intresserad och fortsatte:

»Så, ni kommer från Botha; där har jag nu både man och söner. Hur går det? Få 'rödnackarna' smörj?»

Dessa ord hade utslungats med en hast, som gjorde att Pekka ej kunde uppfatta dem, så mycket mer som hans färdighet i boerspråket ej var stort större än hans skicklighet i den ädla ridkonsten. Han fann sig därför föranlåten att fråga:

»Mor förstår väl icke händelsevis engelska?»

Den intresserande blicken försvann genast för en hotfull sådan när hon svarade ett bredt och tvärt:

»Nej.»

»Kanske det finns någon annan här i byn, som kan engelska?» fortsatte Pekka resigneradt.

»Jo, Simeon. Han kommer förresten där borta. Han är uppfostrad i Kap.»

Och från en kopje tvärs öfver gatan närmade sig nu en gubbe med långsamma, dröjande steg under det att han med handen skuggade sina sura ögon mot den skarpa solen.

»Kom hit Simeon och skynda dig. Här ä' en, som vill tala engelska.»

»Ä' han från kriget?» var gubbens första fråga på en

munart, som Pekka hade lättare att reda sig med, men som säkert icke skulle funnit nåd vid universitetet i Oxford.

»Jag kommer från general Jouberts armé.»

»Joubert... Hm... Jaså... Nå hur går det där då?»

»Allt går galant... 'Rödnackarna' få smörj.»

»Nå, det kunde jag tänka mig... Men hur har han kommit hit?»

»Till häst», svarade Pekka, som nästan skämdes för att säga, att han kommit ridande...

»Hm!» mumlade gubben... »De' ä' lång väg till Laddysmith, om han varit där... Men han har gjort byten förstås... Eller ock har han haft god tid.»

»Icke ett enda», svarade Pekka sannfärdigt... Och Laddysmith lämnade jag i går.»

Nu blef äfven gubben misstänksam och sade:

»Har han inte bytt?... Hvar har han hästen?»

»Där borta i stallet.

Gubben gaf den gamla kvinnan en blick af hemligt förstånd och så sade han:

»Kom, ska vi se till krittret.»

Man gick in i stallet.

Men där möttes man af en anblick, som skulle tvingat tårarna i ögonen på hvilken djurvän som helst.

I spiltan låg hästen död och med Brustna ögon. Och från mun och näsa välldes fram en ström af klart, rött blod, som öfver halmen bredde ut sig i svarta lefrar.

Gumman hade stannat som förstenad. Efter en djup tystnad utbrast hon, i det hon slungade mot den försagda Pekka en ursinnig blick:

»Men det är ju Gabriels häst... Ni har stulit honom och ridit ihjäl honom... Kanske ni äfven mördat min son!»

Gubben öfversatte dessa anklagande ord för Pekka samt tillade:

»Vi äro gamla, men kunna ännu hämnas... Förklara er... Annars, vid Gud, ni kommer härifrån med lifvet.»

Och raskt som blixten ryckte den gamla till sig Pekkas gevär, hvilket denne kort förut ställt kvar vid staldörren

för att ej åtminstone synligt beväpnad nalkas den misstänksamma kvinnan,

Pekka insåg nog, att faran var allvarsamt öfverhängande, om äfven den halfblinde gubben ej skulle kunna träffa lika säkert som han helt visst gjort det i unga dar.

Men som Pekka just kom från en trakt, där kulorna stundom fallit så tätt som hagel, var det mindre gubbens skjutfärdighet han nu fruktade än en annan omständighet och denna var, att han längre bort på gatan fick se en pys på cirka åtta à nio år komma stolserande med ett gevär på axeln. Och den pojken skulle helt visst kunnat taga Pekka till ett lätt mål, om den rasande kvinnan uppfordrade honom därtill.

Han skyndade därför att säga:

»Hästen har jag fått af veldtkornet Daniel Meyer.»

»Ahl! »utbrast gubben» lugnad... »Daniel?... Han från Wakkerstroom... Jo, jag känner honom och äfven hans far, som jämte mig var med vid Majuba. Då är ni kanske en så'n där frivillig?»

»Alldeles, min gode man», fortsatte Pekka med någon lättnad. »Och det är på veldtkornet Daniel Meyers befallning, som jag i egenskap af kurir skall till general Cronje med order.»

»Nå, jag förstår... Det är därför ni sprängt hästen», svarade gubben... »Men det är bara underligt en sak, och den är, att man icke sändt en af de våra i ett sådant ärende, utan en främling.»

»Detta har äfven sin förklaring», svarade Pekka... Jag skulle ändå, utan att hafva fått uppdraget till generalen, styra kurs mot västern för att där sluta mig till Skandinaviska kåren, hvilken tillhör västarmén.»

»Hvad säger han?» inföll nu kvinnan... »Har han reda på, om Gabriel lefver eller är död?»

Gubben upprepade Pekkass ord och äfven kvinnans fråga. Pekka svarade:

»Hvem som egt denna häst innan jag fick den af veldtkornetten, vet jag icke. Så mycket tror jag mig dock

kunna säga, att den man, af hvilken veldtkornetten lånade denna häst, som dessvärre nu ligger död, hette Gabriel och att hästen lånades af honom emedan han hade sin hemort just i denna by.»

»Gud ske lof! Gabriel lefver således!» utbrast kvinnan. »Då må det nu vara hur det vill med djuret... Kom in skall han få sig litet kaffe och en bit mat.»

Pekka och gubben följde kvinnan, som tydligen tagit för alldeles kontant denna historia, hvilken Pekka helt raskt hittat på sedan han fattat hur sakerna stodo, d. v. s. att det var hästens hemlängtan och helt visst intet annat, som förorsakat denna snabba distansridt, hvilken Pekka ej hade någon lifligare önskan än att få göra om.

Men under kaffedrickningen vågade han kasta fram en fråga, om det ej stodo till buds att i byn erhålla en annan häst i den sprängdes ställe.

Men detta gick icke. Afven i Bult Fontein var hela hästbesättningen utrymd till följd af krigsbehofvet.

Den gamle gubben var emellertid nog fosterlandsvänlig att erbjuda Pekka en plats på en *dyngvagn*, som samma dag skulle köras af en pojke till Boshof. Och som vägen dit sades vara femtio eng. mil antog Pekka erbjudandet med samma nöje, som hade han blifvit erbjuden att få åka i kalesch med gummiringade hjul. Ty han visste nu, hur dammiga boervägarna kunde vara och han hade pröfvat på hur Oranjefristatens sol kunde bränna.

Färden skulle börja på eftermiddagen innan solen gått ned. Och mellantiden använde Pekka till en välbehöflig och stärkande sömn.

Det var klokt att han gjorde detta.

Ty i annat fall hade hans redan betydligt sönderbråkade lemmar gerna ej kunnat stå ut med den nya tortyr, som skulle möta honom.

Med gladt mod och i förhoppning att snart vara vid gränsen för att där träffa Lundberg, steg han upp i det primitiva åkdonet, som efter ett vådligt accorderande mellan körsvennen — en tolf års pojke — och en del gammalt

byfolk, satte sig i rörelse, d. v. s. började skrida fram på den ohyggligt gropiga vägen.

Sedan färden öfver Atlanten hade Pekka Forslund icke rullat så mycket som han fick det på denna resa. Och fast han aldrig varit sjösjuk på hafvet blef han det nu på — land!

Kväljningarna blefvo ohyggliga, och stötarna, som han fick af det våldsamt krängande fordonet, voro minst lika smärtsamma som de han ridande haft att utstå på den framsprängande kampen.

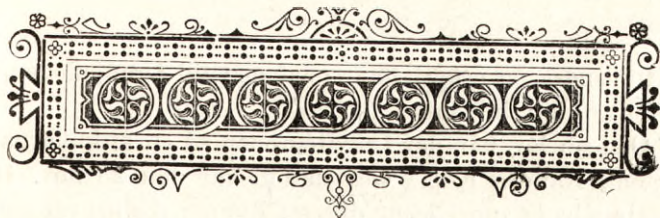
Därtill kom snart, att hans ena fot råkade få sig en svår kläm mellan ett par lösa plankor i 'kaleschen'; och med detta försvann hans hopp, att när dagen bröt in kunna fortsätta resten af resan med 'apostlahästarna'.

Det var i detta ögonblick som Pekka fick så mörk syn på lifvet, att han önskade sig döden, ja, till och med beklagade, att inte någon engelsk kula förpassat honom till en bättre värld, där det hvarken fanns hästar eller oxar för att färdas, och där vägarna hvarken egde gropar eller voro fyllda med ett näsa, mun och ögon tilltäppande dam.

Vi draga här tystnadens slöja öfver hvad som vidare fanns kvar af lidanden för Pekka på denna färd till gränsorten Boshof, d. v. s. så pass nära gränsen som Pekka ansåg det rådligt att färdas med dyngvagn.

Från Boshof till Kimberley är det nämligen ytterligare en tjugofem eng. mil. Och till Boshof anlände man *två dygn* efter starten från Bult Fontein, d. v. s. att denna sträcka hade tagit nära nog dubbelt så lång tid som den han behöft att 'distansrida' den flerdubbelt längre vägen mellan nämnda lilla by och Ladysmith.

TJUGOSJETTE KAPITLET.

Slagen vid Belmont och Gras Pan

Pekka hade icke träffat sin vän Lundberg. Af alla han frågade fanns det icke ens någon, som kände till detta namn; och under rätt nya förhållanden, som han nu kommit, ångrade han, att han lämnat Lukas Meyers kommando, där det på det hela taget gick mer gemytligt till än här under general Cronjes hårda regemente.

Cronje var nämligen känd för att vara en mycket fordrande general. Och när han icke ens sparade sitt eget folk, sina egna landsmän, kan man lätt förstå, att han icke ömde för de utlänningar, som frivilligt sällat sig till hans armé.

Pekka hade haft *äran*, att bli antagen vid ett kornet-skap, som just pr järnväg skulle rulla ned mot De Aar, eller åtminstone till Belmont, för att där hejda den nu raskt framryckande engelska undsättningskåren.

Och som han för närvarande icke hade något annat att göra, samt uppe vid Kimberley ej kunde träffa den vän, han sökte, antog han det erbjudna anbudet, att jämte ett

par tre andra svenskar, följa med ned till Oranjefloden, där det lofvade att bli 'luft i luckan'.

Och nu låg han där i skyttegropen på en af kullarna vid Belmont, Kaffern Kop. Och datum var den 23 nov. 1899.

Han hade snart legat där ett dygn i dådlös väntan, på hvad komma skulle.

Och tiden hade han förkortat både för sig sjelf och sin kamrat, — stockholmaren Arvid Pettersson — med att berättat en hel del af de äfventyr, som han — Pekka — varit med om på krigets östsida, medan Pettersson i sin tur redogjorde för ett och annat från västsidan, där några större krigstilldragelser likväl ännu icke egt rum.

Men hvad som ännu icke händt skulle hända.

Boernas spejare hade nyss inkommit med underrättelser om, att lord Methuens skaror satt sig i rörelse i dagbräckningen (den 22 nov).

Hela denna styrka anslogs till cirka 8000 man, hvilket var en betydlig öfvermakt mot hvad boerna kunde ställa upp, eller endast cirka 3500 man.

Boerna hade dock fördelen af terrängen.

Och man hade fått instruktioner, att ej behålla kullarne onödigt länge, om ej engelsmännen efter lämplig beskjutning slogo till reträtt.

Om de *icke* gjorde detta, skulle boerna själfva draga sig undan till nya, redan ordnade skyttegropar och förskansningar på höjderna vid Gras Pan — 60 km. längre uppåt järnvägen — för att där bereda engelsmännen ett andra mottagande, som skulle bli ännu varmare än det första.

Detta hade hvarje man reda på... Och de äldre, som kände den fruktade Cronjes taktik från gamla dagar — detta var nämligen icke den första dust, som den 65 årige boern hade med 'rödnackarna' — anade, att slutklämmen af detta möte med lord Methuen icke ens skulle utspelas vid Gras Pan, för den händelse att engelsmän visade sig mycket angelägna om en ännu intimare bekantskap.

Senaste underrättelser af boernas spejare innehöllo, att engelsmännens artilleri var i stark rörelse mot Devondale-

stationen, som endast låg på fem km:s distans från boernas första ställning på Kaffern Kopje.

Och hvad som i anordningarna för striden var särskildt viktigt uti denna boernas ställning det var, att man under stridens gång kunde intaga icke mindre än *tre* placeringar på kullarna, den ena bakom den andra och alla med redan på förhand ordnade skyttegropar.

Dessutom var äfven vägen för den eventuella och fingerade reträtten bestämd på förhand, och det hela för vidrigt fall så arrangeradt, att engelsmännen måste komma till den slutsatsen, att boerna blifvit slagna och gifvit sig af i vild flykt!

Som man ser kunde Cronje sin konst, fast han icke var yrkeslärdd vid någon europeisk krigsakademi.

Och att lord Methuen bet på den listigt utlagda kroken, skola vi äfven finna.

Det bör tilläggas, att på den högst belägna kullraden, den bortersta, räknadt från Devondale, hade Cronje placerat två rätt duktiga artilleripjäser.

* * *

Det var ännu nästan natt, när engelsmännen satte sig i rörelse mot Kaffern Kopje.

Att de icke hällre kringgingo denna för att möjligen tvinga fienden till batalj på öppna fältet, hade sin orsak däri, att man fruktade — och detta med rätta — att boerna under sådana omständigheter skulle passa på att anfälla de framryckande i ryggen, sedan de för ett anfall i fronten skaffat sig undsättning i större mängd från Kimberley.

En dylik eventualitet hade kunnat rivva upp lord Methuens hela armé och framkallat en olycka, som man till hvad pris som helst måste undanrödja.

Det fanns således icke annat än att storma kullarna och att drifva boerna uppåt för att hålla dem i schack ända mot Kimberley. Och man må icke förtycka lorden, att han

med den styrka, som nu stod honom till buds och lättroilig som den var genom att knappt föra med sig någon tross, trodde sig kunna med icke allt för stort besvär drifva undan dessa 'oöfvade krigare', denna hop 'bönder', som äntligen skulle få se, hvad uppretade engelsmän verkligen dugde till.

Men lord Methuen jublade för tidigt.

Han skulle själf få se, hvad 'bönderna' dugde till.

En nästan oförklarlig och alldeles oursäktlig oförsiktighet begick den krigsakademiskt skolade lorden redan vid detta första allvarliga möte med fienden.

Han kände föga eller rättare icke alls till terrängen.

Redan detta var ett fel, som han i tid bort undanrödjade.

Men därtill kom, att han höll sitt manskap alldeles för tätt hopadt och att han icke framför dessa hopar skaffat sig ett verksamt skydd af sitt artilleri, som alltjämt kom rullande — *efter* de hopade massorna.

Det var ännu mörkt eller åtminstone svårt besvärande skymning, när engelsmännens första linier eller rättare hoppar hunnit Kaffern Kops yttersta kullrad på ett afstånd af föga mer än — *3 km!*

Någon developpering af massorna hade icke blifvit befalld, och ovisst är, om den teoretiskt militärkloke lordens själf hade reda på, där han red i spetsen af sina 'spartaner', att han befann sig så ohyggligt nära den fiendtlige eldhärden, som han verkligen gjorde det.

Om den saken har sedan skrifvits åtskilligt, och lorden har måst vidkännas en lika hård som rättvis kritik för dessa sina bedrifter vid Belmont och Kaffern Kop som vid Gras Pan och sedan vid det kulminerande nederlag, som mötte honom på Skandinaviska kårens lysande hjälteplats vid Magersfontein.

* * *

Vi vilja emellertid icke gå händelserna i förväg utan återvända till den skyttegrop, där Pekka och Arvid Pettersson ligga just samma morgon halfstela af den fuktiga natt-

luften och halfblinda af det eviga stirrandet utåt slätten kring Devondale.

Plötsligt utropade Pekka i det han till hälften reste sig mot veldtkorneten, som låg alldeles bakom honom.

»Nu ha vi dem här!»

Detta blef signalen till ett rörligt lif i groparna.

De af väntan uttröttade och halfsofvande väcktes. Gevären befriades hastigt från skyddande omslag mot nattfukten, och patrongördlarna klarades för att blixtnabbt kunna lämna sina patronpaket för matandet af de glupska magasinen.

Fem minuter senare fanns icke en man på dessa kullar, som ej var färdig att fyra af, hvilket ögonblick som helst.

Men mörkt var det ännu till den grad, att man kunde höra sorlet af den annalkande engelska härstyrkan, men icke se ens de mest framskjutna af dess leder, äfven om man aldrig så ansträngde sina ögon.

Plötsligt var det dock något där nere, som glimmade till, ett svagt litet ljus, som när någon på afstånd i mörker tänder sin cigarr eller pipa.

Allt nog där lyste något, som visade hur verkligt nära fienden befann sig.

Och i samma stund detta ljus tändes för att genast slöckna hördes den signal, som bjöd att elden skulle öppnas.

En förfärlig salfva brakade lös. Och genast föllo kanonerna in med sina grofva stämmor.

Men det fanns äfven röster, som till och med pressade sig fram genom gevärens smattrande och kanonernas muller.

Och detta var de sårades skrik och tjut och det vrål af tusenstämmigt raseri, som grepo de ännu icke träffade bland kamraterna.

Man hade tydligen varit alldeles oförberedd på att denna förfärliga helsning skulle komma så plötsligt som den verkligen kom.

På tjutet inträffade ett par minuter af djup tystnad.

Det var som om alla där nere i de hopade och sargade

skarorna behöft hämta andan några sekunder efter denna gräsligt öfverraskande katastrof.

Men så hördes befälets kommandostämmor, och så började massan röra sig först långsamt sedan allt ifrigare och slutligen i ursinnigt lopp mot boernas ställningar för att hämnas de fallna och sårade kamraterna.

Samtidigt tog det engelska artilleriet upp musiken, sedan det ändtligen hunnit fram och fått brösta af.

Men icke gjorde de engelska granaterna stort förfång bland boerna denna gång, ej minst beroende på att skymningen ställde det ytterst svårt för kanoniererna, som skötte elden, att kunna beräkna distanserna.

Engelsmännen stormade emellertid; och som vanligt var det högländarne, som gingo i tëten.

Man måste ge dem allt erkännande för det dödsförakt de utvecklade vid denna stormning af Kaffern Kop. Och det var icke dessa tappres fel, att resultatet blef så klent för allt deras visade mannamod.

I hopar rullade de träffade ned och blefvo till trappsteg — ohyggliga, kvidande, tjutande, svärjande, bedjande och lefvande trappsteg af kött och blod — en rysansvärd bild af det 'mänskliga djuret' i krigets förnedring.

Men de, som ännu icke känt blyet söndersarga någon del af sin kropp, ja, äfven många af de sårade, kommo ändtligen till det mål, där de man mot man väntade att få kämpa med bajonetter, sablar, svärd och kolfvar, ja, äfven med krampaktigt knutna fingrar mot hvarandras strupar.

Däraf blef emellertid intet.

Uppkomna funno engelsmännen skyttegroparna *tomma*, och där fanns nu intet annat än likaledes tomma *patronlådor*, mot hvilka man kunde utbryta sitt raseri.

Allt fler och fler strömmade upp. Massan tätnade med hvarje sekund, och så, när man just var beredd att storma ned på motsatta sidan — då brakade åter en jättesalfva lös, en förödande salfva, som fällde hela leder af dessa modige, hvilka redan jublade öfver, att boerna blifvit drifna på flykten.

Engelsmännen storma Kaffern Kop (Belmont.) (Se sid. 450.)

G. & E.

Elden kom från den *andra* raden af kullar i Kaffren kopjes för boerna så lyckligt bildade formation, af hvilken de också vetat, att på sinnrikaste sätt betjäna sig.

Det blef att börja om stormningen på nytt.

Men det första modet, den mest vilda eggelsen var nu bruten. Och befälet, som dock föregick med utomordentliga exempel på dödsförakt — ja, till och med oförsvarliga själf-uppoffringar — kunde endast med möda få folket att på nytt bjuda döden spetsen i ett haf af kulor.

Det *måste* dock ske.

Och när solen nu höjde sig, glödande röd öfver sandfälten och kullarna i detta nära nog endast för boers skapade land, då lopp man åter mot den nya dödsgränsen, hvart regemente mot sin kopje och som förut att med ohygglig manspillan 'intaga' äfven dessa.

Denna gång var boernas motstånd mera effektivt.

De funnos af dessa hedarnas och kopjernas söner, som ej aflossade sitt sista skott före reträtten, innan skotthållet var så nära, att gevärsmynningen nästan berörde målet.

I denna stormning tilldrog sig något, som särskildt måste beröras.

Och detta var en händelse, som brakte stort och delvis äfven berättigadt förakt öfver de boers, som voro med om denna lufvna handling, hvilken lätt kunnat afstyras.

Förhållandet var följande.

På en af kullarna befann sig en liten styrka boers, som särdeles svårt ansattes af högländarne, och ställningen blef allt mer ohållbar sedan dessa högländare, ett par gånger tillbakaslagna, syntes göra ett tredje anlopp, denna gång förstärkta med 3:e grenadiererna och lancashirarne.

Det var under denna belägenhet, som en mindre samvetsöm själ bland boerna plötsligt rusade upp på kopjens krön med en hvit duk, fästad på gevärspipan, alltså med ett tecken, som här hade samma betydelse som att dessa hårdt ansatta boers ville kapitulera.

Engelsmännen uppfattade äfven saken på detta sätt,

därvid följande vanligt krigsbruk, samt beredde sig, att taga dessa som ville gifva sig till fånga.

För den skull ryckte man nu an mot kopjen utan en tanke på vidare strid, och boerna läto fienden närma sig, allt under det att mannen med den hvita 'flaggan' stod kvar på toppen och utdelade den ordern åt sina kamrater, att de skulle hålla sig beredda med en välriktad salfva.

När engelsmännen voro alldeles inpå, gafs *eld!*

Verkan bland de bedragnes tätt slutna marschleder blef förfärlig.

Engelsmännen föllo som gräs för lie, och det fördömliga i denna handling ökades i all synnerhet af, att man sedan bland de skjutne och sårade träffade sådana, som fått sina blessyrer af *explosiva kulor*.

Således hade de förädiske gjort ett *dubbelt* brott mot civiliserad krigförings grundlag; och hvad som i all synnerhet verkade skadligt för boernas sak, sattes boernas parlamentärflagga i en misskredit, hvilken boerna länge hade mycket ondt af.

Händelsen blef naturligtvis föremål för strängaste undersökning. Men man fick aldrig någon vidare klarhet i hur denna sataniska tanke kunnat upprinna i den förrädiske parlamentärens hufvud.

De fallnes kamrater grepos nämligen af raseri samt stormade — nu för tredje gången. Och vid denna stormning blef 'parlamentären' tagen till fånga. Hans välförtjänta lott i fångenskapen kan emellertid icke försona det nidingsdåd, hvartill han gjorde sig skyldig, och boerna fingo som sagdt sedan lida mycken men af det skedda.

Engelsmännen ryckte allt jämt framåt.

Snart hade äfven andra raden kuliar blifvit stormade, men väl intagna funno de äfven där tomma skyttegropar, under det att en liflig eld från den tredje kullraden gjorde den så dyrt köpta ställningen ytterligt vansklig samt tvingade till ett nytt framryckande mot ett regn af hvisslande projektiler.

Nionde ulanregementet och en del af Methuens beridna

infanteri hade vid detta skede af striden intagit en välplacerad flankställning åt höger i afsikt att kringskära den farliga kopjen och möjligen hindra boernas vidare reträtt.

Men nu liksom flera gånger senare visade boerna sin ofantliga lättrorlighet.

När engelsmännen hunnit fram, hade boerna redan stigit till häst, och det visade sig snart vara en alldeles lönlös möda att ens bringa de retirerande boerna i oordning, liksom äfven att bemäktiga sig deras två kanoner, som raskt fördes undan af kraftiga oxspann.

Torsdagen den 23 nov. 1899 betrakta engelsmännen gerna som en segerns dag.

Men med denna 'seger', hvilken Methuen skyndade sig att pr telegraf meddela fosterjorden, var utan nytta och kostade engelsmännen icke mindre än ett trettiotal officerare och närmare trehundra gemene, under det att boernas förluster belöpte sig till 12 döda och 42 sårade.

Huruvida lord Methuens 'seger' öfverensstämde med verkliga förhållandet ur militärisk synpunkt, lämna vi därhän.

Boerna hade visserligen måst lämna ställningen vid Kaffern Kop eller Belmont, med hvilket namn denna strid är mest bekant. Men några verkliga fördelar med detta hade engelsmännen icke vunnit, under det att deras manspillan varit betydlig.

Däremot hade Cronjes afsikt att genom sin placering på Kaffern kopje decimera den engelska styrkan, liksom äfven att utmatta densamma genom ett farligt hinder, fullständigt blifvit nådd.

Vid Belmont var det aldrig hans tanke att kunna bereda motståndaren ett formligt nederlag. Och en fäktning man mot man ingick där aldrig i hans plan, om nu äfven engelsmännen där tänkt och äfven hoppats på att en dylik fäktning absolut skulle afgöra striden till de engelska bajonetternas framgång.

På dylika handgemäng ha boerna föröfrigt aldrig varit beredda, hvilket bäst framgår af att i deras utrustning icke finnes ett enda s. k. »blankt» vapen. Deras gevär äro ej

afsedda för bajonetter. Sabel, huggare eller lans, ja, icke ens fashinknif, hör till en boers beväpning, utom undantagsvis för befälet, ehuru äfven detta i mycket ringa utsträckning.

Att strida man mot man — exempelvis vid stormningar såsom nu senast vid Belmont är ett stridssätt — som boern helst undviker, hvilket ej må förtyckas honom. Dock måste erkännas, att de icke rygga i första hand, utan envist begagna sina kära mausergevär äfven då bajonetterna och sablarna blixtra kring dem, och då lansarna stötas mot deras bröst, ofta nog med den utgången, att de »blanka» vapnen komma till korta.

Arvid Pettersson berättar sålunda följande iakttagelse, som han med egna ögon bevittnade under reträtten från första linien vid Belmont.

Pekka och svensken lågo som bekant i främre linien, när signal till eld blef gifven.

Bakom dem fanns en boer, som säkert ej räknade mer än på sin höjd sjutton vårar, men som dock med lidelse tycktes älska krigarens hemska yrke. Han skötte sitt gevär med riktig passion, och man kunde konstatera, att hvarje hans kula gjorde träff.

Han var med de sista att retirera. Och äfven de båda skandinaverna hade svårt att komma undan, på grund af alla de fallgropar, hvilka mötte, där skyttegrafvarna voro lagda.

Innan man visste ordet af befann man sig vid en dylik fallgrop ansikte mot ansikte med ett tiotal ursinniga skyttar, som rusade fram med sina bajonetter under vilda skrik.

Arvid Pettersson och Pekka lyckades i sista stunden glida ned i en grop båda liksom träffade af fiendens kulor.

Men boern hade icke besinning att i hast spela fallen, utan fick mottaga en stöt, som antagligen träffade hans ena ben, dock ej värre än att han fortfarande kunde stå medan han till svar gaf den, som stuckit honom, en kula rätt i munnen! Och omedelbart fälldes två kulor ur samma gevär icke mindre än tre andra af de kjolprydda skottarne.

Häri genom vanns något andrum.

Pettersson och Pekka rusade upp och fingo den sårade mellan sig, och så bar det iväg utför sluttningen och upp till den andra skottlinien, där den modige boern endast motvilligt lät bortföra sig af ambulansen.

Dylika episoder hörde för öfrigt icke till ovanligheterna, lika litet som att en döende boer ofta med den flyende själen på läpparna samlade de döende krafterna till ett sista kraftprof för att i själfva dödsstunden hämnas med ett fint mästerskott.

Men nog med detaljer. Vi måste återvända till själfva hufvuddragen.

* * *

Striden vid Belmont var slut.

Lord Methuen prisade, som sagdt, sin dag och han aftackade sina trupper i de varmaste ordalag, sägande sig vara glad att »ega hjältar, hvars här visade tapperhet skulle väcka den engelska världens beundran liksom äfven ingifva Englands fiender en helsosam skräck.»

Han var icke dum att hålla tal, den gode lorden. Och han egde — låtom oss genast erkänna detta — större personligt *mod* än duglighet som fältherre.

Dessvärre hade han ännu lika liten kännedom om terrängen som om boernas taktik, i hvilken senare han dock redan följande dag skulle få en ny lektion.

Boerna hade raskt och i god ordning dragit sig tillbaka.

Innan natten bröt in, hade de intagit en ny ställning, och denna låg mellan stationen Gras Pan, cirka 14 k. m. ofvanför Belmont och en liten farm vid namn Enslin, af hvilken den angifvande stora slätten fått namn. Det var där, som lord Methuen skulle få en ny lektion i praktisk krigföring mot boerna såsom en förberedelse till själfva *examen*, som skulle ega rum vid Magersfontein.

Efter 'segern' vid Belmont drog lorden sitt folk till en välbehöflig hvila så god som den stod att få under för handen varande omständigheter. Och under denna hvila

inträffade i det engelska lägret den nionde infanteribrigaden och hela trängen, så att lord Methuen nu förfogade öfver inalles tiotusen femhundra man, således en ganska aktningvärd styrka. Och med denna styrka, inklusive trängen, beslöt han att änyo våga en offensiv rörelse, följande en plan, som utmynnade i att kringgå till äfventyrs ännu befintliga förpostlinier samt att tilltvinga sig en öfvergång öfver Modder River för att därifrån sedan i rask marsch skynda fram till Kimberleys och Cecil Rhodes, 'diamantkungens' befrielse.

Planen var nog *teoretiskt* vacker. Skada bara, att boerna gjorde ett par mycket fula kråkor i räkningen. Och man kan tillägga, att äfven Afrikas brännande sol lade in några viktiga hinder i vägen.

Det befanns nämligen, att det redan hårdt ansträngda manskapet skulle få mycket svårt att marschera öfver det vida veldtet i solhettan, som jämte dammet nära nog betog de framryckande andedräkten.

Lorden beslöt därför att ändra sin plan sålunda, att marschen ej skulle anträdas förrän på kvällen för att man ledigare skulle kunna röra sig under den kommande nattens svalka.

Fast lorden genom denna ändring återföll i samma felaktiga taktik, hvilken gjort, att han alldeles för oväntadt stött på fienden vid Belmont, och fast äfven varnande röster läto höra sig, vidhöll han sitt ändrade beslut, sedan han dock genom spejare gjort sig underrättad om, att man helt visst skulle stöta på fienden vid Gras Pan.

Framryckandet mot denna plats började natten mellan den 24 och 25 nov. Och den egentliga marschkolonnen var sammansatt af nionde brigaden jämte artilleriet och manskap från flottan.

Gardesregementena, som varit så hårdt i elden vid Belmont, blefvo något efter som betäckning åt trängen. Lorden hade nog med detta arrangemang en tanke på att skydda de framryckande mot ett anfall i ryggen.

Nu, skulle man än en gång passera Kaffern Kop. Och då man misstänkte, att boerna på nytt kunde hafva

intagit en farlig ställning på denna punkt, fann man det nu bäst att hålla öppna fältet och sålunda kringgå kopjen, där man vunnit sin första 'seger'.

Kanske ansåg lorden, ock med rätta, denna 'seger' så dyrköpt, att han icke ville riskera att komplettera den med — ett nederlag!

På kopjen fanns verkligen boers; men hela antalet inskränkte sig till en högst obetydlig spejarekår, i hvilken vi återfinna såväl Arvid Pettersson som finnen Pekka jämte ännu en annan svensk, nämligen f. d. sjömannen Ivar Rosén, som helt enkelt rymt från en portugisisk brigg i Delagoaviken och med järnvägen fortsatt färden till Pretoria, från hvilken stad han som frivillig sällat sig till en af de transvaalska frikårerna.

Denne Ivar Rosén var en oförvägen och äfventyrsälskande natur, som, redan uppe i en hög gymnasistklass i ett stockholmsläroverk, bröt med lärdomsbanan för att odeladt ägna sig till åt lifvet i äfventyrens värld.

Naturligtvis blef han Arvid Petterssons vän. Och jämte Lundberg samt Pekka kommo dessa två att sedan dela många gemensamma äfventyr, de tre — utom Lundberg — redan samma natt ett särdeles djärft sådant, som vi nu gå att omnämna.

* * *

Man hade legat där hela dagen, den 24, och haft det särdeles hett på kopjen, som här och hvar visade många hemska spår efter den föregående dagens strid. De döda och sårade voro visserligen undanförda. Men lefradt blod syntes i mängd på marken och stenarna; och krossade vapendelar visade, att striden varit het, liksom äfven väldiga massor af tomma patroner och kartuscher, trasiga uniformspersedlar och kringströdd halm.

Pettersson jämte en ung boer hade på morgonen varit framme till en plats vid namn Quaggas Pan på andra sidan järnvägen för att från denna göra några iakttagelser, och

färden fortsattes helt dristigt i den tidiga morgontimmen ända ned till höjderna vid Oranjefloden, från hvilka man hade en god utsikt öfver den på motsatta stranden liggande lilla staden Hopetown, där det rädde ett rörligt lif, som tilltog mot östra sidan och Du Toifs farm, från hvars af engelsmännen själfva nedbrända åbyggnader röken ännu bolmade högt mot himlen.

På andra sidan denna farm och järnvägsspåret, helt nära Oranje Riverstationen hade lord Methuen sitt läger. Och som detta låg på en höjd invid flodstranden, kunde spejarne med sina kikare observera, att man där åtminstone ännu icke gjorde några betydande anstalter för att på nytt rycka fram mot kimberleyhållet.

Resultatet af spejandet blef således, att boerna säkert icke hade att vänta fienden förr än stundande natt, och med detta bud återkommo de till Kaffern Kop; och man beredde sig där på en lugn dag, hvilken äfven kunnat bli angenäm nog, om ej hvilans blifvit mycket störd af en alldeles odräglig hetta, mot hvilken det ej fanns annat skydd än den skugga, som själfva kopjen kunde gifva, men hvilken skugga i alla fall var nog varm att kännas plågsam.

Mellan Kaffern Kop och boernas läger vid Gras Pan, cirka 15 km., underhölls förbindelse med ridande bud. Och när underrättelsen om engelsmännens overksamhet ingått till det sistnämnda stället, tog man sig där för att ytterligare befästa ställningen för ett värdigt mottagande.

Det led emellertid mot natten.

Solen dalade allt mer, och luften blef mindre tryckande.

Ordonanserna kommo nu tidt och tätt för att inhemta underrättelser. Men ännu när mörkret fallit på, hade spejarne på Kaffern Kop intet af vikt att meddela. Man blef därför allt mer öfvertygad om, att en sammandrabbning ej skulle ske förr än mot morgonsidan, och många började hålla före, att engelsmännen fått så tillräckligt, att de behöfde hvila ännu ett dygn till.

Klockan var redan öfver tolf på natten, när en liten beriden trupp på tolf man med en veldtkornetassistent när-

made sig från Gras Pan. Ridten var skarp, och spejarne började tro, att något särskildt viktigt stod på.

På sätt och vis var detta äfven händelsen. En af de båda kanonerna hade råkat i olag, och man måste för att få denna i ordning söka vinna tid genom att antingen bringa engelsmännen till anfall eller att göra en omväg. Det var för att göra boerelden mer effektiv som den lilla skyttekåren anländt, och cirka fyrtio man högt beredde man sig på att göra hvad man kunde.

Plötsligt fick den unge veldtkornetassistenten en idé, som icke var så oäfven. Han vände sig till sitt medbefäl sägande:

»Om jag finge med mig en tio à femton man skulle jag i hast besätta Swinks Pan¹⁾. Göra 'rödnackarna' en omväg för att undgå denna punkt, skall jag därifrån oroa dem så mycket jag kan, och ett dylikt hinder, hur litet det än är, kan bli godt nog för att vinna tid.»

»Du har rätt», svarade kamraten. »Tag ut de femton, du behöfver. Blir du för hårdt ansatt kan du ju alltid retirera mot Gras Pan och på samma gång ge bud.»

Bland dessa femton befunno sig Arvid Pettersson och Ivar Rosén. Äfven Pekka följde med ehuru han som vanligt blef ett godt stycke efter under ridten.

Fram kom man. Och att meningen icke var så dum, skola vi finna.

Natten skred.

Det väldiga Enslinveldtet låg där tyst, mörkt och kallt. Himlen var tung, och ett lätt duggregn hade börjat falla.

Från Kimberley sköt strålkastaren sina nödhjälps signaler i vaggande långa ljuslinier öfver horisonten likt eldspjut, som sökte genomtränga molnen och natten, än osäkra och darrande än skarpa och stillastående.

Swinks Pan var en enslig punkt och just lagom för den

¹⁾ Swinks Pan är en plats cirka 11 km. NO om Kaffern Kopje.

lilla besättning, som nu slog sig ned vid densamma för att på boervis söka skydd bland stenar och skrofligheter.

Klockan var vid pass half tre, när skott hördes ljuda i riktning mot Kaffern Kop.

Detta var naturligtvis signalen till att engelsmännen voro anryckande, kanske äfven att de ännu en gång anfallit kopjen, ehuru man ännu förgäfves lyssnade efter kanondunder.

Engelsmännen hade emellertid icke anfallit.

De hade i dess ställe med stor försiktighet kringgått kopjen med en från Devondalestationen rakt öster ut gående riktning, som efter cirka 6 km halvcirkelformigt böjdes in mellan Kaffern Kop och Swinks Pan, hvilken senare höjd de passerade på cirka 2 km. när de voro den som närmast.

Strax efter skjutningens början sutto Pettersson, Rosén och två boers i sina sadlar för att rekognoscera.

Pekka kunde ej, hur gerna han än ville det, vara med om denna ridt, som fordrade stor försiktighet. Men han höll sig nere vid foten af kopjen för att vara en med de första att mottaga sina återvändande vänner.

Det dröjde emellertid. En timme gick, och man var redan ett godt stycke in på den andra, då ljudet af skarpt hästtraf nådde Pekkas öron.

Man närmade sig platsen i sporrsträck. Och det var snart tydligt, att de ridande voro många fler än fyra.

Pekka rusade upp till veltkorneten, som lugnt satt med pipan i mun.

»Nu komma de!» sade Pekka kanske en smula nervöst.

»Hvilka?... 'Rödnackarna'? Eller de våra?»

»Båda delarna», svarade Pekka. »Det tycks vara minst tjugo, efter ljudet af hästhofvarna.»

»Upp pojkar!» ropade veldtkorneten. »Här blir dans!»

Och elfva man jämte Pekka voro nästa minut i sadeln, ordnade så, att befälet red i midten med fem man på hvar-dera sidan.

Det var emellertid ännu så mörkt, att man endast med

svårighet kunde se sin närmaste kamrat där man sprängde af i riktning mot ljudet af de ankommande.

Plötsligt gjordes helt dristigt en dubbel flankrörelse. Fyra man redo åt höger, fem åt vänster i afsikt att mötas, så fort de anstormande hunnit förbi.

Detta lät icke länge vänta på sig, och knappt hade passerandet skett förr än de elfva boerna — om man nu äfven skall räkna Pekka som boer — kastade om sina djur för att anfalla den förföljande engelska rekognosceringspatrullen i ryggen, ty tydligen var det en sådan, som Pettersson, Rösén och de två boerna plötsligt stött på och nu ville locka med sig mot Swinks Pan.

Nu hördes engelsmännen larma och ropa.

En af dem, som i de efterföljande trodde sig finna en plötslig förstärkning af någon annan engelsk rekognosceringspatrull, ropade:

»Sträck ut, så ta' vi dem! Skjut inte! Vi ta dem levande!»

Men det var icke engelsmän, som lystrade till detta »Sträck ut!» utan boers.

Och snart voro dessa mästerryttare — med undantag af Pekka förstas — alldeles uppe i den engelska linien, och genast började en vild dans.

I stället för att förfölja, blefvo engelsmännen nu förföljda, och med ursinnig fart drefvos de mot Swinks Pan, lämnande de fyra förföljda att kasta sig åt sidan bäst de ville.

Snart hade de tre skandinaverna och de tolf boerna bildat en tät ring kring 'rödnackarna', hvars ryttarebana plötsligt stängdes af hinder. Och här uppstod ett vildt handgemäng, i hvilket fem engelsmän stupade, åtta sårades och de öfriga sju gemene jämte ett befäl togos till fånga.

Icke en half timme efter denna märkliga episod passerade den engelska styrkans förtrupper.

Man kunde höra rasslet af vapen och vagnar på cirka två kilometers afstånd, ehuru mycket svagt. Dragningen gick mot Gras Pan. Och som boerna vid Swinks Pan nu

visste, att den i olag komma kanonen på Gras Pan kunde hafva hunnit bli i ordning igen, voro de lugna.

Man dröjde ännu kvar på platsen en timma för att låta engelsmännen hinna passera. Efter denna tid tog man fångarna med sig samt styrde med dessa i ostlig båge mot Gras Pan, dit man anlände just lagom för att få deltaga i själfva slaget.

Boerna voro här väl ordnade och egde en sammanlagd styrka på omkring 1500 man. Man hade därtill fått ytterligare fyra goda kanoner samt två af maximmodell.

Öfverbefälet fördes af kommandant Dolivry och artilleriet af major Albrecht. Vidare fanns det en liten styrka vid Kaffern Kop — såsom vi redan veta, men däremot ej, att denna styrka fått förstärkning, under det att kamraterna på Swinks Pan gjorde det omnämnda kapet ur rekognosceringspatrullen.

Innan vi komma till själfva träffningen vid Gras Pan böra vi af en viss anledning ej med tystnad förbigå, hvad styrkan på Kaffern Kop uträttade, eller rättare sagdt ville uträtta.

Vi veta, att lord Methuen ansett sig nog säker, att denna gång — och troligen på grund af den 'seger', han vunnit vid Belmont (Kaffern Kop) — föra med sig en rätt betydande träng.

Spejare hade underrättat kommandant Dolivry om detta, och det var därför som undsättning afskickades till Kaffern Kop med afsikt att så mycket som möjligt oroa denna träng och att så vidt möjligt göra den något förfång.

Men det var nog mindre klokt, att de boers, som uttogos till detta värf, hade varit med förut under hetaste stormloppet på Kaffern Kop och sålunda icke på långt när uthvilade.

Modet fanns, men krafterna sveko.

Arvid Pettersson fick af en kurir händelsevis veta hvad som skulle hända.

Hans äfventyrslust vaknade, och med Ivar Rosén samt Pekka — som märkvärdigt nog och som han sade drivven

af en aning, ej kunde låta bli, att *ännu* en gång stiga till häst — bar det hastigt i väg från fångkonvojen ned mot Belmontstationen.

Vägen är, som vi nämnt cirka 13 km. Men man hade icke kommit stort mer än sju, följande järnvägsspåret, förr än man fick, för att begagna Roséns kraftiga uttryck, 'ett satans sjå'.

Boerna voro halft på flykt.

Efter dem kom en afdelning af trängsoldater under vildt larm och hojtande.

Och innan skandinaverna visste ordet af, var man inblandad i en häftig skärmytsling man mot man.

Boerna hejdade sig, gjorde halt och front, samt dröjde ej att med lif och lust lämna undsättning.

Skotten knallade, och kolfvarna lyftes till våldsamma slag. Och i det rådande mörkret, som då och då skingrades af skenet från en svag månskåra, hade man icke stort mer att skilja vän och fiende på, än formen på hufvudbonad — engelsmännens solhjälmars och boernas slokhattar.

Ofvermakten var emellertid betydlig.

Boerna måste retirera; men den engelska trängen syntes i alla fall ha fått tillräckligt för att vara hågad att förfölja.

Det var under denna reträtt, som Pekka — hvilkens häst blifvit skjuten, plötsligt kände en hand på sin axel och hörde orden:

»Pekka! Det är jag, Lundberg. Jag kände igen din röst.»

»Birger! Vid alla himlamakter! Skynda på! Se här är min revolver, om du är utan.»

»Det är just hvad jag är. Jag var med i trängen som fånge!»

I detta ögonblick kom en af 'rödnackarna' framsprängande mot de efterblifne oberidne männen.

Men i samma ögonblick knallade en revolver, och 'rödnacken', hvilken redan trott sig viss om att ensam kunna göra två fångar, släppte tyglarna och störtade för en väl riktad kula till marken.

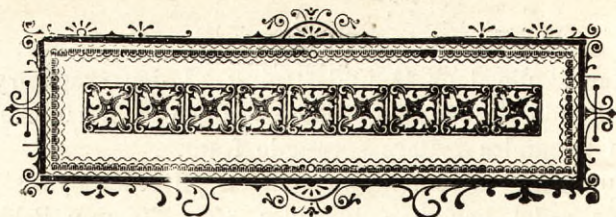
Han skulle dock få undsättning. I den svagt gryende dagen kunde de båda förföljda nämligen se, huru icke mindre än tre andra ryttare sprängde fram.

Lundberg var emellertid som en pil i den nyss skjutne fiendens sadel och han lyckades äfven få upp Pekka på hästen.

Så bar det i väg så fort som djuret kunde löpa med denna dubbla börda, och gynnade af mörkret kommo de båda vännerna undan, samt upphunno boerna, hvilka samlat sig vid en liten kopje för att bjuda allt för dristige trängsoldater några hårda 'nötter', om de verkligen vågade sig så långt ur linien.

Men detta gjorde de ej. Och i god ordning redo hoerna jämte de frivillige hän mot Gras Pan, följande landsvägen på västra sidan af järnvägsspåret, där de voro absolut fredade för ett nytt anfall af engelsmännen, hvilka envist fortsatte i dagbräckningen mot en plats, som skulle bli dem dyrköpt,

TJUGOSJUNDE KAPITLET.

Slaget vid Gras Pan.

Ännu när boerna och skandinaverna kommo fram till ställningen vid Gras Pan, hade engelsmännen icke börjat anfalla på annat sätt än att deras artilleri riktade en häftig eld mot den högsta kopjen i den rad af sådana, som det här gällde att intaga och som äfven utgjorde själfva grundpunkten af denna boernas nya position.

Under detta bombardemang, hvilket på det hela taget gjorde de väl skyddade boerskyttarna ringa förfång, fingo skandinaverna Lundberg, Rosén, Pettersson och Pekka god tid att resonera, eller rättare lyssna till, hvad Lundberg hade att berätta om sina äfventyr på färden mot västern.

Vi lämnade, honom som bekant, när han genom kommandantens i Bloemfonteins fästning välvilja icke blott erhöll en god häst för att fortsätta resan utan äfven eskort af fem polissoldater.

Denna eskort var icke i Lundbergs smak.

Han ville helst vara fri från detta sällskap och han började genast fundera på, hur detta skulle kunna gå för sig.

Cirka 80 eng. mil rakt väster om Bloemfontein ligger en rätt betydande stad vid namn Jacobsdal. Från denna är det icke mer än fem eng. mil till gränsorten Seven Fontein och icke heller längre till den söder om Jacobsdal flytande Modder River, där man visste, att Cronje hade förskansat sig.

Att taga denna väg var den kortaste, och denna skulle äfven bäst fört Lundberg till målet, om ej en ny motighet inträffat, som på ett högst vådligt sätt korsade hans planer.

De mörklagde polissoldaterna eller zarperna som vi förut kallat dem — kanske något oegentligt, alldenstund denna senare benämning egentligen tillhör johannesburgspolisen — visade sig fullt värdiga det dåliga rykte, som den blandade rasen åtnjuter i Sydafrika. Och Lundberg fann, att han skulle få åtskilliga obehagligheter af dessa sällar.

Allt gick emellertid ganska lugnt fram till Petrusburg¹⁾ med undantag af att lymfarna gång på gång sins emellan låto undfalla sig uttryck, som häntydde på, att Lundberg skulle vara dem anförtrodd som *fånge*.

Detta retade naturligtvis den det gällde. Men Lundberg var verkligen en allt för behärskad och klok natur att visa denna förargelse gent emot sin s. k. konvoj, så mycket mer som han hoppades att snart vara den kvitt.

I Petrusburg gjordes en välbehöflig rast för natten.

Den dammiga och solheta vägen hade tagit hårdt både på ryttare och hästar, och i en stuga i den lilla byns utkant hade man skaffat sig inkvartering under det att hästarna fingo plats i en tom lada.

Här började bråket blifva allvarsamt. Stugan var nämligen åtskilligt trång, och Lundberg höll före, att zarperna mycket väl kunde logera i ladan jämte hästarna.

Detta ville de på inga villkor gå in på. Och då fann Lundberg den utvägen, att han själf skulle sofva i ladan och zarperna i stugan.

¹⁾ Petrusburg är en liten ort 40 eng. mil väster om Bloemfontein.
Svenska Hjältar.

Efter någon tvekan och sedan de afsides bytt tankar om detta förslag gingo de in på bytet, och ingen kunde vara gladare än Lundberg att få slippa så obehagliga rums-kamrater som dessa zarper helt visst skulle kunna bli det, att döma af det uppförande, som de redan lagt i dagen.

Allt tycktes sålunda arta sig till det bästa. Och om något gynnsamt tillfälle yppade sig, ville Lundberg redan denna natt göra sig kvitt det obehagliga påhäng, som kommandanten visserligen gifvit honom i bästa välvilja.

Det blef natt, men visst icke någon nattens frid.

På ett eller annat sätt hade zarperna skaffat sig spritvaror i byn; och verkan af detta visade sig i högljudda skrån, som kanske skulle föreställa sång.

Man hörde äfven rop af kvinnor, som dessa ordningens upprätthållare icke aktade för rof att antasta, lugna för att ej bli exemplariskt straffade för detta af byns män, alldenstund alla vapenföra sådana redan voro ute i kriget.

Lundberg hade just rest sig för att blanda sig i leken, då en gäll kvinnoröst lät höra sig alldeles utanför ladan. Men vid det han skulle öppna dörren fann han denna vara stängd på utsidan.

Han *var* således fånge, hvarken mer eller mindre.

Kvinnans rop stegrades, och med detta äfven Lundbergs raseri.

Ut skulle han. Och om han så ensam fick taga i tu med sällarna, skulle han visa dem, att här var det han och icke de, som hade makten.

Med stort besvär lyckades han praktisera sig ut genom en lucka i ena väggen, och slumpen ville, att han kom ned just på samma fläck, där zarpen höll den ropande kvinnan i sina armar.

Nästa ögonblick var hon befriad.

»Stanna» sade Lundberg till henne i det han grep zarpen om halsen. »Af mig har ni intet att frukta. Men den här lymmeln skall få känna på. Skaffa hit ett rep, om ni kan få tag i något.

Zarpen, mot hvars strupe Lundberg tryckte sin järn-

tumme, kunde naturligtvis icke få fram ett ljud, ännu mindre tillkalla hjälp. Och när den vettskrämda kvinnan kom med ett bastant rep, blef uslingen bunden så säkert vid en stock i ladan, att han ej kunde komma ur fläcken.

Lundberg dröjde ej med att uttaga sin häst. Och endast ledd af stjärnorna begaf han sig af från Petrusburg.

Han tog emellertid vägen icke västerut åt Boshof, såsom han först ämnat göra det, utan föredrog nu att färdas åt söder, på det att icke zarporna skulle kunna finna hans spår, när de, ursinniga öfver hvad som händt kamraten, började förföljelsen efter denne ensamme främling, som på nyss skildrade sätt råkat trotsa deras vaksamhet.

På en liten usel biväg anlände Lundberg ett par dagar senare till den rätt betydande orten Fauresmit, cirka femtio engelska mil söder om Petrusburg. Han beslöt att från nämnda plats på nytt taga vägen västerut till en ort Ramah, som ligger vid Oranje-River och just vid den gränskil, som Fristaten här skjuter in i det engelska området.

Vägen var till en början rätt god, men blef längre fram mycket besvärlig. Och när Lundberg nådde Zoutpans Drift helt nära gränsen, var både han och hästen i mycket miserabel kondition.

Han träffade dock där en liten boerkommending, som varit ute för att spränga broar öfver floden. Och af denna mottogs han mycket välvilligt, sedan man fått reda på att han hade bud till general Cronje.

Från Oranje River och till detta mål, Cronje, var det emellertid ännu ett godt stycke väg, och en väg, som därtill för en ensam ryttare ej saknade sina stora faror.

Han måste nämligen färdas ensam dit upp, ty någon konvoj kunde icke lämnas honom från den ganska fåtaliga kommending, som på denna del af gränsen var knapp nog.

Men å andra sidan hörde Lundberg, som vi veta, ej till dem, hvilka äro rädda af sig.

Sedan han ömsat och på nytt ifört sig engelsk uniform lämnade han på natten staden Ramah och höll sig utefter gränsen.

Redan efter en fem kilometer hade han känning af fienden, och när solen gick upp fick han se en rekognosceringspatrull röra sig i riktning mot gränsen, som där är alldeles flack och lämnar en nära nog fri synvidd ända till horisonten.

Något annat än småkullar eller rättare tufvor fanns där icke att dölja sig bakom. Ofta nog var det icke mer än en stor sten eller en grop i den tröstlöst enformiga marken.

Lundberg hade hört i Ramah, att landet åter skulle höja sig och bli mer lätt att dölja sig i, när han ridit fram till Blaauwbosch Pan.

Men till denna punkt var det femton kilometer och han befann sig sålunda den nämnda morgonen i soluppgången, närmare bestämdt morgonen den 22 nov. 1899, på endast tredjedelen af sagda vägsträcka.

Samtidigt låg lord Methuen med sin armé vid Witte Putts stationen femton kilometer rakt västerut. Och från denna plats var det, som han i skilda riktningar sändt ut sina rekognosceringspatruller.

Dagen blef outhärdlig på grund af det obekväma och mot solens brännande strålar alldeles oskyddade läge, som Lundberg måst taga för att undgå upptäckt på den flacka terrängen. Och det var med en tyst förbannelse öfver Bloemfonteins zarper, hvilka nödgat honom att taga vägen söderut, som han alldeles utmattad till sist greps af en sömnlust, som blef honom öfvermäktig... Hästen stod bunden vid en stor sten alldeles i närheten.

Klockan var vid detta lag ungefär tre eftermiddagen, och Lundberg märkte med tillfredsställelse, att de rekognoscerande helt raskt drogo sig nordväst öfver.

Så fort han sett dem alldeles försvinna var det hans mening att åter kasta sig i sadeln för att fortsätta upp mot Blaauwbosch Pan, där han äfven skulle stöta på jämförelsevis farbara vägar.

Men under väntan på rekognosceringspatrullens försvinnande somnade Lundberg, öfvervældigad af värmen. Och

han sof där på det tröstlösa veldtet likt ett barn utan minsta tanke på lifvets skiftande faror.

Uppvaknandet blef mycket kusligt.

Han kände ett kraftigt slag på sin ena arm; och en barsk röst tilltalade honom på engelska, sägande:

»Hvad in i svedda afgrunden ligger du här för? Upp med dig, din brandspruta!... Ar du full?»

Lundberg sprang upp och såg en nog så otreflig syn under för handen varande omständigheter.

Ett dussintal 'rödnackar' stod där omkring honom. Och en engelsk officer af 'gröngölingstypen', således af den kategori, som är mest viktig och minst besinningsfull, utbrast:

»Hvad är ni för en?»

»Mitt namn är Smith», svarade Lundberg något osäkert.

»Det ger jag fan i, hvad ni heter. Hvar kommer ni från och hvarför har ni lagt er här?»

»Jag kommer från ostsidan», svarade Lundberg och försökte se lugn ut. »Vid en träffning med Jouberts folk blef jag tagen till fånga, men lyckades rymma och har sedan under oerhörda svårigheter tagit mig fram hit för att om möjligt sälla mig till lord Methuens styrka.»

»Har ni varit vid ostarmén?» fortsatte gröngölingen och såg högst viktig ut. »Och hvar där?»

»Jag blef tagen till fånga utanför Ladysmith», svarade Lundberg utan att blinka. »General White gjorde ett utfall, och det var i detta, som misslyckades, jag blef tagen, Förd till boernas läger på Bulwana lyckades jag genom vaktens förbiseende att jämte två kamrater rymma. Men vi kunde ej åter komma in i den hårdt belägrade staden.»

Officeren funderade ett ögonblick innan han fortsatte:

»Hvar ä' de' andra då?»

»Skjutna, sir! Vi blefvo nämligen eftersatta och upphunnos på gränsen till Fristaten. Genom att krypa ned i en källa, som var rikt kringgårdad med bladväxter undgick jag att bli upptäckt, men mina kamrater blefvo, som sagdt, skjutna då de ej godvilligt gifvo sig.»

»Hm! Det låter underligt det där. Hvar är ni född?» sade officeren.

»Född i Ladysmith, sir. Min far, som är död, var engelsman. Min mor tyska.»

»Nå, kom med nu. Vi få närmare taga reda på den här historien när vi komma till lägret.»

Att Lundberg icke var fullt trodd framgick af, att två man fingo order att hålla ögonen på hans person. Och under denna bevakning fördes Lundberg till det engelska lägret vid Oranje River, där det redan fanns en del fångar.

Från lägret vid Oranje River stationen fördes Lundberg följande dag öfver floden till Witte Putts, där det sades, att högste befälhafvaren var att träffa — Lord Methuen hade emellertid redan lämnat denna station, och Lundberg blef instucken bland trängon och kom med denna till Devondale, där en hel del af de i slaget vid Belmont deltagande engelsmännen lägrat sig för att återhemta krafter till nya 'segrar'; ty att man *segrat*, detta fick Lundberg sig intutadt lika grundligt som att det nu skulle gå som en dans att befria Kimberley, sedan boerna tydligen icke gjorde annat än *retirerade*.

Lundberg, som grundligt lärt känna boernas taktik, förstod genast öfverdrifterna i detta engelska skryt. Men naturligtvis aktade han sig att blotta hvad han visste. Han hade dessutom nu endast sina tankar på hur han skulle kunna komma undan sin nuvarande belägenhet, som var i det närmaste att förlikna vid half fångenskap, under hvilken han när som helst kunde vänta något ännu värre, så fort han skulle inställa sig för lorden och för denna afgifva närmare förklaringar, rörande de omständigheter, hvilka brakt honom — Lundberg — att lämna Ladysmith, utom en hel del andra kinkiga saker, som under ett dylikt förhör kunde komma på tal.

Så började framryckandet mot Enslin och Gras Pan.

Lundberg var fortfarande inkilad bland en del trängsoldater och satt vid marschens början prässad mellan två jättar af den gamla engelska Kapkolonistyrkan.

Hur denna del af engelsmännens träng blef attackerad af boerna vid passerandet af Kaffern Kop, hafva vi berättat. Och af det sagde framgår äfven, hur Pekka och Lundberg råkades, sedan det lyckats den förre, att under attacken komma undan sina båda väktare, af hvilka den ene helt oväntadt stöp för en boerkula, just som Lundberg beräknade, att med en kraftig törn förpassa honom från den ammunitionsvagn, på hvilken man satt.

Lundberg dröjde ej att själf följa efter. Och med kollosalt dödsförakt skyndade han därpå mot boernas skytte-linie, förunderligt nog utan att bli träffad af någon förlupen kula.

Detta hanu Lundberg berättat för sina vänner innan nya faror skulle börja, nämligen de, som voro förenade med striden vid Gras Pan, hvilken, skickligt förberedd som den var af boernas ledare, skulle bli så att säga 'andra varningen' åt engelsmännen innan de fingo den grundliga afbasning, som följde vid Modder River.

* * *

Vi hafva nämnt, att bland kopjerna vid Gras Pan fanns det en, som var betydligt högre än de andra.

Striden började med att denna kopje utsattes för en synnerligt häftig artillerield.

»Projektilerna kommo tätt som dropparna i ett störtregn», säges en af de på kopjen varande boerna hafva yttrat. Och om än denna liknelse kan anses vara åtskilligt öfverdrifven, måste dock medges, att engelsmännens artilleri utvecklade en alldeles ovanligt stor häftighet vid Gras Pan, helt visst i den, från engelsmännens sida sedt, nog så välgrundade förhoppningen, att denna öld skulle alldeles rensa skrefvorna i kopjen från boerskyttar, och sålunda bereda de stormande ett ganska lätt arbete i motsats till hvad händelsen blifvit vid stormningen af höjderna vid Belmont.

Boernas förluster blefvo emellertid högst obetydliga, ty en och hvar hade sökt sig ett alldeles öfverdådigt skydd,

hvilket dock icke skulle behållas längre än som var nödvändigt för att med gevärseld bringa de stormande all den skada, som vore möjlig.

Plötsligt upphörde kanonaden.

Boerna visste nu, att anfallet skulle börja, själva stormningen, under hvilken deras välriktade gevär hade att utföra ett snabbt men därför icke mindre 'välgjort arbete', om en dylik vulgär handverksfras får begagnas, då 'arbetet' gäller dödandet af människolif.

Man såg massorna närma sig, och samtidigt togs kanonaden åter upp med afsikt att rensa boernas skyttegrafvar för att sålunda jämna vägen för de stormande.

Bland dem, som i denna stormning särskildt utmärkte sig med mod och dödsförakt, må i all synnerhet nämnas de engelska marinsoldaterna.

Skada blott, att allt detta mod och dödsförakt icke gaf bättre resultat än nu här, då det gällde att intaga den hufvudkopje, som den första häftiga artillerielden visst icke rensat.

Nej, där mötte en förfärlig eld!

Hvarje remna, hvarje klyfta, hvarje skrefva, tufva, block och sten på denna kopje fick lif, när marinsoldaterna voro på lagom håll.

Hela led mejades ned, och öfver döda eller sårade hade de efterföljande att storma fram mot samma hemska öde.

Det var som en strid mot ett lefvande bärg, ett bärg med tusen gevär, af hvilka icke ett enda förfelade sitt mål.

Men trots detta trängde flottisterna allt vidare uppåt, hack i häl följda och understödda af infanteriet, som gjorde större skada bland *egna landsmän* än bland de väl förskausade boerna!

Man säger, att marinsoldaterna vid denna stormning förlorade mer än *femtio procent* på några få minuter!

Och hvad vunno de för allt detta spilda blod?

Tomma skyttegropar som på Kaffern Kop, tomma ammunitionslådor — se där *allt!*

Jo, det är sant! En döende marinsoldat, en af de första på kopjens krön, fann en ännu brinnande tobakspipa, som någon af boerna under den häftiga reträtten lämnat efter sig.

Och den döende förde denna pipa till sina läppar, sög begärligt några långa bloss för att döfva sårsmärtan och *dog!*

Vi ha denna episod efter en engelsk sjukvårdssoldats anteckningar, och bland dessa finns mycket, som kastar underliga dagrar öfver mången krigares sista stunder.

Ur samma källa inhemta vi äfven, huru många af dessa till döden vigde briter först i sista ögonblicket och med sårfebern rasande i ådrorna kommo sig för med att — *skrifva sitt testament!*

Där fanns ofta hvarken penna eller papper. Som 'penna' fick en blyknapp göra tjänst eller ock en knif, en nål eller annat. Och 'papperet', det blifvande viktiga 'dokumentet', som skulle för världen tälja någon liten 'Tommy Atkins' sista vilja, var en flaska, en lifrem, en solhjälm eller helt enkelt några ristningar i den sedan upphemtade dödes *skor*.

Man kan ock förstå, att dessa testamenten voro så ordknappa som möjligt ej minst framkallade af dödsvånget.

En ristar helt kort:

»*Allt åt mor!*»

En annan är ännu koncisare när han med sitt eget hastigt bortrinnande blod målar på sin blottade arm:

»*Annie allt.*»

Och ambulansen kände till detta de sorglöse krigarnes sätt att först med döden i faggorna göra transumt med sitt lilla ekonomi. Och i regeln lyckades man äfven arrangera saken till den dödes belåtenhet.

På tal om detta ämne, böra vi icke underlåta anmärka, att det i de engelska soldaternas utrustning äfven ingick annotationsbok, bland hvars redigt uppställda kolumner äfven fanns tryckt testamentsformulär, som endast var att ifyllas af bokens innehafvare.

Men sällan var det man fann ett dylikt formulär användt. Och när så döden redan gripit sitt oeftergiffiga tag,

då var det i regeln för sent att göra upp testamente efter formulär, som man då säkert hvarken egde nog kraft att taga fram eller förmådde att slå upp.

Under sådana omständigheter blef det, att i det afgörande ögonblicket gripa tag i hvad som helst för lätt åtkomligt medel för att gifva sin sista vilja tillkänna. Och på så vis kommo ofvannämnda underliga skriftdon till bruk.

Men vi återvända från denna afvikning till själfva slaget.

Marinsoldaterna hade nått upp på krönet efter oerhörda förluster. Mer än hälften af deras kamrater lågo där döda på slutningen eller ock döende.

Men man hade ju *segrat!*?!

Hurraropen ljödo, och infanteristerna rusade upp att de facto besätta den ställning, som deras vapenkamrater från flottan intagit. Och under detta gjorde kavalleriet en dubbel flankrörelse för att om möjligt äfven taga fångar.

Kopjen var nu verkligen i engelsmännens händer. Men af *boerna* sågo de 'segrande' endast röken, d. v. s. väldiga dammoln, som visade den riktning, detta världens förnämsta beridna infanteri hade tagit.

Och afståndet mellan detta moln och engelsmännen var redan öfver en half kilometer, där *boerna* intogo en *ny* ställning.

Skulle äfven denna angripas?

Den värdelösa 'segern' hade redan kräft mycket blod, och trupperna voro svårt medtagna.

Utskickade kunskapare — dessa voro tio, af hvilka endast *fyra* återkommo — kunde meddela, att den nya boerställningen kanske voro ännu bättre garderad än den nyss intagna. Man visste äfven, att *boerna* där lägrat sig med starkt framböjda flankar, som kunde bli allvarligt farliga med från dem välriktad riklig och snabb gevärseld mot de centern anstormande engelsmännen. Höjdområdet vid denna boernas nya ställning var betydligt vidsträckt, ja alldeles för omfattande för den styrka, som ännu stod lorden till buds. Och man rådde honom därför, att icke omedelbart skrida till nytt anfall.

Andra, och bland dessa lorden själf, hyste dock icke så stora betänkligheter. Det var som om man ännu icke förstått boernas taktik, icke uppfattat, att träffningarna både vid Belmont och Gras Pan voro att anse som skickliga schackdrag af Cronje, dels för att utmatta fienden dels äfven att bringa honom den föreställningen, att boerna voro *rädda* af sig när det gällde strid man mot man.

Men så ingick underrättelse om, att en mycket stark boerkommendering fattat ställning äfven vid Honeynest-Kloof ¹⁾. Och af fruktan att äfven utsätta det starkt medtagna manskapet äfven för denna boerstyrka, lät lord Methuen sina trupper draga sig tillbaka vid tiotiden på förmiddagen för att slå ett tillfälligt läger mellan Belmont och Gras Pan.

Det fanns många som klandrade denna försiktighet. Men det är sedermera bevisat att hade Methuen denna dag fortsatt framträngandet, skulle hela hans här blifvit grundligt slagen fyra dagar tidigare än sedan blef fallet.

Onsdagens träffning vid Belmont och lördagsstriden vid Gras Pan hade fört engelsmännen ett godt stycke närmare målet. Men man visste, att skulle marschen mot den belägrade staden fortsättas på samma vis som hitintills, var det fara värdt att icke många 'befriare' skulle komma fram. De två senaste 'åderlätningarna' tydde allt för noggrannt på detta nedslående faktum.

Och så detta med den förfärliga hettan om dagarna och den icke mindre plågsamma nattkylan. Därtill öfverflöd på dam men stor brist på drickbart vatten. Vidare den känbara bristen på kavalleri och ridande artilleri, som gjorde, att man ej kunde röra sig med tillbörlig hastighet. Ja, allt detta var saker, som pröfvade lordens mod i mycket hög grad och som gjorde, att han fann det bäst att taga sig en grundlig rast, hvilken räckte både lördagen och söndagen.

Denna rast blef allt annat än angenäm, ej minst på grund af att det var synnerligen uselt stäldt med provianteringen.

¹⁾ Honeynest-Kloof är en järnvägsstation 17 km. N. V. om Gras Pan.

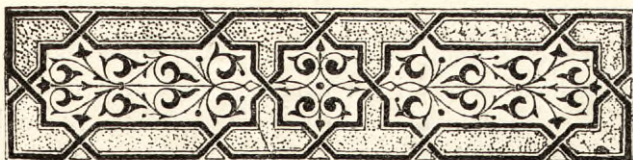
För att kunna röra sig någorlunda ledigt hade armén måst lämna efter sig allt tyngande gepäck. Och trängen, som hade hand om provianten, kunde endast komma fram med till och med oroväckande långsamhet.

Söndagen den 26 nov. blef i all synnerhet plågsamt varm. Solen var bokstafigen glödande, och hennes strålar brände de stackars utmattade, hungriga och törstiga engelsmännen till den grad, att många misste medvetandet under timmatal.

Icke blott manskapet började tappa modet, utan äfven bland befälet hördes klagomål gående ut på att man måst anträda detta framryckande utan att vara i fullt marschdugligt skick.

Men så mot kvällningen vaknade modet och tillförsikten ånyo. Och när man af sina kunskapare fått underrättelse om, att de förut observerade boerstyrkorna drogo sig tillbaka allt mer mot norr, bröto engelsmännen upp natten till måndagen för att med godt mod pressa sig fram till Modder-River, där lord Methuens öde för den närmaste tiden skulle afgöras.

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Slaget vid Modder River.

Helt nära gränsen mellan Griqualand West och Oranje-fristaten ligger en liten stad med namnet Jacobsdal.

Söder om denna ort rinner Rietfloden, hvilken vid själfva Modder River stationen förenar sig med den rätt betydande floden Modder, där hufvudhändelserna för hvad vi här gå att berätta skulle utspelas.

Cronje hade fullföljt sin inslagna taktik.

Han retirerade efter hvarje 'åderlåtning' på lord Methuens trupper — till hvilka bestyr, han föröfrigt endast brukade en helt obetydlig styrka med en eller ett par kanoner —. Men efter hvarje sådan 'reträtt' intogo de 'flyende' en ny ställning, hvilken redan var bestämd på förhand och äfven ordnad efter alla konstens regler.

Och det blef denna mycket kloka taktik uti här ifrågasvarande fall, som skulle förorsaka 'skolkrigaren' lord Methuen, många sömnlösa nätter, när han äntligen kom under fund med, att alla hans uppoffringar af befäl och manskap, för att icke tala om dragare, ammunition och annat, voro bort-

kastade, alldenstund resultatet af hela denna hans djärft praktiserade teori blef i det närmaste lika med noll.

Emellertid väntade man sig bättre framgång än hitintills när man väl hunnit öfver Modder River, som flöt fram i denna nejd, genom en trakt hvilken var jämförelsevis fattig på höjder och i all synnerhet ej kunde uppvisa sådana fällor som kopjerna vid Belmont och Gras Pan.

Han skulle ömkligen få erfara, att äfven denna kalkyl var felaktig.

Men innan vi gå att närmare redogöra för denna viktiga epok i boerkriget, skola vi först se närmare till hur våra vänner skandinaverna nu hade det och kasta en blick på hvad som menas med den s. k. 'Skandinaviska kåren'.

* * *

Från engelskt håll — äfvensom från andra sådana, hvilka haft eller trott sig hafva anledningar att hysa hat mot boerfolket — har allt som oftast utkastats klander mot de nationer, hvilka under krigets gång tagit boernas parti.

Hvad beträffar skandinaverna — naturligtvis inklusive *svenskarne* — har detta klander till och med funnit anhångare bland landsmän till den bevisligt alldeles ovanligt tappra hjälteskara, som bildades af de för boernas frihet kämpande *svenskarne*.

Skälen till detta kunna vara flera. Ett hufvudskäl är, att klandret särskildt fallit i god jord bland äfven svenska *yrkeskrigare*, speicelt hos officerare, som naturligtvis ej med jämnmod kunnat finna sig i att boerna gått så illa åt 'paradgossarna' och 'akademihjältnarne' från de engelska krigshögskolorna, som en bister verklighet har ådagalagdt vara händelsen.

Af *yrkesintressen* har man ställt sig solidariska med alla och med allt, som kunnat nedsätta boernas värde, särskildt deras värde som *militärer*. Ja, många af dessa yrkeskrigare hafva ej velat tillerkänna boerna annan duglighet på 'stridens fält' än den, hvilken skulle kunna delas af första bästa stråtröfvarekår, en absurditet i omdömet, som endast kan

finna någon slags ursäkt i antingen bedömarens absoluta okun-
nighet i ämnets verkliga natur eller ock i en illvilja, en avog-
het, som måste ega sin grund i missriktad militärstolthet
eller i privata intressen af aldeles särskildt egoistisk natur.

Bland *svenskar*, som — vi erkänna det med sorg och
blygsel — sålunda gjort sig löjliga om ej något ännu värre
i bättre vetande observatörers ögon genom att förneka eller
till minsta möjliga värde reducera boernas duglighet som
krigare — här att förstå *fosterlandsförsvarare* — fanns det
vid krigets början äfven några i själfva Transvaal och i
Oranjefristaten. Orsaken att dessa sålunda gjort sig löjliga
måste naturligtvis sökas i egoistiska intressen, så mycket
mer som dessa affällingar från sanningen merendels haft
större *ekonomisk* nytta af att stå på engelsmännens än på
boernas sida.

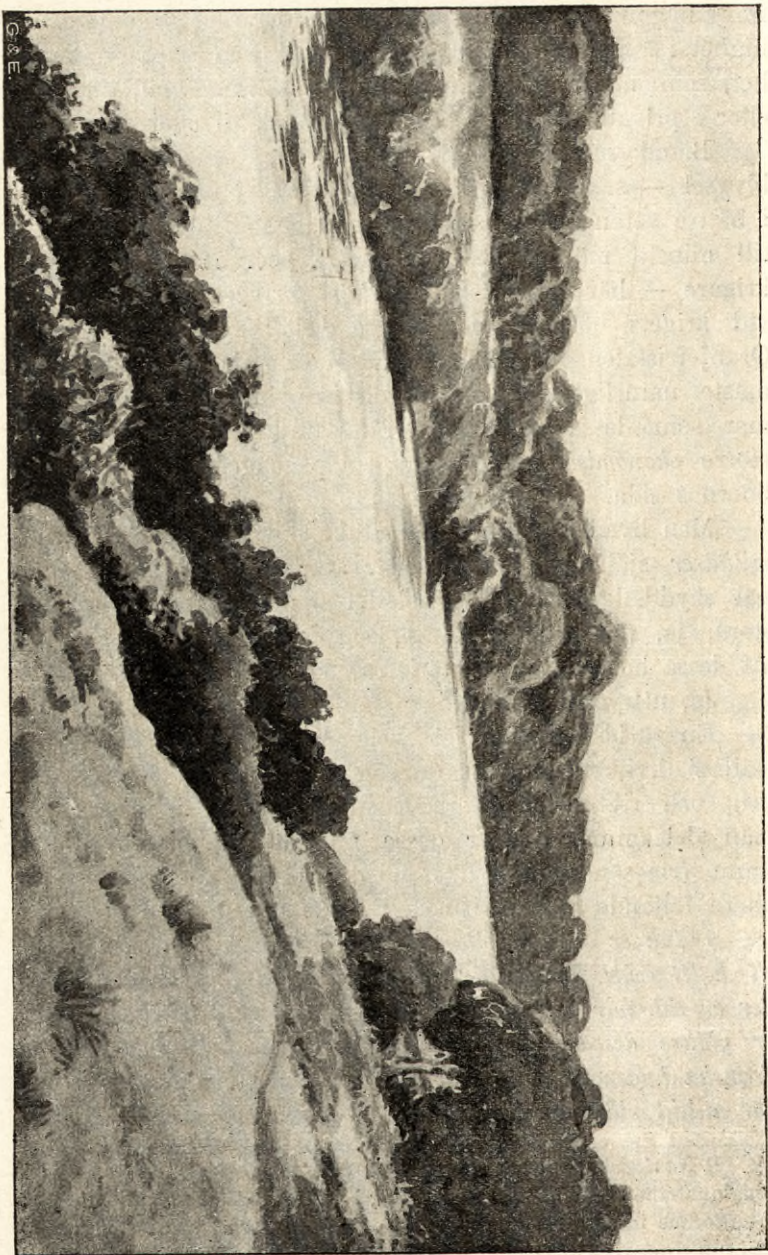
Men hvad skall man väl tänka om sådana, hvilka som
militärer själfva deltagit i eller åtminstone på afstånd och
väl skyddade åskådat en hel del af denna boernas senaste
stora, ja, största frihetskamp, och det oaktadt vågat påstå,
att dessa boer bäst karaktäriseras som en flock — röfvere!?

Ja, uttrycket är verkligen fäldt.

En världsbekant engelsk, eller rättare amerikansk skrift-
ställare, hvilken som läkare deltagit i ännu pågående boer-
krig och riktat litteraturen med en hel del uppteckningar
från detsamma, inleder dessa med ett kapitel om landets
ännu frie söner, ur hvilket vi ej kunna neka oss nöjet att
citera följande karaktäristiska rader:

»Tänk er en del holländare af den generation, som under
ett halft sekel försvarade sig mot hela det spanska väldet un-
der en tid, när Spanien var makten numro ett i världen. Tänk
er vidare dessa såsom blodsfränder till en del af de okufliga
franska hugenotter, som lämnade hem och lycka och fosterland
för alltid vid den tidpunkt, då det Nantesiska Ediktet¹⁾ upp-

¹⁾ *Nantesiska Ediktet*, som gaf protestanterna i Frankrike en viss
religionsfrihet, upphäfdes af Ludvig XIV år 1685 med anledning af
Jesuiternas intriger. Omkring femtio tusen franska protestanter läm-
nade då fosterlandet, och många flydde till Holland. A. K.

Utsikt af Modder River. (Efter fotograf.)

häfdes. Deras barn måste ovillkorligen bli det kraftigaste, envisaste och oemotståndligaste folk, som jorden ännu uppvisat. Tänk vidare, att detta fruktansvärda folk tränas under sju generationer i ständig strid mot vildar och rofdjur och under omständigheter, som inga veklingar skulle kunna öfverleva, samt se detta folk nödgadt, att skaffa sig utomordentlig skicklighet i bruk af vapen och i konsten att rida. Gif det slulligen ett land, som alldeles särskildt lämpar sig för jägare, mål-skyttar och ryttare. Låt slulligen dessa krigsmannaöfver- ädla genom en stark, fatalistisk religion i gamla testamentets anda och en varm, brinnande fosterlandskärlek. Samla sedan alla dessa egenskaper och drifter i en person, och ni ser framför er våra dagars boer — den fruktansvärdaste motståndare, som någonsin vågat ställa sig i kejsardömet Britaniens väg. Vår krigshistoria har hufvudsakligast omfattat våra tvister med Frankrike; men Napoleon och alla hans veteraner hafva aldrig tuktat oss så grundligt som dessa råbarkade farmare hafva gjort det med sin antika teologi och sina obehagligt moderna gevär.»

Dessa betydelsefulla och framför allt geniala ord, som kraftigare och mer målande framställa nutidsboern än andra spaltlånga karaktäristiker öfver honom kunnat göra det, inleda första kapitlet af den världsbekante författaren A. Conan Doyles redan öfver hela jorden lästa arbete: »The great boer war».

Och man kan icke annat än hysa beundran för en sådan man, hvilken kan yttra dylika ord som de ofvan citerade gentemot en nation, hvilken till och med några uppblåsta små svenska löjtnantspojkar och gradpasserare dristat sig karaktärisera som, hvad man helt vulgärt brukar kalla 'slödder' eller 'pack'.

Vi hafva också endast anfört citatet för att visa hur en skarpsynt tänkare och läkare — som därtill studerat sitt ämne på platsen och midt i kulregnet samt, observera detta! på engelsk sida — vet att bedöma boerna, och hur en flock obepröfvade militärnobbar gör det eller sådana, som sätta en ära i att vilja spela dylika paradmilitärens vederlikar.

Hur intressant det skulle kunna vara att här gå djupare in i denna kritikfråga, måste vi emellertid afstå, då detta kunde föra oss för långt från det ämne vi nu närmast ha att sysselsätta oss med, nämligen händelserna vid Modder River, där många svenskar, åtminstone större delen af dem, hvilka kämpade för boernas sak, voro tillstädes.

Anledningen hvarför så många svenskar blefvo boernas frivillige, får väl närmast sökas i vår nations urgamla riddelighet då det gällt att försvara de små mot våld och förtryck.

Sveriges historia har att uppvisa många dylika exempel på, huru enskilda svenskar slutit sig samman för att bistå en liten förtryckt eller med förtryck hotad nation.

Det har dock alltid fordrats en man, som samlat, eldat och verkat pådrifvande, ty som bekant äro vi svenskar '*en trog nation, full af hetsigheter*' som en känd historiegraf karakteriserat oss.

En dylik sakens förespråkare funno de sydafrikanska eller närmare bestämdt de boerrepublikanska svenskarne i sin landsman *Christer Ugglä*, som vid tiden närmast före kriget och äfven en tid efter dess utbrott beklädde en rätt betydande ingenjörsbefattning i Pretoria — där bland andra svenskar äfven stockholmsingenjören August Carlson bör nämnas såsom varande chef och skapare af Pretorias mycket berömda vattenverk förutom en hel del andra anläggningar, som gjort Carlsons namn synnerligen bekant och värderadt.

Mellan desse två ingenjörer fanns det emellertid vidt skilda åsikter om det kloka i att deras landsmän blandade sig i den jäsning i sinnena, hvilken i all synnerhet blef häftig efter dr Jamesons misslyckade infall, hvarom vi förut närmare talat.

Mr Carlson höll före, att svenskarne gjorde klokast i att hålla sig neutrala. Han påvisade med logiska skäl, att för utomstående fanns intet att vinna af boerna annat än möjligen en tämligen knapp ära genom att kämpa under deras fanor.

Mr Ugglas hörde till motpartiet. Och som hans ord slo go mer an på de unga äfventyrslystna sinnena, lyssnade de hellre till dessa maningar än till den något mer bepröfvade ingenjör Aug. Carlsons råd.

Och så befanns det en dag, att en hel del, för att ej säga alla, svenskar i såväl Pretoria som i Johannesburg — naturligtvis af det yngre och mer äfventyrslystna elementet — hade anmält sig som frivilliga i boernas kommandon.

Andra slöto sig samman i en särskild kår, kallad den Skandinaviska kåren, på grund af, att där fanns element från alla de skandinaviska länderna.

Öfverbefålet i denna kår fördes af den svenske kaptenen Flygare. De öfriga befälskapen voro tämligen jämt fördelade mellan nationerna, och styrkan varierade mellan ett hundra och där öfver ända ned till omkring femtio man.

Utom dessa skandinaver — som voro själfständigt organiserade — fanns det äfven instuckna bland boernas kommandon en femtio man skandinaver och bland dessa Lundberg, Forslund, Hannsen, Arvid Pettersson, Ivar Rosén och ännu andra, som vi dels hafva nämnt och dels skola komma till.

I Skandinaviska kåren voro emellertid de flesta svenskar samlade, och det är till denna kårs outplånligt minnesvärda hjältebragd vid Magerfontein, som vi nu skola komma på samma gång vi hafva att redogöra för, hur den stackars lord Methuen där fick ett mottagande, särskildt af Flygares gossar, så grundligt, att han fann klokast att på obestämd tid lämna Kimberley åt dess öde.

Men först hade han dock att genomgå det svåra förspellet vid Modder River.

* * *

Under stor försiktighet närmade sig engelsmännen Rietfloden och Modder River, följande banan. Det var måndagen den 27 nov 1899, som denna ödesdigra framryckning började, och manskapet var vid allt annat än godt mod, ej

minst på grund af den svåra törst, som plågat en och hvar sedan flera dagar.

De, som, drifna till det yttersta, ej kunnat hindra sig från att svalka sina brännande, torra läppar med en mun vatten ur de bruna, stillastående gölarna, på hvilka mångenstädes lagt sig en obehaglig mossliknande hinna, fingo dyrt sota för denna dristighet.

Den med knapp ranson försedda magen gjorde genast uppror mot dylikt driksvatten. Kräkningar inställde sig, och på dessa följde en mattighet, hvilken gjorde, att offret för det osunda driksvattnet snart ej kunde följa med i leden utan blef efter för att invänta trängens i hopp om att bli upptagen på någon af dess kärror och vagnar.

Vi misstänka, att många af dessa Tommy Atkins redan nu fått nog af kriget mot boerna, mot hvilka personligt mod — ty detta urmärker i regeln den engelska soldaten — gällde så litet. Men ännu hade man icke råkat ut för det värsta. Annu fanns dock kvar hoppet om att nå Kimberley, och detta hopp hviskade om, att man åtminstone där skulle få dricka sig otörstig.

Det var på morgonen som lorden denna gång satte sina trupper i rörelse. Han gjorde detta med godt minne af, hur svårt det förut varit att marschera i mörkret för att när som helst under detta kunna stöta på fienden.

Allt tycktes gå bra och hade varit ännu bättre, om ej den afrikanska solen fortfarande visat sig alldeles för generös med värme liksom de afrikanska veldten med ett intensivt dam, som fyllde näsa, mun, ögon, ja äfven öron, görande det lika svårt att andas som att se och höra.

Hela dagen gick utan att man fick minsta känning af fienden. Marken låg milsvidt jämn, och på aftonen kom man i något så när god ordning till Kloof Fontein eller Honey Nest — en station, som ligger cirka 12 kilometer från Modder Rivers och Rietflodens sammanflöde.

Man slog läger för natten och beredde sig att njuta af några timmars välbehöflig sömn, upplifvade af hoppet om, att följande dag åtminstone kunna få sig ett stärkande bad

i floden, hvars vatten äfven måste vara mer njutbart för magen än det i gölarna ute på veldtet.

Friden stördes emellertid efter få timmar.

Utskickade spejare återkommo nämligen med den underrättelsen, att den fruktade boerchefven Cronje själf hade ryckt fram till Modderstationen och att man helt visst där hade att vänta sig en allvarlig batalj.

Cronje åtnjöt till och med ett visst anseende bland engelsmännen på grund af slughet, mod och dristighet. Men å andra sidan var han fruktad på grund af sin oberäknelighet och sitt sätt att föra krig efter system, hvilka många gånger gingo alldeles stick i stäf mot vanliga militära lagar och krigsbruk.

Man hade honom särskildt i godt minne från krigstillståndet 1880, och hans belägring af Patschefstroom samt från nederlagen vid Laings Nek och Majuba. Ja, man visste, att det var denne Cronje, som då brakte det därhän, att engelsmännen nödgades gå in på en för dem ganska förödmjukande fred.

Visserligen låg det närmare tjugu år mellan denna tid och den nuvarande.

Men boerna hade ej legat på latsidan under dessa år, och Cronje hade blifvit tjugu år visare.

Man hade därför skäl att nu frukta honom ändå mer än 1880 fast — vi måste förutskicka detta — lord Methuen långt ifrån delade denna fruktan, hvilken fått makt med många bland de äldre i hans trupper.

Bland desse sistnämnda var det därför med en viss oro som hvilans timmar runno bort. Och man insåg, att Cronjes skyttar skulle få ett alltför lätt 'arbete' bakom sina förskansningar mot skyttar, som voro mer hemma i paradexercisens vanvettigt onödiga 'räta linier' men med en *skjutskicklighet* af sådan natur, som uppnås med trehundra, säger trehundra, skarpa patroner om året, hvilka består af regeringen åt den engelska soldaten, under det att man alldeles försummade organiserandet af ett beridet infanteri, som lärt sig skjuta på håll, hvilka *skyttens* ögon hade att närmare

bestämma äfvensom att begagna sig af allt det skydd, som en ny och okänd terräng kunde erbjuda.

Man var äfven öfverraskad denna natt af att höra, att Cronje tågat ned till själfva floden, som flöt genom ett högst obetydligt kuperadt område och sålunda icke erbjöd det vanliga skyddet af höga kopjer.

De äldre och mer besinningsfulla väntade sig därför någon ny list af den förslagne boergeneralen. Och dessa deras aningar skulle verkligen besannas.

Lord Methuen delade en mer sangvinisk åsikt.

Han syntes hafva varit fullt öfvertygad om, att någon egentlig fara ej gerna kunde vara att frukta förr än man hunnit öfver på andra sidan af floden, där landskapet åter höjde sig.

Med stöd af detta hopp lät han en oförsvarlig liknöjdhet komma sig till last. Han aktade icke ens nödigt att utveckla tillräcklig vaksamhet, och sökte ännu mindre att göra sig underrättad om, hur stor styrka Cronje verkligen kunde disponera öfver vid Modder River, ej heller, att Cronje där hade ett duktigt artilleri.

Torsdagen den 28 nov. fortsattes framryckandet, som tog sin början redan i daggryningen.

Man gjorde sig till och med sådan brådska, att order gafs att frukosten skulle uppskjutas tills man hunnit öfver floden, där manskapet skulle få sig en ny och som det troddes mycket angenäm rast.

Lifvade af detta tågade man i väg under sång, dessa egendomliga engelska soldatsånger, som i så hög grad karaktärisera det naiva i sångarnes kynne.

Visserligen kände man snart hur magen sög, men befälet höll allt jämt på satsen, att 'tomma hundar jaga bäst.'

Under detta gjorde Cronje sina dispositioner med både skarpsinne och kallt blod.

Hade engelsmännen trott — hvilket de säkert äfven gjorde — att boergeneralen blott tagit ställning på andra sidan floden och därtill på ett ganska långt afstånd från denna, såsom vid höjderna Spyfontein, Scholtz Kop

och Magersfontein — mellan hvilka höjder landsvägen uppåt Kimberley slingrar sig — då hade man gjort en missräkning, som skulle ställa sig högeligen dyr.

Cronje hade nämligen icke blott lägrat sig vid själfva floden utan till och med på *ömse* sidor om denna, en taktik, hvilken i all synnerhet skulle bli öfverraskande och kritisk för de anryckande engelsmännen.

Han hade gjort mer än så. På den sidan af floden, där engelsmännen ännu voro, hade han anlagt tredubbla skyttegrafvar och lyckats att så väl dölja dessa i den jämna marken, att man skulle vara särdeles väl kännare af boernas krigsknep för att äfven helt nära dessa grafvar kunna upptäcka dem.

I dessa väl skyddade gropar hade han placerat ett stort antal af sina bästa skyttar uppblandade med ungdom, som här för första gången fördes i elden, och bland dessa befunno sig äfven Lundberg, Pekka, Ivar Rosén samt Arvid Pettersson, hvilka ännu icke hunnit sälla sig till kapten Flygares kår, hvilken låg på flodens motsatta strand.

På denna hade Cronje vidare ett synnerligen godt artilleri, bestående af fyra svåra kanoner i centern, helt nära stationen, till vänster om spåret, samt två kanoner på högra flygeln och två på den vänstra flygeln ungefär midt emellan stationen och Jacobsdal samt alldeles invid landsvägen. Dessutom hade han till sitt förfogande en hel del s. k. maskinkanoner under det att engelsmännen endast uppträdde med sex pjäser.

Den starkaste ställningen var vid själfva flodöfvergången, kallad Klip Drift, och vid denna var det som de på den engelska sidan varande boerna hade utbredt sig.

Denna boernas position vid Rietfloden och mellan denna och Modder River utsträckte sig hela femton kilometer i längd, hvaraf fem kilometer på högra flygeln; och med kanonerna på höjderna var denna ställning alldeles ovanligt stark.

Anstalter hade äfven vidtagits af Cronje att bekvämt kunna flytta kanonerna om så behöfdes, ja, äfven att i hast

Boernns kanoner utbredde död och fasa. (Se sid 495.)

kunna föra dem i säkerhet, om fienden blef alltför påträngande, ett system som var synnerligen genialiskt och visade, att Cronje var situationen fullt vuxen hvilket han i all synnerhet ådagalade vid den nya fingerade reträtt, som han lät utföra, sedan han tilltygat fienden på ett alldeles ohyggligt sätt.

I förbigående vilja vi anmärka, att boernas ställning vid Modder River — eller rättare vid Riet River — var öfver 15 km., men ej 7 km. som Doyle fått sig uppgifvet, och vi nämna detta endast därför, att äfven åtskilliga andra sifferuppgifter af Doyle tarfva korrigeras.

Denna omständighet hafva vi här anmärkt emedan den är viktig för att bedöma stridens gång och som svar på den frågan, hvarför lord Methuen icke kunde hafva stor nytta af den flankrörelse, hvilken han till sist och för sent ansåg sig böra utföra.

Vid engelsmännens ankomst, eller rättare när de började visa sig på det väldiga veldtet på flodens motsatta sida — räknadt från boernas ställning — befann sig Cronje nere vid stationen.

Han höll noggrann utkik och gaf sina order med ett lugn, hvilket måste vara imponerande på äfven så pass disciplinerade trupper, som stodo till hans förfogande, när det gällde andra taktiska prof än ren skjutning. Han stod där med kikaren för ögonen, och klockan var vid pass tio på förmiddagen, när han gaf befallning att elden skulle öppnas med några gevärsskott, som engelsmännen väl skulle kunna antaga vara aflossade af en högst obetydlig boerstyrka och därför mer egnade att locka engelsmännen närmare än att afskräcka dem från att fortsätta mot öfvergången vid Klip Drift där det hemskaste mottagandet skulle bli lordens lott.

Inseende, att man icke skulle alldeles utan strid komma öfver floden, lät Methuen köra fram sitt artilleri och brösta af. Nionde brigaden och marinbrigaden ryckte fram till vänster och utefter spåret, de fyra gardesregementena ryckte fram mot höger, alla ifriga att så fort som möjligt kunna komma öfver floden för att få den utlofvade och mycket efterlängtade frukosten plus det sköna badet.

Men hur litet anade man nu, att frukost skulle hundradetal af dessa Tommy Atkins aldrig mer få någon, och att till bad skulle redas ett sådant af deras eget blod!

Den modige lorden kände icke till, att han här skulle mötas af icke mindre än femtusen man med tre batterier och att bland dessa voro två långskjutande svåra belägringskanoner. Han kände icke heller till att järnvägsbron öfver Modder River var sprängd, icke heller att boerna hade två rätt passabla 'drift' eller vadställen i Modder och Rietflodernas delta till sitt förfogande, och som Cronje ämnade använda för den händelse, hans på flodens sydsida liggande manskap skulle bli för hårdt ansatt. Dessa vadställen behärskades af de två stora kanonerna.

Ej heller hade lorden ännu tagit reda, på hur det förhöll sig med strömsättningen i det vattendrag, han här hade att passera, innan manskapet skulle erhålla den utlofvade frukosten, hvilken borde utgöra en mäktig driffjäder till de nya hjälteprof, som här voro nödvändiga att utföra.

Genom de senaste dygnens starka regnande hade de båda floderna allt nog svällt upp högst betydligt.

Modder River, hvilken i vanliga fall endast har en bredd af tio till femton meter, hade nu vidgat ut sig till ej mindre än tjugotre meter, just där öfvergången egentligen skulle ske. Rietflodens bredd var något mindre.

Dessutom hade strömstyrkan i dem båda växt i aldeles ovanligt hög grad, så att de annars ganska lugnt flytande floderna nu visade sig som riktiga bärgforsar.

Slutligen fanns där något annat i terrängen, som lorden bort göra sig noggrannt underrättad om. Detta var, att de båda stränderna voro beväxta med täta busksnår af vide, delvis så godt som ogenomträngliga, samt att den norra stranden dessutom på långa sträckor kantades af brant ur vattnet uppstigande klippformationer, hvilka kunde bjuda ett allvarsamt hinder för dem, som på ett eller annat sätt verkligen lyckades komma öfver floden.

Att Cronje gjort allt för att draga största möjliga nytta af dessa naturliga hjälpkällor, faller af sig själf. Och han

motsåg äfven utgången med stort lugn under det att han från järnvägsperongen med ett sfinxartadt uttryck kallt utdelade några order till sina adjutanter.

Klockan var fem på morgonen då lord Methuen gaf sin marinbrigad till uppgift, att försäkra sig om flodöfvergången vid Klipdrift. Den 9:de brigaden skulle samtidigt angripa fiendens högra flygel, gardesregementena den vänstra. Artilleriet intog en ställning, som skulle verksamt behärska alla fiendens rörelser mot öfvergången samt i möjligaste högsta grad underlätta marinbrigadens ansträngningar att nå den motsatta stranden, där — *frukosten* skulle smaka så skönt!

Klockan half sex på morgonen började artillerielden, och samtidigt började de långa engelska skyttelinierne sätta sig i rörelse mot stranden.

Allt på den motsatta sidan förrådde en ovanlig stillhet, och den engelska artillerielden blef icke besvarad af boernas kanoner. Några spridda skott från boernas gevärsskyttar invaggade till och med de framryckande i den farliga tanken, att den fiendtliga styrkan var högst obetydlig och att här skulle vinnas kanske ännu lättare 'segrar' än vid Belmont och Gras Pan.

Men när de engelska linierna hunnit ungefär femhundra meter från flodbädden — således på ett högst obetydligt afstånd från denna — då öppnade boerna plötsligt en ohyggligt mördande eld.

Engelsmännen ryggade.

Till och med de dödsföraktande marinsoldaterna syntes vackla och visa en farlig villrådighet.

Trots den redan lidna svåra förlusten höllo de dock stånd och började snart att på bästa vis söka besvara elden, hvilket dock föll sig allt annat än lätt, då det här som vanligt gällde att träffa en alldeles *osynlig* fiende.

Lika verksam som boernas eldgifning blef, lika effektlös var engelsmännens eld såväl från gevär som kanoner.

Och under detta skjutande, som hvarje sekund kräfde massor af engelsmän, steg solen allt högre och mer brän-

nande, badande de redan starkt medtagna och hungriga brittena i en glöd, som gjorde hvarje rörelse rent af outhärdlig.

Att beskrifva de sårades lidanden skulle vara fruktlöst.

Anfall gjordes på anfall i tillstånd af halft om icke helt vanvett. Många rusade fram endast i den förhoppningen, att kosta hvad det ville söka uppnå floden för att i dess böljor åtminstone finna ett ögonblicks svalka åt en brännande, sandtorkad gom och sedan — dö!

Men hvarje framryckande blef våldsamt tillbakaslaget. Hvarje fotsbredd kostade nya lif.

Sålunda höll man på till klockan två middagen. Då framkastade lord Methuen sina sista reserver allt under det att kanonerna läto höra sitt entoniga, hemska buller.

Man får minst af allt säga, att lorden sparde sig själf. Han begick snarare samma fel, som vid krigets början flertalet engelska officerare lade sig till last, nämligen att onödigtvis blotta sig alldeles för mycket.

Tre gånger anförde han själf anloppet mot Klipdrift utan att, märkvärdigt nog, blifva träffad, fast mauserkulorna formligen regnade kring honom. Han tycktes vara lika osårbar som opraktisk i sitt yrke. Ödet syntes verkligen vilja spara honom till en långt plågsammare lott för en general än den att stupa på valplatsen, nämligen att bli mål för en dräpande kritik öfver sitt anförarskap.

Så led klockan mot fem.

Alla ansträngningar att komma öfver floden hade fortfarande visat sig vara fruktlösa, om man undantager, att en liten afdelning ur den 9:de brigaden lyckats komma fram till Modder River nästan alldeles under boernas högra flygel genom att listigt betjäna sig af ett damverk till en kvarn.

Denna skara blef emellertid på motsatta stranden tagen tillfånga.

Nästan lika dåligt gick det för den engelska öfverstelöjtnanten Codrington, som med ett dussin man ur Coldstreamgardet *simmade* öfver floden. Komna helt nära målet, måste dessa tappra emellertid hastigt vända för den häftiga

boerelden, hvaraf flera dödades i vattnet under det att andra drunknade af trötthet.

Dessa episoder hafva vi anført för att gifva de engelska soldaternas mod nödig rättvisa.

Men hvad hjälpte väl här det personliga modet, när planlösheten i ledningen var så i ögonen fallande?

Det fanns icke en kvadratcentimeter knappt, som ej var upprifven af någon boerkula, och till och med jämförelsevis små stenar, ja, tufvor måste tagas till skydd så långt de räckte, när kulregnet blef alldeles för intensivt.

Infanteriet var vid femtiden alldeles maktlöst. Kavalleriet kunde ej användas, ty vid minsta framryckning skötos hästarna ned under ryttarne. Artilleriet visade sig äfven oanvändbart, åtminstone kunde det icke demontera en enda af boernas kanoner, som väl placerade och väl skötta utbredde död och fasa med hvarje skott; dessutom var det artilleri, som vid stridens början stod lorden till buds, två fältbatterier och ett par skeppskanoner, mindre kraftigt att kunna med någon som helst framgång upptaga en dust mot de pjäser, som boerna egde till sitt förfogande.

Men så fick det engelska artilleriet en helt oväntad undsättning af det 62:dra fältbatteriet, som med en alldeles ovanlig snabbhet och lockade af det långvariga kanondunderet skyndat sina vid Modder River stående kamrater till undsättning.

Denna hjälp gjorde hvad den kunde. Men man berättar, att äfven här begicks ett stort fel af ledarne, som placerade den nya förstärkningen alldeles för nära boernas eldlinie.

Också nedsköts servisen upprepade gånger innan detta artilleri blef så placeradt, att eld kunde öppnas.

Man har sagt, att detta batteri verkligen lyckats tysta några af boernas kanoner, ja, till och med oskadliggöra ett af deras största eldgap.

Detta är osant.

Verkliga förhållandet var, att Cronje, följande sin fingerade reträttplan, lät draga undan en del af sina kanoner

allt för att locka den oerhördt decimerade engelska styrkan mot ett mål — Magersfontein — där nådestöten var bestämd att gifvas.

Det kan ju därför icke anses så underligt, att lorden gjorde äfven detta grundliga nederlag till en *seger* för sig och de sina.

Hans naivitet var nämligen lika stor som hans omdömesförmåga i strategiska fall, när han i en af sina officiella rapporter låter undfalla sig det uttrycket:

»Man hade uppgifvit för mig, att Modder River kunde passeras nästan öfver allt.»

Vid femtiden ändrades ställningen sålunda, att Cronje gaf sina på södra flodstranden liggande skyttar order att öfver Klip Drift rycka upp till hufvudstyrkan.

Denna rörelse, som företogs i bästa och berömvärdaste ordning, betraktade engelsmännen som flykt!

Den förföljelse, som sattes i scen, blef emellertid kraftigt tillbakalagen, ja, till och med så kraftigt, att det åter

började arta sig till panik bland de medtagna engelska trupperna.

Striden hade varat i tolf timmar och mesta tiden under en solhetta, som varit oerhörd.

Engelsmännen drogo sig undan, och arbetet med att samla hop sårade och döde tog sin början. Det visade sig, att förlusten varit enorm, utan att någon den minsta framgång hade vunnits, ehuru en hel del engelska skildrare af detta slag försökt sig på att framhålla motsatsen.

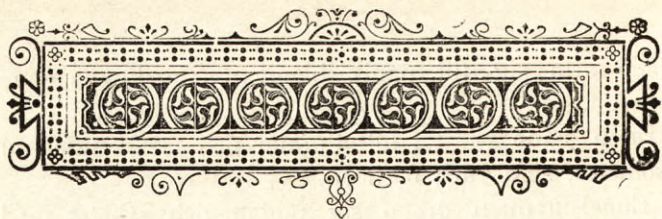
Man kan endast förklara detta på samma vis som lorden ville se saken, nämligen så, att boerna till sist — togo till flykten!

Sådana afvikelser från sanningen kunna skrivas på nationalkänslans konto och bör ju i all synnerhet hafva fallit sig hugsvalande för de i England hemmavarande, när listan på döde och sårade samtidigt visade resp. siffror 365 och 700, hvaribland en hel del stupade officerare.

Som ett bevis på, att det var skralt med denna lord Methuens 'tredje seger' kan anföras, att det dröjde nära nog hela fjorton dagar innan han åter vågade upptaga kampen mot general Cronje.

Denna sammandrabbning stod vid Magersfontein, och där fick lorden så pass på pelsen, att han öfvergaf allt vidare hopp om, att bli det belägrade Kimberley till någon nytta.

TJUGONIONDE KAPITLET.

Svenska hjältar vid Magersfontein.

Boerna hade på Cronjes order dragit sig tillbaka.

Alla voro i bästa kondition, och förlusterna voro obetydliga mot engelsmännens. En helt liten kår lämnades kvar att under natten såsom förpostlinie hålla fienden 'på mattan'. Och denna deras uppgift blef icke betungande, ty 'rödnackarna' höllo sig stilla.

Lundberg liksom de andra skandinaverna, som hela dagen haft ett styft arbete på flodens sydsida, d. v. s. på samma sida som engelsmännen, fingo följa med till hufvudkvarteret, där det var Lundbergs mening, att personligen söka få ett samtal med den barske generalen, hvilket under den heta bataljen ej låtit sig göra.

Hufvudlägret låg på ömse sidor om vägen från Modder-Riverstationen till Kimberley, en väg, som höjer sig i branta backar mot farmen Magersfontein, kring hvilken farm landet är rätt kuperadt, delvis äfven bärgigt. Cronjes ställning gick vidare i det närmaste fram till vägen mellan Spysfontein-Jakobsdal med högra flanken vid den

höga punkten Scholtz Kop och den vänstra vid Modder River.

Lika omtänksamt och strategiskt klokt som denna ställning var vald, lika väl var den förstärkt i fortifikatoriskt hänseende såsom defensiv ställning.

Här funnos skyttegrafvar till och med så djupa, att skyttarne kunde stå raka, om de så ville. Och alla skydds-värn voro, där så behöfdes, klädda med gräs, jord, sand och småsten till den grad, att man omöjligt kunde skilja dem från den öfriga marken.

Men icke nog med att man gjort detta i och för sig själf lika viktiga som äfven besvärliga arbete.

Man hade äfven garderat ömtåligare punkter med utspänd taggig stängseltråd, som borde kunna åstadkomma både förvirring och skada bland engelsmännens leder, när dessa skulle löpa till storm.

Slutligen hade man på kullarna mellan Spyfonteinstationen och Magersfontein fått särdeles goda ställningar för artilleriet.

Den långa tid, som lord Methuen ansett sig behöfva för att låta sina vid Belmont, Gras Pan och Modder River svårt tilltygade skaror hvila ut, brukade Cronje icke blott till att ytterligare befästa sin ställning utan äfven för att framskjuta två ströfkårer under kommandanterna Delarey och Prinsloo mot Modder River och Rietflodens sammanflöde med afsikt att från ryggen där störa fiendens förbindelser och att om möjligt äfven hindra lord Methuen att få förstärkningar.

Detta gjorde, att lorden äfven sinkade sig med att behöfva anlägga små befästningar rundt om sitt tillfälliga läger dels för att skydda sig mot Prinsloos folk som låg åt Jacobsdalsidan och dels mot Delareys kommando, som hotade engelsmännen i ryggen och när som helst syntes hågade att göra ett öfverfall.

Det kom äfven till en hel del skärmytslingar, hvilka dock för båda parterna voro ganska ofarliga.

Däremot lyckades det kommandant Prinsloo att tränga

fram ända till Gras Pan, där han den 2 dec. 1899 sprängde järnvägsbron.

Det var emellertid skada, att detta icke kunnat ske förr. Ty just dagen förut hade ett engelskt undsättnings-tåg passerat denna bro med de sista trupperna af Höglands brigaden, hvarigenom Methuen fick en undsättning på icke mindre än fyra tusen man uthviladt och raskt manskap af Englands bästa trupper jämte ett ridande batteri, pionierer samt en kanon s. k. howitzer.

Efter detta kände sig lord Methuen stark nog att kunna skrida till ytterligare framryckning mot det belägrade Kimberley, från hvilket man under nätterna kunde se den elektriska signalstrålen vagga oroligt af och an öfver den nattsvarta himmelen.

Det berodde icke heller på bristande god vilja, att den väntade hjälpen ej kom så snart som lorden hade föreställt sig kunna lämna densamma.

Han hade fullt och fast trott, att det hela skulle bli en ganska enkel militärpromenad. Men i dess ställe hade han fått kämpa sig fram från kopje till kopje och visserligt »segrat» — han trodde det åtminstone själf — men på samma gång förlorat en högst dyrbar tid.

Men nu, sedan han fått den så högst välkomna förstärkningen, skulle det blifva annat af.

Nu skulle Cronje få se sin öfverman, och blodig hämd skulle tagas för alla de briter, som boerna dristat sig att skicka till en annan värld.

Under alla omständigheter måste framryckning nu ske när som helst, så mycket mer som vidare förstärkning från Kapstaden ej var att vänta på länge, enligt de underrättelser, han senast inhemtat.

Genom kunskapare hade lord Methuen verkligen tagit reda på, att en] ganska stark boerställning fanns på höjderna mellan Spylfontein och Magersfontein. Men hur långt denna ställning var utbredd åt höger, från engelsmännen räknadt, detta hade han ej fått klart för sig. Han antog

för gifvet, att boernas linie åt detta håll slutade vid Magersfonteinshöjden.

Denna boerstyrka måste allt nog bli grundligt slagen och skingras. Ty att få den i ryggen under fortsatt framryckande mot Kimberley, ansåg lorden vara farligt nog.

Den nyanlände befälhafvaren för Högländarne — han hette för öfrigt Wauchope och var känd för sin tapperhet — upplifvade i hög grad Methuens tillförsikt. Och den 9 dec. lät han på pontoner föra två bataljoner af 9:de brigaden öfver Modder River jämte den svåra 124 cm:s skeppskanonen i afsikt att närmare rekognoscera fiendens ställning.

Kanonen placerades så, att dess projektiler skulle kunna göra god effekt; och straxt efter soluppgången började den utspy den ena lydditbomben efter den andra mot kopjerna, där man dock ej med de skarpaste kikare kunde upptäcka den minsta rörelse, som kunde vittna om en oroad fiende. Sexton skott lossades och af dessa tio granater.

När man snart insåg, att intet kunde uträttas med denna skjutning, drog man sig åter tillbaka lika kloka som man kommit.

* * *

Ungefär samtidigt hade Lundberg lyckats utverka sig ett samtal med den nu strängt upptagne general Cronje, som han ej kunnat träffa, ehuru han sedan ett par dagar flerfaldiga gånger varit den betydande mannen helt nära.

Men blotta åsynen af denne man verkade tillräckligt afkylande på en och hvar för att man så där utan vidare skulle kunna taga sig dristigheten att stiga fram och tilltala honom, äfven om ärendet kunde vara aldrig så viktigt.

För boerna — åtminstone flertalet af dem — var han att förlikna vid en halfgud. — Men det var en gud, som man såg upp till med *fruktan* och hvars ord voro *lag*. Och det var från segrarna från Doornskop och Majuba som han kunde räkna denna sin makt, hvilken, utan att ställa den

på helt annat sätt af boerna afgudade Krüger i skuggan, dock bildade med ensamt sin personlighet så att säga en stat i staten.

Att Cronje under sådana förhållanden skulle ega fiender, ligger i sakens natur. Man har till och med velat på det skarpaste markera, att själfva presidenten haft anledningar att lifligt önska Cronjes inflytande decimeradt en god del. Men hvad man äfven visste, det var att under kriget kunde landet, ja, båda boerrepublikerna, ej gerna kunna tänka sig en mer oböjlig, tapper, slug och energisk försvarare än den, hvilken Cronje kunde ställa upp i egen person.

En samtida bedömare af denne man har kort karakteriserat honom i orden:

»Cronje är en boer, som har falkens blick öfver fiendens ställning och schakalens väderkorn för fiendens svagheter.»

Bilden är träffande.

En annan boerbedömare säger:

»Cronje är till naturen rå och fränstötande samt landtlig och okultiverad i sina vanor. Han har inga vänner, men hos honom finnes i en person förenade alla de egenskaper, som tillsammans bilda boernas nationalkaraktär. Som en trofast son till sitt land, har han blott en enda äregirighet, nämligen att kunna tjäna detta land samt att samvetsgrant kunna uppfylla de plikter, hvilka hans landsmän hafva anförtrott honom.»

Det var inför denne man, som redan hunnit injaga en ovanlig skräck bland engelsmännen, Lundberg låtit anmäla sig för privat samtal, visst icke med fruktan men med en egendomlig beklämning, som han ej kunde göra sig reda för.

Hans ärende är oss redan bekant.

Det gällde naturligtvis, att till den mäktige mannen öfverlämna det bref, som Mrs Ramoski anförtrott åt honom den minnesvärda natten uti källaren i Ladysmith.

Troget hade han bevarat detta bref, hvilket han aldrig lagt ifrån sig sedan den gång, då han genom ödets under-

bara skickelse återfann det — jämte äfven brevet till presidenten — hos den man, hvilken lyckats stjåla det under stenen vid Willow Grange.

Och han flyttade det nu — för att ej blanda bort det med brevet, som skulle till presidenten — från förvaringspåsen mellan tröjan och skjortan — till kavajfickan, så att han hade det lätt till hands.

Cronje satt lutad öfver några anteckningar eller kartor när Lundberg trädde in till honom på den anmälände kommandantens befallning — sedan han fått vänta utanför generalens tält en god stund.

Kommandanten, som inkallat Lundberg yttrade vänd till generalen:

»Mr Lundberg. Skandinaven, som jag talade om.»

Cronje svarade med att låta sin blick mycket hastigt, men därför icke mindre genomträngande, flyga öfver den audienssökande, hvarpå han åter fortsatte studerandet af de framför honom liggande papperen liksom hade han icke hvarken tid eller lust, att inlåta sig i något samtal med främlingen.

Och det syntes icke heller som om kommandanten varit närvarande. Ty sanningen att säga stod han där lika försagd inför Cronje som svensken gjorde det. Åtminstone hade han icke ens fördelen att få vänta i sittande ställning utan fick liksom Lundberg hålla sig stående nere vid tältluckan medan minuterna skredo med snigelaktig långsamhet.

Intet fanns därinne, som vittnade om, att Cronje hade gjort det bekvämare åt sig än något annat boerbefäl hade det. Allt var så primitivt enkelt, som det gärna kunde vara. Så ingen skulle då kunna påstå, att denne boernas afgud framhäfde sitt värde genom yttre glans, lika litet som att den robuste figuren prydde sig med 'granna fjädrar' i form af lysande uniformsbjäfs.

Hans yttre vittnade om en farmare, som minst af allt ville verka skrädreareskylt. Och med det täta haksägget, de små, under buskiga ögonbryn liggande ögonen, den grofva

jackan, de höga stöflarna, med de däri nedstoppade byxorna, samt med den bredskyggiga filthatten på hufvudet trots den i tältet rådande värmen, samt slutligen med en duktig knölpåk vid sidan, lutad mot ena benet, gjorde han utseende af något så ursprungligt 'bondaktigt', att man minst af allt och efter europeiska begrepp skulle kunna tänkt sig en framstående härförare i denna rustika typ, hvilken här liksom vid Majuba lärde yrkeskrigarne, att man gör dumt uti att skåda hunden efter håren, mannen efter kläderna.

Andtligen hade han kommit till något resultat med de studier, i hvilka han så helt och odeladt fördjupat sig. Och i det han blåste ut ett långt moln ur sin duktiga masurpipa sade han han kort, vändande sig till den väntande kommandanten:

»Det blir som jag sagdt. Sträck ut linien på andra sidan vägen. Men håll framför allt vaktpatrullerna klara redan om en half timme.»

Utan att bevärdiga den bugande kommandanten med annat än en knappt märkbar blinkning till afsked vände sig Cronje därpå till Lundberg, sägande i det han nu tycktes vilja genomborra svensken med sina små hvassa ögon:

»Ni hette ju Lundberg?»

»Ja», svarade denne lätt bugande sig. »Och jag är svensk.»

»Hvarför har ni kommit hit? Jag menar hit öfver till mig? Ni var ju vid krigets början inrullerad bland Jouberts folk.»

»Icke inrullerad», svarade Lundberg. »Jag har varit med i kriget alldeles frivilligt och tjänat än vid det ena än vid det andra kommandot.»

»Är det då icke sant, att ni är veldtkornet?» fortsatte generalen sedan han på nytt gifvit Lundberg en pröfvande blick, för hvilken denne kände sig rätt enkel ej minst på grund af, att det där om hans utnämning till veldtkornet kunnat komma till Cronjes kunskap, något, som Lundberg dessutom icke alls var smickrad af på grund af åtskilliga omständigheter, som vi i sammanhang med hans utnäm-

ning och kort därpå timade rymning från östarmén hafva vidrört.

Han svarade också med en viss osäkerhet.

»Visserligen blef jag befördrad, men som veldtkornet under kommandant Meyer har jag tjänstgjort högst obetydligt eller rättare sagdt icke alls. Jag...»

»Nej, ni *rymde*», svarade Cronje tvärt afbrytande.

Lundberg spratt till som om han plötsligt blifvit tagen på bar gerning och sett Lukas Meyer själf stiga fram med sin anklagelse. Och en hel del af dennes underliga ord runno på honom såsom de hade fallit, när denne Meyer uti Colenso visat honom — Lundberg — ett så alldeles särskildt, ja, mot 'uitlanders' alldeles enastående intresse.

Men så blef han åter herre öfver sig själf och svarade:

»Ja, jag rymde. Men jag hade mina skäl, och ett af dessa var, att jag gifvit mitt hedersord på att för ett visst ärende uppsöka och träffa er, herr general.»

Cronjes blick blef vid dessa ord nästan lurande, när han svarade:

»Om detta ärende var så viktigt, hvarför meddelade ni icke då denna orsak för att få permission?»

»Jag sökte permission, men min anhållan blef afslagen.»

»Högst egendomligt... Och det var därför ni rymde?»

»Ja, general.»

»Men kunde då icke någon *annan* hafva framburit det där viktiga ärendet till mig?» fortsatte Cronje. »Hvarför skulle just *ni* göra detta?»

»Därför att den, som gaf mig uppdraget äfven ålade mig att icke för någon, hvem det vara månde, yppa, att jag hade ett ärende till er, herr general.»

»Ar det således någon hemlighet, som rör kriget?» fortsatte Cronje efter en lång paus, under hvilken han genom tobaksmolnen fixerade Lundberg.

»Jag vet icke, hvad ärendet gäller», svarade Lundberg sanningsenligt.

»Saken blir allt betänkligare», fortsatte Cronje. »Och när allt kommer omkring, ligger under det hela en hund be-

grafven, för hvilkens aslukt jag dock är mannen att kunna akta min näsa... Kort och godt! Ni tycks icke känna mig från rätta sidan. Men ni skall få göra denna bekantskap... Ty kan ni icke inom fem minuter nöjaktigt förklara er, så blir ni omedelbart efter denna tid skjuten som *spion*...»

Han lade upp klockan på bordet framför sig, grep en till hands liggande revolver höll denna i en för Lundberg högst hotande ställning och sade därpå kort och befallande:

»Tala!»

Det ville till att ega Lundbergs sinnesnärvaro för att icke tappa kuraget inför en sådan belägenhet som denna. Och först nu kom det för honom, att han icke alls visste, hvilka ärenden han gick.

Han kände ju icke denna Mrs Ramoski det minsta och ännu mindre innehållet af det bref, hvars frambärare han gjort sig till.

Hur skulle denne hänsynslöse bonde upptaga detta innehåll, och hvad skulle väl bli slutet på hela denna historia?

Minuterna gingo emellertid. Något måste sägas. I annat fall såg Cronje ut att vara mannen till att själf på stället utföra den dom, han redan fällt, och som helt visst var lika oåterkallelig som Cronjes vilja oböjlig.

Ej utan en lätt darrning på rösten började Lundberg:

»Utaf en anledning, som icke hör hit, kom jag en natt in i det belägrade Ladysmith.»

»Som boer eller som engelsman», afbröt Cronje med ett underligt leende.

»Som båda delarna», svarade Lundberg. »Men efter tiden nu är så knappt tilltagen, skall jag bedja att få hålla mig till själfva saken.»

Det flög ett hotande drag öfver Cronjes ansikte vid dessa ord, i hvilket det på sätt och vis låg en tillrättavisning. Men åt detta sitt misshag gaf han ej uttryck i ord utan svarade endast med en kort nick.

Lundberg fortsatte sin redogörelse, som trots att den gällde lifvet nu framsades med allt mer tillkämpadt lugn:

»I Ladysmith råkade jag och en kamrat i åtskilliga äfventyr och under en där uppstånden eldsvåda, förorsakad af boernas beskjutning af staden med granater, kom jag och min kamrat att rädda en kvinna, som sedan blef den, hvilken lämnade mig uppdraget till er, herr general.»

»En *kvinna?*» afbröt Cronje på nytt och med viss nyfikenhet. »Såå... Det finns således äfven en kvinna med i denna historia såsom så många att inte säga alla andra äfventyr.»

»Ja. Och om jag vågar tro, hvad som sedan under ett nytt äfventyr följande natt berättades mig, är denna kvinna synnerligen boervänlig och närmare bekant med boernas främste ledare liksom äfven med engelsmännens förnämste officerare.»

Cronje hade rusat upp och stod nu hotande framför Lundberg, allt jämt hållande revolvern i handen; ja, han gick till och med så tätt inpå den berättande svensken, att denne kände sig besvärad af den mindre angenäma andedräkt, som trängde mot honom från Cronjes halföppna mun, vid hvilken pipan nu icke längre var hängande.

»Hvad säger ni, människa?» utropade han. »Har ni blifvit alldeles galen, eller hvad är det för onda andar, som lägger dessa ord, som ni nyss sade, i er mun?... Vid afgrunden! Ut med hela sanningen, eller jag krossar er skalle tvärt på fläcken.»

I samma stund rann minnet på Lundberg, och han erinrade sig den hemlighetsfulla lösen, som Mrs Ramoski gifvit honom där nere i källaren, och som han genast skref upp på baksidan af svettremmen i sin solhjälm och sedan präntat in i sitt minne. Och han utbrast:

»*Hoeveel getrouwen zijn daaronder?*»

Cronje ryggade några steg och stirrade på Lundberg som om han plötsligt fått se något vidunderligt. Därpå närmade han sig åter den unge svensken sägande:

»Upprepa dessa ord ännu en gång, men långsamt och framför allt ej så högt.»

Lundberg lydde. Och hvarje ord repeterades nu äfven

af Cronje liksom ville han ytterligare styrka, att han ej hörde fel. Därpå sade han:

»Ni talade om en kvinna. Är det hon, som lagt dessa ord i er mun?»

»Ja, herr general.»

»Det finns bara *en* kvinna, som känner denna lösen... Vet ni också, hvad hon heter?»

»Hon heter, som jag hört, Mrs Ramoski, men har med säkerhet äfven andra namn bland annat något svenskt, ty Sverige, d. v. s. mitt fosterland är det, som sett äfven henne födas.»

»Ja, Ramoski är hennes namn och hon är en boernas vän», fortsatte Cronje. »Men säg mig, är det verkligen hennes ärenden ni nu går?»

»Både hennes och mina egna», svarade Lundberg uppriktigt. »Hennes budskap gäller emellertid er, herr general, och se här hennes bref.»

Han tog vid dessa ord upp Mrs Ramoskis bref ur fikan och räckte det till generalen. Vaxduksomslag och försegling voro i bästa ordning, hvilket Cronje gjorde sig god tid med att undersöka, innan han, ej utan en lätt skönjbar nervositet, bröt förseglingarna.

Knappt hade hans blickar emellertid halkat öfver de första raderna, af hvad den hemlighetsfulla damen hade att meddela honom, innan en lätt blekhet flög öfver hans starkt bruna kinder, och handen, som höll brefvet syntes skälfva.

Vändande sig mot Lundberg sade han:

»Ni känner således icke till det minsta af hvad detta bref innehåller? Ni sade ju det?»

»Icke ett ord vet jag af detta Mrs Ramoskis bref... Men det blef bestämdt, att jag för händelse af stor fara skulle läsa innehållet för att meddela er detta muntligt om det blefve nödvändigt att förstöra skriften så att den ej skulle falla i engelsmannens händer.»

»Och något sådant fall har icke inträffat?» svarade Cronje i det han gaf Lundberg en ny genomträngande blick.

»Som ni ser, nej»,
gaf Lundberg till svar.
»Förseglingen är obruten
såsom jag fick den af Mrs
Ramoski . . . Men jag kan
dock icke neka till, att
jag vid ett tillfälle såg
mig tvungen att följa Mrs
Ramoskis order att för-
störa skriften, ehuru jag
lyckligtvis trots faran upp-
sköt denna handling.»

»Och detta var när?»

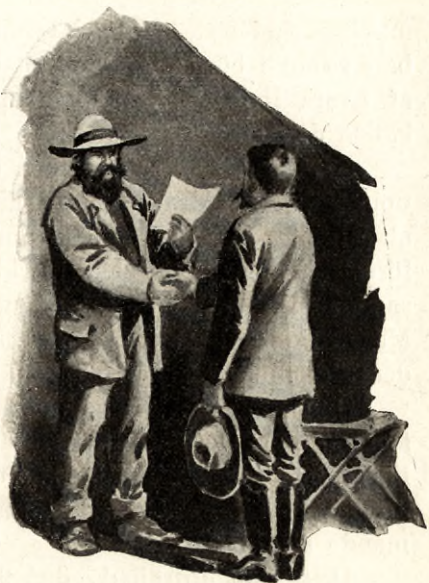
»Jo, när jag blef ta-
gen till fånga af engels-
männen en femton kilo-
meter öster om Witte
Putts järnvägsstation, från
hvilken engelsmännen utsändt rekognosceringskårer. Jag
blef tagen af en sådan och förd norröfver med trängen.
Men så räddades jag helt plötsligt af en skandinav, som
var med vid anfallet på engelsmännens träng invid Kaffern
Kop.»

»Nå, denna del af ert äfventyr har jag hört berättas»,
svarade Cronje kort. »Och jag får tacka er . . . Men vårt
läger får ni nu icke lämna ej heller min omedelbara närhet
förr än jag ger er lof . . . Anmäl er nu för den kommandant,
som nyss var här inne.»

Cronje gjorde en rörelse med handen liksom för att
afskeda Lundberg. I samma ögonblick tycktes han dock
ångra sig och räckte denna hand mot Lundberg sägande:

»Tack, unge man! Ni har skött er som en hel karl,
ni har skött er som en *boer* . . . Detta är det största beröm,
jag kan gifva . . . Jag skall ha er i minnet. Nu skall Gud
gifva oss landet fritt.»

Lundberg tryckte den tappre mannens grofva och stora
näfve och lämnade därpå tältet för att låta denne boernas

mäktige chef fortsätta med läsningen af det bref, som synbart redan i början gjort så mäktigt intryck på honom och af hvars innehåll vi ännu känna lika litet som Lundberg kände det då.

Nöjd med att åtminstone hafva utfört ett af de båda uppdrag, som Mrs Ramoski gifvit honom, gick Lundberg att anmäla sig för den kommandant hos Cronje, som vi förut talat om. Och af denne blef den unge svensken redan samma dag på nytt insatt som veldtkornet i en af de vid Magersfontein liggande styrkorna, men däremot ej visad till den Skandinaviska kåren såsom han helst önskat.

Om orsakerna till detta få vi längre fram tillfälle att återkomma. Dock kan här, i sammanhang med Lundbergs nu äfven af Cronje stadfästade utnämning, anföras att äfven flnnen Pekka Forslund blef instucken under samma kommando som Lundberg.

Detta allt inträffade den 9 dec. 1899, således samma dag som general Methuen lät beskjuta kullarna vid Magersfontein för att söka få reda på, hvar boerna där hade sitt artilleri.

TRETTIONDE KAPITLET.

Skandinavernas hjältebragd vid Magersfontein.

Namnet på ett slagfält innebär mången gång ett brottstycke historia, som går till eftervärlden med kanske aldrig förbleknande glans.

Svenskarne ha Lund, Lützen, Narva för att blott nämna tre af de mest betydande. Boerna hafva Majuba, Magersfontein och Colenso.

Men i detta sistnämnda namn ega äfven vi svenskar del, ty det är konstateradt, att Magersfontein dagen, den 11 dec 1899, aldrig skulle blifvit hvad den blef, om ej den *Skandinaviska kåren* där framför andra visat en tapperhet, som lär oss, att nutidens svenskar godt kunna mäta sig i mannamod med sina förfäder från Lund, Lützen och Narva och detta i så mycket högre grad som dessa nutidssvenskar ej haft sitt eget fosterlands försvar och ära till driffjäder utan endast handlade af vänskapsplikt mot ett folk till hvars land de kommit att söka sig en bättre utkomst än fosterjorden kunde skänka dem.

Som vi veta, hade man i boernas ställningar vid Magersfontein sedan närmare en vecka varit fullt iordning att mot-

taga den framryckande lorden, hvilken nu hade en styrka, som verkligen kunde anses farlig nog, uppeldad som den var af sina inbillade framgångar vid Belmont, Gras Pan och Modder River och uppretad af den stora manspillan, som dessa »segrar» hade kostat.

Under nätternas timmar hade Methuens trupper äfven haft en liffig eggelse af strålkastaren från den inneslutna stad, hvars befrielse skulle utgöra det närmaste målet på den besvärliga väg de hitintills tillryggalagt och på det korta stycke af denna väg, som ännu fanns kvar.

Dessa nödsignaler hade med hvarje dygn kanondundret närmade sig Kimberley blifvit allt oroligare och ifrigare. Och det var icke svårt ens för gemene man i de engelska trupperna att fatta, att skyndsam hjälp här vore dubbel hjälp.

Klockan två den tionde december 1899 bröt hela den engelska styrkan upp. Denna styrka utgjorde nu cirka 4000 man.

Avantgardet bestod af 9:de Ulanregementet med två kanoner ur ridande batteriet G. Vidare beridet infanteri, därpå Höglandsbrigaden med undantag af Gordon-högländarne. Vidare 8:de, 62:dra och 75:te fältbatteriet så ett howitzbatteri och slutligen ridande batteriet G.

Efter avantgardet kom den stora styrkan med uteslutande gardesregementen, brigaderna.

Trängen låg kvar i lägret under skydd af 9:de brigaden med undantag af Yorkshirebataljonen. Till detta ovanligt stora skydd hörde äfven Gordon-höglandsbataljonen, ett slöseri, som skulle ställa sig dyrt för lorden.

Flodöfvergången vid Voetput Drift besattes af Yorkshirebataljonen, dels för att betäcka ett eventuellt återtåg, dels och hufvudsakligast för att där uppfånga flyende boers eller hindra möjligen på sydsidan af Modder River stående boerstyrkor att falla engelsmännen i ryggen.

Alldeles från samma ställe, där man dagen förut öppnat eld mot boernas ställning vid Magerfontein, öppnade man äfven denna dag, tre kvart till elfva f. m., en häftig eld

med skeppskanonerna mot boerna. Och kort därpå voro äfven engelsmännens andra kanoner färdiga till aktion på ett afstånd af 3500 meter.

Kanonaden varade i flera timmar för att rensa höjderna, som lorden hoppades. Men likväl sköt man här — liksom flera gånger förut, — bort sitt krut förgäfves. Ty boerna lågo nu icke alls uppe på kullarna utan i sina skyttegrafvar två hundra meter *framför* dessa höjder samt i en utsträckning, om hvars storlek lorden skulle få en sorglig erfarenhet.

Som vanligt hade han icke tänkt på att noggrant undersöka terrängen, och spejarne hade endast att meddela, att fiendens ställning tycktes vara inskränkt till höjderna väster om de vägar, som korsa hvarandra i närheten af själfva farmen Magersfontein och af hvilka den ena går fram till stationen Spyfontein vid Scholtz Kop, där boernas hufvudstyrka förmodades ligga.

Efter kort afbrott upptogs boerskjutningen åter för att fortsättas till mörkrets inbrott. Methuens beräkning att fienden skulle besvara elden åtminstone med några skott slog fel äfven denna dag.

Allt framför dem låg där så fridfullt som om några boers aldrig varit där, och det fanns till och med de officerare, som började misstänka, att det icke alls skulle bli någon strid af på denna plats utan att man lugnt kunde rycka fram vidare mot Kimberley.

Så bröt natten in.

Avanttrupperna bivackerade där de stodo. Gardesregementena höllo sig strax bakom, och trängen drogs något närmare under skydd af 9:de brigaden.

Några vakteldar tändes ej för att ej boerna — om de funnos där — skulle få mål för en nattlig beskjutning, i hvilken konst de redan dokumenterat sig som mästare.

Det fanns äfven en annan orsak till detta och denna var, att lordens stabsofficerare kommo fram med det förslaget, att man borde göra ett bajonettanfall mot höjderna, skyddade af nattens mörker. Genom öfverrumpling ville man intaga boernas ställning, som helt visst ej kunde vara

så stark — tänkte man — efter den engelska elden två dagar å rad ej blifvit besvarad.

Klockan ett på natten till den 11 dec. samlades trupperna i största möjliga tystnad.

Regnet föll i strömmar, och vädret var för öfrigt sådant att det på alla vis syntes gynna engelsmännens öfverrumplingsplan. I synnerhet hoppades man nu mycket af folket, som naturligtvis hellre skulle slåss än bivakera på den våta marken utan annat skydd än ett alldeles för knappt antal filter. — Det säges att *en* filt måste räcka åt minst två man. Och under sådana omständigheter är det ej svårt att förstå mången stackars Tom Atkins belägenhet. Härtill kom att manskapet var hungrigt, ty med provianteringen var det i all synnerhet kient beställt.

Mörkret var mycket intensivt och man väntade sig att kunna komma fram ända till kullarne utan att bli upptäckta.

Men om mörkret här var till gagn var det äfven till hinder emedan man kunde befara att de framryckande skulle kunna skingras. Och för att hindra detta gafs ånyo den olyckliga ordern, att framryckningen tills vidare skulle ske i så tätt slutna leder som möjligt.

I teten gingo högländarne formerade på kolonn. Efter »The black watch»-regementet kom Seaforths-regementet. Vänster om kolonnen hölls ett rep utspändt för att hindra en slirning ur linien, som rörde sig på vägen mot Kimberley, med närmaste mål att söka kringsluta boernas vänstra flygel.

Terrängen var högst besvärlig, gropig som den var och öfversållad med en rik vegetation af törnbuskar, mot hvilka de framryckande refvo sig blodiga eller i hvilka man stundom alldeles fastnade och ref sönder sina kläder.

En annan omständighet, som icke hedrar lord Methuens krigsmannaduglighet var, att endast befålet denna gång hade reda på, hvad denna nattliga manöver egentligen gällde, d. v. s. om något bajonettanfall eller någon stormning hade manskapet ännu icke en aning. Allt hvad man

fick veta var, att framryckandet skulle ske så *tyst* som möjligt. Ja, de funnos bland *befälet*, som icke visste mer i denna affär, än att det nu endast gällde att omringa fiendens ena flygel.

Plötsligt hejdades de framryckande af att en hel del af The black watch-regementets folk störtade öfver ända och bildade en lefvande vall, som hindrade de efterföljandes framryckning.

Man kom emellertid snart på det klara med orsaken, hvilken så när väckt panik.

De, som störtat, hade fallit öfver ett hinder af taggig stängseltråd, sådan som såväl boers som engelsmän brukade utspänna vid sina förskansningar och lägerplatser. Och af denna omständighet drog man den slutsatsen, att boerna icke kunde vara så långt borta, som man först beräknat.

Detta var ju alltid en vinst för den hufvudlöse befälhafvaren. Men olyckan ville, att han fick veta denna högst viktiga omständighet alldeles för sent.

Emellertid hade de öfver stängseltråden fallne knappt hunnit på benen, innan man hörde den svaga smällen af ett skott ur något mausergevär, ett skott, som i sanning skulle bli ödesdigert.

Helt visst var detta ett signalskott, aflossadt i ramsvarta natten från någon boernas utposterings, som blifvit uppmärksammas af sorlet från de öfver stängseltråden störtade engelsmännen.

Följden blef, att redan samma minut en satanisk salfva helsade de i mörkret framryckande och genom oförlätlig dumhet starkt hopade engelsmännen, en salfva, som aflossades på ett afstånd af endast tvåhundra à trehundra meter.

Till boernas front var det på denna punkt högst fyra hundra meter; och man kan däraf lätt fatta, att verkan af redan första salfvan mot engelsmännen skulle bli förfärlig, trots att eldgifningen skedde i mörkret.

Hastigt slocknade den så hastigt uppflammade elden, och tystnaden på den fientliga sidan blef åter lika djup som nyss.

Men bland engelsmännen blef det annat.

Sårades rop och skrån blandades med vilda förbannelser. Officerarne syntes lika vettskrämde som manskapet, och allt artade sig till en alldeles särskildt hemsk katastrof.

Instinktmässigt kastade man sig på marken för att någorlunda skydda sig mot en ny förödande salva; men när så denna kom ännu kraftigare än den förra, då bröt paniken ut.

Utan besinning gjorde hela brigaden helt om, och så bar det iväg i vild flykt. Den högra flanken var då alldeles upprifven af boernas kraftiga eld. Där låg hela trafvar af döda och döende, och bakom denna hemska skyddsvall sökte de modigaste bland officerarne fåfängt att kalla sitt folk till pli och ståndaktighet.

Många af dessa, som ej flydde, fann man sedan hängande öfver den ödesdigra stängseltråden, genomborrade af kulor. — På en fläck hängde icke mindre än tre officerare i klump.

Emellertid lyckades det slutligen för befålet att hejda de flyende, åtminstone största delen, bakom en jordvall några hundra meter söderut från den hemska blodplatsen.

Men i hvilket tillstånd!

Modet var brutet, och förtroendet till befålet var orväckande rubbadt genom hvad som händt och aldrig behöft hända. Och under kommandorop, som ingen lyssnade till, sökte hvar och en sig ett skydd så godt han kunde det för att afvakta den inbrytande dagen. Ty ännu rädde natt och mörker, ännu kunde man knappt se sin närmaste kamrat.

Men hemska ljödo ropen genom detta mörker, och dubbelt hjärtskärande var det att höra sårades jämmer och fåfänga böner om vatten, där intet vatten stod att få och där ingen hand kunde räckas för att hjälpa, ingen arm fanns att stödja, utan där hvar och en hade nog af att endast tänka på och sörja för sig själf.

Allt var förvirring! Allt var den hemskaste bild af oredda.

Kommandanten, general Wanchope hade fallit och med honom en tredjedel af officerarne.

Man fann vidare vid dagens inbrott, sedan man åter ordnat sig på den engelska sidan, att öfver sju hundra man stupat eller lifsfarligt sårats!

Förlusten var således en femtedel af hela den engelska stridsstyrkan.

Och så nederlaget, det absolut lidna nederlaget, redan vid första anloppet och innan man ens haft en tanke på annat än att kringgå boernas ena flank, som det högre befälet uppgifvit vara meningen med den mystiska nattliga manövern, ehuru ett direkt anfall med öfverrumpling som bekant var den verkliga afsikten... Ja, nederlaget!

Med dagens inbrott lättades emellertid den modlösa stämningen något genom att några behjärtade officerare intalade folket den åsikten, att ställningen visst icke behöfde vara alldeles hopplös. Boerna — sade man — hade med all sannolikhet åter dragit sig undan.

Man borde därför hellre avancera än draga sig tillbaka och gifva boerna tid att intaga en ny, farlig position. Och som närmaste mål för ett anfall utpekades en kopje, hvilken man helt vist icke skulle få svårare att intaga än kopjerna vid Belmont och Gras Pan.

Englands ära och de stupade kamraternas blod fordrade detta?

Och så samlades man för att med bajonetten i hand gå till storms mot 'bönderna'.

Där framför kopjen fanns en skyttegraf och från denna helsades de anstormande med en ny salfva, mindre kraftig än under natten, men därför så mycket mer eggande de retades mod.

Det var åter Högländarne, som gingo i tēten, d. v. s. allt hvad som fanns kvar af dem vid Magersfontein, när dagen bröt in till den för de engelska vapnen så sorgligt minnesvärda elfte december 1899.

Löpgraven togs. Man lyckades till och med göra några

fångar af en del boerungdom, som envisades att hålla sig kvar i skyttegrafven, fast order var gifven till reträtt.

Upplifvade af denna framgång gick man gladt vidare mot den framskjutna kopjen, från hvars kant man hoppades få en jämförelsevis klar blick öfver boernas ställning.

Äfven kopjen intogs, till och med utan motstånd. Och där fanns endast som vanligt en del tomma patronlådor, utvisande att boerna verkligen haft denna punkt besatt.

Af boerna såg man icke en skymt, hvarken på denna kopje eller en rad andra sådana, som höjde sig där bakom.

Och till dessa kopjer hade man ännu minst nio hundra meter, hvilka helt visst kunde bli farliga nog att passera.

Detta, att man icke såg till några boers ej heller kunde hvarken i planet eller på kopjerna iakttaga något, som vittnade om att fienden fanns där, verkade rätt oroande efter den lärdom, man i denna väg upprepade gånger fått allt ifrån de första sammanstötningarna.

Just detta, att där var så absolut stilla, gjorde att man kände sig tvehågsen om, hvad som nu vore att göra.

De funnos bland officerarne, hvilka höllo före, att man alldeles skulle öfvergifva planen, att på denna väg uppnå Kimberley, emedan boerna helt visst här ämnade slå ett riktigt stort slag. Man borde genom en bred kringgående rörelse hålla undan från deras eventuella befästningar och söka sig ut på öppna fältet för att där tvinga fienden till öppen batalj. Boerna voro icke mäktiga i att med framgång inlåta sig i en sådan strid, och framgången borde därför med all säkerhet stanna på engelsmännens sida.

Detta var nog så visa ord. Skada bara, att de icke följdes.

I dess ställe började artillerielden sitt fåfänga arbete, och snart voro marinkanonen och howitzarne i full gång från samma ställning, där de dagen förut hållit på med sitt sisufusarbete. Ty boerna ledo af denna kanoneld icke den minsta skada.

Fältbatterierna och det ridande batteriet kördes fram en femhundra meter och började snart falla in i de större

kanonernas musik, tillsammans utförande ett dundernummer, hvilket varade i hela tre timmar.

Men från boerna kom intet svar. Icke ens en liten mauserkula stämde in med sin hvisslande piccolastämman.

Den morgonen sköto engelsmännen bort alldeles vådligt många lydditbomber och granater — i *onytta!* Och dess ridande artilleri på högra flygeln hade icke större framgång med att försöka rensa fiendens långa skyttegropar på vänstra flanken, skyttegropar, som man visserligen icke såg, men som man förmodade funnos där.

Ändtligen klockan nio förmiddagen insåg lord Methuen, att han på detta sätt icke hade något att vinna. Och som han just vid denna tid fått förstärkning af den bataljon Gordonhögländare, som haft till uppgift att skydda bagaget och trängen samt vidare af ett par bataljoner ur Coldstreamgardet, beslöt han att rycka fram till ett nytt angrepp.

Anfallet riktades mot boernas vänstra flygel, och det var hufvudsakligast Gordonhögländarne, som utmärkte sig vid detta anfall, i det de lyckades närma sig boernas skyttegropar på ett afstånd af föga mer än två hundra meter.

Boernas vänstra flygel hade emellertid blixsnabbt hunnit få försänkning från högern och centern; och när fienden kom tillräckligt in på lifvet mottogs den så grundligt, att hvarje tanke på vidare framryckande var ett vanvett.

Ny panik grep det tappra regementet; och som lorden icke — underligt nog — höll reserv i beredskap, blef det snart vild flykt.

Allt deras hopp stod nu till artilleriet, som visserligen så godt sig göra lät understödde anfallet. Och först när detta var uppnådt — d. v. s. efter en ursinnig språngmarsch på ett tusen ett hundra meter — gjorde regementet åter halt — men *bakom* kanonerna, som därigenom utsattes för en öfverhängande fara.

Det bör här anmärkas, att dessa Gordonhögländare ryckte fram tre gånger, innan flykten började. Äfven bör nämnas, att man nu liksom under natten råkade ut för de

farliga stängseltrådarna och att mången Tommy Atkins på dessa fann sin död.

Från detta Högländarnes anfall kunna vi berätta en episod, som kastar en belysande och hemsk inblick i krigar-lifvets elände.

En högre st Högländare och underbefäl för en skara vilda sällar, hade med obeskrifligt dödsförakt kommit öfver omnämnda stängseltråd. Och i tanke att han hade sina kamrater tätt i hälarna rusade han på genom en ström af kulor, af hvilka flera genomborrat hans hufvudbonad och kläder, ja, af hvilka några — till och med slitit hans kolt i trasor.

Just hunnen helt nära den första skyttegravven, rusar en boer emot honom, helt visst i afsikt, att taga den djärfve till fånga.

Högländaren riktar sin bajonett mot boerns bröst och stöter till. Boern är ifrig och parerar icke stöten, och bajonetten sjunker ända till gevärspipan in i den olycklige, som död störtar till marken.

Flere boers rusa till, och snart är jätten alldeles omringad. Men nu, med döden alldeles inpå lifvet, och seende sig vara *ensam* bland alla dessa fiender, gripes jätten af vansinnets raseri. Och i detta tillstånd lyckas han stöta ned icke mindre än fyra unge män, innan en välriktad kula faller honom öfver de fiender, som simmande i blod nyss legat vid hans fötter.

Alltså *sex* lik på kortare tid än en minut!...

Och dylika scener utspelades *många*, än med boerna som hjältar än engelsmännen.

Ett hemskt yrke i sanning, så mycket hemskare, som det beprisade *hjällemodet* här närmast och riktigast bör karaktäriseras som *vanvett!*

Men vi återgå till hufvudgången af det blodiga slaget.

Efter Högländarnes reträtt till artilleriets större pjäser och bakom dessa, var ställningen högst kritisk för den staccars lorden och hans folk. Och det är icke osannolikt, att

engelsmännens nederlag kunnat bli ännu ödesdigrare än det blef, om boerna redan nu skridit till offensiv.

Men som vanligt dröjde boerna med att anfalla. Och under tiden hunno engelsmännen att ordna sig, så att de vid ett-tiden på dagen ånyo kunde gå offensivt till väga.

Gordonregementet och Skottiska gardet stodo då ännu kvar vid kanonerna, medan officerarne nervöst redo omkring för att så godt sig göra lät samla de spridda skaror, hvilka ännu höllo sig undan efter den första våldsamma flykten.

Hade boerna passat på, skulle det ännu varit god tid för dem att totalt upprifva lord Methuens hela detage-ment, ja, att fullständigt taga detsamma till fånga, i all synnerhet om Cronje gjort en kringgående rörelse med en del af sitt folk och fallit engelsmänen i ryggen samt hindrat deras reträtt mot Modder River.

Cronje underlät detta. Och klockan två på dagen voro engelsmännen åter samlade, en förtviflad skara visserligen, men därför så mycket bestämdare att kämpa striden ut till det yttersta mot en fiende, som man nu ändtligen lärt sig respektera och ej längre såg endast som en skara från ställning till ställning retirera bön-der.

Boerna voro nu också tvungna att gå till öppen strid, eller åtminstone att ej släppa den ställning de innehade; ty bakom dem låg det milslånga veldtet och vägen fri upp till Kimberley.

Någon mera befäst position hade boerna icke; och för ett öppet fältslag voro de hvarken rustade eller öfvade.

Situationen artade sig sålunda att bli en allvarlig kamp på lif och död, en strid, som på samma gång måste bli en vändpunkt af största betydelse för denna del af fälttåget, åtminstone beträffande general Methuens uppträdande i detsamma.

Ett ursinningt anfall gjordes mot boernas högra flank, där lorden antog, att fienden hade sin mest sårbara punkt.

Anfallet understöddes som förut af artilleriets eld, som nu verkligen gjorde boerna en hel del förfång.

Men hur ursinnigt engelsmännen än gingo fram mot skyttegrafvarna, hur energiskt de än lyckades kapa långa sträckor af den så ödesdigra stängseltråden, hvarvid massor af själfupppoffrande män stupade, hur uppmanande Skottarnes säckpipeblåsare och den öfriga fältmusiken än lät höra sig med uppiggande olåt, var dock allt förgäfvets.

Åter mötte den förintande boerelden, åter måste lordens skaror retirera; denna gång visserligen icke i flykt, men i alla fall med en ny erfarenhet om, att boerna ämnade behålla sin ställning och att denna syntes allt mer ointaglig.

Och under denna reträtt hördes plötsligt boernas kanoner falla in, dessa monster, som först nu både hörbart och kännbart visade, att de funnos till äfven vid Magersfontein, ehuru många bland engelsmännen, ja äfven lorden själf, tills nu fått en berättigad tanke, att boerna icke alls på denna plats hade något artilleri.

Innan vi gå att skildra, hvad verkan denna kånad hade, äro vi i all synnerhet skyldiga att närmare beröra en episod, som helt visst i hög grad kan anses hafva varit afgörande för utgången af det märkliga slaget vid Magersfontein.

Vi mena här *Skandinaviska kårens* deltagande däri.

* * *

Denna kår, som anfördes af förut nämnde kapten Flygare, och som opererade nära nog själfständigt, hade i slaget vid Magersfontein blifvit placerad längst ut på boernas högra flygel i närheten af Spysfontein-stationen eller som den äfven och kanske riktigare kallas Szyfontein.

Läget var mycket framskjutet, och många voro de bland boerna, hvilka menade, att detta läge till och med var rätt farligt.

En dansk löjtnant Bærentzen, som var kårens andre löjtnant, har efter sin hemkomst från kriget uppgifvit, att kapten Flygare — känd som tapper och oförfvägen soldat — intog den nämnda ställningen alldeles frivilligt. Och med

detta har han tillbakavisat de sedermera af engelsmännen gjorda insinuationerna, att det var på generalkommandant Cronjes befallning, som frikåren blifvit ställd på denna farliga punkt.

Möjligt är, att denna fråga aldrig blir fullt utredd, och i hufvudsak kan detta också *nu* spela en mindre viktig roll. Men att det *då* — under själfva slaget — ej betydde så litet, utan alldeles säkert ofantligt mycket, att Skandinaviska kåren kom att bekläda den farliga punkten, skola vi finna.

Vi veta, att engelsmännen redan under natten mellan den 10 och 11 dec. råkade illa ut och att deras försök med en öfverrumpling resulterade i ett ofantligt fiasko.

Vi veta äfven, hur det på morgonsidan lyckades det engelska befälet, att i viss mån samla de halft upprifna trupperna och leda dem till ett nytt anfall. Och som vanligt var det 'Högländarne', hvilka gingo i têtén.

Bland dessa utmärkte sig särskildt Seaforthhöggländarnes andra bataljon — hörande till den redan vid slagets början dödligt sårade generalmajor A. G. Wanchopes brigad, Skottska eller tredje brigaden.

Förlusten af den allmänt älskade chefen hade tänt en brinnande hämdkänsla. Och ödet ville, att denna skulle vända sig mot — *Skandinaviska kåren!*

Och denna lilla kår var det — vi upprepa det ännu en gång — som skulle afgöra det viktiga slagets utgång, en kår på endast *femtio* man, således icke ens åttio som en del engelska uppgifter lämnat, och ännu mindre *hela* kåren eller cirka ett hundra man, som det uppgifvits äfven i svenska tidningar.

Men låt så vara, att siffran här kan svänga mellan femtio och hundra, så står i alla fall kvar såsom ett faktum, att denna lilla kår under flera timmar — eller från tidigt på morgonen, innan solen ännu höjt sig öfver landskapet, till fram emot klockan nio f. m. — kunde uppehålla ett helt regemente och detta därtill ett för sin tapperhet så välkändt regemente som det, hvilket har äran att bära namnet *Seaforth*, näst regementet »Black Watch» skottarnes stolthet.

I likhet med boerna hade dessa skandinaverna sin skyttegraf, och bakom dem höjde sig en kopje, hvilken låg åtskilligt framskjuten framför de andra höjderna, som bildade Magersfonteins lilla högland.

Ursinniga och fyllda af hämndlust angrep Seaforthregementet denna position på boernas högra flank utan att verkligen veta, hur numeriskt svag den i verkligheten var.

Man hade säkert icke heller gjort sig stora förhoppningar på den engelska sidan att nå något lysande resultat med detta angrepp, som snarare kunde anses vara en yttring af förtviflan öfver det redan under natten lidna nederlaget.

Med raseri kastade man sig mot kopjen, och utgången blef till en början den vanliga.

En välriktad eld plockade bort de djärfve massvis och dref de andra till reträtt.

Men åter gingo Seafortharne till storms, uppmuntrade af officerarnes lifvande rop ... och åter blef resultatet det vanliga.

Hur många gånger detta upprepades, är ej annoterat. Men säkert är, att boerna under detta anfall på den Skandinaviska kåren vunno tid att förstärka sin vänstra flygel, mot hvilkens engelsmännen vid detta lag börjat ett häftigt infanterianfall, understödt af elden från det beridna artilleriet samt från den stora skeppskanonen, hvars djupa åsktoner helsade den gryende och minnesvärda dagen.

Seaforthregementet hade i anfallet mot Skandinaviska kåren fört med sig en maximkulspruta, som när den brötsats af långt framom skyttelinien, visade sig vara långt farligare för den lilla skaran än hela regementet tillsammans.

Också måste skandinaverna för att skydda sig mot detta mekaniska odjur snart lägga alldeles särskild vikt vid att plocka undan denna kanons servis.

Detta lyckades upprepade gånger. Långa stunder måste vidundret tåga och hålla tillbaka sin dödsbringande andedräkt.

Men snart kommo nya krafter att tjäna honom, och

till sist lyckades dessa gardera sig så väl, att det blef skandinaverna — hvilkas antal redan smält betydligt — omöjligt att få träffar på dessa det farliga vidundrets tjänare.

Och då blef det beslutadt att retirera upp mot kopjen.

Där skulle slutkampen stå. Där skulle den Skandinaviska kårens hjältesaga vid Magersfontein bli all, sedan dess bravour ovedersägligen räddat hela situationen för det folk, i hvars frihetskamp dessa nordens söner, sina tappre förfäders afbild, gjort en insats af verkligt mod, fysiskt såväl som moraliskt, hvilken aldrig skall glömmas ens af detta folk, boerna, hvilket man dock gerna, och delvis med rätt, velat påbörda det fula själslytet otacksamhet.

Starkt decimerade drog man sig steg för steg undan för öfvermakten.

Kanske fanns där ännu en utsikt att kunna förena sig med boerna, från hvilka assistens dock hade väntats i det längsta ehuru — förgäfves!

Orsaken att denna hjälp icke kom, torde närmast få tillskrifvas det sakförhållandet, att Cronje just vid denna tidpunkt egde en starkt försvagad högerflank genom nödtvånget att från denna skaffa undsättning till den af engelsmännen svårt ansatta vänstra flanken, där man tydligen trodde sig kunna vedervåga ett försök att bryta sig igenom.

Det kan äfven tänkas, att Cronje, under det att ställningen var som svårast för skandinaverna, icke alls hade sina intressen riktade åt denna punkt. Ty, som vi sagt, Seaforthregementets framryckande kunde i själfva verket ej anses som någon *stor* manöver, ehuru massan var öfverväldigande, stäld mot — femtio man!

Kapten Flygare hade räknat på, att han skulle kunna få undsättning af ett boerkommando, som han tyckte sig skönja på rätt nära afstånd, snedt åt vänster mot den kopje, vid hvilken boerns lilla kår höll stånd.

Såväl löjtnant Bærentzen som svensken Stolpe antogo på goda grunder, att kapten Flygare i detta fall sett fel, hvilket kunde vara förlätligt på grund af den halfskumma och rätt disiga morgonluften.

När det blef ljusst, och dimmorna skingrats af solen, befanns den väntade boerkommenderingen vara — *engelsmän*. Och dessa lågo därtill på en punkt, som fullständigt afskar den Skandinaviska kårens reträtt, hvarför alla tankar på en dylik måste uppgifvas.

Här fanns således intet annat att göra än att kapitulera eller falla till sista man...

Man beslöt att hålla ut i det längsta. Kanske skulle hjälpen komma... om också i sista stund.

Men så uppstod en ny svårighet.

Ammunitionen började tryta, under det att den öppna kretsen mellan kåren och engelsmännen blef allt trängre och trängre.

Undergången syntes snart alldeles viss...

Slutligen såg man engelsmännen storma; och få sekunder senare uppstod detta blodiga handgemäng, som skulle afgöra den lilla hjälteskarans öde.

Löjtnant Bærentzen, en af de få, som med lif och frihet kom undan denna hemska affär, berättar, att han, träffad af tvänne kulor, en i bröstet och en i ena armen, halft medvetlös kunde bevittna den djuriska vildhet, som fått makt med skottarne när de ändtligen nådde målet och fingose, mot hvilken verkligt *liten* skara de haft att kämpa, och detta därtill med länge nog oviss framgång.

Någon hänsyn till fåtalet fästes icke.

Man högg, sköt och stack vildt och utan barmhärtighet. Boernas seger under natten skulle nu sonas af den lilla frivilliga skaran. Och det är möjligt, att grymheterna togo så alldeles särskildt mot civiliseradt krigsbruk stridande former som de gjorde, just emedan man i motståndarne fann en *frivillig* kår, hvilken dömdes minst lika oförsonligt som de upproriska 'afrikanderna'.

Det är samma Bærentzen, som berättar, hur han såg en af raseri vanställd skotte ränna bajonetten i en redan fallen.

Denna fallne var den tappre malmöbon *Otto Enok Lindström*, som märkvärdigt nog ändå räddades till lifvet

men delade sina öfverlevande kamraters öde i detta slag nämligen att bli fånge och som sådan föras till den hemska och genom den store Napoleons öde världsbekanta ön St. Helena.

Andra dylika grymma scener funnos i mångfald på denna plats. Men hvad som kanske med än den onödiga blodsutgjutelsen skall brännmärka dessa 'segrare' öfver kapten Flygares tappra kår, det är den *plundringslystnad*, som skottarne ej kunde lägga band på vid detta tillfälle.

Man slet kläderna af de fallnes kroppar, och gick så långt i roflustnad, att många blefvo liggande där alldeles nakna.

Hvilka lidande de sårade därigenom måste utstå under den snart brännande solen, är lätt att fatta men omöjligt att beskrifva.

Mer än ett halft dygn fingo dessa sårade ligga där nakna, innan det blef möjligt för boernas ambulans att hemta upp dem. Och många voro de, som denna hemska tortyr brakte om lifvet.

Här fläckade således Seaforthregementet en vapensköld, som annars blifvit prisad såsom ärofullt fläckfri från tidigare strider.

Att särskildt uppräknat några namn från denna sven-skarnas hjältebedrift i boerkriget kan anses onödigt.

Alla voro de lika tappra, alla visade de, att de voro *svenskar!*

Ja, vi betona detta särskildt och göra det utan att trampa sanningen på tårna eller försöka att nedsätta de andra skandinavernas tapperhet i denna affär. Ty äfven dessa andra visade sig vara fullt lika värdiga allt beröm.

Men *flertalet* i den lilla skaran var dock af svenskt blod, och det är därför som vi särskildt velat betona *våra landsmäns* ära.

Flertalet af dem, hvars namn vi uppräknat på sidan 119 i detta arbete deltog i detta slag och blefvo engelska krigsfångar. Af dem, som öfverleva denna fångenskap, skall säkert en gång lämnas närmare detaljer från hjältebragden

vid Magersfontein, än de, hvilka nu stå oss till buds att återgifva.

Men af det vi veta och kunnat berätta framgår alldeles otvetydigt, att det var kapten Flygares kår, som räddade Cronjes armé från att vid Magersfontein bli utsatt för ett handgemäng, hvilket kunnat bli ödesdigert nog för boerna, i all synnerhet om dessa till sist måst utkämpa slutstriden på den norr om Magersfontein varande öppna och stora slätten.

— — —
Innan vi avsluta denna skildring af skandinavernas stora del i utgången af slaget vid Magersfontein kunna vi icke underlåta att äfven framhålla de erkännandets ord, som slagets hufvudledare, generalkommendanten Cronje yttrat om denna skandinavernas stora bedrift. Han säger:

»Hade icke skandinaverna hejdat engelsmännen såsom de gjorde det och genom denna tappra handling gifvit mig tid att förstärka den svårt hotade vänstra flanken och centern, skulle utgången af slaget vid Magersfontein blifvit mycket tvifvelaktig. Engelsmännen hade kunnat lyckas med ett genombrott, och min här skulle blifvit delad i två från hvarandra skilda styrkor, af hvilken ingen varit mäktig att upptaga kampen mot öfvermakten, allra minst på fria fältet.»

Dessa ord af den annars mycket fåordige Cronje är det bästa beröm, de tappra skandinaverna kunnat få, och i sammanhang med detta berättas äfven följande anekdot.

Det var ett par dagar efter slaget vid Magersfontein.

Boerstyrkan låg kvar för att behålla denna viktiga punkt och att där mota ett nytt eventuellt försök, att skaffa Kimberley undsättning. Under väntan sysselsatte man sig att än mer befästa ställningen, och Cronje red som vanligt omkring för att leda och öfverse arbetet.

Han mötte därunder en af de få svenskar, som kommit undan med lifvet, men sårad, från den heta dusten. Och han höll in sin häst framför den sårade och yttrade tillräckligt högt för att äfven en stor del af andra närvarande krigare och generalens landsmän skulle kunna höra det:

»Unge man! Jag vet, att ni var med i kapten Flygares kår. Helsa edra kamrater från mig och säg dem, att jag bland alla boers icke skulle kunna gallra ut ett par hundra man, som kunde göra om den bragd, ni femtio utförde morgonen till den elfte. Om några, äro vi boers er skyldiga vårt varmaste tack!»

Liknande ord fällde Cronje sedan upprepade gånger och bland annat i Skandinaviska kårens lilla läger, där han under vapenhvilan var en lika ofta som gerna sedd gäst.

Och när olyckan sedan träffade denna boernas största härförare, var han minst lika mycket sörjd af skandinaverna som af sina egna landsmän.

Hemligheten däri torde ligga i, att Cronje just egde detta vissa obeskrifligt säregna, som i alla tider slagit an på och eldat det skandinaviska kynnet, detta, som kan förstå särskildt de tröga *svenskarne* till bragder, hvilka en gång skaffat oss en *storhetstid*.

Den hemligheten, att kunna inspirera och elda, egde Cronje i särdeles hög grad.

* * *

Men vi återvända till slagets slutscener.

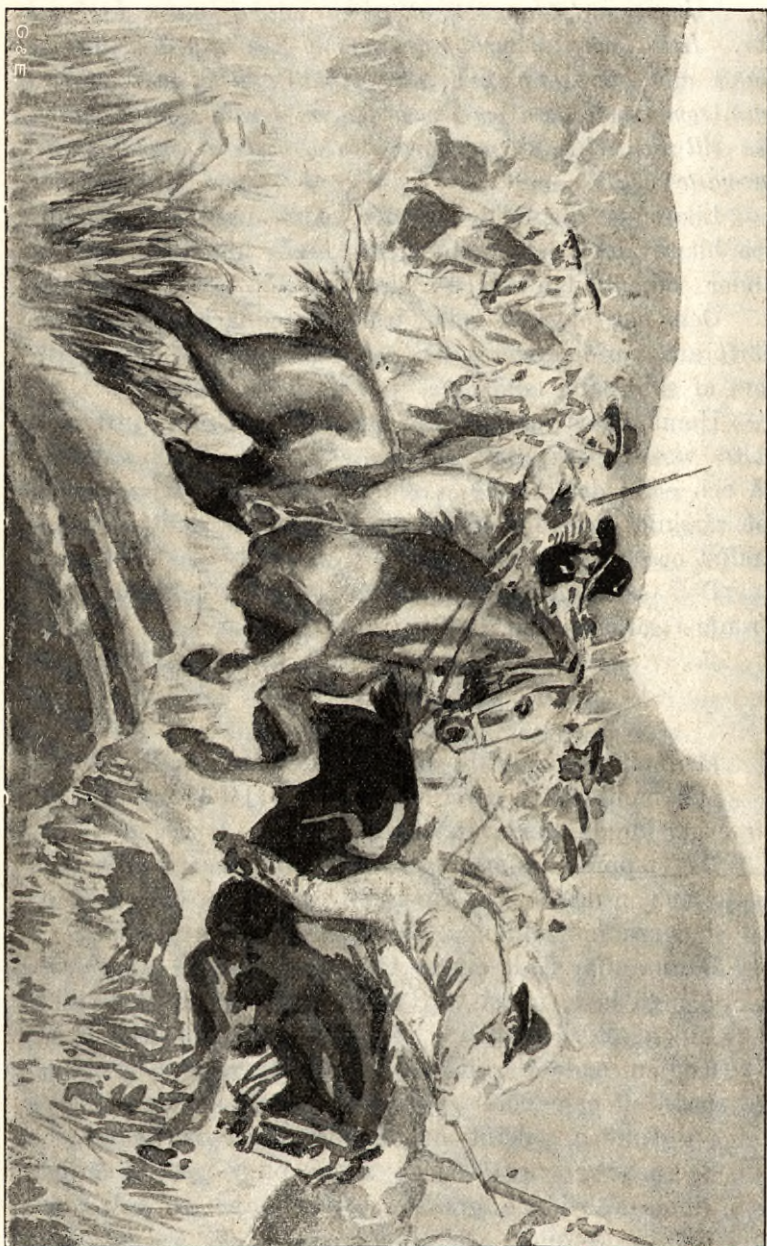
Vid femtiden på e. m. blef det tydligt för lord Metuen, att slaget kunde anses förloradt.

Det tappra Seaforthregementets bragd att intaga en kopje och nedgöra den Skandinaviska kåren eller taga en del af densamma tillfånga, var allt hvad man vunnit.

Denna affär hade emellertid varit dyrköpt, ty för dessa femtio man hade minst tre hundra femtio Seaforthare måst sätta till lifvet eller annars blifvit odugliga till strid.

Kopjen hade därtill åter fallit i boernas händer, och en stark offensiv rörelse manade engelsmännen att i tid draga sig undan söderut mot Modder River och lägret.

Boernas kanoner började äfven bli högst besvärliga. Och deras välriktade granater åstadkommo en svår man-spillan.

Boers, som skynda till undsättning. (Scen från slaget vid Magersfontein.)

Order till reträtt gafs. Många regementen började långsamt draga sig undan *utan* gifven order.

Denna reträtt var annars fullt mönstergill, och trupperna rörde sig i bästa ordning, äfven där granaterna föllo som tätast. Man visste, att minsta tecken till panik skulle mana boerna till att förfölja. Och under sådana förhållanden hade utgången endast kunnat bli, att lorden måst kapitulera med hela sitt detagement, d. v. s. de två tredjedelar af detsamma, som nu i ytterligt medtaget tillstånd stod honom öfrigt.

Manspillan bland engelsmännen hade varit förfärlig.

Höglandsbrigaden förlorade mer än hälften af sina officerare. Och inalles var förlusten på engelska sidan *ett tusen sjutton man!* En oerhörd siffra, då man vet, att boerna i detta slag ej förlorade mer än tredjedelen och af denna proportionsvis få döda.

Den 12 dec. klockan elfva f. m. gick lord Methuens slagna armé öfver Modder River för att intaga en säkrare ställning i det där ännu befintliga läget.

Hans ställning var farligt försvagad, och boerna drogo sina linier allt närmare.

Hans uppgift att undsätta Kimberley kunde anses vara fullständigt misslyckad. Och förstärkningar till ett nytt försök kunde han ej vänta sig så snart. Ja, tiden för denna förstärknings ankomst var till och med alldeles obestämd.

Med få ord, den första tredjedelen af den engelska undsättningsarmén kunde efter slaget vid Magersfontein anses vara fullständigt oskadliggjord åtminstone för en längre tid.

Det kan här anses vara platsen framhålla att engelsmännen knappt vid något tillfälle under kriget visat i så hög grad som här, huru ringa vuxet befälet var de allvarliga uppgifter, som man ställt för detsamma. Okunnighet och dumhet parades med den envishet, som i regeln är dumhetens kamrat, och som ofta gör, att äfven de klaraste fakta bli betraktade med ett ödesdigert förakt.

Liksom den beryktade Donquijote red spärr mot veder-

kvarnar gick lord Methuen och hans officerare mot boerna. Och följden blef för dem ännu sorgligare än den blef det för den bälde idioten, riddaren af Salamanca.

Och till råga på allt fällde lorden i sin kritik öfver slaget vid Magersfontein sådana yttranden om Höglandsbrigaden, att han för all framtid gjorde sig omöjlig såsom dessa tappres välbetrodde öfverbefäl. Han skaffade sig så att säga de värsta fienderna bland... sina egna!

TREITIOFÖRSTA KAPITLET.

Sir Bullers fiasko.

Lord Methuen hade blifvit slagen.

Om den saken var icke värdt att dispetera, lika litet som om att det nu skulle kunna lyckas för honom att undsätta Kimberley och Mafeking, hvilka båda städer ännu höllo sig tappert. På båda hållen hade man förstärkt och förbättrat försvarsverken samt omgifvit orterna med åtskilliga hinder och minor för att så vidt det var möjligt tillbakaslä boernas angrepp.

Vi måste dock i sanningens intresse erkänna, att general Cronje ej egnade dessa båda städer större uppmärksamhet än att han såg till, att de i dem varande engelska besättningarna ej kommo ut. Han hörde ej till det slags härförare, som plottra bort sin styrka på småsaker, och det myckna ordandet om hur *hjaltemodigt* försvaret af Kimberley och Mafeking leddes under den långa belägringstiden — hvilket särskildt den engelska pressen vetat basuna ut — inskränkte sig realiter endast till att föra en kamp mot en en hel del umbäranden, som en belägrad stad alltid måste underkasta sig. Det hela blef således en pröfnings-

tid, under hvilken det gällde att se, huru länge man kunde hålla ut mot — *hunger och törst!* . . . Att tillbakaslå några svårare anfall af boerskyttar kom aldrig på tal, helt enkelt af den anledningen, att några dylika stora anfall aldrig gjordes.

Cronje var för slug. Han visste, att de båda nyssnämnda bundsförvandterna voro mer än tillräckliga, att tvinga städerna till kapitulation om de understöddes af *tiden*. Hvarför skulle han därför i onödan offra sitt folk? Och den hatade Cecil Rhodes skulle äntligen, han som alla andra i Kimberley, trots sina millioner, få känna på hvad *hunger* och *törst* vill säga.

Till sist skulle katastrofen komma som af sig själf. Och för den skull nöjde han sig med att göra kretsen kring de båda belägrade städerna allt trängre och trängre. Men med beskjutningen upphörde han, och visade sig därigenom lika sparsam på sitt krut som på sitt folk.

Han hade så godt som alla trumfkort på hand. Hela landet rundt långt åt västern var nu i Cronjes våld liksom stora delar Griqwa- och Britiska Betschuanalandet. Dessutom voro orterna Vryburg och Kuruman i hans händer. Och han hade all anledning att låta sitt folk hvila något efter den mycket betydande och stora framgången vid Magersfontein.

Han hade icke tagit med i räkningen, att tid är makt likasåväl som *pängar* är det. Och han kände ännu icke, att engelsmännen hade till sitt förfogande en viss man vid namn lord Roberts, ej heller, att det fanns en plats, som hette — *Paardeberg*.

Detta skulle bli Cronjes fall.

* * *

Medan Cronje låg jämförelsevis överksam i sitt väl befästade läger vid Magersfontein, ingick åtskilliga underättelser från krigsteatern i Kapkolonien och Natal.

Alla voro de goda. Och vi skola nu för sammanhan-

gets skull relatera, hvad en svensk, som var med i slaget vid Colenso, hade att berätta.

Han kom jämte tre boers som kurir från nämnda slagfält till Cronjes läger den 18 december. Slaget stod den 15 s. m. således fyra dagar efter Cronjes seger vid Magersfontein. Den väg han tagit var i det närmaste densamma som Pekka — eller rättare sagdt hästen — hade följt, ehuru väl det måste erkännas, att Pekka, trots att han *icke* var ryttare, hade gjort den ansenliga distansridten på åtskilliga timmar kortare tid.

Man hade helsat den unge svensken — Conrad Leufgren från örebrotrakten — hjärtligt välkommen i det lilla lag, som Lundberg och Pekka tillhörde, och man hade gjort det så bekvämt åt sig som möjligt samt njöt i fulla drag af aftonpipan, när Leufgren började sin berättelse efter att med andakt hafva lyssnat till sina landsmäns hjältebragd vid Magersfontein, hvilken för många af dem skulle bli döden och för ännu fler en besvärlig fångenskap.

»Den 24 nov.», sade berättaren, »kom generallöjtnant Buller till Pietermaritzburg från Kapstaden. Han hade haft ett lätt arbete att tränga sig upp så långt, ty hvarken Joubert eller någon annan af våra generaler syntes hafva tänkt på, att bjuda Bullers trupper något motstånd.»

»Och så inträffade det, att han den 26 förenade sig med Bartons och Hildyards brigader i Estcourt samt tog öfverbefälet öfver en armé på närmare *tjugotusen* man! Med denna ansenliga styrka var det, som han ryckte upp mot Colenso och Tugela-floden, dit, som vi veta, vår Joubert dragit sig tillbaka af skäl, hvilka — oss emellan sagdt — alltid skola bli oförklarliga . . . Men *naturligtvis* måste han hafva haft sina skäl.»

Lundberg kastade vid dessa ord en orolig blick mot tältluckan och sade därpå halfhviskande till Leufgren:

»Icke så högt, käre vän. Äfven tältväggar kunna hafva öron.»

»Nå, det kan du då hafva rätt i», svarade den varnade.

»Men jag tänkte, att när man nu som vi hålla oss till *svenska* språket så . . .

I samma stund visade sig en boer — veldtkornetassistent — i tätluckan sägande:

»Vet ni inte af, att generalen ej tycker om, ja, att han förbjudit er att tala andra språk än vårt eller holländska?»

»Det är lättare sagdt än gjordt», svarade Leufgren lugnt. »För min del har jag inte fått i mig stort mer än kommandoorden på boerspråket och holländska kan jag ännu sämre.»

»Tala då *engelska*,» sade assistenten. »För den röran kunna vi åtminstone förstå litet hvar. Engelska har generalen icke heller absolut förbjudit.»

Han gick utan att afvakta svar. Och de i tältet varande svenskarne äfvensom finnen hade fått en påminnelse, som lät dem förstå, att — som Lundberg sagt — äfven tältväggar kunna hafva öron.

Boerna voro också med rätta misstänksamma mot alla »uitlanders.» Alla togos i detta afseende öfver en kam, och skandinaverna utgjorde ej något undantag. Det fanns äfven engelskvänliga skandinaver, och man hade därför påbjudit, att i boerled fick ej talas andra språk än sådana, som boerna kunde förstå, nämligen — utom deras modersmål naturligtvis — holländska och engelska, hvilka idiom en stor del af boerna kunna vara med på och äfven måste lära sig förstå på grund af affärstransaktioner.

Men vi återgå till vår, eller rättare sagdt Conrad Leufgrens berättelse.

»Vi hade reda på», fortsatte berättaren, »att denne Buller utom en stor styrka hade till sitt förfogande bortåt ett fyrtiotal kanoner och att bland massan fanns en sextusen marinsoldater och sjöfolk. Och dessa senare antogs det skulle bli oss mest till besvär. Att affären gällde Lady-smiths undsättning är väl obehöfligt att nämna.»

»Emellertid hade vi gått öfver på Tugelaflodens norra strand och med all ifver började vi befästa vårt läger. Det var nämligen ändtligen beslutadt, att icke retirera en meter

längre mot norr men väl, att till det yttersta bjuda Bullers armé på bäska piller i form af välriktade mauserkulor samt hårda nötter ur våra kanoner. Och, som väl var fingo vi rätt god tid på oss att ordna vår ställning.»

»De första dagarna i december fingo vi några mindre kännningar af att Buller icke var långt borta. Det kom flyktingar, som hade att berätta härresande saker om hur engelsmännen foro fram. Flera farmare, som nekat att hissa 'Union Jack' fingo sina gårdar nedbrända, och man talade äfven om andra illdåd såsom grof misshandel mot kvinnor, våldtagningar, ihjälsläendet af barn, särskildt gossar, och annat dylikt, som hör till ett med grymhet fördrt krig . . . Visserligen kan det hända, att dessa berättelser voro åtskilligt färglagda och öfverdrifna. Men sällan finns det rök utan eld. Och resultatet blef, att boerna svuro blodig hämnd.

»När Buller hunnit fram till Frère, visste vi, att det icke kunde dröja värst länge innan dansen skulle börja. Den 5 dec. slog han läger därstädes; således på endast två km:s järnvägsresa söder om Colenso och oss. Och afståndet till Ladysmith från Buller var då icke mer än cirka 25 km.»

»Så började heliograferna ¹⁾ att arbeta. Detta hörde vi af en spion, som samma dag han skulle skjutas lyckades rymma från Bullers folk, sedan han med fabulös styrka och med blotta händerna klubbat ihjäl de tre 'rödnackar', som blifvit satta att vakta honom . . . Hvad heliografen haft att säga general White i Ladysmith, fingo vi naturligtvis icke veta, och äfven om *vi* hade kunnat se dessa signaler — hvilket ju var omöjligt — hade vi i alla fall ej haft nytta däraf utan chiffern. På goda grunder antogs emellertid, att det var idel tröstens ord för White. Ty Buller *lofvar* alltid mycket, som han sedan får svårt att *hålla* . . . Nåja!

¹⁾ *Heliografen* är en optisk signalapparat med hvilken man vid dagsljus och klart väder kan förmedels spegelreflexer korrespondera mellan två skilda orter.

I *det* fallet tycks lord Methuen icke vara Buller underlägsen,» tillade Leufgren med hänsyftning på, hvad han nyss hört om lordens bedrifter... »Men gick det Methuen illa vid Magersfontein, så hade Buller icke mindre svår pers vid Colenso, hvad han än kunnat pr heliograf lofva sina vänner i Ladysmith... Det var emellertid löjligt att se huru uselt Bullers rekognosceringspatruller skötte sig. Så godt som hvarenda spejare sköto vi ned, innan någon af dem ens hade en aning om, hvar vi funnos, mycket mindre hur många vi voro, hvilket de naturligtvis hade all anledning att hysa något intresse för. — Inom parentes sagdt så har jag aldrig kunnat tänka mig en dummare spejare-tjänstgöring än den engelska. Fast de redan måste hafva lärt sig, att bakom hvarje sten, ja, hvarje tufva kan ligga en lurande boer, gå de på så att säga i ullstrumporna utan att blinka tills — pang! — de ligga där som utkastade hackor. — Inte är det heller något med deras kavalleri; *mod* fattas visst icke, men man arbetar utan plan, och så går det åt fanders.»

»Så inträffade något, som satte myror i hufvudet på oss alla», fortsatte Leufgren med märkbart sänkt röst, liksom vore han angelägen om, att inga 'öron i tältväggen' skulle höra honom... »Man sade allt nog, att orsaken berodde på hastig sjukdom, när våra öfverhufvuden så väl general Joubert som kommandant Lukas Meyer helt plötsligt lämnade lägret vid Tugelafloeden för att begifva sig, man visste ej hvart.»

»Där stodo vi nu vackert. En kolossal öfvermakt helt nära inpå oss och så *båda* de skinande ljusen borta, både Joubert och Meyer... Och vi som hade trott, att vi ändtligen skulle få pröfva våra krafter i annat än bara marscher och strapatser, i gräfvandet af skyttegrafvar och i vakt-tjänstgöring samt spiontjänst... Många undrade verkligen, om det ej vore bäst att genast retirera mot Ladysmith för att där utkämpa ett sista slag. Men dessa vankelmodige fingo snart upp ångan igen då de erforo, att det var *Schalk Burgher*, som nu fått öfverkommandot. *Han* skulle icke släppa taget så lätt, detta visste litet hvar.»

»Som ni nog veta, är Tugela vid denna tid starkt uppsväld och strid ej minst i sina skarpa krökningar i närheten af Colenso. Hon rinner vanligtvis i riktningen väst till syd men ett stycke öster om Colenso har hon gjort en nyckfull påhelsning åt norr. Och det är i den bukten som vi ha den femhundra meter höga kopje, på hvilken man lagt Fort Wylie. Väster ut från denna kopje kommer en hel rad nästan lika höga höjder, och de viktigaste af dessa äro Groblers Kloof, Red Hill och Geluk. Vidare veta vi, att det finns en järnvägsbro och en annan bro öfver floden vid Colenso. Dessa broar hade vi naturligtvis sprängt sönder. Men såväl öster som väster om staden kan man komma öfver floden utan broar tack vare drift, hvilka hela året äro möjliga att passera på grund af där liggande stenar och uppgrundningar.»

»Detta var naturligtvis rätt förargligt för oss under nuvarande förhållanden. Men vi hade dock fördelen af att från flodens norra sida kunna i god tid observera alla fiendens rörelser för att snabbt rätta vårt försvar därefter. Öfver en sträcka af minst sex kilometer hade vi fri utsikt. Hufvudstyrkan — närmare tretton hundra man — var under vår omtyckte Burghers eget befäl förlagd på Groblers Kloof, vänstra flygeln låg på och vid Fort Wylie och den högra på Red Hill. Från Fort Wylie, som just ligger vid den sväng som Tugela gör åt norr, kunde vi utmärkt behärska terrängen åt såväl söder som öster. Alldeles invid öfvergångsställena — driften — hade vi på de terrasformigt uppstigande höjderna ordnat våra skyttegrafvar som vanligt i tre rader, och terrängförhållandena erbjödo oss alla utsikter att kunna bjuda 'rödnackarna' på en effektiv eld. Utom dess hade vi haft god tid att såväl med stängseltråd som andra hinder göra det svårt för fienden att tränga på äfven om den lyckades komma öfver floden. Kort och godt; allt hvad man med hacka och spade kunnat göra hade också blifvit gjordt. Hvad som var alldeles utmärkt i försvarsväg var att vi fått tid på oss att anlägga provisoriska järnbanespar till de mest hotade punkterna för att

på dessa spår hastigt kunna flytta våra kanoner så att de kunde komma till nytta just där de behöfdes som bäst.»

»Detta om nordsidan af floden... Men sydsidan var icke heller alldeles blottställd. För att kunna åstadkomma en omedelbar flankeld äfvensom för att möjliggöra en effektivare betrykning af själfva angreppsfältet voro starka afdelningar förlagda på höjderna söder om det öppna fältet, där vi visste, att engelsmännen skulle rycka fram. Den ena låg söder om Bridledrift, två andra rakt öster om staden och slutligen på Inhlawebärgen ett litet godt batteri på tre svåra kanoner med mynningarna rakt mot floden och Colenso. Alla dessa ställningar voro så väl skyddade, att de ej i tid skulle hafva upptäckts äfven om engelsmännen haft långt skickligare spejare än de hade; och den rikedom på stängseltråd, som där fanns utspänd, skulle erbjuda ett betydligt hinder, om man ville taga dessa våra ställningar med storm. Inalles hade vi sex kanoner och voro sålunda rätt väl försedda med artilleri.»

»Buller måtte på ett eller annat sätt hafva kommit till insikt om, att han skulle få ett svårt arbete vid Colenso. Han närmade sig allt nog med stor försiktighet och icke förr än den 12 dec. hade han hunnit så långt, att vi kunde vänta aktion. — Snart blef det äfven klart för oss, att han hoppades komma ned i den med vegetation rikt öfverflödande djupa vinkel, som Tugela gör midt emot Fort Wylie. Vår ställning på norra flodsidans höjder skulle då bli mindre kritisk för honom, och öfvergången således underlättad af att folket icke för tidigt blef utsatt för vår eld.»

»Planen var nog, teoretiskt sedt, icke så oäfvnen. Det var bara skada, att den icke höll sig i praktiken. Ty för att detta skulle vara möjligt, borde Buller först och främst gjort sig underrättad om den sida af floden, på hvilken han befann sig, var alldeles fri från faror, med ett ord tagit reda på, om han ej kunde riskera att bli anfallen i ryggen!... Han hade tydligen icke en aning om, att det fanns boers på båda sidor om floden, mycket mindre att vi hade tre svåra kanoner på Inhlawebärgen.»

»För öfrigt tycks han hafva följt samma naiva taktik som lord Methuen åtminstone i sättet att söka få reda på fiendens ställning. Den 13 och 14 december hade han fullt jobb med att slösa bort en mängd krut vid matandet af icke mindre än åtta kannoner, som ihärdigt men onyttigt spydde ut en väldig massa kulor och granater, hvilka slungades mot hvarje kopje man kunde se — på *andra* sidan floden. Naturligtvis var det hans mening att genom denna eld locka oss att svara, så att han på detta sätt finge en inblick i vår ställning . . . Men Schalk Bugher var lika klok som Cronje; han *teg*. Icke ens ett gevärsskott blef lossadt . . . Så för *det* krutet hade Buller intet . . . Han ser för resten ut som en tunna; och som vi veta bullra tomma tunnor mest.»

Dessa sista ord sades trots förbudet på svenska och framkallade en munter stämning, hvilken dock genast på nytt afbröts af veldkornetassistenten, »som åter stack in hufvudet genom tätluckan, sägande på engelska:

»Inte ett ord vidare, om ni ej talar så jag förstår det.»

»Beg pardon!» svarade Leufgren en del harmset.» Det var en *witz*, som ej kan återges på annat språk än svenska.»

»Låt bli att witza då», gentog assistenten. »Annars må ni gerna gå på, för ta' mig rödnackarna, nu börjar er historia bli intressant.»

»Var så god slå er ned i så fall, så slipper ni stå ute i regnet», svarade Lundberg, hvilken, som vi veta, till och med hade rang öfver assistenterna alldenstund han ju var veldkornet.

Och den nyfikne lät icke bedja sig två gånger utan tog plats samt tände sin pipa liksom de andra, ja, höll äfven till godo med en hederlig 'uddevallare' bryggd på whisky.

Leufgren fortsatte:

»Buller ledsnade slutligen på att skjuta. Helt visst hade han kommit till den öfvertygelsen, att där icke alls fanns några boers, åtminstone på den främre raden kopjer på flodens nordsida. Och detta gaf anledning till att slaget

vid Colenso kom att i mycket likna, hvad vi nyss berättat om drabbningen här vid Magersfontein.»

»Den 15:de bröt in. Redan kl. fyra på morgonen märkte vi, att det skulle bli allvar af. En hel brigad, anförd af general Hart, som jag sedan fick höra, ryckte fram mot Bridle Drift. Men du mildel! Inte så mycket som den minsta lilla kulspruta hade man till betäckning, ännu mindre ett ordentligt batteri. Och så klef man på i skönaste ordning.

»Buller måste emellertid nu fått upp ögonen för detta general Harts vanvett, ty vi kunde se huru en ordonans kom sprängande, helt visst i den lofvärda afsikten att få generalen att hastigt retirera från ett grannskap, hvilket kunde vara farligt nog... Men ordonansen kom aldrig fram. En välriktad kula kastade honom liflös ur sadeln, och i samma stund råkade brigadens främre bataljon ut för en häftig korseld. Helt visst hade det genast gått alldeles på tok med hela bataljonen, om ej de öfrigas återtag blifvit möjliggjordt genom att två batterier kommo till undsättning och att återtaget dessutom blef betäckt af två bataljoner ur en annan brigad. Jag har hört, att det var ur brigaden Lyttleton, som stod till reserv.»

»General Hart kom således af sig redan i början, när han fick smaka våra bäska piller; och med hans plan att så där i *marschkolonn* plumsa i Tugelafloeden, tog en ände med förskräckelse.»

»Snart ryckte 'rödnackarna' emellertid till nytt anfall. Denna gång var det Hildyards brigad, som tågade fram på östra sidan om banvallen; och det lyckades dem verkligen att intaga bangården efter en mycket häftig strid med en till antalet betydlig underlägsen boerstyrka... Jag var själf med på den punkten, och jag kan intyga, att det där var något i stil med historiens vittnesbörd om, att hvarje svensk vid Narva hade att slåss mot tio ryssar. Hur vildt man än stred för hvarje fotsbredd, måste vi dock till sist släppa bangården, och detta var förargligt nog, ty därmed kunde äfven staden anses vara såld. Och 'rödnackarna'

skulle — hvilket var värst — kunna få betydliga fördelar af det kapet... Vi retirerade emellertid i god ordning, och order gafs, att på nytt anfalla och intaga vår förra position så fort förstärkning hunnit anlända, något som en och hvar lofvade att göra med kläm.»

»Den vunna fördelen hade emellertid gjort engelsmännens värde krigsledare dummare och oförsiktigare än vanligt; och man fick ett nytt bevis på, hur svårt det kan vara att bära medgången. Det inträffade allt nog en katastrof, som skulle fullständigt vända vinden och afgöra striden till boernas favör.»

»För att understödja hufvudanfallet hade nämligen Buller gifvit öfverste Long order att rycka fram med två fältkanoner och ett batteri svåra, snabbskjutande skeppskanoner. Han skulle hålla sig åt höger och ej rycka fram längre än att han med skeppskanonerna kunde bemöta elden från Fort Wylie. Till betäckning hade han fått en del infanteri. Den modige öfversten ville emellertid visa en annan taktik. Han drog fram sina kanoner så pass, att skottvidden till fortet ej blef mer än *1200 meter*. Men ännu värre var det, att han genom denna rörelse fick vår osynliga infanteriställning på ett afstånd af ej mer än *500 meter!*»

»Hans dristighet belönades därför illa... Och jag skall be att få slippa lämna en närmare beskrifning på hvad som nu följde... Må det vara nog sagdt, att öfverste Longs kanoner, hästar, folk och officerare blefvo så ömkligen tilltygade på ett par tre minuter, att det såg ut som en väldig röra af stupade, sårade och i vanvett kvarstående på den fläck, där han kort förut trott sig om att kunna göra en mästerkupp... Alla hästar skötos först och främst, därpå allt hvad kanonservis hette.»

»Buller, som insåg vidden af denna olycka, gaf nu order om att man åtminstone skulle försöka rädda kanonerna. Men hur vilda ansträngningar man än gjorde, stannade pjäserna i boernas händer. General Hildyard med en del af West Surrey- och Devonshire-regementena räddade i sista

stunden *en* kanon, men denna kostade också devonshirarne friheten, ty samt och synnerligen fördes dessa öfver floden som *fångar!* — Vår vinst föröfrigt blef icke mindre än *elfva* kanoner, således ett alldeles utmärkt kap.»

»Det var icke långt från att det gått lika illa för Sir Redvers Bullers stora skeppskanoner, som kommo efter. Dessa drogos af väldiga oxspann, och bland dragarne härjade boernas eld alldeles oerhördt. Manskabet måste i sista stund gripa in att ersätta djuren, och på så sätt fick Buller verkligen undan dessa pjäser, som kostat hans folk oerhörda mödor att få fram så långt som till Colenso, för att där icke ge dem den minsta lön för besväret.»

»När vi sålunda lyckats drifva undan Bullers hela artilleri, som sammanlagdt bestod af icke mindre än fyrtiosex kanoner, hvaraf sexton stora skeppspjäser, när vi lyckats med detta, föll det af sig själft, att äfven manskabet skulle laga att komma undan grannskapet af våra placeringar. Order till reträtt blef gifven, men dess värre för den opraktiske generalen endast medförande ytterligare missräkningar.»

»Han råkade nämligen nu ut för vår ställning på Inhlabwebärget, hvilken han icke alls kände till. Och möjligen i tanke att han nu var alldeles omringad lät han i sin förtviflan kavalleriet och Bartons brigad göra anfall mot denna vår mycket starka position. Förlusterna blaud hästar och folk blefvo betydande, ja, kanske de största i hela striden.»

»Samtidigt med detta råkade general Harts brigad i svårt trångmål för vår flankställning på Tugelas sydstrand. Men som vi icke fingo order att förfölja, lyckades han dock att till sist kratsa kastanjerna ur elden och gjorde till och med ett riktigt vackert återtåg.»

»Med detta var Bullers grundliga nederlag ett fullbordadt faktum liksom äfven, att vi alldeles utmärkt kunnat behålla den viktiga flodöfvergången vid Colenso och hindra all undsättning till Ladysmith.»

»Manspillan på den engelska sidan var, som man kunnat vänta, förfärlig och långt större än som borde blifvit händelsen, om ej Buller handlat lika hufvudlöst som jag

hör, att Methuen gjort det. Jag har också hört boers uttala den meningen om Buller, att han lär vara en duktig 'exercisdjäfvl' i *fredstid*, men att han gör bäst i att hålla sig borta från sådana platser där det 'osar hett'. Därmed menar man visst icke, att han saknar *personligt* mod. Han vill gerna vara med, där kulorna falla tätast, och många boers hålla före, att han 'gjort sig hårå', d. v. s. oträffbar, en mening, som väl kan ega sitt berättigande, då man hör, att slaget vid Colenso kostade engelsmännen i döda, sårade och fångar närmare *tolfhundra* man och cirka *sjuttio* officerare. Fångarne voro cirka trebundrafemtio och bland dessa femton officerare... Vi hade endast trettiosex döda och sjuttio sårade.»

* * *

Så långt berättade den i slaget vid Colenso deltagande Conrad Leufgren.

Af andra uppgifter, som kommit oss till del, kunna vi bl. a. meddela, att i detta slag gjorde ett längre fram uppträdande öfverbefäl för de engelska stridskrafterna i Sydafrika, nämligen lord Roberts — 'den lille mannen' — en oersättlig förlust.

Han hade nämligen sin ende son instucken bland Bullers folk, en lofvande ung officer, som brann af lust att här vinna sina sporrar för tapperhet i fält. Och godt gry fanns det i honom liksom äfven personligt mod, hvilket var medfödt.

Det var under kampen om öfverste Longs kanoner, som den unge Roberts skulle sluta sin korta hjältebana och fylla ett fadershjärta med obeskriflig sorg, samt äfven med ett hat till allt hvad boers heter, men som, — då detta fick tillfälle att längre fram resultera i handling, dock visade sig vara om också icke alldeles ofarligt — på långt när icke så effektivt som engelsmännen velat göra det till. Ty det skall alltid kvarstå som ett faktum, att denne lord Roberts *visst icke* bröt boernas makt, *visst icke* kufvade de

båda republikerna, men väl att han *på papperet* införlifvade Transvaal och Oranjefristaten med det engelska väldet. De händelser, som timat på krigsplatsen efter det att lord Roberts dragit sig tillbaka, hafva nogsamnt visat, att det i verkligheten ej var mycket bevändt med denna förtidiga 'annektering', som ytterligare skulle kosta England ofantliga summor i krigskostnader utom tusentals människolif.

Men vi få tillfälle, att närmare behandla dessa affärer längre fram i våra skildringar af detta märkliga krig, det märkligaste, som timat på många hundra år och bland alla jordens s. k. 'frihetskrig' helt visst alldeles enastående

Som det emellertid ju kan ega ett visst intresse att veta närmare detaljer från den unge Roberts hjältedöd, kunna vi nämna följande.

Vi ha oss bekant, hur svårt det Bullerska artilleriet råkade utför boernas eld från skyttegrafvarna och hur d t tilltygades af boernas kanoner. Öfverste Long var helt visst alldeles för modig, när han drog fram sina kanoner så nära som på fem hundra meters afstånd från boernas goda ställning på Wylie-kopjen och han var också en bland de förste, som fick sota för denna dumdristighet genom att bli dödligt sårad af två välriktade mauserkulor, af hvilken en genomborrade hans lever.

Servisen vid de närmast honom varande kanonerna låg redan nedmejad som sädesax för skördemannens lie, och jämte dessa såg man hela spannf af dragare ligga dödsskjutna framför de för engelsmännen själfva så kritiskt placerade pjäserna.

Den döende öfverstens slocknande blickar kunde se, huru hans manskap offrade sina lif lika gagnlöst som han gjort det själf. Men han blef dock besparad att se hur verkligt sorglig den slutliga utgången skulle bli för hans vapen, som en kort stund senare ej mer skulle vara drottningens utan *boernas!*

Man kan väl knappast kalla ett dylikt onödigt offerande af människolif för heroiskt. Vi skulle snarare vilja nämna det med ett mildt ord — oförväget. Att däremot söka *rädda*, åtminstone hvad man förlorat, hör ju till tapperhe-

tens och pliktens område, och det var under dessa lofvärda sträfvanden som den unge Roberts stupade.

Så här gick det till.

Buller insåg snart, hvilken dumbet den stupade öfversten låtit komma sig till last. Han galopperade fram till ett litet batteri, som lyckats finna en knapp betäckning i en sänka mellan ett par små kullar, och hans oroliga blickar mönstrade de på marken och invid kanonerna liggande karlarne samt sökte bland dessa någon, som särskildt skulle kunna vara att lita på.

Af officerare fanns där icke en vid lif. Två kaptener lågo broderligt sida vid sida i dödens tunga sömn, och en löjtnant fanns där hängande öfver en lavett, hvars ena hjul var fullstänkt med blod och hjärnmassa från den unge mannens af en granat krossade hufvud. Där fanns äfven en öfverstelöjtnant, en man, som Buller trott sig kunna vänta mycket af; men nu låg han där död, genomborrad af icke mindre än fem kulor.

»Kamrater!» ropade Buller. »Finns här någon, som vill hjälpa till med att återtaga kanonerna?»

Detta var annat tilltal än de vanliga befallningarna. Och många läto, trots den förtviflade belägenheten, uppelda sig.

En gammal martialisk kanonier steg fram, och med honom följde ett tjugotal andra. Buller förde dem personligen till en flock utvalda, som ställt sig under löjtnant Roberts närmaste befäl. Ett par återstående spann — hvilka nu skulle i elden för att rädda åtminstone någon af kanonerna — drefvos fram.

Djuren piskades obarmhäftigt, och de tunga pjäserna sattes i rörelse på den gropiga, lösa och af solens strålar afbrända marken, sattes i rörelse mot ett mål, som för hvarje redigt tänkande hjärna hade döden själf till väktare.

I ursinnig fart sprängde man fram mot fienden, som redan höll på med att föra de eröfrade kanonerna öfver floden för att sätta dem i säkerhet och för att vända dem mot deras förra egare. Under arbetet med detta gåfvo bo-

erna kanske ej tillbörlig akt på dessa engelsmäns framryckande eller ock ansåg man skaran vara alldeles för liten att taga någon vidare befattning med.

Hur som helst. Det lyckades verkligen för den unge Roberts att spanna för de båda spannen. Och trots kulregnet, som nu öfvergöt dem, ville man ej lämna platsen utan att få med sig åtminstone två kanoner.

Märkvärdigt nog gick det — ett stycke.

Men nu blefvo boerna uppmärksamma, och elden mot de djärfve flödade allt häftigare. Ett bland de första offren var den unge Roberts, som stupade. Man ville föra den svårt sårade från den farliga platsen, men han motsatte sig detta såsom han sade för att de andra skulle kunna obehindradt bringa kanonen åter till de engelska trupperna.

Under detta hade ett af de båda kanonspannen fullständigt fallit offer för boernas kulor, som utspyddes på ett afstånd af knappt åtta hundra meter.

Buller som var med öfver allt, fick se faran och lyckades få ihop två nya spann. Och med hjälp af dessa räddades verkligen *en* kanon af de två, men på bekostnad af så mycket folk och djur, att vinsten icke ens närmelsevis kunde betäcka förlusten.

Klockan var vid detta lag framemot fem på eftermiddagen. Största rådvillhet rådde öfver allt bland de engelske, och förlusten af kanonerna — hvilken aldrig skulle egt rum, om befälet haft minsta förtänksamhet — var ensamt den egnad till att upphöra med bataljen. Alla anfall hade på det häftigaste blifvit tillbakakastade och öfverbefälhafvaren var själf sårad.

För en icke i detaljerna invigd, låter det nästan som en saga, eller rättare som en alldeles otrolig historia, att Buller kunde uppträda som han gjorde det vid Colenso. Han hade dock en alldeles öfverväldigande armé att ställa upp mot boerna, och han borde med denna kunnat göra icke mindre än två kringgående rörelser för att från flankerna bringa den betydligt underlägsna boerstyrkan till öppen strid eller flykt.

Han råddes att göra detta, men tog dessa råd lika hallstarrigt som Methuen tog allt, hvad man rådde honom.

Ett större fiasko kunde knappt tänkas, och liksom Methuen vid Magersfontein, stod Buller redan efter den första allvarliga sammanstötningen med boerna inför nödvändigheten att draga sig tillbaka i stället för att undsätta den stad — här Ladysmith — som så ifrigt väntade en hjälp, hvilken ännu skulle dröja

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Provisorns äfventyr.

På aftonen följande dag återvände major Albrecht till Cronjes läger vid Magersfontein. Han hade haft ett styft arbete allt sedan han på öfvergeneralens order den 14 dec. — alltså dagen efter det stora slaget vid Magersfontein — måst skynda till östarméns undsättning med ett par batterier af boernas nya snabbeldskanoner. I god tid hade han hunnit fram, och en verksam del hade han tagit i slaget mot Buller. — Utom denna seger — om hvilken Cronje redan fått budskap af kurierna — kunde major Albrecht nu äfven meddela närmare detaljer öfver krigstilldragelserna på södra krigsskådeplatsen, där engelsmännen under general Gatacre hade ett svårt nederlag vid Stormberg, som egde rum redan den 9 dec. alltså före de båda andra nederlagen, i hvilka Methuen och Buller lärde känna boernas krigskonst.

Af en dansk provisor, Rasmus Nielsen, som kommit till Kapstaden ett år tidigare, att i Afrika söka sin lycka sedan han till följd af en tråkig kärlekshistoria måst lämna

'Kongens Bye', fingo våra skandinaver höra följande detaljer från affären vid Stormberg, i hvilken provisorn deltagit, sedan han vid krigets utbrott kommit att sluta sig till en del upproriska afrikanders, som ansett rätta tidpunkten inne att få gifva en hel del repressalier för en mängd oförrätter, hvilka engelsmännen en lång tid lätit dem vederfaras i Kapstaden.

Den danske apotekarekandidaten hade till en början gifvit sina afrikandervänner alldeles rätt ej blott i hufvudsak utan äfven i detaljer. Sålunda var han den första att gå in på att engelsmännen gjorde allt för att utsuga icke blott farmare utan äfven alla slags yrkesidkare, som ej voro af engelsk börd eller åtminstone på ett eller annat sätt befryndade med den engelska nationen och framför allt visade en obrottslig hängifvenhet mot allt, som lydde under en 'Union Jacks' blodröda duk.

Kort efter de första krigsrörelserna var den danske provisorn på krigsstråten och på väg mot norr i afsikt att där jämte fjorton hämdlystna afrikander af halft boerblod och resten af tysk eller holländsk extraktion, förena sig med de boers, som ryckt ned mot den viktiga gränsen, Oranje-River.

Resan företogs delvis på järnväg — upp till en station helt nära De Aar — där engelsmännen kort därpå förlade sin stora militärdepôt. Men som det däruppe började visa sig våra förenadt med ej så liten personlig risk att ej resa i engelska intressen, lämnade provisorn och hans vänner tåget för att på hästryggen söka taga en mer nordvästlig riktning upp mot den viktiga punkten Aliwaal North, där man visste, att boerna skulle samlas i massa för att skydda den södra gränsen mot invasion.

Afstigandet skedde vid den lilla stationen Deelfontein, cirka 70 eng. mil söder om De Aar, och meningen var att man till börja med skulle sätta kurs på järnvägsknuten vid Bosworth, där sammanbindningsbanan med De Aar löper ut. Sedan var det meningen att åter begagna sig af järnväg till den stora knuten vid Stormberg, då man hoppa-

des, att en resa på bibanorna skulle ställa sig jämförelsevis lugn.

Vi låta nu provisorn själf berättat de äfventyr, i hvilka han en hel del tanklöst hade kastat sig, och göra det så mycket hellre, som hans berättelse är en mycket målande skildring öfver det rättslöshetens tillstånd, som rådde i Kapkolonien redan vid tidpunkten för det stora frihetskrigets början.

* * *

»Att färdas i flock och beväpnade som vi voro, märkte vi snart vara omöjligt», sade provisorn... »Vänner kunde man nog träffa i farmen, men antingen voro dessa så utpinade och maktlösa, att de icke kunde ens skaffa våra hästar foder, mycket mindre mat åt femton hungriga karlar, eller ock vågade man icke göra det af fruktan för spioner, hvilken tjänst i regeln och som annars utfördes af detta förbaskade slödder, som är ett mellanting mellan kaffrer och hvite. Den s. k. kappolisen hade genast reda på vår tillvaro, och som vi icke gerna så långt söder ut ville komma i handgripligheter med nämnda skurkar, måste vi vackert draga oss undan, så fort en dylik patrull — ofta femtio man stark och däröfver — närmade sig vår uppehållsort.»

»Vi slet omdt alldeles förskräckligt. Ofta nog vågade vi oss icke fram till en farm ens för att dyrt köpa oss någon föda, när våra kunskapare — som redo två och två — ej kunnat bli på det klara med, om man där hade vän eller fiende... Hvarje mot norr ridande man betraktades med misstänksamhet, i all synnerhet om man kunde ana, att denne ryttares patrongördel innehöll mer ammunition än en boer vanligen för med sig på sina turer, hvilket som bekant, utgör endast några få skott, af hvilka dock hvarje är afsedt för en träff.»

»Till trakten af den lilla staden Hanover kommo vi dock fram utan större äfventyr. Och för att där icke

utsätta oss för misstänksamma blickar äfven från stadens myndigheter, delade vi oss i tre partier, två på sex man och ett på tre. Till det sista hörde jag, och vi fingo till uppgift att i Hanover förstärka vårt whiskylager, som smält i hop till endast bottenskytan af en mindre fältflaska... Det går nämligen 'konfonium' åt, om man skall hålla lifsvärmen vid makt under de kalla nätterna på Sydafrikas ändlösa slättvidder, där under denna tid den ena isande regnskuren aflöste den andra så att man vid morgonens inbrott ofta icke hade en enda torr tråd på kroppen.»

»Nå, det där känna ni till... Jag skall icke heller uppehålla mig vid dessa våra gemensamma lidanden utan i stället berätta vårt första *stora* äfventyr... Den ena af mina två kamrater var en liflig pojke från Somersset vid Tafel Bay. Han hade i all synnerhet ett ondt öga till allt hvad rödnackar heter sedan en dylik lymmel brakte hans enda syster i olycka och vanära. Och han hade svurit engelsmännen strid på lif och död... Att detta icke bara var munväder, skola ni också få veta.»

»Den andre af oss tre, som skulle till Hanover, var en flegmatisk natur af mer holländskt blod än han var boer... Men som engelsmännen genom illojal konkurrens brakt hans lilla skädderiaffär i Capetown på obestånd genom att draga kunderna från densamma, ansåg *han* sig ega orsak nog, att nu söka hämnd... Att han icke var *bara* skräddare, skola ni äfven få höra.»

»Det var vid middagstiden, vi kommo in i staden, som vi efter utträttadt ärende hoppades att få lämna för att återförena oss med den ena delen af de andra, som höllo till invid en farm i närheten af Hanover. Men vi hade gjort upp räkningen utan värden, d. v. s. den engelska polisen. Ty knappt hade jag, som var inne i en krog efter whisky, betalt denna förr än en misstänkt figur stiger fram och frågar, om jag kom från Cap och om jag var afrikand. Jag svarade kanske något hetsigt, att detta var en sak eller två saker, han kunde taga reda på af någon annan än mig, och snart var grälet i full gång... Till all lycka voro han och

Vi smögo oss genom det vilda passet. (Se sid 559.)

jag ensam i inne i baren, om jag ej medräknar själfva storekeepern, som förhöll sig alldeles neutral bakom sin disk, ja, till och med så neutral, att han såg ut som om vi icke alls existerade för honom, fast våra röster kunnat höras ett godt stycke ut på det rymliga torget.»

»När jag till sist icke orkade att längre munhuggas med den oförskämde slyngeln — det var en karl på cirka trettio år — bad jag honom rent ut att draga i väg till en trakt, där det lär vara varmare än till och med vid eukvatorn, och följden blef, att han helt hastigt presenterade sig som polis och i sin ordning inviterade mig till vakten.»

»Den där inbjudniugen hade sina obehagliga sidor. Som utlänning var jag till och med mer misstänkt i myndighetens ögon än om jag varit afrikand, och utom dess hade jag hvarken af vederbörande militärbefäl utfärdadt respass, som vid denna tid påfordrades, än mindre egna betyg; ty dessa senare hade jag vid den hastiga afresan från min tjänst i Capetown hos en apotekare därstädes lämnat kvar. Inom parentes sagdt, lär jag väl aldrig få dem åter, åtminstone icke förr än kriget blir slut...»

»Nåväll Här måste man alltså klara sig på ett eller annat sätt. Och jag lyckades verkligen hitta på ett i hast, som jag också genast begagnade mig af, nämligen det enda, hvilket under dåvarande förhållanden stod mig till buds... Kort och godt: jag gaf gossen en truthuggare så att han helt visst med sju solar för ögonen gjorde en piruett med saltomortal i den högre stilen och hamnade under ett bord.»

»Nu ville jag taga till benen. Men den nyss så frånvarande 'storekeepern' hade plötsligt fått ben under sig äfven han; och det befanns nu, att dörren åt gatan var stängd...»

Provisorn gjorde en paus liksom för att i minnet åter upplefva denna helt visst rätt kritiska situation, hvilken ej förfelade att göra intryck på åhörarne, som dock voro mer eller mindre härdade vid allehanda slags äfventyr. Man väntade sig också något extra, när dansken fortsatte:

»Där stod jag nu, visserligen ensam mot en, men på samma gång mot en hjätte, som hotande utbrast:

»Hvad menar ni med det här? Vet ni inte, att den ni slagit är polis och att detta kan stå er åtskilligt dyrt? Och utom dess har ni med denna handling i högsta grad konprometterat min affär, så det kan hända, att man stänger den. Ja, det har ni gjort, och nu får ni stå ert kast.»

Han grep mig i armen. Och innan jag viste ordet af var jag insuttad uti en innanför disken liggande kammare eller rättare serveringslokal, att döma af inredningen och andra mobilier... Men där fanns också något annat mina herrar, något som gjorde, att jag på en gång kände mig både skamsen och glad. Och kan någon gissa, hvad det var?»

Nej, det kunde ingen förstås. Men nyfikenheten blef just därigenom ännu mera stegrad.

Provisorn tycktes njuta af detta och gjorde sig ingen brådska med att fortsätta. Han syntes själf vara till och med angenämt berörd af detta minne, när han ändtligen tog till orda:

»Jo, det var en *flicka*, vet ni, en flicka, vacker som en dag, en sommardag på Amager! Och danska är hon, en härlig jutlandstös... Hon är annars advokatsdotter från Köpenhamn, men en liten historia från 'Kisten' gjorde, att hon löpte ut och kom till Capetown, där jag gjorde hennes bekantskap i en variétésaloon. — Och resten kan ni tänka er... Men hur förtjust blef jag icke, när hon nu i den fördömda baren i Harrover stack sitt lilla smilande ansikte mot mig och utbrast med en hemlighetsfull blinkning:

»*Der er stor Allarm her i Byen... Kiære!... Løv lidt her...*»

»Det där lät som musik», fortsatte provisorerna... »Jag trodde mig kunna hysa hopp om ett godt handtag. Och jag väntade nu bara på, att hon skulle komma igen så snart som möjligt, sedan hon på en vink af den uppretade hjätten måst aflägsna sig, tagande vägen genom ännu en dörr, som ledde in till något annat rum... Först i ensam-

heten, och då denna började synas mig långvarig, kom jag att tänka på min revolver, som jag allt sedan min landstigning i Afrika ej gerna lägger ifrån mig ens om nätterna. Jag hade den i fickan och jag beslöt, att låta kulorna spela. Dock endast i största nödfall, ty risken med en dylik manöver var naturligtvis ännu större än den, som jag kunde vänta mig af att hafva tuktat den oförskämde 'zarpen'...»

»Efter ungefär en timmes väntan hörde jag någon krafsa på rummets fönsterluckor, som voro stängda och blott genom ett par små hål insläppte en mycket sparsam dager. Jag klättrade upp på ett tomfat och kikade ut genom ett af hålen, viss om att där få se den lilla danskan, som tillhviskat mig löfte om hjälp. Men henne såg jag icke till, utan pojken från Somersset, och bakom honom den flegmatiske skraddaren, hvilken med ryggen vänd åt den andre tycktes stå på utkik.»

»Kort därpå slogos luckorna upp, och det dröjde icke en sekund innan jag befann mig förenad med mina båda vänner, som, underrättade af flickan om min belägenhet, skyndat att söka få mig fri... I samma stund fingo vi emellertid höra lifligt sorl af röster ute på gatan, som genom en hög häck var skild från tomtens trädgårdstappa.»

»Och då jag i detta sorl utan svårighet kunde känna igen jättens mullrande bas blef jag orolig.»

»Kom! sade jag till de båda andra. »Här kunna vi icke stå.»

»Och jag styrde kurs längre in på gården, där jag upptäckte ett uthus, som kanske skulle kunna ge oss skydd medan de andra tågade in i krogen för att hemta 'fången'.»

»Där vid uthuset fann jag flickan på nytt... Hon såg mycket förskrämd ut och svarade endast på mitt tack för hjälpen med att peka på ett plank, som skilde krögaregården från en angränsande tomt.»

»Meningen var lätt att fatta. Och vi dröjde ej med att hastigt klänga öfver planket, till vår stora häpnad följda af flickan, som var minst lika vig i klättring som vi, trots att hon samtidigt släpade med sig ett ganska stort bylte.»

»Nedkomna på andra sidan gaf hon oss några råd, som vi skulle följa och sade vidare, att vi knappt före mörkrets inbrott kunde komma ut ur staden, om vi ej inväntade henne som cicerone. Stället uppgaf hon, och på så vis kommo vi till en materialgård vid någon fabrik, och där blefvo vi — väl gömda — i en allt annat än behaglig lägenhet till framåt kvällen utan att ens våga fördrifva tiden med prat, af fruktan att kunna bli ertappade.»

»Den korta sydafrikanske skymningen hade just börjat falla på, när vi i gömslet plötsligt fingo höra ljudet af en hvissling, som enligt aftal skulle annonsera den redan i flera timmar med otålighet väntade danskan. Men hur vi än ansträngde våra ögon för att kunna upptäcka henne, sågo vi icke skymten af en kjol men väl en karl, som närmade sig med försiktiga att icke säga smygande steg.»

»Jag hade just fått upp min revolver, för att gifva den oförsiktige respass, om det var så att han kom ännu närmare. Men i samma stund jag stod i begrepp att lägga an, fick jag höra den där krabaten hvissla till samma tre korta ljud, som var danskans signal, och då anade jag genast sammanhanget... Danskan hade klädt sig till karl.»

»Så befanns också vara händelsen. Och nu voro vi inom ett par minuter fyra 'man', som på alla upptänkliga omvägar sökte oss fram till en utgård, hvarifrån danskan förde oss till en gammal käring i en kafferfarm där i närheten och där vi kunde förse oss med hvar sitt mausergevär jämte patroner, hvilket allt tycktes vara ditfört af danskan tidigare på dagen att döma af den boervänliga kärings prat.»

»Efter intagandet af en hel del föda, af hvilken vi samt och synnerligen alla voro i stort behof, blef det att i mörker och naturligtvis äfven regn bryta upp för fortsättandet af vår färd mot gränsen, eller rättare nu närmast till Boswortstationen rakt sydväst ut, en sträcka på cirka 30 eng. mil och hufvudsakligast genom bärgland, för att undvika på veldtet möjligen kringströfvande engelska polispatruller.»

»Beväpnade som vi nu voro, skulle dock ett möte med dy-

lika gynnare varit allt annat än helsosamt, åtminstone om de voro manstarkare än vi, och detta trots att danskan sade sig kunna sköta sitt gevär som en hel karl. Hon fick snart tillfälle att visa prof på att hon ej öfverdref sin skicklighet.»

»Vi hade snart kommit upp i en mycket svårtillgänglig trakt, hållande oss utefter veldet så mycket som möjligt för att ej gå vilse och detta i all synnerhet som vår vägviserska, danskan, icke var alldeles säker på sig själf beträffande vägen. När vi slutligen också råkade ut för missödet att ej veta åt hvilket håll vi skulle vända oss och ej voro försedda med kompass, stod vårt enda hopp till att styra kurs efter solen, som dock visade sig högst sparsamt den dagen. Och resultatet blef, att vi slutligen befunno oss precis på samma punkt, från hvilken vi med solen som ledare tågat ut... Här gjorde vi alltså rast för att närmare öfvergrunda vår belägenhet.»

»Vi funno denna vara högt kritisk så länge vi ej vågade oss ut på veldet. Och hvad vi nu framför allt saknade för den händelse att vi till sist *måste* ut på slätten, hellre än att undkomma bland klyftorna, det var hästar. Vår proviant var mager, nämligen några remsor biltong och några af dessa cakes, som de engelska soldaterna få till ranson, högst osmakligt bakverk af majs och kli cirka en decimeter i kvadrat, samt den flaska whisky, hvilken jag tillhandlat mig af jätten i Hanover. Det fanns således alla anledningar att göra vår trettiomilsresa raskt.»

»Bäst vi diskuterade detta viktiga ämne så grundligt som möjligt fingo vi höra ljudet af ett skott. Och af smällens styrka var det icke svårt att fatta, att skytten ej befann sig så långt från vår lägerplats... En af oss smög sig ut på branten af en klippa för att rekognoscera, och en kvart senare återvände han med budskapet om, att alldeles under denna klippa voro fem kappoliser samlade kring en källa, där de som bäst voro sysselsatta med att vattna sina hästar.»

»Fem mot fyra var icke mycket, menade vi. Så för den delen voro vi icke rädda att bli öfverraskade. Men

dristigare kunde det vara att utföra det förslag, som plötsligt rann på pojken från Sommerset. Och detta var, att vi skulle försöka *stjåla* hästarne för att sedan öfverlämna 'zarperna' åt det obehagliga öde, hvilket ännu var vårt.»

»Jag för min del fann förslaget alldeles utförbart. Men boerpojken från Sommerset hade en annan mening och erkände, att han varit med om att stjåla hästar förr. Och efter hans anvisningar beslöts att försöket skulle vågas på följande sätt.»

»Två af oss, nämligen danskan och undertecknad, skulle draga oss längre upp i passet och därifrån lossa några skott samt skrika och hojta allt hvad vi kunde. Sedan skulle vi raskt klättra ned mot veldet och där gömma oss i någon klyfta, af hvilka det fanns godt om öfver allt. Zarperna skulle helt visst skynda upp i bärget för att se, hvad som stod på och möjligen lämna endast en man kvar att vakta hästarna. Denna vakt skulle i rätt tid öfvermannas, i värsta fall dödas, och sedan skulle hästarne föras ut på veldet så nära bärget, att vi — danskan och jag — skulle se dem från vår klyfta. Resten föll af sig själft.»

»Planen var icke dum. Men där fanns ett aber, och detta var, att äfven de från källan bortlurade zarperna kunde få se hästarne ute på veldet.»

»På denna min invändning, svarade de båda boerna med en mun, att de nog skulle akta sig för att blotta hästarne i onödan, och i värsta fall blef det att skjuta igen — dels från veldet, med hästarna till betäckning, dels från vårt, mitt och danskans bakhåll. Men som sagdt, detta skulle nog icke behövas, ty allt skulle gå så fint, att de i bärget varande ingenting kunde märka. — Jag hyste likväl ännu stor tvekan och under denna föddes en idé, som antogs med acklammation. Denna var, att boerna, så snart de satt sig i besittning af djuren, skulle vid källan slossa några skott samt skrika och larma så att de fyra i bärget hux fux vände om för att bistå vakten! Men icke förr skulle denna skjutning ega rum än sedan hästarne voro undanförda på när de två, hvilka boerna behöfde för att hastigt komma undan.»

»Detta förslag antogs och omedelbart satte vi oss i rörelse.»

»Vi smögo oss genom det hemska passet, (Se illustr. sid 552) som förde ned mot veldet och skildes snart efter aftal. Boerna fortsatte smygande mot källan. Jag och dansken gafvo oss i väg upp på en höjd; och snart smattrade våra gevär i en salut, som mycket väl kunde höras af zarperna liksom äfven våra vilda härskri, i hvilka danskan helt visst hade öfvertaget.»

»Några minuter senare lågo vi i en väl dåld klyfta, som gaf oss god utsikt öfver veldet, och från hvilken det äfven var bäst att hastigt komma ned till detta när tider blef.»

»Boernas beräkning tycktes hålla streck. Zarperna kommo upp i bärgen; ja, de syntes en stund senare alldeles charmant afteckna sig mot himlen och skulle varit alldeles utmärkta mål för våra kulor, om vi från klyftan velat roa oss med en liten målskjutning. Danskan var icke heller olifvad för detta. Hon hatade allt hvad zarper hette och ansåg sig hafva alldeles särskilda orsaker till detta hat. Men jag lyckades dock lugna henne och sade, att det kunde vara straff nog åt dem att här beröfva dem deras hästar, så mycket mer som det nu icke var lång stund kvar innan det åter skulle bli natt.»

»Där ä' hästarne!» utropade hon plötsligt.

»Och mycket riktigt. Fem granna djur syntes helt nära under oss och på två af dem sutto våra boers. En kort hvissling kom dem att stanna och binda de tre utan ryttare vid några mariga buskar, som förde en högeligen trist tillvaro vid bärgets fot.»

»Sedan boerna därpå återvändt för att utföra sista afdelningen af sitt program, tycktes allt kunna vara så godt som klart.»

»Men det skulle snart visa sig, att mina nyss uttalade farhågor ej varit oberättigade, ty rätt öfver oss fingo vi plötsligt höra ett vildt oväsen, och nästa minut kommo de fyra zarperna nedrusande, skrikande i munnen på hvar-

andra, att hästarne blifvit stulna och att några skojare till kaffrer helt visst varit framme.»

»Jag vet ej, hvad som gaf mig mod i detta ögonblick att göra, hvad jag gjorde,» fortsatte provisorn. »Men jag rusade efter och hann ungefär fram till hästarna samtidigt med den skrånande poliskvartetten. Som en blixtn var jag uppe i en sadel, och med revolvern i hand höll jag följande lilla tal till de förbluffade åhörarne:»

»Gif er, annars äro ni dödens. Hästarne äro nu våra, och minsta försök att återtaga dem kostar er lifvet. Vi ha tagit dem med den rätt, som *krigstid* lämnar oss... Kort och godt, vi äro boers!»

»Zarperna sågo samt och synnerligen häpnad ut, hvilket ju ej var att undra på. Och deras oroliga blickar sökte de andra, som jag talat om, helt visst beräknande en öfvermakt, mot hvilken det ej skulle löna sig att sätta sig till motvärn. Men när de fortfarande ej kunde upptäcka fler än undertecknad, vaknade deras mod, och en af dem lyfte sitt gevär mot mig sägande:»

»Stig af hästen karl, annars...»

»Längre hann han icke. Ty i samma stund föll han för en dödande kula, aflossad från den klyfta, hvilken jag nyss lämnat. Naturligtvis var det danskan, som här visade prof på ett charmant mästeskott, ett skott, som på samma gång räddade mitt lif.»

»Nästan samtidigt hörde vi boernas skjutning från källan, och innan de tre kvarvarande zarperna hunnit hemta sig från sin nya och berättigade förvåning, kommo våra två boers sprängandes till undsättning liksom äfven danskan, som vigt klättrade ned till mig, alltjämt med geväret färdigt till eldgifning.»

»Nu voro vi fyra mot tre. Zarperna måste gifva sig och aflämna sina vapen, allt under det att de fåfängt stirrade efter en öfvermakt, som borde vara långt större än *en* man, eller rättare en *kvinn*a.»

»Jag skall icke försöka beskrifva det raseri, som grep zarperna, när de äntligen fingo se oss till häst, fullt i ord-

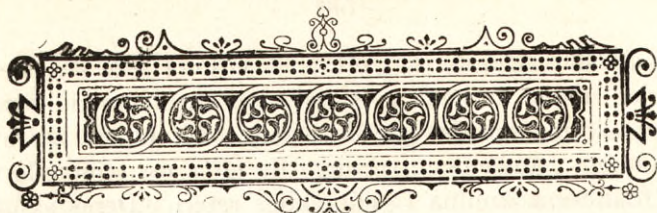
ning att lämna dem, oss *fyra* men absolut icke ens en till för den femte hästen, som vi togo med oss till reserv. Deras skrän verkade dårhusmässigt, och blinda för hvad som kunde hända dem, sprungo de efter oss, tjtande och med händerna knutna i vanmäktigt raseri. Deras skjutvapen hade vi som sagdt beröfvat dem.»

»Men vi voro dem snart ur sikte, och boerna berättade nu, att den femte zarpen, han, som haft vakten vid källan, låg där så väl bunden, att han icke kunde röra en led.»

»Midt i natten närmade vi oss Boswort. Där hade vi så när råkat ut för 'rödnackarna', och alla våra planer om att kunna få hvila ut oss på tåget strandade. Vi hade nu intet annat att göra än på hästryggen och i största hast fortsätta upp mot gränsen; och dagen före general Gatacres stora nederlag vid Stormberg, befunno vi oss i den rätt ansenliga staden Burghersdorp,¹⁾ som boerna hade i sitt våld.»

¹⁾ *Burghersdorp* ligger cirka 20 eng. mil norr om Stormberg

TRETTIOTREDJE KAPITLET.

Slaget vid Stormberg.

Vi låta provisorern fortsätta med sin berättelse, som med lifligt intresse åhördes af skandinaverna vid Magersfontein-skansarna.

»I Burghersdorp var allt i uppståndelse. De boervänliga afrikanderna hade där rest sig mot sina förtryckare, och med hvarje timme ökades skarorna, som ville bjuda 'rödnackarna' spetsen. Man visste, att hela massor af s. k. Tommy Atkins voro under instufning på de norröfver gående järnvägarna. Men man hoppades, att denna del af krigsplatsen skulle bli lika gynnsam för boernas vapen som de andra västerut och österut hade varit det. Under alla omständigheter gällde det, att behålla segern vid de båda viktiga punkterna Norvals Pont och Bethulie, där de två järnvägslinierna till Fristaten gå öfver gränsen, Orange River.»

»Särskildt viktigt var det för engelsmännen, att sätta sig i besittning af den järnvägslinie, som från Port Elisabeth för upp till gränspunkten Norvals Pont. Ty fingo boerna öfvertaget på denna bansträcka, skulle de snart

äfven vara herrar på banlinien Capetown-Kimberley. Och den uppgiften hade engelska öfverbefälet anförtrott åt samme general French, som lyckades komma undan en internering i Ladysmith så att säga i sista stund innan Jouberts armé fullständigt afsöndrade denna ort och general Whites styrka.»

»De engelskvänlige trodde mycket på denne French och glömde aldrig att framhålla dennes seger vid Elands-laagte, en seger, som i själfva verket endast var en mer lyckad reträtt... Men French hade i alla fall blifvit ett slags ljus bland de andra högst dåligt lysande engelska anförarne, och de funnos äfven bland boerna, som trodde att mot French skulle de få det styfvaste arbetet.»

»Emellertid anlände en betydande skara boers med hvarje dag öfver Aliwal North till järnvägsknuten i Burghersdorp och där diskuterades väldeliga den viktiga frågan, om åt hvilket håll man allra först borde vända sig. Ty kunskapare hade inkommit med underrättelse om, att en annan engelsk general, nämligen Gatacre, ämnade med kraft sätta sig i besittning af linien upp till Aliwal Nort för att där hindra boernas vidare framträngande.»

»När vi kommo till Burghersdorp», fortsatte den danske provisor, »hade boerna emellertid fått en annan tanke om denne general Gatacres beprisade duglighet. Utan nämnvärdt motstånd hade han dragit sig undan och stod nu i bärgstrakten vid staden Sterkstroom ¹⁾ utan att visa tecken till lust att inom den närmaste tiden vilja lämna sin därvarande ganska fördelaktiga ställning. Boerna hade ryckt ned till staden Stormberg och egde där en ställning, som icke gaf engelsmännens position efter och där man med stor antaglighet kunde vänta ett afgörande slag, blott Gatacre ändtligen ville börja röra på sig. Han måste i alla fall förr eller senare angripa boerna, om han var det minsta mån om sin krigareära.»

»Det var aftonen till den sjunde dec. 1899 som jag,

¹⁾ *Sterkstroom* ligger cirka 25 eng. mil söder om Stormberg.

danskan och de båda kapboerna ankommo till Burghersdorp. Redan följande morgon voro vi på väg till Stormberg och intogo där de platser i boernas leder, hvilka blifvit oss anvisade. Alla fyra — äfven danskan — blefvo instuckna i en skara, som uteslutande, på när befälet, bestod af s. k. 'upproriske' d. v. s. kapboers, och jag bör särskildt framhålla, att ingen utom vi tre, som naturligtvis visste det, hade en aning om, att den fjärde af oss var kvinna; så väl hade hon förstått att maskera sin lilla, men kraftiga figur.»

»Jag kan äfven berätta, att där funnos fler kvinnor än hon, men dessa uppträdde öppet som sådana och hade föredragit att följa sina män ut i kriget hellre än att sitta hemma med oro. Och där det i sådana äktenskap fanns barn, voro dessa tills vidare lämnade i hemmavarande åldringars vård... Äfven *barn* fanns det där vid fronten, åtminstone såg jag där pojkar på högst sju à åtta år, hvilka, då de ej orkade sköta geväret, voro beväpnade med karbiner eller ock tjänstgörande som ammunitionslangare.»

»Vi väntade anfall den åttonde eller nionde. Kungskapare hade meddelat oss, att en del af den engelska styrkan slutligen satt sig i rörelse mot Dordrecht,¹⁾ medförande tre kanoner och helt visst i afsikt att anfalla oss i flanken och ryggen, något som man helt visst slagit ur hågen om man kant vår verkliga styrka... Och längre fram på dagen fingo vi äfven veta, att den engelska hufvudstyrkan börjat göra sig marschfärdig. Den styrkan var visserligen ansenlig, alldenstund Gatacre blott hade till sitt förfogande cirka tre tusen man med två fältbatterier och fyra lätta kanoner samt ett par kulsprutor.»

»Aftonen den nionde satte han sig i rörelse mot Stormberg... Det var således tydligt, att han ämnade göra ett nattligt anfall, således en ny dumhet af honom, i all synnerhet, som han högst ofullständigt maskerade sina rörelser, ja, till och med tröttade ut sitt folk med att några timmar

¹⁾ Dordrecht är en ort, som ligger cirka 30 eng mil. öster om Sterkstroom.

förut 'pigga upp' trupperna med en ansträngande — exercis! Emellertid hade manskapet fått färdas på järnväg till Molteno, så att marschen fram till vår front ej behöfde taga mer än fem à sex timmar, ty detta afstånd är ej längre än 16 km.»

»Men hvilken marsch! Den stackars Gatacre hade icke minsta kännedom om terrängen, och icke heller hade han lyckats skaffa sig pålitliga vägvisare. Ja, man har till och med berättat, att en af dem, som sade sig bäst hitta vägen, var en spjufver, hvilken gick *boernas* ärenden... Ty denne vägvisare, som gjorde boerna en så stor tjänst, var en bland de förste, hvilken där stupade för våra kulor.»

»Det blef kolsvart där vi lågo och långsamt i väntan. Vår stridslust afsvalkades äfven en hel del af den isande nattluften, hvars verkan dock mildrades något med ett bastant kaffekokande, såsom endast boerna kunna arrangera ett sådant när som helst, ja, äfven i de sista minuterna före en strid. Våra kunskapare kommo och gingo titt och tätt, smygande sig fram i natten såsom andar, men seende allt och hörande allt som endast från barnaår i vildmarkernas jägarelif uppfostrade individer kunna se och höra. Snart hade vi också reda på att Gatacres armé ryckte fram så att säga i klump utan avantgarde och utan patruller. Och inom kort hade vi äfven klart för oss, att denna armé ytterligare uttröttades med att göra en omväg på minst dubbla längden mot hvad den behöft marschera för att nå vår front.»

»Det började också svagt dagas innan våra längst framskjutna poster fingo syn på 'rödnackarna' som långsamt närmade sig våra ställningar utan att synas hafva minsta aning om att vi funnos där. Man vore snarare hågad att antaga, att hela denna styrka helt enkelt var ute på en helt fredlig öfningsmarsch men ej för ett framryckande mot tusen hotande gevärsmynningar. Och på mig, som ju på det hela taget står alldeles utan den brännande boerfrågan, verkade detta en beklämning, hvilken helt visst äfven delades af många andra på Stormbergskopjerna liggande icke boers.»

»Klockan var ungefär fyra på morgonen när dansen började. Först kom signalskottet från en af utposterna, sedan följde ännu några skott för uppmätandet af distansen och så, ett, tu, tre, brakade den första salvan mot de tätt slutna, halfsofvande engelska trupperna, en salva, som genast brakte den främsta bataljonen i gräslig oreda och flykt. Reträtten blef så våldsamt, att Gatacres hela armé tycktes bli upprifven. Men man hejdade sig äntligen, och så ordnade man sig att löpa till storms.»

»En ny salva skulle kanske varit tillräcklig att betaga dem denna lust. Men vårt befäl hade helt andra afsikter, och skjutningen inställdes på sträng order. Det fanns också mellan oss och engelsmännen en djup dalsänka, trång som ett bråddjup, och det var på motsatta krönet af denna, som vi skulle ge dem en andra helsning.»

»Knappt hade de anstormande kommit upp på denna kant innan det brakade löst på nytt. Och nu blef resultatet alldeles förfärligt. Hela massor stupade; döda och sårade rullade om hvarandra ned i djupet, och hjärtskärande skrån fyllde den disiga morgonluften.»

»Man har också svårt att tänka sig en mer hufvudlös manöver. Endast ett svagt försök, att göra sig bekant med terrängen borde lärt Gatacre att stormning på en sådan punkt som denna var det renaste vanvett och den ohyggligaste misshushållning med människolif som man gerna kan tänka sig. Det var med ett ord att strida mot omöjligheter. Och resultatet blef därför som det blef.»

»De tillbakaslagne sågos med förfäran rusa ned igen för att, komma ut på slätten, utsätta sig för en ny beskjutning. Och en hel del föredrog vid åsynen af detta att stanna kvar i skyddet bakom kopjen utan en tanke på, att de just därigenom utsatte sig för en annan fara, nämligen den, att kunna bli tagna till fånga.»

»Så gick det också. Från sidorna framstormande boers togo hela skaran, icke mindre än öfver sjuhundra man, som gäfvos utan att ens egna en tanke på försvar.»

»Hade vi fått förfölja, är jag viss på, att Gatacres hela

armé måst sträcka vapen. Men boernas vanliga oförklarliga försiktighet att icke säga misstro till öppet anfall och förföljande visade sig äfven nu.»

»Visserligen började våra kanoner att spela och gjorde sitt till att decimera den flyende armén. Men på grund af våra placeringar blefvo våra granater ej på långt när så verksamma som vi väntat, och därför var det en rätt betydlig del af armén, som kunde återse Molteno innan samma dags afton.»

Det har sedan pratats om, att ett förföljande från vår sida omöjliggjordes genom att Gatacre placerade sitt artilleri som betäckning. Detta är emellertid lika lögnaktigt som en hel del andra uppgifter om slaget, hvilka engelsmännen spridt ut. Artilleriet var nog så flinkt i flykten som infanteriet, ja, väl som kavalleriet. Och om förföljelsen kommit till stånd, skulle Gatacre icke fått med sig ens en kul-spruta, mycket mindre någon af de tyngre pjäserna öfver den gropiga och tufviga terrängen, hvars kortaste sträcka till Molteno han icke ens kände till. Nu fingo vi emellertid nöja oss med fångarne, hälften af II Northumberlandsbrigaden och en half bataljon Irländska fusilierer samt tre kanoner, hvilket ju ändå kan anses vara en rätt vackrar recett.»

* * *

Så långt den danske provisor.

Vi kunna som slutord till skildringen af detta engelska nederlag bifoga följande, hvilket till en del bör korrigera danskens uppgifter.

Engelsmännens manspillan i döda var *icke* så stor, som dansken uppgifvit eller trott med stöd af hvad han såg på andra sidan klyftan.

Officiella siffror uppge endast tjugofem dödade soldater och nio officerare. Fångarna voro till antalet sjuttio och bland dessa tolf officerare.

Boerna förlorade *icke en enda man!*...

Märkligt och belysande för engelsmännens uppfattning om denna affär — som gjorde deras ställning på den södra krigsskådeplatsen lika prekär som den i öster och väster — är följande telegram hvilket den slagne general Gatacre afsände till London.

Detta lydde:

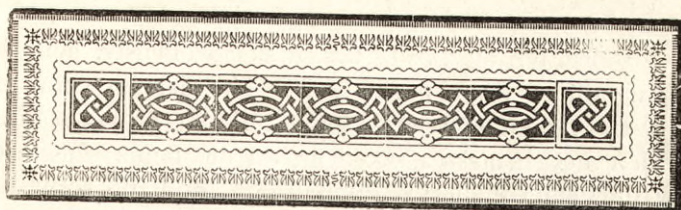
»Jag får beklaga, att mitt angrepp på Stormberg nu i morse blef svårt tillbakaslaget. Genom förare blef jag falskt underrättad om fiendens verkliga ställning. Dessutom var terrängen ogynnsam.»

Således epdast ett skjutande af skulden på en fullkomligt oansvarig person och på naturförhållanden, som det varit hans oafvisliga skyldighet att göra sig underrättad om innan han gaf sig in på en så ödesdiger affär som den vid Stormberg verkligen blef. Och ännu mer obesvärard blir denna dåliga ursäkt, när han i ett längre fram afsändt telegram tillägger, att vägvisaren befanns vara en engelsk gränsvakt, hvilken gått vilse på grund af att han . . .
«icke hittade vägen.»

Det fordras verkligen *»bon courage»* för att våga komma till vederbörande med dylika ursäkter.

Affären i sin helhet från engelsk sida var *hufvudlös*, detta är det enda betyg, som kan sättas för denna handling af en bildad militär. Och moraliskt förlorade de engelska vapnen oerhördt af slaget vid Stormberg den 9 dec. 1899.

TRETIIOFJÄRDE KAPITLET.

Cronjes kurir.

Efter de tre stora nederlag, som engelsmännens generaler lord Methuen, Sir Buller och Gatacre lidit vid respektive Magersfontein, Colenso och Stormberg, inträdde en tid af dådlöshet i krigshändelsernas gång.

Engelsmännen, väntade på sina stora förstärkning med hvilka äfven skulle följa kraftigare ledare, och boerna förskansade sig i de ställningar, de redan intagit eller skaffade sig nya mer framskjutna sådana, förvissade om, att engelsmännen skulle ytterligare komma till korta vid väntade nya drabbningar.

Man har ofta förvånat sig öfver den brist på initiativ, som boernas förtroendemän verkligen visade under den tid, som följde närmast efter de stora framgångarna. Icke en rörelse förspordes från deras sida att i tid gripa in och drifva fienden till det förtviflade läge, som redan innan 1899 års slut skulle kunnat tvinga det stolta Britanien till en säkert både dyrköpt och förödmjukande fred.

I stället för att skrida till en skarp offensiv, höllo boerna sig till en farlig passivitet och läto fienden vinna tid.

Detta var ett oförstånd, som skulle straffa sig själft.

Men det hemska i saken är, att det fanns sådana orsaker till denna dådlöshet, hvilka göra följderna ännu mer beklagansvärda, orsaker i hvilka man spårat såväl bestickning som förräderi, för att ej tala om afund mellan boernas ledare och en hel del samvetslösa hänsyn till egna, lumpna fördelar.

Vi få i det följande tillfällen att närmare ingå på dessa beklagliga förhållanden, och vilja här endast påpeka, att denna hemska draksådd redan börjat slå rötter.

* * *

Den 15 dec. 1899 fick Lundberg kallelse att iufinna sig hos general Cronje. Denne såg mycket allvarlig, nästan dyster ut och satt med snuggan i mun framför ett litet bord, på hvilket fanns utbredt ett nummer af den mycket beryktade tidningen *Bloemfonteins Express*, ett skandalblad, som sedermera uppgick i ett engelskt företag, men denna tid ännu utgafs af Carl Brockenhagen, en åtskilligt omtalad redaktör, som framför allt icke tycktes vara besvärad af vidare ömtåligt samvete. Denne mans valspråk eller rättare slagord var:

»*Afrika åt afrikanderna, död åt engelsmännen!*»

Men bakom denna fras låg det så mycket af dubbelnatur, som gerna kan rymmas i en äfventyrarens hjärna, och han förstod mycket skickligt, att under svåra omständigheter vända kappan efter vinden.

Kriget kom hans syften väl till pass. Han hade också för sin del gjort allt för att få detta olyckliga krig att blossa upp genom sina vidunderliga historier, som alla voro egnade att rifva upp det oväder, af hvilket han och hans anhängare sedan skulle slå mynt.

I »*Bloemfonteins Express*» fanns 'kafferfrågan' som ett stående argument, när han ville ha engelsmän och boers

i lufven på hvarandra, och den tidningens polemik med tidningar af motsatt färg — om man nu ens kan tala om att 'Expressen' hade färg — är från Brockenhagens sida helt visst något alldeles enastående i publicerade grofheter och ohyfsadt språk.

»Jag har kallat er», sade Cronje sedan han slängt tidningen från sig på sin säng. »Och jag har gjort det emedan jag vet, att ni är en man, som jag kan lita på. Ni måste redan denna dag begifva er till vårt läger vid Aliwal North, dels för att lämna detta bref till kommandanten, dels äfven för att själf noga iakttaga general Frenchs ställning.»

Han gjorde en paus och tog fram ett bref, som han burit i sin ficka. Efter att ännu en gång hafva genomläst detta slog han in det i ett kuvert, som förseglades med sigill, hvarpå han lämnade Lundberg brefvet sägande:

»Jag skrifer med flit ingen utanskrift. Kommandanten vid Aliwal North skall hafva det, han och ingen annan. Svaret, som han ger er, skall ni bringa mig så fort som möjligt sedan ni dock dessförinnan gjort er bekant med Frenchs ställning. Vi ha i dag den femtonde. Till den tjugonde väntar jag er åter. Blottställ er icke i onödan för faror, ty mycket beror på att detta ert uppdrag blir ordentligt utfördt. Skulle ni råka i svår knipa förstör ni mitt bref eller kommandantens svar, hvilket ni under sådan händelse än innehar, men intet af de båda brefven får ni *läsa*. Kom ihåg detta!... Men ännu mer. Ni får icke taga med er någon kamrat eller på annat sätt anförtro er åt någon. Utan absolut ensam skall ni utföra mina uppdrag. Och när ni lämnat kommandanten i Aliwal North återvänder ni en helt annan väg hit till Magersfontein... Redan om en half timme vill jag att ni börjar er färd. Och jag vill hoppas, att allt skall gå väl.»

Han räckte Lundberg handen och audiensen var slut.

Svensken lämnade tältet ej så litet smickrad öfver det förtroende, som blifvit honom bevisadt. Men på samma gång kunde han ej underlåta att känna en viss ängslan på grund

af den store boergeneralens tydligen visade nervositet, något som denne annars minst af allt tycktes lida af. Det var notabelt märkligt redan däri, att han låtit undslippa sig så *många* ord; ja, han hade ju rent af hållit ett litet tal. Och detta betydde något, när det kom från en annars så fåordig man som Cronje.

Helt visst gällde det något alldeles särskildt af vikt. Men hvarför hade han icke lämnat de båda uppdragen åt en sin landsman, åt en boer? Detta hade väl legat närmare till hands än att blanda in en främling i dessa mystiska affärer

Lundberg tänkte på allt detta medan han rustade sig för färden. Och när han letat ut åt sig en lämplig engelsk khaki samt försedt sig med ett godt gevär jämte knif och revolver och något proviant steg han till häst utan att för någon, ej ens sina vänner, uppgifva hvart resan gällde.

Denna gång tog han vägen åt Fauresmith öfver Jacobsdal och ämnade sedan sätta kurs på Smithfield för att därifrån taga riktningen åt söder ned till Land Drift vid Oranje River hvarifrån vägen till Aliwal North endast är cirka tolf eng. mil öster ut.

För mötande nyfikna så väl i städerna som på landsbygden i Fristaten kunde han mycket väl gälla som en till gränsen skyndande boer; och på närgångna frågor behöfde han aldrig uppgifva annat än att han ville ned till krigsskådeplatsen som frivillig, något som i dessa dagar icke hörde till ovanligheten.

Men så alldeles utan äfventyr skulle dock Cronjes kurir icke få färdas ens i Fristaten, dit de engelske ännu ej nått. Ty när han kom till Smithfield och tog in på därvarande härbärke, lifligt påminnande om en sämre svensk gästgifvaregård, fängslades hans öron, just när han skulle somna i den lilla skrubb, hvilken var ett af 'hotellets' gäst-rum af ett samtal, som hviskande fördes alldeles vägg i vägg med honom och som den uselt tunna väggen ej kunde alldeles utestänga.

Lundbergs nyfikenhet hade väckts af, att Cronjes namn

blifvit nämndt i samband med Skandinaviska kåren, och man må därför icke förtycka Lundberg, att han lade örat tätt till väggen för att ytterligare söka uppfånga några ord. Till all lycka för lyssnaren fördes samtalet äfven på engelska, hvilket också kunde vara värdt att annotera på den grund, att verkliga boers endast ogera betjäna sig af detta idiom.

»Jag tror i alla fall», sade den ene, hvars röst föreföll Lundberg mycket bekant, »att Cronje skulle stått sig slätt, om han ej haft de där skandinaverna. Och hade han fått utrymma Magersfontein liksom Belmont och Modder Riverpositionerna, skulle nog Kimberley redan nu fått undsättning. Methuen rasar öfver nederlaget, och när jag lämnade Kimberley var tillståndet där alldeles förfärligt. Nästan all föda är redan slut, och icke stort bättre är det med vattnet... Icke en aning ha vi om när eller hur boerna tänka anfalla, men, som sagdt, vi skola strida med förtviflan... Får jag nu bara depechen till French, vill jag hoppas, att *han* skall bättre uppfylla våra förhoppningar än lorden har gjort det, och sedan få vi väl se. Vi skola...»

Den förste, han som hållit denna harang, hvilken Lundberg slukade med största begärlighet, hördes plötsligt sänka rösten, så att innehållet af denna hviskning endast kom fram som en väsning till Lundbergs öron, hur tätt han än tryckte sitt hufvud mot väggen och hur ifrigt han än bemödade sig om att hålla sin andedräkt.

Af den andres svar kunde han dock uppfatta följande:

»Idén förefaller mig allt för djärf... Man vet aldrig hvar man har Joubert och ännu mindre Lukas Meyer. Ena dagen vilja de göra allt för att bekämpa Krüger, den andra åter spela de ihop med honom som om någon afvoghet mot den gamle räfven aldrig skulle existerat... Men vänta bara till den bigotte narren kommer bort, då blir här en annan dans.»

»Oom Paul?... Han lämnar aldrig Pretoria åtminstone ej förr än den här historien är slut», svarade mannen numro ett tvärsäkert.

»Inte»... Vi få väl se. En väcker dag, när engelsmännen få sitt första mer betydande öfvertag, då packar snåljäpen in sina skatter och dunstar af. Och detta kommer till och med att gå så fort, att han icke ens gör sig tid med att hålla afskedspredikan. *Pängar* äro hufvudsaken för honom. Resten kommer först i andra och följande rum... Vid De Aar hörde jag, att England skall sända hit minst hundratusen man, om så behöfs. Boerna äro redan förblindade af sina framgångar... Resten kan man tänka sig.»

»Men om jag nu icke kan träffa French», svarade den förste. »Då får Kimberley ännu många svåra dagar innan dessa 'hundra tusen' hinna hit.»

»Gör som jag sagt,» svarade den andre. »Du går in som frivillig bland boerna vid Aliwal North och sedan har du endast att anmäla dig som spion. Kommer du som sådan i närheten af den engelska fronten, blir det väl icke så konstigt att ordna det så, att du blir infångad, och sedan är det ju den lättaste sak i världen, att träffa general French.»

»Idén är nog inte dum», svarade han, som tycktes bära på ett viktigt uppdrag. »Men skulle jag råka ut för honom i 'Expressen' är jag rädd, att den fan vänder sådana misstankar mot mig, att jag blir visiterad. Och se'n blir det en kula i skall enlika visst som jag står här. Jag har...»

»Tyst!» afbröt den andre. »Var det icke något, som tassade mot väggen?»...

Som en pil var Lundberg i sängen och drog täcket öfver hufvudet.

Under lyssnandet hade han, drifven till höjden af nyfikenhet, låtit sin hand glida helt ovarsamt mot tapeten; och detta ljud var det, som plötsligt träffat den ene af de båda samtalande.

Hvad Lundberg väntade efter detta skulle också inträffa.

Icke ens två minuter senare rycktes dörren till hans kammare upp, och skenet af en lykta föll rakt på Lundbergs säng.

Lundberg hade dragit undan täcket så mycket, att han hade fri utsikt utan att hans ansikte blef synligt. Och han såg två män i dörröppningen, båda tydligen obeslutne om de skulle gå in eller ej.

Men då vände sig mannen med lyktan mot den andre hviskande:

»Nog ligger det en, där i sängen, men han sofver...»

Att Lundberg icke rusade upp i detta ögonblick, må ej tillskrivas något annat än hans ovanligt stora sinnens närvaro.

Han med lyktan hade nämligen belyst den andres ansikte, och Lundberg trodde ej sina ögon, när han i denne andre igenkände — *Bill Symons!*

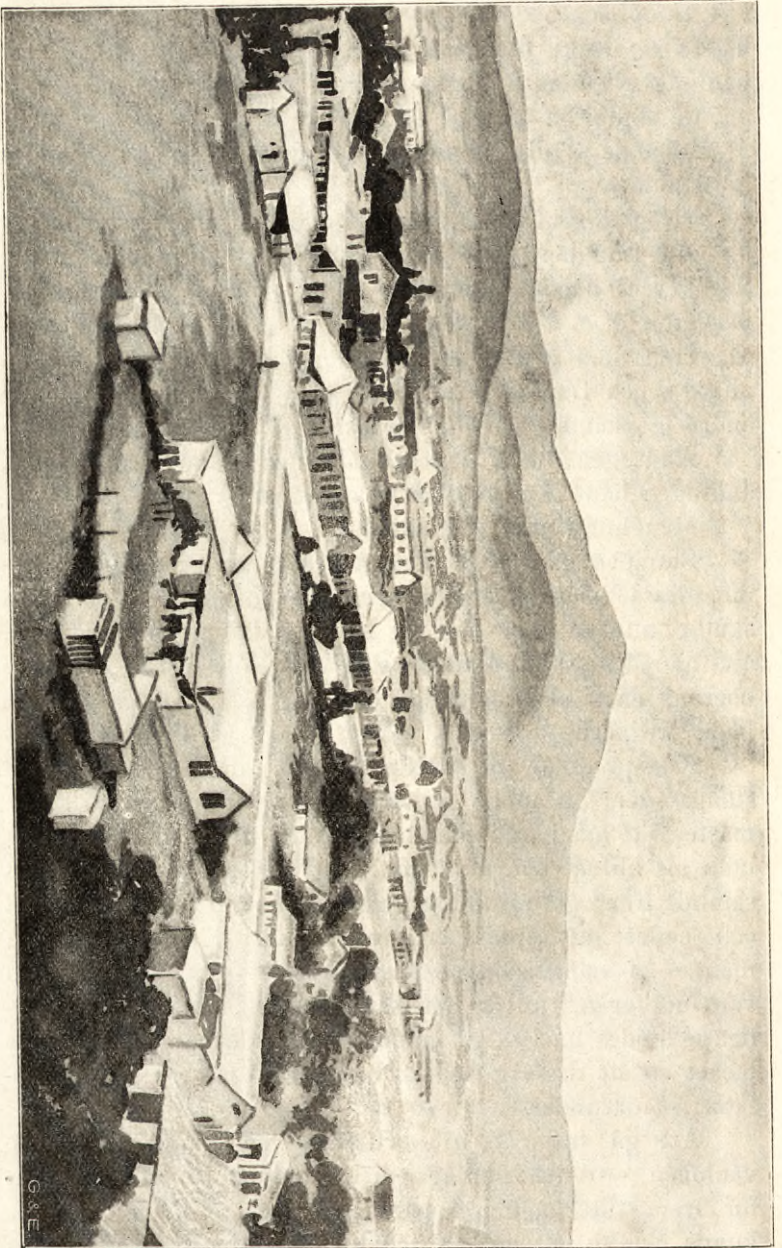
Ändtligen hade han sålunda åter träffat denna skurk, ändtligen hade han kvinnoröfwaren inom räckhåll...

Men hur skulle han handla?

Slumpen hade fogat det så ovanligt, att han äfven kommit dessa båda skälmars hemlighet på spåren och han skulle, nu om han bar sig klokt åt, kunna ordna det så, att han icke blott tjänade sina egna intressen utan äfven boernas sak. Allt berodde dock nu på, att icke släppa de båda skurkarne ur sikte.

Knappt hade de därför lämnat dörröppningen och stängt efter sig, innan Lundberg åter var på benen. Han måste till hvad pris som helst lämna detta rum och helst utan att blifva sedd af någon. Att vidare lyssna till något samtal från grannrummet ansåg han nu vara oförsiktigt och endast att spilla en dyrbar tid. Men på det att man — i händelse af ett nytt besök — skulle tro sängen vara upptagen, rullade han samman en del kläder som ytterligare höjdes med några andra föremål, och på detta lades täcket så att det såg ut som om någon ännu verkligen befann sig därunder.

Att gå trappvägen — rummet låg nämligen i öfre våningen — ville Lundberg helst undvika. Han gick därför fram till det lilla fönstret, och i det svaga månskenet kunde han se, att höjden ned till gårdsplanen ej var större

Utsigt af Bloemfontein, Oranjestadens hufvudstad.

än att han godt och utan risk kunde vedervåga ett språng. Den mjuka af regnet uppblötta marken, borde förta ljudet.

Sedan han kastat ned renseln med khakiuniformen och provianten samt firat ned sitt gevär med hjälp af patron-gördeln, krängde han sig ut genom fönsteröppningen och befann sig själf, nästa ögonblick på marken. Allt gick förträffligt. Ljudet var så svagt, att han knappt kunde höra det själf, och föröfrigt tycktes hela denna 'store' ligga försänkt i djupaste slummer.

Sedan han upptagit sin rensel och sitt gevär samt sett efter, att revolvern var fullt i ordning, var han snart redo att lämna den plats, dit han blifvit förd af den lyckligaste slump, han gerna kunnat tänka sig. Och nu stod han där ute på den folktomma gatan, undrande hur han bäst skulle kunna placera sig för att börja förföljandet.

Då kom det plötsligt på honom, att han glömt kvar sin häst i värdshusets stall. Och utan häst vore förföljandet naturligtvis ett vanvett. Men i stallet fanns vakt, och denne skulle vakna, om någon kom in, om han ej mot vanligheten var vaken. Så skulle det komma till förklaringar, och dessa kunde leda till, att Symons och hans stallbroder skulle fatta misstankar och så skulle allt det öfriga ramla som ett korthus.

Det var således en ny, ganska kinkig belägenhet.

Att Symons och den andre skulle följa samma väg, som Lundberg utstakat för att nå sitt mål, var mycket antagligt. Åtminstone skulle de till Smithfield, dit det ännu var dryga 75 eng. mil. Men ungefär halfvägs på denna sträcka låg den lilla staden Trompsburg, och det var dit som Lundberg ville begifva sig i förväg för att där invänta de båda skurkarnas ankomst och taga de vidare mått och steg, som voro af nöden. Han ville nämligen *där* belt djärft sälla sig till dem såsom frivillig, och Symons skulle helt visst icke ha något emot att få en kamrat, hvilken äfven han skulle anmäla som frivillig i lägret vid Aliwal North.

Hvarför Lundberg icke gjorde detta närmande redan här, berodde uteslutande på, att han helst under så kort tid som

möjligt ville resa i Symons sällskap. Denne kände visserligen icke hvem Lundberg var, men Lundberg hade så mycket bättre reda på Bill Symons antecedentia, och dessa voro just af sådan natur, att Lundberg kunde hysa berättigade tvifvel om styrkan af den kallblodighet, hvilken han måste vara i besittning af för att längre tid än absolut nödvändigt uppehålla sig i Symons närhet.

Bäst han står där i sina funderingar får han se en kaffer komma ledande en häst och denna därtill ett riktigt vackert djur.

En djärf plan kom på Lundberg. Till hvad pris som helst, skulle denna häst bli hans.

Han hejdade kaffern med att myndigt fråga honom, hvart han skulle ta vägen med hästen så där midt i natten.

Svaret kom så famlande och osäkert, att Lundberg genast anade rätta sammanhanget och han sade därför rakt på sak:

»Ni har *stulit* hästen. Följ med!»

Men detta ingick tydligen icke i kafferns planer. Han släppte hästen, och som en förvisad ond ande försvann han utför gatan, aktande sig att komma ut i det svaga mån-skenet, där han tydligen beräknade att kunna få kläda skott för sin stöld.

Och Lundberg prisade sin lycka, som ej förringades af att hästen var sadlad. Med en känsla af innerlig belåtenhet steg han till häst, och i nattens djupa stillhet tog han vägen ut på de ändlösa vidderna där måne och stjärnor hjälpsamt enades om att belysa hans ensliga, graftysta väg.

* * *

Ett par timmar senare passerade Lundberg den lilla byn Jagersfontein, där han helsades af en skällande vallhund, men annars fick han rida fram ostörd. Och först vid vadstället öfver Riet — en liten biflod till Piet River — sammanstötte han med en forärfad bönder, som lägrat sig där för

natten. Foran bestod af äldre farmare, som skulle ned till Cronje med proviant och ogärna färdades på nätterna för att ej möjligen bli antastade af engelska ströfkårer. Lundbergs försäkran, att de ej hade att befara något dylikt, lugnade de stridsodugliga gubbarne så att de beslöto sig för att bryta upp genast. Och de hade redan hunnit ett godt stycke väster om Riet, när Lundberg kom att tänka på att det icke var alldeles utan möjlighet att den lilla karavanen kunde råka ut för skurken Bill Symons och dennes kamrat.

Denna tanke var egnad att i viss mån väcka svenskers oro. Träffade gubbarne nämligen ut för dessa båda skälmar, skulle det kunna hända, att de, trots sitt dubbla antal, råkade ut för öfverfall. Och han ångrade därför redan, att han — ofrivilligt — gifvit dem en upplysning, som kunde bringa dem i fara och detta så mycket mer som de nu ej voro beredda att möta en sådan. Han ansåg det därför vara hans plikt, att vända om för att de åtminstone ej skulle vara allt för sorglösa innan de passerat Fauresmith.

Dagen höll just på att bräcka, när han åter upphann proviantforan. Och med utseende af undran lyssnade man till den återvändande, som gjort sig ett så ovanligt besvär för deras skull.

Han höll just på med att förklara situationen för de gamla bönderna, då man på krönet af en backe fick se två ryttare, i hvilka Lundberg genom sin kikare genast igenkände Bill Symons och dennes stallbroder. Och genom de goda glasen kunde han äfven observera, att skurkarne gjorde sina revolverar klara.

»Där ha vi dem», sade Lundberg. »Och min förmodan tycks vara sann. Vi kunna bereda oss på strid. Låt emellertid mig ligga i en af vagnarna, och håll er en och hvar så godt betäckta som möjligt. Att här blir allvar af är alldeles säkert.»

Han sprang upp i en af vagnarna och lagade så, att han, utan att själf bli sedd, kunde hafva god utsikt åt alla sidor, genom de hål, som funnos här och hvar i den öfver höga bågar spända tältduken.

Ett par, tre minuter senare hade bönderna och skurkarne sammanträffat. Och det gick som Lundberg hade beräknat.

Blott efter några ord visade Bill Symons sin rätta färg och att han brann af lust att göra skada. Han befalld bönderna, att lasta af vagnarna och hotade dem med lifvets förlust, om de ej genast åtlydde hans befallning.

Varnade för faran var det ingen af de fyra gamle, som blottade sig, och alla hade de sina gevär i ordning. Den äldsta af dem förde ordet och gaf till svar, att det bästa stigmännen kunde göra var att knalla sig undan, annars skulle de snart få erfara, att gamla ögon också kunna sikta.

Då reste Bill Symons kamrat sin revolver, och det första skottet smällde. Men i samma stund föll han själf död till marken, träffad af Lundbergs välriktade vapen.

Och innan Bill Symons hann rätt sätta sig in i situationen, stod Lundberg alldeles inpå honom med en hotande revolvermyning mot förrädarens panna.

»Bill Symons», sade han med allt det lugn, som var honom möjligt. »Ni lefver visst i den föreställningen, att vidräkningens stund aldrig kan slå för en sådan erkeskurk som ni. Lyckligtvis har det blifvit mig förunnadt att taga er ur denna villfarelse. Och om ni nu inte fogar er efter *min* vilja så skall ingenting kunna hindra mig från att låta er följa denne er stallbroder till afgrunden hvilken minut som helst ... Lämna från er vapnen.»

Symons anletsdrag fingo ett uttryck af vansinne. Hans händer knöto sig krampaktigt kring revolverkolfvarna. Men instinkten om, att främlingen menade fullt allvar kom honom att akta sig för att lyfta sina vapen. Fegheten var större än hämndbegäret. Själfbevensdriften bjöd honom, att här böja sig under nödvändigheten.

»Släpp revolverarna!» kommenderade Lundberg.

Och förrädaren lydde likt vilddjuret i buren, som ser, att det icke har annat val än att lyda eller ock smaka tämjarens piska.

»Visitera honom!»

Dessa ord voro riktade till de fyra bönderna, som med omisskänlig beundran ringat sig kring deras räddare och den afväpnade.

Men i samma stund ett par af gubbarne stego Symons in på lifvet drog denna blixtnabbt upp en väldig jaktknif samt utropade:

»Den förste, som rör mig, sticker jag ned!»

Knappt voro orden uttalade innan en kula ur Lundbergs revolver förpassade Symons knif ur dennes hand; och nästa ögonblick låg skurken för ett kraftigt slag kastad till marken.

Visitationen skedde nu utan att förrädarens alla kastningar och vridningar kunde hindra gubbarna, snarare blefvo de genom motståndet allt ifrigare att göra sin sak så grundligt som möjligt. Likväl observerade de ej, att fången plötsligt förde ett papper till munnen, som han helt visst äfven skulle fått in mellan sina käkar, om ej Lundberg åter likt en blyxt fyrat af en kula, hvilken kom handen med papperet att sjunka till sidan. Och nästa ögonblick var det svensken, som innehade den viktiga depesch, som gjort att Bill Symons lämnat Kimberley för att riskera en nog så äfventyrlig färd till general French.

Utan att ännu läsa det viktiga papperet stoppade Lundberg det i sin ficka och sade därpå till bönderna, som nu fullbordat visiteringen:

»Plåstra om hans hand. Och hjälp mig sedan med att få upphonom på hästen. Jag skall ha honom med mig till Aliwal North.»

* * *

En halftimme senare såg man två ryttare styra kurs väster ut genom det ödsliga landskapet. Den ene, han som red förut, satt med benen fast bundna kring hästens buk. Den, som kom efter, släppte ej ett ögonblick 'förridaren' ur sikte.

Ryttarne voro Bill Symons och Birger Lundberg, rivalerna, som ödet åter hade sammanfört.

Ridten gick i skarp traf trots solens brännande strålar. Man skulle nästan kunnat tro, att den ene förföljde den andre utan att afståndet kunde förminskas mellan dem. Ju närmare man kom Tromsburg ju hastigare blef farten, och snart hade den nästan urartat till karrier.

Plötsligt hördes emellertid Lundberg ropa:

»Halt!»

Men Symons fortsatte som om väktarens befallning ej nått hans öron, och farten snarare ökades än saktades af. Det blef äfven tydligt, att 'förridaren' på allvar tänkte lämna Lundberg, då denne rätt som det var kunde se huru Symons gjort sina fötter och ben fria och nu betjänade sig af de förut tomma stigbyglarna.

Men Lundberg visste råd äfven mot detta; och i det han raskt sprang af sin häst för att få stadig grund under sina fötter lade han geväret till kinden, siktade noga och tryckte af.

Resultatet blef, att Bill Symons häst gjorde en väldig saltomortal.

Och där låg nu både han själf och hans häst tumlande på marken, hästen ur stånd att kunna resa sig, och Symons med ena foten insnärjd i remtyget.

Lundberg hann också godt fram till skurken innan denne — som icke alls blifvit skadad af skottet — stod på benen. Och i det han kunde konstatera, att Symons häst nu var död sade han:

»Det här har ni värst af själf, ty nu blir det att gående och springande fortsätta resten af vägen, hvilket besvär ni kunnat slippa, om ni ej gjort detta dumma försök att fly.»

Han steg af hästen och gick fram till Symons för att binda denna på nytt, nu om händerna och vidare med ett rep från dessa till sadeln. Men knappt hade han hunnit marken för än Symons tog ett väldigt språng och kastade sig öfver Lundberg så plötsligt, att denne föll omkull. Och innan han åter var på benen, hade rollerna så förändrats

att det nu var Symons, som satt i sadeln, sprängande bort med en hastighet, som gjorde det alldeles lönlöst för Lundberg att springande söka förfölja den flyende. Men icke nog med detta. Att skjuta ned äfven denna häst, var nu icke att tänka på, ty den *flyende* hade geväret, hvilket Lundberg haft hängande framför sig på sadelknappen!

Detta var en vändning, som mer än något annat var egnad att bringa Lundberg i raseri. Den hatade rivalen — om man annars kan kalla denne kvinnoröfvere för Lundbergs rival — hade ej blott kommit undan äfven denna gång liksom natten i Johannesburg och då han senare bortröfvade Anna Meyer; han hade nu därtill ett farligt öfvertag, ty med geväret kunde han på långt afstånd bringa Lundberg om lifvet och sedan återtaga den kanske mycket viktiga depesch, som han haft att bringa general French från det inneslutna Kimberley.

Lundberg hade till sitt försvar endast ett par revolverar och en knif. Och dessutom var marken icke nog kuperad för att lämna honom den betäckning, hvilken nu var så ytterst behöflig.

Det var med största spänning, som han motsåg utgången af detta äfventyr, hvilket börjat så bra för Lundberg men tycktes komma att sluta alldeles ovanligt fördelaktigt för Symons.

Dock ville Lundberg så dyrt som möjligt sälja sitt lif, och hans mål stod nu att på ett eller annat sätt försöka uppnå Smithfield, som skymtade vid horisouten likt en hägring mot den solmättade horisonten.

Medan han sysselsatte sig med dessa tankar, kom den första väntade kulan hvinande. Den slog ned tätt bakom Lundberg, som hastigt kastade sig på marken för att ej bjuda allt för stor yta åt ett nytt skott, hvilket icke heller lät vänta på sig länge. Detta skott var betydligt sämre än det första, och Lundberg erinrade sig nu med glädje, att han hört sägas, att Symons icke var någon vidare styf skytt. En annan omständighet, som gjorde denna erinring ännu behagligare just nu var att Lundberg ännu hade

kvar sin patrongördel. Och som magasinet blott tog in fem patroner och Lundberg aflossat en af dessa när han fällde Symons häst borde det nu — sedan Symons afskjutit två skott — icke finnas kvar mer än ytterligare två, hvadan utsikten att *icke* bli träffad ej kunde vara alldeles öfverdrifven.

Symons hade inga fler patroner, ty hans gördel hade bönderna tagit jämte gevär och andra vapen, liksom de äfven afväpnade liket af Symons stallbroder.

Men hur hugnesam denna upptäckt än kunde vara, fanns det likväl inga möjligheter att genast sätta sig i rörelse innan dessa två kvarvarande skott i Symons gevär blifvit affyrade. Ty hur dåligt han än siktade, kunde slumpen — hvilken nu blifvit Lundberg ogynnsam — foga det så, att något skott träffade. Och därför måste Lundberg ligga kvar som han låg på den brännheta marken och med en ännu intensivare värme öfver sig. Hur han än vred sig, kunde han icke se en skymt af Symons och hästen. Helt visst hade han ändrat läge och med skydd af några kopjer i väster gjort en kringgående rörelse. Kanske var det från detta håll skjutningen nu kunde väntas.

Medan Lundberg sålunda befann sig i en både obekvämlig och kritisk belägenhet fick han till sin glada öfverraskning syn på en stör som någon förbiåkande landtman råkat tappa vid väggkanten. Och denna stör gaf Lundberg en idé, som han äfven skyndade sig att utföra.

Han spände af sig ränseln och knöt fast denna vid stören samt fäste öfver detta sin hatt, därigenom åstadkommande ett slags fågelskrämma, som på långt håll borde kunna taga sig ut som en människa. Och när han fått denna 'figur' i ordning lyfte han den långsamt öfver sitt hufvud, höjande och sänkande den med längre och kortare mellanrum. Ja, han flyttade den äfven, genom att krypande hålla den upprätt öfver marken, för att inbilla en åskådare, att han nu ämnade sätta sig i rörelse.

Effekten af detta gyckelspel lät icke heller vänta på sig, Snart kom en tredje kula hvinande, och denna var

till och med så välriktad, att den gick rätt genom monekinen. En fjärde — den sista — afbröt själfva stören.

Lundberg dröjde ej med att hastigt kasta ned fågel-skrämman och i det han själf stäckte ut sig på marken som om han vore liflös, beslöt han att invänta skurken, som nu helt visst skulle komma framsprängande för att sätta sig i besittning af depechen till general French.

Snart hördes äfven ljudet af hästens hofvar. Lundberg höll sina revolverar klara och beslöt nu att först och främst taga hästen till mål för att sedan odeladt få egna sin uppmärksamhet åt nidingen, hvilken denna gång ej skulle slippa undan.

Plötsligt upphörde emellertid ljudet af hästhofvarna.

Antingen hade Symons ändrat riktning eller ock ville han ej af någon anledning *rida* ända fram till den — såsom han säkert antog — döde eller sårade. Att han skulle komma, var Lundberg emellertid fullt öfvertygad om, ty han skulle säkert göra allt för att ånyo komma i besittning af den viktiga depechen.

Så hördes ett svagt prasslande ljud helt nära Lundberg och tätt bakom hans hufvud. Och så kastades en lång skugga öfver hans kropp.

I samma ögonblick var Lundberg som en blixtpå benen, och i nästa sekund hade han slagit sina starka armar kring Symons lif, samt kastat honom till marken.

En vild brottnings uppstod. Symons var vig och gled som en ål utefter marken, men hvarje gång han var nära att glida undan trycktes han våldsamt mot svenskens bröst så att reffbenen knakade i nidingens kropp.

Naturligtvis hude det varit en lätt sak för Lundberg, som var beväpnad, att nu sända en kula genom skurkens hufvud. Men detta ingick icke i Lundbergs planer. Ty först och främst ville han af sitt offers egen mun skaffa sig en upplysning om, hvar Anna nu fanns dold, om hon var i Kiberley eller på något annat ställe eller om hon var lefvande eller död.

Men detta hade kunnat stå Lundberg dyrt. Ty innan

han visste ordet af hade Bill Symons lyckats tillegna sig svenskens knif och med denna måttade han plötsligt ett kraftigt hugg mot Lundbergs bröst, ett hugg, som tvifvelsutan skulle varit dödande, om ej knifvens udd träffat en flat metallflaska, som Lundberg hade i en af kavajens innefickor.

Detta 'pansar' blef hans räddning, ty ett nytt hugg hann Symons aldrig att utdela, innan ett kraftigt grepp om strupen sträckte honom medvetslös till marken, där han äfven blef liggande tills Lundberg fått tag i hästen, hvilken stod tjudrad i närheten, såsom Lundberg äfven beräknat.

Då Bill Symons återhemtat sig fann han sina händer hopbundna med ett rep, som äfven var fastgjordt vid hästen. Och han hade intet annat att göra än att stundom storspringande följa efter denna häst, som raskt närmade sig Smithfield.

Där hade Symons så när blifvit lynchad af den uppretade befolkningen, när man fick höra, att han var en förädare. Men genom Lundbergs energiska protester undgick skurken detta välförtjänta öde för att gå emot ett annat, hvilket Lundberg bestämt åt honom, nämligen att ställas inför krigsrätt hos kommandanten vid Aliwal North.

Dessförinnan ville Lundberg dock hålla ett enskildt förhör med Symons, och detta egde rum i den gästgifvaregård, där man tagit in för natten och i närvaro af gästgifvaren och två andra vittnen.

Mot förmodan svarade fången ovanligt uppriktigt på en hel del af de frågor, som här ställdes till honom. Han erkände, att han var i engelsk tjänst och att han dit öfvergått på grund af sin engelska börd. Innehållet af den depech, han haft att befordra till general French, sade han sig icke känna till. Och detta kunde ju vara sant, ty det befanns, att depechen var förseglad och denna försegling syntes ej hafva blifvit bruten, ty sigillet var alldeles oskadadt, hvilket var egendomligt nog, då det varit anförtrodt åt en sådan man som Bill Symons.

Om ställningen i Kimberley yttrade sig Symons myc-

ket oförbehållsamt. Han sade, att boerna skulle få ett svårt göra med att intaga detta viktiga bålverk för den engelska makten i Sydafrika. Man var där godt försedd med vapen och ammunition, och alla försvarsverk hade blifvit till ytterlighet förstärkta så långt resurserna kunde tillåta.

På fråga om det ännu fanns någon proviant i Kimberley, svarade Symons, att ännu kunde staden för den delen uthärda belägringen i minst två månader till, hvilket naturligtvis var osanning, men sagdt för att vilseleda boerna. Sanna förhållandet var, att Kimberleys garnison liksom öfriga befolkning redan ledo förfärliga umbäranden af brist både på mat och dryck.

Så öfvergick Lundberg till mordbranden vid Meyersdorp.

Genast som denna sak fördes på tal, blef fångens minspel en bild af lifligaste oro, och det syntes, att han plötsligt stod inför ett ämne, som han ej väntat att någon här nere, så många mil från brandplatsen, skulle kunna hafva reda på.

Han bestred genast all vetskap om denna händelse, ja, till och med, att han kände gamle Meyer.

Men snart invecklade han sig i sådana mötsägelser, att han ändtligen medgaf, att han 'hört talas' om gamle Meyer.

Man må icke förvånas öfver, att all denna fräckhet uppretade Lundberg till det yttersta. Men han behärskade dock denna känsla alldeles utmärkt väl för att steg för steg söka närma sig det mål, till hvilket han egentligen ville komma, nämligen vetskap om hvar Anna Meyer hölls dold.

Efter många slingerbultar kom det ur Symons, att han 'hört talas' om, att det i Kimberley skulle finnas en flicka vid namn Anna Meyer. Denna skulle vara *förlofvad* med en löjtnant Symons.

Nu brast Lundbergs tålmod och han utropade:

»Människa! Det är ju *ni*, som är denne Symons!»

»*Jag?* ...» svarade skurken ... »Nej, jag bedyrar! Mitt namn är Stowe, och jag kan endast medgifva, att en ovanlig porträttlikhet finns mellan mig och löjtnant Symons, som annars är något längre till växten.»

»Den skillnaden kommer nog snart att utjämnas», svarade Lundberg med ett ironiskt tonfall... »Ty om jag icke räknar fel, skall det icke dröja värst många timmar innan ni får sträcka ut er i galgen.»

»Galgen?» svarade Symons med närvös oro, under det att värdshusvärden och de båda andra vittnena helt hjärtlöst skrattade.

»Ja, hvar annars?» fortsatte Lundberg... »Ni kan väl aldrig inbilla er, att man kostar kulor och krut på en mordbrännare och kvinnoröfvare.»

Symons sänkte hufvudet och teg. Antagligen fann han sig vara fullt genomskådad. Men hvad han tydligen själf icke kunnat ana, var att han här blifvit förhörd af samme man, som i Johannesburg ryckte Daniel Meyer ur hans mördarehänder och som äfven var den, hvilken tändt den första kärlekens eld i den unga boerfickans hjärta, som gent emot Symons endast var fylldt af brinnande hat.

Fången fördes in i en skrub, hvars dörr utifrån stängdes på det omsorgsfullaste. Värdshusvärden garanterade, att ur den skrubben skulle icke ens en rätta kunna gnaga sig ut, ty både golf, väggar och tak voro af sten, och skrubben var byggd att tjäna till 'finka' åt sådana gäster, som uppträdde våldsamt och behöfde förvaras till zarporna komma. Dylika anordningar i värdshus, stores, bars och salooner i Sydafrika äro icke några ovanligheter. Omständigheterna ha gjort dem till en nödvändighet, ty äfventyrareblodet är synnerligen eldfängdt.

Och Lundberg gick till hvila, rätt belåten med sin ansträngande dag, ehuru ännu långt ifrån öfvertygad om att Symons uppgifter att Anna Meyer fanns i Kimberley voro öfverensstämmande med sanningen. För att kontrollera detta fanns det nog icke annat medel än att han själf skaffade sig in i denna stad, och under funderandet på hur detta skulle kunna gå till öfvervåldigades han af sömnen.

Morgonen grydde, och Lundberg var uppe med hönsen, som man säger. Han kände sig uthvilad och gick genast att se om sin fånge, till hvilkens vidare fortskaffning han

ville försöka skaffa sig en häst åtminstone till låns. Här var nämligen lika ondt om hästar som öfver allt annorstädes, ty kriget hade redan kräft så godt som hvart enda djur för det stora beridna infanteriet.

Den väl stängda dörren till finkan öppnades, och man lade genast märke till det kalla luftdrag, som slog emot när dörren slogs upp.

Värdshusvärden var den förste, som med en min af illa dold harm utropade:

»Båset är tomt! Skurken har rymt!»

Finkan var verkligen tom.

En genast företagen undersökning visade, att fången på ett alldeles oförklarligt sätt lyckats praktisera sig ut genom ett hål i — *taket!*

Hur detta kunnat ske hade han ej lämnat någon förklaring på efter sig. Men det måste fastslås, att han icke varit ensam om detta arbete, hvadan man hade skäl miss tänka, att det i Smithfield fanns någon engelskvänlig gynnare, som i nödens stund räckt skurken en hjälpsam hand.

Det är icke svårt att fatta, hvad verkan denna upptäckt skulle göra på Lundberg.

Helt visst hade Bill Symons redan skyndat sig ned till general Frenchs läger för att där söka ett säkert skydd. Och som han väl kunde hafva åtskilliga timmmars förspång, var det nu icke lönt att tänka på förföljande.

Men den viktiga depechen hade han emellertid icke med sig, ty denna låg ännu i godt förvar uti en af Lundbergs fickor bredvid Cronjes bref till kommandanten vid Aliwal North.

* * *

När Lundberg kom till Aliwal North fick han under rättelse om, att den kommandant, som han sökt, befann sig vid Arundel, d. v. s. en hundra engelska mil västerut och femton engelska mil söder om Colesberg, dit man hvilken dag som helst väntade general Frenchs armé.

Upplysningen var mindre angenäm och nödgade Lundberg till att rida dag och natt genom betydligt oroliga trakter för att kunna utföra sitt uppdrag. När han dock utan svårare³ äfventyr kom fram, fann han mycket riktigt boernas styrka stående vid Arundel, och hade där nöjet att kunna lämna kommandanten Cronjes meddelande, som i viss mån blef afgörande för utgången af det slag, som beredde engelsmännen ett nytt nederlag, nämligen det vid Colesberg och Coles Kop, hvarom vidare längre fram. Men beträffande det af Symons fränhändta brevet lämnade han detta *icke* till ifrågavarande kommandant utan beslöt att först låta Cronje själf taga del af dettas innehåll, hvilket, som vi skola finna, var en mycket klok handling äfven af denna öfvergeneralens tillfälliga och hemliga kurir.

Sedan han äfven och personligen gjort sig närmare underrättad om general Frenchs ställning och omklädd till engelsk soldat utsatt sig för en hel del betydande faror under en viktig spiontjänst, återvände Lundberg helt plötsligt från denna del af krigsteatern för att aflägga sina viktiga rapporter till Cronje och för att af denne utverka sig tillstånd att oförtöfvadt skaffa sig inträde till Kimberley, där han ytterligare ville sätta hela sin energi och sitt mod på prof vid ett nytt försök att rädda den älskade ur hennes pinsamma belägenhet som Bill Symons fånge.

Det bör anmärkas, att han under uppehållet i general Frenchs läger där fann — Bill Symons. Hade risken icke varit så stor, skulle denne skurk helt visst denna gång icke kunnat undgå en hämnande kula. Men som det då var, måste Lundberg ännu en tid uppskjuta med att skrida till en vedergällning, hvilken dock redan dröjt mer än länge nog... Men vedergällningens stund var dock nära.

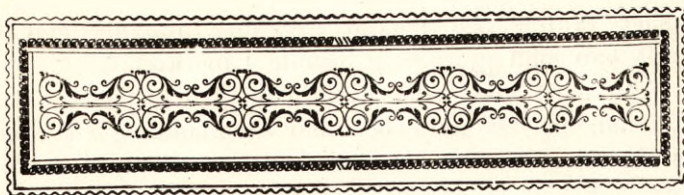
Under vistelsen i detta läger, lade Lundberg i dagen en alldeles ovanlig sinnesnärvaro, när han en natt helt plötsligt blef upptäckt som spion, af en soldat, hvilken var barnfödd på samma plats, från hvilken Lundberg sade sig komma.

Innan karlen hann gifva till hals, hade Lundberg helt

plötsligt skuffat ned honom i en förbirinnande liten flod, hvarpå han själf gjorde sig osynlig i mörkret.

Allt hvad han hade att inhemta i det engelska lägret var redan på det klara, och han skyndade sig att komma därifrån innan den brännande solen åter höjde sig öfver bergen.

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Lundbergs äfventyr i diamantstaden.

Lundberg hade med sig ett svar från kommandanten i Rensburg, hvilket tycktes gifva Cronje åtskilligt att tänka på. Och sedan han uppmärksamt läst detta svar ett par tre gånger började han med Lundberg ett genomgående förhör, rörande allt hvad denne kunnat taga reda på om den engelske generalen Frenchs ställning, hvilka frågor Lundberg kunde så mycket bättre besvara som han ju med uppbyggande af hela sin dristighet studerat saken i själfva det engelska lägret och egde godt minne af allt hvad han där sett och hört.

Hvilken uppfattning Cronje fick af denna Lundbergs noggranna rapport kunde 'kuriren' icke läsa sig till. Den tystlåtna boeranförarens ansikte var som en sluten bok, och de väldiga tobaksmolnen ur hans pipa bidrogo endast att göra ett studium af hans anlete ännu mer gagnlöst.

Just när Lundberg skulle lämna generalen, kom han att tänka på det bref, som han genom en lycklig slump kommit att beröfva Bill Symons.

Han tog upp detta ur fickan och lämnade det till Cronje sägande:

»Se här ett bref, som jag misstänker kan vara af åtskilligt intresse.»

Lundberg berättade i största korthet, de händelser, som varit förknippade med åtkomsten af brefvet, på samma gång som han vidrörde allt, hvad han visste om Bill Symons, likväl med undantag af att han själf — Lundberg — var förälskad i den kvinna, som Symons bortröfvat.

Cronje var emellertid allt för skarpsinnig, att icke genast se, hur landet låg. Han sade emellertid icke ett ord om detta. Däremot yttrade han, sedan han tagit del af det nedblodade brefvets innehåll:

»Ni har gjort mig en betydlig tjänst, och jag skall icke glömma er. Kommer ni att stanna kvar i boernas land, skall ni aldrig sakna er rikliga utkomst, för så vidt mina ord och rekommendationer hafva någon betydelse.»

Tonfallet i dessa sista ord lät vemodigt. Kanske hade Cronje redan en förkänning af den stora olycka, som snart skulle träffa honom och på samma gång boernas hela nation.

Emellertid bekräftade han med ett kraftigt handslag, hvad han sagdt, och det var i samma ögonblick Lundberg drog fram med sin anhållan, att få begifva sig till Kimberley, för att på ett eller annat sätt försöka komma in i denna belägrade ort.

»Jag förstår», svarade Cronje, i det att ovanligt nog ett leende drog öfver hans brynta kinder. »Ni tänker försöka befria Anna Meyer. Inte sant?»

Lundberg kände, att hans kinder öfverdrogs med rodnad när han sade:

»Jag kan icke neka till, att detta är hufvudskälet.»

»Och jag vill gratulera er till lycklig utgång. Ni är ung och djärf, och det *kan* ju finnas hopp för er att lyckas, så mycket mer som förrädaren Symons nu med stor antaglighet icke finns där... Var emellertid ytterst försiktig. Blottställ er icke i onödan. Anna Meyer är helt visst en

flicka, som tar föga eller ingen skada af att vistas bland våra arffjender, och förr eller senare skall hon helt visst ensam kunna draga sig ur spelet. Jag känner till boerflickorna, jag. Och jag vet, att de icke låta besegra sig så lätt. Emellertid lycka till; ni har permission på en vecka.»

Lundberg tackade och lämnade Cronje i full förtröstan att Anna Meyer denna gång skulle undslippa en fångenskap, som att döma af hennes dagboksanteckningar från Glencoe, hvori som vi veta bland annat fanns denna punkt, som mer än nog vittnade om det förtviflade i hennes belägenhet, nämligen orden:

»Dag och natt grubblar jag på, hur jag skall undslippa mitt fängelse.»

Detta vittnade om hennes förtviflan redan då. Och hur mycket värre hade ej hennes ställning kunnat blifva sedan dess i den belägrade staden, där äfven icke inburade nu måste slita mycket ondt. Allt var nu där fabulöst dyrt. Och med Symons knappa tillgångar, blef det helt visst oerhördt svårt för honom att underhålla den fånge, som han hoppades kunna göra till sin älskarinna.

Utrustad på vanligt sätt — d. v. s. äfven med en kbakiuniform, som han denna gång bar under boerdräkten — lämnade han boernas läger vid Magersfontein vid middagstiden för att till häst styra kurs på Alexanderfontein Hotel, en af kimberleyboarnes rektionsorter, belägen cirka sex kilometer från 'diamantstaden' vid ett vattendrag, som gör nejden till en riktigt efterlängtd oas i detta på grönskande platser annars så fattiga land. Det hade redan börjat skymma innan han uppnådde grannskapet af nämnda oas, och regn började falla, isande och stridt, görande både ryttare och häst genomvåta inom fem minuter.

När man midt i natten kom fram till själfva 'hotellet' företedde detta bilden af fullständig öfvergifvenhet. Icke en människa syntes till, och dörrar samt fönster voro tillbommade. Ingen svarade på Lundbergs knackningar, och det fanns till slut intet annat att göra än att försöka få plats

i något uthus, som åtminstone kunde ge skydd mot blåst och regn.

Ändtligen fann han ett sådant, som icke blifvit stängdt och där tillbrakte han natten i sällskap med hästen, hvilken äfven fick tjänstgöra som värmenässesår, sedan ryttaren upphängt sina boerkläder till torkning.

Det var denna sistnämnda omständighet, hvilken invecklade Lundberg i ett äfventyr, som kunnat få mycket kritiska följder.

På morgonen kom det nämligen en kvinna in i uthuset. När hon fick se den sofvande 'rödnacken' skyndade hon emellertid ut och samlade hop fyra boers, som från Kimberley skulle ned med rapporten till Cronje; och dessa voro icke sena, att tränga in i uthuset för att taga den djärfve 'rödnacken' till fånga.

Lundbergs protester tjänade till intet. Han hade vaknat vid en hård spark, och fick just upp ögonen när han såg hur en af boerna ledde ut hästen, utan att det minsta fråga egaren om lof.

Och Lundberg var ännu icke fullt vaken, när han själf leddes ut och ändtligen kom under fund med, att det var hans khaki, som gaf anledning till denna högst kränkande behandling mot en välbestäld och af Cronje själf utnämnd veldkornet.

Men protesterna tjänade som sagdt till intet. Ingen af de fyra trodde den khakiklädda främlingen, som därtill endast med svårighet kunde röra sig med boerspråket.

Förargad lät Lundberg då undfalla sig några hotande ord, som genast hade till följd, att man beslöt skjuta fången utan dom och ransakning.

Ställd inför denna utsikt kände sig Lundberg sämre till mods än han gjort det förr under alla de skiftande äfventyr, som han råkat ut för allt sedan ankomsten till detta äfventyrens land; och han insåg till fullo att endast en slump, skulle kunna rädda honom från att falla offer för ett öde, som *engelska* kulor hitintills besparat honom, ja, att rent af bli mördad af sina underlydande.

Just när han ställdes upp mot en vägg att tjäna som mål åt de fyra galenpannornas gevär, kom han att tänka på det bref, som Mrs Ramoski hade lämnat honom att frambringas till presidenten Krüger. Och detta bref ryckte han fram, samt sträckte det mot skyttarna i det han utropade:

»Se här, om ni icke tro mig. Jag kommer från Cronje som kurir till Krüger!»

En af de fyra, som redan stodo färdiga att lägga an, gaf sina kamrater tecken att åter sänka de hotande gevärsmyningarna och kom därpå fram till Lundberg sägande på engelska:

»Hvad pratar ni om Krüger och om Cronje? Gif hit brefvet får jag se.»

»Lämna brefvet har jag inte rättighet till, men jag nämner detta endast så att ni må betänka er innan ni mörda mig. Brefvet är försegladt som ni se, och jag har strängaste order att lämna fram det i oskadadt skick. Mitt namn är Lundberg och jag är, om ni tro det eller ej, veldkornet.»

Mannen, som kommit fram till Lundberg, betraktade utanskriften på brefvet med största nyfikenhet och omsorg innan han återvände till kamraterna och höll ett slags krigsråd med dessa. Vid nämmandet af fångens namn utbrast då en af de tre:

»Lundberg! Svensken! Då är det han, som var med dansken Hannsen på äfventyret i Ladysmith. Jag har hört talas om den historien äfvensom hans äfventyr i Glencoe. Han är god vän till Daniel Meyer. Men det återstår förstås att undersöka om nu denne man och Lundberg från Lukas Meyers kommendering är en och samma person.»

Lundberg blef nu utsatt för en hel del korsfrågor rörande ställningar och förhållanden vid boernas östarmé vid krigets början. Och det faller af sig själf, att han godt bestod denna examen. Detta hade till följd, att den nyss visade fiendskapen byttes i största välvilja. Vapnen, som man tagit från honom, återlämnades och i största kordialitet afåt man en enkel frukost till hvilken den uppskrämda

kvinnan — hon som i uthuset först fått syn på 'rödnacken' — bidrog med en jättepanna värmande kaffe, under hvars drickande hon berättade följande historia, som vi relatera endast för att visa den skräck, hvilken engelsmännen redan hunnit injaga bland boernas kvinnor.

Med sin man bodde hon vid krigets utbrott och redan många år före detta i en farm alldeles på gränsen och helt nära Premier Mines, där diamantgräfningen sedan en tid varit nedlagd.

Där fanns inga boergrannar på långa sträckor, men godt om kafferkraals, inhysande en hel del slödder, som dels väntade på att bli antagna vid minorerna dels blifvit afskedade från dessa för mindre förseelser, för hvilken livvets förlust till och med af engelsmännen ansågos såsom väl strängt straff.

Dessa kaffrer oroade ofta nyss nämnda farm, från hvilken man ofta hyrde oxspann till arbetet vid grufvorna. Och när krigsoroligheterna började, var det en natt just kaffrer, som bröto sig in i oxstallarna och bortförde bondens alla djur på när ett par, som han med geväret i hand lyckades behålla. Vid detta tillfälle dödades ett par af tjufvarne. De öfriga togo till flykten med bytet, och resten af natten förflyt utan vidare oroligheter.

Men dagen därpå red bonden — den berättande kvinnans man — till kommissarien för grufpolisen för att söka rättvisa. Han kom aldrig igen från den färden. Och hustrun samt en dotter på femton år funno sig snart stå ensamma i lifvet utan det stöd, som kunde lämnas af make och fader. De värlösa hade redan packat in för att lämna en plats, som med hvarje dag blef allt mer osäker. Till fots ämnade de företaga den tunga vandringen från hus och hem. Ty det sista oxparet hade en förrädisk tjänare samma dag fört öfver gränsen.

Man skulle just börja vandringen, medförande en del på en kärra, då plötsligt visade sig en skara beridna poliser, zarper, som omringade de båda kvinnorna, mor och dotter. Hvad som därpå hände, kunna vi icke återgifva i tryck.

Krigets förbannelse uppträdde allt nog i all dess vederstyggligaste form och slutet på det hela blef att de båda olyckliga offren medvetlösa kastades in i det forna lugna hemmet, som därpå stacks i brand.

Genom ett underverk räddades farmarens hustru. Dotterns lik fann hon förkolnadt och oigenkänligt bland ruinerna, där hon själf halft vansinnig uppehöll sig tiils den första boerkommenderingen nådde platsen. Med denna följde hon sedan till Kimberløy och därifrån till Alexanderfontains Hotel, där boerna inrättat en depôt för sina sårade, hvilken dock ännu ej behöft tagas i anspråk. Kvinnan hade vid denna depôt anställning som sjuksköterska.

Sådan var i korta drag den olyckligas historia. Och hon försäkrade med en dyr ed, att hon nu endast lefde för att *hämnas*, hämnas till det yttersta på allt hvad 'rödnackar,' och zarper hette. Redan hade hon kunnat göra dem en hel del förfång, men ännu icke ens närmelsevis allt hvad hon hoppades att få göra.

Lundberg, som dock hunnit få, se mycket af krigets fasor sedan den 11 dec 1899, ryste när han såg elden i denna kvinnas blick. Om någon var hon en bild af det personifierade, osläckliga hatet. Och han beklagade de engelsmän, som råkade ut för denna kvinna, i hvilken allt hvad kvinlighet heter upphört att existera. Och när han betänkte, att det fanns *många* dylika kvinnor bland boerna, insåg han till fullo, att i dem existerade ett gissel, som engelsmännen hade all anledning att frukta i kanske långt högre grad än hela hopar af boerskyttar, åtminstone som de uppträdde nu efter alla sina i rask följd lättvunna segrar. Ty ett är visst och detta är, att en förorättad kvinnas hat aldrig dör.

Han skildes från de fyra boerna och kvinnan med en känsla af lättnad. Och åter klädd i boerdräkt begaf han sig, trots den redan på morgonen rådande starka hettan, ut på det brännande veldtet där den lilla sega boerhästen dock sträckte i väg så grus och jordkokor riktigt yrde om hofvarna.

Den cirka sju kilometer långa vägen tillryggalades sålunda utan uppehåll och äfven med en närmare Kimberley förminskad fart. — Mot kvällningen befann Lundberg sig vid belägringsarméns utposter. Innan nattvakterna blifvit utställda, hade han fått företräde hos kommandanten, samt aflämnat sina rapporter från Cronje till denne. Och så var det att närmare sätta sig in i, huru han nu lämpligast skulle kunna komma in i denna stad, som kanske mer än mycket annat var roten och upphovet till tidehvarfets långvarigaste, mest förödande och kostsamma krig.

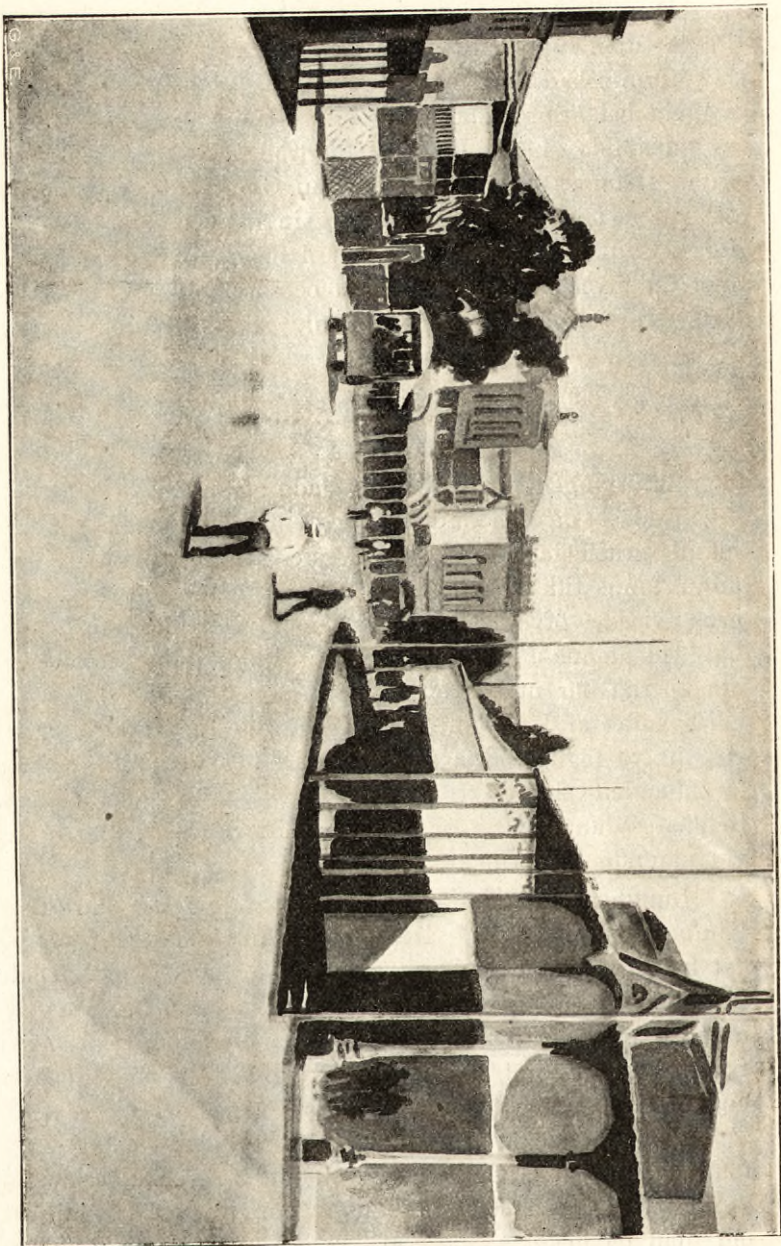
* * *

Skjutningen på Kimberley hade afstannat.

Endast då och då skickades en förödande projektil in bland grushögarna, och detta mera för att visa, att man ännu fanns till än för att göra någon egentlig skada. Boerna visade öfverhufvud taget en alldeles oförlätlig slapphet vid denna belägring, och det är fullt konstateradt, att om boerna här utveckladt större energi — liksom äfven vid belägrandet af Ladysmith och Mafeking — skulle ett stort steg hafva tagits mot krigsfrågans lösning; och under sådana förhållanden skulle kriget aldrig kunnat få den räckvidd, hvilken sedan blef en följd af just denna boernas slapphet vid nämnda belägringar.

Lundberg funderade nu mindre på om och hur snart Kimberley skulle falla. Detta ämne intresserade honom på det hela taget mycket litet. Ty, sanningen att säga, delade Lundberg redan nu den allmänna boermeningen, att engelsmännen när som helst och efter de många lidna nederlagen skulle sluta en fred, hvilken för långliga tider borde befästa boernas rättigheter att få vara herrar i eget land.

Han lät blickarna glida hän öfver heden mellan Bultfontein Mine och Beaconsfield stationen — Kimberleys ej så obetydliga förstad — och han kom till den åsikten, att om han på något sätt skulle lyckas smyga sig in i staden

Gata i Kimberley, kort före krigets utbrott.

var det denna väg eller annars öfver den båge österut, som järnvägen gör innan den träffar sjäfva 'diamantstaden.'

Men sättet?

Här öppnade sig ett fält för många gissningar.

Han hade hört Bill Symons berätta, att de belägrade hade förskansat sig på alla upptänkliga sätt under den långa frist, som Cronje gifvit dem. Likt en bepansrad gördel lågo hundradetals svåra hinder kring staden, bjudande den, som vågade närma sig de belägrade, en hel del fallgropar, hvilka endast den mest uppdrifna vaksamhet skulle kunna upptäcka.

Här var således nödvändigt, att utveckla en betydlig list, kort och godt, att hitta på ett sätt, som vorem inst lika knepigt som det med den bekanta trojanska trähästen.

Kärleken är emellertid en stark bundsförvant. Och man vet, att en drängs väg till ena pigo ofta kan vara underlig nog.

Lundberg var som vi veta förälskad. Och denna känsla var det, som fram på natten gaf honom följande idé, hvilken han ej dröjde att sätta i verket.

Han underrättade kommandanten om sitt förehafvande och utbad sig af denne ett par man till handräckning, hvilket äfven beviljades den djärfve svensken. Sedan han därpå ifört sig sin khaki och beväpnat sig med ett par laddade revolverar skaffade han sig en rymlig ammunitionslåda, den största han kunde få tag i, och pröfvade på om han ej skulle kunna få rum i denna.

Genom att krypa ihop som en hund lyckades han verkligen få plats i ammunitionslådan, och tomrummen däri fylldes med en mängd järnskrot och sten så att vikten af det hela blef minst lika stor som om lådan varit fylld med granater. Locket spikades på ehuru rätt löst.

Därpå ställdes det hela på en bår, hvilken buren af några kraftiga karlar fördes fram mot de engelska linierna så nära man, utan att i nattens mörker kunna riskera, att stöta samman med de engelska förposterna, vågade närma sig Kimberley, eller rättare förstaden Beaconsfield.

När man hunnit denna plats så nära som på ett afstånd af högst en kilometer, oroades man helt plötsligt af tillrop från en engelsk förpost.

Lundberg gaf sina bärare order att skjuta, och dessa dröjde icke med att lyda denna befallning. Skott knallade i natten, och ett högt skri vittnade om att kulorna äfven måste hafva träffat.

Därpå svarades från engelska sidan med några kulor, som dock icke gjorde någon skada, och så blef allt åter tyst.

Boerna fingo nu befallning att återvända till Bultfontein, hvilket de dock icke voro vidare hågade att göra, då de helst ville stanna kvar för att, dolda bakom några stenar, åskåda fortsättningen på detta äfventyr.

Sälunda dolda, kunde de också en stund senare bevittna, hur några engelska soldater närmade sig med stor försiktighet den fläck där ammunitionslådan stod. Snart blefvo de varse denna, och en af knektarne gaf den vid passerandet en spark. Genast hörde han, att lådan ej var tom, ty då hade sparken helt visst framkallat ett tunnare ljud och ej detta dofva som han nu fått höra.

Han meddelade sina kamrater denna iakttagelse, och man började rådpläga sinsemellan om bästa sättet att bringa detta fynd till den belägrade staden, där man länge måst hushålla med kulor och krut.

»Här finns ju äfven en bår», utbrast då ena knekten.
»Men hur tusan har den kunnat komma hit?»

»Det är väl icke svårare att begripa än att se ammunitionslådan här», svarade en annan af de fyra soldaterna.
»Man har naturligtvis ämnat göra ett nattligt öfverfall och kört fram med en kanon. Men så stötte man på våra förposter och tog som vanligt till schappen.»

»Ja, det ä' klart som dagen», replikerade en tredje.
»Boerhundarna gno alltid sin väg, när det gäller bleka allvaret. Och i brådskan kan det lätt hända, att de äro mindre snåla än annars. Allt nog, lådan ta' vi som god pris och båren också naturligtvis. Eller hur, korpraln?»

Dessa ord voro riktade till den fjärde i laget, som me-

dan de andra pratade undersökte fyndet så godt som detta lät sig göra i nattens skuggor och därvid äfven kom till insikt om, att lådan måste vara full med ammunition.

»Jo, visst ska' vi ta' den med oss», svarade han. »Men kanske det är bäst, att först tända en sticka för att närmare undersöka saken. Fan vet! Det kan ju vara något af deras vanliga knep.»

»Nej, för tusan, tänd ingen sticka!» utropade en af de andre helt vanvördigt korrigerande eller rättare afvisande sitt befäls order. »Hvem vet, om ej de hundarne ligga kvar här framför oss. Minsta ljusglimt skall i så fall genast skaffa oss en skur af kulor, och på så vis skulle icke en enda af oss komma helskiinnad från den här affären.»

»Kanske det», svarade korpralen eftergifvet. »Vi få göra undersökningen när vi komma närmare Beaconsfield och innanför första skansen. Och är det en *helvetesmaskin*, tycker jag i alla fall, att den är bra klumpig... Alltså hugg il!»

Han hjälpte själf till med bärningen, som väl kräfde fyra man af dessa småväxta krigare, mot hvilka boerna togo sig ut som jättar. Och pustande under bördan kom man så småningom och efter flera repriser af hvilade fram till den första skansen, där man möttes af en vakthafvande officer, hvilken jämte en sjukvårdssoldat varit i full färd med att förbinda de af manskapet, som kort förut råkat få boernas kulor i kroppen.

När officeren på långt håll fick se männen komma kånkande, utbrast han:

»Hvem där?»

»*Drottningens ära*», svarade korpralen med lösen.

Komna upp på vallen sporde officeren en hel del nervöst:

»Hvad ha ni där?»

»Ammunition, löjtnant», svarade korpralen, ej utan att vänta sig beröm för detta sitt fynd.

»Hur vet han det? Lådan är ju icke öppnad», fortsatte löjtnanten barskt, i det han försiktigt tog några steg från det mystiska fyndet.

Korpralen skulle till svar sticka en bajonett mellan locket för att bända upp detta och öfvertyga både sig själf och löjtnanten om, att lådan verkligen innehöll ammunition; men i detsamma utropade den senare ännu nervösare än nyss:

»För millioner satar! Idiot! Vet han icke, att krigsbyte, som förts till lägret ej får undersökas med mindre än att minst en kapten är närvarande? För undan lådan dit bort under faschinen och låt den stå tills det dagas.»

Och lådan ställdes undan, hvarpå korpralen för den nervöse löjtnanten fick afgifva närmare rapport om händelsen. Och när denna var gifven skickades såväl korpralen som de tre andra, hvilka varit ute på veldtet och ej utan risk hemtat denna tillökning af 'ammunition', in till Kimberley, helt visst i akt och mening att löjtnanten själf skulle få mottaga första berömmet för hvad som under natten blifvit uträttadt och som helt visst minst skulle få formen af ett nytt *nederlag* för boerna. Ammunitionslådan skulle därvid bli ett godt bevis på, hur raskt löjtnanten hade skött sig vid tillbakasländet af det oväntade nattliga *anfallet!* Och under den beskrifningen var det nog så godt att de egentliga hufvudpersonerna, korpralen och de tre andra, ej voro närvarande.

Den för billigt pris ärelystne löjtnanten hade nog känt sig ännu mer nervös än han var det när han såg lådan komma, om han haft en aning om, att följande morgon skulle bringa honom en synnerligen obehaglig öfverraskning.

Vi vilja ej sätta den värda läsarens tålmod på prof med att icke genast nu uppenbara, hvari denna öfverraskning skulle komma att bestå, och berätta därför följande:

Lundberg blef som sagdt helt enkelt *buren* till det läger, dit hans längtan efter Anna Meyer redan länge dragit honom.

Risken var naturligtvis betydlig. Men hur han än vridit och vändt den kinkiga frågan om, hur han skulle kunna komma in i Kimberley eller åtminstone innanför de förskansningar, som de belägrade gjort kring nämnda stad,

hade han icke kommit till annat resultat än det, af hvilket början redan var ett fullbordadt faktum. Kanske hade därvid historien om den trojanska hästen föresväfvat honom. Det ser nästan så ut. Men som klyftig ingenjör förstod han, att i en motsvarande *modern* krigslist skulle en ammunitionslåda spela en långt viktigare roll än en — trähäst.

Nu låg han där bakom faschinen och med godt minne af att nattens lösen i det engelska lägret vid Kimberley var: 'Drottningens ära', ansåg han sig redan nog rustad att våga bryta sina bojor d. v. s. förskaffa sig ur lådan.

Genom skickligt anbrakta hål i densamma hade han god utsikt. Än var det emellertid alldeles för mörkt att kunna se något af hvad som tilldrog sig kring honom. Allt var svart och allt var äfven tyst.

Han visste att man placerat honom invid en faschin. Icke ett ord af det som yttrats hade undgått honom, och han hade äfven hört korpralen svära i kapp med de 'gemene' öfver att icke få vara med när lådan skulle öppnas.

Lundbergs plan var i korthet följande:

Han ville uppträda som bud från general Methuens armé!

Som sådant hade han blifvit tillfångatagen af boerna, men innan detta hade han förstört lordens depech, så att denna ej skulle falla i fiendens händer.

Hur han kunnat komma i ammunitionslådan, ville han förklara så, att det lyckats honom att rymma till boernas ammunitionsförråd, och där hade han — för att ej åter bli fast — krupit ned i en tom låda, som han delvis först fyllt med skrot och sten, så att den ej skulle kännas för lätt. Att locket sedan kunnat bli igenspikadt, skulle bero på att han åter en gång blifvit upptäckt af en boer, och att denne kommit öfverens med några kamrater om att helt enkelt *mörda* den hatade britten genom att låta honom ömkligen omkomma i lådan af svält. Lådan hade sedan kommit ut af misstag med annan ammunition redan samma kväll. Och på så vis hade han ändå lyckats uppnå Kimberley, dit han ju skulle.

Ja, denna idé föreföll honom så utmärkt, att han nu

ej det minsta tvekade i att låta denna bli den hufvudtråd, som han borde följa, så mycket mer som han nu ej hade att frukta något af den plötsliga öfverraskning, hvilken helt visst skulle gripit både löjtnanten och dennes biträden om lådan öppnats genast på skansen. För sådan händelse hade han kanske genast måst bruka sina revolverar, men hvem vet, om han genom detta skulle kunnat komma undan, trots att nog mörkret bort gifva honom en god handräckning.

Helt försiktigt började han nu med ryggen mot locket bända mot detta. Spikarna voro med afsikt ej hårdt inslagna, och locket gaf lätt efter. Snart kände han ryggen fri och kunde åter andas lättare; ty trots borrhålen, hade han haft svårt att få tillräckligt med luft i det trånga fängelset.

Han såg sig ikring utan att upptäcka skynten af en lefvande varelse mer än en vakt, som stod på krönet af faschinen och svagt aftecknade sig mot den bleka dagningen i öster. Mannen syntes så där i slö resignation, kanske som bäst beräknande det hopplösa läge, i hvilket han med sina kamrater råkat allt sedan boerna slöto sin obrytbara ring kring en stad, i hvilken det nog fanns diamanter och pängar men däremot så ohyggligt litet med bröd!

Ja, han tänkte kanske på detta, den stackars hungrige vaktposten, om nu hans hjärna orkade tänka. Och han gaf därför icke alls akt på, att den nyss framförda ammunitionslådan helt plötsligt fick lif och att ur densamma steg en reslig man, klädd i 'högländarnes' uniform.

Han såg icke heller att denne man, raskt lämnade platsen och styrde vägen mot Beaconsfield, där han försvann vid järnvägsspåret för att sedan följande landsvägen begifva sig in i Kimberley.

Mannen var Birger Lundberg och han rörde sig nu med den lugna tillförsikt som en trygg lit till en god plan kan framkalla.

* * *

Lundberg hade äntligen nått Kimberley.

»Diamantstaden», låg där ännu famnad af sömnen, och

dess stackars invånare fingo kanske i drömmen det rikligt dukade bord, som de redan länge nog i verkligheten måst ersätta med svältkost.

Här och där syntes en morgonkry soldat, eller kanske rättare en krigare, som hungern nekade sömnens sötma. Magra och glåmiga sågo de ut, och intresselöst betraktade de Lundberg som på måfå strök gata upp och gata ned i hopp att möta något högre befäl för hvilket han helt dristigt ämnade anmäla sig som kommande från lord Methuens armé.

Men fåfängt tittade han efter någon dylik rangperson. De voro ännu samt och synnerligän inom hus; och neddragna gardiner samt stängda förnsterluckor vittnade öfverallt om, att man ännu icke börjat en ny dag med nya gäckade förhoppningar om befrielse, nytt hungrande och nya lidanden af alla slag.

Utänför en större port lågo några till ytterlighet afmagrade kaffrer.

Deras håliga ögon följde med undran den ståtliga militären, som med spänstig gång och martialisk hållning, väl-född och kraftig, syntes så litet berörd af alla de lidanden, som väl han i likhet med andra måst genomgå under denna pröfningarnas hemska tid, och hvilken tryckt så omisskänlig stämpel på alla andra, af hvilken ras och hvilket kön de än voro.

Lundberg läste deras tankar. Och han visste, att alla andra skulle tänka likt dessa uthungrade kaffrer, när de väl tagit honom i närmare betraktande.

Detta var svarare en för honom gynnande omständighet än motsatsen. Ty som han nu såg ut i jämförelse med alla andra, åtminstone det öfvervägande flertalet i Kimberley, skulle ingen gerna kunna tvifla på, att han kom från en armé, som hvad beträffar provianteringen hade det betydligt bättre än garnisonen i den afstängda 'diamantstaden.' Detta skulle stärka hans aktier. Och som han därtill genom sin närvaro på platsen godt kände till lord Methuens ställning jämte äfven dennes rika förråd vid De Aar —

som boerna underlätit att i tid lägga sig till med, kunde han här för vederbörande lämna detaljer, hvilka borde sätta de belägrade i en stämning af större tillit och hopp om snart understöd än de på länge haft.

Hans enda allvarliga bekymmer var nu, att Bill Symons på ett eller annat sätt skulle kunna dyka upp i det belägrade sambället. Symons var en förslagen natur. Och detta hade han ej minst visat genom att — trots boernas stränga vakthållning — kunna smyga sig ut ur Kimberley, dit han kanske äfven kände något sätt att komma in igen.

Det var därför bäst att skynda på med uppspanandet af Anna Meyer. Och någon större svårighet skulle väl detta icke kunna erbjuda, tänkte Lundberg; ty att döma af den orientering, som han redan hunnit göra på platsen, hade denna världens rikaste diamantstad ej någon hvarken villsam eller omfattande utsträckning. Han hade redan gått från tull till tull, och liksom i Ladysmith hade han äfven här funnit en hel del af boergranater förstörda hus ehuru dock i mindre antal än hvad han lagt märke till i Ladysmith.

Här i andra ändan af staden fick han se ett högre befäl, som stod inbegripet i samtal med en man, hvilken, att döma af de porträtt, som Lundberg sett i tidningar, ej kunde vara någon annan än matadoren Cecil Rhodes, den engelske prestsonen, som tillsammans med ministern Chamberlain redan hunnit få så många tusens förbannelser öfver sitt hufvud.

Hans anlete bar prägel af den välfödda snikenheten, och de ännu skinande dragen tycktes minst af allt vara en mask för ett gnagande samvete. Någon oro kunde icke förmärkas hos denne »Afrikas Napoleon» som man kanske allt för smickrande kallat honom. Han pratade och skratade med officeren, som hade han befunnit sig i den för krigets elände mest skyddade vrå af världen, som om icke den minsta lilla boerkula ännu vore stöpt för hans känslösa hjärta. Han stod där som en pänningens och maktens

gud och bevärdigade de förbigående, utmärglade trashankarna icke ens med en blick.

Men så föllo hans ögon på Lundberg, som med afsikt ställt sig så, att han måste bli observerad af de båda dignitärerna. Och så sträckte han ut sin hand, pekande på Lundberg, samt yttrade några ord till officeren, hvilken omedelbart gaf Lundberg befallning att närma sig.

Utan att tveka hörsammade svensken denna befallning, redan på det klara med den rapport, han borde lämna.

»Hvad nu!» började öfversten sitt förhör i det han mätte Lundberg från topp till tå med kritiska blickar. »En Högländare!... Hur har ni kunnat komma hit?»

»Jag kommer från lord Methuen, sir», svarade Lundberg lugnt, väl observerande, att Cecil Rhodes' blickar därvid brunno till med liflig nyfikenhet, hvilken äfven gaf sig luft genom att han afbröt officerens förhör, sägande vänd till Lundberg:

»Ni kommer från undsättningsarmén?...»

»Ja, sir», svarade Lundberg utan att blinka.

»Hur går det? Kan hjälpen snart vara här?» fortsatte Rhodes något nervöst, efter hvad Lundberg kunde tycka.

»Senast om tre dygn, sir», svarade Lundberg.

»Ni ha sett våra signaler? Inte sant?»

»Hvarenda natt, sir. Strålkastaren verkar på minst hundra mil.»

»Godt... Om tre dygn, säger ni?»

»Ja, högst. Vi stå nu vid Magersfontein och boerna synas alltjämt vika för öfvermakten. Så fort vi bjuda dem ett öppet slag, retirera de; och ofta, hvad jag kunnat märka, såsom fånge på platsen, d. v. s. i boerlägret här utanför, äro boernas belägringsstyrka mindre än hvad vi under framryckandet kunnat sluta oss till.»

»Fånge, säger ni», inföll nu öfversten. »Har ni då lyckats rymma?»

»Ja öfverste!» svarade Lundberg kort.

»Berätta. Saken låter högst otrolig.»

Och Lundberg dukade upp sin historia om fångenska-

pen och nedstufvandet i ammunitionslådan samt berättade äfven, hur han måst 'äta upp' depechen från lord Methuen på det att detta meddelande ej skulle falla i boernas händer. Han hade dock dessförinnan läst innehållet, som i kort-het var, att hjälp skulle anlända till Kimberley inom tre dygn.

»Innehöll denna depech intet annat?» sporde Cecil Rhodes, i det hans lurande blickar sökte läsa 'kurirens' tankar.

»Ordalagen minns jag icke», svarade den tillfrågande, »ty det var med nätt nöd jag hann förstöra papperet, innan boerna blefvo varse mitt förehafvande och frågade, hvad jag mumsade på samt fingo till svar, att det var cakes... Men så mycket minns jag, att där stod något om våra segrar vid Belmont, Graspan och Modder River, och att ett andra anfall af boernas ställning vid Magersfontein helt visst skulle ge ett glänsande resultat.»

»Var detta allt?» fortsatte Rhodes.

»Ja, sir, allt!»

Rhodes vände sig därpå till öfversten, sägande:

»Rapporten är mycket viktig och stärker min förmodan, att boerna snart måste upphöra med belägringen. Detta förklaras ännu mer af att beskjutningen af Kimberley så godt som upphört... Kurirens rapport måste delgifvas garnisionen, så att modet lifvas och intresset för ett kraftigt motstånd stärkes. Ty det *kan* ju hända, att vi nu när som helst kunna vänta oss ett större anfall af boerna... Ja, mitt hopp står nu till att garnisionen utmärker sig; och i så fall ha vi tagit ett stort steg mot det mål, som skall göra hela Sydafrika till vårt välde och rikta England med outtömliga rikedomar... Ingen kan bättre än *jag* uppskatta värdet af dessa rikedomar. Guld och diamanter för många millioner pund, se där lönen för vår mödal!»

Rhodes gjorde ett uppehåll i detta sitt, åtminstone för honom själf, uppiggande tal och sedan han åter fixerat Lundberg lika kritiskt som förut, sade han:

•Ni har gjort oss och vårt land en betydande tjänst,

genom att kunna reda er ur alla de svårigheter, som helt visst varit förknippade med denna er viktiga kurirtjänst... Ni kan lita på snar befordran. För detta står *mitt* namn i borgen... Hvad heter ni?»

Lundberg råkade vid denna fråga i en lätt förklarlig förlägenhet. Ty hur väl han läst öfver sin läxa, hade han glömt att taga sig ett lämpligt namn. Den lätta rodnad, som flög öfver hans kinder, kunde dock tolkas som en ytt-ring af den glädje, hvilken den utlofvade befordringen framkallat. Och när han åter mycket hastigt blef herre öfver sin tillfälliga oro, svarade han lugnt, tagande ett skotskt namn, som det höfves en äkta Högländare:

»Charles Mac Donald! »Frivillig vid Seaforthregementet.»

»*Frivillig?*» inföll öfversten med ett frågande tonfall.

»Ja, öfverste. Jag anmälde mig som sådan när första sändningen af volunteers gick ut från Edinburgh till London, hufvudsakligast för att få träffa min bror, som haft anställning i en affär i Durban. Emellertid kom jag aldrig dit utan blef landsatt i Port Elisabeth. Och så när hade jag blifvit instucken i general Gatacres armé, men kom genom utväxling till lord Methuen i stället.»

»General Gatacre!... utbrast öfversten... Hvart skall han hän?»

»Jag vet af säkra källor, att han nu går rätt på Bloemfontein», sade Lundberg, utan att en min förrådde, att han ljög...

»Bravo!» utropade Rhodes... »Sanna mina ord, inom en månad är kriget slut, och boernas makt en saga... Jo, jo! Därhän skulle det gå. Chamberlain kan prisa sin lyckliga stjärna. Och detta för att han lydde *mitt* råd.»

Lundberg hade andra tankar om den där lyckostjärnan. Men han aktade sig att tala om, huru grundligt engelsmännen i själfva verket blifvit slagna och att boernas makt nu var större än någonsin. För att ytterligare befästa den felaktiga uppfattning, som han vis à vis krigshändelserna lyckats bibringa de båda betydande personerna i den belägrade staden, tillade han:

»Om förlåtelse, sir. Jag kan äfven meddela, att Lady-smith vid det här laget bör vara befriadt. General Buller hade gått öfver Tugela redan innan jag lämnade Magersfontein, och det väntades då när som helst underrättelser om att Ladysmiths garnison förenats med general Bullers trupper.»

»Ni är, ta mig f—n, en riktig lyckoprofet!« utropade Rhodes.

Och i det han vände sig till öfversten sade han:

»Karlen är värd en ordentlig frukost, på min ära! Skicka honom tvärt till marketenteriet. Och sedan skall han komma upp till mig så skall jag bjuda honom på en cigarr, ja, till och med en whisky.»

Denna kolossala frikostighet (!) af en millionär och diamantkung tycktes till den grad öfvervåldiga öfversten, som kände sin man, att han utbrast:

»Får han en cigarr och whisky, behöfver han ingen frukost... Vi ha dessutom i marketenteriet ingenting att bjuda på. Intendenten underrättade mig i går, att allt var i det närmaste tömdt. Och tar inte det här tillståndet snart slut, blir det att följa kaffrernas exempel d. v. s. att spisa rättor, hundar och kattor, om icke dessa redan äro slut äfven de.»

»Ingen oro! Ingen oro, för tusan! Lita på *mig!* Om tre dygn ska vi ställa till en fest, som hela världen skall tala om... God morgon!»

Och den mäktige mannen vände både öfversten och soldaten ryggen, samt tog vägen mot ett hus, hvilket syntes mer skyddadt och mer tillbommadt än något annat vid den långa breda gatan, där trafiken börjat bli liffigare.

»Tror ni er om, att kunna återvända till general lord Methuen?» sade nu öfversten i det han vände sig till Lundberg.

»Det blir helt visst lättare, än det var att komma in,» svarade den tillfrågade öfvertygande.

»Hur så? Boerna ligga alldeles inpå oss.»

»Visserligen sir. Men om man själf uppträder som

boer, bör saken ej möta öfverstigliga hinder. Jag har haft tillfälle att på närmare håll studera dem under mina sex dygns långa fångenskap, och jag tror mig om att kunna apa efter deras elefantfasoner rätt bra.»

»Nå, det låter ju galant», svarade öfversten . . . »Men hur skall ni reda er med språket?»

»Blir jag fast, kan jag ju ge mig ut för afrikand. Som sådan behöfver jag icke kunna ett ord af boernas rotvälska, fast jag likväl redan hunnit lära mig ett och annat sedan jag kom hit till Afrika. Jag har nämligen haft förtroendet att hålla vakt öfver en hel del af de fångar, som vi tagit under vårt framryckande.»

»Godt! Följ med, skall ni få en depech med er till lorden. Och jag hoppas, att ni redan i kväll skall kunna vara klar att anträda återfärden till ert regemente. Jag skall särskildt framhålla er duglighet, och helt visst skall ni inom kort vara sergeant.»

Öfversten gick före. Lundberg följde efter på behörigt afstånd med stram hållning som om det storartade (!) löftet redan vore infriadt, men inom sig leende öfver hur galant han här lyckats draga 'rödnackarna' vid näsan. Och han kände sig redan helt säker i fiendens gap. Gladare än öfver detta var han dock vid den tanken, att han nu gsnkska obesväradt skulle kunna börja forska efter Anna Meyer, själfva driffjädern till alla de äfventyrligheter, för hvilka han här kunde utsätta sig.

* * *

Vi se på närslutna teckning ett litet hus i Kimberley, ett hus, till höger, som med gafveln emot oss visar ett enda fönster under ett skarpt sluttande tak.

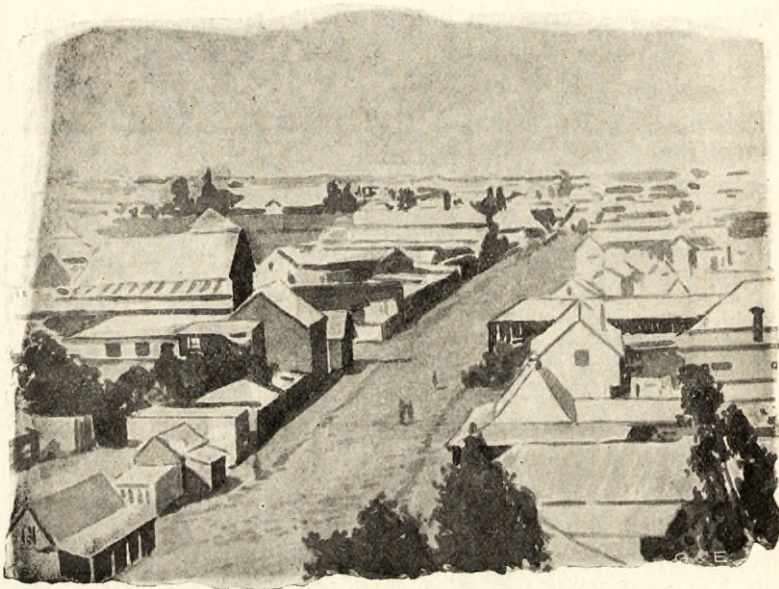
I detta hus och bakom detta fönster var det, som Bill Symons höll sin vackra fånge inestängd, nu under uppsikt af en gammal kvinna vid namn Katy Wathers, en megära, som hade ett allt annat än hederligt lefvebröd i

den beryktade diamantstaden, där gudinnan Venus hade många tempel.

Det var till detta hus Lundberg sent på kvällen samma dag han kom till Kimberley styrde sina steg.

Hur Lundberg så snart kunnat finna denna Annas hemska uppehållsort, skola vi nu omnämna.

Sedan han ännu en gång och mer utförligt fått redogöra för sina äfventyr och inberätta de 'glada' underrättelserna om lord Methuens efterlängtade framryckning till Kim-

berleys befrielse och detta inför en hel del af det högre garnisonsbefälet, fick Lundberg order om, att före mörkrets inbrott infinna sig i officersmännen för att där mottaga den skrifvelse, hvilken han skulle öfverbringa till lorden, 'befriaren'. Det var nämligen bestämdt, att han skulle återvända till Methuens armé redan samma dag, så fort det inbrytande mörkret gjorde det lättare att smyga sig ut ur staden.

Efter detta förhör begaf sig Lundberg till d. s. k. marketenteriet för att erhålla den utlovade frukosten, som,

trots att han nu fick *extra* förplägning, var af mycket nöd-
torftig beskaffenhet. En klunk whisky fick hjälpa upp det
hela, och stämningen lifvades af den starkt färgade beskrif-
ning, som den 'inbjudne' undfångnade sina internerade
'krigskamrater' med, rörande sina äfventyr på färden till
Kimberley, hvarpå åhörarne i sin tur berättade om alla de
lidanden, som de haft att utstå af belägringen och bom-
bardementet.

Under detta samspråk kom Lundberg att skickligt vända
talet åt det håll, där han hoppades, att namnet Bill Symons
skulle kunna komma fram. Han berättade ett och annat
om lyckade bedrifter, rörande en engelsk officer, som varit
internerad i Ladysmith — en 'gjord' historia naturligtvis —
och det dröjde icke heller länge innan en af åhörarne ut-
brast:

»På beskrifning skulle man kunna tro, att denne man
och en härvarande löjtnant Symons äro en och samme per-
son.»

»Såå!» inföll Lundberg... »Symons?... Nej, *det* namnet
hade icke den, jag berättar om... Jag vill minnas, att han
hette Howgard eller något sådant.»

»Det kan nog inte heller vara Symons, ty han har va-
rit här allt sedan vi blefvo innestängda. Han bodde på
Brodway, en af våra största gator; men för ett par dagar
sedan gaf han sig i väg, utklädd till boer; det sägs till och
med, att han hade depecher från Rhodes själf... En högst
riskabel färd i sanning; men han reder sig nog; ty om han
också icke är så modig, har han räfvens list. Så det blir
nog kinkigt att få honom fast...»

»Jaså, han är verkligen en så klipsk gynnare», svarade
Lundberg... »Annars har då jag färskaste erfarenhet om,
att det icke är lätt att öfverlista boerna, ty där man minst
anar få se en sådan, där finns han.»

»Löjtnant Symons känner dem», fortsatte soldaten.
»Han har varit här i all sin tid och är visst född bland
boers. Han har till och med förälskat sig i en boerflicka,
som emellertid gifvit honom korgen. Men hvad tror ni

att löjtnanten då gör? . . . Jo, han snappar bort flickan just i samma vefva som kriget bryter ut, och nu har han henne för säkerhets skull *inlåst*.»

»Det var mig en friskus!» utropade Lundberg med väl speladt intresse. »Har han henne *inlåst*?»

»Jo, jo men! I samma hus, där han bor, det är vid Broadway, som jag sade, finns en kammare på vinden. I den sitter den sköna dufvan. Och käringen, som håller uppsikt öfver henne, är van vid sådant; ty hon har haft jungfrubur här i Kimberley sedan flera år. En riktig satkärning är hon. Och dyrare whisky än hon säljer, finns nog icke i hela världen. Nu tar hon ett helt pund för en 'jammare', som inte är större än hvad som ledigt skulle kunna rymmas i en fingerborg. Det hörde jag några officerare prata om nyligen, då vi lågo på patrulltjänst vid järnvägsbommen . . .»

»Har hon krog också?» sade Lundberg för att få den andre att fortsätta.

»Hon har haft, ty nu finns där ingenting att få för andra än sådana, för hvilka ett pund ej är större i värde än en annars en shilling för oss. Men nu äro naturligtvis officerarne också nyfikna att få se löjtnant Symons lilla dufva, och därför gå de dit förstås.»

Lundbergs drag mörknade, men han lade dock band på sin vrede så pass, att ingen af 'kamraterna' kunde märka, hvad som rörde sig i hans tankar, när han svarade:

»Är hon verkligen så vacker, den där boerflickan?»

»Hon skall vara en fullständig skönhet, har jag hört flera löjtnanter säga. Jag har emellertid aldrig sett henne, och sådana läckerbitar äro ju inte heller afsedda för oss. Men jag har en kamrat, som råkat se skymten af henne en gång, då hon visade sig i fönstret där på gafveln till käringens 'bar' och han — som är irländare — svor på, att den flickan var minst lika skön som en beryktad madonnabild i Rom.»

»Det vore nog!»

»Ja, det kan ju hända, att Patrik öfverdrifver. Men

nog måste hon vara vacker efter som löjtnanten gör sig ett sådant helsinges besvär. Och hvad det skall kosta se'n. Nog tar käringen tio pund i dygnet för *den* inackorderingen. Det skulle jag kunna våga halsen på.»

Den pratsamme soldaten — en äldre korpral, som länge varit kommenderad vid gränsbevakningen — blef nu utkallad till någon tjänstgöring; och som Lundberg icke hade någon tid att förlora, om han till kvällen skulle kunna hinna med att ordentligt lokalisera sig vid och eventuellt äfven i den där 'baren', lämnade snart äfven han marketenteriet.

Det föll sig mindre svårt att finna själfva lokalen, ty Kimberley är minsann ingen storstad. Och Lundberg hade snart äfven korn på det fönster på gafveln, bakom hvilket den vackra Anna hölls i fångenskap. Hans hopp om att få se henne i fönstret slog emellertid alldeles felt, fast han stod där och 'koxade' minst en timme.

Det blef då nödvändigt att skrida till andra åtgärder, och han lämnade sin observationsplats för att söka komma in i själfva 'baren'.

Detta blef emellertid ingen lätt sak, ty husets port var på det omsorgsfullaste förbommad, och ingen besvarade Lundbergs knackningar.

Han var dock icke en man, som ger upp sin plan så lätt. Och som han fick se ett på halfglänt stående fönster, öppnade han detta samt stack in hufvudet.

Där inne visade sig ett mindre rum, högst sparsamt försedt med möbler, men däremot så mycket rikligare med en hel del skräp. Och Lundberg tvekade icke att nästa ögonblick begagna fönsteröppningen som entré, hvarpå han lyckligt inkommen gick fram till en dörr för att komma vidare in i det hemlighetsfulla huset.

Dörren var stängd utifrån. Men just som Lundberg stod i begrepp att med en kraftig bultning signalera sin närvaro, fick han höra en skroflig kvinnoröst utbrista:

»Han har inte lämnat mer än sjuttio pund, som han sade vara allt, han egde, tills han kom åter från sitt spioneri; och jag ger henne inte ett dugg mer än hon fått. Det

skall tusan hålla boarding för intet... Annorlunda vore om hon ville hålla sig här nere i salen och visa sig en smula medgörlig. Då skulle både hon och jag kunna förtjäna en slant. Men stursk som hon är, vill hon inte ta' goda råd, och då kan det icke skada, att man pröfvar på några andra medel, som kunna stuka henne... *Svält* är en god ock bepröfvad kur för att tukta sådana där dygd-mönster.»

Denna harang följdes af ett obehagligt skratt och därpå följde en djup basstämma sägande:

»I det här fallet får allt Katy låta bli att profva svältkuren, ty gör ni det, misstänker jag, att Bill Symons förpassar er till en annan värld. Han är galen i tösen och tål icke, att man hushållar med henne hur som helst.»

»Men *pängarna* då!» svarade den skrofliga rösten, som tycktes tillhöra ställets värdinna. »Allting har stigit ofantligt, och jag har inte råd att hålla flickor i maten för ingenting.»

»Hvad råheten anbelangar, fattas den inte», svarade basen... »Lyd mitt råd. Bill Symons är här om ett par dagar, och då har han fickorna fulla med guld.»

»Såvida inte han redan har skallen full med bly, ja», replikerade käringen. »Boerna träffa säkert, och Symons är inte hårdare för skott än alla andra... Fy tusan, så dum jag var! Hade jag gjort rätt hade jag kört af med slynan så fort hon första gången opponerade sig mot mitt förslag. För nu blir jag bara ursinnig. Ja, jag blir så arg, att jag klöser ögonen ur skallen på henne, om hon vågar mukka en gång till.»

För att bekräfta detta dunkade hon vid dessa ord sin ena näfve i något föremål, antagligen en bordskifva, och så följde en ström af eder, hvilka i all synnerhet konstaterade, hvad hon gick för.

Mannen med basrösten fick äntligen ordet på nytt. Och han lät nu ganska undfallande när han sade:

»I alla fall kan intet göras åt saken förr än i morgon. Jag skall tala vid öfversten. Kanske han vill förskottera

hundra pund, och då skall ni få. I dag kan jag under alla omständigheter icke göra något åt saken.»

Samtalet afstannade, och det lät som om båda lämnade rummet.

Lundberg slog sig ned att fundera.

Det var icke svårt inse, att man här afhandlat en affär, i hvilken Anna Meyer var en ofrivillig hufvudperson. Hon hade till och med, efter hvad som kommit före, råkat ännu värre ut än under sin fångenskap i Glencoe, och detta kom blodet att sjuda i Lundbergs ådror så att han nära nog stod beredd att försöka genast befria henne, den dyrkade, med våld.

Han insåg dock genast, hur vansinnig en dylik handling skulle vara, här i en af engelsmän uppfylld stad, och där han ej kunde påräkna den minsta hjälp. Och det blef därför att gå tillväga med större beräkning och att planlägga befrielsen så, att det åtminstone funnes några utsikter till lyckligt utförande.

Utvecklande den största möjliga tystnad, började han se sig om i skräpkammaren, och snart hade han funnit hvad han sökte, nämligen en karldräkt, sådan som vanligen brukades af såväl boers som afrikander. Han fann där äfven en yxa och ett bändjärn, samt likaledes en stor bunt klädstreck af god och i det närmaste ny manillahampa.

Alla dessa artiklar samlade han i en hög nära invid det fönster genom hvilket han kort förut lyckats praktisera sig in. Och själf dold bakom en gammal skänk, kring hvilken hängde en del fruntimmerskläder, beslöt han att invänta mörkrets inbrott för att då skrida till utförande af den djärfva plan, som han uttänkt och som helt visst äfven var den enda, hvilken hade utsikt att kunna lyckas.

Emellertid skulle icke Lundberg få blifva så alldeles ostörd som han först tänkt och hoppats att få vara i denna skrubb.

Det inträffade till och med något, hvilket i hufvudsak gaf hans räddningsplan en helt annan och på sätt och vis äfven gynnsammare riktning och utan hvilket inträffande

Anna Meyers räddning helt visst måst stanna vid föga mer än en from önskan.

* * *

Klockan sade Lundberg, där han hade det mycket obehägnadt bakom skänken, att kvällen ej var långt borta. Att det var sent kunde man äfven märka därpå, att det blifvit lifvigare i rummet utanför skräpkammaren, hvilket Lundberg på goda grunder antog vara den mystiska barens egentliga krog, ty upprepade gånger hade där slamrats med flaskor och glas. Och nu mot kvällen blandade sig äfven röster i detta slammer samt ljudet af smällande korkar.

Det började med hvarje kvart bli allt lifvigare, och bland mansrösterna hördes snart äfven kvinliga stämmor, skrattande och glammande som om allt annat än en fruktad boerarmé stått så att säga alldeles iupå stadens portar. En mer skärande kontrast till krigets fasor kunde man gerna icke tänka sig. Baccantisk ysterhet å den ena sidan och å den andra, några steg ut på gatan, den hållögda hungersnöden och sjukdomar, alstrade af umbäranden sådana som endast en belägring kunna framkalla, endast kriget kan skapa då, det framträder i sin hemskaste gestalt.

Tydligt var det engelska officerare, som här gjorde sig en glad kväll midt i eländet. Hvad kvinnorna voro af för skret och korn, kunde ej gerna missförstås, när man hörde deras simpla skratt och frivola svar på lika frivolt tilltal. Men öfver allt detta hördes rösten af den kvinna, som några timmar förut dundrat och svurit öfver, att löjtnant Bill Symons icke lämnat tillräcklig likvid för underhållet af fången, den i en vindskammare inburade Anna Meyer.

Denna megära tycktes nu vara vid ett briljant humör. Hon lät hela floder af hessa skratt strömma öfver sina läppar och hela sjöar af cynismer flöda ut mot sina kunder, hvilka i stället för att tysta ned henne, snarare uppmuntrade henne på alla vis att fortsätta, något som hon icke heller dröjde med att villfara.

Nästän allt hvad som sades, nådde tydligt in till Lundberg, hvilken dock ej egnade stor uppmärksamhet däråt, utan hade fullt upp att göra med att utfundera, hur han nu klokast borde ställa sig för att under natten få Anna bort ur detta hemska näste, där orgierna säkerligen skulle fortsätta ända tills den nya dagen bröt in.

Plötsligt spratt han dock till vid att höra Bill Symons namn. Det var värdinnan, som fått detta öfver sina läppar. och Lundberg spetsade öronen för att kunna uppfatta i hvilket sammanhang denne skurk kommit på tal.

Han hörde nu kvinnan säga:

»Flickan ser bra ut, det vill jag icke bestrida. Men hon är ilsken af sig som en leopardunge, och att kufva henne blir inte så lätt. Jag har upprepade gånger bedt henne komma hit ned med de andra flickorna för att roa sig en smula. Men nu är det slut. Hon har kallat mig för kopplerska; och sanna mina ord, det skall hon få betala. Jag tål inte, att man trampar mig på tårna, allra minst en så'n där tiggarrunge, som jag med rätta borde vrida nacken af när som helst.»

»Bara inte Bill sedan vrider nacken af er», svarade en af männen. »Han är inte att leka med när det gäller den där dufvan.»

»Som är *min*, ja ända tills att den gunstig junkern betalar, hvad han är skyldig för henne», replikerade megäran. »I annat fall skall hon på något sätt få betala det själf. Det finns nog medel att taga bukt på sådana där slynor också.»

»Hör nu Katy! Jag har en idé», inföll nu en annan af officerarne.

»Är det om jäntan.»

»Visst!.. Men jag vill inte lära bort konsten.»

»Nå, då kunna vi gå in i skrubben här, så få vi talas vid ostörda», svarade käringen till Lundbergs oro.

Men han hemtade sig emellertid genast; och med revolvern i hand var han beredd att möta den nya faran utan att blinka.

Nästa ögonblick slogs dörren, som skilde skräpkammaren och källaresalen, upp, och in trädde en kvinna med härjade drag och jättelik korpus.

Efter henne följde en officer, som tydligen redan smakat på drufvans safter ganska flitigt, att döma af hans allt annat än militära hållning. Han såg sig mycket noggrant omkring i rummet liksom anade han något försåt bland därvarande möbler och lumpor. — Men kvinnan, hvilken genast läste sig till hans oro, utbrast lugnande:

»Här behöfver ni sannerligen icke vara rädd, ty hit kommer aldrig någon annan än jag och någon gång pigan. Men från det ena till det andra. Hur mycket får jag om jag släpper er in till flickan?»

»Femtio pund ha vi ju kommit öfverens om», svarade den druckne sluddrande.

»Femtio?... Nej, inte ett öre under sjuttiofem!» utbrast häxan... »Egentligen skulle jag väl ha hundra jämt, ty risken är stor, om Symons får reda på det här. För ett sådant fall ville jag icke, att min värsta ovän skulle vara i mina kläder. Retar man Symons är han värre att hämnas än f—n själf, det har jag då hört af fler än en.»

»Nå nå. Så långt går det nog icke. Jag misstänker, att boerna redan förpassat den där skälmen till en bättre värld.»

»Risken blir i alla fall min, tills jag vinner bekräftelse på, att Bill Symons är död,» fortsatte megäran... Men det må vara händt, sjuttiofem pund och detta kontant, om ni får nyckeln.»

»Tjugofem kontant och resten i diamanter,» ackorderade den druckne i det han slog sig ned på en rankig stol och började bläddra i en respektabel plånbok, på hvilken kvinnan fäste sina giriga blickar, synbarligen ej ohägad, att hvilket ögonblick som helst lägga sig till med skatten.

Liksom hade hon dock sina skäl, att ej skrida till en dylik våldsåtgärd svarade hon:

»Diamanter! Nej, tack, så'na har jag nog af; och hvem vet, när jag nu kan få dem utväxlade i klingande mynt.

Ty *pängar*, dä' ä' ändå *pängar*. Och med det första blir det jag som far härifrån. Ty min tanke är, att boerna bli oss öfvermäktiga till slut. Och att hålla värdshus med flickor åt så'na småljåpar, blir en sämre affär, om det ens blir möjligt att under boernas regemente få behålla rättigheterna... Alltså, reda *pängar* eller också får löjtnant Brandwort ta henne. Han bjuder just sjuttiofem.»

»Brandwort!» utropade spekulanten... »Nej vid St. Paul, att *han* skall ha henne! Fram med nyckeln samt instruktionerna, och *pängarna* äro edra.»

»*Pängarna* först!» svarade megäran kategoriskt i det hon ur fickan tog upp en nyckel af duktiga dimensioner, liksom hade den hört till någon gammal kyrkdörr.

Och i det hon höll denna framför den druckne sade han frestande:

»Jag menar, att den här för somliga skulle vara lika värdefull, som om den vore själfva St. Petri nyckel till saligheten. Eller hur?»

I stället för att svara lade officeren en rulle glänsande 'pounds' på ett bord bredvid kvinnan och mera ryckte till sig än mottog den nyckel, som han så lifligt syntes eftersträfvat. — Nästa sekund hade han den väl instufvad i en innerficka, liksom hade han fruktat, att kvinnan åter skulle ångra sig och vilja ha nyckeln tillbaka. Men denna hans fruktan visade sig obefogad, ty Katy hördes nu säga:

»Allt detta är oss emellan, förstår ni. Och kom i håg, att det inte är värdt att gå dit upp före ett i natt, ty hon somnar säkert icke tidigare, fast lampan kan vara släckt. Tusan vet, hvarför hon sitter så där och kurar. Ibland tänder hon inte alls... Kom i håg, att dörren är till höger i farstun. Den till vänster går in till Judits rum. Och knackar ni på där, kan ni lita på, att sedan icke få vara ostörd, ty Judit är nyfikenheten själf och har fler än en gång stått på lur för att få se boerjantan, hvilken hon med rätta anser som sin farligaste rival. Symons beundrar nämligen icke bara en han... Tag af er i strumplästen så att trappan icke knarrar, och lås igen dörren på insidan

så snart ni kommit in. Genom fönstret kan hon icke fly, ty för detta sitter galler utanför så att fönstret icke kan öppnas. Och slår hon sönder rutorna bli hålen i alla fall för små för henne att krypa genom.»

»Men om hon skriker?» invände rucklaren.

»Har ingen fara. Här skriks så ofta, att ingen fäster sig därvid. Täpp annars till hennes mun med en näsduk. Klockan tu kan vagnen köra fram. Ni har till dess hunnit bedöfva henne. Ty själf måste jag uppehålla de andra i salen; och någon hjälp af drängen vågar jag icke lämna er. Man vet aldrig, hvad en sådan kan prata, om han får en rundlig handtryckning.»

»Nej visst. Detta är sant. Och jag tror nog, att jag rår med henne ensam. Kommer hon bara i vagnen, kan jag sedan tryggt lita på, att Bob låter hästarna löpa undan.»

»Och ni tåker verkligen föra ut henne till östra skansen?» fortsatte megäran intresserad.

»Naturligtvis! Ätminstone för ett par dagar... Jag har där inrättat det alldeles utmärkt bakom en hög vall och jag tror inte, att hon skall få något att beklaga sig öfver kosten, fast den blott utgöres af konserver. Ni vet, att jag är kinkig på mat och viner. Och min kaffer är den bästa tjänare man kan önska sig. Ja, Bob är alldeles makalös i att förstå halfkväden visa... Skulle hon emellertid bli för bråkig, skickar jag hit henne igen.»

»Nej för tusan! Gör icke det!» utropade megäran, tydligen förskräckt... »Jag vill inte ha hennel!»

»I så fall får hon nog plats hos Emmy Wilmerston», svarade rouén skrattande.

»Gerna! Jag har fått mer än nog af den där uppstud-siga skönheten. För mig kan ni gerna dränka henne, om ni så vill», utbrast kvinnan med ett rått skratt. »Hon är inte mer värd.»

»Och ändå uppskattade ni henne nyss till minst hundra pund.»

»Ja, om man tar saken som *affär*. Och det är endast som affär, jag inlätit mig med löjtnant Symons. Jag...»

»Löjtnant?» afbröt rucklaren med ett uttryck af förakt.
»Hur många gånger skall jag upprepa, att Symons *icke* är löjtnant.»

»Hvad är han då?»

»Vete tusan! Vi ha honom endast därför, att han känner till — boernas knep på sina fem fingrar. Det blef emellertid skralt med att sätta denna hans skicklighet på prof, sedan den där fördömde Cronje stängde in oss. Och minst fem försök har Symons sedan dess gjort att slippa ut ur buren för att sätta oss i förbindelse med undsättningsarmén. Utom nu den sista gången har han alltid återkommit med oförrättadt ärende. Så inte tror jag, att det är vidare beställt med hans förmåga att lura boers; och därför tänker jag, att han nu sitter fast ännu säkrare än flickan, som han förde hit.»

»Säg inte det, Symons är listigare än man kan tro... Och jag för min del är ganska rädd för slutet på den här historien. Jag får hålla mig vid, att hon blifvit röfvad härifrån utan att jag kunde hindra det... Man får under alla omständigheter, det må nu vara i krig eller i fred, tänka på förtjänsten så att man har något att lefva af på gamla dagar.»

Denna sköna bekännelse afbröts helt plötsligt af ett vildt oväsen i källarsalen. Kraftiga slag hördes mot dörren, och käringen rusade ut för att se, hvad som stod på.

Den druckne officeren tycktes emellertid ej ha lust att deltaga i tumultet och fick hastigt igen dörren samt lade noggrannt på en innanför varande hake. Därpå tryckte han örat mot dörren för att lyssna.

I samma stund greps Lundberg af en djärf tanke.

Han lyfte ljudlöst ned en gammal kjol, som hängde alldeles inpå honom och med ett raskt språng kastade han denna kjol öfver lyssnarens hufvud och drog ikull honom.

»Lute ett ljud, annars är ni dödens», hviskade han i den kullslagnes öra under det att han raskt band honom till händer och fötter med en del af förut nämnda klädstreck,

medan den öfverrumplade ej vågade röra sig af fruktan för att hotelsen skulle bli verkstald.

Därpå gick Lundberg att utföra andra delen af sin plan.

Han började undersöka den bundnes kläder. Nyckeln till Anna Meyers rum var det första, som han försäkrade sig om, denna nyckel, för hvilken vivören nyss fått betala hela sjuttiofem pund.

Men han fann äfven i engelsmannens fickor en liten flaska och genast kom det för honom att man talat om, att flickan skulle bedöfvas.

Detta var just något, som nu borde kunna komma bra till pass. Att söfva karlen kunde då icke vara så svårt som att taga lifvet af honom, hvilket Lundberg naturligtvis endast i nödfall och för yttersta själf försvar ville göra. Och han tog korken ur den lilla flaskan vätte därmed ett näsdukstörn samt tryckte detta mot engelsmannens mun och näsa. En hastig undersökning hade varit nog för Lundberg att finna flaskan innehålla morfin.

Den bundne, som tack vare kjolen öfver hans hufvud ej kunde se, förstod emellertid genast, hvad som stod på. Han gjorde en kraftig ansträngning för att bli kvitt den farliga inandningen, men Lundbergs stålhårda armmuskler blefvo utan svårighet herrar öfver detta motstånd. Och inom fem minuter sof vällustingen så tungt, att han säkert icke skulle gifvit tecken till lif om ett kanonskott aflössats i hans omedelbara närhet.

Något kanonskott hördes emellertid icke af, men däremot käringens röst, som på andra sidan dörren dundrade och skrek på sin dräng att komma ned. Därpå lät det, som en brottning egt rum under larm och oväsen, och så smältes en tyngre dörr — antagligen porten utåt gårdsplanen — igen, hvarpå allt blef lugnare. Röster hördes emellertid ännu från salen och af deras innebörd kunde Lundberg förstå, att det varit en hop uthungrade kaffrer, som af magens kraf drivits till att hos kopplerskan med våld söka skaffa sig mat eller kanske fast mera spritvaror, med

hvilka hennes hus tycktes var välförsett. Dylika uppträden i Kimberley liksom i Ladysmith och Mafeking voro under kriget icke ovanliga. Och det får anföras till de engelska myndigheternas beröm, att de visst icke togo dessa värdars eller värdinnors parti utan lämnade dem att själfva försvara sina förråd bäst de kunde. Inträffade därunder något dråp, fick den skyldige emellertid straff enligt lag; och för den skull vågade man nu icke betjäna sig af mordvapen trots att det här gällde hemgång.

Lundberg höll just på med att ordna den sofvandes kläder — naturligtvis låtande honom behålla alla värdesaker — när det tog i dörren. Anande att det var megäran, som åter ville in till den engelska officeren, skyndade han att raskt förpassa denne bakom den skänk, där han — Lundberg — nyss stått på lur. Och när detta var gjordt gick han att djärft fortsätta i samma stil som han börjat.

»Öppna!» hördes käringen ropa sedan hon redan hunnit bulsa ett par gånger. »Hvad tusan stänger ni in er för? ... Öppna, säger jag.»

Och Lundberg öppnade, väl aktande sig, att allt för snart blifva upptäckt.

Han hade ställt sig tätt invid dörren, då han lyfte af haken, och kom, då dörren hastigt slogs upp af kvinnan, att befinna sig i ett väl skyddadt läge invid väggen. Men knappt hade megäran trädt längre in i sin skräpkammare, förr än Lundberg hastigt fick igen dörren på nytt och haken pålagd, hvarigenom kvinnan innan hon visste ordet af befann sig i en belägenhet, som hon säkert ej väntat.

Hennes förvåning och vrede fingo emellertid icke bryta ut i så kraftiga yttringar, som hon helst velat gifva luft åt. Ty med blixstens hastighet var Lundberg framme vid hennes sida, och innan kvinnan hunnit skrika till för att kalla på hjälp hade hon den med morfin indränkta näsduken tryckt mot sin mun och näsa; och det dröjde icke många minuter innan hon bedöfvad sjönk ned till golvet, fullständigt prisgifven åt Lundbergs godtycke.

Sedan han försäkrat sig om en nyckelknippa, hvilken

käringen bar i en kedja kring lifvet, ansåg han sig hafva uträttat allt, hvad som stod att göra; och det blef nu att mer direkt skynda till den vackra fångens befrielse.

Sedan han beröfvat den sofvande officeren dennes khaki, öppnade han varsamt dörren, som befanns leda till en korridor med ingång till krog salen. Där fanns äfven en trappa.

Uppkommen i öfre förstugan hade han att hålla sig till höger. Lysande sig med en sticka fick han syn på den dörr, bakom hvilken Anna Meyer hölls fången, och där fann han en grof järnbom med ett vidhängande lås af ansenliga dimensioner.

Försiktigt läste han upp och befriade dörren från bommen. Och nästa ögonblick trädde han in i ett mörkt rum, där han hörde hur en varelse hastigt drog sig undan.

Samlande allt sitt vetande i boerspråket utbrast Lundberg:

»Var icke rädd, fröken Meyer! Jag kommer från Daniel, er bror, för att befria er. Har ni någon lampa, så tänd den.»

»Hvem är ni? Hvad heter ni?» hörde han en svag röst gifva svar.

»Birger Lundberg, om ni mins detta namn.»

»Ah! Det är ni, som en gång räddade Daniel i Johannesburg!»

»Alldeles, och som nu vill rädda er. Men tala ej så högt. Allt beror här på yttersta försiktighet och snabbhet.»

Sedan lampan tändts, och en första helsning blifvit utbytt, sade Lundberg i det han lade den nyss från den söfde officeren tagna khakin på en stol tätt bredvid flickan:

»Se här en dräkt, som bättre skall gynna er flykt. Och medan ni klär er, skall jag bryta gallret från fönstret. Salen är full af folk där nere, men af käringen ha vi ännu på en god stund intet att frukta. Detaljerna skall ni sedan få veta närmare.

Anna Meyer smög sig ut i förstugan för att kläda om sig, och Lundberg började genast att med yxa och bändjärn bortaga gallret utanför fönstret, hvars glas han kros-

sade med största försiktighet. För Lundbergs jättekrafter gaf gallret snart vika, och vägen blef klar just i samma stund Anna åter visade sig nu klädd i khaki och med solhjälm, hvilken dock gick öfver hennes öron.

»Se här min ena revolver», sade Lundberg lugnt. »Jag vet, att ni kan sköta den, och den torde äfven kunna komma att behöfvas. Och nu i väg!»

Lundberg firade först den älskade och sedan sig själf ned till marken från fönstret. Och detta var hög tid. Ty knappt hade de kommit ned, innan höga rop hördes på kärningen Katy.

»Drängen!» hviskade Anna, i det hon pekade på en skugga, som visade sig i porten till detta näste... »Får han se oss äro vi förlorade.»

Se här nycklarna, stäng porten», svarade Lundberg raskt i det han gick drängen till mötes, då denne nu rusade fram för att se hvad de båda khakiklädda männen hade för sig under fångens upplysta och öppnade fönster.

Ett kraftigt slag fällde honom till marken i samma stund som Anna utifrån läste igen porten, därmed inne-stängande de öfriga, som just jämte kvinnorna larmade och skreko ännu ifrigare på värdinnan.

Gripande Anna vid handen flydde han ut på den mörka gatan, medan hans hjärna febrilt arbetade på en plan, att komma från denna nu i mångdubbelt afseende för honom och flickan farliga stad, där kanske det viktigaste och svåraste af hela äfventyret ännu återstod.

Då hörde han en vagn komma körande i mörkret. (Gripen af en instinktiv aning hejdade han körsvennen med orden:

»Är det Bob?»

»Ja, sir.»

»Godt! Allt är klart», fortsatte Lundberg, härmande den druckne officerens röst så godt han kunde.

Och i det han lyfte upp den nu nästan medvetslösa Anna i vagnen fortsatte han till kusken:

»Kör till östra skansen. Men inte ända fram, ty ännu

är detta för tidigt. Jag skall själf säga till, hvar vi skola hålla. Men kör i alla fall fort, för Symons är efter oss.»

Och det gick med svindlande fart. Kusken var utmärkt lokaliserad, och snart var Kimberley ett godt stycke bakom vagnen.

Då reste sig Lundberg i hela sin längd, och nästa sekund lågo hans järnhänder hårdt pressade kring kuskens hals. Med en tung rossling sjönk kaffern baklänges öfver bocken.

Blixtsnabbt var Lundberg ur vagnen. Och lika fort spände han från hästen. Så lyftes Alna upp på djuret och bakom henne tog Lundberg plats.

Med tömmarna fast knutna i ena handen och med den andra fasthållande Anna dref han hästen ut på det stora veldtet, väl aktande sig att därunder komma allt för nära de genom nattens mörker glimmande vakteldarne från engelsmännens utposter.

Innan dagen grydde var han med sitt sköna byte ut- anför engelsmännens yttersta skansar.

Samma dags afton brann den hjältemodige svenskens första kyss på den vackra boerflickans läppar, en kyss hvilken äfven besvarades lika eldigt som den gafs.

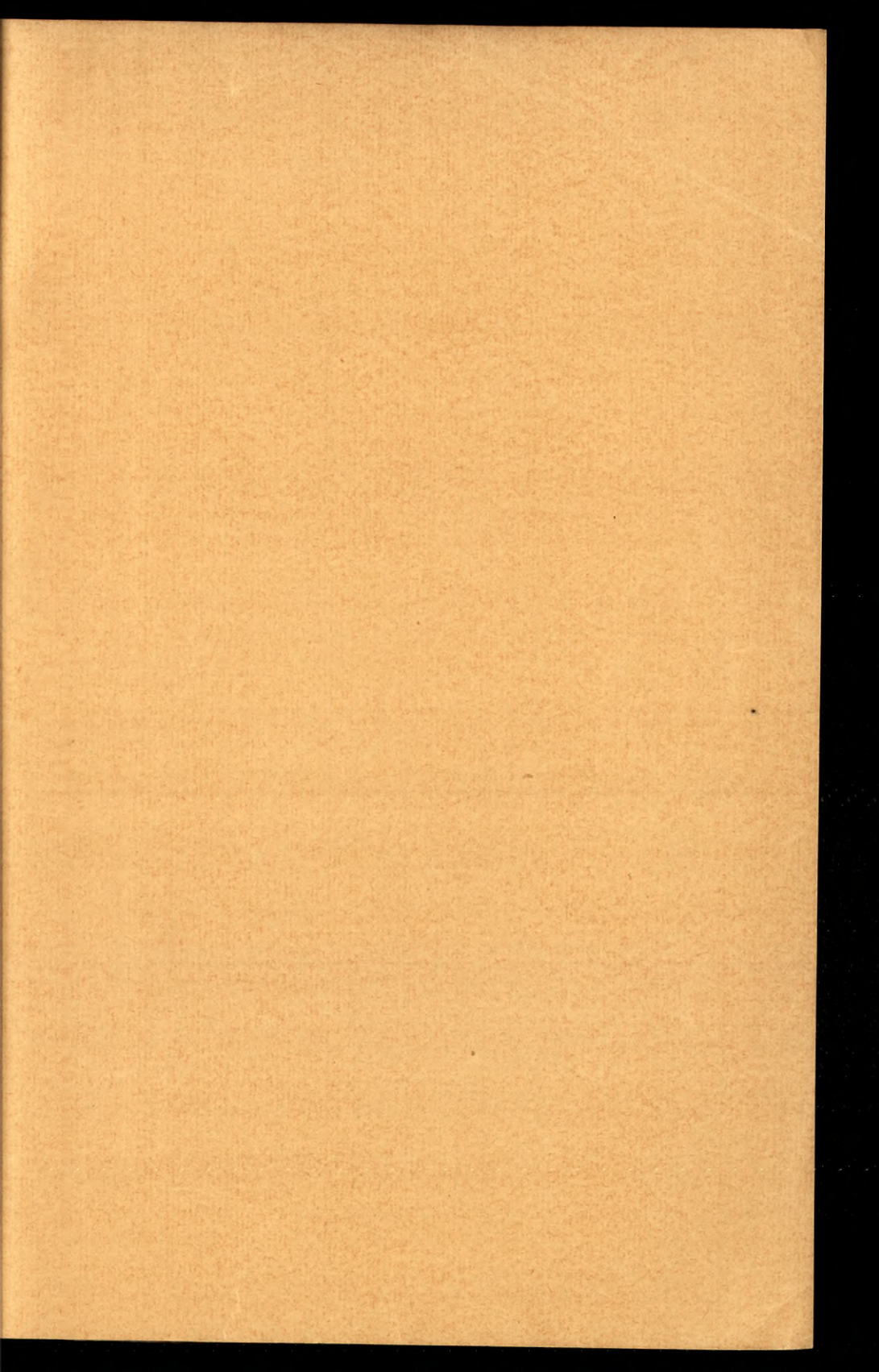

INNEHÅLL.

Kap.		Sid.
I.	En natt i Johannesburg.	3.
II.	Hvad boern berättade.	13.
III.	En boerfamilj.	23.
IV.	Ett farligt företag.	32.
V.	Hotande rykten.	51.
VI.	Första nappataget.	62.
VII.	En krigslist.	79.
VIII.	General Joubert tackar.	97.
IX.	Några ord om boernas armé.	111.
X.	En nidings bedrift.	120.
XI.	Slaget vid Dundee Hill.	146.
XII.	Spioner.	165.
XIII.	Äfventyr i Glencoe.	190.
XIV.	Anna Meyers bref.	223.
XV.	Slaget vid Elandslaagte.	236.
XVI.	Den ödesdigra hålvägen.	245.
XVII.	Ladysmith i bojor.	254.
XVIII.	En störd idyll.	270.
XIX.	Ett utfall.	282.
XX.	Äfventyr i Ladysmith.	306.
XXI.	Pansartåget vid Chieveley.	370.
XXII.	Veldkornet Lundberg.	385.
XXIII.	Mellan Kimberley och Mafeking.	401.
XXIV.	En episod från Bloemfontein.	418.
XXV.	Pekkas äfventyr.	433.
XXVI.	Slagen vid Belmont och Gras Pan.	443.

Kap.		Sid.
XXVII.	Slaget vid Gras Pan	464.
XXVIII.	Slaget vid Modder River	477.
XXIX.	Svenska hjältar vid Magersfontein	496.
XXX.	Skandinavernas hjältebragd vid Magersfontein	509.
XXXI.	Sir Bullers fiasko	531.
XXXII.	Provisorns äfventyr	548.
XXXIII.	Slaget vid Stormberg.	562.
XXXIV.	Cronjes kurir.	569.
XXXV.	Lundbergs äfventyr i »diamantstaden».	592.

Dessa skildringar från det stora boerkriget fortsättas med en kort serie, kallad »Svenska Hjältar med De Wets». Förläggaren

Pris 6 Kr.

